

EKO'21 Bt.

Mezőgazdasági, környezet - és természetvédelmi tanácsadás és szolgáltatás
ügyvezető: Dr. Kovács György

✉ XIX. u. 31., H - 1172 Budapest
☎ Tel/fax: (+361) 258 0932
E-mail:durykov@hu.inter.net

A „BŐS – NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐ” ÜGYÉNEK JELENLEGI HELYZETE

Áttekintő elemzés az 1998. nyara és 2002. tavasza közötti időszak kétoldalú tárgyalásairól és az azok nyomán kialakult helyzetről

Készítette.

Dr. Kovács György

Megrendelő:
Miniszterelnöki Hivatal
Nemzeti Területfejlesztési Hivatal

2003. április 30.
Budapest

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS	4
2	A VITA RÖVID TÖRTÉNETI SZINOPSZISA A HÁGAI NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG ÍTÉLETÉNEK MEGSZÜLETÉSÉIG	6
1.1	A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ÉS A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG KÖZÖTT LÉTREJÖTT „KÜLÖN MEGÁLLAPODÁS”.....	8
1.2	A FELEK PERBELI ÁLLÁSPONTJA	9
1.1.1	<i>A legfontosabb magyar aggodalmak</i>	10
1.1.2	<i>A Felek álláspontjainak rövid összefoglalása</i>	10
1.2	A HÁGAI NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG ÍTÉLETE.....	12
1.2.1	<i>A rendelkező rész</i>	12
1.2.2	<i>Iránymutatások a felek jövőbeni tárgyalásaihoz</i>	13
2	A SZÓBAN FORGÓ TÁRGYALÁSSOROZATOT MEGELŐZŐ TÖRTÉNÉSEK	20
2.1	A NEMCSÓK-FÉLE TÁRGYALÁSOK ÉS A KERETMEGÁLLAPODÁS TERVEZET	20
2.2	SZLOVÁKIA KIEGÉSZÍTŐ ÍTÉLET IRÁNTI KÉRELME.....	22
2.3	A „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ÍRÁSOS ÁLLÁSFOGLALÁSA”	24
2.4	A SZLOVÁK KÉRELEM ÉS A MAGYAR VÁLASZ SORSA	25
3	A TÁRGYALÁSSOROZAT ISMERTETÉSE	26
1.1	AZ 1999. JANUÁR 28-I KORMÁNYHATÁROZAT.....	26
1.2	RÖVID KRONOLÓGIAI ÖSSZEFOGLALÓ.....	27
1.3	AZ ELSŐ HÁROM TÁRGYALÁS: KAPCSOLAT ÚJRAFELVÉTEL ÉS A SOROK RENDEZÉSE	29
1.4	MEGÁLLAPODÁS A FELEK KÖZÖTTI JAVASLATCSERÉRŐL	32
1.5	A MAGYAR FÉL RENDEZÉSI JAVASLATA.....	34
1.5.1	<i>A rendezés nemzetközi jogi megalapozása</i>	34
1.5.2	<i>A magyar javaslat közgazdasági vonatkozásai</i>	35
1.5.3	<i>A magyar fél javaslata a műszaki megoldásra</i>	36
1.6	A SZLOVÁK FÉL VÁLASZA A MAGYAR JAVASLATRA.....	38
1.6.1	<i>Válasz a magyar fél jogi alapelveire</i>	38
1.6.2	<i>Válasz a magyar fél közgazdasági és energetikai anyagaina</i>	40
1.6.3	<i>Válasz a magyar fél műszaki megoldási javaslataira</i>	45
1.6.4	<i>A szlovák válasz előremutató, pozitív üzenete</i>	52
1.7	FORDULAT A TÁRGYALÁS MENETÉBEN, AZ ELTÉRŐ ÁLLÁSPONTOK ISMÉTELT EGYMÁSNAK FESZÜLÉSE..	52
1.8	MÉLYPONT A TÁRGYALÁSOK MENETÉBEN.....	55
1.9	A KOMPROMISSZUM: A SZAKÉRTŐI TÁRGYALÁSOK MEGKEZDÉSE	58
1.10	A JELENLEGI HELYZET JELLEMZŐI	59
1.10.1	<i>Amiben a felek már megegyeztek</i>	60
1.10.2	<i>Amiben eltér a felek álláspontja és a továbblépés esélyei</i>	61
2	MELLÉKLETEK	64
2.1	A „KÜLÖN MEGÁLLAPODÁS”	65
2.2	JAMES CRAWFORD (1997): CASE CONCERNING THE GABCIKOVO- NAGYMAROS PROJECT IMPLICATIONS OF THE ICJ’S DECISION FOR HUNGARY. KÜM BNV TITKÁRSÁG ARCHÍVUMA.....	70
2.3	PIERRE-MARIE DUPUY (1997): CASE CONCERNING THE GABCIKOVO- NAGYMAROS PROJECT IMPLICATIONS OF THE ICJ’S DECISION FOR HUNGARY. KÜM BNV TITKÁRSÁG ARCHÍVUMA	74
2.4	KERETMEGÁLLAPODÁS-TERVEZET	78
2.5	A HÁGAI NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG KÖZLEMÉNYE SZLOVÁKIA KIEGÉSZÍTŐ ÍTÉLET- KÉRELMEÉRŐL	86
2.6	ZDENKA KRAMPLOVA 1998. AUGUSZTUS 31-ÉN KELT LEVELE MARTONYI JÁNOS KÜLÜGYMINISZTERNEK 90	
2.7	MARTONI JÁNOS KÜLÜGYMINISZTER 1998. SZEPTEMBER 11-ÉN KELT LEVELE ZDENKA KRAMPLOVÁ KÜLÜGYMINISZTERNEK	92

2.8	A HÁGAI NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG KÖZLEMÉNYE MAGYARORSZÁGNAK A SZLOVÁK BEADVÁNYRA ADOTT IRÁSBAN ÁLLÁSFOGLALÁSÁRÓL	94
2.9	EDUARD KUKAN, SZLOVÁK KÜLÜGYMINISZTER 1998. NOVEMBER 9-ÉN KELT LEVELE MARTONYI JÁNOS, MAGYAR KÜLÜGYMINISZTERNEK	97
2.10	MARTONYI JÁNOS, MAGYAR KÜLÜGYMINISZTER 1998. NOVEMBER 12-ÉN KELT LEVELE EDUARD KUKAN, SZLOVÁK KÜLÜGYMINISZTERNEK.....	99
2.11	AZ 1999. JANUÁR 28-I KORMÁNYHATÁROZAT	101
2.12	AZ 1998. NOVEMBER 27-I TÁRGYALÁSI FORDULÓ	104
2.13	SZLOVÁK AIDE MÉMOIRE – 1998. DECEMBER 10.	116
2.14	AZ 1999. JANUÁR 28-I TÁRGYALÁSI FORDULÓ.....	119
2.15	AZ 1999. MÁRCIUS 10-I TÁRGYALÁSI FORDULÓ.....	174
2.16	AZ 1999. MÁJUS 14-I TÁRGYALÁSI FORDULÓ.....	201
2.17	A MAGYAR FÉL RENDEZÉSI JAVASLATA	238
2.18	A SZLOVÁK FÉL VÁLASZA A MAGYAR JAVASLATRA.....	255
2.19	A 2001. JÚNIUS 5-I TÁRGYALÁSI FORDULÓ	267
2.20	A 2001. JÚNIUS 29-I TÁRGYALÁSI FORDULÓ	331
2.21	A 2001. SZEPTEMBER 13-I TÁRGYALÁSI FORDULÓ.....	378
2.22	A JOGI SZAKÉRTŐI MUNKACSOPORT TÁRGYALÁSAINAK JEGYZŐKÖNYVEI	422
2.23	A FOLYAMGAZDÁLKODÁSI, KÖRNYEZETVÉDELMI, HAJÓZÁSI ÉS ENERGETIKAI SZAKÉRTŐI MUNKACSOPORT TÁRGYALÁSAINAK JEGYZŐKÖNYVEI	426

1 Bevezetés

A Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Területfejlesztési Hivatala egy szerződés keretében megbízta az EKO'21 Bt-t, hogy készítsen áttekintő elemzést a „Bős – Nagymarosi Vízlépcső” ügyének jelenlegi helyzetéről.

A tanulmány a következő célt tűzi ki: bemutatja az 1998. nyara és 2002. tavasza között a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtási módozatait kereső tárgyalások történetét, elemzi azt, hogy ezek milyen attitűdökkel jellemezhetők, valamint igyekszik megfogalmazni azt, hogy melyek azok a pontok, amelyekben a felek között azonosak, vagy azonosnak vélhetőek a nézetek és melyek azok, amelyekben továbbra is jelentős nézetkülönbségek vannak, s ezáltal nehezítik a megállapodást.

Miután egy hosszan elhúzódó ügyről van szó, amelynek története is immáron köteteket tesz ki, ezúttal is szükségesnek látszott, hogy a szóban forgó időszakot is történelmi perspektívában vizsgáljuk. Ezt a szempontot figyelembe véve a tárgyalások előzményei a szükségesnek tartott mértékben említésre kerülnek, s maga a tárgyalássorozat is az időrendiséget figyelembe véve kerül bemutatásra.

A tanulmánynak a fent említetten túlmenően az is célja, hogy a tárgyalássorozathoz tartozó meghatározó dokumentumokat összegyűjtse, s egy egységes szerkezetben, egy kötetben hozzáférhetővé tegye. Ez a gyűjtemény, amely egy vastag mellékletben került elhelyezésre, tehát egy válogatás, s mint ilyen, nem tartalmazza a tárgyalássorozathoz köthető összes dokumentumot. Tartalmazza viszont az összes, a két fél által elfogadott, a tárgyalásokról készített jegyzőkönyvet, a plenáris ülések esetében a hozzájuk tartozó mellékletekkel egyetemben. Nem tartalmazza viszont mindazokat a tudományos, műszaki, közgazdasági stb., úgynevezett alátámasztó tanulmányokat, amelyeket a tárgyalások megalapozáshoz készített a magyar fél. Hasonlóképpen – elsősorban terjedelmi ok miatt – nincs a gyűjteményben az a – egyébként szervesen a tárgyalássorozathoz kötődő – műszaki dokumentáció, amely „magyar javaslatként” került átadásra a szlovák félnek, illetve a szlovák félnek erre a javaslatra készítette válasza.

A dokumentumok között vannak angol nyelvűek is. Ennek két oka van. Egyrészt az, hogy vannak olyan dokumentumok, amelyekről nem készült magyar fordítás (vagy legalábbis e tanulmány szerzője nem tud arról), ezért ezek csak egy nyelven lelhetők meg a mellékletben. Másrészt vannak olyan dokumentumok is, amelyekről – a hágai Nemzetközi Bíróság tájékoztatására – angol nyelvű udvariassági fordítások is készültek, amelyeket a Külügyminisztérium Bős – Nagymarosi Titkársága készített elő és küldött meg a hágai Nemzetközi Bíróságnak. Annak érdekében, hogy nyomon követhető legyen az, hogy mely tárgyalási anyagok kerültek a Bírósághoz, ez utóbbiakat is csatoltuk a melléklethez. Ezeket a mellékletben az egyes tárgyalási napoknál helyeztük el, közvetlenül az eredeti magyar anyagok után.

A tanulmány szerzője elfogulatlan szakértői szemmel, a tárgyalások alakulásában nem meghatározó szerepben, de a tárgyalások menetét többé – kevésbé reális időbe kötve tekint az ügyre. Bár a tanulmány szerzőjének, természetesen, az volt a törekvése, hogy minden

dokumentum hiteles forrásból kerüljön a mellékletbe, ezek eredetiségéért felelőséget nem vállalhat. Ezért a szerző nyomatékosan felhívja a figyelmet arra, hogy a mellékletben szereplő dokumentumok eredeti forrásként nem használhatók.

A tanulmány mindvégig a „Bős – Nagymarosi Vízlépcső” terminust használja. Ez az elnevezés vitatható, már csak azért is, mert a jelenleg létező rendszerben, a C variánsban a nagymarosi rész nincs benne és bizonyos valószínűséggel megjósolható, hogy a két fél megegyezését vagy a bírósági rendelkezést követően a jövőben sem lesz. Ebből az ambivalens helyzetből adódóan, az elnevezést illetően, számos változat használatos. Megjegyzendő, hogy maga a hágai Nemzetközi Bíróság sem volt konzisztens a nomenklatúrában, hiszen több megnevezést is használt (*Gabcíkovo-Nagymaros Project; Gabcíkovo/Nagymaros System of Locks; Gabcíkovo-Nagymaros Barrage System*) E tanulmány igyekszik következetes maradni és a jelenlegi helyzetben a két fél által eredetileg elfogadott elnevezést használja.

2 A vita rövid történeti szinopszisa a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének megszületéséig

Annak érdekében, hogy az eseményeket a maguk egészében lássuk, szükséges vissza menni időben és legalább vázlatosan áttekinteni a Bős – Nagymarosi Vízlépcső történetét a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletéig, illetve az azt követő tárgyalások első fázisáig. Tekintettel arra, hogy ez a történeti áttekintés csak emlékezetfelfrissítésre szolgál, csak azokat az eseményeket idézi föl, amelyek sarokpontjai voltak az elmúlt közel fél évszázad történéseinek. Az események időrendi sorrendben tehát így követték egymást:

Dátum	Esemény
1950 -es évek eleje	Tárgyalások megkezdése Magyarország és Csehszlovákia között a Dunára tervezett hidroelektromos erőmű közös megépítéséről.
1977. szeptember 16.	Csehszlovákia és Magyarország aláírja a Szerződést a Bős – Nagymarosi Vízlépcsőrendszer közös megépítésére és üzemeltetésére. A rendszer egy felső (Bős) és egy alsó gátból (Nagymaros) áll. Funkciói: elektromos áram termelése, a hajózás javítása, árvízvédelem, regionális fejlesztés.
1980-as évek közepe	Erőteljes tiltakozás kezdete, illetve felerősödése Magyarországon a gátrendszer ellen. Legfőbb aggodalmak: <ul style="list-style-type: none"> • Egy hatalmas ivóvízbázis potenciális károsodásának félelme a felső víztározó megépítése miatt. • Budapest ivóvízellátását szolgáló jelentős mennyiségű parti szűrésű kút potenciális károsodása. • Egy Európában egyedülálló vízi, illetve vizes ökoszisztéma károsodása.
1983. december	Megfelelő környezeti hatástanulmány hiánya miatt az MTA elnökségi állásfoglalása javasolta a munkák felfüggesztését.
1989. május 13.	A magyar kormány felfüggeszti a munkálatokat Nagymarosnál.

Dátum	Esemény
1989. október	Döntés született arról, hogy a nagymarosi munkálatok felfüggesztéséről tárgyalások kezdődjenek. Egy későbbi kormányhatározat, ökológiai aggályok miatt, bejelenti a nagymarosi munkálatok leállítását.
1991. július	A csehszlovák hatóságok, a C variánsnak nevezett ideiglenes megoldás útján, a munkálatok folytatásáról nyilatkoztak. A C variáns egyrészt a folyó egyoldalú elterelését jelentette egy üzemvízcsatornába Csehszlovák területen, másrészt egy csökkentett méretű tározótó létrehozását szintén Csehszlovák területen.
1989 – 1992	Sikertelen tárgyalások a nézeteltérések megoldására a két ország között.
1992. május 25.	Magyarország – arra hivatkozva, hogy a terv környezeti hatásai tisztázatlanok, valamint arra, hogy a Cseh és Szlovák Köztársaság kormánya folytatja a C variáns építkezéseit, illetve arra, hogy az ideiglenes megoldás nemzetközi egyezményeket sért – kinyilvánította az 1977-es Szerződés egyoldalú megszüntetését.
1992. október 23.	Egy új terelő gát építésével (Dunacsún) Csehszlovákia saját területén megkezdte a folyóvíz nagyobbik részének elterelését az üzemvízcsatornába.
1992. október	Tárgyalások a probléma megoldására az Európai Közösség Bizottságának bevonásával.
1992. október 28.	„Londoni Jegyzőkönyv”: egyezség született abban, hogy felállítanak egy háromoldalú tényfeltáró bizottságot és hogy a vitás ügyet a hágai nemzetközi Bíróság elé viszik.
1993. április	<p>‘Külön Megállapodás’ –t írt alá a két ország a</p> <ul style="list-style-type: none"> • vita betérjesztéséről a hágai Nemzetközi Bíróságnak, • egy időszakos vízgazdálkodási rezsím felállításáról és bevezetéséről, • a két ország között folytatandó tárgyalásokról a Nemzetközi Bíróság ítéletét követően.

Dátum	Esemény
1994. május	A Keresetek beadása a hágai Nemzetközi Bíróságra.
1994. december	Az Ellen-keresetek beadása a hágai Nemzetközi Bíróságra.
1995. április	Köztes megállapodás a mellékágrendszert érintő időszakos kárenyhítő intézkedésekről (fenékküszöb) és egy közös monitoring rendszer fölállításáról és működtetéséről.
1995. június	A Válaszok beadása a hágai Nemzetközi Bíróságra.
1997. március 3. – április 16.	Szóbeli meghallgatások Hágában és a Bíróság helyszíni látogatása.
1997. szeptember 25.	A Bíróság ítéletének kihirdetése.
1997. október – 1998. március	Sikertelen tárgyalások a két kormány delegációi között a Bíróság ítéletének végrehajtásáról. Egy olyan Keretmegállapodás – tervezet elkészítése, amelyet a kormány nem fogadott el.
1998. május 10. és 24.	Választások Magyarországon – új kormány megalakítása.

2.1 A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között létrejött „Külön Megállapodás”¹

A felek között létrejött „Külön Megállapodást” azért célszerű kiemelni a történeti idősből, mert ez az a dokumentum, amely megalapozta a felek viszonyulását a hágai Nemzetközi Bíróság döntéséhez, valamint az azt követő tárgyalásokhoz.

A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság az 1993. április 7-i Külön Megállapodásban kérte fel a hágai Nemzetközi Bíróságot az alábbi kérdések elbírálására²:

„(1) ... az 1977-es szerződés és az általánosan elfogadott nemzetközi jog, valamint olyan egyéb szerződések alapján, amelyet a Bíróság alkalmazhatónak találhat, döntse el:

¹ Külön Megállapodás a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság közötti, a Bős–Nagymarosi tervvel kapcsolatos vitának a Nemzetközi Bíróság elé terjesztéséről. 1993. április 7. Lásd 5.1 melléklet

² Külön Megállapodás 2. cikk

- a) volt-e joga a Magyar Köztársaságnak 1989-ben felfüggeszteni majd ezt követően felhagyni a Nagymarosi Tervvel, valamint a bőszi terv azon részeivel kapcsolatos munkálatokkal, amelyek tekintetében az 1977-es szerződés a Magyar Köztársaságra ruházta a felelősséget;
- b) volt-e joga a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaságnak arra, hogy 1991 novemberében megkezdje az "ideiglenes megoldás" megvalósítását és hogy 1992 októberétől működésbe hozza ezt az Európai Közösségek Bizottsága, a Magyar Köztársaság és a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság független szakértői munkacsoportja 1992. november 23-ai jelentésében leírt rendszer (a Dunának a vízre és a hajózási vonalra vonatkozó következményekkel járó felduzzasztása csehszlovák területen az 1851, 7 folyamkilométernél);
- c) melyek a Magyar Köztársaságnak a Szerződés megszüntetéséről szóló, 1992. május 19-ei jegyzéke jogkövetkezményei.

(2) A Felek kéri a Bíróságot, hogy állapítsa meg azokat a jogkövetkezményeket, ideértve a Felek jogait és kötelezettségeit, amelyek az e Cikk (1) bekezdésében foglalt kérdésekről hozott ítéletéből következnek.”

A Külön Megállapodás 5. cikke pedig arról rendelkezik, hogy

”(1) A Felek a Bíróság ítéletét véglegesnek és magukra nézve kötelezőnek ismerik el s azt teljes egészében és jóhiszeműen kötelesek végrehajtani.

(2) A Felek azt követően, hogy a Bíróság ítéletét megkapták, azonnal tárgyalásokat kezdenek az ítélet végrehajtásának módozatairól.”

A Külön Megállapodás tehát egy olyan alap dokumentum, amely az aláíró felek számára meghatározó kiindulási pont a hágai Nemzetközi Bíróságra vitt ügy kezelésében.

2.2 A felek perbeli álláspontja

A Felek összhangban a Bíróság által felállított határidőkkel az alábbi periratokat nyújtották be a Nemzetközi Bíróságnak: 1994. május 2-án a keresetleveleiket, 1994. december 5-én ellen - kereseteiket és 1995. június 20-án az ellenkeresetekre adott válaszaikat. Az utóbbi két dokumentum az egymás érveire kidolgozott reagálásokat tartalmazta. A szóbeli meghallgatások a magyar fél perbeszédeivel kezdődtek meg a hágai Béke Palotában 1997. március 3-án. A Bírósági eljárás során a bírák látogatást tettek a helyszínen és megtekintették az elkészült létesítményeket és szemrevételezték a bekövetkezett környezeti károkat.

A perbeszéd utolsó szakaszában, április 10-én és 11-én, a Magyar Fél képviselőit illette a szó, míg a Szlovák Fél ügyvédjei április 14-én és 15-én szólhattak.

2.2.1 A legfontosabb magyar aggodalmak³

A nagymarosi gát és a csúcsrajáratás Bősnél

- komoly fenyegetést jelentene Budapest ivóvízellátására, elsősorban a szentendre-szigeti parti szűrésű kutak károsodása révén, mivel a parti szűrésű kutak vízutánpótlását mennyiségileg csökkentené, minőségileg rontaná.
- egy szabadfolyású folyó több, mint 100 km-es szakaszának duzzasztása számos szigetet, értékes archeológiai lelőhelyet eltüntetne, károsítaná a környező erdőterületeket és negatívan befolyásolná a vízi életkörülményeket
- a csúcsrajáratás, illetve az annak következtében kialakuló jelentős vízszintingadozás károsítaná a vízi és vízparti élőhelyeket
- a csúcsrajáratás következtében megforduló vízáramlás komoly vízminőségi problémákat vethet fel, különösen a Mosoni Dunában

A felső tározó, a felhagyott Duna meder és az érintett ártéri ökoszisztéma az 1992. évi elterelés után

- a tározó üledék-lerakódása hosszú távon károsítja a talajvíz minőséget
- jelentős bizonytalansági tényezővel kell számolni a talajvíztükör és a talajvíz utánpótlást illetően
- az eutrofizáció mértéke nőni fog, ami ronthatja a felszíni vízminőséget
- Európa legnagyobb „szárazföldi deltája”, az itt lévő egyedülálló élőhelyek és ökoszisztéma nagymértékben károsodik, ezen belül
 - ⇒ a vízi és vízparti élőhelyeken alapvető káros változások mennek végbe
 - ⇒ a nedves területek növény- és állatvilága nagymértékben károsodik
 - ⇒ a szárazföldi élőhelyek is károsodnak a talajvízből történő átnedvesítés és az árvizek hiánya miatt
 - ⇒ Igazolt jelzések vannak arra nézve, hogy az erdészeti és mezőgazdasági termelés csökken
- A vízfolyásban bekövetkezett változások az üzemvízcsatorna betorkolása alatt jelentős meder degradációt eredményeznek és veszélyeztetik az ártéri élőhelyeket
- A rövid távra hivatott kárenyhítő intézkedések (pl. fenékküszöb) hosszú távon negatív hatást fejthetnek ki.

2.2.2 A Felek álláspontjainak rövid összefoglalása⁴

A) A magyar álláspont

Magyarország úgy vélte, hogy a bonyolult erőműrendszer építésének és üzemeltetésének a környezetre és a vízellátásra gyakorolt lehetséges hatásai olyan súlyos környezeti kockázatokat foglaltak magukba, amely feljogosította Magyarországot, hogy a Bős-

³Some Thoughts About the Government's Position in Future Negotiations. Klaus Kern, April 1997

⁴Lásd még Nagy Boldizsár (1997): A Felek és a Bíróság jogi álláspontja a Gabčíkovo (Bős) – Nagymarosi perben. p. 141-178. In: Vargha J. (Szerk): A hágai döntés. Enciklopédia Kiadó. pp. 287

Nagymarosi Vízlépcső alsó szakaszán felfüggeszse az építkezéseket. Mivel az erőművel kapcsolatban a tervezési szakaszban nem készült megfelelő hatástanulmány, Magyarország azt kérte, hogy a tudományos vizsgálatok befejezéséig az építkezések kerüljenek ideiglenes felfüggesztésre. Kérte, hogy a tervek megfelelő módosítására kerüljön sor, összhangban az elkészítendő tanulmányokkal, különös tekintettel a Szigetközi térség alatt fekvő nagy kiterjedésű felszínalatti ivóvízkészlet megóvása érdekében.

Magyarország úgy vélte, hogy jogosan szüntette meg az 1977-es szerződést miután Csehszlovákia megtagadta, hogy az Eredeti Terv megvalósításával kapcsolatos munkálatokat felfüggeszse a megfelelő környezeti hatástanulmányok elkészültéig, és ráadásul Dunacsúnnál a Duna egyoldalú elterelésébe kezdett. Magyarország úgy érvelt, hogy a "C" Variáns ellentétes az 1977-es szerződés rendelkezéseivel és a Duna vizéhez fűződő jogaink csorbítását jelenti. Kártérítést követeltünk a folyó jogtalan eltereléséért és az ebből következő környezeti károkért, amelyek természeti értékekben gazdag és érzékeny szigetközi árterületen bekövetkeztek.

A "C" Változat negatív hatásai széles körűek, rövid- és hosszútávon egyaránt jelentkeznek. A csökkenő vízhozam és talajvízszint azonnal hatást gyakorolt a növényzetre, állatvilágra, a mezőgazdaságra, az erdőszetre és a halászatra. Hosszútávú negatív hatásokat lehet előre jelezni a vizes ökoszisztéma funkciókra, a talajvízpótlásra s mind a felszíni vizek mind pedig a talajvíz biológiai és kémiai minőségére. A természeti értékekkel kapcsolatos hatásokon túlmenően az építkezés jelentős társadalmi és gazdasági terhet jelent a jelen és jövő nemzedék számára is.

B. A szlovák álláspont

Ezzel szemben Szlovákia azt állította, hogy a munkálatok magyar részről történő felfüggesztése jogtalan volt, a környezeti aggodalmak nem voltak megalapozottak, az elkészült környezeti hatástanulmányok kizárták a környezeti kockázatokat és az erőműrendszer befejezése után tervezett intézkedések alkalmasak lettek volna arra, hogy minden káros hatást kiküszöböljenek. Szlovákia úgy vélte, hogy a szerződés hatályban maradt és Magyarországot jogi kötelezettség terhelte, hogy befejezze és működtesse a Bős-Nagymarosi erőműrendszert, úgy ahogy azt eredetileg eltervezték. Ezen felül még kártérítést is követelt a magyar szerződésszegésekért.

2.3 A hágai Nemzetközi Bíróság ítélete⁵

A szóbeli eljárást követően a Bíróság nyilvános ülésen kihirdette ítéletét. Az ítélet végleges és megfellebbezhetetlen. Amennyiben valamelyik fél nem tartaná be, a másik fél az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsához fordulhat jogorvoslatért.

Az Ítélet 130. és 131. bekezdése szerint az Ítéletnek az a része, amely a Külön Megállapodás 2. cikkének 1. bekezdésében megfogalmazott kérdésekre válaszol, deklaratív jellegű és a felek múltbeli magatartásával foglalkozik. Ezzel szemben az Ítéletnek az a része, amely azzal foglalkozik, hogy a feleknek milyen magatartást kell a jövőben tanúsítaniuk, inkább előíró, mint deklaratív jellegű.

2.3.1 A rendelkező rész

A hágai Nemzetközi Bíróság ítélete választ adott azokra a kérdésekre, amelyeket a felek fogalmaztak meg és amelyekről a Külön Megállapodásban egyeztek meg. Ez, az úgynevezett „rendelkező rész”, az Ítélet 155. pontja alatt található és az alábbiak szerint rendelkezik:

- Magyarországnak nem volt joga felfüggeszteni, majd később, 1989-ben teljesen leállítani a nagymarosi beruházás munkálatait és a bőszi beruházás rá eső részét.
- Bár Csehszlovákiának joga volt folytatni 1991 novemberében az "ideiglenes megoldás" (C variáns) megvalósítását, de nem volt joga üzembe helyezni, ezért működése 1992 októberétől a mai napig illegális.
- Magyarországnak az az 1992. május 19-i bejelentése, miszerint az 1977. szeptember 16-án aláírt Szerződést és az ahhoz kapcsolódó dokumentumok érvényességét megszünteti, nem vonta maga után a Szerződés megszűnését.
- Szlovákia, mint Csehszlovákia jogutódja, 1993. január 1-től az 1977. szeptember 16-án aláírt Szerződésben Csehszlovákia helyébe lépett.
- Magyarországnak és Szlovákiának jóhiszeműen kell tárgyalnia, figyelembe véve a fennálló helyzetet is, és a Feleknek minden szükséges intézkedést meg kell tenniük annak érdekében, hogy az 1977. szeptember 16-án aláírt Szerződés céljainak megvalósítását biztosítsák, azokkal a módoszatokkal összhangban, amelyekben meg kell állapodniuk.
- Amennyiben a Felek másként nem állapodnak meg, az 1977. szeptember 16-i Szerződés értelmében a Feleknek egy közös üzemeltetési rendszert kell létrehozniuk.

⁵ A hágai Nemzetközi Bíróság ítéletéhez sokan és sokféleképpen fűztek magyarázatot. E helyen elsősorban azok véleményét veszem figyelembe, akik a per ügyvédjei voltak, ezáltal belülről tekintettek az ügyre és kommentárjaikat mindenekelőtt az Ítéletet követő kétoldalu tárgyalások szövegéből készítették. Ezek közül három ajánlok az Olvasó figyelmébe: 1. Nagy Boldizsár (1997): A Felek és a Bíróság jogi álláspontja a Gabčíkovo (Bős) – Nagymarosi perben. p. 141-178. In: Vargha J. (Szerk): A hágai döntés. Enciklopédia Kiadó. pp. 287; 2. James Crawford (1997): Case concerning the Gabčíkovo – Nagymaros project. Implication for the ICJ's Decision for Hungary. KüM BNV Titkárság Archívuma; 3. Pierre-Marie Dupuy (1997): Case concerning the Gabčíkovo- Nagymaros Project Implications of the ICJ's Decision for Hungary. KüM BNV Titkárság Archívuma. Lásd 5.2 és 5.3 melléklet. További vélemények találhatóak a Miniszterelnöki Hivatal megbízásából a perrel és a Bíróság ítéletéről megjelent jogtudományi cikkekről készült összeállításban [ICM partners (2003): Articles on the GNBS Case and the Judgment of the Court from the Jurisprudence Database, GNBS Office with Comments and Annexes. June 2002. Prepared for the Prime Minister's Office, Budapest.]

- Amennyiben a Felek másként nem egyeznek meg, mindkét fél kártérítést kell fizessen a másik fél által elszenvedett károkért.
- A megépült létesítmények felépítésére és üzemeltetésére fordított költségek rendezésének az 1977-ben kötött Szerződés és a hozzá kapcsolódó dokumentumok ide vonatkozó rendelkezéseivel összhangban kell történniük.

2.3.2 Iránymutatások a felek jövőbeni tárgyalásaihoz

Az ítélet, miközben a Felek között létrejött Külön-megállapodásban feltett kérdésekre válaszol, tartalmaz olyan részeket, illetve megállapításokat, amelyek jelzik a Bíróság felfogását magukat a kérdéseket illetően és a Felek közötti tárgyalások irányvonala tekintetében is. Néhány közülük világos jelzés, mások a mondatok között rejtőznek. Mindenesetre ezek irányvonalat adnak a Feleknek arra nézve, hogy a kérdés megoldásához hogyan közelítsenek. Azt az irányt is jelzik, amit a Bíróság követni fog abban az esetben, ha a Felek nem tudnának megállapodni és a Külön Megállapodás 5. cikke 3. pontja alapján a Bírósághoz fordulnak, az ítélet végrehajtásához segítséget kérve. Az alábbiakban az ítéletnek azon részeiből ragadunk ki idézeteket (kiemelésekkel), amelyek e tekintetben – véleményünk szerint – a legfontosabbak. A bírósági ítéletből vett iránymutató idézeteket tematikus csoportosításban mutatjuk be.

Fontos megjegyezni, hogy néhányan a bírák közül, különvéleményeikben javaslatokat tettek a soron következő tárgyalásokra. Ezek figyelembe vételétől e helyen – elsősorban terjedelmi okok miatt – eltekintettünk.

A felek közötti tárgyalásokra vonatkozó általános irányelvek

A Bíróság több esetben is hangsúlyozta, hogy a Felek a tárgyalásokat **jóhiszeműen** és ésszerű hozzáállással kell folytassák. Ezt az elvet a Külön Megállapodás 5. cikke 1. bekezdése is kimondja. Az Ítéletben pedig számtalan utalás van erre a szövegben, e helyen azonban mindössze egyet idézünk⁶:

“Tizenhárom szavazattal kettő ellenében megállapítja, hogy Magyarországnak és Szlovákiának jóhiszeműen kell tárgyalnia figyelembe véve a fennálló helyzetet is, és a Feleknek minden szükséges intézkedést meg kell tenniük annak érdekében, hogy az 1977. szeptember 16-án aláírt Szerződés céljai megvalósítását biztosítsák, azokkal a módoszatokkal összhangban, amelyekben meg kell állapodniuk.”

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a **Felek rugalmasak** kell legyenek.

“113. ...Ilyen helyzetben hathatós segítséget jelenthet egy harmadik fél bevonása, és ez elősegítheti a megoldás megtalálását, feltéve, hogy mindkét Fél rugalmas magatartást tanúsít.”

“141. ...A Bíróság felidézi, hogy mint azt az Északi Tengeri kontinentális talapzat ügyében már kimondotta: a Felek kötelesek érdemben tárgyalni, ami nem valósul meg, ha fenntartják saját pozícióikat, anélkül, hogy azok módosításáról ne gondolkozzanak el. (A Nemzetközi Bíróság jelentése, 1969. 47. oldal, 85. bekezdés).”

⁶ Ítélet 155. pont

A Bíróság jelzi, hogy a tárgyalásoknak **előítéletek nélkül** kell lezajlaniuk.

“143 ...A jelen ítélet után, az előítélet-mentes kétoldalú tárgyalásokon a Felek hasznosíthatják harmadik fél szakértelmét.”...

A Bíróság hangsúlyozta **harmadik fél bevonásának** szükségességét a tárgyalásokba.

“113. A Bíróság úgy látja, hogy a két Fél egyetért abban, hogy a környezetvédelmi aggályokat komolyan kell venni, és hogy meg kell tenni a szükséges óvintézkedéseket, de teljesen eltérő nézetet képviselnek abban a kérdésben, hogy milyen következményekkel jár ez a közös projektekre nézve. Ilyen helyzetben hathatós segítséget jelenthet egy harmadik fél bevonása, és ez elősegítheti a megoldás megtalálását, feltéve, hogy mindkét Fél rugalmas magatartást tanúsít.”

“143. ...A Felek hasznosíthatják a harmadik fél szakértelmét. A Felek készsége egy ilyen segítség elfogadására a **jóhiszeműség bizonyítéka lenne**, amellyel a kétoldalú tárgyalásokat úgy vezetik, hogy érvényre juttassák az ítéletet.”

Az ügy rendezése érdekében a Bíróság a Feleket következetesen az **1977-es Szerződéshez** és a Közös Egyezményes Tervhez vezeti vissza.

“139. A Bíróság azon a véleményen van, hogy a Feleknek a jog által meghatározott köteleességük, hogy a Külön Megállapodás 5. cikke alapján tartandó tárgyalások során az 1977-es Szerződés összefüggésében mérlegeljék, hogy milyen módon lehet a Szerződés céljait a lehető legjobban szolgálni, szem előtt tartva, hogy valamennyi (célkitűzését) meg kell valósítani.”

“132. Ebben a tekintetben különösen fontos az, hogy a Bíróság megállapította: az 1977-es Szerződés hatályban van, ennél fogva uralja a Felek közti viszonyt. A Felek kapcsolatát meghatározzák még olyan, egyéb releváns egyezmények szabályai is, melyeknek mindkét fél részese, továbbá az általános nemzetközi jog szabályai, és ebben az esetben az államok felelőségének szabályai is; a Felek kapcsolatát azonban mindenek felett az 1977-es Szerződés alkalmazható szabályai határozzák meg, mint *lex speciális*.”

“137. Hogy valóban ez-e a helyzet, azt először és elsősorban a Feleknek kell eldönteniük. Az 1977-es Szerződés szerint annak számos célkitűzését integrált és konszolidált program alapján kell elérni, mely a Közös Egyezményes Tervben kerül kidolgozásra. A Közös Egyezményes Terv 1989-ig rendszeresen átdolgozásra és módosításra került, hogy jobban megfeleljen a Felek kívánságainak. Ezt a Tervet ezenkívül kifejezetten úgy jellemezték, mint a vízminőség megőrzésének és a környezetvédelem céljai megvalósításának eszközét.”

“142. A jelen esetben a *pacta sunt servanda* szabálya azt követeli meg, hogy – amint arra a szerződések jogáról szóló 1969-es Bécsi Szerződés 26. cikke rávilágít –, a Felek megegyezést találjanak az együttműködést feltételező Szerződés összefüggésében.”

A 141. bekezdés egyértelműen leszögezi, hogy a **tárgyalások kimenetele** a felektől függ.

“141. Nem a Bíróság dolga annak eldöntése, mi legyen azon a tárgyalások végeredménye, melyeket a Felek egymással fognak lefolytatni. A Feleknek kell megtalálniuk azt az egyeztetett megoldást, amely tekintetbe veszi a Szerződés célkitűzéseit, melyeket együttesen és integrálva kell követni, valamint a nemzetközi környezetvédelmi jog normáit és a nemzetközi vízfolyások jogának alapelveit...”

A környezetvédelem ügye

Ugyan a Bíróság ítéletében nem fogadta el Magyarország hivatkozását az ökológiai szükséghelyzetre (lásd 57. pont), több alkalommal is hangsúlyozta, hogy nagy jelentőséget tulajdonít a környezetvédelemnek.

“53....A Bíróság emlékeztet rá, hogy a közelmúltban az alábbiak szerint alkalma nyílt annak hangoztatására, milyen nagy jelentőséget tulajdonít a környezet ügyének nem csupán az államok, hanem az egész emberiség számára.

“a környezet nem absztrakció, hanem életteret, életminőséget és az ember tényleges egészségét jelenti, beleértve a még meg nem született nemzedékeket is. Az államok azon általános kötelezettségének megléte, hogy biztosítsa, jogkörük és felügyeletük területén belül végzett tevékenységeik során más államok vagy nemzeti ellenőrzésükön kívül eső területek környezetének megóvását, ma már a környezettel kapcsolatos nemzetközi jog részévé vált”. (A nukleáris fegyverek fenyegetésének vagy használatának jogszerűsége, Tanácsadói Vélemény, Nemzetközi Bíróság Jelentései, 1996, 241.-242. oldal, 29. pont).”

“112....A Szerződés megkötése óta eltelt évek során nagymértékben ismertté vált a környezet sebezhetősége, valamint az az igény, hogy a környezeti kockázatokat folyamatosan figyelemmel kell kísérni. Ezek az új aggályok fokozták a 15., 19. és 20. cikkek jelentőségét.”

A környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatban a 140. pont a legfontosabb.

“140. Egyértelmű, hogy a vízlépcsőrendszernek a környezetre gyakorolt hatása és következményei kulcsfontosságúak. A Felek által a Bírósághoz benyújtott számos tudományos jelentés – bár következtetések gyakran ellentmondanak egymásnak – bőségesen szolgáltatnak bizonyítékot arra, hogy ezek a hatások és következmények jelentősek.

A környezeti kockázatok értékelésekor a jelenlegi szabványokat kell figyelembe venni. Ezt a 15. és 19. cikk nemhogy lehetővé teszi, de kötelezően írja elő, amennyiben ezek a cikkek folyamatos - ennél fogva szükségszerűen fejlődő - kötelezettségeket támasztanak a Feleknek a Duna vízminőségének megőrzésére és a természet védelmére.

A Bíróság teljes mértékben tudatában van annak, hogy a környezetvédelem területén elővigyázatosságra és megelőzésre van szükség, mivel a természeti környezetben okozott károk gyakran visszafordíthatatlanok, illetve az ilyen károk helyreállításának velejárója a helyreállítás lehetőségeinek korlátozottsága.

Az emberiség a történelem során, gazdasági és egyéb okok miatt, folyamatosan beavatkozott a természet rendjébe. A múltban ez gyakran a természetre gyakorolt hatások figyelmen kívül hagyásával történt. Az új tudományos ismereteknek köszönhetően, és mivel az emberiség egyre jobban tudatára ébred az őt – a jelenlegi és a jövőbeni generációkat – fenyegető veszélyeknek, melyeket ezeknek a beavatkozásoknak a meg gondolatlan és mértéktelen gyakorlása idéz elő, az elmúlt két évtizedben számos új normák és szabványok fejlődtek ki. Ezeket a normákat nemcsak akkor kell figyelembe venni, és az ilyen új szabványokra nemcsak akkor kell a kellő súlyt helyezni, amikor egy-egy ország egy új tevékenység lehetőségeit mérlegeli, hanem azoknak a tevékenységeknek a folytatása során is, melyeket a múltban kezdett el. ... A jelen esetben ez azt jelenti, hogy a Feleknek friss szemmel kell tekinteniük a Bősi erőmű működésének a környezetre gyakorolt hatásaira. Így különösen, kielégítő megoldást kell találniuk az Öreg-Duna medrébe és a mellékágakba juttatandó víz mennyiségére a folyó mindkét partján.

A vízmegosztás

A vízmegosztással kapcsolatban a leglényegesebb megállapítás talán az alábbi:

“140....A jelen esetben ez azt jelenti, hogy a Feleknek megújított szemlélettel kell tekinteniük a Bősi erőmű működésének a környezetre gyakorolt hatásaira. Így különösen, kielégítő megoldást kell találniuk az Öreg-Duna medrébe és mellékágakba juttatandó víz mennyiségére a folyó mindkét partján.”

A Bíróság hangsúlyozza azt, hogy Magyarországot megilleti a határfolyam **méltányos és ésszerű hasznosítása**:

“78....ez azonban semmiképpen sem jelenti azt, hogy Magyarország elveszítette volna azt az alapvető jogát, hogy méltányosan és ésszerűen részesüljön egy nemzetközi vízfolyás erőforrásaiból.”

A Bíróság többször is hangsúlyozza a Terv közös és megosztott jellegét, továbbá a méltányos és egyenlő hasznosítás szükségességét.

“144. Az 1977-es Szerződés nem egyszerűen egy közös beruházási program, de egy rendszert is létrehozott. A Szerződés szerint a zsiliprendszer fő létesítményei a Felek közös tulajdonát képezik; működtetésük egy összehangolt, egységes egészként történik, és a beruházás előnyeiből egyenlő arányban részesednek a Felek.

A Bíróság a Felek figyelmét felhívja a **megosztott vízi erőforrások közös hasznosításának** koncepciójára és a Nemzetközi Vízfolyások Nem Hajózási Használatáról szóló Egyezményre.

“147. Továbbá a közös rendszer visszaállítása optimális módon fogja tükrözni a közös erőforrások használatának elméletét, a Szerződésben említett célok megvalósítása érdekében, a nemzetközi vízfolyások nem hajózási célú használatáról szóló Egyezmény” 5. cikkének 2. bekezdésével összhangban, amely kimondja:

“A nemzetközi vízfolyással rendelkező államok méltányos és ésszerű módon vesznek részt a nemzetközi vízfolyás használatában, fejlesztésében és

védelmében. A részvétel magába foglalja mind a vízfolyás hasznosításának jogát, mind az együttműködési kötelezettséget a vízfolyás védelmében és fejlesztésében a jelen Egyezmény által meghatározott módon.” (Az 1997. április 11-i közgyűlés dokumentuma, A/51/869)”

A Bíróság felhívja a felek figyelmét arra, hogy a Szerződés 14. cikke lehetőséget kínál a felek számára nagyobb vízkivételre az energiába való részesedésük kárára:

“56.....Ezenkívül arról sem szabad megfeledkezni, hogy az 1977-es Szerződés 14. cikke gondoskodott arról, hogy mindkét Félnek lehetősége legyen a Közös Egyezményes Tervben meghatározott mennyiségen felüli víz megszerzésére. A Szerződés továbbá tisztázza, hogy ‘ilyen esetben a hasznot húzó Szerződő Fél részesedése a villamos energiából csökkenni fog.’”

Nagymaros és csúcsrajaratás

A hágai Nemzetközi Bíróság ítélete tartalmaz néhány olyan részt, amely közvetlenül foglalkozik a Nagymarosi vízlépcsővel. A bírósági ítélet 40. bekezdése összefoglalja a nagymarosi vízlépcső ellenében felhozott magyar tudományos és környezeti érveket az alábbiak szerint:

„40 ... Ami Nagymarost illeti, Magyarország érvelése szerint, ha a gát megépül, a Duna felvizi medre eliszapolódna, és ennek következtében az ezen a szakaszon működő parti szűrésű kutak által termelt víz minősége romlana. Ráadásul a bösi erőmű csúcsüzeme jelentős napi áringadozásokat okozna a nagymarosi tározóban is, ami különösen a vízi élőhelyek számára jelent veszélyt. Mindezen túl, a nagymarosi gát megépítése és működtetése a gát alatt a folyómeder erózióját hozta volna létre a Szentendrei sziget mentén. Ennek eredményeként itt a folyó vízszintje csökkent volna, ami a Budapest vízellátásának kétharmadát adó parti szűrésű kutak vízhozamának jelentős mértékű csökkenésével járt volna együtt. A szűrőréteg is elvékonyult és talán el is tűnt volna, míg a folyómeder egyes részein finom szemcsés üledék lerakódása várható. E kettős ok miatt az átszűrődő víz minősége jelentősen károsodott volna. ...”

Szlovákia véleményét pedig az alábbiak szerint foglalta össze:

„128 ... Magyarországnak pontot kellene tennie saját jogellenes magatartása végére, fel kellene hagynia az 1977-es Szerződés megvalósításának akadályozásával, és számításba véve a Szerződés "rugalmasságát és az általa nyújtott fejlődés lehetőségeit, vagy akár azokat a módosításokat, melyeket a Felek közötti megállapodás alapján végre lehet hajtani, a jövőbeni tárgyalásokat követően”. Kijelentette, hogy a közös üzemeltetést olyan alapokon lehetne újból elkezdni, melyekről közösen megegyeznek, és hangsúlyozta a következőket:

"azt a kérdést, hogy Nagymaros az eredeti tervek szerinti helyen épül-e fel, vagy valahol máshol, vagy egyáltalán felépül-e, a Feleknek kell egy későbbi időpontban eldönteniük. ... Feltéve, hogy az üzemvízcsatorna, valamint a bösi erőmű és vízlépcső - mindkettő az eredeti Szerződés része, nem pedig a C-variánsé - üzemben marad,

gazdaságilag életképes és hatékony, Nagymarost is szem előtt tartva, Szlovákia kész tárgyalni Dunakiliti és Dunacsúny szerepéről. ...”

A Bíróság sehol nem említi meg az 1977. évi szerződés céljai között a csúcsrajáratást, Ezzel szemben – Nagymaros kapcsán – egyértelműen fogalmaz akkor, amikor a csúcsrajáratás tényleges felhagyásáról szól:

„134. Ami 1989-ben vagy 1992-ben helyes jogalkalmazás lehetett volna, ha az ügy akkor a Bíróság elé kerül, az 1997-ben a joggal való visszaélés lenne. A Bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy a bősi erőmű már közel öt éve működik; hogy az üzemvízcsatorna, amely az erőművet táplálja, egy lényegesen kisebb tározóból nyeri vizét, melyet nem a Dunakilitinél, hanem a Dunacsúnynál felépített duzzasztógát képez; és hogy az erőmű a vízjáratot követő üzemben működik, nem pedig csúcsra járató üzemben, mint azt eredetileg tervezték. A Bíróság ugyanakkor nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy Nagymaros nemcsak hogy nem épült fel, hanem a csúcsra járatás mindkét fél általi tényleges elvetésével, felépítésének többé nincs is értelme.”

Mint a felek számára számításba vehető lehetőséget, a Bíróság felveti, hogy

„150 ... A Feleknek lehetőségük van az együttműködő igazgatást helyreállítani a Vízlépcsőrendszer maradványain. E célból nyitva áll számukra, hogy megállapodjanak a dunacsúnyi létesítmény fenntartásában az üzemrend megváltoztatásával a víz és áram elosztása érdekében, és hogy ne építsék meg a nagymarosi vízlépcsőt.”

A Bíróság utal arra is hogy

„138. Az 1977-es Szerződés eleve sem egy merev rendszert fektetett le, jóllehet a bősi és a nagymarosi vízlépcső megépítését maga a Szerződés írta elő. Ennek kapcsán azonban a Felek által képviselt álláspontokat mérlegelés tárgyává kell tenni. Nemcsak Magyarország ragaszkodott a nagymarosi munkálatok leállításához, hanem a tárgyalások során Csehszlovákia is több alkalommal kijelentette, hogy hajlandó mérlegelni a korlátozásokat, vagy akár teljes elvetését a csúcsrajárató üzemmódnak. Az utóbbi esetben a nagymarosi gát megépítése értelmetlenné vált volna. ...”

A Terv közös jellege

Mivel a Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a Szerződés hatályban van, és feltételei alapján ez a közös rendszer kulcsfontosságú, ez azt jelenti, hogy hacsak a Felek másként nem állapodnak meg, ezt a rendszert helyre kell állítani.”

“150. A kártérítésnek, amennyire csak lehetséges, el kell tüntetnie a jogellenes cselekmény következményeit. A jelen esetben mindkét fél jogellenes cselekményei eltüntetésének legjobb módja, ha helyreállítják együttműködésüket a Duna közös

vízterőforrásainak hasznosításában, és ha a sokcélú programot, egységes egész formájában a vízfolyás használata, fejlesztése és megóvása érdekében méltányos és ésszerű módon hasznosítják....”

Pénzügyi szempontok

A felek közötti elszámolás során a kártérítést és a költségelszámolást külön kell kezelni.

A kártérítéssel kapcsolatban az Ítélet kimondja, hogy

“153. Tekintve, a mindkét fél oldalán fennálló egymást keresztező jogellenes cselekményeket, a Bíróság szeretné megjegyezni, hogy a kártérítés kérdése kielégítően lenne megoldható egy átfogó rendezés keretében, ha mindkét fél lemondana pénzügyi követeléseiről és ellenköveteléseiről vagy elhagynák azokat”

A költségelszámolással kapcsolatban az Ítélet pedig azt mondja, hogy

“154. Ugyanakkor a Bíróság szeretné kiemelni, hogy a munkálatok építési költségeinek rendezése elkülönül a kártérítéstől, és az 1977-es Szerződés és a kapcsolatos megállapodások alapján kell megoldani. Ha Magyarország osztozni kíván a Dunacsúnyi vízműrendszer üzemeltetésében és hasznáiban, arányos részt kell fizetnie az építési és üzemeltetési költségekből.”

A haszon és költség megosztására vonatkozó álláspontot a 144. és 146. bekezdés tárgyalja, amikor kimondja, hogy

“144. Az 1977-es Szerződés nem egyszerűen egy közös beruházási program, de egy rendszert is létrehozott. A Szerződés szerint a zsiliprendszer fő létesítményei a Felek közös tulajdonát képezik; működtetésük egy összehangolt, egységes egészként történik, és a beruházás előnyeiből egyenlő arányban részesednek a Felek.

Mivel a Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a Szerződés hatályban van, és feltételei alapján ez a közös rendszer kulcsfontosságú, ez azt jelenti, hogy hacsak a Felek másként nem állapodnak meg, ezt a rendszert helyre kell állítani.”

“146.a C Variáns jelenlegi üzemeltetése összeegyeztethetetlen a Szerződéssel, azt ennek megfelelővé kell tenni. Magyarország bevonásával, egyenlő mércével mérve az üzemeltetésben, irányításban és a hasznokban, a C Variánst a de facto helyzetből a Szerződésen alapuló renddé kell átalakítani.”

és

“A Szerződés 9. cikkének újbóli érvényesítése érdekében - amely meghatározza, hogy a Feleknek a vízlépcsőrendszer használatában és hasznáiban egyenlően kell részesedniük - szükségesnek látszik a C-Variáns olyan szabályozása, mely azt egy egységes és oszthatatlan üzemeltetési rendszer részévé teszi.”

Hajózás

A Bíróság hangsúlyozza, hogy az energiatermelés csak a Szerződésben lefektetett egyik cél és a Felek figyelmet kell fordítsanak a többi cél megvalósítására, beleértve a hajózást is.

“104....A Bíróság azonban emlékeztet arra, hogy a Szerződés az energiatermelés, az árszabályozás és a Duna hajózhatóságának fejlesztése céljából hozott létre egy közös beruházási programot....”

“123....A Szerződés ezenkívül egy hajózási rendszert is létrehozott, egy nemzetközi víziútnak egy fontos szakaszán, így különösen a fő nemzetközi hajózási útvonalat áthelyezte az üzemvízcsatornába. Ezzel elkerülhetetlenül egy olyan helyzetet hozott létre, amely érinti a Duna más használóinak érdekeit is. Továbbá a kívülálló államok érdekeit a 18. cikk ki is mondja, amelyben a Felek vállalták, hogy biztosítják a “zavartalan és biztonságos hajózást a nemzetközi hajózási útvonalon”, az 1948. augusztus 18-án, a Duna hajózási rendjének tárgyában megkötött Egyezményben vállalt kötelezettségüknek megfelelően.”

Elsősorban a magyar érdekérvényesítésre figyelemmel, röviden összefoglalva, az Ítélet a jövőre vonatkozóan egyebek mellett

- nem írja elő a nagymarosi gát megépítését,
- nem írja elő a bőszi erőmű csúcsrajárátását,
- előírja viszont a Duna vize feletti közös ellenőrzést,
- előírja a megfelelő mennyiségű vízhozamok biztosítását a Duna fő medrébe és mindkét oldali mellékágrendszerébe,
- előírja azt, hogy a környezetvédelmi vonatkozásokat a nemzetközi jog jelenleg érvényes szabályai szerint kell kezelni,
- előírja, hogy Szlovákia meg kell térítse Magyarországnak a Bősnél termelt energia rá eső részét,
- a kártérítés ügyében a "nulla megoldást" javasolja,
- s kijelenti ha Magyarország részesülni kíván Čunovo energiatermeléséből, fizesse meg a ráeső beruházás összegét és a működési költségeket.

3 A szóban forgó tárgyalássorozatot megelőző történések

3.1 A Nemcsók-féle tárgyalások és a Keretmegállapodás tervezet

Az ítélethirdetést követően, viszonylag hamar elkezdődtek az ítélet végrehajtásának kidolgozására irányuló tárgyalások. A tárgyalások vezetője magyar részről Nemcsók János államtitkár volt. A szlovák delegációt a mezőgazdasági miniszter vezette. A tárgyalódelegációk első közös intézkedése az volt, hogy – addig az időpontig, amíg a tárgyalások eredményre vezetnek – meghosszabbították az 1995. évi Egyezményt a vízhozam megosztásról és más műszaki intézkedésről⁷. A plenáris ülések mellett – a felállított szakértői

⁷ Megállapodás a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között egyes ideiglenes műszaki intézkedésekről és vízhozamokról a Dunában és a Mosoni Dunában. 1995.

csoportok – intenzív szakmai eszmecsere folytattak. A szakértői megbeszélésekhez számos tanulmány, alátámasztó anyag készült. A következő év februárjára elkészült egy, a delegációvezetők által parafált keretmegállapodás-tervezet⁸, amely idő előtt, 1998. március 12-én megjelent az egyik magyarországi napilapban (Népszava). Tartalma nagy felháborodást keltett, mindenekelőtt azért, mert olyan engedményeket tett a Szlovák félnek, amelyek a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletéből nem következtek. E helyen nem célunk, hogy ezt a Keretmegállapodás-tervezetet részleteiben ismertessük, mindössze arra vállalkozhatunk, hogy a tervezetben szereplő főbb vállalásokat felsoroljuk. Ezek az alábbiak:

- egy alsó vízlépcső felépítése Nagymarosnál vagy Pilismarótnál⁹,
- a csúcsüzemmód várható bevezetése¹⁰,
- a C-variáns beruházási költségei 50 százalékanak a Szlovák Köztársaság részére történő megtérítése¹¹ és
- egy tározó létrehozása a Dunakiliti Duzzasztómű és a Cunovo-i létesítmények közötti árterületen, amely 150 m³/s átlagos és 300 m³/s maximális vízhozammal továbbít vizet az eredeti mederbe és a mellékágakba¹²

A Keretmegállapodás-tervezettel kapcsolatban e helyen egy fontos tényt kívánunk hangsúlyozni: ez a dokumentum az ügy történetének részesévé vált. Még akkor is, ha a magyar kormány nem döntött felőle, pontosabban további hatásvizsgálatokat tartott szükségesnek elvégezteni ezzel kapcsolatban, amire viszont már nem kerülhetett sor, mert az 1998-as magyarországi parlamenti választások (1998. május 10. és 24.) kormányváltáshoz vezettek és az új kormány merőben más állásponton volt az Ítélet értelmezéséről, illetve a végrehajtási módokról. A Keretmegállapodás tervezet lekerült a lehetséges elképzelések palettájáról, de megmaradt, mint archív dokumentum, amely továbbra is ott sorakozik a felek lehetséges érvanyagai sorában, amit Szlovákia nem is mulasztott el felhasználni¹³:

...” 35. Nyilvánvaló, hogy Magyarország a Keret-megállapodás tervezetének aláírása óta azt bizonyítja magatartásával, hogy nem teljesíti a Külön Megállapodás 5. cikke alapján fennálló kötelezettségeit, és ez a magatartás összeütközésben áll a Bíróság ítéletének Rendelkező részével (155(2)(B) bekezdés). A kormányok politikai ambíciói és váltakozása semmit sem változtat azon a tényen, hogy mindvégig egyetlen fél tárgyalta Szlovákiával, ez pedig Magyarország volt, nem pedig a különböző kormányok...”

⁸ Lásd 5.4 melléklet

⁹ Keretmegállapodás-tervezet II.B.1.a és b.

¹⁰ Keretmegállapodás-tervezet VI.2.

¹¹ Keretmegállapodás-tervezet VII.1.c

¹² Keretmegállapodás-tervezet II.A.2.b

¹³ Kiegészítő ítélet iránti kérelem, 35. pont

3.2 Szlovákia kiegészítő ítélet iránti kérelme¹⁴

Az 1998. évi magyarországi kormányváltás új megvilágításba helyezte az ügy további sorsát.

Már az, hogy a Keretmegállapodás-tervezet nagy ellenállást generált a magyar szakmai és politikai körökben, s ezen túlmenően az érdeklődő nagyközönségben is, oda vezetett, hogy a választások előtt álló magyar kormány elhalasztotta a döntést és nem hagyta jóvá a Keretmegállapodás-tervezetet.

Az új kormányprogramból pedig még világosabban kitűnt, hogy Szlovákia nem számíthat arra, hogy az új magyar kormány a Keretmegállapodás-tervezetet magáévé teszi és a tárgyalások annak medrében folynak majd tovább. Erről a külügyminiszterek közötti levélváltás 1998 nyarán megerősítette Szlovákiát¹⁵.

Mindezek a történések oda vezettek, hogy Szlovákia 1998. szeptember 3-án a hágai Nemzetközi Bírósághoz beadta kérelmét egy kiegészítő ítéletre. Ebben a kérelemben Szlovákia előadta, hogy a hágai bírósági ítéletet követően elkezdődtek a tárgyalások a két fél között az ítélet végrehajtási módozatainak kimunkálására és ennek eredményeként 1999. február 27-én a felek parafáltak egy keretmegállapodás-tervezetet, amelyben meghatározták a rendezés alapelveit. A Keretmegállapodás-tervezetet a Szlovák Köztársaság Kormánya 1998. március 10-én elfogadta, ezzel szemben a Magyar Köztársaság kormánya elhalasztotta a megállapodás jóváhagyását. Szlovákia előadta azt is, hogy a hivatalba lépő új kormány nem ismeri el a Keretmegállapodás-tervezetet. Mindezek a történések késeltetik a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtását ezért Szlovákia arra kéri a Bíróságot, hogy határozza meg az Ítélet végrehajtásának módozatait.

A beadványban Szlovákia részletesen beszámolt a Keretmegállapodás-tervezet parafálásához vezető tárgyalások menetéről, ennek történetét egy külön függelékben foglalva össze¹⁶. Ismertette a Keretmegállapodás-tervezetet, majd előadta azt, hogy a Magyar Köztársaság milyen eszközökkel mulasztotta el a Tervezet jóváhagyását, majd később hogyan tagadta meg azt, illetve az ahhoz vezető tárgyalásokat. A kérelem eljárási aspektusát illetően Szlovákia beadványában úgy vélte, hogy

„...ahelyett, hogy a Bíróság azonnal döntene az ítélet végrehajtásának minden módozatáról, jobb lenne, ha a Bíróság először elrendelné, hogy a Felek először jussanak el saját megállapodásukra a módozatokról azáltal, hogy folytatják azokat a tárgyalásokat, amelyeket Magyarország megszakított. Ez együtt járna azzal, hogy a Bíróság több lépcsőben foglalkozna a jelen kérelemmel. Szlovákia előnyben részesítené ezt a megközelítést, feltéve hogy a Bíróság folyamatos joghatósága a Külön Megállapodás 5. cikkének alapján érintetlen marad mindaddig, amíg a Felek az ítéletet teljes mértékben végre nem hajtják. Amennyiben a Felek nem tudnak

¹⁴ Szlovákia kiegészítő ítélet iránti kérelme (Request for an Additional Judgment Pursuant to Article 5(3) of the Special Agreement of 7 April 1993) a hágai Nemzetközi Bíróság szabályzata szerint nem nyilvános dokumentum, mindaddig, amíg az ügy nem kerül tárgyalásra.

¹⁵ Lásd Zdenka Kramplová 1998. augusztus 31-én kelt levelét Martonyi János külügyminiszternek (5.6 melléklet) és Martonyi János külügyminiszter 1998. szeptember 11-én kelt levelét Zdenka Kramplová külügyminiszternek (5.7 melléklet).

¹⁶ Kiegészítő ítélet iránti kérelem, II. melléklet

megegyezésre jutni a Bíróság által meghatározott időhatárokon belül, akkor a Bíróságot fel lehet kérni arra, hogy döntsön magukról a fennmaradó módzatokról”¹⁷

Végezetül Szlovákia beadványában az alábbi kérelemmel fordul a Bírósághoz¹⁸:

Az előzmények alapján, valamint azon tény birtokában, hogy Magyarország cselekedetei következményeként a Felek mind a mai napig nem tudtak egyezsége jutni az 1997. szeptember 25-ei ítélet végrehajtásának módzatairól, és bár fenntartva a jogot arra, hogy az eljárás során módosítsa, illetve kiegészítse ezt az előterjesztést, a Szlovák Köztársaság

arra kéri a Bíróságot, hogy döntsön és mondja ki,:

- 1. hogy Magyarország viseli a felelőséget azért, hogy a Felek mind a mai napig nem tudtak megegyezni az 1997. szeptember 25-ei ítélet végrehajtásának módzatairól;*
- 2. hogy, a Bíróság 1997. szeptember 25-ei ítéletével összhangban, a Felek ama kötelezettsége, hogy minden szükséges intézkedést meg kell tegyenek annak érdekében, hogy elérjék az 1977. szeptember 17-ei Szerződés céljait, az egész földrajzi régióra és a Szerződés által érintett minden összefüggésre vonatkozik;*
- 3. hogy, annak érdekében, hogy az 1997. szeptember 25-ei bírósági ítélet tiszteletben tartása biztosítva legyen, és adottnak véve, hogy az 1977-es Szerződés érvényben van, és hogy a Felek meg kell tegyenek minden szükséges intézkedést e szerződés céljainak elérése érdekében:*
 - a) a két Félnek azonnali hatállyal folytatnia kell a jóhiszemű tárgyalásokat oly módon, hogy egyezsége jusson az 1977. szeptemberi szerződés céljai elérésének módzataiban;*
 - b) különösen, Magyarország azonnal ki kell nevezze meghatalmazottját, ahogy azt a Szerződés 3. cikke előírja, és alkalmaznia szükséges mindazon mechanizmusokat a közös tanulmányokat és az együttműködést illetően, amelyek a Szerződésben foglaltak, és általában Szlovákiához fűződő kapcsolatait a szerződés alapján kell irányítsa;*
 - c) a Felek egy kertmegállapodáson keresztül el kell jussanak egy szerződéshez, amely tartalmazza az 1977-es Szerződés összes szükséges módosítását;*
 - d) annak érdekében, hogy ez az eredmény elérhető legyen a Felek leghamarabb 1999. január 1-ig meg kell egyezzenek egy keretmegállapodásban;*

¹⁷ Kiegészítő ítélet iránti kérelem, 46. pont

¹⁸ Lásd az 5.5. mellékletet (A hágai Nemzetközi Bíróság közleménye Szlovákia kiegészítő ítélet- kérelméről)

- e) *a Felek végső egyezsége kell jussanak azon szükséges intézkedések terén, amelyek biztosítják az 1977-es Szerződés céljainak elérését egy Szerződésben, amely 2000 június 30-ig érvénybe kell lépjen;*
- 4. *hogy, abban az esetben, ha a Felek nem tudnak egy keretegyezményben vagy egy végső egyezményben megállapodni a 3 (d) és (e) bekezdésekben meghatározott időpontig:*
 - a) *az 1977-es Szerződést kell betartani annak szellemének és feltételeinek megfelelően*
 - b) *bármelyik Fél kérelemmel fordulhat a Bírósághoz azzal, hogy járjon el a felelőség megállapításában a Szerződés megszegéseiben és mindezen szerződésszegések jóvátételében.*
- 5. *hogy más, a Bíróság ítéletének végrehajtásra vonatkozó lényeges módoszatokkal kapcsolatos kérdések, ide értve a kompenzációt, az ügy későbbi szakaszának tárgya.*

Szlovákia kiegészítő ítélet iránti kérelmét megkapta Magyarország és arra egy írásos állásfoglalásban válaszolt.

3.3 A „Magyar Köztársaság írásos állásfoglalása”¹⁹

A magyar fél 1998. december 7-én adta át válaszát, a „A Magyar Köztársaság írásos állásfoglalását” („*Written Statement of the Republic of Hungary*”) a hágai Nemzetközi Bíróságnak és a szlovák félnek.

Ebben az állásfoglalásban Magyarország előbb összefoglalja az 1998. szeptember 25-én kelt Ítéletet követő tárgyalások menetét (2. fejezet), elemzi a Külön Megállapodás 5(3) cikkének jelentését és érvényességi körét (3. fejezet), majd megmutatja, hogy a szlovák Kérelem egészében véve elfogadhatatlan (4. fejezet). Az elfogadhatatlanság következményeként mindkét Félnek továbbra is joga van arra, hogy az 5(3) cikk értelmében kérje a Bíróság ítéletet (5. fejezet). A beadványt Magyarország kérelme zárja:

- (a) *a Bíróság nyilvánítsa a szlovák kormány által 1998. szeptember 3-án benyújtott Kérelemben foglalt kéréseket elfogadhatatlannak;*
- (b) *vagy a felek között folyamatban lévő tárgyalások fényében a Bíróság halassza el a Kérelem elfogadhatóságának vizsgálatát hat hónappal, vagy a Bíróság*

¹⁹ A „Magyar Köztársaság írásos állásfoglalása” („*Written Statement of the Republic of Hungary*”) a hágai Nemzetközi Bíróság szabályzata szerint nem nyilvános dokumentum, mindaddig, amíg az ügy nem kerül tárgyalásra.

által szükségesnek ítélt, illetve a Felek által elfogadott hosszabb idővel, hogy legyen idő a Felek közötti tárgyalások folytatására;

- (c) a Bíróság mondja ki, hogy a szlovák Kérelemtől és a Bíróság bárminemű annak elfogadhatóságára vonatkozó döntésétől függetlenül Magyarországnak joga van benyújtani saját kérelmét a Külön Megállapodás 5(3) cikke alapján;*
- (d) ha a Bíróság a szlovák Kérelemben foglalt egy vagy több kérést elfogadhatónak talál, akkor ezt a kérelmet, valamint a Magyarország által esetleg benyújtandó kérelmet egy és ugyanazon ügy keretében mérlegelje, olyan eljárás keretében, amelyről megállapodás születik, és amelynek célja az 5(3) cikkben meghatározott kiegészítő ítélet meghozatala.*

3.4 A szlovák kérelem és a magyar válasz sorsa

Magyarország állásfoglalásában összefoglalja a szlovák kérelem benyújtása következtében kialakult helyzetet és egyben felvázolja a lehetséges további lépéseket is

„5.3. Összefoglalva, az 5(3) cikk egyetlen kiegészítő ítéletet tesz lehetővé, de mindkét fél beadhatja a kérelmét megfelelő időben az utóbbi ítélet meghozatala előtt. Magyarország nézete szerint bármely, az 5(3) cikkben alapuló kérelemnek a tárgyalások kimenetelén kell alapulnia; e tárgyalások azonban még nem értek véget. Egy ilyen ítélet időzítésénél figyelembe kell venni, hogy a Felek mikor ítélik úgy, hogy a további tárgyalásoknak nincs értelme. Ha Szlovákia továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy az ügyek jelenlegi állásában folyamodik második ítéletért — azaz elutasítja a további tárgyalásokat — akkor a Bíróságnak szükségképpen fontolóra kell vennie, hogy hozzon-e ítéletet bármely elfogadható kérelem alapján. Ha a Bíróság a jelenlegi kérelmet, vagy annak bármely elkülöníthető részét elfogadhatónak találja, és úgy dönt, hogy nyomban foglalkozik is vele, akkor Magyarország kifejezetten fenntartja a jogot arra, hogy az 5(3) cikk értelmében megfogalmazza saját kéréseit.

5.4. Ha, amint Magyarország tartja, a jelenlegi Kérelem elfogadhatatlan, akkor az a helyzet, hogy egyik Fél sem nyújtott be elfogadható kérelmet az 5(3) cikk értelmében. Ilyen körülmények között mindkét félnek továbbra is jogában áll, hogy megfelelő időben benyújtsa kérelmét.”

Utólag tudjuk, hogy a magyar írásos állásfoglalás benyújtásának időpontjában a felek már túl voltak azon az első tárgyaláson (1998. november 27.), amely arra volt hivatott, hogy a tárgyalások újrafelvételéről döntsön. A tárgyalás pozitív eredménnyel zárult: a felek megegyeztek a következő tárgyalás időpontjában, és erről értesítették a hágai Nemzetközi Bíróságot is. Ezzel kezdetét vette az a tárgyalássorozat, amely 1998 és 2002 között folyt a felek között és amelynek bemutatása jelent tanulmány feladata. A Bíróság a tárgyalások újrafelvételéről szóló értesítést 1998. december 14-én visszaigazolván kérte a feleket, hogy a további tárgyalásaikról folyamatosan tájékoztassák a hágai Nemzetközi Bíróságot. Ezzel a

szlovák kérelem *ad acta* került, azzal a széljegyzettel, hogy, természetesen, a Bős – Nagymarosi ügy továbbra is a hágai Nemzetközi Bíróság napirendjén van.

4 A tárgyalássorozat ismertetése

A szlovákiai választások (1998. szeptember 25-26) – hasonlóan a magyarországihoz – kormányváltást eredményeztek. Nem sokkal e választások után Eduard Kukan és Martonyi János külügyminiszterek egy levélváltás során megegyeztek abban, hogy Szlovákia és Magyarország képviselői találkozni fognak 1998. november 27-én Pozsonyban, azzal a céllal, hogy a Bős – Nagymarosi vita ítéletének végrehajtási módozataival kapcsolatos további teendőket megbeszéljék²⁰.

Ezzel az elhatározással kezdetét vette az a tárgyalássorozat, amely kilenc hónap után ismét a tárgyalóasztalhoz szólította feleket.

4.1 Az 1999. január 28-i kormányhatározat²¹

Az 1998-ban alakult magyar kormány nem mulasztotta el, hogy határozatban rögzítse a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtási módozatairól tárgyaló magyar delegáció mandátumát. A határozat a tárgyalódelegáció számára pontosan megjelölte azokat a sarokpontokat, amelyek egyik oldalról irányt adtak a tárgyalásoknak, másrésztől korlátokat is állítottak a tárgyaló delegáció számára. Vegyük sorra ezeket!

A kormányhatározatban első helyen szerepelt annak hangsúlyozása, hogy a bírósági ítéletből az következik, hogy nincs szükség alsó duzzasztómű felépítésére és ezen a folyószakaszon a hajózás feltételei biztosíthatók az úgynevezett hagyományos folyószabályozási eszközökkel.

Világos az a fogalmazás is, hogy a kormány – a bírósági ítéletre alapozva – a meglévő létesítmények közös üzemeltetéséről kíván tárgyalni és nem kíván újabb létesítményeket felépíteni. A közös üzemeltetésre irányuló tárgyalásokon elsősorban az árvízvédelmi, hajózási, valamint környezet-, és természetvédelmi szempontokat helyezi előtérbe, s az energiatermelés – amely az 1977-es Szerződés céljainak egyike – nem hangsúlyos szempont Magyarország számára.

A kormány nem kívánja a dunakiliti tározót vízzel feltölteni, mert ilyen kötelezettséget a bíróság nem írt elő Magyarország számára. Ugyanakkor arról is említést tesz, hogy a dunakiliti duzzasztómű szerepét a Dunacsúni létesítmény átveheti.

²⁰ Lásd: Eduard Kukan levele Martonyi Jánosnak 1998. november 9-én (5.9 melléklet), valamint Martonyi János levele Eduard Kukan-nak 1998. november 12-én (5.10 melléklet)

²¹ Lásd 5.11 melléklet

A vízmegosztást illetően a kormányhatározat a főmederbe és a mellékágakba juttatott elegendő vízmennyiségről beszél és hangsúlyozza a nemzetközi vízfolyások alapelvei szerinti méltányos és ésszerű hasznosítás fontosságát. Ez esetben a kormányhatározat nem foglal állás mennyiségekkel kapcsolatban, valójában nem mond többet, mint amit az Ítélet maga is mondott.

A kormány olyan megoldást kíván elérni, ahol a folyó ökológiai rehabilitációja fontos szempont. Külön megemlíti azt, hogy a folyó főága és a mellékágak között az élő kapcsolat megteremtését kell szem előtt tartani.

A kormány az 1977. évi Szerződésben megfogalmazott 50 – 50 %-os tulajdoni részesedést, bizonyos körülmények esetén, módosíthatónak tartja. A hágai bírósági ítélettel összhangban a kártérítés kölcsönös elengedése mellett foglal állást és szükségesnek tartja a létesítmény hatásainak közös vizsgálatát, valamint harmadik személy bevonását ezen vizsgálatokba.

A kormányhatározat – mindezeket túlmenően – ideiglenesen megbízta a dunai kormánybiztost a kormány-meghatalmozotti jogkör szükség szerint ellátásával a tárgyalások folyamán. Ez az a – magyar részről évek óta betöltetlen – pozíció, amely hiányosságot a szlovák fél oly sokszor felrótt Magyarországnak, legutoljára éppen a hágai Nemzetközi Bírósághoz benyújtott kiegészítő ítélet iránti kérelmében.

4.2 Rövid kronológiai összefoglaló

A tárgyalássorozat tehát 1998. november 27-én kezdődött és 2002. április 23-ig tartott. Ez idő alatt a felek hét plenáris ülésen találkoztak és kilenc szakértői szintű megbeszélést tartottak. A tárgyalásokat felváltva, hol Pozsonyban, hol Budapesten tartották. Az alábbiakban, táblázatos formában, egy időrendi áttekintés igyekszik megkönnyíteni a tájékozódást a tárgyalássorozat menetében. Minden egyes tárgyalás esetében kiválasztottuk azt a legjellemzőbb eredményt, amellyel az adott találkozó jellemezhető. Ezzel kapcsolatban azonban fontos megjegyezni, hogy a feltüntetett eredmény elsősorban azonosításra szolgál, s a tárgyaláson más, fontos eredmények is születettek, amelyek a tárgyalás jellemzését szolgáló rövid leírásban esetleg nem szerepelnek.

A plenáris ülések

időpontja	helyszíne	és a tárgyalás eredménye
1998. november 27.	Pozsony	Ennek a tárgyalásnak a legfontosabb eredménye az, hogy a felek megegyeznek abban, hogy a tárgyalásokat folytatják.
1999. január 28.	Budapest	Ez a tárgyalás az álláspontok egyeztetésének a fóruma volt.
1999. március 10.	Pozsony	Megállapodás arról, hogy a tárgyalódelegációk kicserélik kormányaiktól kapott mandátumaikat.

A plenáris ülések		
időpontja	helyszíne	és a tárgyalás eredménye
1999. május 14.	Budapest	Megállapodás arról, hogy a Magyarország kidolgozza rendezési javaslatát, amelyet 1999 őszén átad a szlovák félnek és a szlovák fél erre választ készít.
1999. december 9.		A magyar fél átadja a szlovák félnek a magyar fél rendezési javaslatát.
2000. december		A szlovák fél átadja álláspontját a magyar fél javaslatára.
2001. június 5.	Pozsony	A magyar fél előterjesztette a 2001. április 2-án átadott „Megállapodás tervezet a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének érvényre juttatásáról” című javaslatát. A szlovák fél átadta „A közös szakértői bizottságok felállítására és tárgyalására” vonatkozó háttéranyagokat. A felek megegyeztek abban, hogy mindkét anyagot megvitatják következő találkozásukon.
2001. június 29.	Budapest	Megállapodás született két szakértői munkacsoport felállítására.
2001. szeptember 13.	Pozsony	Megállapodás arról, hogy a munkacsoportok megvitatják a két fél által előterjesztett kérdéseket és elkészítik közös javaslatukat, amelyet a kormányküldöttségek vezetői elé terjesztenek, azokkal a kérdésekkel együtt, amelyekben nem jutottak egyezsége.

**Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői
Munkacsoport üléseinek**

időpontja	helyszíne	és a tárgyalás eredménye
2001. november 19.	Pozsony	A felek tételesen tárgyaltak a megvitatandó kérdésekről.
2001. december 19.	Budapest	A felek tételesen tárgyaltak a megvitatandó kérdésekről. Ezúttal azonban ismételten az Ítélet értelmezési kérdéseivel találták magukat szemben.
2002. február 26.	Pozsony	A felek tételesen tárgyaltak a megvitatandó kérdésekről.
2002. március 12.	Budapest	Ezen a tárgyaláson a felek bizonyos szövegrészeket előzetesen elfogadtak.
2002. március 27.	Pozsony	A felek megállapodtak abban, hogy bizonyos megoldatlan kérdéseket megvizsgálás céljából a Jogi Szakértői Munkacsoport elé terjesztik.
2002. április 23.	Budapest	A felek közös megegyezéssel lezárták a munkacsoport mandátumának és a vizsgálandó kérdéseknek a jóváhagyását és döntöttek arról, hogy azt, elfogadásra, a kormányküldöttségek vezetői elé terjesztik.

Jogi Szakértői Munkacsoport üléseinek		
időpontja	helyszíne	és a tárgyalás eredménye
2001.október 29.	Pozsony	A felek sem a mandátumban, sem a tárgyalandó kérdésekben nem tudtak megegyezni.
2001. december 1.	Budapest	
2002. február 14.	Pozsony	
2002. április 8.	Budapest	

4.3 Az első három tárgyalás: kapcsolat újrafelvétel és a sorok rendezése

A kilenc hónapos szünet utáni első tárgyalásra 1998. november 27-én került sor Pozsonyban. A magyar delegáció vezetőjének nyitó beszéde alapvetően optimista hangvételű volt. Kitért ugyan arra, hogy a szlovák kiegészítő ítélet iránti kérelemre Magyarország az elkövetkező napokban benyújtja a Bírósághoz saját álláspontját, de elsősorban a két ország új kormányainak a vitarendezésben rejlő új lehetőségeiről beszélt. Hangsúlyozta, hogy a felek a hágai ítéletet kell szem előtt tartásuk, s úgy jellemezte azt, mint „*térkép és iránytű*” a felek kezében. Beszédében az is világosan megfogalmazódott, hogy Magyarország a vita megoldását mindenekelőtt jogi feladatnak tekinti.

A szlovák delegáció vezetőjének felszólalása kissé – ami az optimizmust illeti – visszafogottabb volt. Azt hangsúlyozta, hogy az előző tárgyalássorozat eredményeként megszületett Keretmegállapodás-tervezet a szlovák fél elfogadta és úgy gondolja, hogy az újrakezdődő tárgyalásokat az előzőekre kell alapozni és ott kell folytatni, ahol februárban abbamaradtak. Fölveti a teljhatalmú kormány meghatalmazott kinevezésének szükségességét a magyar oldalon és azt hangsúlyozza, hogy a nap legfontosabb célja az, hogy a felek álláspontjai világosan megfogalmazódjanak.

A szűkszavú tárgyalási jegyzőkönyv egy feszültséggel teli tárgyalási napot tükröz és a lakonikus fogalmazás mögött ádáz küzdelem rejlik. Az eredmény azonban pozitív: a felek megegyeznek abban, hogy a folytatják tárgyalásaikat és annak időpontját is kitűzik²².

A szlovák delegáció azonban nem nyugodott bele abba, hogy a közösen elfogadott tárgyalási jegyzőkönyv oly szűkszavúra sikerült, ezért saját kiegészítéseit egy feljegyzésben, „Aide Mémoire”-ban fogalmazta meg, amelyet megküldött a hágai Nemzetközi Bíróságnak 1999. december 10-én²³.

Ebben a dokumentumban leírják, hogy a magyar fél elzárkózott a tárgyalásról készült jegyzőkönyvben más szerepeltetni, mint azt, hogy a felek megállapodtak a következő találkozó időpontjában és kifogásolták a delegáció összetételét is.

A feljegyzés több kérdésben kinyilvánítja Szlovákia álláspontját. Hangsúlyozza, hogy

²² Lásd 5.12 melléklet

²³ Lásd 5.13 melléklet

- a tárgyalásokat ott kell folytatni, ahol – a Magyarországnak felróható ok miatt – 1998 februárjában abban maradtak,
- a Keretmegállapodás-tervezet meglététől nem lehet eltekinteni, még akkor sem, ha nem válik kötelező érvényűvé a felek számára,
- az elmúlt tárgyalási időszakban készült tudományos, műszaki tanulmányok figyelembe veendőek a további tárgyalásokon és nem lehet azoktól eltekinteni,
- Szlovákia nem tudja elfogadni Magyarországnak azt a véleményét, hogy az előző tárgyalások nem az Ítélet jóhiszemű alkalmazására, hanem az 1977. évi szerződés alkalmazására irányultak.
- a szlovák fél aggódik amiatt, hogy Magyarország nem nevezte ki teljhatalmú megbízottját és végül, hogy
- a vita rendezését – szemben Magyarországgal – nem jogi, hanem tudományos – műszaki feladatnak tekinti.

Az Aide Mémoire arra készítette Magyarországot, hogy lényegre törően megfogalmazza saját álláspontját. Ezt a „Magyar Álláspont” (Hungarian Position Paper) című dokumentumban foglalta össze²⁴, amelyet megküldött a szlovák félnek és a felek a 1999. január 28-i tárgyalási nap közösen elfogadott jegyzőkönyvéhez csatoltak.

A „Magyar Álláspont”-ban a magyar fél kinyilvánítja, hogy a Keretmegállapodás-tervezetnek nincs joghatása és arra a következtetésre jut, hogy a Keretmegállapodás-tervezet nem az Ítélet „jóhiszemű végrehajtása”. A „Magyar Álláspont” gerince egy rövid elemzés arról, hogyan látja a magyar fél az Ítéletből fakadó jogkövetkezményeket. Ebben szól a tárgyalások vitelének általános jellegéről, valamint sorra veszi a tárgyalások során elérendő célokat, külön kitérve az 1977. évi szerződés célkitűzéseire, a nemzetközi környezetvédelmi jog alapelveire és a nemzetközi vízfolyások jogának alapjaira. A végén javaslatot tesz a tárgyalásmenet ütemezésére is.

Addig, ameddig az 1998. november 27-i tárgyalási forduló legjellemzőbb eleme az általános tapogatózás volt, ahol az elsődleges szempont az volt, hogy a felek kiismerjék a másik fél technikáját, harcmodorát, a következő tárgyalási forduló (1999. január 28.) meghozta az álláspontok felszínre hozatalát²⁵.

A magyar delegáció vezetője beszédében lényegében összefoglalta a szlovák félnek előre megküldött „Magyar Álláspontot”.

A szlovák delegáció vezetőjének nyitóbeszéde – a „Magyar Álláspont”-ban foglaltak ismeretében, érthetően – elég hűvös, csalódott hangvételű volt. Föl is teszi a kérdést: *„Nem tudom megállni, hogy ne adjak hangot csalódottságunknak amiatt, hogy ez a Szlovákiának átadott magyar dokumentum nem tisztázza Magyarország álláspontját. Nem világos a számunkra, hogy Magyarország tiszteletben tartja-e a Szerződést, mint amely szabályozza a felek közötti viszonyt, avagy nem.”*

Az 1999. január 28-i tárgyalás közösen elfogadott jegyzőkönyvéhez a felek lényeges dokumentumokat csatoltak, amelyeknek mind az volt a feladata, hogy megjelenítse a felek álláspontját. A két delegációvezető nyitóbeszédén túlmenően az alábbi anyagok kerültek a mellékletbe:

²⁴ Lásd 5.14 melléklet

²⁵ Lásd 5.14 melléklet

- a „Magyar Álláspont”
- szlovák kérdések (1998. december 21.) és az arra adott magyar válaszok
- a magyar fél kérdései (amelyek egyben az 1999. január 28-i tárgyalás napirendi pont javaslatai is voltak, amelyeket a magyar fél előre megküldött) és az arra írásban adott szlovák válaszok.

Anélkül, hogy a részletekbe merülnénk, ezekkel kapcsolatban mindössze annyit jegyzünk meg, hogy addig, amíg a magyar kérdésekre adott szlovák válaszok sok esetben nem adekvátak (például a környezeti hatástanulmányt összemossák a monitoringgal), a magyar válaszok igyekeznek a feltett kérdésekre adekvát választ adni, például leírva azt, hogyan képzei el a magyar fél az 1977. évi szerződés céljainak megvalósítását az energiatermelés, a hajózás, az árvízvédelem és a környezetvédelem területén.

Mindent összevetve a tárgyalás végső kimenete pozitívnak tekinthető, hiszen a közös jegyzőkönyvben négy olyan pontot fogalmaznak meg a felek, amelyekben egyetértenek. Ezek a következők:

1. *„A tárgyaló felek ismételten megerősítették, hogy a Külön Megállapodás 5. cikkének (2) bekezdésével összhangban teljes egészében elfogadják és végrehajtják a Hágai Nemzetközi Bíróság ítéletét.”*
2. *„A felek megegyeztek abban, hogy szükségessé válik a kialakítandó rendszer kezelési és üzemelési rendjének közös meghatározása. A felek egyetértettek abban, hogy a kezelési és üzemeltetési rend közös meghatározásánál, megfelelő módon figyelembe kell venni a vonatkozó környezetvédelmi normákat és szabványokat.”*
3. *„A felek egyetértettek abban, hogy az ítélet végrehajtásának módozatairól folytatott tárgyalások során felmerülhetnek olyan kérdések, amelyek megoldásánál a felek megállapodása alapján segítséget jelenthetne harmadik fél szakértőinek a bevonása”*
4. *„A két fél megerősítette a kialakítandó rendszer közös hatásvizsgálatának szükségességét, és azt, hogy érdekükben áll a közös monitoringnak az 1995. április 19-i megállapodással és más egyezményekkel összhangban álló folytatása.”*

A jegyzőkönyv szól arról is, hogy – Szlovákia kritikai megjegyzéseire válaszul – a magyar kormány felkérte a dunai kormánybiztost, hogy a létesítményrendszerrel szülő végleges megállapodás megkötéséig ideiglenesen lássa el a kormány meghatalmazotti megbízatást is.

A következő, sorrendben a harmadik tárgyalásra hat héttel később, 1999. március 10-én került sor²⁶. Erre az alkalomra nem sok muníció maradt a felek tarsolyában, mert az előző alkalommal puskaporuk javát elhasználták. Kocinger úr nyitóbeszédében elmondta, hogy nem ért egyet azzal a magyar véleménnyel, miszerint a Szerződés tartalma megváltozott, ahogy azt a magyar fél az elmúlt időszakban többször is kifejtette. Ezt követően a szlovák delegációvezető kijelenti, hogy a magyar fél az Ítélet bizonyos részeit szándékosan félre magyarázza, majd ezt követően belebonyolódik az Ítéletnek abba a jogi értelmezési kérdéskörébe, ami ellen ezidáig oly határozottan tiltakozott a szlovák delegáció. Beszédét kissé enerváltan így fejezi be: *„Mielőtt befejezném bevezető felszólalásomat, szeretnék*

²⁶ Lásd 5.15 melléklet

köszönetet mondani Önnek, tisztelt kormánybiztos úr, azért, hogy megküldte részemre a Magyar Köztársaság Kormányának 1999. január 28-án elfogadott, 1009/1999. sz. határozatát. Nem tartanám illőnek, hogy részletesebb kommentárt fűzzek ahhoz, mivel annak címzettje a magyar kormányküldöttség. Miként azonban az általam az előzőekben elmondottakból is világos, ez a határozat a mienkétől eltérő felfogásból és másfajta elképzelésekből indul ki. Hinni szeretnék abban, hogy ez a határozat a mai és a további tárgyalásaink során sem fog akadályt jelenteni abban, hogy eljussunk egy végleges megállapodáshoz.”

Székely László, a magyar kormányküldöttség vezetője nyitóbeszédében összefoglalást ad arról, hogy meddig jutottak a felek tárgyalásaikon, majd megismétli a rendezés magyar elképzelését, külön kitérve arra a lehetséges kompromisszumra, amit Dunacsún legalizálása és Nagymaros elvetése kínál. Aztán így zárja beszédét:

„...kicsit úgy érzem magam, mint a szenvedélyes szerencsejátékos, midőn minden téjét megtette már, s lapjait színiükkel felfelé az asztalra terítette. A szemben ülő játékos még vár néhány másodpercet mielőtt lapját szintén leterítené, még szeretné nyújtani azt a néhány pillanatot, amíg a végső eredményt még csak ő ismeri. Ha profi játékost képelek szembe magammal, az arcáról biztos nem olvashatom le a végjáték állását. Ez az állapot azonban már nem nyújtható sokáig. Lapjaink feltárását a magunk részéről úgy vélem maradéktalanul elvégeztük, most várjuk az Önök hasonló gesztusát.”

Ez a találkozó azonban nem hozott különösebb eredményt. A felek egy olyan jegyzőkönyvet írtak alá, ami említésre méltót nem tartalmaz. A szlovák fél átadta a munkacsoportokra vonatkozó javaslatát, amit csatoltak a jegyzőkönyvhöz. E tárgyalás egyetlen pozitív kimenete az, hogy megegyeztek a következő találkozó időpontjáról.

4.4 Megállapodás a felek közötti javaslatcseréről

Jelentős előrelépés következett be az 1999. május 14-i tárgyalási fordulón²⁷. A magyar delegáció vezetője, Székely László azzal nyitotta meg a találkozót, hogy fordulóponthoz érkeztek a tárgyalások. A megegyezés továbbra is nyitva áll a felek előtt, de „... nem tarthatjuk országainkat ért sorscsapásnak, ha mégis a végrehajtás módozataira is kiterjedő újabb döntést kellene kérnünk a nagyra becsült Nemzetközi Bíróságtól”. Ez alkalommal – nyomatékosan adva a megegyezés szándékának – részletesen ismertette a magyar kormány álláspontját, illetve javaslatait. Beszédét két részre tagolta: az első, terjedelmesebb részében beszélt a további tárgyalások sarokpontjairól, majd a végén szólt egyéb, kisebb jelentőségű témákról is, ide sorolva a munkacsoportok feladatait is.

Ami sarokpontokat illeti, öt ilyent említett meg:

1. Az első gondolatmenete a következő: A szlovák fél többször is állította, hogy a C variáns létesítményei a szerződés minden célját teljesíti, amiről Magyarországnak ugyan az a véleménye, azzal a két megjegyzéssel, hogy a csúcsergia termelés nem célja a

²⁷ Lásd 5.16 melléklet

Szerződésnek és a környezetvédelmi célokat a jelenlegi rendszer nem képes kielégíteni. Ugyanakkor a C variáns jogellenesen működik, amit fel kellene számolni.

2. A második sarokpontként azt fejtette ki, hogy a meglévő létesítmények közös üzemeltetése megfelelő Magyarországnak, ha bizonyos feltételek teljesülnek.
3. A harmadik sarokpontként arról szólt, hogy szükséges a Szerződés módosítása, úgy, hogy az a Szerződés alapvető céljait ne érintse, de szerepeljen benne a Nagymarosi Vízlépcső elhagyásának megerősítése.
4. Negyedik sarokpontként onnan kellene kiindulni, hogy a csúcsrajáratási üzemmódot mindkét fél elvetette.
5. Végül az ötödik sarokpontként azt a kérdést vetette föl, van-e más megoldás a felek számára, mint a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletét követni a megoldás keresésekor?

Végezetül azt javasolta, hogy a szlovák fél dolgozza ki azt, hogy melyek azok a feltételek, amelyeknek teljesülésekor az alsó duzzasztás nélküli rendezést Szlovákia el tudja fogadni.

Az egyéb témákon belül javasolta, hogy a munkacsoportok tárgyalhatnának a Duna főmedrének javításához szükséges intézkedésekről és a vízmegosztás rendjéről. Ezen túlmenően javasolta, hogy a felek tárgyaljanak a Duna kishajóforgalmának rendezéséről és a Dunacsúni és Dunakiliti létesítmények üzemeltetéséhez kapcsolódó adatcsere javításáról. E két utóbbiról a felek meg is állapodtak, azok be is kerültek a közösen elfogadott jegyzőkönyvbe.

A szlovák kormányküldöttség vezetője nyitó beszédében megerősítette azt, hogy továbbra sem tud azonosulni a magyar félnek azzal a nézetével, hogy az 1977. évi szerződés tartalma megváltozott. Arra is fölhívta a figyelmet, hogy a Bíróság számára a felek nem tettek föl olyan kérdést, hogy a nagymarosi duzzasztót fel kell-e építeni? Azzal a kérdéssel kapcsolatban pedig, hogy a jelenlegi létesítmények teljesítik-e a Szerződés célkitűzéseit, az árvízvédelem példáját hozta föl, s a válasza az volt, hogy: nem. Ami pedig Nagymaros elvetését illeti, az volt a véleménye, hogy az egy olyan kérdés, ami a szakértőkre tartozik, ezért azt nekik kell eldönteni.

Végezetül – hangsúlyozván azt, hogy a szlovák fél, előítélet-mentesen, minden lehetséges megoldást hajlandó tanulmányozni – miután a magyar fél egy lényeges változtatást kezdeményezett a Közös Egyezményes Terv magyar területre vonatkozó részén, azt javasolta, hogy a kezdeményező, a magyar fél dolgozza ki az alternatív javaslat szakmai anyagát a költség – haszon elemzéssel egyetemben.

Bár a magyar fél kísérletet tett arra, hogy a szlovák felet rávegye arra, hogy ők nyilatkozzanak arról, hogy milyen feltételek teljesülése esetén tudják elfogadni az alsó duzzasztás nélküli rendszert, végül a nap végén a felek úgy állapodtak meg, hogy a magyar fél *„kidolgozza a létrehozandó rendszer főbb elemeire és paramétereire vonatkozó javaslatát, figyelemmel annak a térségre gyakorolt hatásaira, és a Szerződés célkitűzéseinek teljesítésére, mindenek előtt a környezetvédelemre, az árvízvédelemre, az energetikára és a hajózásra”*²⁸. Ezt a javaslatot a magyar fél 1999. őszén tanulmányozásra átadja a szlovák félnek, amely észrevételeit írásban fogja közölni. Az előterjesztett dokumentumokat szakértői munkacsoportok fogják megvitatni, amelyek álláspontjaikat a kormányküldöttségeknek terjesztik elő.

²⁸ Lásd a 5.16 mellékletbe szereplő közösen elfogadott jegyzőkönyvet

Ezzel a megállapodással kezdetét vette egy két évet felölelő időszak. Ez időszak alatt nem folytak tárgyalások a felek között, hanem a műszaki javaslat elkészítésével, majd az arra adott válasz kimunkálásával, valamint a válasz tanulmányozásával voltak elfoglalva a felek képviselői.

4.5 A magyar fél rendezési javaslata

A magyar fél több száz oldalt kitevő rendezési javaslatát 1999 december 9-én adta át a szlovák félnek²⁹. A fő dokumentum a rendezési javaslatra vonatkozó megállapodás-tervezet³⁰. Ebben a magyar fél a tárgyalások során korábban kifejtett elképzelések szellemében fogalmazta meg javaslatát. Erről e helyen részletesen nem szólnunk, hiszen a tervezet szövege önmagáért beszél. A rendezési javaslat egyik melléklete a magyar javaslat jogi megalapozását, másik melléklete pedig a közgazdasági vonatkozásait ismerteti. A javaslat szerves része az a tanulmány-csomag, amely a lehetséges műszaki megoldásokat ismerteti.

4.5.1 A rendezés nemzetközi jogi megalapozása

A magyar fél a szlovák félnek átadott anyag nemzetközi jogi megalapozásában megállapítja, hogy a felek tárgyalásaik során eleget tettek a Bíróság által megkívánt „előfeltételek nélküli” és „rugalmas” tárgyalási magatartásnak és egyben javasolja azt, hogy az elkövetkezőkben vegyék figyelembe harmadik fél segítségét³¹ is. A jogi megalapozottságról szóló dokumentum állítása szerint a magyar fél olyan rendezési koncepciót adott át a szlovák félnek, amely figyelembe vette azokat a megváltozott ténybeli és jogbeli tényezőket, amelyek az 1977. évi szerződés megkötése óta bekövetkeztek és az Ítélet is feltárt. A magyar fél részletes elemzést készített mindezekről a tényezőkről. A Felek kötelezettségeiként – az Ítéletre alapozva – három pillérre építette javaslatát: 1977-es Szerződésre, a nemzetközi környezetvédelmi jogra és a nemzetközi vízfolyások jogára. A rendezési terv – figyelembe véve Szlovákia korábbi jognyilatkozatait – kompromisszumra törekszik a felek között. A rendezési terv részeként bemutatja azt a műszaki koncepciót, amellyel biztosítani lehet a térségben a Szerződésben megfogalmazott célok elérését, nevezetesen a hajózó utat, az árvízvédelmet, valamint a környezet védelmét abban az esetben ha az alsó vízlépcső nem kerül megépítésre. A magyar fél figyelemmel volt Szlovákiának azon óhajára, hogy a felek változtassák meg a létesítményrendszerben őket a Szerződés szerint megillető tulajdoni arányokat³² úgy, hogy az

²⁹ A magyar fél rendezési javaslatának jogi alapelvei. Miniszterelnöki Hivatal. Dunai Kormánybiztos. 1999. december. A javaslat fő dokumentuma „A rendezés jogi alapelvei – A magyar fél javaslata” címet viseli. Emellett három mellékletet tartalmaz: 1. melléklet: A magyar fél által átadott rendezési javaslat nemzetközi jogi megalapozottsága; 2. melléklet: A magyar javaslat közgazdasági vonatkozásai; 3. melléklet: A Duna Rajka-Budapest közötti szakaszának alsó duzzasztás nélküli hosszú távú műszaki koncepciója és előzetes / lokális környezeti hatásvizsgálata.

³⁰ A rendezés jogi alapelvei – A magyar fél javaslata. Lásd 5.17 melléklet

³¹ A magyar fél által átadott rendezési javaslat nemzetközi jogi megalapozottsága. Lásd 5.17 melléklet

³² Az 1999. január 28.-ai jegyzőkönyv 7. sz. melléklete 7. bekezdés

kifejezze a tényleges ráfordítások mértékét. Ami a Duna eredeti medrébe és a mellékágakba juttatandó vízmennyiséget illeti, a rendezési terv arra az elvi megfontolásra épül, hogy a vízmennyiséget „*úgy kell megállapítani, hogy az megfeleljen a természeti viszonyok által megkívánt mennyiségnek és biztosítsa Magyarország méltányos és ésszerű részesedését a Dunából.*”, hozzátéve, hogy „*Magyarország fenn kívánja tartani azt a jogát is, hogy szabadon döntse el, hogy a természeti viszonyok által megkívánt vízmennyiségen felül fennmaradó víz 50 %-át energiatermelésre vagy pedig a Duna eredeti medrébe történő vízkivétel céljára kívánja-e felhasználni*”.

4.5.2 A magyar javaslat közgazdasági vonatkozásai³³

A közgazdasági vonatkozásokkal foglalkozó dokumentum első fejezetében röviden, pontokba szedve összefoglalja a közgazdasági modell-vizsgálatok végeredményeit, majd részletesen kitér a villamos energia termelési változatok elemzésére és végül foglalkozik a hajózóút kialakításával kapcsolatos költség-haszon viszonyokkal.

Az közgazdasági elemzés főbb megállapításait a dokumentum az alábbiak szerint foglalta össze:

„1. A magyar javaslat szerinti ítéletvégrehajtási módozat az eredeti tervekhez képest az energiatermelésben, a hajózóút paramétereiben, továbbá a környezetvédelemben jelent változásokat. Ezek a változások azt jelentik, hogy az 1977. évi Szerződés céljai az eredeti elképzelésektől eltérő megoldásokkal is elérhetőek. Nem érintik e változások az árvízvédelmet, mert a lényegi árvízvédelmi intézkedés, az árhullámok vízhozamának megosztása az üzemvízcsatorna és az eredeti meder között lényegében az eredeti tervek szerint valósult meg.

2. Az eredeti 1977-es tervek szerinti projekt veszteséget hozó vállalkozás volt, belső megtérülési rátája 3,8 %, és – 1999-re átszámolt jelenértéken – 368 milliárd Ft veszteséget mutat.

3. Egy alsó vízlépcső felépítése Pilismarótnál veszteséges vállalkozás lenne összességében is, sőt, külön Szlovákia számára is, ha a (4) szerinti megosztás esetén bősi áramrészesedését cserélné pilismaróti áramrészesedésre.

4. Szlovákiát az alsó vízlépcső fel nem építése miatt nem éri áramvesztés, ha a felek az áramtermelésből való részesedés meghatározásánál főszabályként a közös egyezményes terv szerinti építkezésben való részvétel arányából indulnak ki.

5. Szlovákiát amiatt is csak csekély áramvesztés éri, ha a Bíróság ítéletének 140. pontját teljesítve az eredetileg tervezettnél több vizet fordítanak a felek az eredeti meder és mellékágai természeti értékeinek fenntartására.

6. Bős esetében az átfolyásos üzemmód, enyhe csúcs üzemmód és a csúcs üzemmód nettó hasznai között minimális különbség mutatkozik. Bár az utóbbi két üzemmód esetén magasabb átlagáron értékesíthető a megtermelt energia, a csökkenő mennyiség miatt mindössze 0,6-1,4 %-kal nő a nettó haszon, miközben fokozódnak a környezeti károk. Csúcs üzemmód esetében

³³ A dokumentum – terjedelmi okból – nem került a mellékletbe.

ráadásul szükségessé válhatna egy második vízlépcső megépítése, ami legalább 40 milliárd forinttal csökkentené a Bősnél realizálható hasznokat.

7. A hajózóút kialakítása hagyományos folyamatszabályozási eszközökkel közgazdasági-társadalmi jóléti szempontból jobb (kevésbé veszteséges) megoldás, mint az vízlépcsővel való duzzasztás.”

4.5.3 A magyar fél javaslata a műszaki megoldásra

A magyar fél rendezési javaslatának szerves része egy terjedelmes műszaki tanulmány³⁴ olyan lehetséges technikai megoldásokról, amely magába foglalja a Rajka – Budapest Duna – szakaszt és abból indul ki, hogy alsó vízlépcső nem kerül megépítésre, valamint elsődleges követelményként veszi figyelembe környezetvédelmi, folyó-rehabilitációs szempontokat.

A tanulmány a Rajka – Budapest közötti Duna szakaszt három alszakaszra (A, B és C) bontja:

1. Az ‘A’ szakasz: Dunakiliti – Dunacsún

Ismerteti az ökológiai rehabilitációs programot és annak műszaki koncepcióját, valamint bemutatja a műszaki megoldási lehetőségeket és azok költségeit, s végül áttekintést ad a várható ökológiai hatásokról.

A koncepció lényege az, hogy a Szigeti Duna megemelt vízmennyisége (induláskor 150,0 - később 300 m³/sec) biztosítja a mellékágak (pl. a Görgetegi Duna) és a talaj vízellátását az Dunakiliti (1839 fkm) és az országhatár (Rajka, 1850 fkm) között.

A tanulmány szerint a megemelt vízszint előállítása kétféleképpen lehetséges: 1. egy új, végleges – a jelenlegi ideiglenes fenékküszöb helyett megépítendő – olyan fenékbukó révén, amely képes a jég és az árvízlevezetésre is. Ebben az esetben a Dunakiliti duzzasztóművet nem kell üzemeltetni; 2. az ideiglenes fenékküszöb véglegesített kialakításával, úgy, hogy a Dunakiliti duzzasztómű az árvíz- és jéglevezetésben részt vesz.

A Duna fő medrének elsődleges feladata az árvizek és a jég levezetés, minimálisan olyan vízhozam mellett, amely az algásodási határérték felett van (400 m³/sec), a folyamatos, műtárgyakon való áthaladás nélküli sport és a kishajózás pedig szintén a Szigeti Duna medrében folyik. (A nagyhajó-közlekedés helye az üzemvízcsatorna.)

A nemzetközi sport- és kishajó forgalomnak a térségen való áthaladása térségi és országos érdek, a terület ökológiai, biodiverzitás-védelmi szerepének elsődlegessége mellett. A Dunakiliti térségben ezért indokolt egy olyan nemzetközi fogadóállomás kialakítása, amely az országba való beléptetés mellett rövid tartózkodást is lehetővé tesz. E létesítmény olyan területen helyezhető el optimálisan, mint a Dunakiliti műtárgy melletti, jelenleg romos, ipari

³⁴ ÖKOPLAN (1999): A Duna (Rajka) - Szap - Budapest szakasza duzzasztás nélküli rendezésének hosszú távú (50 év) műszaki koncepciója és előzetes / lokális környezeti hatáselemzése. Ez az anyag terjedelméből adódóan nem kerülhetett a mellékletbe.

jellegű, természetesen rehabilitálandó terület. Ez a terület a szükséges közművekkel ellátott, Dunakilitihez út-kapcsolattal rendelkezik, a település fejlődését pozitív hatással lehet.

2. A „B” szakasz: A Szigetközi szakasz: vízmegosztási hatáselemzés

Ez a résztanulmány különböző vízhozamok 20-30-40-50-60-70 %-os vízmegosztási alternatíváit elemzi³⁵. Mivel a vízmennyiség hatásai a víz hasznosítási módjainak függvényében értelmezhetők, szakmai szempontok alapján kiválasztották az alábbi vízhasznosítási változatokat:

- I. változat : az 1978-as egyezmény szerinti megoldás,
- II. változat : WWF javaslat : fenékszint emelés, mederszűkítés szigetekkel,
- III. változat : sűrű duzzasztás, összes mellékág aktivizálása,
- IV. változat : a főág 3-4 lépcsővel való duzzasztása (pl. "gumigát"),
- V. változat : „Kern javaslat” : új meanderező főág.

A fenti vízhasznosítási és vízmegosztási változatok együtt egy olyan értékelési mátrixot eredményeztek, ahol a lehetséges kombinációk szerint a várható ökológiai és műszaki hatások, bizonyos értékelési rendszer szerint, szakértői véleményekre alapozva, kiértékelésre kerültek.

A értékelés végeredményét a tanulmány az alábbiak szerint összegzi.

Az "V. vízhasznosítási változat" („Kern javaslat”.: új meanderező főág) teljesíti a legtöbb ökológiai és műszaki követelményt a vizsgált változatok közül, a 40%-os és 90%-os vízmegosztási alternatívák között.

Ez a változat kevés relatív előnyt mutat a 20-30%-os vízmegosztási arányok esetében (míg pl. a "IV. gumigátás megoldás" egyoldalú műszaki előnyöket mutat a 20%-os megosztási arány esetében).

A 60% feletti vízmegosztási arány esetében előnyös lehet a II. és III. változat is ("WWF" ill. "Sűrű duzzasztás" változatok), de a II. változat magas beruházási költsége jelentősen csökkentheti reális megvalósításának esélyét.

A legkedvezőbbként javasolt megoldás az "V. változat", az új meanderező főág kialakításának javaslata a külföldi és a magyar szakértői munkacsoport ülésein fogalmazódott meg, Dr. Klaus Kern felső-dunai tapasztalatait alapul véve. A megoldás azonos előnyökkel járna szlovák és magyar oldalon egyaránt, részletes tervezése, kivitelezése a két fél koordinált együttműködését igényelné.

³⁵ a % mindig a magyar oldalra történő vízáradás/átvétel mennyiségére vonatkozik

A „C” szakasz: Szap – Budapest

Ez a tanulmányrész pontos műszaki leírását adja egy olyan koncepciónak, amely lehetőséget ad arra, hogy alsó duzzasztás nélkül is biztosítható legyen a hajózó út a Szap – Budapest közötti szakaszon és foglalkozik annak környezeti vonatkozásaival is.

4.6 A szlovák fél válasza a magyar javaslatra

A szlovák fél – válaszként a magyar javaslatra – 2000 decemberében szintén vaskos anyagot adott át a magyar félnek. A szlovák válasz három részből áll. Az első a magyar fél javaslatának jogi alapelveire vonatkozó álláspontot tartalmazza, a második a közgazdasági és energetikai vonatkozásokról fejt ki a szlovák fél álláspontját, s a harmadik a vízgazdálkodással, hajózással és az ökológiai kérdésekkel kapcsolatos szlovák álláspontokat mutatja be. A fenti, három fejezetből álló anyaghoz a szlovák fél 10 mellékletet csatolt. A gerincanyagok és a csatolt mellékletek tételes felsorolása az 5.18 mellékletben található.

4.6.1 Válasz a magyar fél jogi alapelveire

A szlovák jogászok magyarról szlovákra fordított anyagból dolgoztak, amiből félreértések adódhattak, ezért a szlovák fél mindenek előtt felhívta a figyelmet arra, hogy ott, ahol nem jelenik meg szlovák vélemény, nem jelenti azt, hogy szlovák részről elfogadták az álláspontot. Megemlítik, hogy több megfogalmazást a jogi szakértői munkacsoportban kell megvitatni, illetve arra is javaslatot tettek, hogy a jövőben az ilyen anyagokat – a bizonytalanságokat, kétértelműséget kiszűrendő – angol nyelven fogalmazzák meg a felek.

A szlovák fél „A rendezés jogi alapelvei – A magyar fél javaslata” megnevezésű dokumentumot mondatról – mondatra elemezve alakította ki saját véleményét.

Az alábbiakban egy egyszerűsített, táblázatos formában a szlovák fél ellenvéleményeit, illetve megjegyzéseit gyűjtöttük össze. Fontos itt megjegyezni, hogy néhányat ezek közül a magyar fél a későbbiekben, amikor egy újabb változatát készítette el a megállapodás tervezetnek (2001 április 2.), figyelembe vett. Erre a 2001. évi tárgyalások ismertetése során ki fogunk térni.

A TÉMA	SZLOVÁKIA ELLENVÉLEMÉNYE VAGY MEGJEGYZÉSE
Az ítélet végrehajtási ütemezése két részben történjék: 1.) kormányhatározat; 2.) részletes szerződés (1§ 2 bek.).	Szlovákia előnyben részesíti az 1977. évi szerződés kiegészítését egy új szerződés készítésével szemben.

A TÉMA	SZLOVÁKIA ELLENVÉLEMÉNYE VAGY MEGJEGYZÉSE
Az energiatermelés bős-nél és dunacsúnnál valósul meg (2 § 2b bek.).	Szlovákia soha nem mondott le a nagymarosi energiatermelésről, a kérdést szakértők kellene megvitassák. Megjegyzi, nem tudja kikényszeríteni a magyar területen a vízlépcső megépítését, de kártérítést követel a károkért.
2.5 méteres hajómerülés a Szap – Budapest szakaszon (2 § 2c bek.).	Szlovákia szerint ez a Duna Bizottság ajánlásait nem elégíti ki.
Tulajdonviszonyokhoz kötött fenntartási költségek (3 § 1. bek.)	Magyarországnak hozzá kell járulnia a hajóút és az árvízvédelem költségeihez, mert annak hasznát élvezni fogja.
Nagymaros elmaradásából hiányzó, „meg nem termelt energia” (3 § 3. bek.)	Nincs megemlítve.
A felek közötti elszámolás (4 §)	Szlovákia elszámolásokhoz való hozzáállása attól függ, hogy Magyarország miként viszonyul a közös építkezéshez és az 1977. évi szerződéshez.
Vízhozam megosztás (6 §)	A két fél újból meg kellene vizsgálja a bős-i vízerőmű üzemeltetésének a környezetre gyakorolt hatásait, amely vizsgálat a monitoring adatokra kell alapuljon.
Az 1977. évi Szerződés 14.cikk 3. bek. értelmezése: a főmederben szükséges vízhozam feletti vízmennyiség felhasználásáról a felek szabadon dönthetnek. (6 § 2. bek.)	Ezzel az értelmezéssel a szlovák fél nem tud azonosulni, a Szerződés tudniillik eredetileg nem arra jött létre, hogy a felek másra használják a vizet.
A vízmennyiség meghatározásakor az EK Bizottság 1993. januári ajánlásaiból indulnak ki a felek. (7 § 2. bek.)	Elfogadhatatlan, mert ezt az események (1995. április 19-i megállapodás) túlhaladták. A monitoring adatokból kell kiindulni és figyelembe kell venni az 1998. februári keretmegállapodás-tervezet előkészítése során készített szakértői anyagokat.
Kártérítési igénytől való eltekintés. (8 §)	A szlovák fél csak azt követően tud állást foglalni, ha ismert lesz a BNV ügy teljes, megnyugtató megoldása. Ilyen megnyugtató megoldáshoz adott alapot a parafált keretmegállapodás-tervezet.

A TÉMA	SZLOVÁKIA ELLENVÉLEMÉNYE VAGY MEGJEGYZÉSE
Az új szerződés érvényességi időtartama. (10 § 4. bek)	Magyarországgal szemben (15 év) Szlovákia korlátlan időre akar szerződést kötni, úgy, ahogy az 1977. évi szerződésben is volt.

4.6.2 Válasz a magyar fél közgazdasági és energetikai anyagaira

A szlovák anyag két elkülönülő részben tárgyalja a közgazdasági és az energetikai kérdéseket, annak ellenére, hogy a magyar javaslatban ez egy anyagrészként szerepel.

A közgazdasági rész az alábbi általános kritikával illeti a magyar anyagot:

1. A magyar javaslat közös fogyatékoságaként említi, hogy előre meghatározza a végeredményt. A műszaki megoldások kidolgozása nem hatékony, mert az input adatokat és a módszereket, eljárásokat nem egyeztették a szlovák féllel. Úgy vélik, hogy az egyedüli hatékony eljárás az ilyen munkákhoz a szakértői munkacsoportokban folyhat.

2. A magyar fél nem jóhiszeműen tárgyal, erre példa az 1999 januári kormányhatározat, valamint például az, hogy a Duna szabályzásának műszaki koncepciójáról készített anyagban a műszaki megoldás alapelveként jelenik meg a „parlament érvényes határozatának” tiszteletben tartása (amely megtiltja a dunakiliti műtárgy üzembe állítását), vagy egy másik példa: a közgazdasági vonatkozásokkal foglalkozó anyag összehasonlítás alapul nem az 1977. évi Szerződésben leírt műszaki rendszert használja.

E helyen nem lehet célunk, hogy részleteiben elemezzük a szlovák fél álláspontját a magyar javaslat közgazdasági és energetikai vonatkozású szakmai anyagáról. Az azonban jól demonstrálhatja a két fél közötti szakmai nézetkülönbségeket, ha szó szerint egymás mellé állítjuk a magyar fél anyagának összefoglaló pontjait és a szlovák félnek ezekre a pontokra adott (kissé arrogáns) reakcióit³⁶ (lásd még 4.5.2 alfejezet).

MAGYARORSZÁG FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	SZLOVÁKIA REAKCIÓJA
„1. A magyar javaslat szerinti ítélet-végrehajtási módozat az eredeti tervekhez képest az energiatermelésben, a hajózóút paramétereiben, továbbá a környezetvédelemben jelent változásokat. Ezek a változások azt jelentik, hogy az	„[1] A kommunikáció (főleg műszaki) alapvető feltétele a kifejezések egyértelmű definiálása és ezeknek a kifejezéseknek egyetlen és objektíven helyes értelmezésben történő következetes használata. Például az “1977. évi

³⁶ A hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi vízlépcsőrendszer ügyében 1997. szeptember 25-én hozott ítélete végrehajtására a magyar fél által előterjesztett javaslat gazdasági vonatkozásaira vonatkozó álláspont.

MAGYARORSZÁG FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	SZLOVÁKIA REAKCIÓJA
<p>1977. évi Szerződés céljai az eredeti elképzelésektől eltérő megoldásokkal is elérhetőek. Nem érintik e változások az árvízvédelmet, mert a lényegi árvízvédelmi intézkedés, az árhullámok vízhozamának megosztása az üzemvízcsatorna és az eredeti meder között lényegében az eredeti tervek szerint valósult meg.”</p> <p>„2. Az eredeti 1977-es tervek szerinti projekt veszteséget hozó vállalkozás volt, belső megtérülési rátája 3,8 %, és – 1999-re átszámolt jelenértéken – 368 milliárd Ft veszteséget mutat.”</p>	<p>Szerződés célkitűzései“ kifejezés az egész Bratislava-Budapest folyószakaszra érvényes. Abban az esetben, ha csak a Bratislava-Szap közötti szakaszt vesszük figyelembe, nem lehet azt állítani, hogy más módon teljesültek az “1977. évi Szerződés célkitűzései“, ha Szap alatt nem készült el az alsó vízlépcső, amely nélkül gyakorlatilag lehetetlen az alsó szakasz vízenergiájának a szerződésben rögzített paramétereket megközelítő kihasználása. Ugyanúgy nem lehet “eredeti tervként“ beállítani a szerződésben megállapodottól eltérő megoldásokat.”</p> <p>„[2] Azt az állítást, hogy az eredeti tervek szerinti projekt veszteséget termelő vállalkozás lenne, amelynek a belső jövedelmezősége csupán 3,8% lenne, nem igazolja olyan számítás, amely legalább a létesítmény energetikai hatásait értékelné objektívan, miközben ennek a többcélú létesítménynek a többi hozadéka sem elhanyagolható. Elképzelhetetlen, hogy egy közös létesítmény - amelyben a felek egyformán veszik ki részüket a költségekből és egyformán részesülnek annak hasznáiból is - az egyik fél számára nagy hatékonyságú, míg a másik fél számára veszteséges legyen. A Szlovák Köztársaság beruházási ráfordításai hatékonyságának bizonyítására elegendőek azok a megközelítő számok is:</p> <p>Az eredeti (szerződés szerinti) megoldás költségeiből Szlovákiára eső hányad - feltételezve, hogy a beruházást az eredetileg kitűzött határidőben helyezik üzembe - kb. 23 mld. Sk-t tenne ki. Az egész rendszerben előállított energia felének értéke évente minimum 5 mld Sk lenne Évi kb. 0,3 mld Sk üzemeltetési költséggel számolva a befektetés csupán az előállított energia értékéből kb. 5 év alatt térülne meg. Ez 20 %-hoz közelítő jövedelmezőséget mutat. Az energiatermelésen kívüli hozadék számbavételét követően a létesítmény</p>

MAGYARORSZÁG FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	SZLOVÁKIA REAKCIÓJA
<p>„3. Egy alsó vízlépcső felépítése Pilismarótnál veszteséges vállalkozás lenne összességében is, sőt, külön Szlovákia számára is, ha a (4) szerinti megosztás esetén bőszi áramrészesedését cserélné pilismaróti áramrészesedésre.”</p> <p>„4. Szlovákiát az alsó vízlépcső fel nem építése miatt nem éri áramvesztés, ha a felek az áramtermelésből való részesedés meghatározásánál főszabályként a közös egyezményes terv szerinti építkezésben</p>	<p>teljes (nemzetgazdasági) hatékonysága minimálisan megduplázódna. Természetesen az építés körüli huzavona, és más a magyar fél által okozott kényszerű kiadások csökkentik a beruházás hatékonyságát. De még az eredeti költségek 36 mld. Sk-ra történő emelése (amely tartalmazza a C változat összes költségét, beleértve a nemzeti ökológiai beruházások költségeit is), valamint figyelembe véve, hogy a bőszi erőmű jelenleg évente 3 mld. Sk értékű villamos energiát állít elő, a létesítmény jövedelmezősége így sem csökken 8 % alá!”</p> <p>„[3] A szlovák fél soha nem kételkedett abban, hogy a Pilismarót Vízlépcső felépítése nem hatékony, illetve hogy a Nagymarosi Vízlépcső felépítése csak a rendszerbe illesztve, tehát akkor hatékony, ha lehetővé teszi, hogy a Gabčíkovoban előállított energia értékesebb legyen, s ezzel egyidejűleg segíti a hajózási feltételek lényeges javítását, a hajóút karbantartása költségeinek csökkentését, az árvízvédelem erősítését és a területfejlődéséből származó valamennyi előny kihasználását. A magyar fél részéről a Nagymarosi Vízlépcső és a “más megoldások” gazdaságossági szempontból történő összehasonlításának az eredménye nem lehet objektív akkor, ha a mérlegkészítésnél nem számolnak a szlovák fél gazdasági veszteségeinek ellentételezésével, (ezeket csak az 1977. évi Szerződés valódi teljesítése esetén lehetne annulálni), illetve ha azzal számolnak, hogy a Gabčíkovo alatti szakaszon a hajózási feltételek javításával összefüggő költségek megoszlanak a két fél között.”</p> <p>„[4] A rendszer teljes felépítésének hatékonysága megítélésénél (összehasonlítva a jelenlegi állapottal) a szlovák fél vesztesége szempontjából nem csak az elektromos energia mennyisége</p>

MAGYARORSZÁG FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	SZLOVÁKIA REAKCIÓJA
<p>való részvétel arányából indulnak ki.”</p> <p>„5. Szlovákiát amiatt is csak csekély áramvesztés érí, ha a Bíróság ítéletének 140. pontját teljesítve az eredetileg tervezettnél több vizet fordítanak a felek az eredeti meder és mellékágai természeti értékeinek fenntartására.”</p> <p>„6. Bős esetében az átfolyásos üzemmód, enyhe csúcs üzemmód és a csúcs üzemmód nettó hasznai között minimális különbség mutatkozik. Bár az utóbbi két üzemmód esetén magasabb átlagáron értékesíthető a megtermelt energia, a csökkenő mennyiség miatt mindössze 0,6-1,4 %-kal nő a nettó haszon, miközben fokozódnak a környezeti károk. Csúcs üzemmód esetében ráadásul szükségessé válhatna egy második vízlépcső megépítése, ami legalább 40 milliárd forinttal csökkentené a Bósnél realizálható hasznokat.”</p> <p>„7. A hajózóút kialakítása hagyományos folyamszabályozási eszközökkel közgazdasági–társadalmi jóléti szempontból jobb (kevésbé veszteséges) megoldás, mint az vízlépcsővel való duzzasztás.”</p>	<p>(mely folyamatos üzemmód esetében magasabb) a mérvadó, hanem annak értéke is. A komplett rendszer által előállított elektromos energia felének az értéke kb. 50 %-al magasabb lenne, mint a jelenleg a Gabčíkovi Vízerőműben folyamatos üzemmódban előállított összes energia értéke.”</p> <p>„[5] Nem kételkedünk abban, hogyha a Duna régi medrébe annyi vizet engedünk, amennyi ahhoz szükséges, hogy megőrizzük annak természeti értékeit, akkor a vízszint emelése érdekében szükséges megfelelő intézkedések egyidejű alkalmazása esetén ez a lépés nem fog jelentős mennyiségű elektromos energia veszteséget okozni. Éppen ellenkezőleg, a jelenlegi állapothoz viszonyítva inkább csökkenti a veszteségeket, mivel a Duna természeti értékeit a jelenleginél kisebb vízhozamok mellett is meg lehet őrizni.”</p> <p>„[6] Amennyiben a Gabčíkovi Vízlépcső folyamatos és csúcsra járatott üzemmód mellett előállított nyereségére vonatkozó számításban csak minimális különbségek mutatkoznak, akkor az arra utal, hogy vagy a számítás, vagy az input adatok voltak hibásak. Az üzemmód-váltás következtében előállott környezeti károk illuzórikusak. Csúcsra járatásnál (amelyre átlagos, vagy átlag alatti vízhozamoknál kerül sor) nem csak lehetséges, hanem nélkülözhetetlen is egy alsó vízlépcső.”</p> <p>„[7] A nemzetközi víziút hajózási feltételei javításának “gazdasági – társadalmi hasznára” vonatkozó mérlegeléseket általában a beruházásokról szóló döntések megszületése előtt, tehát azok megvalósításának elkezdése előtt végzik el. Ezeket a mérlegeléseket a Duna Bizottság a 70-es évek elején készítette el, amikor azt javasolta Csehszlovákiának és Magyarországnak, hogy javítsák a hajózási feltételeket a Bratislava-Budapest közötti</p>

MAGYARORSZÁG FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	SZLOVÁKIA REAKCIÓJA
	<p>gázlós szakaszokon. A két ország 1976-ban elfogadta a Duna Bizottság ajánlását és 1977-ben aláírták azt az államközi szerződést, amelynek segítségével el kellett volna érni a hajózási feltételek javítását, minimálisan 35 dm merülési mélységet biztosítva az egész szakaszon.</p> <p>Elfogadhatatlan (szó szerint komolytalan), hogy amikor az egyik fél már teljesítette a saját kötelezettségeit, a másik fél a szerződésből fakadó kötelezettségeinek teljesítése helyett új (a számára pénzügyi szempontból kevésbé igényes), a dunai hajózás számára jóval kevésbé hatékony megoldásokról kezdjen mérlegelni. Mivel a Belgrádi Egyezmény szerint a hajózás a nemzetközi dunai vízúton szabad és ingyenes, a beruházásnak nem lehet az a célja, hogy az gazdasági hatékonyságot (költségek megtérülését) érje el.</p> <p>Ugyanakkor a dokumentáció jelen részének kidolgozói nem vettek figyelembe három fontos gazdasági körülményt, amelyek elkerülhetetlenül torzították az általuk előterjesztett összefoglaló ajánlást:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (II.1.7.1) Azt a tényt, hogy a Duna gázlós szakaszai hajózási feltételeinek javítására vonatkozó kötelezettségük teljesítése után mindkét fél egyszeri hozzájárulásáért pályázhatna Dunai Bizottságnál, ugyanúgy, ahogyan azt Jugoszlávia és Románia is tette megkapta a Vaskapui Vízlépcső felépítése után. • (II.1.7.2) Azt a tényt, hogy az elbírált a Szap-Budapest közötti Duna szakaszra ajánlott “más megoldással kapcsolatos” összes beruházási és üzemeltetési költség kizárólagosan a magyar felet terhelné, mivel ezekre nem lenne szükség, ha a Magyar Köztársaság teljesítené a szerződésben vállalt kötelezettségeit és felépítené Nagymarost.

MAGYARORSZÁG FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI	SZLOVÁKIA REAKCIÓJA
	<ul style="list-style-type: none"> • (II.1.7.3) Azt a tényt, hogy figyelembe kell venni az érvényes 1977. évi Szerződést és azt, hogy a magyar félnek a szerződésben vállalt kötelezettségei teljesítése híján nem csak hogy nincs joga a Gabčíkovi Vízlépcső által előállított hasznok felére (amelyekről lemondva más kompenzációkat próbál szerezni), de nem lehet számíthat a károk kölcsönös annuálására sem.”

4.6.3 Válasz a magyar fél műszaki megoldási javaslataira

“Duna hatáselemzési feladatok” című anyaggal kapcsolatos válasz első részében a szlovák fél visszaidézi a magyar félnek a hágai Nemzetközi Bíróság előtt képviselt álláspontját, majd egy sajátos interpretációban bemutatja a Bíróság véleményét mindezekkel kapcsolatosan. Csak ezt követően tér rá a műszaki javaslat bírálatára. Ezt két szakaszra különítve teszi meg: külön tárgyalja a Dunacsún – Szap és a Szap – Budapest szakaszokat.

A szlovák álláspont ismertetése előtt sorra veszi a megoldás alapvető hidrológiai, vízgazdálkodási és ökológiai feltételeit és ezek alátámasztására bemutatja azokat a mellékleteket, amelyek a szlovák válaszhoz csatoltak és az adott témáról részletes információkat tartalmaznak. Nem mulasztja el megjegyezni, hogy a szlovák fél elé terjesztett műszaki koncepció – többek között – azon a meghatározó elven nyugszik, amely „*megtöltja a dunakiliti műtárgy üzembe helyezését illetve a tározó feltöltését*” [3-A-I.1-1] a magyar országgyűlés érvényes határozata értelmében.

A Dunacsún – Szap közötti szakaszra adott szlovák vélemény alapján az alábbi táblázatban azt foglaljuk össze, hogy a szlovák megítélés szerint melyek azok a területek, amelyekben nincs egyetértés a két fél között és melyek azok, amelyeknél egyetértés vélelmeznek.

A DUNACSÚN – SZAP KÖZÖTTI SZAKASZ RENDEZÉSE

Amiben nincs egyetértés a szlovák fél szerint:	Amiben egyetértés van a szlovák fél szerint:
„A beterjesztett anyag aktualitását vesztett, elavult háttér adatokból indul ki.” (III.II.1.3.1)	Az ökológiai alapelvekben, amelyek a következők:

A DUNACSÚN – SZAP KÖZÖTTI SZAKASZ RENDEZÉSE

<i>Amiben nincs egyetértés a szlovák fél szerint:</i>	<i>Amiben egyetértés van a szlovák fél szerint:</i>
	<p>a mellékágak vízutánpótlásának elsőrendősége,</p> <p>a Duna vízszintjének és a talajvíz szintjének az emelése,</p> <p>a főfolyam áramló vízzel való ellátása a Dunacsúni Vízlépcső alatt. (III.II.1.5.1)</p>
<p>“...’szükséges megegyezni a Duna vízhozamának határértékéről, amely fölött minden árvízi vízhozamot a Duna régi medrébe engednek át, s ekkor a turbinák nem fognak működni’, - elméletileg talán lehetségesnek, de a Szigetköz árvízvédelme szempontjából, teljesen abszurdnak tartjuk.” (III.II.1.3.2)</p>	<p>„Fontos, hogy magyar fél által előterjesztett anyagokban ([A-I/3.4.2] fejezet 2 pontja, [3-A-I/3.4.2-1] bekezdés) kifejezetten meghatározásra került a Duna minimális ökológiai vízhozama amely vegetációs időszakban $400 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$ értékben lett megállapítva. A szlovák fél az 1977. évi Szerződés értelmében és az 1995 április 19-ei megállapodás szerint végzett közös monitoring eredményei alapján elfogadja a magyar félnek azt a tudományos véleményt, hogy a Dunacsún és Szap közti régi Duna mederben vegetációs időszakban a $400 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$-es vízhozam jelenti azt az ökológiai minimumot, amelyet a téli nem vegetációs időszakban csökkenteni lehet.” (III.II.1.5.4)</p>
<p>„A magyar fél az előterjesztett anyagban megállapítja, hogy nem álltak rendelkezésre újabb mérések a Duna medréről, a vízszintek alakulásáról stb., holott az említett szlovák illetve magyar vízgazdálkodási szervezetek a határvizeken való együttműködés keretében, minden évben elvégzik ezeket a méréseket és az eredmények mindkét félnek rendelkezésére állnak.” (III.II.1.3.3)</p>	<p>„A szlovák fél tudatában van annak, hogy a vízszabályozáshoz nincs szükség a dunakiliti műtárgyra, de (a hágai Nemzetközi Bíróság Ítéletének 136. pontja alapján) azt ajánlja a magyar félnek, hogy szakmai szempontból ellenőriztesse további lépéseit, mert ezt a műtárgyat többek közt nem csak a kis- és technikai célú hajózásnál lehet hasznosítani (például nagyobb sporthajók áthajózása, a meder és partok rendezése, közet szállítása, stb.)...” (III.II.1.5.5)</p>
<p>Ellentmondásra hívják föl a figyelmet: „Az alternatív megoldások az érvényben lévő, magyar országgyűlés által hozott döntést - amely megtiltja a dunakiliti műtárgy üzembe helyezését, esetleg a duzzasztó magyar részének feltöltését - mint ‘legfőbb</p>	<p>„A nemzetközi sporthajózás és a kishajó forgalom lebonyolítása [3-A-I.1-4] Magyarország nemzeti és területi érdeke. Ez a cél kimondottan nem szerepel az 1977. évi Szerződés célkitűzései között, de a szlovák félnek is érdeke, hogy a magyar</p>

A DUNACSÚN – SZAP KÖZÖTTI SZAKASZ RENDEZÉSE

<i>Amiben nincs egyetértés a szlovák fél szerint:</i>	<i>Amiben egyetértés van a szlovák fél szerint:</i>
<p>alapelve’ határozzák meg, de a szerzők lényegében minden megoldásnál a Dunakiliti műtárgy lehetséges vagy szükséges felhasználását javasolják az árvíz- és jég levezetése céljából.” (III.II.1.3.4)</p>	<p>fél ezeket a területi és nemzeti céljait a szlovák féllel közösen valósítsa meg és ezek kapcsolódjanak a szlovák oldalon meglévő létesítményekhez. (III.II.1.5.6) ... „A szlovák fél felhívja a figyelmet arra, hogy ökológiai jelentőséggel bír a turizmus és a vizisport fejlesztése a Dunacsún - Dunakiliti közötti szakaszon a mellékágrendszer védelme szempontjából, mivel magához vonzza az embereket a védett dunai mellékágrendszer területeiről.” (III.II.1.5.7)</p>
<p>„...az 50-es évek dunai vízszintjét nem lehet mechanikusan a Duna revitalizálásának alapjául tekinteni. Akkortájt a meder lényegesen magasabban helyezkedett el és az árvízvédelem sem volt megoldott (például az 1954-es árvíz magyar területen). A revitalizálás alapjának a terület olyan ökológia-vízgazdasági kritériumait kell tekinteni, mint például a talajvíz szintjét, a talaj nedvességét, az árterekre jellemző feltételeket, az átfolyásos mellékágakat. Ráadásul az erodált folyómedernél nem a vízhozam, hanem a vízszint játssza a főszerepet.” (III.II.1.3.7)</p>	<p>„A C variáns megépítésével teljesült a magyar félnek az a célja, hogy elejét vegye a tározó Magyarországon található, Dunakiliti és a vízerőmű közti részének feltöltését. A magyar fél ennek a területnek az adottságait saját elképzelései szerint, sokféleképpen hasznosíthatja úgy, hogy ezzel ne zavarja meg a Dunacsúni Vízlépcső működését.” (III.II.1.5.9)</p>
<p>A magyar fél által betervezett vízhozam-alternatívák ezért környezetvédelmi, vízgazdálkodási és jogi szempontból megalapozatlanok. (III.II.1.3.6)</p>	<p>„A magyar oldalon található mellékágak egymással való összekapcsolása [3-A-I/2.1-1] a magyar nemzeti beruházások körébe tartozik. A szlovák fél felhívja a figyelmet azokra a javaslataira, amelyeket a megelőző tárgyalások során adott át a magyar félnek” (III.II.1.5.13)</p>
<p>Ami a Duna szigetközi szakaszának rendezését illeti, a szlovák félnek az a véleménye, hogy „...a magyar fél által benyújtott összes variánsból ez [ti.: sűrű duzzasztás a főmederben] a legperspektivikusabb és a konkrét részletekről közös tárgyalásokat kell folytatni, hogy az mindkét fél számára a legoptimálisabb legyen” (III.II.1.3.3.5). ... A meanderező mederre vonatkozó javaslat</p>	

A DUNACSÚN – SZAP KÖZÖTTI SZAKASZ RENDEZÉSE

<i>Amiben nincs egyetértés a szlovák fél szerint:</i>	<i>Amiben egyetértés van a szlovák fél szerint:</i>
<p>- amely a többi megoldáshoz képest bizonyos mértékben atipikus - rendkívüli kivitelezési és működtetési problémákba ütközik. Ezek csak e variáns részletesebb műszaki vizsgálatát követően fognak teljes mértékben szembetűnni. Ez a körülmény nem kerül megfelelően kidomborításra a magyar javaslat költségelemző és összegező értékelésben sem (a [B.6.2 1. sz. táblázat, illetve a [3-B-6.2]). A javaslat értékelői feltehetően (és a javaslat elkészítője sem) nem ismerték a hullámtér terület (és a folyó menti terület) mellékágrendszerének múltbeli, de jelenlegi sajátosságait és vízjárását. Ez okozhatta, hogy túlságosan pozitív értékelést adtak erről a variánsról. „(III.II.1.3.5.1)</p>	

A szlovák fél – a magyar tanulmányokból kiindulva – az alábbiakat javasolja:

Az alapelveket illetően:

- a mellékágakat mindkét oldalon el kell látni vízzel, előnyben részesítve a bukógátas megoldást
- a talajvíz szintjét, a régi Duna-meder vízszintjének emelésével a kívánt szintre kell emelni például úgy, ahogyan azt a magyar fél javasolja Dunacsún és Dunakiliti között [3-A-I/2.1-1], nevezetesen, hogy létesüljön kapcsolat a Duna vize és a mellékágak vize között,
- a folyó Dunacsún alatti fő medrét, vegetációs időszakban a magyar tanulmányban meghatározott $400 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$ minimális ökológiai vízmennyiséggel, nem vegetációs időszakban pedig ennél kevesebb vízmennyiséggel kell ellátni.

A lépéseket illetően:

- közösen meg kell határozni a Duna régi medrébe átengedett árvízi vízmennyiséget, például $10.600 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$ nagyságban; ehhez kell azután megtervezni a további munkákat, beleértve a Duna régi medrének, a hullámtérnek és az árvízvédelmi gátaknak a karbantartását,
- dönteni kell a Dunacsún – Dunakiliti közötti szakasz hajózhatóságáról,
- dönteni kell a Dunakiliti – Szap közötti szakasz hajózási paramétereiről,
- dönteni kell a Dunakiliti alatt elterülő mellékágrendszer és a Duna régi medre közötti kapcsolat megteremtésének módjáról,
- el kell dönteni, hogy az összes lehetséges megoldás - nem csak a kavicsszórás, és a meanderező megoldás - közül melyik kerüljön megvalósításra.

A Szap – Budapest közötti szakasz rendezésére készített magyar javaslat tekintetében a szlovák fél általános kritikaként említette meg azt, hogy a folyószabályozási koncepció megvalósításának egyetlen célja a nemzetközi hajóút biztosítása a Szap – Budapest szakaszon (III.II.2.2). A másik általános kritikai észrevétel az, hogy a magyar fél nem hasonlította össze saját javaslatát az 1977. évi Szerződés szerinti megoldással (III.II.2.4).

A Szap és Gönyű közti közös szlovák-magyar szakaszra készített magyar javaslat, ahol a beavatkozás célja a folyómeder hosszú távra szóló stabilizálása, a szlovák fél szakmai véleménye alapján

- a hajózás biztonságának szempontjából elfogadhatatlan és
- nem biztosítja az árvíz levezetését.

A Gönyű és Szob közti közös szlovák – magyar szakaszra a magyar fél hasonló műszaki megoldást javasol, mint amilyent a Nagymarosi Vízlépcső munkagödörnek felszámolásakor a Duna mederszelvényének kialakításakor alkalmazott. Ezt a megoldást a szlovák fél ugyan nem veti el, de az a véleménye, hogy azok a célok, amelyeket ez a javaslat kitűzött, sokkal könnyebben és racionálisabban elérhetőek lennének egy alsó vízlépcső megépítésével. Arra is fölhívja a figyelmet, hogy a Duna ökológiai feltételeinek javítása lényegesen hatékonyabban elérhető lenne duzzasztással, mint a Duna medrének (a 1811 – 1708 fkm szakaszon) négykilométerenkénti kotrásával és kövel való kibélelésével (III.II.2.2.19).

A szlovák fél éles kritikával illeti a Szap – Budapest Duna szakaszra készített környezeti hatáselemzést. A szlovák félnek az a véleménye, hogy nem felel meg a szakmai követelményeknek és felületes munkának tartja. A részletes kritikai észrevételekből e helyen csak egy példát ragadunk ki (III.II.2.4.14):

„Az egész szövegben sok bizarr kijelentés található. Ezek közül csak néhány példát emlíünk:

1. *[3-C-II-10.1 és 2] A terepkutatás csak két nyári hónapban tartott és ezért az elemzésből hiányzik számos tavaszi faj, illetve, hogy a tényleges fajbőség kb. 2-3-szor nagyobb. Ilyen adatok alapján készült el 50 évre a prognózis? Milyen adatok alapján állította össze korábban a magyar fél a HNB elé terjesztett anyagokat? Milyen adatok alapján beszélt ökológiai szükségállapotról? Miért nem használta fel a magyar fél a létező régebbi adatokat? Léteznek-e egyáltalán ilyen adatok? Miért nem tüntették fel ezeket?*
2. *Például [a 3. táblázat]: a madarak jegyzéke a Duna közös szlovák – magyar szakaszának szlovák oldalán ismert madárfajoknak csak a felét említi. Nem helytálló egy 1940-ből származó [3-C-II-9.4-7] jegyzék használata. Annak a ténynek a megállapítása, hogy a táblázatban felsorolt 108 faj két és fél évtized alatt azonosították be, nagyon felületes kutatásra vall (lásd 2. sz. mellékletet). Amennyiben ez igaz, akkor mi az oka annak, hogy a madarak nem akarnak átrepülni a Duna déli oldalára?*
- III. *[3-C-II-9.1.2-13] A “több mint ezer, ebben a térségben élő gerinctelen állatfaj felsorolása nem feladata ennek a tanulmánynak, erre amúgy is csak a szakértők lennének képesek” mondat arról tanúskodik, hogy ezt az anyagot nem szakértők készítették, illetve arról, hogy a megbízónak nem állt érdekében, hogy a szakértők által készített elemzést kapjon kézhez. Ez csak egy példa arra, hogyan készítenek fontos kérdések eldöntéséhez háttéranyagokat.*

IV. Egy további gyöngyszem: a szerzők a fitoplanktonok közé sorolják az ágascsápú rákot (Cladocera), azaz egy állatot.”

A környezeti hatástanulmány bírálatában a szlovák fél megfogalmaz két olyan kérdést, amely nem ismeretlen a magyar fél számára:

„A szlovák fél az előterjesztett anyag alapján felteheti a kérdést: Milyen tényleges ökológiai ismeretekkel rendelkezett a magyar fél, amikor ökológiai indokok alapján úgy döntött, hogy 1989-ben felfüggeszti a nagymarosi munkálatokat, 1992-ben pedig felmondja az 1977. évi Szerződést?” (III.II.2.4.26), valamint

„A magyar kormányküldöttség által előterjesztett, a Duna Bős alatti szakaszának és a Nagymarosi Vízlépcső térségének ökológiai vonatkozásait taglaló anyag alátámasztja azokat a kételyeket, hogy a magyar fél a HNB elé terjesztett beadványának összeállításakor rendelkezett-e valós ökológiai háttéranyagokkal.” (III.II.2.4.27)

A magyar fél műszaki koncepciójának bírálatát a hajózóút duzzasztással történő biztosításának részletes megindokolásával, a nagymarosi vízlépcső szerepének hangsúlyozásával, s legvégül a szlovák fél javaslatának ismertetésével zárja.

A hajózó utat illetően a szlovák fél az alábbiak szerint fogalmaz:

„Egyáltalán nem biztos, hogy ezen az exponált szakaszon különböző rendezési módszerekkel, mint pl. a kotrás, a sarkantyúk, keresztgátak segítségével sikerül tartósan biztosítani a hajózási feltételek javítását. Gazdasági és biztonsági szempontból sem lehet egyetérteni a magyar félnek a hajóút szűkítésére és a meder kövel való megerősítésére előterjesztett javaslatával. A hajóút szűkítése a víz áramlásának felgyorsulását idézné elő, ami miatt a folyásiránnyal szembeni hajózáskor a hajóknak és a hajószerelvényeknek nagyobb vízellenállást kellene leküzdeniük. Emiatt csökkenne a sebességük és megnőne az üzemanyag-fogyasztás. A meder kövel történő megerősítése a hajók víz alatti részeinek sérülését idézheti elő a kövekkel való érintkezésnél. A víz áramlásának felgyorsulása a folyásiránnyal megegyező hajózásnál a hajók és a hajószerelvények sebességének növekedését eredményezné, ami krízishelyzeteket idézhetne elő abban az esetben, ha egy hegymenetben közlekedő hajóval, vagy hajószerelvényvel történő találkozáskor. Alapvető és végleges megoldást a vizsgált szakaszon csak a Duna vízszintjének duzzasztása biztosíthatja, ami viszont csak a nagymarosi, vagy más alsó vízlépcső megépítésével lehetséges” (III.II.3.31).

A nagymarosi duzzasztással kapcsolatban pedig az alábbiak szerint summázza véleményét:

A magyar műszaki koncepció nem győzte meg a szlovák felet, „Ellenkezőleg, az összes anyag arról tanúskodik, hogy a Nagymarosi Vízlépcső, vagy más, az 1977. évi Szerződés céljait teljesítő alsó vízlépcső jelentené a fent említett szempontok alapján is a legmegfelelőbb megoldást. A Duna rendezésének hosszú távú koncepciójára benyújtott javaslat valójában nem oldja meg az árvíz levezetését a Dunacsúny–Budapest közötti szakaszon. Ökológiai szempontból az hosszú távon érvényesülő vízszintcsökkenést jelentene. Ráadásul a Duna medrének szinte 4 kilométerenkénti kipáncélozása egészen biztosan nem felelne meg a Dunáról alkotott ökológiai elképzeléseknek, s nem is biztosítana optimális hajózási feltételeket. Ráadásul 50 év elteltével elkezdhetnék kidolgozni a folyó hosszú távú rendezésének egy újabb korszakát” (III.III.1.12).

...

„A szlovák fél ezért tárgyalni kíván a magyar féllel a Nagymarosi Vízlépcsőnek az 1977. évi Szerződés értelmében történő megépítéséről, és ezt követően szeretne tárgyalni a csúcsidejű üzemeltetés terjedelméről, amely a Nagymarosi Vízlépcső ökológiai megítélése szempontjából ugyancsak az 1977. évi Szerződés értelmében is az egyetlen megoldatlan kérdésnek tűnik” (III.III.1.14).

A fentiek alapján a szlovák fél tárgyalásokat indítványoz a magyar fél felé a Nagymarosi Vízlépcsőnek az 1977. évi Szerződés értelmében való megépítéséről (III.III.2.2). Ebben a vitában „a magyar félnek definiálni kellene, milyen feltételek mellett hajlandó megépíteni ezt a vízlépcsőt. Amennyiben ilyen feltételek nem léteznek, ki kell jelentenie, hogy a Duna Bős – Budapest szakaszán az elkövetkezendő 50 évben nem épít semmilyen vízlépcsőt, vagy gátat (duzzasztó zsilipet) a vízszint duzzasztása céljából és csak a tanulmányban javasolt módszereket alkalmazza” (III.III.2.6).

Abban az esetben, ha a felek a tárgyalások során elfogadják a magyar javaslatot, a szlovák fél következőképp foglal állást (III.III.2.2.1):

„Az előterjesztett koncepciót a szlovák fél nem tekinti sem megfelelőnek, sem jónak, de műszakilag lehetségesnek tartja megvalósítását. Bár a “duzzasztás nélküli” koncepció értelmetlen, de az egyetlen lehetséges alternatíva, mert a magyar kormány határozottan és véglegesen, de legalább 50 évre elutasítja a duzzasztást. Az előterjesztett munkák tervezete magyar tanulmányokból indul ki, és ezért azok tartalmáért a magyar fél viseli a teljes körű felelősséget. Egyes hajózási korlátozásokról az 50 év folyamán tárgyalásokat lehet folytatni, azok esetleg módosíthatók.

- A szlovák fél az 5 [3-C-I-5] fejezetben összegzett költségvetést lehetségesnek tartja és egyetért a magyar gazdasági számításokkal, miszerint a 2050-ig tervezett munkák költségeinek végösszege az 1999. évre diszkontálva, 47,498 milliárd Ft (47.498 millió Ft) [3-C-I-5.5.1-1].

- A BNV-nek az 1977. évi Szerződés alapján történő megvalósítása esetén a hajózási út fenntartására szánt költségekre nem lenne szükség. Ezért a Duna Szap – Budapest szakasza duzzasztás nélküli rendezésének hosszú távú (50 év) műszaki koncepciója megvalósításához szükséges költségeket a magyar félnek kellene állnia.

- Tekintettel arra, hogy magyar javaslatról és magyar döntésről van szó, ezeket a munkákat a magyar fél fogja tervezni, finanszírozni és kivitelezni úgy, hogy a szlovák oldalon szükséges munkákat szlovák vállalatok fogják elvégezni. A magyar fél egyúttal felelni a hajóút karbantartásáért is, amennyiben a magyar fél által javasolt intézkedések nem lesznek kielégítőek, vagy a hajózási feltételek javítására lesz szükség, a felmerülő költségek szintén a magyar felet fogják terhelni.

(III.III.2.2.2) A teljes elszámolással összefüggő soron következő tárgyalásokon az 1977. évi Szerződés és a hágai Nemzetközi Bíróság Ítélete értelmében meg kell oldani:

- Meg kell határozni azt a részt, amelyet Magyarországnak kell fizetnie a dunacsúnyi komplexum építéséért.
- Magyarország részesedését az 1977. évi Szerződés értelmében megvalósult beruházásokból.
- A Magyarországot megillető hidroenergetikai potenciál újraszámítását.
- A két fél részesedési arányának újbóli meghatározását, melyet az 1977-es Szerződés 50:50% arányban határozott meg.
- A károkat és azok rendezésének módját.
- Meg kell határozni azokat a károkat, amelyek esetében szóba jöhet a kölcsönös annulálás.

- *Meg kell határozni a közvetlen térítések összegét, pl. Nagymarosi Vízlépcső szakaszán építet műtárgyak költségét, amelyek elvesztették funkciójukat, és meg kell határozni azoknak a további műtárgyaknak az építését, melyek az 1977. évi Szerződés megszegése miatt váltak szükségessé.*
- *Meg kell határozni, hogy a Felek milyen munkákat fognak elvégezni, s ezekből melyek azok, amelyek beszámíthatók az 1977. évi Szerződés alapján épült létesítmények körébe.*
- *A magyar fél részvételének meghatározása a hajóút és az egyes műtárgyak karbantartásában.*
- *Meg kell egyezni más lényeges kérdésekről is, pl. az EIA tanulmány kidolgozásáról*

4.6.4 A szlovák válasz előremutató, pozitív üzenete

A magyar fél, tárgyalásainak ebben a szakaszában, egyértelműen kinyilvánította azt a véleményét, miszerint úgy értelmezi a hágai Nemzetközi Bíróság véleményét, hogy az Ítélet az alsó vízlépcső megépítését nem írja elő a felek számára. Javaslatát egy olyan megoldást tartalmazott, amely – természetesen – ezt a szempontot magába foglalta és ugyanakkor bizonyos, ésszerűnek ítélt, kompromisszumokat is tartalmazott, de szigorúan figyelembe vette a nemzetközi környezetvédelmi jog és a határfolyók nemzetközi jogának sarkalatos kérdéseit.

Szlovákia a magyar javaslatot részletesen elemezte és kimerítő választ adott az abban bemutatott jogi, gazdasági, tudományos és műszaki kérdésekre és megfogalmazta a magyar javaslat részkérdéseivel kapcsolatos álláspontjait. Bár a szlovák fél véleménye a magyar javaslatra többnyire elmarasztaló volt, néhol kimondottan éles, sőt esetenként sértő hangvételű kritikai megjegyzésekkel tarkítva, végeredményben annak a ténynek a kinyilvánításával, hogy Szlovákiának nincs lehetősége arra, hogy kikényszerítse az alsó vízlépcső megépítését Magyarországon területén, egy olyan üzenetet intézett a másik félhez, amelyet az másképpen nem értékelhetett, mint pozitív, előremutató és remélhetően a soron következő tárgyalásoknak lendületet adó megnyilvánulást. A szlovák anyag tanulmányozása után a magyar fél ennek a véleményének sajtóközleményekben hangot is adott és bizakodva nézett a soron következő tárgyalások elé.

4.7 Fordulat a tárgyalás menetében, az eltérő álláspontok ismételt egymásnak feszülése

A felek írásos anyagaik kicserélését követően először 2001. június 5-én találkoztak Pozsonyban³⁷. Ezt megelőzően a magyar fél már 2001. április 2-án megküldte a szlovák félnek azt az átdolgozott Megállapodás tervezetet³⁸, amelyben figyelembe vette a szlovák fél

³⁷ Lásd 5.19 melléklet

³⁸ Megállapodás tervezet. A magyar fél javaslatát. (2001. április 2.). Lásd 5.19 melléklet.

megjegyzéseit a Megállapodás tervezet első változatához³⁹. A Megállapodás tervezet áttanulmányozásához a szlovák félnek illetéknéppen kellő ideje volt. A Megállapodás tervezetét a felek a 2001. június 5-i tárgyalás jegyzőkönyvéhez csatolták.

A szlovák kormányküldöttség vezetője bevezető beszédében azt mondta, hogy a felek először meg kellene határozniuk, mi az, amiben egyetértenek, illetve miben vannak eltérések közöttük, majd meg kellene határozniuk a szakértői bizottságok elé kerülő feladatokat, ki kellene jelölniük a szakértői bizottságokat és végül meg kellene egyezniük a közös állásfoglalásban és azt követően kerülhet a közös egyezség a politikai döntéshozatal területére.

A szlovák tárgyalódelegáció vezetője sorra vette azokat a kérdéseket, amelyekben – szerinte – a felek egyetértenek. Ezek között említette azt, hogy a Duna főmedre árvízlevezetésre alkalmas legyen, a főmeder és a mellékágrendszer összekötésének szükségességét, a főmeder használatát sport-, technikai –és szükséghajózásra, a Csúny – Dunakiliti térség kulturális és sport célú hasznosítását, valamint az elegendő mennyiségű víz bevezetését a Duna főmedrébe.

A gyors továbblépésnek bizonyos területeken meg vannak a feltételei, példaként ilyenek említette további két-három olyan fenékküszöb felépítésével, amelyek segítségével szlovák oldalon is megteremthető lenne a mellékágrendszer közvetlen összeköttetése a Dunával. Ugyanakkor a Szap alatti Duna szakasz rendezési módjának közös megtalálását nehezebb feladatként aposztrofálta.

Jelezte, hogy a szlovák fél megkapta a magyar fél “Megállapodás tervezet”-ét 2001. április 2-án és bejelentette, hogy a szlovák fél a tárgyalás napján átadja a Duna régi medrének a bőszi vízlépcső szakaszában történő rendezésére vonatkozó szlovák elképzelést, s azt az indoklást is, hogy miért tartják a nagymarosi vízlépcső felépítését a legjobb megoldásnak a Duna Szaptól Budapestig terjedő szakaszán jelentkező problémák rendezésére és mindezekhez kapcsolatosan a szakértői tárgyalások tartalmára vonatkozó javaslataikat is⁴⁰.

A magyar kormányküldöttség vezetője is a bevezetőjében a tárgyalások soron következő menetéről beszélt. Azt javasolta, hogy kezdjék el a vitát a kormányközi megállapodás tartalmi kérdéseiről a 2001. április 2-i magyar tervezet alapján, azonosítsák azokat a pontokat, amelyekben egyetértés van és azokat is, amelyekben nézetkülönbség van a felek között. A nézetkülönbségeket plenáris vagy szakértői szinten vitassák meg, majd véglegesítsék a megállapodás tervezetét.

Ami a Szap alatti Duna szakasz megoldását illeti, a szlovák álláspont III. fejezetének III.2.6 és a III.2.2.1 bekezdéséből kiindulva⁴¹ a magyar delegációvezető kijelentette, hogy ez a szlovák

³⁹ A rendezés jogi alapelvei – A magyar fél javaslata. Lásd 5.17 melléklet

⁴⁰ A közös szakértői csoportok felállításával és tárgyalásaikkal kapcsolatos háttéranyagok. Lásd 5.19 melléklet

⁴¹ Ebben a szlovák fél a következő álláspontot foglalta el:

- a magyar fél jelentse ki, hogy megfelelő feltételek hiányában az elkövetkezendő időszakban nem épít a Budapestig terjedő Duna-szakaszon vízlépcsőt;
- a duzzasztás nélküli megoldást a felek abban a tudatban fogadják el, hogy azt a szlovák fél műszakilag lehetségesnek tartja;
- a szlovák fél szerint ebben az esetben a beruházási költségeket a magyar félnek kellene állnia, úgy, hogy a szlovák oldali munkálatokba szlovák cégeket is bevonna.

(Lásd „A Szlovák Köztársaság küldöttségének álláspontja a Hágai Nemzetközi Bíróság részéről 1997. szeptember 25-én a Bős – Nagymarosi Vízlépcsőrendszerrel ügyében hozott ítélet végrehajtására a magyar fél által előterjesztett javaslattal kapcsolatban. III. A magyar fél javaslatának vízgazdálkodási, hajózási és ökológiai vonatkozásaira vonatkozó álláspont”)

álláspont a magyar fél számára megfelelő kiindulási alap, ezért az alábbi határozott kijelentést tette:

- „...határozottan kijelentem, hogy a hágai ítéletnek és országunk érdekeinek megfelelően nem tervezzük vízlépcső építését sem Nagymarosnál, sem Pilismarótnál;
- elfogadjuk, hogy ezt a megoldást a szlovák fél nem tartja a számára legjobb megoldásnak, s készek vagyunk az ebből fakadó, az Ítélet szerint érvényesíthető károkat számba venni, s azokat összevetni a Duna egyoldalú és jogtalan eltereléséből fakadó magyar károkkal;
- amennyiben az az Ítélet végrehajtási módozatába beilleszthető, s összhangban van a rendezés egyéb elemeivel, készek vagyunk tárgyalni arról, hogy a magyar fél vállalja a hagyományos folyószabályozással kapcsolatos beruházási terhek jelentősebb részét vagy egészét.”

A fenti kijelentéshez azt is hozzá fűzte, hogy a szakértői egyeztetések témájaként a szlovák fél álláspontjának III.III.2.2.2 alfejezetében szereplőket javasolja felvenni⁴².

Az eredeti mederbe vezetendő vízhozam tekintetében – bár óvatosabban fogalmazott a magyar delegációvezető és utalt is az ezen a területen meglévő eltérő kiindulási alapokra – megegyezési lehetőséget látott a magyar javaslatban megfogalmazott elvek, az államok szuverén egyenlősége, a természeti környezet által megkívánt vízmennyiség és az 1977-es szerződésben biztosított a víz-energia csere alapján.

Arról is szólt, hogy a magyar fél határozott igényét jelenti be arra, hogy az áramrészesedésének terhére történő többlet vízhozam-kivételét már abban az évben érvényesíteni kívánja. Ha mégsem születne megállapodás, akkor egy külön megállapodás keretében szertné megkapni a szlovák fél által már elismert 14 %-nyi magyar áramrészesedésnek megfelelő vízmennyiséget a Duna fő medrébe.

Beszédének végét a közeli megegyezés reményének optimizmusával zárta:

“Látható tehát, hogy három, az Ítélet végrehajtásának igen sarkalatos kérdésében: a kártérítési igények rendezésében, az alsó vízlépcső nélküli megoldásban és a vízhozam-

⁴² (III.III.2.2.2) A teljes elszámolással összefüggő soron következő tárgyalásokon az 1977. évi Szerződés és a HNB Ítélete értelmében meg kell oldani:

- Meg kell határozni azt a részt, amelyet Magyarországnak kell fizetnie a dunacsúnyi komplexum építéséért.
- Magyarország részesedését az 1977. évi Szerződés értelmében megvalósult beruházásokból.
- A Magyarországot megillető hidroenergetikai potenciál újraszámítását.
- A két fél részesedési arányának újbóli meghatározását, melyet az 1977-es Szerződés 50:50% arányban feltételezett.
- A károkat és azok rendezésének módját.
- Meg kell határozni azokat a károkat, amelyek esetében szóba jöhet a kölcsönös annulálás.
- Meg kell határozni a közvetlen térítések összegét, pl. Nagymarosi Vízlépcső szakaszán építet azon műtárgyak költségét, amelyek elvesztették funkciójukat, és meg kell határozni azoknak a további műtárgyaknak az építését, melyek az 1977. évi Szerződés megszegése miatt váltak szükségessé.
- Meg kell határozni, hogy a Felek milyen munkákat fognak elvégezni, s ezekből melyek azok, amelyek beszámíthatók az 1977. évi Szerződés alapján épült létesítmények körébe.
- A magyar fél részvételének meghatározása a hajóút és az egyes műtárgyak karbantartásában.
- Meg kell egyezni más lényeges kérdésekről is, pl. az EIA tanulmány kidolgozásáról

(Lásd „A Szlovák Köztársaság küldöttségének álláspontja a Hágai Nemzetközi Bíróság részéről 1997. szeptember 25-én a Bős – Nagymarosi Vízlépcsőrendszerrel ügyében hozott ítélet végrehajtására a magyar fél által előterjesztett javaslattal kapcsolatban. III. A magyar fél javaslatának vízgazdálkodási, hajózási és ökológiai vonatkozásaira vonatkozó álláspont”)

megosztásban az üzemvízcsatorna és az eredeti meder között – legalábbis az elvek szintjén – egyetértés van a felek között.

Ha ehhez még azt is hozzávesszük, hogy a magyar fél – megfelelő üzemeltetési rendben való megállapodás esetén – kész a jövőre nézve jogszerűnek tekinteni a dunacsúnyi mederelzárás üzemeltetését, akkor azt konstatálhatjuk, hogy a kialakítandó rendszer leglényegesebb elvi kérdéseiben egyetértésre jutottunk.

Tekintettel arra, hogy a felek álláspontja jelentős mértékben közeledett az utóbbi időben, őszintén reméljük, hogy a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítélete végrehajtásának legfőbb elveiben legkésőbb szeptemberben meg fogunk tudni állapodni, és annak elemeit kormányközi egyezményben rögzíthetjük. Kérem Kormány meghatalmazott Urat, tárja fel számunkra, hogy a szlovák fél is hasonló mértékben bizakodó-e az elmozdulás lehetőségét illetően a hosszan húzódó jogvitánk lezárása érdekében.”

Végül a felek közösen elfogadott jegyzőkönyvükben rögzítették, hogy az 1999. május 14-én megtartott tárgyalás jegyzőkönyvének 3. pontja értelmében anyagokat dolgoztak ki, amelyeket a felek 1999 decemberében, illetve 2000 decemberében kicseréltek és kölcsönösen tanulmányoztak. Ennek kapcsán megegyeztek abban, hogy a további tárgyalások a fenti anyagokat alapul véve fognak folytatódni.

A felek továbbá abban is megegyeztek, hogy az ítélet végrehajtására több lépésben kerül sor, amely lépések elsőként a két fél kormányai közötti megállapodás kidolgozására és elfogadására irányulnak.

Ez a tárgyalási nap előre vetítette a megegyezés elé tornyosuló nehézségeket, ugyanis nyitó beszédekben a delegációvezetők eleve más tárgyalási menetrendet és más stratégiai megközelítést javasoltak. Már a részletes elemzés előtt úgy tűnt, hogy a szlovák fél által átadott írásos anyag a szakértői munkacsoportok feladatairól egészen más irányból szándékozik megközelíteni a megoldást, mint a magyar fél által javasolt eljárás. A magyar oldalon az optimizmus tehát érezhetően alább hagyott. Ilyen előzményekkel néztek a felek a három héttel később megtartott, következő tárgyalási forduló elé, ahol a kölcsönösen kicserélt anyagaik megvitatását tervezték.

4.8 Mélypont a tárgyalások menetében

A következő tárgyalási forduló Budapesten volt, 2001. június 29-én. Az első nyitóbeszédet Székely László, a magyar delegáció vezetője mondta el⁴³.

Mindenekelőtt értetlenségének adott hangot a szlovák fél június 5-i háttéranyaga miatt azért, mert annak tartalma nem illeszkedik a két fél által 1998 ősze óta folytatott tárgyalásokon elért részeredményekhez. Beszédének további részében állításának alátámasztását részletezte.

Ismételten hangsúlyozta, hogy a magyar fél a kormánydelegációk előtt álló feladatot elsősorban jogi természetű munkának tartja, amelynek elsőrendű célja az, hogy megtalálja az

⁴³ Lásd 5.20 melléklet

Ítélet végrehajtásának módozatait, ebből kifolyólag szükségét érzi annak, hogy a felek az Ítélet értelmezésében közös nevezőre jussanak.

Emlékeztetett továbbá arra, hogy a nagymarosi vagy más alsó vízlépcső ügye ma már nem műszaki, hanem jogi kérdés, amelyet a hágai Nemzetközi Bíróság ítélete egyértelműen rendezett és mint a Bíróság által már eldöntött kérdést, nem látja célszerűnek a szakértői tárgyalások megismétlését.

A továbbiakban visszatért az előző tárgyaláson (2001. június 5.) elmondott beszédére és kifejtette, hogy miért gondolhatta akkor azt, hogy a felek álláspontjai közel kerültek egymáshoz. Felidézte azt az időrendi – logikai láncolatot, amely – az 1999 decemberében átadott magyar javaslatra adott szlovák válasz áttanulmányozása után – a fenti következtetésre vezetett:

1. A szlovák fél kérte a magyar felet, hogy fontolja meg az alsó vízlépcső felépítését,
2. A szlovák fél kijelentette, hogy a magyar félnek nincs jogi kötelezettsége az alsó vízlépcső megépítésére,
3. A szlovák fél átadta javaslatát a megvitandó kérdéseket illetően arra az esetre, ha a magyar fél kijelenti, hogy nem építi fel a nagymarosi vízlépcsőt,
4. A szlovák fél kijelentette, hogy tudatában van annak, hogy bírósági úton sem képes a Magyar Köztársaságot a saját területén egy alsó vízlépcső felépítésére kötelezni,
5. A szlovák fél kijelentette, hogy „*A nagymarosi vízlépcső megépítésével kapcsolatos vitában a magyar félnek definiálni kellene, milyen feltételek mellett hajlandó megépíteni ezt a vízlépcsőt. Amennyiben ilyen feltételek nem léteznek, ki kell jelentenie, hogy a Duna Bős-Budapest szakaszán az elkövetkezendő 50 évben nem épít semmilyen vízlépcsőt vagy gátat a vízszint duzzasztása céljából.*”
6. A magyar fél kijelentette, hogy az Ítélet értelmében nem épül alsó vízlépcső,
7. Ezután a magyar fél készen állt arra, hogy – a szlovák javaslat alapján – megkezdje az Ítélet végrehajtásának első lépését jelentő kormányközi Megállapodás szövegének kidolgozását – akár szakértői szinten is.

Kijelentette, hogy a szakértői csoportok által megvitatásra javasolt témákról szóló szlovák háttéranyagában foglaltak nem felelnek meg sem az Ítéletnek, sem az eddigi tárgyalási fordulón elért, jegyzőkönyvekben is rögzített eredményeknek, így nem szolgálják a tárgyalások további eredményes vitelét. A magyar fél részletes véleményét a szlovák javaslatról írásban is átadta a szlovák félnek⁴⁴.

Beszédét az alábbiak szerint fejezte be:

“A magyar fél átfogó rendezési javaslatának elkészítésére irányuló szlovák indítványtól immáron két év telt el. Ha Szlovákia egyfelől tudatában volt annak, hogy Magyarország egy alsó vízlépcső nélküli megoldási javaslatot fog előterjeszteni, másfelől eleve tudta, hogy egy ilyenről nem kíván érdemben tárgyalni, és az Ítéletnek megfelelő alternatívát sem terjeszt elő, akkor vajon mi célja volt a szlovák fél indítványának? Nem feltételezhetem, hogy nincsenek olyan feltételek, amelyek mellett Szlovákia egy alsó vízlépcső nélküli megoldási javaslatot ne tudna elfogadni, hiszen ha ezt állítanám, akkor ez magával vonná azt a következtetést, hogy

⁴⁴ Lásd 5.20 melléklet

Szlovákia nem volt jóhiszemű és indítványát a magyar javaslat kidolgozására csupán időhúzási szándék vezérelte.”

Végül a felek előtt álló lehetséges utakat vázolta föl az alábbiak szerint:

1. *“A Felek az április 2-ai magyar javaslat és az ahhoz kidolgozott szlovák változatok alapján megkezdik a szövegtervezet pontosítását a felek egyetértésével felállított szakértői bizottságok párhuzamos és intenzív ülésein.*
2. *A Felek megállapítják, hogy továbbra is lényeges különbségek vannak az Ítélet olvasatában, ezért ezeket a Jogi Szakértői Csoport elé utalják.*
3. *A Felek megállapítják, hogy közöttük kétoldalú tárgyalásokkal fel nem oldható ellentétek vannak az Ítélet értelmezéséről, ezért ebben a kérdésben harmadik fél, végső esetben a hágai Nemzetközi Bíróság segítségét kéri.”*

A szlovák küldöttség vezetője sajnálatát fejezte ki, hogy magyar fél által előterjesztett április 2-i “Megállapodás-tervezet” nem vette megfelelően figyelembe a szlovák fél részéről felvetett indoklásokat és javaslatokat. Bejelentette, hogy a szlovák fél írásban átadja a magyar félnek az április 2-i Megállapodás tervezetre vonatkozó álláspontját⁴⁵. Ezek után összegezte a Szlovák Fél álláspontját, amelyet a 2001. június 5-i, Pozsonyban elmondott nyitóbeszédében ismertetett.

A küldöttség vezető később arról beszélt, hogy két különböző javaslat fekszik az asztalon: az egyik a Közös Egyezményes tervből indul ki, a másik Duna-meder duzzasztás nélküli szabályozására vonatkozik. Az a véleménye, hogy közösen kellene elbírálniuk – szakmai tárgyalásokra alapozva – hogy melyik a jobb. Nem várható el ugyanis – hangzott az érvelés – hogy a szlovák fél szakmai tárgyalások nélkül fogadja el a magyar javaslatot.

Azután kijelenti, hogy a magyar javaslat ugyan megvalósítható, de a szlovák fél támogatása és egyetértése nélkül. Ugyanis a szlovák fél véleménye szerint a magyar javaslat mindenek előtt szakszerűtlen, ökológiailag nem megfelelő és nem teljesíti azokat a célokat, amelyeket a Felek az 1977. évi Szerződés megkötésével megvalósítani szándékoztak. Amennyiben a magyar fél továbbra is érvényesíteni akarja az általa előterjesztett javaslatokat, akkor szükségesé válik egy környezeti hatásvizsgálat közös kidolgozása és csak ennek elvégzése után tárgyalhatnak tovább a felek a Szap és Budapest közötti szakaszcélról.

Rátérve a Duna főmedrével összefüggő kérdésre – miközben nem mulasztotta el megjegyezni, hogy jelenleg az 1995. évi ideiglenes kormányközi megállapodás alapján a Duna főmedrébe kerülő vízmennyiség jelentősen meghaladja a magyar fél által javasolt ökológiai minimumot (400 m³/s) – egy javaslattal élt: *„a Dunának ezt a szakaszát illetően ennyire eltérő álláspontjaink ellenére is meg tudunk egyezni ...ezért engedje meg, hogy azt javasoljam, ebben a fázisban a Duna felső szakaszára összpontosítsuk a figyelmünket (a vízlépcsőrendszer bőszi része). Alakítsunk szakértői csoportokat és bizzuk meg őket konkrét feladatokkal...”*

A tárgyalási nap végére a felek megegyeztek abban, hogy két szakértői munkacsoportot hoznak létre:

⁴⁵ Lásd 5.20 melléklet

A Jogi Szakértői Munkacsoport megkezdi a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtására vonatkozó kormányközi Megállapodás javaslatának kidolgozását. Ennek során a munkacsoport a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletéből indul ki és megvitatja a magyar fél 2001. április 2-i tervezetét és az arra adott szlovák álláspontot, valamint a bármely Fél által előterjesztett esetleges további javaslatokat.

A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport megvizsgálja a Duna Pozsony-Budapest közötti szakaszának kérdéseit, miközben először a Pozsony-Szap szakaszra összpontosítja a figyelmét. Ez a munkacsoport megvizsgálja azokat az alternatívákat, amelyek lehetővé teszik az Ítélet releváns pontjainak teljesülését és előkészíti ezen alternatívák közös környezeti hatásvizsgálati eljárását.

Abban is megállapodtak a felek, hogy a munkacsoportokban elért eredményeket a kormányküldöttségek tárgyalásain értékeli. A munkacsoportok munkarendjét is meghatározták és azt csatolták a közösen elfogadott jegyzőkönyvhöz⁴⁶.

Ezzel a kompromisszummal a tárgyalási nap végére sikerült a feleknek kilendülniük a kezdeti mélypontból.

4.9 A kompromisszum: a szakértői tárgyalások megkezdése

A következő tárgyalási forduló 2001. szeptember 13-án volt Pozsonyban⁴⁷.

Ez alkalommal mindkét delegációvezető nyitóbeszéde rövid volt. Először Kocinger úr, a szlovák delegáció vezetője szolt, jelezve azt, hogy az aznapi tárgyalások célja a szakértői munkabizottságok mandátumainak meghatározása és munkabizottságok ülései során megvitatandó kérdések körének kijelölése, s egyúttal át is adta az erre vonatkozó szlovák javaslatot.

A magyar tárgyalódelegáció vezetője is átadta a magyar fél javaslatát a mandátumokra és a megvitatandó kérdéskörökre vonatkozóan és egyben kiemelte, hogy a Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport számára kijelölt témakörök lehetőséget adnak a mindkét fél által fontosnak tartott tisztázandó kérdések megvitatására, illetve a Jogi Szakértői Munkacsoport esetében a magyar félnek a vizsgálandó kérdésekre irányuló javaslata szerkezetileg az április 2-i magyar tervezet és az arra adott szlovák álláspont vázát követi.

Miután a nap folyamán a felek nem tudtak megállapodni a mandátumokban, illetve a kérdések körében, saját javaslataikat külön – külön csatolták a közösen elfogadott jegyzőkönyvhöz⁴⁸. Ezen túlmenően a küldöttségek megállapodtak abban, hogy a szakértői munkacsoportok megvitatják a két fél által előterjesztett kérdéseket és elkészítik a közös kérdésekre vonatkozó

⁴⁶ Lásd 5.20 melléklet

⁴⁷ Lásd 5.21 melléklet

⁴⁸ Lásd 5.21 melléklet

javaslatot. Ezeket a kérdéseket a kormányküldöttségek legközelebbi ülése vagy a kormányküldöttségek vezetői elé terjesztik jóváhagyás céljából.

A Jogi Szakértői Munkabizottság első ülésére 2001. október 29-én került sor. A munkabizottság összesen négy ülést tartott⁴⁹. A jegyzőkönyvek nem tartalmazznak részleteket, így nincs lehetőség a tárgyalások menetének követésére. Az utolsó tárgyalás 2002. április 8-án volt, amikor a magyar fél – a hullámvölgybe jutott megbeszélések okán – jelezte, hogy további tanácsokért a magyar delegáció vezetőjéhez fordul.

A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai szakértői munkacsoport első tárgyalására 2001. november 19-én került sor. Összesen hat tárgyalási fordulót bonyolítottak le⁵⁰ és több hullámvölgyből is felül emelkedve 2002. április 23-án közös megegyezéssel lezárták a munkacsoport mandátumának és a vizsgálandó kérdéseknek a jóváhagyását. Az egyeztetett szöveget magyar és szlovák nyelven a 2002. április 23-i tárgyalás közösen elfogadott jegyzőkönyvének mellékleteként⁵¹ csatolták. A felek megállapodtak abban is, hogy a közösen elfogadott mandátumot és megvizsgálandó kérdésköröket elfogadás céljából a kormányküldöttségek vezetői elé terjesztik. A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport következő ülésére ennek elfogadása után kerül sor, melynek idejét és helyét a szakértői küldöttségek vezetői fogják egyeztetni.

4.10 A jelenlegi helyzet jellemzői

Egy hosszú és nehéz tárgyalássorozat szakadt meg a 2002. év tavaszán a magyarországi parlamenti választások időszakában. A szóbeli viták és az írásos anyagok több oldalról járták körül a megoldandó feladatot, miközben a felek szigorúan tartották magukat eredeti elképzelésükhöz és a szükséges pillanatban csak a minimális kompromisszumot kínálták föl azért, hogy a tárgyalások ne szakadjanak meg.

Mindezen nehézségek dacára a tárgyalások folyamatossága – a mélypontokból is kijutva – fennmaradt és a Bős – Nagymarosi Projekt ügyében a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtási módozatainak keresésére irányuló potenciális erőfeszítések továbbra is a két fél közötti tárgyalások színpalái között vannak.

A kormányhatározatban előírt mandátummal megbízott tárgyaló delegáció a Keretmegállapodás-tervezet hagyatékával kétségtelen előnytelen helyzetből startolt és következetes elszántsága és igyekezete ellenére sem sikerült elérni azt a törekvését, hogy az alsó duzzasztás ügye lekerüljön a tárgyalások napirendjéről. Ezért ma azt a tényt kell megállapítanunk – némiképpen leegyszerűsítve a helyzetet – hogy a tárgyalóasztalon két, merőben ellentétes megoldást kínáló javaslat fekszik. Az egyik az alsó duzzasztóművel rendelkező rendszer, amely egyébként nagyon hasonlít az eredeti tervben leírt rendszerre, a másik pedig az alsó duzzasztás nélküli rendszer, amelyet a magyar fél munkált ki, a szlovák

⁴⁹ Lásd 5.22 melléklet

⁵⁰ Lásd 5.23 melléklet. Megjegyezzük, hogy a mellékletben a tárgyalásoknak csak a közösen elfogadott jegyzőkönyveit szerepeltetjük, egy kivételtől eltekintve: a 2002. április 23-i tárgyalás jegyzőkönyvéhez csatolt 2. sz. mellékletet, a közösen elfogadott mandátumról és megvitatandó kérdésekről, természetesen itt megtalálható.

⁵¹ Lásd 5.23 melléklet

fél által makacsul támogatott alsó duzzasztásos rendszer alternatívájaként. Azt is tényként szükséges megállapítani, hogy a szakértői munkacsoportok – valójában egy szükség szülte, még kiforratlan helyzetben – neki láttak egyrészt a kormányközi megállapodás-tervezet kidolgozásához, másrészt a műszaki, tudományos és gazdasági kérdések megvitatásához. Az itt tapasztal lassú előrejutás már a mandátumok és a vizsgálandó kérdések meghatározásakor közvetlen bizonyíték a kiforratlan helyzet alátámasztására és arra is, hogy esetenként milyen mély szakadékok tátognak a tárgyaló felek között.

4.10.1 Amiben a felek már megegyeztek

A közel négy éves időszak során elért eredményeket leginkább azokkal a megállapodásokkal lehet jellemezni, amelyekben a felek megegyeztek és közösen elfogadott jegyzőkönyvekben is rögzítettek. Melyek is ezek?

1. *„A tárgyaló felek ismételten megerősítették, hogy a Külön Megállapodás 5. cikkének (2) bekezdésével összhangban teljes egészében elfogadják és végrehajtják a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletét.”* (Jegyzőkönyv, 1999. január 28.)
2. *„A felek megegyeztek abban, hogy szükségessé válik a kialakítandó rendszer kezelési és üzemelési rendjének közös meghatározása. A felek egyetértettek abban, hogy a kezelési és üzemeltetési rend közös meghatározásánál, megfelelő módon figyelembe kell venni a vonatkozó környezetvédelmi normákat és szabványokat.”* (Jegyzőkönyv, 1999. január 28.)
3. *„A felek egyetértettek abban, hogy az ítélet végrehajtásának módozatairól folytatott tárgyalások során felmerülhetnek olyan kérdések, amelyek megoldásánál a felek megállapodása alapján segítséget jelenthetne harmadik fél szakértőinek a bevonása”* (Jegyzőkönyv, 1999. január 28.)
4. *„A két fél megerősítette a kialakítandó rendszer közös hatásvizsgálatának szükségességét, és azt, hogy érdekükben áll a közös monitoringnak az 1995. április 19-i megállapodással és más egyezményekkel összhangban álló folytatása.”* (Jegyzőkönyv, 1999. január 28.)
5. *„A felek megállapodtak abban, hogy a magyar fél kidolgozza a létrehozandó rendszer főbb elemeire és paramétereire vonatkozó javaslatát, figyelemmel annak a térségre gyakorolt hatásaira, és a Szerződés célkitűzéseinek teljesítésére, mindenek előtt a környezetvédelemre, az árvízvédelemre, az energetikára és a hajózásra. Ezt a javaslatot a magyar fél 1999. őszén tanulmányozásra átadja a szlovák félnek, amely észrevételeit írásban fogja közölni. Az előterjesztett dokumentumokat szakértői munkacsoportok fogják megvitatni, amelyek álláspontjaikat a kormányküldöttségeknek terjesztik elő.”* (Jegyzőkönyv, 1999. május 14.)
6. *„A felek megállapították, hogy a Budapesten 1999. május 14-én megtartott tárgyalás jegyzőkönyvének 3. pontja értelmében a magyar és a szlovák fél anyagokat dolgozott ki, amelyeket a felek 1999 decemberében, illetve 2000 decemberében kicseréltek és kölcsönösen tanulmányoztak. A tárgyaló felek egyetértettek abban, hogy*

a további tárgyalások a fenti anyagokat alapul véve fognak folytatódni.” (Jegyzőkönyv, 2001. június 5.)

7. „A tárgyaló felek megállapodtak, abban, hogy az ítélet végrehajtására több lépésben kerül sor, amely lépések elsőként a két fél kormányai közötti megállapodás kidolgozására és elfogadására irányulnak.” (Jegyzőkönyv, 2001. június 5.)

8. „A felek megállapodtak abban, hogy szakértői munkacsoportokban megkezdik a részletes vitát a hágai Nemzetközi Bíróság ítélete végrehajtásának egyes kérdéseiről, és ebből a célból két munkacsoportot alakítanak:., (Jegyzőkönyv, 2001. június 29.)

9. „A munkacsoportokban elért eredményeket a kormányküldöttségek tárgyalásain értékeli.” (Jegyzőkönyv, 2001. június 29.)

10. „A küldöttségek megállapodtak abban, hogy a szakértői munkacsoportok meg fogják vitatni a két fél által előterjesztett kérdéseket és elkészítik a közös kérdésekre vonatkozó javaslatot. Ezeket a kérdéseket a kormányküldöttségek legközelebbi ülése vagy a kormányküldöttségek vezetői elé terjesztik jóváhagyás céljából. Ugyancsak a kormányküldöttségek plenáris ülése vagy a kormányküldöttségek vezetői elé utalják azokat a kérdéseket, amelyekben nem jutottak megegyezésre.” (Jegyzőkönyv, 2001. szeptember 13.)

11. „A felek közös megegyezéssel lezárták a munkacsoport [Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport] mandátumának és a vizsgálandó kérdéseknek a jóváhagyását. Az egyeztetett szöveget magyar nyelven a jelen jegyzőkönyv 2. sz. melléklete, szlovák nyelven a 3. sz. melléklete tartalmazza.” (Jegyzőkönyv, Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport, 2002. április 23.)

A felek ezen túlmenően nem közvetlenül a hágai ítélet végrehajtására irányuló egyezségeket is kötöttek, úgymint:

1. „A tárgyaló felek megállapodtak, hogy a turizmus és a sporthajózás feltételeinek javítás érdekében javaslatot tesznek az illetékes közös szerveknek, vizsgálják meg, a kis- és sporthajóforgalom határrendészeti be- és kiléptetési rendszerének kialakíthatóságát a Dunacsúny-Dunakiliti térségben.” (Jegyzőkönyv, 1999. május 14)

2. „A kormányküldöttségek megállapodtak, hogy a vízgazdálkodási munkacsoport keretében tárgyalni fognak a dunacsúnyi és a dunakiliti vízgazdálkodási-informatikai rendszer összeköttetésének kiegészítéséről. Az egyeztetés eredményeképpen létrejövő tervezetet a kormányküldöttségek plenáris ülésén fogják elfogadni.” (Jegyzőkönyv, 1999. május 14)

4.10.2 Amiben eltér a felek álláspontja és a továbblépés esélyei

A két fél között tetten érhető egy lényegi szemléletbeli különbség, amelyik évtizedre visszamenőleg nyomon követhető. Amikor például 1989. július 17 – 19-én magyar –

csehszlovák ökológiai, hidrológiai, földtani szakértői tanácskozást tartottak Budapesten, a jegyzőkönyv tanúsága szerint a résztvevők egyetértettek abban, hogy a Bős – Nagymarosi Vízlépcső rendszer jelentős természeti értékeket érint, hasonlóképpen egyetértettek abban is, hogy az ivóvízkészletek megőrzése nagy jelentőségű. Az eltérés a két ország szakemberei között az értékek megőrzésének módjában volt: a csehszlovák szakértők szerint mindezek utólagos beavatkozásokkal megoldhatók, a magyar szakemberek szerint nem⁵².

Két különböző szemlélet: az egyik talán „mérnöki”, a másik „ökológiai”-nak nevezhető. A mérnöki megközelítés azon a feltételezésen alapszik, hogy gondos mérnöki munkával lehetőség van a természetet így vagy úgy átalakító emberi mű utólagos alakítására egy jól meghatározott célállapot elérése érdekében. Ide sorolható például az a vélekedés, hogy egy magasabb vízszint a megfelelő mérnöki beavatkozások révén alacsony vízhozam esetében is elérhető. Az ökológiai megközelítés általánosságban arra törekszik, hogy a természeti rendszerek működését – azok bonyolultsága miatt – a lehető legkisebb emberi beavatkozásra törekedve, lehetőség szerint a saját szabályozó mechanizmusára igyekszik bízni.

A sok éves tapasztalat az, hogy a szlovák szakemberek előszeretettel részesítik előnyben a mérnöki szemléletet. Ez volt tetten érhető a hágai eljárás és a legutóbbi tárgyalássorozat alakalmával is.

A tárgyaló felek attitűdjében is vannak különbségek. A szlovák delegációvezető például 2001. június 29-én azt javasolta, hogy a felek – azért hogy a holtpontról kikerüljenek – először a könnyebben kezelhető felső – dunai szakaszára összpontosítsák a figyelmüket, alakítsanak szakértői munkacsoportokat és kezdjék el megvitadni a szakmai kérdéseket. Amikor a szakértői csoportok elkezdték a munkát, a szlovák fél a Szap – Budapest közötti szakasz kérdéseit is föl kívánta venni a megvizsgálandó kérdések körébe, ami természetesen hosszan tartó vitát eredményezett.

A tárgyalások történetét bemutató részben volt alkalmunk arra, hogy mérlegeljük, melyek azok az jogi, tudományos, műszaki, környezetvédelmi és gazdasági elemek, amelyben a felek álláspontjai eltérnek és melyek azok, amelyek közelítenek egymáshoz, esetleg egybe is esnek. Táblázatszerű összefoglalókat is készítettünk a hasonlóságok és eltérések könnyebb azonosítása érdekében. Van azonban egy olyan lényegi különbség a két fél álláspontjában, ami alapvetően kihat a többire is.

A tárgyalássorozat kezdetétől fogva annak megszakadásáig a leglényegesebb különbség – kétség kívül – abban van a két fél álláspontja között, hogy hogyan értelmezik az Ítéletet. A meghatározó törésvonal itt húzódik a két fél között és valójában minden egyéb vélemény és nézetkülönbség erre vezethető vissza. A magyar fél a tárgyalások során mindvégig azt szerette volna, hogy a felek kísérletet tesznek arra, hogy megtalálják az Ítélet közös értelmezését, ezzel szemben a szlovák fél azt állította, hogy nincs szükség ilyen értelmezési egyeztetésre, hiszen az Ítélet egyértelmű és a feleknek nem erről, hanem műszaki, tudományos, környezetvédelmi és gazdasági kérdésekről kell tárgyalniuk. Amikor azután egy műszaki, tudományos, környezetvédelmi és gazdasági kérdés került a tárgyalóasztalra, rögvést kiderült, hogy arról a két fél véleménye szöges ellentétben van, bár mindkét oldalon az Ítéletből

⁵² A Magyar Köztársaság Kormányának Nyilatkozata a Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság között a bős – nagymarosi vízlépcsőrendszer megvalósításáról és üzemeltetéséről 1977. év szeptember hó 16. napján Budapesten aláírt szerződés megszüntetéséről. 1992. május 16.

merítenek segítséget, ismételten kiderül, hogy az mást jelent az egyiknek, mint a másinak, hisz merőben eltérő módon értelmezik a verdikt betűit.

Hogy hogyan lehet ebből az „ördögi körből” szabadulni, az továbbra is válaszra váró kérdés. A közel négy éves tapasztalat azonban azt sugallja, hogy a továbblépés esélye ebben az irányban meglehetősen korlátozott, hacsak valamelyik fél meg nem változtatja addigi lényegi álláspontját vagy egy harmadik fél, például a hágai Nemzetközi Bíróság a felek segítségére nem jön.

5 Mellékletek

5.1 A „Külön Megállapodás”

KÜLÖN MEGÁLLAPODÁS

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ÉS A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG KÖZÖTTI, A BŐS–NAGYMAROSI TERVVEL KAPCSOLATOS VITÁNAK A NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG ELÉ TERJESZTÉSÉRŐL

A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság,

Tekintettel arra, hogy a Bős–Nagymarosi Vízerőmű-rendszer felépítéséről és működtetéséről Budapesten, 1977. szeptember 16-án aláírt szerződés és az ahhoz kapcsolódó okmányok (a továbbiakban: Szerződés) végrehajtása, illetve megszüntetése, valamint az "ideiglenes megoldás" felépítése és működtetése tekintetében vita merült fel a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság és a Magyar Köztársaság között;

Figyelembe véve, hogy a Szlovák Köztársaság egyike a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság két utódállamának s egyedüli utódállam a Bős–Nagymarosi Tervvel kapcsolatos jogok és kötelezettségek tekintetében;

Elismerve, hogy az érintett Felek a vitát tárgyalások útján nem tudták rendezni;

Tudatában annak, hogy mind a magyar, mind a csehszlovák küldöttség kifejezésre juttatta azon kötelezettségvállalását, hogy a Bős–Nagymarosi Tervvel kapcsolatos vitát, annak minden vonatkozásával együtt, kötelező nemzetközi választottbíráskodás vagy a Nemzetközi Bíróság elé terjesztik;

Azt óhajtva, hogy a vitát Nemzetközi Bíróság rendezze;

Emlékeztetve azon kötelezettségvállalásukra, hogy a Nemzetközi Bíróság ítéletéig alkalmazni fogják azt a Dunára vonatkozó átmeneti vízgazdálkodási rendszert, amelyben a Felek megállapodnak;

Azt óhajtva továbbá, hogy meghatározzák a Nemzetközi Bíróság elé terjesztendő kérdéseket,

az alábbiakban állapodtak meg:

1. Cikk

A Felek a 2. Cikkben meghatározott kérdéseket a Nemzetközi Bíróság elé terjesztik, a Bíróság Alapszabálya 40. Cikkének (1) bekezdése alapján.

2. Cikk

(1) A Bíróság felkéri arra, hogy a Szerződés és az általánosan elfogadott nemzetközi jog, valamint olyan egyéb szerződések alapján, amelyeket a Bíróság alkalmazhatónak találhat, döntse el:

a) volt-e joga a Magyar Köztársaságnak 1989-ben felfüggeszteni, majd ezt követően felhagyni a Nagymarosi Tervvel, valamint a Bösi Terv azon részeivel kapcsolatos munkálatokkal, amelyek tekintetében a Szerződés a Magyar Köztársaságra ruházta a felelősséget;

b) volt-e joga a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaságnak arra, hogy 1991 novemberében megkezdje az "ideiglenes megoldás" megvalósítását, és hogy 1992 októberétől működésbe hozza ezt az Európai Közösségek Bizottsága, a Magyar Köztársaság és a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság független szakértői munkacsoportja 1992. november 23-i jelentésében leírt rendszert (a Dunának a vízre és a hajózási vonalra vonatkozó következményekkel járó felduzzasztása csehszlovák területen az 1851,7 folyamkilométernél);

c) melyek a Magyar Köztársaságnak a Szerződés megszüntetéséről szóló, 1992. május 19-i jegyzéke jogkövetkezményei.

(2) A Bíróság felkéri továbbá arra, hogy állapítsa meg azokat a jogkövetkezményeket, ideértve a Felek jogait és kötelezettségeit, amelyek az e Cikk (1) bekezdésében foglalt kérdésekről hozott ítéletéből következnek.

3. Cikk

(1) Minden, az eljárásra és a bizonyításra vonatkozó kérdést a Bíróság Alapszabályával és eljárási szabályzatával összhangban kell szabályozni.

(2) A Felek mindazonáltal felkéri a Bíróságot annak elrendelésére, hogy az írásbeli eljárás a következő összetevőkből álljon:

a) egy kereset, amelyet a Felek mindegyikének legkésőbb tíz hónappal azt a napot követően kell előterjesznie, amelyen ezt a Külön Megállapodást a Nemzetközi Bíróság Jegyzőjéhez eljuttatták;

b) egy ellenkereset, amelyet a Felek mindegyikének legkésőbb hét hónappal azt a napot követően kell előterjesznie, amelyen a másik Fél keresetének hitelesített példányát megkapta;

c) egy válasz, amelyet a Felek mindegyikének a Bíróság által meghatározott határidőn belül kell előterjesznie.

d) A Bíróság – amennyiben így határoz – kiegészítő írásbeli előterjesztéseket kérhet a Felektől.

(3) A Bíróság Jegyzője az írásbeli eljárás fent említett, az egyik Fél által hozzá betervezett összetevőit és mellékleteit mindaddig nem továbbítja a másik Félhez, amíg ez utóbbtól a megfelelő összetevőt meg nem kapta.

4. Cikk

(1) A Felek megállapodnak, hogy a Bíróság végső ítéletéig terjedő időszakra a Dunára vonatkozó átmeneti vízgazdálkodási rendszert hoznak létre és alkalmazzák.

(2) Megállapodnak továbbá, hogy az említett rendszer létrehozását vagy alkalmazását megelőző időszak folyamán, amennyiben valamelyik Fél úgy véli, hogy jogait a másik Fél magatartása veszélyezteti, e jogok védelme céljából haladéktalan konzultációt kérhet, illetve azt, hogy az ügyet szakértők elé terjesszék, ideértve az Európai Közösségek Bizottságát; s hogy az ilyen jogvédelem nem kereshető a Bírósághoz az Alapszabály 41. Cikkén alapuló kérelem benyújtásával.

(3) A fenti kötelezettségvállalást mindkét Fél alapvetőnek ismeri el a Külön Megállapodás megkötése és folyamatos érvényessége tekintetében.

5. Cikk

(1) A Felek a Bíróság ítéletét véglegesnek és magukra nézve kötelezőnek ismerik el s azt teljes egészében és jóhiszeműen kötelesek végrehajtani.

(2) A Felek azt követően, hogy a Bíróság ítéletét megkapták, azonnal tárgyalásokat kezdenek az ítélet végrehajtásának módozatairól.

(3) Amennyiben hat hónapon belül nem tudnak megállapodásra jutni, bármelyik Fél kérheti a Bíróságot, hogy kiegészítő ítéletben határozza meg az ítélet végrehajtásának módozatait.

6. Cikk

(1) Ezt a Külön Megállapodást meg kell erősíteni.

(2) A megerősítő okiratokat a lehető legrövidebb időn belül Brüsszelben kell kicserélni.

(3) Ez a Külön Megállapodás a megerősítő okiratok kicserélése napján lép hatályba. Ezt követően a Felek közösen juttatják el azt a Bíróság Jegyzőjéhez.

A fentiek hitelül az erre megfelelően felhatalmazott alulírottak ezt a Külön Megállapodást aláírták és pecsétjükkel látták el.

Készült Brüsszelben, az 1993. évi április hó 7. napján, három, angol nyelvű példányban.

A Magyar Köztársaság
részéről:

Martonyi János s.k.

a Szlovák Köztársaság
részéről:

Jan Lisuch s.k.

5.2 James Crawford (1997): Case concerning the Gabčíkovo- Nagymaros Project Implications of the ICJ’s Decision for Hungary. KüM BNV Titkárság Archívuma

CASE CONCERNING THE GABCIKOVO - NAGYMAROS PROJECT

Implications for the ICJ's Decision for Hungary James Crawford

1. In response to the questions put to it by the Parties in the Special Agreement of 28th June 1993, the International Court found, in substance, that:

(1) Hungary was not entitled to suspend and subsequently abandon works on Nagymaros or its part of Gabčíkovo:

(2) Variant C was illegal as from the moment it was put into operation in October 1992 to the present day:

(3) Hungary's notification of termination was legally ineffective:

(4) Slovakia as successor to Czechoslovakia became a party to the Treaty which is still in force.

(5) Hungary and Slovakia must negotiate in good faith in the light of the prevailing situation and must take all necessary measures to ensure the achievement of the objectives of the 1997 Treaty.

(6) Unless the Parties otherwise agree, a joint operational regime must be established in accordance with the Treaty:

(7) Unless the Parties otherwise agree both Parties must compensate the other for their respective damages.

2. Thus the Court criticised both parties for breaches of international law. What is critical however was the Court's discussion of legal consequences for the future. Here the Court substantially modified the implications of the Treaty still being in force. In effect it rewrote the Treaty in key respects taking into account the conduct of both Parties since 1989

3. The key elements are as follows, using the Court's own words but my emphases:

* The present factual situation has to be brought under joint control. Although the " 1977 Treaty is still in force and consequently governs the relationship between the Parties " nonetheless the Court " cannot disregard the fact that the Treaty has not been fully implemented by either party for years"

" What is essential, therefore, is that the factual situation as it has developed since 1989 shall be placed in the context of the preserved and developing treaty relationship, in order to achieve its object and purpose *in so far as that is feasible.*"

It is not the letter of the Treaty so much as its basic principles that matter.

* Nagymaros. The Court stressed that...” not only has Nagymaros not been built, but that, with the effective discarding by both Parties of peak power operation *there is no longer any point in building it.*”

* Peak power. Peak power has effectively been discarded by both parties.

* Environmental impact. “ It is clear that the Project’s impact upon, and its implications for the environment are of necessity a key issue... The Parties together should look afresh at the effects on the environment of the operation of the Gabčíkovo power plant. In particular they must find a *satisfactory solution* for the volume of water to be released into the old bed of the Danube and into the side-arms on both sides of the river.” But the Court gave no indications of what solution would be satisfactory in terms of discharges.

* Joint control. Under the Treaty, “ the joint regime is a basic element...Unless the Parties agree otherwise, such a regime should be restored.” But joint control now takes the form of *joint control of Cunovo*. According to the Court:

“ the works at Cunovo should become a jointly operated unit... in view of their pivotal role in the operation of what remains of the Project and for the water management regime. The dam at Cunovo has taken over the role which was originally destined for the works at Dunakiliti, and therefore should have a similar status.”

In other words joint control can be achieved without going back to Dunakiliti. Hungary has a right to joint control *in terms of the existing structures*:

“ What it is possible for the Parties to do is to re-establish co-operative administration of what remains of the Project. To that end, it is open to them to agree to maintain the works at Cunovo, with changes in the mode of operation in respect of the allocation of water and electricity, and not to build works at Nagymaros.

* Costs to Hungary of achieving joint control. But there is a cost to acquiring joint control at Cunovo. “ If Hungary is to share in the operation and benefits of the Cunovo complex, it must pay a proportionate share of the building and running costs” in accordance with the formula in the Treaty.

* Zero claim for damages. There is a distinction between “the settlement of accounts for the construction of the works” and damages. Each Party owes damages to the other, and the Court suggests a zero solution for damages:

“ Given the fact... that there have been intersecting wrongs by both Parties, the Court wishes to observe that the issue of compensation could satisfactorily be resolved in the framework of an overall settlement if each of the Parties were to renounce or cancel all financial claims and counter-claims.”

* Procedure for negotiations. The Parties must now negotiate in good faith to give effect to the Judgement. If they fail, under the Special Agreement either party can, after six months, go back to the Court. Although the timing and procedure in that case would have to be worked out. The Court suggested certain features of the negotiations however:

- They should be “ without pre-conditions.” Both parties should show flexibility.

- “(B)oth Parties can profit from the assistance and expertise of a third party.”

- The parties must take into account environmental concerns in accordance with today’s standards, not those of 1977.

4. Summary. It is up to the parties to negotiate in good faith. But the Court suggests a satisfactory outcome for the negotiations, which will envisage the *status quo* in terms of the joint control provided by the Treaty. In effect the Court envisages:

* No dam at Nagymaros.

* No peak power, and therefore no requirement of a downstream dam unless both parties otherwise agree.

* Joint control of Cunovo.

* A ‘fresh look’ at the environmental impacts of Gabčíkovo.

* “Satisfactory” discharges into the side-branches and the main bed of the Danube.

* Hungary to pay a “proportionate share of the building and running costs of Cunovo”

* Zero option in terms of damages.

Hungary can of course agree to other solutions, provided Slovakia also agrees. But the Court’s solution requires no more than this.

**5.3 Pierre-Marie Dupuy (1997): Case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project Implications of the ICJ’s Decision for Hungary.
KüM BNV Titkárság Archívuma**

Pierre-Marie Dupuy

CASE CONCERNING THE GABCIKOVO- NAGYMAROS PROJECT

Implications of the ICJ's Decision for Hungary

1. In my response to the excellent review made by James of the key points in the Judgement, I first of all want to stress my agreement with his recollection. There is then no need in repeating what he has already very well listed as the essential conclusions to be drawn from the Judgement. Consequently, I shall limit myself to some basic complementary remarks, leaving for later the technical legal analysis of the Court's decision. Three sets of considerations will be successively envisaged: A. General criteria for negotiation; B. Interpretation to be made of the Court's position as to the 1977 Treaty; C. Reparation.

A. General Criteria for Negotiation.

2. An important basis for future negotiations is the importance given by the Court to the “**community of interest** in a navigable river” which “ becomes the basis of a common legal right, the essential feature of which are the **perfect equality of all riparian states in the use of the whole course of the river**” (para.85, citation by the Court of the PCIJ's decision in the International Commission of the River Oder Case).

The Court stresses further that “ modern development of international law has strengthened this principle for non-navigational uses of international watercourses... as evidenced by the adoption of the Convention of 21 May 1977...”

This solemn reiteration by the Court of the community of interest is to be put in relation, as is done in the judgement itself, in connection with the right of Hungary “to **an equitable and reasonable share of the natural resources of the Danube**” (para. 85).

The Court further acknowledges the “continuing effects of the diversion of the waters on the ecology of the riparian area of the Szigetkoz “ (para 85) which is out of proportionality with the reaction to breach of its treaty obligations by Hungary.

B. Interpretation and Use to be made of the 1977 Treaty

3. The Court stated that the 1977 Treaty is still in force. Nevertheless, as rightly pointed out by some of the Judges, in particular Judge Bedjaoui, the Treaty is now an empty shell. It has not much to do with the Original Project anymore, if one recalls that a) Cunovo and Gabcikovo should be put under joint control as well as any other installation; b) Slovakia should restore a mutually agreed quantity of water discharge; c) there is no more need for Nagymaros, since peak power operation is to be abandoned.

As a matter of fact, there is a clear invitation from part of the Court to re-negotiate a new treaty which would only keep from the original one the general objective of a joint management project aiming at the establishment of a sustainable and equitable exploitation of a shared natural resource. This ought not to be an “ approximate application” of the original project, even if jointly agreed, but a reshaped one, taking into account a) the reality of today both as it has been established on the ground by the respective conduct of the two Parties and b) the necessity of only assessing the long term impact on the environment.

The fact that the Court maintains the Treaty in force does not play necessarily against the interests of Hungary. On the contrary, as is particularly stated in paras. 144 and 146, it is

because of the objectives (joint management regime) of the Treaty that Variant C cannot go on as it is now, without joint control by both Parties.

4. Support for this interpretation of the Court’s decision may be found in particular in the following passages:

- the entirety of paragraph 134, concretely illustrating the idea that “ what might have been a correct application of the law in 1989 or 1992, if the case had been before the Court then, could be a miscarriage of justice if prescribed in 1997” (this para further contemplates the facts that Gabčíkovo and Cunovo have been operated for years, but without peak mode, which makes the building of Nagymaros useless)

- Para 136 “... the obligation of performance which related to the construction of the System of Locks... have been overtaken by events”

- Para 138: “ The 1977 Treaty never laid down a rigid system...” (the para after recalling the necessity of taking into account the subsequent conduct of the two Parties, states further the refusal by Hungary to build Nagymaros and the readiness of Czechoslovakia to envisage the exclusion of peak power.)

-Para 140 : “ It is clear that the Project’s impact upon, and its implications for, the environment (recognised by the Court as being ‘considerable’) are of necessity a key issue.”

- In order to evaluate the environmental risks, current standards must be taken into consideration.”

-...new norms and standards have been developed, set forth in a great number of instruments during the last two decades. Such norms have to be taken into consideration, and such new standards given proper weight...”

-For the purpose of the present case, this means that the Parties together should look afresh at the effect on the environment of the operation of the Gabčíkovo power plant. In particular they must find a satisfactory solution for the volume of water...”

- Paras 144 and 146 stress the necessity of re-establishing joint control over Variant C’s installations according to the general spirit of the project.

-Para 147 “ Re-establishment of the joint regime will also reflect in an optimal way the concept of common utilisation of shared water resources for the achievement of the general objectives mentioned in the Treaty...”

C. Reparation:

5. Two points should be stressed here. The first is the continuity between measures of adjustment of the present reality to the inherent goals of the 1977 Treaty and measures of reparation *stricto sensu*. Indeed (see para 150) the re-establishment of co-operative administration of what remains of the project is given as what would best realise the “*restitutio integrum*”. The Court, then does not draw a clear cut distinction between the setting up a new regime and reparation of past (and future) damage. Re-negotiation of an equitable sharing is, for a good part, reparation.

The second point, in accordance with the previous one, is the invitation by the Court (at para 158) to resolve the issue of compensation “in the framework of an overall settlement if each of the Parties were to renounce or cancel all financial claims”.

The overall appreciation for the results achieved by Hungary in this judgement seem, in many respects, much more positive than could be expected. In particular, the keeping in force of the 1977 Treaty is taken by the Court not as a primary basis for the obligation which could have been made to Hungary to compensate. On the contrary, due to the fact that a) the Treaty is used as a basis for stating the illegality of Variant C and the obligation made to Slovakia to re-establish joint control and protection of the environment, and b) that reciprocal obligations to repair are envisaged as neutralising each other. Hungary should not stay with the idea that, having lost on the termination of the Treaty, it has lost the case. The contrary could prove to be true. P.M.D.

5.4 Keretmegállapodás-tervezet

NEM HITELES FORRÁS!!!

1.sz. melléklet
1998. február 27-én Bratislavában folytatott
tárgyalás Jegyzőkönyvéhez

Bratislava, 1998. Február 27-i szöveg

**Keretmegállapodás a Magyar Köztársaság Kormánya és
a Szlovák Köztársaság Kormánya között
a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én
a Gabcíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében
hozott ítéletének megvalósítási elveiről
(T E R V E Z E T)**

A Magyar Köztársaság Kormánya
és
a Szlovák Köztársaság Kormánya,

attól a szándéktól vezérelve, hogy a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én a Gabcíkovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítéletét jóhiszeműen és teljességében megvalósítsák,

tárgyalásokat folytattak az ítélet megvalósításának módozatairól, amint azt a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság közötti, a Gabcíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos véleményeltérések ügyében a Nemzetközi Bíróság elé 1993. április 7-én beterjesztett Külön Megállapodás 5. cikke előírja,

elhatározva, hogy ezt az erőfeszítést a közeljövőben a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság közötti szerződés aláírásával zárjuk le, amelyet a két ország országgyűlése elé terjesztenek,

arra is törekedve, hogy megerősítsék a baráti kapcsolatokat a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között, az 1995. március 19-én a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a jószomszédi kapcsolatokról és baráti együttműködésről aláírt szerződés szerint,

a következőkben állapodtak meg:

I.

1. A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányainak delegációi, a jelen Megállapodásban meghatározott elvek alapján elkészítik a Duna vízlépcsőrendszerről szóló Szerződést (a továbbiakban: Szerződés), melynek célja a Csehszlovákia és Magyarország között 1977. szeptember 16-án aláírt és a Gabčíkovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer megépítésére és üzemeltetésére vonatkozó Szerződés kiegészítése/helyettesítése, amely a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között (a továbbiakban: az 1977. évi Szerződés) jelenleg érvényben van.

2. Aláírás után a Szerződést a vonatkozó alkotmányjogi előírások szerint, a két Fél országgyűlése elé kell terjeszteni jóváhagyásra, majd ratifikálásukra kerül sor.

II.

A Szerződés a Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszert illetően a következő változtatásokat írja elő.

A. A vízlépcsőrendszer gabčíkovo-i része

1. A vízlépcsőrendszer gabčíkovo-i részének főbb létesítményei az 1977. évi Szerződés 1. cikkének 2. bekezdésében meghatározottakon túlmenően a következőket foglalják magukba:

a) a cunovo-i létesítmények az alábbiak szerint (a Duna régi medrének bal oldalától jobb oldala felé):

- i) 4-nyílású duzzasztómű
- ii) a Duna áttöltése
- iii) hajózsilip
- iv) mélyküszöbű duzzasztómű
- v) 24,8 MW-os beépített teljesítményű vízerőmű
- vi) árapasztó mű,
- vii) vízkivételi mű a Mosoni-Dunába szlovák területen, amelyet 131,50 mBf maximális felvízszinttel és 124 mBf alvízszinttel üzemeltetnek.

b) A Duna bal oldalán található felvízi létesítmények, amelyek a Cunovo-i létesítmények és az árapasztó csatorna jobboldali gátja közötti tározó jobb oldalát alkotják a Duna 1842-1851, 75 fkm közötti szakaszán, szlovák területen.

2. Magyarország, nemzeti beruházásként, saját területén jogosult létrehozni egy tározót a Dunakiliti Duzzasztómű és a Cunovo-i létesítmények közötti árterületen, 128 mBf-ig terjedő feltöltéssel, az alábbi feltételekkel:

a) A Cunovo-i létesítmények funkciói és a környezet különösen a felszíni és talajvizek minősége, nem sérülnek, valamint az árvizek és a jég levezetése a régi Duna mederben nem ütközik akadályba,

b) A tározó $150 \text{ m}^3/\text{sec}$ átlagos és $300 \text{ m}^3/\text{sec}$ maximális vízhozamra lesz tervezve, amely a Cunovo-i tározóból kerül átbocsájtásra, és az 1977 évi Szerződés 14. cikkével összhangban

ennek arányában csökken Magyarország részesedése a Gabčíkovo-i vízerőműben megtermelt villamosenergiából,

c) A javasolt technikai megoldás közös vizsgálata megerősíti, hogy az a) és b) pontokban foglalt követelmények teljesüljenek; amennyiben szükséges, a Felek vízgazdálkodási kérdésekben jártas, nemzetközileg elismert független szakértők segítségét veszik igénybe.

B. A vízlépcsőrendszer nagymarosi része

1. A következő esetek közül valósul meg az egyik:

a) A vízlépcsőrendszer nagymarosi része megépítésének, illetve a nagymarosi vízerőmű üzembe helyezésének új programja, vagy

b) A vízlépcsőrendszer nagymarosi részét annak pilismaróti része helyettesíti, melynek technikai paraméterei a lehető legközelebb állnak a vízlépcső nagymarosi részének technikai paramétereihez.

2. Az 1. bekezdés b) pontjában előírányzott esetben:

a) A vízlépcső pilismaróti része az alábbi fő elemekből áll:

i) a pilismaróti lépcső az 1704,5 fkm-nél, magyar területen, amely duzzasztóműből, vízerőműből, két hajószilipből és azok tartozékaiból áll,

ii) a felvízi oldal létesítményei és az árvízvédelmi művek (a víztározó részei) az 1791-1704,5 fkm közötti Duna szakaszon és a vízduzzasztás által érintett mellékfolyók szakaszain, amelyeket a vízlépcső nagymarosi részével kapcsolatban terveztek, a szlovák és magyar területen,

iii) a kimélyített és szabályozott Duna meder az 1704,5 és /1696,25/ fkm-ek között;

b) Azokat a meglévő műveket, amelyek a vízlépcsőrendszer nagymarosi részének céljaira épültek, és a vízlépcső pilismaróti részének céljait szolgálhatják, be kell építeni a rendszerbe.

c) A vízlépcsőrendszer pilismaróti része megépítésének és a polismaróti erőmű üzembehelyezésének időpontját a Szerződésben határozzák meg

III.

A Duna régi medrében a közös magyar-szlovák szakaszon elvégzendő munkák a Dunakiliti duzzasztómű és a Duna, valamint az alvívcsatorna összefolyása között, az 1842-1811 fkm-nél (az 1977. évi Szerződés 1. cikke 2. bekezdés e) pontja) visszaduzzasztják a vizet a Duna régi medrében olyan szintre, amely több helyen kapcsolatot (közvetlen átfolyást) tesz lehetővé a Duna, illetve jobb és bal oldali ágrendszerei között. A technikai megoldás szavatolja az árvizek biztonságos levezetését, a sport és pihenés célú kisméretű hajók közlekedését, valamint a szükséghajózási útvonalat. Egyúttal környezetvédelmi szempontból megalapozottan biztosítja a talajvizek áramlási sebességét és dinamikáját.

IV.

1. Az 1977 évi Szerződés környezetvédelemmel foglalkozó intézkedésein túlmenően a Szerződés az alábbiakról rendelkezik:

a) a vízlépcsőrendszer létező és tervezett létesítményei üzemeltetésének hatásait a környezetvédelmi hatásvizsgálat közösen megállapított módszereivel kell értékelni és az értékelés eredményeit figyelembe kell venni az üzemeltetési szabályok közös kidolgozásakor,

b) közösen meg kell határozni az építkezés területén a meglévő és potenciális szennyezési forrásokat, és az elfogadott intézkedéseket az egyeztetett vízminőségi célkitűzések elérésére irányuló nemzeti beruházásokként kell minősíteni,

c) az egész vízlépcsőrendszer területére kiterjedő közös környezetvédelmi megfigyelő rendszert kell létrehozni, amelyet az 1995. április 19-én aláírt Megállapodásban meghatározottak szerint felépített meglévő közös megfigyelő rendszer módszertani alapján kell kifejleszteni; a vízlépcsőrendszer üzemeltetését a megfigyelési eredmények szerint kell optimalizálni a környezetvédelem és a környezeti erőforrások fenntartható hasznosításának céljával.

2. A Közös Egyezményes Terv kiegészítésével kapcsolatban:

a) meg kell állapodni a vízbázisok védelmére és fenntartható használatára irányuló további intézkedésekről,

b) a vízlépcsőrendszer területén, ide értve a Duna mellékfolyóit is, további szennyvíztisztító telepek létesítésének aktualizált programját kell elfogadni, és megvalósítani.

V.

A vízlépcsőrendszer javítja a Budapest és Bratislava közötti teljes Duna-szakasz nemzetközi hajózási feltételeit, az Északi tenger és a Fekete tenger között a közelmúltban létrehozott transzeurópai víziút követelményei szerint.

VI.

1) A Kormány meghatalmazottak a Megállapodás hatályba lépése napjától számított 6 hónapon belül közösen egyeztetik és meghatározzák a Gabcikovo-i vízlépcső részét képező és közös tulajdonban levő létesítmények, valamint a Cunovo-i objektumok kezelési és üzemelési szabályait.

2) A nagymarosi vagy adott esetben a pilismaróti vízlépcső üzembe helyezése után a Felek megállapodás útján rögzítik határozzák meg az üzemeltetés szabályait, figyelembe véve az addig szerzett üzemeltetési tapasztalatokat, valamint a közös megfigyelés eredményeit. A gabcikovói vízerőmű csúcsrajáratását attól a követelménytől kell függővé tenni, hogy nem érheti kár az érintett területek környezetét. A végső üzemviteli szabályokat csúcsüzem hatásainak részletes értékelése alapján kell kidolgozni.

VII.

1. A beruházási költségek számítására, beleértve a C-variáns és bármelyik új közös beruházás költségeit, a Közös Egyezményes Terv módszertanát kell alkalmazni. Magyarország az eddig teljesített befektetések között fennálló különbséget a következő módon kompenzálja:

a) olyan beruházások vállalásával, amelyeket még nem teljesített és amelyekért az 1977. évi szerződés alapján felelős, azaz a gabcsíkovói vízlépcsőn a Duna régi medrében végzett munkálatokkal az 1842-1811 fkm szakaszon és a Duna medermélyítésével és szabályozásával az 1811-1791 fkm szakaszon, valamint a nagymarosi vagy adott esetben pilismaróti munkálatokkal, miközben a nagymarosi vagy pilismaróti vízlépcső beruházásait a nagymarosi vízlépcsővel kapcsolatban eredetileg tervezett befektetés nagyságával azonosként veszik számításba,

b) Szlovákiának a beruházás azon része költségeinek megtérítésével, amelyet az 1977. évi szerződés szerint Magyarországnak kellett volna elvégeznie, de azt Csehszlovákia vagy a Szlovák Köztársaság teljesítette,

c) a C-variáns beruházási költségei 50 százalékának a Szlovák Köztársaság részére történő megtérítésével (II. szakasz, A, 1 bekezdésének a, b, pontjai).

2. Az 1. bekezdés c) és d) alpontjaiban előírányzott befektetések költségének kompenzálására az értékelést a Szerződés hatályba lépésekor érvényben lévő USA dollár árakban kell elvégezni. Az ezen összeg után járó kamatot ugyanattól az időponttól kell számítani a LIBOR kamatláb alkalmazásával.

VIII.

1. A villamosenergiát a felek az alábbiak szerint osztják meg:

a) a Szerződés hatályba lépésének napjától - a gabcsíkovói vízlépcső beruházási költségeiben való részarányuk szerint; miközben csak az üzembe helyezett létesítményekkel kapcsolatos befektetéseket kell figyelembe venni,

b) a nagymarosi vagy, adott esetben a pilismaróti vízlépcső üzembe helyezésétől számítva - a felek vízlépcsőrendszerben teljesített összberuházási költséghányada szerint.

2. a VIII. cikk 1. bekezdés a) alpont céljaira:

a) azokat a beruházásokat, amelyek költségét Magyarország megtéríti Szlovákiának, a VII. cikk 1. bekezdés c) és d) pontjai szerint az üzembe helyezett létesítményekben a szerződés hatályba lépésétől kezdve kell a magyar beruházások részének tekinteni.

b) a vízlépcsőrendszer gabcsíkovói részének azon beruházásait, amelyeket a VII. cikk a) és b) pontjai szerint kell megvalósítani, a magyar beruházások részének kell tekinteni az üzembe helyezett létesítmények között, az illető létesítmények üzembe helyezésének napjától számítva.

c) az 1977. évi kölcsönös segítségnyújtási megállapodás alapján megtérítendő beruházásokat, amelyekkel a X. cikkben említett beruházásokat az üzembe helyezett létesítményekben Magyarország befektetései részének kell tekinteni a megtérítésük időpontjától számítva.

3. Amennyiben a vízlépcsőrendszer nagymarosi részét a vízlépcsőrendszer pilismaróti része váltja fel és abban az esetben, ha e változás következtében csökkenés áll be a villamosenergia termelésben, úgy ez a veszteség csak Magyarország részesedését érinti a villamosenergia termelésben.

IX.

1) A közös tulajdon tárgyát képező létesítmények üzemeltetési, fenntartási és felújítási költségeiben való részvételt, amelyet a Kormány meghatalmazottak közösen fognak jóváhagyni, az alábbiak szerint kell meghatározni:

a.) az 1992. októbertől és a Szerződés hatályba lépése közötti időszakokra a vízerőmű üzemeltetési, karbantartási és felújítási költségeit Szlovákia fedezi; az egyéb üzemeltetési, karbantartási és felújítási költségeket (azaz a hajózással és árvízvédelemmel kapcsolatos tételeket) Szlovákia és Magyarország 50:50 % arányban viseli,

b) a szerződés hatályba lépése és a vízlépcsőrendszer nagymarosi vagy, adott esetben, pilismaróti részének üzembe helyezése közötti időszakokra nézve a vízerőművek üzemeltetési, karbantartási és felújítási költségeit a felek a megtermelt villamosenergiából való részesedésüknek megfelelő arányban viselik, az üzemeltetés, karbantartás és felújítás egyéb költségeit Szlovákia és Magyarország 50:50 % arányban viseli.

2. Az 1. bekezdés a) alpontja szerint meghatározott üzemeltetési, karbantartási és felújítási költségek kiegyenlítése természetben (villamosenergiában), a felek számára a VIII. cikk alapján meghatározott villamosenergia részesedéséből történik.

X.

A Csehszlovákia által Magyarország helyett az 1977. évi kölcsönös segítségnyújtási Megállapodás alapján elvégzett munkák költségét, amelyre most Szlovákia jogosult, Magyarország a reá eső villamosenergia termelés egy részével fizeti meg Szlovákiának az említett Megállapodás szerint.

XI.

1. A VII. cikk 2. bekezdésében, valamint a IX. cikkben meghatározott beruházási költségek valamint üzemeltetési és karbantartási és felújítási költségek megtérítését Magyarország természetben (villamosenergiában) a VIII. cikkben meghatározott elektromos energia részarányából biztosítja. A villamosenergia egységárának és mennyiségének meghatározására szolgáló módszerről a szerződés hatályba lépéséig kell megállapodni.

2. Szlovákia villamosenergia vételezése a VIII. cikkben meghatározott részesedésén túlmenően, a VII. cikk 2. bekezdés, [és IX. cikk] valamint a X. cikk szerint előírányzott elszámolások a Szerződés hatályba lépéséig egy egyeztetendő menetrend szerint történnek,

amelyet évente aktualizálni kell. Elsőnek a X. cikkben előírányzott villamosenergia vételezés következik be.

XII.

A Felek a Szerződésben kölcsönösen lemondanak minden olyan kártérítési jogukról, mellyel kapcsolatos károkat a másik fél jogellenes cselekedete következtében szenvedtek el, a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én hozott ítélete szerint. Ez a lemondás a nagymarosi vagy adott esetben a pilismaróti vízlépcső üzembe helyezésével egyidejűleg lép hatályba.

XIII.

A VII. cikk 2. Bekezdésében, a IX. cikkben és a XI. cikk 1. bekezdésében hivatkozott ügyeket illető véleménykülönbség esetén a felek közösen kérnek fel segítségnyújtásra egy nemzetközileg elismert auditort és elfogadják annak megállapításait.

XIV.

1. Ez a Megállapodás aláírása napján lép hatályba. Ezt követően a Nemzetközi Bíróság titkárának átadják.

2. Ez a Megállapodás azon a napon veszti hatályát, amely napon a Szerződés hatályba lép, vagy azon a napon, amikor a két országgyűlés bármelyike elutasítja a Szerződés jóváhagyására vonatkozó javaslatot, de legkésőbb 2000. június 30-án.

XV.

E Megállapodás érvényessége alatt egyik Fél sem fordulhat a hágai Nemzetközi Bírósághoz semmilyen, az 1997. szeptember 25-i határozat megvalósításával kapcsolatos kérdésben

Készült 1998. március. . . . napján, 3 példányban, magyar, szlovák és angol nyelven, mindegyik szöveg egyformán hitelesnek tekintendő. Érelmezési eltérés esetén az angol nyelvű szöveg a döntő.

A Magyar Köztársaság Kormánya nevében

A Szlovák Köztársaság Kormánya nevében

5.5 A hágai Nemzetközi Bíróság közleménye Szlovákia kiegészítő ítélet-kérelméről

International Court of Justice Press Communiqué 98/28

3 September 1998

Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia) **Slovakia requests an additional Judgment**

THE HAGUE, 3 September 1998. Slovakia today filed in the Registry of the International Court of Justice (ICJ) a request for an additional Judgment in the case concerning Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia) relating to the construction and operation of dams on the river Danube for the production of electricity, flood control and improvement of navigation. Such an additional Judgment is necessary, according to Slovakia, because of the unwillingness of Hungary to implement the Judgment delivered by the Court in that case on 25 September 1997. In its request, Slovakia states that the Parties conducted a series of negotiations on the modalities for executing the Court's Judgment and initialled a draft Framework Agreement, which was approved by the Government of Slovakia on 10 March 1998. Slovakia, however, contends that "on 5 March 1998, Hungary postponed its approval and, upon the accession of its new Government following the May elections, it has proceeded to disavow the draft Framework Agreement and now further delays implementing the Judgment". Slovakia maintains that it now wants the Court to determine the modalities for executing the Judgment.

As the basis for its request, Slovakia invoked Article 5 (3) of the Special Agreement signed at Brussels on 7 April 1993 by itself and Hungary with a view to the joint submission of their dispute to the Court.

The full text of Article 5 reads as follows:

- "(1) The Parties shall accept the Judgment of the Court as final and binding upon them and shall execute it in its entirety and in good faith.
- (2) Immediately after the transmission of the Judgment the Parties shall enter into negotiations on the modalities for its execution.
- (3) If they are unable to reach agreement within six months, either Party may request the Court to render an additional Judgment to determine the modalities for executing its Judgment."

Slovakia now asks the Court "to adjudge and declare:

1. That Hungary bears responsibility for the failure of the Parties so far to agree on the modalities for executing the Judgment of 25 September 1997;
2. That in accordance with the Court's Judgment of 25 September 1997, the obligation of the Parties to take all necessary measures to ensure the achievement of the objectives of the Treaty of 16 September 1977 (by which they agreed to build the

Gabcíkovo-Nagymaros Project) applies to the whole geographical area and the whole range of relationships covered by that Treaty;

3. That, in order to ensure compliance with the Court's Judgment of 25 September 1997, and given that the 1977 Treaty remains in force and that the Parties must take all necessary measures to ensure the achievement of the objectives of that Treaty:

(a) With immediate effect, the two Parties shall resume their negotiations in good faith so as to expedite their agreement on the modalities for achieving the objectives of the Treaty of 16 September 1977;

(b) In particular, Hungary is bound to appoint forthwith its Plenipotentiary as required under Article 3 of the Treaty, and to utilize all mechanisms for joint studies and cooperation established by the Treaty, and generally to conduct its relations with Slovakia on the basis of the Treaty;

(c) The Parties shall proceed by way of a Framework Agreement leading to a Treaty providing for any necessary amendments to the 1977 Treaty;

(d) In order to achieve this result, the Parties shall conclude a binding Framework Agreement not later than 1 January 1999;

(e) The Parties shall reach a final agreement on the necessary measures to ensure the achievement of the objectives of the 1977 Treaty in a treaty to enter into force by 30 June 2000;

4. That, should the Parties fail to conclude a Framework Agreement or a final agreement by the dates specified at sub-paragraphs 3 (d) and (e) above:

(a) The 1977 Treaty must be complied with in accordance with its spirit and terms; and

(b) Either party may request the Court to proceed with the allocation of responsibility for any breaches of the Treaty and reparation for such breaches."

The request for an additional Judgment filed by Slovakia has been transmitted to the Government of Hungary.

History of the dispute

On 2 July 1993, Hungary and Slovakia notified jointly to the Court a Special Agreement signed on 7 April 1993 for the submission of certain issues arising out of differences regarding the implementation and the termination of the Budapest Treaty of 16 September 1977 on the construction and operation of the Gabcíkovo-Nagymaros barrage system. In 1989, Hungary suspended and subsequently abandoned completion of the project alleging that it entailed grave risks to the Hungarian environment and the water supply of Budapest. Slovakia denied these allegations and insisted that Hungary carry out its treaty obligations. It planned and subsequently put into operation an alternative project only on Slovak territory, whose operation had effects on Hungary's access to the water of the Danube.

Hearings in the case were held between 3 March and 15 April 1997, the Court paying a site visit (the first ever in its history) to the Gabčíkovo-Nagymaros Project between those dates.

In its Judgment of 25 September 1997, the Court found that both Hungary and Slovakia had breached their legal obligations. It called on both States to negotiate in good faith in order to ensure the achievement of the objectives of the 1977 Budapest Treaty, which it declared was still in force, while taking account of the factual situation that had developed since 1989.

Website of the Court: <http://www.icj-cij.org>

Information Office

Mr. Arthur Witteveen, Secretary of the Court (tel: 31-70-302 2336)

Mrs. Laurence Blairon, Information Officer (tel: 31-70-302 2337)

E-mail address: information@icj-cij.org

5.6 Zdenka Kramplova 1998. augusztus 31-én kelt levele Martonyi János külügyminiszternek

Forrás: A Magyar Köztársaság írásos állásfoglalása, 1998. december 7.

LETTER, AS FORWARDED TO THE REGISTRY, FROM ZDENKA KRAMPLOVÁ, FOREIGN MINISTER OF THE SLOVAK REPUBLIC, TO JÁNOS MARTONYI, FOREIGN MINISTER OF THE REPUBLIC OF HUNGARY,
31 AUGUST 1998

[Unofficial translation]

Zdenka Kramplová
Minister of Foreign Affairs
of the Slovak Republic
Bratislava, 31 August 1998

No. 200, 545/98-KAM

Dear Mr. Minister,

I have the honour to acknowledge receipt of your letter of 17 August 1998.

Unfortunately, I must take note that this letter constitutes in fact a demurrer concerning my proposal to resume immediate negotiations on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice of 25 September 1997. The Government of the Slovak Republic deeply regrets this refusal, which revives the usual procrastination of Hungary in this case.

Given this situation, the Government of the Slovak Republic, which is willing to arrive shortly to a definitive settlement of this case, sees no other possibility than to request the Court to render an additional Judgment in accordance with Article 5, Paragraph 3, of the Special Agreement of 7 April 1993. The Request of the Slovak Republic will be filed with the International Court of Justice in The Hague on 3 September 1998.

This declaration is aimed at preventing an endless deferment of the definitive settlement of the case by the unceasing postponement of the negotiations on the implementation of the Court's Judgment. However I wish to assure you that the filing of the Request does not preclude the resumption in parallel of direct negotiations aiming at reaching an agreement between the Parties on the overall settlement of the case. If such negotiations resume and look promising, Slovakia does not exclude the possibility to ask the Court to suspend the proceedings.

Please accept, Mr. Minister, the assurances of my highest consideration.

(signed) Zdenka Kramplová

5.7 Martoni János külügyminiszter 1998. szeptember 11-én kelt levele Zdenka Kramplová külügyminiszternek

Forrás: A Magyar Köztársaság írásos állásfoglalása, 1998. december 7.

LETTER FROM JÁNOS MARTONYI, FOREIGN MINISTER OF THE REPUBLIC OF HUNGARY , TO ZDENKA KRAMPLOVÁ, FOREIGN MINISTER OF THE SLOVAK REPUBLIC, 11 SEPTEMBER 1998

[Courtesy translation]

The Minister of Foreign Affairs
Republic of Hungary
J-271/5/1998.
11 September 1998

Dear Ms. Minister,

I have received your latest letter dated 31 August, 1998 related to the problem concerning the system of hydroelectric power on the Danube.

You stated in your letter that I, in my earlier letter, basically refused your proposal concerning the immediate continuation of the negotiations on the implementation of the Judgement of 25 September 1997 of the International Court of Justice. In relation to this interpretation of the content of my letter I wish to remind you, as should be unambiguous in the case of a reading in good faith, that the Hungarian Party was not at all averse to the resumption of negotiations. Indeed, Hungary has emphasised the need for the continuation of these and not only on this occasion. I assured you that the necessary preparatory works for those negotiations had already commenced on the Hungarian side and that the Hungarian Party would make a recommendation in the earliest time possible on the character, date and venue of negotiations and the involvement of a third party. Hungary does however consider it absolutely necessary to evaluate the situation which has evolved from the negotiations with a fresh spirit, for which a certain reasonable time is needed.

I cannot understand how to interpret your statement that Hungary has carried on a policy of procrastination concerning this case. I believe that it is not questionable, for you as well, that it is in Hungary's basic interest to conclude a satisfactory settlement as early as possible because, contrary to Slovakia, Hungary is suffering environmental and other negative effects while not receiving corresponding advantages from the benefits produced.

I regret to consider that you have refused my recommendation concerning immediate bilateral legal consultations. According to my unchanged view, this kind of negotiation would have contributed, or would contribute, to the resolution of the problems of interpretation which obviously still remain.

You noted in your letter the decision of the Government of the Slovak Republic concerning a request to the International Court of Justice for an additional judgment in accordance with Article 5, Paragraph 3 of the Special Agreement of April 1993. This is acknowledged on the part of Hungary and we will study carefully the content of the submissions of the Slovak Party.

Bearing in mind the above I am definitely convinced that the possibilities for a bilateral settlement, to which I have referred several times in the course of our earlier correspondence, are not yet exhausted. Regarding the decision of the Slovak Party, I consider it is reasonable that the further procedure and the main issues should be clarified by the Agents authorised to do so by both Parties before the International Court of Justice.

Please accept, Madam, the assurances of my highest consideration.

(signed) János Martonyi

5.8 A hágai Nemzetközi Bíróság közleménye Magyarországnak a szlovák beadványra adott írásos állásfoglalásáról

International Court of Justice Press Communiqué 98/31

7 October 1998

Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia) **Hungary to file by 7 December 1998 a written statement of its position** **on Slovakia's request for an additional Judgment**

THE HAGUE, 7 October 1998. Hungary is to file by 7 December 1998 a written statement of its position on the request for an additional Judgment submitted by Slovakia on 3 September 1998 in the case concerning Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia) relating to the construction and operation of dams on the river Danube for the production of electricity, flood control and improvement of navigation.

It was so decided at a meeting that the President of the International Court of Justice, Judge Stephen M. Schwebel, held today at The Hague with the representatives of the Parties in order to ascertain their views on questions of procedure.

The President will meet again with the Parties shortly after the filing of Hungary's written statement.

History of the dispute

On 2 July 1993, Hungary and Slovakia notified jointly to the Court a Special Agreement signed on 7 April 1993 for the submission of certain issues arising out of differences regarding the implementation and the termination of the Budapest Treaty of 16 September 1977 on the construction and operation of the Gabčíkovo-Nagymaros barrage system.

In 1989, Hungary suspended and subsequently abandoned completion of the project alleging that it entailed grave risks to the Hungarian environment and the water supply of Budapest. Slovakia denied these allegations and insisted that Hungary carry out its treaty obligations. It planned and subsequently put into operation an alternative project only on Slovak territory, whose operation had effects on Hungary's access to the water of the Danube.

Hearings in the case were held between 3 March and 15 April 1997, the Court paying a site visit (the first ever in its history) to the Gabčíkovo-Nagymaros Project between those dates.

In its Judgment of 25 September 1997, the Court found that both Hungary and Slovakia had breached their legal obligations. It called on both States to negotiate in good faith in order to ensure the achievement of the objectives of the 1977 Budapest Treaty, which it declared was still in force, while taking account of the factual situation that had developed since 1989.

On 3 September 1998, Slovakia filed in the Registry of the Court a request for an additional Judgment, arguing that such a Judgment was necessary because of the unwillingness of Hungary to implement the Judgment delivered by the Court on 25 September 1997.

In its request, Slovakia stated that the Parties had conducted a series of negotiations on the modalities for executing the Court's Judgment and had initialled a draft Framework

Agreement, which was approved by the Government of Slovakia on 10 March 1998. Slovakia, however, contended that "on 5 March 1998, Hungary postponed its approval and, upon the accession of its new Government following the May elections, it proceeded to disavow the draft Framework Agreement and [was now further delaying] implementing the Judgment". Slovakia maintained that it wanted the Court to determine the modalities for executing the Judgment.

As the basis for its request, Slovakia invoked Article 5 (3) of the Special Agreement signed at Brussels on 7 April 1993 by itself and Hungary with a view to the joint submission of their dispute to the Court.

Website of the Court: <http://www.icj-cij.org>

Information Office

Mr. Arthur Witteveen, Secretary of the Court (tel: 31-70-302 2336)

Mrs. Laurence Blairon, Information Officer (tel: 31-70-302 2337)

5.9 Eduard Kukan, szlovák külügyminiszter 1998. november 9-én kelt levele Martonyi János, magyar külügyminiszternek

Forrás: A Magyar Köztársaság írásos állásfoglalása, 1998. december 7.

LETTER, AS FORWARDED TO THE REGISTRY, FROM EDUARD KUKAN, FOREIGN MINISTER OF THE SLOVAK REPUBLIC, TO JÁNOS MARTONYI, FOREIGN MINISTER OF THE REPUBLIC OF HUNGARY, 9 NOVEMBER 1998

[Unofficial translation]

Eduard Kukan
Minister of Foreign Affairs of the Slovak Republic
Bratislava, 9 November 1998

Excellency,

I would like to assure you that the new Government of the Slovak Republic, appointed after the parliamentary elections, which were held on 25 and 26 September 1998, is interested in the development of relations with the Republic of Hungary. The Government is convinced that it is in the interest of both countries to resolve open questions by agreement. One of these questions relates to the implementation of the Judgment of the International Court of Justice of 25 September 1997 in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project. As you know, after five months of intensive negotiations of governmental delegations between October 1997 and February 1998 the Draft Framework Agreement on the principles of the implementation of the Judgment was drawn up. Due to the position taken by the Hungarian authorities this draft has not been signed.

The Government of the Slovak Republic is of the opinion that the obligation to reach an agreement on the Implementation of the Judgment of the International Court of Justice continues to bind both Parties. Therefore, it would welcome if the delegations of the Slovak Republic and the Republic of Hungary meet again and continue to look for measures necessary to achieve the objectives of the 1977 Treaty as the Judgment of the International Court of Justice imposes as well as an agreement on other questions relating to the implementation of the Judgment.

I therefore propose that the delegations meet in Bratislava on 27 November 1998.

Accept, Excellency, the assurance of my highest consideration.

(signed) E. Kukan

5.10 Martonyi János, magyar külügyminiszter 1998. november 12-én kelt levele Eduard Kukan, szlovák külügyminiszternek

Forrás: A Magyar Köztársaság írásos állásfoglalása, 1998. december 7.

LETTER FROM JÁNOS MARTONYI, FOREIGN MINISTER OF THE REPUBLIC OF HUNGARY , TO ZDENKA KRAMPLOVÁ, FOREIGN MINISTER OF THE SLOVAK REPUBLIC, 11 SEPTEMBER 1998

[Courtesy translation]

The Minister of Foreign Affairs
Republic of Hungary
J-271/5/1998.
11 September 1998

Dear Ms. Minister,

I have received your latest letter dated 31 August, 1998 related to the problem concerning the system of hydroelectric power on the Danube.

You stated in your letter that I, in my earlier letter, basically refused your proposal concerning the immediate continuation of the negotiations on the implementation of the Judgement of 25 September 1997 of the International Court of Justice. In relation to this interpretation of the content of my letter I wish to remind you, as should be unambiguous in the case of a reading in good faith, that the Hungarian Party was not at all averse to the resumption of negotiations. Indeed, Hungary has emphasised the need for the continuation of these and not only on this occasion. I assured you that the necessary preparatory works for those negotiations had already commenced on the Hungarian side and that the Hungarian Party would make a recommendation in the earliest time possible on the character, date and venue of negotiations and the involvement of a third party. Hungary does however consider it absolutely necessary to evaluate the situation which has evolved from the negotiations with a fresh spirit, for which a certain reasonable time is needed.

I cannot understand how to interpret your statement that Hungary has carried on a policy of procrastination concerning this case. I believe that it is not questionable, for you as well, that it is in Hungary's basic interest to conclude a satisfactory settlement as early as possible because, contrary to Slovakia, Hungary is suffering environmental and other negative effects while not receiving corresponding advantages from the benefits produced.

I regret to consider that you have refused my recommendation concerning immediate bilateral legal consultations. According to my unchanged view, this kind of negotiation would have contributed, or would contribute, to the resolution of the problems of interpretation which obviously still remain.

You noted in your letter the decision of the Government of the Slovak Republic concerning a request to the International Court of Justice for an additional judgment in accordance with Article 5, Paragraph 3 of the Special Agreement of April 1993. This is acknowledged on the part of Hungary and we will study carefully the content of the submissions of the Slovak Party.

Bearing in mind the above I am definitely convinced that the possibilities for a bilateral settlement, to which I have referred several times in the course of our earlier correspondence, are not yet exhausted. Regarding the decision of the Slovak Party, I consider it is reasonable that the further procedure and the main issues should be clarified by the Agents authorised to do so by both Parties before the International Court of Justice.

Please accept, Madam, the assurances of my highest consideration.

(signed) János Martonyi

5.11 Az 1999. január 28-i kormányhatározat

1009/1999. (I.29.) Korm. Határozat
a hágai Nemzetközi Bíróság 1997- szeptember 25-i döntésének
végrehajtásával kapcsolatos magyar-szlovák tárgyalásokon
képviselendő magyar álláspontról és az ezzel összefüggő egyes
teendőkről

1. A Kormány - a hágai Nemzetközi Bíróság kötelező joghatóságának elismeréséről szóló 56/1992. (X. 2.) OGY határozatban, valamint a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság közötti, a Bős-Nagymarosi Tervvel kapcsolatos vitának a Nemzetközi Bíróság elé terjesztéséről Brüsszelben, 1993. Április 7-én aláírt Külön Megállapodás megerősítéséről szóló 296/1993. (V. 4.) OGY határozatban vállalt kötelezettségének megfelelően - egyetért és támogatja, hogy a dunai kormánybiztos vezetésével tárgyaló magyar delegáció a szlovák féllel folytatott, a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Tervvel kapcsolatban hozott döntésének végrehajtásával összefüggő kétoldalú tárgyalások során az alább részletezett álláspontra képviselje:
 - a. A magyar Kormány álláspontja szerint a Bíróság ítéletéből az következik, hogy nincs szükség az alsó duzzasztómű felépítésére. A kérdéses folyószakasz hajózhatóságát hagyományos folyamszabályozási eszközökkel kell biztosítani.
 - b. A magyar Kormány a meglévő létesítmények közös üzemeltetéséről hajlandó tárgyalni elsősorban árvízvédelmi, hajózási, környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok alapján, a hágai döntésben foglaltak szerint.
 - c. A magyar Kormány nem kívánja a dunakiliti tározó feltöltését, mert a hágai ítéletből ilyen kötelezettség nem következik. A dunakiliti duzzasztás szerepét - megfelelő feltételek mellett - a Dunacsúni létesítmény veheti át.
 - d. A magyar Kormány a vízmegosztás kérdésében a tárgyalások során a Duna főmedrére és a mellékágakba juttatandó elegendő vízmennyiség meghatározását tartja első számú célnak. Ezen túlmenően Magyarország igényt tart a vízhozam méltányos és ésszerű hányadára a nemzetközi vízfolyások jogának alapelvei szerinti határfolyóból mint természetes erőforrásból.
 - e. A Duna főmedre és a mellékágrendszerek ökológiai rehabilitációja szükséges. Ennek során olyan megoldást kell választani, amely biztosítja a főág és a mellékágak közötti élő kapcsolatot.
 - f. Megfelelő feltételek mellett a magyar Kormány nem tekinti módosíthatatlan rendelkezésnek az 1977-es államközi szerződés azon pontját sem, amely a felek 50-50%-os tulajdoni részesedését írta elő.
 - g. A magyar Kormány a kártérítési igények kölcsönös elengedését tartja elfogadhatónak összhangban a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletével.
 - h. A magyar Kormány a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletével összhangban szükségesnek tartja az üzemelő létesítmények hatásainak a szlovák féllel közös komplex vizsgálatát és értékelését. A magyar Kormány szükségesnek tartja harmadik fél bevonását ezen munkálatokba.
2. A Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság között a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer megvalósításáról és üzemeltetéséről 1977-ben kötött szerződés alapján a Kormány ideiglenesen megbízza a dunai kormánybiztost a szerződésben meghatározott kormány-meghatalmazotti jogkör ellátásával és az ebből

eredő jogok gyakorlásával abban az esetben és olyan mértékben, ahogy ez a hágai ítélet végrehajtásának módozatairól folytatott tárgyalások eredményei alapján egyértelműen szükséges.

3. A Kormány szükségesnek tartja, hogy a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszerrel összefüggő beruházások vagy azok elmaradása következtében az érintett településeken elmaradt infrastruktúrális és egyéb beruházások, valamint az okozott környezeti károk felmérésére szülessen átfogó koncepció.

*Felelős: dunai kormánybiztos
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
gazdasági miniszter
környezetvédelmi miniszter
közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter
pénzügyminiszter
Határidő 1999. Junius 30.*

Ez a határozat a közzététele napján lép hatályba, ezzel egyidejűleg a hágai Nemzetközi Bíróság a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával kapcsolatos magyar-szlovák tárgyalásokról szóló 1026/1998. (III.11.) Korm. Határozat hatályát veszti.

5.12 Az 1998. november 27-i tárgyalási forduló

Jegyzőkönyv

1. sz. melléklet

2. sz. melléklet

A résztvevők névsora

Dr. Székely László, a magyar kormányküldöttség vezetőjének beszéde

Agreed Minutes

Annex No. 1

Annex No. 2

Annex No.3

List of the names of participants

Address of the Head of the Hungarian Delegation

Address of the Head of the Slovak Delegation

Jegyzőkönyv

a magyar és a szlovák kormány küldöttségeinek
a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott
ítéletének végrehajtásával összefüggő, 1998. november 27-én Pozsonyban
sorra került tárgyalásáról

A Magyar Köztársaság Kormányának és a Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttségei 1998. november 27-én Pozsonyban találkoztak, hogy tárgyaljanak a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítéletének végrehajtásáról. A magyar fél javaslata alapján a felek megállapodtak, hogy soron következő tárgyalásukra 1999. január 28-án Budapesten kerül sor.

Az emlékeztető három mellékletet tartalmaz:

1. A tárgyalás résztvevőinek névsora.
2. Dr. Székely László, a magyar kormányküldöttség vezetőjének beszéde.
3. Ing. Dominik Kocinger, a szlovák kormányküldöttség vezetőjének beszéde.

A jegyzőkönyv két példányban, magyar és szlovák nyelven készült. Mindkét szöveg egyaránt hiteles.

Pozsony, 1998. november 27.

Dr. Székely László
a magyar küldöttség
vezetője

Ing Dominik Kocinger
a szlovák küldöttség
vezetője

A résztvevők névsora

A magyar küldöttség tagjai:

Dr. Székely László, kormánybiztos, a küldöttség vezetője
Dr. Szénási György, nemzetközi-jogi szakértő, a Külügyminisztérium Nemzetközi Jogi Főosztályának vezetője.
Varga György, külügyi szakértő, a Külügyminisztérium főosztályvezetője,
Dr. Szabó Marcell, nemzetközi-jogi főtanácsadó,
Dr. Nagy Boldizsár, nemzetközi-jogi szakértő,
Vargha János, környezetpolitikai kormányfőtanácsos,
Dr. Bartus Gábor, környezetgazdasági főtanácsadó,
Dr. Fehérné Tamás Judit, a küldöttség titkára,
Benyo Pál tolmács.

A szlovák küldöttség tagjai:

Ing. Dominik Kocinger, a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazott, a küldöttség vezetője,
JUDr. Peter Tomka, a Külügyminisztérium nemzetközi-jogi főigazgatója, a jogi kérdésekkel foglalkozó szakértői munkacsoport vezetője.
JUDr. Václav Mikulka, jogi szakértő,
Ing. Marián Supek, a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezetője, a vízgazdálkodási szakértői munkacsoport vezetője.
Dr. Ing. Ján Hijj, a Gazdasági Minisztérium főigazgatója, az energetikai munkacsoport vezetője,
Ing. Karol Anda, a Közlekedési, Postaügyi és Távközlési Minisztérium főigazgatója, a hajózási munkacsoport vezetője,
Ing. Ivan Zavadsky, a Környezetvédelmi Minisztérium főigazgatója, a környezetvédelmi munkacsoport vezetője,
Prof. Igor Mucha, környezetvédelmi szakértő,
Ing. Jozef Oblozinsky, a Kormány meghatalmazottak Közös Operatív Csoportja szlovák tagozatának vezetője,
Ing. Gabriel Jencík, a küldöttség titkára,
Ing. Miroslav Sándor, Földművelésügyi minisztérium szakértője,
RNDr. Zoltán Hlavaty, szakértő,
Ondrej Hoffmann tolmács.

*Az 1998. november 27 – ki tárgyalások
jegyzőkönyvének 2. sz. melléklete*

Tisztelt Kormánybiztos Úr!
Tisztelt Szlovák Küldöttség!
Kedves Kollégáim!

Mindenekelőtt engedjék meg nekem, hogy köszönetet mondjak kormányom nevében ezért a meghívásért, amely lehetővé teszi az újabb kapcsolatfelvételt küldöttségeink között. Biztosíthatom Önöket arról, hogy kormányom és hazám közvéleménye is igen nagyra értékeli ezt az Önök részéről megnyilvánuló, üzenetértékű gesztust, amely egy újabb lépéssel járul hozzá a múltban közel sem felhőtlen kapcsolataink érzékelhető javításához. A jelek, amelyek ebbe az irányba mutatnak, ugyancsak biztatóak. Nem tisztem összefoglalni és értékelni új kormányaink ezirányú erőfeszítéseinek első, - egyáltalán nem lebecsülendő eredményeit, de had ragadjam meg ezt az alkalmat is arra, hogy a már körvonalazódni látszó, új szemléletű kétoldalú kapcsolatrendszer kibontakozása okán derűlátásunknak adjunk hangot. A történelem, ezen belül is az európai államnak történelme, - főként a lassan már véget érő századunkban -, arra tanít minket, hogy civilizált államok közösségén belül a nagy és hatékony együttműködések mindenkor a kis kompromisszumok és konszenzusok mind bonyolultabb és szervezettebb szövetének kialakulása útján jöttek létre. Így váltak tágabb hazánk, Európa meghatározó, közjogi entitásává. Az egyesülő Európa mindenkor alulról építkezett. Őszintén meg vagyok győződve arról, hogy az önök és az én hazám útja sem lehet más. Optimizmussal tölt el, hogy új kormányaink erőfeszítésének köszönhetően az átmeneti megtorpanások után biztató jeleit tapasztaljuk az előbb vázolt folyamatnak.

A biztató előjelek, a derűlátásra okot adó fejlemények azonban nem feledtethetik el velünk azt, hogy az országaink kapcsolatrendszerében több, korábban feszültséget keltő, régi gyökerű nézeteltérést kell mindenekelőtt felszámolnunk. Ezek sorában sajnos kitüntetett hely illeti meg a Dunai vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos, a Hágai Nemzetközi Bíróság tavaly szeptember 25-én kihirdetett ítéletének végrehajtásával összefüggő nézetkülönbségeinket, amelyek eredményeképpen az Önök előző kormánya ez év szeptember 4-én újabb beadványt nyújtott be a nagytekintélyű nemzetközi ítélőforumhoz. A bíróság által megszabott eljárási rend értelmében december elején - tehát igen rövid idő múlva - a Magyar Köztársaság írásbeli nyilatkozatban köteles kifejteni álláspontját az Önök szóban forgó beadványában foglaltakat illetően. A Magyar Köztársaság kormánya természetesen kész ezt a lépést megtenni.

Tisztelt Kollégáim!

Úgy vélem, hogy ebben a körben az 1977 óta eltelt több mint 21 év történéseit, s e történések értelmezését felidézni teljesen felesleges, mivel a jelenlévő kiváló szlovák és magyar szakemberek minden bizonnyal nálamnál alaposabb és mélyebb ismeretekkel rendelkeznek a közös erőmű beruházás történetéről. Azt azonban mindenképpen szeretném kijelenteni, hogy mélységesen bölcs elhatározásnak tartom ma is azt a lépést, hogy a két ország az 1993 – ban megkötött külön-megállapodásában a Hágai Nemzetközi Bíróság elé terjesztette, a kétoldalú viszonyban már megoldhatatlannak ítélt konfliktusát vállalván, hogy a nemzetközi zsűri határozatát minden feltétel nélkül magára nézve kötelezőnek ismeri el. E döntés kimagasló bölcsességét utólag is abban látom, hogy a viszály addigi menetében egymásnak feszülő

érvkészletek összemérhetőségének közös nyelvét sikerült kijelölniük a feleknek a jog és ezen belül főként a nemzetközi jog nyelvében és intézményrendszerében. A jog csodálatos instrumentum. Eredete azt mutatja, hogy az emberiség pontosan az emberi és társadalmi konfliktusok ésszerű és hatékony kezelésére találta fel a maga számára azért, hogy elkerülje “a bellum omnium contra omnes” kaotikus állapotát. A nemzetközi ítélőtestület tavaly szeptemberében kihirdetett ítélete éppen ezt az instrumentumot adta a perben álló felek kezébe azzal, hogy világosan kijelölte viszályuk megoldásának tartalmi és szerkezeti kereteit, továbbá rögzítette az általa helyesnek vélt megoldás egyes sarokpontjait. A meghagyott mozgásteret viszont meglehetősen nagylelkűen határozta meg. Értelmezésünk szerint a hágai ítélet így térkép és iránytű a felek számára, akik ha követik a bíróság intencióit, megtalálhatják a kiutat a viszály rengetegéből. Nem vitatjuk tehát, hogy országaink az ítélettől függetlenül akarattukban szabadok, azaz az adott esetben megállapodásukkal a hágai ítéletben tanácsolt útvonaltól eltérően is meghatározhatják a kívánatos haladás irányát és kölcsönös egyetértéssel túlléphetnek az ítéletben rögzített minimumok korlátain. Véleményünk szerint egy ilyen nézet elbizakodottság lenne és egyáltalán nem biztos, hogy kielégítő eredményre vezetne. Jogi értelemben ez csak lehetőség, de korántsem kötelezettség. Államaink arra vállaltak kötelezettséget, hogy a hágai ítélet rendelkezéseit magukra nézve feltétel nélkül kötelezőnek ismerik el és tárgyalásaik során, konstruktív módon, igyekeznek megtalálni a végrehajtás módozatait. Végrehajtanunk tehát a nemzetközi bíróság ítéletét kell, függetlenül attól, hogy egyes részérdekek szempontjából a kedvező vagy kedvezőtlen. Erre kötelezettséget vállaltunk. Súlyos hibának tartanám, ha kormányaink eltérnének az ítéletben vázolt kibontakozási tervtől, s további olyan célokkal, várakozásokkal terhelnék meg esetleges megállapodásunkkal reményeiket, amelyek a nemzetközi bíróság ítéletéből közvetlenül nem következnek.

A biztató jelek alapján úgy tűnik, hogy az új tárgyalások során ez a veszély nem fenyeget. Országaink külügyminiszterei az elmúlt napokban megtartott találkozókon kölcsönösen kinyilvánították, hogy a Bős – Nagymaros probléma nem lehet a két ország kapcsolatrendszerének próbaköve, a konfliktust a hágai ítélet alapján, mint nemzetközi jogi kérdést kell kezelni, és lokalizáltan megoldani. Hasonló szellemben nyilatkozott az Önök miniszterelnöke, Mikulás Dzurinda úr is.

A magunk részéről biztosíthatjuk Önöket, hogy mi is hasonló szemlélettel tekintünk erre a kérdéskörre. Tárgyalási javaslatunk módszerében a nemzetközi jogé a főszerep, és örülünk hogy a jelen tárgyalásra a szlovák küldöttség más szakterületekről érkezett jeles szakemberei figyelemmel, kísérik a jogászok gondolkodásmódját és munkáját.

Courtesy translation

Agreed Minutes

Of the meeting held in Bratislava on 27 November 1998 between the delegations of the Republic of Hungary and the Slovak Republic on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at The Hague in the Case Concerning the Gabčíkovo- Nagymaros Project.

The delegations of the governments of the Republic of Hungary and the Slovak Republic met in Bratislava on 27 November 1998 in order to negotiate on the Judgment delivered by the International Court of Justice at The Hague on 25 September 1997 in the Case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project. Upon the Hungarian Party's proposal the Parties agreed that the next meeting would be held in Budapest on 28 January 1999.

These Agreed Minutes include three annexes:

1. The list of the participants;
2. The address of the Head of the Hungarian delegation, Dr. László Székely; and
3. The address of the Head of the Slovak delegation, Ing. Dominik Kocinger.

These Agreed Minutes were done in the Hungarian and Slovak languages; both texts being equally authentic.

Bratislava, 27 November 1998

(Signed) Dr. László Székely
Head of the Hungarian delegation

(Signed) Ing. Dominik Kocinger
Head of the Slovak delegation

*Annex No. 1
to the Agreed Minutes of 27 November 1998*

Courtesy translation

**List of the names of participants of the
Slovak and the Hungarian Governmental Delegations
at the negotiations held in Bratislava on 27th November, 1998
on the execution of the Judgment of the International Court of Justice
in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Members of the Slovak Delegation:

Ing. Dominik Kocinger	Government Plenipotentiary for the construction and operation of the GN Project, Head of the Delegation
H.E. JUDr. Peter Tomka, PhD.	Director General of the International Law Directorate of the Ministry of Foreign Affairs, Head of the working group specialising in legal issues and Agent of Slovakia before the ICJ
JUDr. Václav Mikulka	Expert in international law
Ing. Marián Supek	Director, Department of Watercourses, Ministry of Agriculture, Head of the Water Management Working Group of Experts
Dr. Ing. Ján Hijj	Deputy Director General for Energy, Raw Materials and Metallurgy, Ministry of Economics, Head of Energy Working Group of Experts
Ing. Karol Anda	Director General of the Ministry for Post and Telecommunication, Head of the Navigation Working Group
Ing. Ivan Závadsky	General Director, Ministry for Environment, Head of the Environmental Working Group
Prof. RNDr. Igor Mucha, DrSc	Environmental expert
Ing. Jozef Obložinský	Representative of the Water Resources Development State Enterprise, Head of the Slovak part of the Joint Operational

	Group of the Government Plenipotentiaries for the construction and operation of the GNP
Ing. Gabriel Jencik	Department of Watercourses, Ministry of Agriculture, Secretary of the Delegation
Ing. Miroslav Šándor	Expert of the Ministry of Agriculture
RNDR. Zoltán Hlavatý	Expert
Ondrej Hofmann	Interpreter

Members of the Hungarian Delegation:

Dr. László Székely	Government Commissioner, Head of the Delegation
Dr. György Szénási	Expert in international law, Head of the International Law Department, Ministry of Foreign Affairs and Agent of Hungary before the ICJ
György Varga	Expert in foreign affairs, Head of Department, Ministry of Foreign Affairs
Dr. Marcel Szabó	Chief Advisor in international law, Danube Commissioner's Secretariat, Prime Minister's Office
Dr. Boldizsár Nagy	Expert in international law
János Vargha	Chief Government Advisor on environmental issues, Prime Minister's Office
Dr. Gábor Bartus	Chief Advisor in environmental management, Danube Commissioner's Secretariat, Prime Minister's Office
Dr. Judit Fehér Tamás	Secretary of the Delegation
Pál Benyo	Interpreter

* * * * *

*Annex No. 2
to the Agreed Minutes of 27 November 1998*

Courtesy translation

**Address of the Head of the Hungarian Delegation
at the Government Delegation talks
on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice
in the Case Concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Your Excellency Mr. Government Commissioner, Slovak Delegation,
Dear Colleagues,

First of all, in the name of my government let me thank you for your invitation which made possible the restoration of contact between our delegations. I do assure you that my government and the general public of my nation highly appreciate your telling gesture, which contributes to a noticeable improvement in our relationship, in the past far from ideal.

The signs are already encouraging and although it is not my duty to summarise and evaluate our governments' first and indeed significant efforts, let me take this opportunity to express our optimism at the emergence of a new bilateral approach in our relationship. History, within it the history of the European states, teaches us – especially through this century now nearing its end – that effective, major co-operations of civilised states have always stemmed from an ever interconnecting, organic tissue of minor compromises and instances of consensus. In this manner it so happened that they could become the definitive public entities of our greater home, Europe.

Integrating Europe has always been built upwards from the foundations and I am convinced that this is also the only way for our countries. I am optimistic in the wake of the efforts of our new governments which, after some period of waver, have resulted in encouraging steps on the above-mentioned path.

The encouraging signs and promising developments shall not, however, make us forget that our relations are burdened with some long-standing disputes that first need to be resolved. Unfortunately, a major bone of contention is over the implementation of the Hague International Court's Judgment of 25 September 1997 on the Gabčíkovo-Nagymaros barrage system, regarding which your previous government filed a new appeal with the respected International Court on 4 September this year. According to the procedure specified by the Court, the Republic of Hungary shall declare its opinion of your appeal, in writing, by the beginning of December – very soon indeed. Naturally, the government of the Republic of Hungary is ready to meet this obligation.

Dear Colleagues,

I believe that it is not necessary to recall the story of the 21 years that have passed since 1977: our eminent experts, on both the Slovak and Hungarian sides, have a deeper and more comprehensive knowledge of the joint power plant project. Nevertheless, I should like to declare that even today I consider it a more-than-wise decision that the two countries – with their Special Agreement of 1993 – referred the case which had resisted bilateral settlement to the International Court of Justice at The Hague and unconditionally accepted the Judgment of the respected International Court. The wisdom of the decision is, as I have found retrospectively, in the Parties' achievement of finding a common language – the language of the law or more precisely the language of international law – during the course of the procedure thereby enabling comparisons between our opposing argumentation. Law is indeed a wonderful instrument. Its origins show that mankind had invented it precisely for averting the chaotic condition of “*bellum omnium contra omnes*”. The Judgment of the Court, delivered in September last year, gave us this very instrument by clearly defining the essential and structural framework of the resolution of the conflict and specifying some cornerstones it considered indispensable.

On the other hand, the remaining room for manoeuvre was measured out rather generously. Thus, in our view, the Hague Judgment is a map and compass for the Parties who, following the Court's guidance, may make their way out of the trackless land of the conflict. We do not dispute the fact that, irrespective of the Judgment, our countries can depart, in their independent will, from the desirable path set by the Court and exceed in mutual agreement the minimum requirements specified in the Judgment. Such an approach would be, however, a token of self-sufficiency and it is all but certain whether it would lead to a satisfactory conclusion.

In the legal sense it is only an opportunity, not a necessity. Our countries have assumed the obligation that they would unconditionally yield to the Hague Court's Judgment and would constructively work together in their talks to find the modalities of the execution of that Judgment. Thus, we shall execute the Judgment irrespective of whether it is favourable or unfavourable regarding some of our partial interests. We have assumed the obligation to do so. I would consider it a serious mistake if our governments deviated from the settlement plan drafted by the Judgment, if we burdened our hopes, by our potential agreement, with further objectives and expectations that do not directly derive from the International Court's Judgment.

In fact, some encouraging signs suggest that there is no such danger. The Foreign Ministers of our countries have mutually declared in their recent talks that the Gabčíkovo-Nagymaros problem must not become the acid test of the relation of our nations and that the conflict shall be treated on the basis of the Hague Judgment as a case of international law and solved as a localised issue. The same has indeed been expressed by your Prime Minister, Mr. Mikuláš Dzurinda.

I assure you that we approach the issue in the same way. In the methodology of our resolution proposal international law has been assigned the key role, and we are glad that eminent Slovak experts of other professions, who attend our meeting today, will have the opportunity to observe the approach and co-operative spirit of our legal experts.

*Annex No.3
to the Agreed Minutes of 27 November 1998*

Courtesy translation

**Address of the Head of the Slovak Delegation
at the Government Delegation talks
on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice
in the Case Concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Your Excellency Mr. Head of the Delegation and Members of the Hungarian Delegation,

Let me welcome you in Bratislava precisely nine months after the initialling of the Framework Agreement on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice in these same rooms.

The Slovak Republic and the Republic of Hungary agreed in the Special Agreement to immediately commence talks in good faith in order to take the measures necessary for the implementation of the Judgment. This objective has been observed at our talks so far. The legal issues, completion of the system of locks, natural environment, energy, conditions for navigation, flood control, financial settlement and joint operation issues have been treated with a view to the implementation of the objectives of the Treaty. The conclusions of the expert talks on all core issues are included in the draft of the Framework Agreement. You must be aware of the fact that the government and the National Council of the Slovak Republic have expressed their agreement with the draft of the Framework Agreement in a separate decision.

The Judgment of the International Court, i.e. that the 1977 Treaty still continues in effect, has a series of consequences. One of these is that the Parties shall co-operate in order to implement the Treaty. Item 155 (2C) of the Judgment stresses the Parties' obligation to restore the joint operational regime in accordance with the 1977 Treaty. Pursuant to Article 3 of the Treaty, Government Commissioners shall control the entire operation regime during the time of construction and operation. The obligations and fields of authority of the Government Commissioners shall be specified in statutes approved by their respective governments.

I should like to remind you of the fact that between 1978 and 1989 every construction and operation related issue was settled at the Government Commissioners' level. Government Delegations met only twice, in 1983 and 1989, when they signed protocols on the amendment of the construction schedule.

We do not know of any reason to exclude future talks on implementation related professional issues from the Government Commissioners' co-ordination mechanism. Therefore the government of the Slovak Republic has authorised the Commissioner for the construction and operation of the Gabčíkovo-Nagymaros barrage system to conduct our future talks. I expect the Hungarian Party to at last appoint its own Commissioner in accordance with Article 3 of the Treaty. Aided by their own professional bodies, the Commissioners will be able to find

solutions to the unsettled professional issues in accordance with the spirit of the statutes, and they will forward only well-defined proposals to their governments for approval.

Your Excellency Mr. Head of the Delegation and Members of the Hungarian Delegation,

The Slovak Party deems it logical to base our talks, continued after a longer interruption, on the results of earlier negotiations, expressed in the executed draft of the Framework Agreement. The Slovak Party expects its Hungarian counterpart to base its potential amendments to the draft of the Framework Agreement on professional grounds.

Your Excellency Mr. Head of the Delegation,

I expect you to inform us of the Hungarian Party's official position, as we deem it inappropriate to react to information obtained only from the media. It is the definite objective of our talks today to inform each other of our clearly defined official positions.

5.13 Szlovák Aide Mémoire – 1998. december 10.

Aide-Memoire

In order to record its position as explained during the meeting of the Slovak and Hungarian governmental delegations on 27 November in Bratislava concerning the implementation of the Judgment of the ICJ in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project of 25 September 1997, and because of the refusal of the Hungarian delegation to sign any minutes of the 27 November meeting that would include anything more than the date and place of this and future meetings and the composition of the delegations, the Slovak delegation wishes to reiterate the following:

1. There were 11 plenary meetings of Governmental delegations of Hungary and Slovakia, between the 25 September 1997, when the Judgment was rendered, and 27 February 1998, when the Draft Framework Agreement on the principles of the implementation of the Judgment was initialled. Accordingly, in Slovakia's view, the parties are at the stage of the resumption of their negotiations and not at the beginning of their talks. When resuming their negotiations, after 9 months of interruption resulting from the attitude of the Hungarian side, the parties have to take into consideration the work done thus far and continue their discussion from the point where it stopped in February 1998.

2. Even if the Draft Framework Agreement did not become a binding instrument, in Slovakia's view, neither party has the right to simply ignore its existence. It reflects the outcome of bilateral negotiations and is based on a number of joint analyses and studies undertaken for this purpose by joint expert groups. Hungary should identify those parts of the draft it wishes to renegotiate and give the reasoning substantiated by expert (technical, scientific etc.) arguments which could again be jointly considered by the parties. Slovakia is ready to reconsider any part of the Draft Framework Agreement or any solution envisaged in the Draft, recalling, at the same time, that such reconsideration might require the reconsideration of other parts of the draft, because of its “ package-deal character “.

3. Slovakia sees, in particular, no reason for the simple rejection of all scientific and technical studies, economic analysis etc. which were during previous negotiations prepared or approved jointly by Hungarian and Slovak experts and which served as a basis for the elaboration of the Draft Framework Agreement. These studies have the status of joint studies and remain relevant even if Hungary does not intend to sign the Framework Agreement in its present form.

4. Hungary seems to contrast the implementation of the Judgment and the implementation of the Treaty, as if the two things were incompatible. However, the obligation of the parties to conduct their relations on the basis of the Treaty as well as to attain the object and purpose of the 1977 Treaty, in so far as that is feasible and taking into account the factual situation, is the main thrust of the Judgment. Therefore, Slovakia can not accept Hungary's view presented during the meeting on 27 November 1997 (*sic*) according to which the previous negotiations were not oriented towards the *bona fide* implementation of the Judgment but simply towards the implementation of the Treaty.

Moreover, nothing in the existing records from the negotiations or in the Draft Framework Agreement permits the conclusion that the central aim behind the negotiations

was not the implementation of the Judgment. On the contrary, the main thrust of the negotiations leading to the Draft Framework Agreement was to set up principles for the implementation of the Judgment, including the amendment of the 1977 Treaty.

5. Slovakia is in particular concerned with the lack of any action by Hungary concerning the appointment of the Plenipotentiary of the Hungarian Government for the construction and operation of the GNP under article 3 of the 1977 Treaty and the re-establishment of all mechanisms, on the Hungarian side, necessary for the resumption of their role in the joint management of the Project, and its maintenance, and completion of the works, in particular those which do not relate to the parts of the Project which might be modified by an agreement to be concluded between the parties (such as works in the old riverbed etc.)

6. Slovakia does not accept Hungary's view presented on 27 November 1998 that there were differences in the interpretation of the Judgment between the parties. During previous negotiations no such differences arose. Even during the said meeting the Hungarian delegation declined to specify these alleged differences. In Slovakia's view a legal discussion should not take place *in abstracto*. The legal implications arising from the Judgment are clear. The implementation of the Judgment requires the parties, during the negotiations under article 5 of the Special Agreement, to consider, within the context of the 1977 Treaty, in what way the mutual objectives of the Treaty can best be served, keeping in mind that all of them should be fulfilled. This is first of all a matter of scientific and technical expertise. That is why Slovakia can not agree with the proposal to restrict future talks to legal experts only and to exclude the consideration of scientific and technical issues from the talks. In this context Slovakia also underlines that the assistance and expertise of a third party, from which the parties can profit, relates to the discussion of these scientific and technical issues and not of legal issues, for which the only third party continues to be the International Court of Justice.

Bratislava, 10 December, 1998

5.14 Az 1999. január 28-i tárgyalási forduló

Jegyzőkönyv

1. sz. melléklet	A jegyzőkönyv mellékleteinek jegyzéke
2. sz. melléklet	A résztvevők névsora
3. sz. melléklet	A szlovák fél kérdéseinek jegyzéke
4. sz. melléklet	„Magyar Álláspont”
5. sz. melléklet	A magyar fél 1999. január 28-án megtárgyalni javasolt kérdései
6. sz. melléklet	Szlovák válasz a négy magyar kérdésre
7. sz. melléklet	A Szlovák Köztársaság kormányküldöttsége vezetőjének beszéde
8. sz. melléklet	A magyar kormányküldöttség vezetőjének beszéde
9. sz. melléklet	A magyar tárgyalóküldöttség álláspontja a szlovák fél 1998. december 21-i kérdéseivel kapcsolatban

Agreed Minutes

Annex 1	List of annexes
Annex 2	List of the names of participants
Annex 3	List of the questions submitted by the Slovak party
Annex 4	“Hungarian Position Paper”
Annex 5	List of questions submitted by the Hungarian party
Annex 6	Responses of the Slovak Party to four questions formulated in the letter of the head of the Hungarian governmental delegation
Annex 7	Address of the Head of the Slovak Governmental Delegation
Annex 8	Address of the Head of the Hungarian Governmental Delegation
Annex 9	Position of the Hungarian delegation on the questions raised by the Slovak party

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségeinek
a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer
ügyében hozott ítéletének végrehajtásával összefüggő,
1999. január 28-án Budapesten megtartott tárgyalásáról

1. A Magyar Köztársaság Kormányának küldöttsége Dr. Székely László dunai kormánybiztos vezetésével és a Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttsége Ing. Dominik Kocinger, a Szlovák Köztársaság Kormányának a BNV építésével és üzemelésével megbízott kormány meghatalmazottja vezetésével 1999. január 28-án Budapesten tárgyalást folytatott a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos vita tárgyában 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítélete végrehajtási módozatairól. A tárgyaláson résztvevők névsorát a 2. sz. *melléklet* tartalmazza.
2. A tárgyalást megelőzően a tárgyaló felek megküldték egymásnak a tárgyalással összefüggő kérdéseket, illetve állásfoglalásokat. A szlovák fél kérdéseinek jegyzékét a 3. sz. *melléklet* tartalmazza. A magyar fél álláspontját a 4. sz. *melléklet* tartalmazza. A magyar fél az álláspontjához négy kérdést csatolt, ezeket az 5. sz. *melléklet* tartalmazza.
3. A tárgyalás a delegációvezetők nyitóbeszédével kezdődött. Dr. Székely László úr beszédét a 8. sz. *melléklet*, Ing. Dominik Kocinger úr beszédét a 7. sz. *melléklet*, a szlovák félnek a magyar fél négy kérdésére adott válaszát pedig a 6. sz. *melléklet* tartalmazza.
4. A magyar fél tájékoztatást adott arról, hogy a magyar kormány felkérte a dunai kormánybiztost, hogy a létesítményrendszerről szóló végleges megállapodás megkötéséig ideiglenesen lássa el a kormány meghatalmazotti megbízatást is, abban az esetben és olyan mértékben, ahogyan ez a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásáról folytatott tárgyalások eredményei alapján egyértelműen szükséges.
5. A tárgyaló felek ismételten megerősítették, hogy a Külön Megállapodás 5. cikkének (2) bekezdésével összhangban teljes egészében elfogadják és végrehajtják a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletét.
6. A felek megegyeztek abban, hogy szükségessé válik a kialakítandó rendszer kezelési és üzemelési rendjének közös meghatározása. A felek egyetértettek abban, hogy a kezelési és üzemeltetési rend közös meghatározásánál, megfelelő módon figyelembe kell venni a vonatkozó környezetvédelmi normákat és szabványokat.
7. A felek egyetértettek abban, hogy az ítélet végrehajtásának módozatairól folytatott tárgyalások során felmerülhetnek olyan kérdések, amelyek megoldásánál a felek megállapodása alapján segítséget jelenthetne harmadik fél szakértőinek a bevonása.
8. A két fél megerősítette a kialakítandó rendszer közös hatásvizsgálatának szükségességét, és azt, hogy érdekükben áll a közös monitoringnak az 1995. április 19-i megállapodással és más egyezményekkel összhangban álló folytatása.

9. A magyar fél átadta válaszait a szlovák fél 1998. december 21-én kelt kérdéseire, melyeket a 9. sz. *melléklet* tartalmaz.

10. A kormánydelegációk megállapodtak abban, hogy következő találkozásjukra 1999. március 10-én, Pozsonyban kerül sor, amely tárgyalásokon a felek egyebek mellett megvitatják a szakértői munkacsoportok felállításának kérdését és a munkacsoportok feladatának meghatározását.

11. E jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, mindkét változat egyaránt hiteles. A jegyzőkönyvhöz csatolt melléletek (melyek listáját az 1. sz. *melléklet* tartalmazza) jelen jegyzőkönyv elválaszthatatlan részét képezik.

Budapest, 1999. január 28.

Dr. Székely László
a magyar küldöttség vezetője

Ing. Dominik Kocinger
a szlovák küldöttség vezetője

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
1. sz. melléklete

**Az 1999. 01. 28-án Budapesten kelt jegyzőkönyv
mellékleteinek jegyzéke**

1. sz. melléklet: Mellékletek jegyzéke
2. sz. melléklet: A tárgyaláson résztvevők névsora
3. sz. melléklet: A szlovák fél 1998. december 21-én megküldött munkakérdéseinek jegyzéke
4. sz. melléklet: Magyar Álláspont (Hungarian Position Paper)
5. sz. melléklet: A magyar fél 1999. január 28-án megtárgyalni javasolt kérdései
6. sz. melléklet: A szlovák fél álláspontja a magyar kérdésekre vonatkozóan
7. sz. melléklet: A szlovák kormányküldöttség vezetőjének nyitóbeszéde az 1999. január 28-i tárgyaláson
8. sz. melléklet: A magyar kormányküldöttség vezetőjének bevezető beszéde az 1999. január 28-i tárgyaláson
9. sz. melléklet: A magyar tárgyalóküldöttség álláspontja a szlovák fél 1998. december 21-i kérdéseivel kapcsolatban

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
2. sz. melléklete

A magyar és szlovák kormány küldöttségeinek a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítéletének végrehajtásával összefüggő, 1999. január 28-án Budapesten megtartott tárgyalásán résztvevők névsora

A szlovák küldöttség tagjai:

Ing. Dominik Kocinger	a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazott, a küldöttség vezetője,
JUDr. Peter Tomka	a Külügyminisztérium nemzetközi jogi főigazgatója, a jogi kérdésekkel foglalkozó szakértői munkacsoport vezetője,
Prof Alain Pellet	nemzetközi jogi szakértő, ügyvéd
JUDr. Luděk Krajhanzl	a Külügyminisztérium nemzetközi jogi szakértője,
Ing. Marián Supek	a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezetője, a vízgazdálkodási szakértői munkacsoport vezetője,
Dr.Ing. Ján Hijj	a Gazdasági Minisztérium főigazgatója, az energetikai munkacsoport vezetője,
Ing. Karol Anda	a Közlekedési, Postaügyi és Távközlési Minisztérium főigazgatója, a hajózási munkacsoport vezetője,
Ing. Ján Vančík	a Pénzügyminisztérium szakértője,
Prof. RNDr. Igor Mucha	környezetvédelmi szakértő,
Ing. Jozef Obložinský	a Vízgazdálkodási Állami Beruházási Vállalat képviselője,
Ing. Gabriel Jenčík	a küldöttség titkára,
Ing. Miroslav Šándor	a Földművelésügyi minisztérium szakértője,
RNDr. Zoltán Hlavatý	szakértő
Ondrej Hoffmann	tolmács
Mgr. Dušan Institoris	tolmács

A magyar küldöttség tagjai:

Dr. Székely László	kormánybiztos, a küldöttség vezetője,
Dr. Szénási György	nemzetközi jogi szakértő, a Külügyminisztérium Nemzetközi Jogi Főosztályának vezetője,
Prof. Crawford James	nemzetközi jogi tanácsadó,
Prof. Kiss Alexander Charles	nemzetközi jogi szakértő,
Vargha János	környezetpolitikai kormányfőtanácsos, Miniszterelnöki Hivatal,
Dr. Bartus Gábor	környezetgazdasági főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal,

Dr. Szabó Marcell

Dr. Nagy Boldizsár

Dr. Bruhács János

Dr. Korom Norbert

Dr. Fehérné Tamás Judit

Benyo Pál

Ottlik András

nemzetközi jogi főtanácsadó,

Miniszterelnöki Hivatal,

nemzetközi jogi szakértő,

nemzetközi jogi szakértő,

jogi főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal,

a küldöttség titkára,

tolmács

tolmács

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
3. sz. melléklete
Fordítás

**A szlovák fél kérdéseinek jegyzéke
a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság kormánydelegációinak
1999. január 28-án sorra kerülő tárgyalásához**

- 1) A Keretmegállapodás-tervezet mely kérdéseit kívánja a magyar fél újratárgyalni?
- 2) Miként képzeli el Magyarország az 1977. szeptember 16-i, „A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer felépítéséről és üzemeltetéséről szóló szerződés” - ben rögzített célok megvalósítását?

A/ Bósi szakasz:

Dunacsún – Miként viszonyul a magyar fél Szlovákia azon ajánlatához, hogy a C variáns létesítményei a BNV fő létesítményei közé legyenek besorolva azzal, hogy Dunacsúnny továbbra is ellátná Dunakiliti Duzzasztómű feladatait, közös beruházással, a szerződő felek közös tulajdonává válna és a Szerződés által a BNV fő létesítményeire vonatkozó meghatározott üzemeltetési rendben, felhasználással és karbantartással működné.

Dunakiliti – Milyen funkciója lenne a Dunakiliti Duzzasztóműnek?

B/ Nagymarosi szakasz:

- Mi a javaslata a magyar félnek arra vonatkozóan, hogy a Szerződésben rögzített, a nagymarosi szakaszra vonatkozó célok, - amelyek közül egy sem vesztett aktualitásából, és egyiknek sincs prioritása a másik előtt, - teljesítve legyenek a Duna 103 km hosszú, közös szlovák-magyar folyószakaszán?
 - Készített-e a magyar fél 1997. szeptember 25. után egyéb tanulmányokat is azokon kívül, amelyek az 1997. októbere és 1998. februárja között megvalósult tárgyalások során a közös szakértői véleményezések tárgyát képezték, és amelynek a végeredménye a Keretmegállapodás-tervezet parafálása lett?
- 3) Mit tett Magyarország 1997. szeptember 25. után a Szerződés azon részeinek megvalósítása érdekében, amelyeket a Bíróság ítélete nem érint?
 - 4) Mikor nevezi ki Magyarország kormány meghatalmazottját, és annak stábját, hogy a Szerződés 3. bek. értelmében fel lehessen újítani az együttműködést a Szerződés és az 1979. október 11-i, „A kormány meghatalmazottak közös státútumáról szóló egyezmény” alapján, - amely rögzíti a kormány meghatalmazottak feladatait a BNV építése és üzemeltetése során, - hogy a Szerződés és Egyezmény alapján el lehessen kezdeni a közös üzemeltetési rend kidolgozását és jóváhagyását, a megvalósított beruházások számszerűsítését, a BNV közös monitoringozását, a Közös Egyezményes Terv aktualizálását, stb.?

- 5) Mikor kezdi meg a magyar fél az öreg Duna-meder közös szakaszának szabályozását Dunakiliti és Szap között, amire a Szerződés és a Közös Egyezményes Terv kötelezi? Mi lett a sorsa annak az erre vonatkozó magyar javaslatnak, amelyet az előző tárgyalások során a szlovák fél elfogadott és a magyar fél ígéretet tett arra, hogy tervdokumentáció szintre dolgozza ki javaslatát, hogy elvégezhető legyen a Közös Egyezményes Terv aktualizálása? Milyen módon lesznek jóváhagyva a Közös Egyezményes Terv kiegészítésére vonatkozó szükséges intézkedések, ha ez a kormány meghatalmazottak kompetenciájába tartozik, a magyar fél pedig még nem nevezte ki kormány meghatalmazottját?
- 6) Magyar részről mi lett a sorsa annak a Pozsony – Budapest Duna – szakaszra vonatkozó Kormányközi Megállapodásnak, amely a közös környezetvédelmi monitoring rendszer felállítását írja elő, és amelyet az előző tárgyalásokon közös környezetvédelmi szakértői munkacsoport dolgozott ki? (Az 1998. május 12-én kelt 12-3/98 sz. magyar diplomáciai jegyzékre a szlovák fél 1998. július 3-án kelt 790/98 SMPK sz. diplomáciai jegyzékkel válaszolt, amiben egyidejűleg értesítést kért arra vonatkozóan, hogy a Magyar Kormány feltételezhetően mikor fogja a javaslatot jóváhagyni. A választ mai napig nem kaptuk meg.)
- 7) Mi módon képzelel el a magyar fél a Bősi Vízlépcső közös beruházásán keletkezett adósága, illetve a „C” variáns beruházásával kapcsolatos részesedése kiegyenlítését, feltételezve, hogy annak létesítményei a BNV részeivé válnak?

Pozsony, 1998. december 21.

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
4. sz. melléklete

Magyar Álláspont

Általános megjegyzések

1. Magyarország érdeklődéssel tanulmányozta az 1998. december 10-i szlovák Aide-mémoire-t és az alábbi megjegyzéseket kívánja tenni:
2. Tárgyalásaikat a felek 1997. szeptember 25-e és az 1998. február 27-e között tovább folytatták, azonban nem sikerült megállapodásra jutniuk. Magyarország úgy véli, hogy ezen periódus alatt a tárgyalások során egyáltalán nem vették figyelembe az ítéletből fakadó következményeket. Csekély jelentőséggel bír az a kérdés, hogy a felek most ismételten újra kezdik-e a tárgyalásaikat vagy új tárgyalások indulnak-e meg. A változások, amelyek mindkét országban bekövetkeztek, új helyzetet teremtettek. Mivel korábban erről nem született megegyezés, ezért Magyarország tudomásul veszi, hogy Szlovákia is egyetért abban, hogy “a Keretmegállapodás-tervezet nem vált jogilag kötelező dokumentummá” – és ennek szükségképpen következménye az, hogy mindkét félnek jóhiszeműen kell tárgyalnia oly módon, hogy az az ítélet végrehajtását lehetővé tegye.
3. A Keretmegállapodás-tervezetnek nincsen joghatása. Természetesen Szlovákiának jogában áll, hogy figyelembe vegye azokat a részeket, amelyekre támaszkodni kíván a jelen tárgyalások alkalmával. Magyarország nem zárja ki, hogy támaszkodjanak azokra a műszaki és tudományos tanulmányokra, amelyekre a korábbi tárgyalások tartalmilag épültek. Mindazonáltal Magyarországnak az a véleménye, hogy a korábbi tárgyalásokon javasolt “műszaki megoldás” (különösen az alsó vízlépcső felépítése) összességében elfogadhatatlan volt, éppen ezért kicsi az esélye, hogy a felek túl nagy hasznát vehetnék az erre épülő részmegoldásoknak.
4. Nem állíthatjuk ily módon, hogy a korábbi tárgyalások “az ítélet jóhiszemű végrehajtására” irányultak. A Keretmegállapodás-tervezet kísérlet volt arra, hogy keresztülöltesse a 1977-es szerződést anélkül, hogy a jelenlegi ténybeli helyzetet, továbbá a nemzetközi környezetvédelmi jog, valamint a nemzetközi folyámvizek jogának vonatkozó normáit figyelembe vette volna, annak dacára, hogy ezáltal ellentmondott az ítéletben rögzítetteknek. Mind a jelenlegi, mind a korábbi magyar kormány arra a következtetésre jutott, hogy az a különbség, amely a Keretmegállapodás-tervezet és az ítélet között feszül, elfogadhatatlan.
5. Magyarország szintén úgy véli, hogy az ítéletből fakadó jogkövetkezmények világosak és egyértelműek. A mellékelten csatolt rövid elemzés összefoglalja az ítéletből fakadó jogkövetkezményeket és azokat a feladatokat, amelyekkel a Feleknek az ítélet fényében szembesülniük kell. Ezt azért nyújtjuk át jelen helyzetben, hogy világossá tegye a tárgyaló felek mandátumát.

A hágai Nemzetközi Bíróság ítéletéből fakadó jogkövetkezmények és teendők

A. A tárgyalásokról

6. A Bíróság ítélete megállapítja: “Magyarországnak és Szlovákiának jóhiszeműen kell tárgyalnia.”⁵³ Az ítélet részletesebben is meghatározza azt a magatartást, amelyet a jóhiszemű tárgyalások kötelezettsége megkíván: ezeknek a tárgyalásoknak rugalmasnak és előfeltételektől menteseknek kell lenniük.

7. A Bíróság hangsúlyozta egy harmadik fél bevonásának különleges értékét a tárgyalásokba. “A jelen ítélet után, az előítélet-mentes tárgyalásokon a Felek hasznosíthatják harmadik fél szakértelmét. A Felek készsége ilyen segítség elfogadására a jóhiszeműség bizonyítéka lenne”⁵⁴.

A Bíróság különösen szorgalmazta harmadik fél bevonását a környezet védelmével összefüggő kérdésekben. “Ilyen helyzetekben hathatós segítséget jelent egy harmadik fél bevonása, és ez elősegítheti a megoldás megtalálását, feltéve, hogy mindkét fél rugalmas magatartást tanúsít.”⁵⁵

8. A Bíróság szintén aláhúzta ítéletében, hogy “a Feleknek együttesen újra kell gondolnia a bőszi erőmű működésének a környezetre gyakorolt hatásait”⁵⁶. Nem más ez a kitétel, mint kíváncságot a Bíróság részéről arra, hogy végezzenek közösen a Felek környezeti hatástanulmányt annak érdekében, hogy megtalálhassák az erőműrendszer olyan megfelelő üzemelési formáját, amely kielégíti az 1977-es szerződés valamennyi célját, a környezet védelmét és az energiatermelést is beleértve.

9. A Bíróság felidézte az EU Bizottság segítségét, amelyet mindkét fél igényelt a vita korábbi szakaszában.⁵⁷ Magyarország meg van győződve arról, hogy célszerű lenne az Európai Unió szakértelmét segítségül hívni és felhívja a szlovák felet, hogy jelezze, ha bármilyen ellenvetése van az Európai Unióval e téren történő együttműködéssel kapcsolatban.

B. A Felek tárgyalásai során elérendő cél

10. A tárgyalások célja az, hogy megtalálják “azt az egyeztetett megoldást, amely tekintetbe veszi a szerződés célkitűzéseit, amelyet együttesen és integráltan kell követni, valamint a nemzetközi környezetvédelmi jog normáit és a nemzetközi vízfolyások jogának alapelveit.”⁵⁸ Az ítélet szerint a megegyezésen alapuló megoldást három pillérre kell építeni: az 1977-es szerződés céljaira, amelyeket azoknak a ténybeni körülményeknek az alapján kell végrehajtani, amelyek jelenleg fennállnak és amelyekhez mindkét fél hozzájárult; továbbá a nemzetközi környezetvédelmi jog alapelveire, valamint a nemzetközi vízfolyások jogának alapelveire.

⁵³ Ítélet 155. bekezdés

⁵⁴ Ítélet 143. bekezdés

⁵⁵ Ítélet 113. bekezdés

⁵⁶ Ítélet 140. bekezdés

⁵⁷ Ítélet 143. bekezdés

⁵⁸ Ítélet 141. bekezdés

(a) **Az első pillér: az 1977-es szerződés célkitűzései**

11. Az ítéletet megelőzően egy bonyolult ténybeli és jogi helyzettel kellett Magyarországnak és Szlovákiának szembenéznie, tekintettel a bekövetkezett eseményekre, melyben fennállt annak a valószínűsége, hogy mindkét fél jogsértésben van az 1977-es szerződést illetően, melyet végül a Bíróság ki is mondott – a Felek elbizonytalanodtak a Szerződés alapján továbbélő jogaikat és kötelezettségeiket illetően. Az 1977-es Szerződéssel kapcsolatban a Bíróság az alábbi főbb megállapításokat tette:

(i) Az 1977-es szerződés céljait azokkal a létesítményekkel kell megvalósítani, amelyeket a Felek az 1992-ig terjedő időszakig létrehoztak. A Bíróság aláhúzta: “A lényeg tehát az, hogy azt a ténybeli helyzetet, amely 1989 óta kialakult, a megőrzött és fejlődő szerződéses jogviszony összefüggésein belülre kell helyezni, annak érdekében, hogy annak tárgyát és célját, amennyire csak lehet, elérjék”⁵⁹. Éppen ezért “(k)ijelenthető, hogy a vízlépcsőrendszer teljesítésével kapcsolatos teljesítési kötelezettségeken - amennyiben nem teljesítették még 1992 előtt – már túlhaladtak az események”.⁶⁰

(ii) A meglévő létesítmények hasznosításának módjáról a Felek határoznak, a felépült létesítményekből azonban semmit sem kell lebontani, a fel nem épült létesítményeket pedig nem szükséges felépíteni. A Bíróság az egyes létesítmények vonatkozásában konkrétan is megfogalmazta álláspontját. A dunacsúnyi létesítménnyel kapcsolatban világosan rámutat, hogy a “(v)alóságtól elrugaszkodott jogalkalmazás lenne, ha a Bíróság azt rendelné el, hogy ... a dunacsúnyi művet le kell bontani”⁶¹. Nagymarossal kapcsolatban a Bíróság éppolyan világosan fogalmaz: “Nagymaros nemcsak, hogy nem épült fel, de a csúcsrajáratás mindkét fél általi elvetésével felépítésének többé nincs is értelme.”⁶²

(iii) A meglévő létesítményeket közös üzemelési rendszer részeivé kell tenni. Azoknak a létesítményeknek a vonatkozásában, amelyek 1992-ig elkészültek, a Feleknek közös üzemeltetési rendszert kell létrehozni. Ahogyan az ítélet megjegyzi, “az üzemelés végső szabályait még nem állították fel”⁶³, és azt még az eredeti tervek szerint is a rendszer üzembe helyezését követő egy éven belül jóvá kellett volna hagyni.⁶⁴ A Bíróság ítélete rámutat, hogy minden, aminek az 1977-es szerződés céljai megvalósításához fel kellett épülnie, az felépült. Ahogyan a Bíróság megjegyzi, az 1977-ben tervezettekkel ellentétben a csúcsrajáratást kifejezetten vagy magatartása jogkövetkezményeként mind a két fél elutasította vagy kizárta.⁶⁵

(iiii) A Bíróság leszögezte, hogy “a zsiliprendszer létesítményei a Felek közös tulajdonát képezik, működtetésük egy összehangolt, egységes egészként történik, és

⁵⁹ Ítélet 133. bekezdés

⁶⁰ Ítélet 136. bekezdés

⁶¹ Ítélet 136. bekezdés

⁶² Ítélet 134. bekezdés

⁶³ Ítélet 55. bekezdés

⁶⁴ Ítélet 19. bekezdés

⁶⁵ Ítélet 134. bekezdés

a beruházás előnyeiből egyenlő arányban részesednek a Felek ...ez a közös rendszer kulcsfontosságú, ez azt jelenti, hogy ha csak a Felek másként nem állapodnak meg ezt a rendszert helyre kell állítani.”⁶⁶

(b) **A második pillér: a nemzetközi környezetvédelmi jog alapelvei**

12. A Bíróság megállapította, hogy a “környezetvédelmi jog legújabb normái vonatkoznak a Szerződés alkalmazására”⁶⁷. Emlékeztetett arra, hogy “az elmúlt két évtizedben számos új környezeti norma és szabvány fejlődött ki”⁶⁸. A Bíróság külön is kiemelte a fenntartható fejlődés, az elővigyázatosság és a megelőzés elveit.⁶⁹ A fenntartható fejlődés koncepciójából következően ezeket az új környezetvédelmi normákat és szabványokat a múltban megkezdett beruházások folytatása esetén is figyelembe kell venni.⁷⁰ Ahogyan a Bíróság rávilágít, ezt a 15 és 19. cikk nemhogy lehetővé teszi, de kötelezően írja elő.⁷¹ A Bíróság az 1977-es Szerződés 15. és 19. cikkére utalva megállapítja, hogy ezeket a normákat a két országnak “konkrét teljesítési kötelezettséggé kell változtatni”⁷².

13. A Bíróság hangoztatta, hogy “milyen nagy jelentőséget tulajdonít a környezetvédelem ügyének nem csupán az államok, hanem az egész emberiség számára”⁷³ megjegyezve, hogy a környezetvédelem fontossága nem került el egyik Fél figyelmét sem⁷⁴, csak a megtenni szükséges intézkedésekben nem tudtak megállapodni.⁷⁵ Ezeket a kérdéseket nyilvánvalóan jóhiszeműen és előfeltételek nélkül kell megtárgyalnunk és megoldanunk.

(c) **Harmadik pillér - a nemzetközi vízfolyások jogának alapelvei**
(különös tekintettel a határvízekre)

14. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a nemzetközi jog mai fejlődése megerősítette a nemzetközi jognak a nemzetközi vízfolyások nem hajózási célú használatával kapcsolatos alapelveit⁷⁶. Ezek az elvek többek között magukban foglalják nemzetközi vízfolyások erőforrásainak méltányos megosztásához való jogot valamint az együttműködési kötelezettséget a megosztott vízi erőforrások használatára. A Bíróság kimondja, hogy az államoknak kötelessége az együttműködés a vízfolyások védelmében és fejlesztésében⁷⁷. Ezek a kötelezettségek *a fortiori* érvényesek határvízek esetében.

⁶⁶ Itélet 144. bekezdés

⁶⁷ Itélet 112. bekezdés

⁶⁸ Itélet 140. bekezdés

⁶⁹ Itélet 140. bekezdés

⁷⁰ Itélet 140. bekezdés

⁷¹ Itélet 140. bekezdés

⁷² Itélet 112. bekezdés

⁷³ Itélet 53. bekezdés

⁷⁴ Itélet 57. bekezdés

⁷⁵ Itélet 107. bekezdés

⁷⁶ Itélet 85. bekezdés

⁷⁷ Az 1997 április 11-i közgyűlés dokumentuma A/51/819

15. Alapvető követelmény megfelelő mennyiségű víz juttatása az Öreg-Dunába, amely biztosítja a “méltányos és ésszerű részesedést egy nemzetközi vízfolyás erőforrásaiból”⁷⁸. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a magyar-szlovák Duna-szakaszon “a közös rendszer visszaállítása optimális módon fogja tükrözni a közös erőforrások használatának elméletét”⁷⁹.

(d) **Pénzügyi kérdések**

16. A pénzügyi kérdések vonatkozásában Magyarország kész arra, hogy kövesse a Bíróság iránymutatását. Mindazonáltal kész arra, hogy amennyiben szükséges, minden nagyobb összegű tételt egyenként is megvizsgáljon. Természetesen szükség van arra is, hogy a felek egymás között rendezzék a beruházások költségét a jelenleg fennálló *status quo* alapján, számításba véve azt a nyereséget is, amelyet a létesítmény 1992 óta termelt. Ezeknek a kérdéseknek az átfogó rendezése akkor lesz lehetséges, ha a Felek megállapodnak a működési rendben, és figyelembe veszik azokat a jogokat és kötelezettségeket, amelyek azokkal a tulajdoni arányokkal függenek össze, amelyek a helyzet stabilizációjához szükséges további beruházásokat követően alakulnak ki közöttük.

C. Egy lehetséges ütemterv a további tárgyalásokra a jogkövetkezmények fényében

17. A magyar fél úgy véli, az ítélet végrehajtása érdekében, a jelen helyzetben különösen előnyös lenne az alábbi ütemtervet követni, de természetesen az ütemterv a felek közötti megbeszélések tárgya.

- Szlovákia tájékoztatása az általa felépített létesítmények paramétereiről és mért hatásairól
- az eddigi adatok és hatások közös elemzése
- döntési alternatívák kidolgozása az egyes létesítmények lehetséges szerepéről a közös üzemelési rendben (C-variáns, Dunakiliti, Dunacsúny)
- közös környezeti hatástanulmány az egyes alternatívák lehetséges környezeti hatásáról
- döntés a mindkét fél számára elfogadható megoldásról

⁷⁸ Ítélet 78. bekezdés

⁷⁹ Ítélet 147. bekezdés

Az 1999.január 28-i jegyzőkönyv
5. sz. melléklete

A magyar fél 1999. január 28-án megtárgyalni javasolt kérdései

- 1) Kész-e a Szlovák Köztársaság átadni az országa területén megvalósult műszaki beruházások tervdokumentációját, üzemelési rendjének leírását, a vonatkozó energetikai adatokat és gazdasági mutatókat, valamint a beruházások mért környezeti hatásait?
- 2) Kész-e Szlovákia közös környezeti hatástanulmányra Magyarországgal annak érdekében, hogy közösen meghatározhassák a létező műszaki létesítmények közös üzemelési rendjét?
- 3) Kész-e Szlovákia elfogadni az Európai Unió segítségét a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásához szükséges intézkedések meghatározása érdekében, különös tekintettel a közös környezeti hatásvizsgálatban való részvételre?
- 4) Milyen menetrendet és ütemtervet javasol Szlovákia a tisztázatlan kérdések tárgyalásos rendezése érdekében?

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
6. sz. melléklete
Fordítás

Dr. Székely László,
a Magyar Köztársaság kormányküldöttsége vezetője
1999. január 19-i levélben megfogalmazott négy kérdéssel összefüggő

Emlékeztető

a) kérdés: *Kész-e a Szlovák Köztársaság átadni az országa területén megvalósult műszaki beruházások tervdokumentációját, üzemeltetési rendjének leírását, a vonatkozó energetikai adatokat és gazdasági mutatókat, valamint a beruházások mért környezeti hatásait?*

Válasz az a) kérdésre:

A Szlovák Köztársaság ismételten emlékeztetni kíván arra, hogy az érvényben lévő 1977. évi Szerződés azzal számolt, hogy ezeket a kérdéseket a Szerződés 3. cikke alapján kinevezett, az építéssel és üzemeltetéssel összefüggő kérdések ügyeivel megbízott kormány meghatalmazottak, illetve az általuk felállított szervek együttműködése keretében kell megoldani. Ezért kérte fel a Szlovák Köztársaság a Magyar Köztársaságot, hogy kormánya nevezze ki saját kormány meghatalmazottját, s továbbra is azt várja, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya - miként azt a Szerződés előíranyozza - ki fogja nevezni ezt a kormány meghatalmazottat.

A Szlovák Köztársaság soha sem ellenezte az adatok és dokumentációk cseréjét. Ebben az összefüggésben emlékeztetni kíván arra, hogy a Magyar Köztársaság rendelkezik a Közös Egyezményes Terv teljes saját dokumentációjával. Ami pedig a C változatot illeti, az arra vonatkozó dokumentációt a Szlovák Köztársaság Külügyminisztériuma a 28 990/93. OMSD számú jegyzéke kíséretében 1993. december 23-án átadta a Magyar Köztársaságnak.

Az ideiglenes üzemeltetési rend megvitatására meghívást kaptak a magyar szakértők is (pl. a Magyar Köztársaság határvízi megbízottja).

Ami a beruházásoknak a környezetre mért hatásait illeti, a szlovák fél az 1995. évi áprilisi Egyezmény alapján minden évben rendszeresen átadja a szóban forgó adatokat. Az Egyezményben pontosan meg vannak határozva a megfigyelési helyek, a megfigyelt és mért paraméterek, amelyek az egyes ideiglenes műszaki intézkedések hatásainak monitorozásán, valamint a Dunába és a Mosoni Dunába átengedett vízmennyiségen túlmenően információkkal szolgálnak a Bősi vízlépcsőnek a környezetre gyakorolt hatásairól is. Ezen túlmenően az 1995. évi Egyezmény, valamint a monitorozást végző megbízottak közös Statútuma egyaránt lehetővé teszi mindkét fél számára a megfigyelési helyek számának, valamint a figyelemmel kísért paraméterek mennyiségének a bővítését.

b) kérdés: *Kész-e Szlovákia közös környezeti hatástanulmányra Magyarországgal annak érdekében, hogy közösen meghatározhassák a létező műszaki létesítmények közös üzemelési rendjét?*

Válasz a b) kérdésre:

A szlovák fél emlékeztetni kíván arra, hogy az 1995. április 19-ei Egyezmény alapján már megvalósul a közös monitoring.

A szlovák fél mindig is készen állt arra, hogy közösen vizsgálja a környezetre gyakorolt hatásokat, amit az is igazol, hogy a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásáról korábban tárgyaló kormányküldöttségek keretében működő környezetvédelmi szakértői munkacsoport valamennyi nemzetközi egyezmény és megállapodás figyelembevételével, a Pozsony és Budapest között az érintett térség egészére vonatkozóan közösen kidolgozta a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer létező és tervezett létesítményei környezetre gyakorolt hatásai vizsgálatára vonatkozó elveket. Ezen felül - a feleknek azzal a közösen kinyilvánított szándékával összefüggésben, hogy a közös vízlépcsőrendszer üzemeltetési rendjét a megállapított eredményekhez igazítják - kidolgozta annak a monitor-hálózatnak a javaslatát is, amely azt a célt szolgálta volna, hogy a Duna Pozsony és Budapest közötti egész szakaszán elbírálják a beruházások hatásait.

A szerződés szerint az üzemeltetési rendet az egész rendszer befejezését követően közösen kell meghatározni.

Egyidejűleg a Szlovák Köztársaság szükségesnek tartja felhívni a figyelmet a parafált Keret-megállapodás IV. cikkére, amely megerősíti azokat az alapvető közös törekvéseket, amelyeket a tárgyaló felek 1998. februárjában a környezeti hatások megítélésével és a környezet megóvásának erősítésével összefüggésben képviseltek.

c) kérdés: *Kész-e Szlovákia elfogadni az Európai Unió segítségét a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásához szükséges intézkedések meghatározása érdekében, különös tekintettel a közös környezeti hatásvizsgálatokban való részvételre?*

Válasz a c) kérdésre:

A Szlovák Köztársaság soha sem utasította el és nem is utasítja el a harmadik fél ismereteinek és tapasztalatainak hasznosítását. Azonban abból indul ki, hogy ennek a segítségnek a műszaki és szakmai kérdésekben tanácsadói jelleget kellene öltetnie és azt akkor kellene igénybe venni, amikor a felek (a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság szakértői és küldöttségei) specifikus problémákat állapítanak meg és egyetértésre jutnak abban, hogy az ilyen különleges problémák megoldása érdekében célszerű lenne igénybe venni a harmadik fél szakértői tanácsát. A harmadik felet illetően különböző intézmények jöhetnek szóba, beleértve az Európai Uniót is. A lényeg az, hogy az adott területen nemzetközileg elismert tevékenységet folytató intézményről legyen szó. Hajózási kérdésekben, pl. ilyen harmadik fél lehetne az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (annak is a Vízi-közlekedési Munkabizottsága), vagy a Duna Bizottság; más kérdések esetében természetesen más intézmények jöhetnek szóba.

d) kérdés: *Milyen menetrendet és ütemtervet javasol Szlovákia a tisztázatlan kérdések tárgyalásos rendezése érdekében?*

Válasz a d) kérdésre:

A Szlovák Köztársaság szükségesnek tartja, hogy a tárgyaló küldöttségek minden olyan kérdést megvitassanak, amelyekre a Nemzetközi Bíróság ítélete alapján (az ítélet 155. Bekezdésének 2 B, C, D és E pontja) megoldást kell találniuk. Így tárgyaltak a felek 1997. októbere és 1998. februárja között.

A jelenlegi helyzet fényében mindenképp az 1977. szeptember 16-i Szerződés céljainak elérését szolgáló valamennyi intézkedésről kell megállapodni abban a teljes földrajzi térségben, amelyre a Szerződés vonatkozik. Ezek az intézkedések mindenképp műszaki-szakmai jellegűek. Ezért ezeket az illetékes szakértői munkacsoportoknak kellene megvitatniuk, s javaslataikat a kormányküldöttségek elé kellene terjeszteniük.

Ezt követően kell megvitatni az üzemeltetési rend kérdését.

A műszaki megoldás függvényében alakulnak majd az olyan kérdések, mint a haszon felosztása, a kártérítés, továbbá az építésre és az üzemeltetésre fordított költségek elszámolása.

A Bíróság határozatában kimondottan le is szögezi, hogy a szóban forgó elszámolás során figyelembe kell venni azokat az intézkedéseket, amelyeket a felek a bírósági határozat 2 B és C pontjának alkalmazása során elfogadnak.

Javasoljuk, hogy a fenti kérdéseket fokozatosan megfelelő alábbi szakértői munkacsoportok vitassák meg, mégpedig:

- *vízgazdálkodási munkacsoport* (amelynek vezetőjéül szlovák részről Ing.Marián Supekot, a Földművelésügyi Minisztérium Folyóvízi Főosztályának igazgatóját jelöljük),
- *hajózási munkacsoport* (amelynek vezetőjéül szlovák részről Ing.Karol Andát, a Közlekedési Minisztérium vízi-közlekedési szekciójának főigazgatóját jelöljük),
- *környezetvédelmi munkacsoport* (amelynek vezetőjéül szlovák részről Ing.Ivan Zavadskyt, a Környezetvédelmi Minisztérium természeti tényezők védelmével és a környezeti kockázatok kérdéseivel foglalkozó szekciójának főigazgatóját javasoljuk),
- *energetikai munkacsoport* (amelynek vezetőjéül szlovák részről Dr.Ing.Ján Hijjt, a Gazdasági minisztérium energetikával, ásványi nyersanyagokkal és kohászattal foglalkozó szekciójának főigazgatóját javasoljuk),
- *pénzügyi munkacsoport* (amelynek vezetőjéül szlovák részről Ing.Ján Vancíkot, a Pénzügyminisztériumnak a vállalkozói szféra finanszírozásával foglalkozó főosztályának vezetőjét javasoljuk),

Javasoljuk, hogy küldöttségeink soron következő találkozására Pozsonyban kerüljön sor 1999. március 10-én. Az addig rendelkezésünkre álló időben a szakértői munkacsoportoknak szakmai kérdéseket kellene megvitatniuk. Az általuk elért eredményeket a kormányküldöttségeknek kellene megtárgyalni és jóváhagyni.

A kormányküldöttségek találkozóinak időpontját a jövőben úgy kellene meghatározni, hogy teret biztosítsanak a szakértői munkacsoportokban született különböző javaslatok felelősségteljes megvitatásához.

Tekintettel arra, hogy annak a megoldásnak, amelyben megállapodunk, globálisnak kellene lennie, feltételezzük, hogy tárgyalásaink során a bevált “csomag” elvet lenne célszerű alkalmazni.

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
7. sz. melléklete
Fordítás

**A Szlovák Köztársaság kormány-küldöttsége vezetője
1999. január 28-ai felszólalásának szövege**

Tisztelt Kormánybiztos Úr!
A magyar küldöttség tisztelt tagjai!

Engedjék meg, hogy a szlovák küldöttség tagjai nevében szívből jövő köszönetet mondjak Önöknek a szívélyes fogadtatásért.

Örömünkre szolgál, hogy két hónap elteltével ismét összejöttünk, hogy folytassuk a Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítéletének végrehajtásával összefüggő tárgyalásainkat.

Szeretném biztosítani Önöket arról, hogy mi - miként az a 1997. októberében megkezdett tárgyalásaink első pillanatától kezdve egyértelmű volt - továbbra is érdekelték vagyunk abban, hogy érdemi megoldást találjunk mindarra az összes nyitott kérdésre - és szeretném ismételt hangsúlyozni, valóban érdemi megoldásra törekszünk - amelyek esetében a Nemzetközi Bíróság - miután egyértelmű válaszokat adott azokra a jogi kérdésekre, amelyeket a bíróság elé terjesztettünk - a közöttünk folyó tárgyalásokra bízta a megoldást.

Ez a tárgyilagosság, továbbá az az őszinte törekvés vezérelte következetesen magatartásunkat, hogy közösen megtaláljuk a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság viszonyát ma is meghatározó 1977. évi Szerződés céljai teljesítéséhez szükséges műszaki intézkedéseket, hogy megnyugtató módon megoldjuk a károk megtérítésének, valamint az építésre és üzemeltetésre fordított költségek kérdését, hogy megerősítsük a környezet védelmét, továbbá, hogy a Magyar Köztársaságot is bevonjuk a Rendszer közös üzemeltetésébe. Ezeket a kérdéseket komplex és kiegyensúlyozott módon kellett és kell megoldani, úgy, miként azt a Szerződés előkészítése és megkötése idején a szerződő felek feltételezték.

Magatartásunkat a továbbiakban is a tárgyilagosság fogja irányítani. Ennek megfelelően küldtük meg Önöknek a mai tárgyalásunkat megelőzően több, mint egy hónapja (öt hete) azt a hét kérdésből álló listánkat, amelyekkel összefüggésben szívesen megismernénk a magyar fél válaszait. Olyan kérdésekről van szó, amelyeket véleményünk szerint a további tárgyalások, valamint az ítélet végrehajtásával összefüggő egész kérdéscsomag megoldása miatt is fontos lenne megválaszolni. Ez ideig még nem kaptuk meg ezeket a válaszokat, s ezért reméljük, hogy a mai tárgyalásokat a magyar fél felhasználja arra is, hogy átnyújtsa nekünk ezeket a válaszokat.

Pontosan egy héttel ezelőtt kaptuk meg a magyar álláspontot tartalmazó dokumentumot (Hungarian Position Paper).

Nem tudom megállni, hogy ne adjak hangot csalódottságunknak amiatt, hogy ez a Szlovákiának átadott magyar dokumentum nem tisztázza Magyarország álláspontját. Nem világos a számunkra, hogy Magyarország tiszteletben tartja-e a Szerződést, mint amely szabályozza a felek közötti viszonyt, avagy nem. Ez ideig egyetlen lépés, gesztus, vagy a magyar álláspont egyetlen szava sem teszi lehetővé Szlovákia számára olyan következtetés levonását, miszerint Magyarország a Szerződés alapján kész lenne megújítani a felek közötti együttműködést, valamint megújítani azokat az intézményes kapcsolatokat, amelyek nélkülözhetetlenek az ilyen együttműködés szempontjából. Ez valójában elvi kérdés. A szerződést *meg lehet* változtatni. A rendszert *módosítani kellene*, a közös tulajdon részarányát, valamint a költségeket és a hasznot *felül kell majd* vizsgálni, az üzemeltetési rendről *majd meg kell* állapodni, de mindezt a Szerződés által előírányozott mechanizmusok felhasználásával és nem másként kell majd elvégezni. Az 1977. évi szerződés *érvényes*, nem veszítette el érvényességét, s annak céljait a szerződés ésszerű alkalmazásával *meg kell* valósítani.

Tekintettel arra, hogy világosan meghatározott szerződéses kötelek előtt és nem jogi vákuum előtt állunk, ennek megfelelően kell eljárunk. A Nemzetközi Bíróság által pontosan megszabott módon kell keresnünk azokat az utakat, amelyek révén eltávolíthatjuk a fennálló jogsértéseket. Az ilyen megoldásoknak azonban biztosítaniuk kell a Szerződés céljainak elérését. Valamennyi célt el kell érni, egyik sem rendelkezik előnnyel a többi előtt.

Jelenlegi törekvéseink során természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül a fennálló realitásokat. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy ezeknek a realitásoknak a többsége (a C változat felépítését kivéve) jogsértő aktusok következménye. A Nemzetközi Bíróság ítélete azokat nem “legitimálta”. Miként arra a Bíróság is felhívta a figyelmünket, a jogsértésből nem származik jog (*ex injuria jus non oritur*). Amennyiben az említett jogsértő realitások és a Szerződés meg nem valósult céljai között alapvető konfliktus állna fenn, akkor ez a jogsértés *nem kerekedhet felül*. Azt orvosolni kell.

Magyarország helyesen emlékeztet a Bíróság azon álláspontjára, hogy a Bíróság teljesen elveszítené a realitásérzékét, ha elrendelné a kötelezettségek egy részének ismételt megerősítését és a Dunacsúnban felépített létesítményeket elbontatná, amikor ezek a létező létesítmények adekvát módon szolgálhatják a Szerződés céljait. Ez világosan vonatkozik Dunakiliti és Dunacsún kérdésére. Míg Dunacsúnon olyan létesítmények vannak, amelyek lehetővé teszik a Szerződés céljainak elérését a bőszi szakaszon, s ezáltal Dunakiliti befejezése *gyakorlatilag* feleslegessé válik, nem léteznek azonban olyan *épitmények, amelyek* ilyen funkciót látnának el a nagymarosi szakaszon. Ugyanekkor ez az állapot nem az az állapot, amelyen nem lehetne változtatni.

Az, hogy a Szerződés céljainak eléréséhez ezen a szakaszon (ebben a vonatkozásban örömről szolgál, hogy a Magyar Köztársaság a Nemzetközi Bírósághoz 1998. december 7-én benyújtott írásos állásfoglalásának 4.6. bekezdésében elismerte, hogy ezeket a célokat a Szerződés által érintett egész földrajzi térségben el kell érni) szükség van-e duzzasztógátra, avagy sem - nem olyan kérdés, amelyet jogászok perlekedésével lehetne eldönteni. Ez egy kimondottan szakmai és technológiai kérdés. Sem az Önök, sem a mi jogászaink nem vehetik át a felelősséget azért, hogy féken tartják az árvizeket, amikor azok bekövetkeznek. Az is nyilvánvaló, hogy be fognak következni. Csak egy dolog “bizonytalan”, hogy *mikor* következnek be. A legkörmönfontabb jogászai magyarázat sem segít megoldani a hajózási

kérdéseket. Ezek a kérdések a hajózási szakemberekre tartoznak. A jogi szakértők nem tudnak intézkedéseket ajánlani a környezet megvédésére a Duna nagymarosi szakaszának térségében. Nem tagadhatjuk le, hogy miközben ezek a problémák gyorsan növekszenek, nem függnék össze semmiféle duzzasztógátat, mivel nem létezik a nagymarosi gát. Amennyiben valóban értelmes eszmecserét akarunk folytatni, akkor tárgyalásainkból nem zárhatjuk ki a tudományos és műszaki szakértőket. Ennek az elvárásnak tesz eleget a mi küldöttségünk összetétele. Sajnálattal kell azonban megállapítanom, hogy magyar oldalon csak jogászokat és ökológusokat látunk. Hol vannak vajon a hajózási szakemberek, a vízgazdálkodási szakemberek, a pénzügyi és további más szakemberek?

Ezért ebben a helyzetben igencsak elhamarkodottnak ítéljük, hogy Magyarország feltegye Szlovákiának azt a kérdést, hogy hajlandó lenne-e elfogadni harmadik fél szakértőinek a segítségét. A “harmadik” fél bevonásának csak akkor van értelme, amikor a “két” fél már tárgyalt egymással. A helyzet pedig nem ez. Önök a saját tárgyaló küldöttségüket lényegében csak jogi szakértőkre korlátozzák. A jogi kérdések esetében a harmadik felet a Nemzetközi Bíróság jelenti és az marad a jövőben is. Ami a tudományos és műszaki kérdéseket illeti, Magyarországnak mindenképp előtte kellene biztosítania, hogy saját szakértői is bekapcsolódhassanak a tárgyalásokba, s nem kellene ehelyett harmadik félről beszélnie.

Szeretném biztosítani Önöket arról, hogy Szlovákia - amely a harmadik fél szakértőire vonatkozó rendelkezést javasolt szerepeltetni a Keretegyezményben - érdekében állna megismerni a nemzetközileg elismert szakértők véleményét olyan kérdésekben, mint a hajózás, az árvízvédelem és a környezetvédelem.

Ami a környezetvédelmet illeti, Magyarország nem adott választ arra, hogy mi lett a sorsa azoknak a terveknek, amelyek a régi Duna-mederben végzendő munkákra vonatkoztak, mi lett a sorsa annak az egyezmény-javaslatnak, amely az egész érintett térség monitorozására vonatkozott. Ehelyett a C változat hatásainak monitorozását sürgeti. Gondolom, a magyar fél ismeri az 1995. áprilisi kormányközi egyezményt. Gondolom, rendelkezik a monitoringról készített közös jelentésekről. És gondolom, arról is van tudomása, hogy a magyar partner már két alkalommal mondta le az utolsó pillanatban azokat a megállapodott találkozásokat, amelyeken a monitoring során szerzett adatokat cserélték volna ki és az 1995. évi kormányközi egyezménynek megfelelően elkészítették volna az 1998. évi monitorozásról szóló, a Szlovák Köztársaság Kormánya és a Magyar Köztársaság Kormánya elé terjesztendő közös jelentést.

Tisztelt Küldöttségvezető Úr!

A szakértői csoportok munkája - miként azt Ön bemutatni igyekszik - nem merült ki abban, hogy megvitatták a Keretegyezmény tervezetében foglalt megoldásokat. A szakértők közösen számos más javaslatot és lehetőséget is megvitattak, s megvizsgálták azt is, hogy ezek a javaslatok elősegítenék-e a Szerződés céljainak megvalósítását. *Közösen* arra a következtetésre jutottak, hogy ez nem lenne így. Ezeket a következtetéseket, ezeket a tényeket nem lehet figyelmen kívül hagyni, mert ez azzal a kockázattal járna, hogy túl sok időt veszítenénk az olyan munkák megisméltésével, amelyeket egyszer már elvégeztünk. Rendkívül sajnálom, hogy a magyar küldöttségből ismét hiányoznak a tudományos és műszaki kérdések szakértői, mivel a tudományos és műszaki kérdéseket nélkülük értelmesen nem is lehet megvitatni.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Befejezésül engedjen meg még két megjegyzést. A tömegtájékoztatási eszközök, s kiváltképpen a magyar sajtó képviselői aktivitásának köszönhetően tudomásunkra jutott, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya állítólag elfogadott (vagy talán ma fogad el) egy a “dunai kérdéskörrel” összefüggő határozatot. Bár a sajtó útján felkérést kaptunk, hogy foglaljunk állást ezzel a dokumentummal, vagy annak tervezetével kapcsolatban - miként arról bizonyára tudomása van - a szlovák fél tartózkodott az újsághírek kommentálásától, mivel bennünket erről a határozatról, vagy annak tervezetéről hivatalosan nem tájékoztattak. Szeretném azonban hozzátenni, hogy nagyon örülnénk annak, ha megküldenék nekünk - amennyiben ez lehetséges - ennek a határozatnak a másolatát. Ezúton szeretném tisztelettel megkérni Önt, kedves kolléga úr erre.

Végezetül szeretném biztosítani Önt arról, hogy készen állok a szlovák fél nevében megválaszolni azt a négy kérdést, amelyet az 1999. január 19-én kelt, a mai budapesti találkozóra szóló meghívást tartalmazó levelében fogalmazott meg. (A levelet január 21-én kaptam meg.)

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
8. sz. melléklete

**Dr. Székely Lászlónak,
a magyar kormányküldöttség vezetőjének bevezető beszéde**

Tisztelt Kocinger Úr!

Tisztelt Szlovák Tárgyalódelegáció!

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy őszinte örömet fejezhessem ki annak okán, hogy a tárgyalódelegáció tisztelt tagjait Budapesten köszönhetem a jelen újabb tárgyalási forduló helyszínén, s itt ragadnám meg az alkalmat, hogy valamennyiüknek boldog új esztendőt kívánjak. Nézzék el nekem, hogy az udvariassági formuláknak ezzel véget is vetek, de úgy gondolom rengeteg feladat vár reánk – reményeink szerint –, így inkább rátérnék mondanivalóm érdemi részére.

Tisztelt Delegációvezető Úr!

Kormányaink felelős tényezőinek állásfoglalásai, a közöttünk lebonyolódott iratváltások, a Hágai Nemzetközi Bírósághoz címzett beadványaink alapján engedjék meg, hogy leszögezzem azt a kiindulópontot, amelyben úgy tűnik, hogy teljes egyetértés van közöttünk, nevezetesen abban, hogy tárgyalásaink célja: az 1977-es államközi szerződésnek a Hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítéletével meghatározott tartalmának a végrehajtása.

Tárgyalásainkat a konstruktív szellem és a jóhiszeműség kell vezérelje, tehát mindkét félnek tartózkodnia kell attól a magatartástól, amivel annak idején Kennedy elnök jellemezte szovjet tárgyalópartnereit, akik szerint: “ami a mienk az a mienk, minden más tárgyalható”.

Tény tehát, hogy a két kormány álláspontja egyezik abban, hogy rugalmas és előfeltételek nélküli tárgyalásokon kell megtalálni a mindkét fél által elfogadható végrehajtási módokat, s mindkét fél több ízben leszögezte, hogy az ítéletből fakadó jogkövetkezmények világosak és egyértelműek. A baj az, hogy érzékelhető különbségek mutatkoznak abban a kérdésben, hogy melyek ezek a jogkövetkezmények, feladatok. Az Önöknek átadott Magyar Álláspont címet viselő dokumentum pontosan ennek összefoglalására tett kísérletet, s mint ilyen, autentikus magyar értelmezését tartalmazza a hágai ítéletnek. Főbb megállapításaiból kiemelném az alábbiakat:

- a felek tárgyalásainak rugalmas és jóhiszemű módszert kell mutatnia;
- a jóhiszeműség bizonyítéka lenne pártatlan harmadik fél bevonása a tárgyalásokba, különösen a környezet védelmét illető kérdések kapcsán;

- a Bíróság útmutatása szerint közös környezeti hatástanulmány eredményeire támaszkodva meg kell találni az erőműrendszer olyan üzemeltetési módját, amely a meglévő létesítményekkel kielégíti az 1977-es szerződés céljait, ideértve a környezetvédelmet és az energiatermelést is;
- a tárgyalások célja: a meglévő létesítményekkel megvalósítani a '77-es szerződés céljait; ha ez szükséges, a célok értelemszerű "lefelé" modulálásával, tekintettel az 1992-re kialakult tényleges helyzetre;
- a megoldás három pillérré épülhet:
 - a) az 1977-es szerződés célkitűzései
 - a meglévő létesítmények által elérhető mértékben,
 - a dunacsúni létesítmény átvette Dunakiliti szerepét, de ugyanakkor Nagymaroson egy erőmű felépítésének "többé nincs értelme", mert mindkét fél elvetette a csúcsrajátást,
 - az 1992-ig megépült létesítményeket a közös üzemeltetési rendszer részeivé kell tenni.
 - b) a nemzetközi környezetvédelmi jog alapelvei
 - a '77-es szerződés 15. és 19. cikkére alapozva a Bíróság megállapította, hogy ezeket a normákat a két félnek "konkrét teljesítési kötelezettséggé kell változtatni".
 - c) a nemzetközi vízfolyások jogának alapelvei
(különös tekintettel a határvízekre)
 - ebből következik az erőforrások méltányos megosztásához való jog és együttműködési kötelezettség mindkét ország részére;
 - "méltányos és ésszerű részesedés" Magyarország számára nemzetközi vízfolyás erőforrásaiból, amelynek felhasználásában a Magyar Köztársaság visszakapja szuverenitását.

A fentiekre tekintettel mindenekelőtt – a magyar állásponttal kapcsolatos szlovák vélemény megismerése után – a tárgyalásaink menetét nagyban meghatározó alábbi témákban javasoljuk közös álláspont kialakítását:

- a.) A Bósi Vízlépcsőrendszernek a Szlovák Köztársaság területén megvalósult műszaki fölétesítményei tervdokumentációjának, üzemelési rendje leírásának, a vonatkozó energetikai adatoknak és gazdasági mutatóknak, valamint a beruházások mért környezeti hatásainak átadása;
- b.) Közös környezeti hatástanulmány annak érdekében, hogy közösen meghatározhassuk a létező műszaki létesítmények közös üzemelési rendjét;
- c.) Az Európai Unió segítségének elfogadása a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásához szükséges intézkedések meghatározása érdekében, különös tekintettel a közös környezeti hatásvizsgálatban való részvételre;
- d.) Menetrend és ütemterv meghatározása a tisztázatlan kérdések tárgyalásos rendezése érdekében.

Köszönöm figyelmüket, s eredményes munkát kívánok mindannyiunknak!

Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv
9. sz. melléklet

A magyar tárgyalóküldöttség álláspontja a szlovák fél 1998. december 21-i kérdéseivel kapcsolatban

1) A keretmegállapodás-tervezetre vonatkozó magyar álláspont jól ismert a szlovák fél előtt, hiszen azt különféle formában lehetőségünk volt kifejtteni. A keretmegállapodás-tervezet a Magyar Köztársaság kormánya által el nem fogadott szakértői anyag, mely a hágai Nemzetközi Bíróságnak a tárgyban hozott 1997. szeptember 25-i ítéletével (a továbbiakban: Ítélet) való inkonzisztenciája miatt alkalmatlan arra, hogy az Ítélet végrehajtási módozatának alapjául szolgáljon.

Általánosan a tervezet alkalmatlan arra, hogy alapja legyen egy olyan közös üzemeltetésnek, mely az Ítéletéből következne. Ezzel a magyar állásponttal a szlovák félnek is tisztában kell lennie, hiszen

- a keretmegállapodás-tervezetet sem az előző, sem a jelenlegi magyar kormány nem fogadta el;
- az erre vonatkozó álláspontunkat részletesen ismertettük az 1998. november 27-i pozsonyi találkozónkon;
- mindez összefoglalásra és kifejtésre került az 1998. december 7-én, a hágai Nemzetközi Bírósághoz benyújtott írásos állásfoglalásunkban (*Written Statement*: 1.6., 2.3.-2.9. és 2.14. pontok).

A keretmegállapodás-tervezet ugyanakkor nem ad választ számos olyan kérdésre, melyek megválaszolásának következnie kellene a hágai ítéletben foglaltakból. Ilyen kérdés például, hogy

- miként lehet biztosítani az Ítélet 140. pontjába foglalt kötelezettséget, mely szerint: “Különösen kielégítő megoldást kell találni a Duna régi medrébe és a folyó mindkét oldalán lévő mellékágakba bocsátandó vízmennyiséget illetően”, azaz közös kötelezettségünk biztosítani a természeti rend fenntartásához elengedhetetlenül szükséges vízmennyiséget;
- miként lehet biztosítani, hogy a felek, s így Magyarország is méltányos és ésszerű módon részesülhessen a Duna mint határfolyó hasznaiból, azaz a Duna vízhozamának méltányos és ésszerű hányada kerüljön a Duna főmedrébe és a magyar oldalon lévő mellékágakba.

A magyar fél az 1993-as Külön Megállapodásban vállalt kötelezettségének maradéktalanul eleget téve a Nemzetközi Bíróság ítéletéből eredő, az Ítélet által megszabott korlátok közötti végrehajtásával kapcsolatos minden kérdést kész megtárgyalni, függetlenül attól, hogy az adott kérdésről bármilyen más dokumentumban történt-e említés, illetve, hogy arra milyen összefüggésben került sor. Éppen ezért, véleményünk szerint, nem szükséges, hogy előre listát állítsunk fel arról, mely pontjai a keretmegállapodás-tervezetnek

használhatók még esetleg, s melyek azok, melyek nem. Ez a további tárgyalások során automatikusan ki fog alakulni.

A magyar fél meg van róla győződve, hogy a keretmegállapodás-tervezet toldozgatásával nem lehet eredményre jutni. A vitás kérdések rendezéséhez legelőször is az Ítéletből következő jogokat és kötelezettségeket kell azonosítani.

2) A hágai ítélettel módosított 1977-es szerződés céljainak teljesülését a magyar fél az Ítéletben foglaltakkal összhangban a következőképpen képzei.

<i>Energiatermelés</i>	A gabčikovo-i erőmű <i>run-of-the-river</i> üzemmódban termel áramot, melyhez a szükséges duzzasztást a cunovo-i duzzasztómű biztosítja. Alsó vízlépcső – az Ítéletnek megfelelően – nem épül. A dunakiliti duzzasztó tervezett funkcióját – megfelelő feltételek esetén – a cunovo-i komplexum veheti át.
<i>Hajózás</i>	A hajóforgalom a gabčikovo-i üzemvízcsatornán bonyolódik, mely megfelelő hajózóutat biztosít. Szap és Nagymaros között a hagyományos folyamszabályozás eszközeivel megfelelő, a jelenlegi és a középtávon várható forgalmi igényeket kielégítő hajózóút biztosítható. A magyar fél továbbá kész megvizsgálni, indokolt-e a Duna főmedrét szükség-hajózóútként fenntartani.
<i>Árvízvédelem</i>	A megépült létesítmények megfelelően kielégítik a Szerződés árvízvédelmi céljait.
<i>Környezetvédelem</i>	A Duna menti fonatos ágrendszer egyedülálló élővilágát elsősorban megfelelő mennyiségű, dinamikájú víz biztosításával lehet megvédeni, melyet megfelelő technikai megoldásokkal kell kiegészíteni. Gondoskodni kell arról, hogy megmaradjon a folyóvízi ökoszisztéma, azaz valamennyi oldalának dinamikus, élő kapcsolata legyen a főággal.

Lényeges eleme tehát a magyar elképzeléseknek, hogy a Szerződés céljait a már felépült létesítményekkel kell megoldani, természetesen olyan mértékben kielégítve azokat, amilyen mértékben az a már létező létesítményekkel lehetséges.

Meg kell állapítani továbbá, hogy milyen mértékben kell megosztani a vizet az üzemvízcsatorna, illetve az eredeti meder és mellékágrendszere között, hogy a felek kielégítsék azokat a követelményeket, melyek a nemzetközi környezetvédelmi jog és a nemzetközi folyamvizek jogának előírásaiból, szabályaiból fakadnak.

Végül szintén igen lényeges elvi kérdés, hogy milyen módon tesszük az üzemeltetést méltányossá abban a tekintetben, hogy a rendszer hasznaiból a befektetések és a határfolyóból mint természeti erőforrásból való ésszerű és méltányos részesedés arányában részesülhessenek a felek.

3) A hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítélete miközben érintetlenül hagyta a Szerződés hatályát és megerősítette céljait, alapjaiban változtatta meg annak tartalmát. A Bíróság ítélete után először a két félnek meg kell állapodnia a végrehajtás módozatában, s amikor a rendezés általános elvei lefektetésre kerülnek, akkor kezdődhet meg a végrehajtás technikai kivitelezése. A két fél megállapodásának többek között éppen azt kell tisztáznia, hogy az Ítélet után mi és hogyan maradt meg az eredeti Szerződésből. Amíg eddig a pontig el

nem jutunk, nem beszélhetünk a Szerződés megvalósításáról, hiszen nem tudjuk, mi van pontosan a Szerződésben.

4) Közös üzemeltetési rend kialakítására, az üzemelő létesítmények kormány meghatalmazottak által felügyelt közös működtetésére csak azután kerülhet sor, hogy a két fél az Ítéletből fakadó jogok és kötelezettségek közös értelmezése után megállapodik a vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos lényeges kérdésekben. A létesítményrendszerrel kapcsolatos végleges rendezést követően a magyar fél kész kinevezni a kormány meghatalmazottat és felállítani apparátusát, ha ez szükséges. Addig, ideiglenesen – a Magyar Köztársaság kormányának 1999. január 28-án hozott határozatának értelmében – az Ítélet végrehajtásáért felelős kormánybiztos látja el a kormány meghatalmazotti jogköröket a hágai ítéletből fakadó kötelezettségek mértékéig, ha és amennyiben erre szükség van.

5) A Duna főmedrének szabályozására szintén csak azután kerülhet sor, hogy a vízlépcsőrendszer üzemeltetésének lényeges kérdései tisztázódtak. A magyar fél álláspontja szerint ugyanis különböző műszaki megoldások lesznek optimálisak a vízmegosztás különböző eseteiben. Ezért az eredeti meder rendezése függvénye a vízmegosztásról és a közös üzemeltetési rendről való megállapodásnak.

Az új magyar Kormány hivatalba lépése után új, komplex tudományos kutatásra adott megbízást annak érdekében, hogy az Ítéletnek eleget tegyen. A kutatás célja, hogy a természetvédelmi követelményeknek eleget tevő vízkormányzás alternatíváit vizsgálja és értékelje a Duna főmedrében és a mellékágrendszerben Dunakiliti és Szap között. Amint a kutatási eredmények megszületnek, azokról haladéktalanul a szlovák felet tájékoztatni fogjuk.

6) Jelenleg monitoring vizsgálatok egyrészt folynak a Szigetközben a két kormány 1995. április 19-i megállapodásának megfelelően, másrészt a Duna közös szakaszán az 1976-os határvízi egyezmény alapján. Ezt továbbfejleszteni olyan irányban lenne kívánatos, melynek elsődleges célja olyan közös jogforrás megteremtése, amely egy egységes, összehangolt környezeti monitoring-rendszer alapja lehet. Ennek keretét a két ország között aláírás előtt álló kormányközi környezetvédelmi együttműködési megállapodás adhat.

Javaslatunk, hogy először a meglévő vizsgálatok továbbfolytatása mellett az egységesítésből eredő többlet-információkat lehetne hasznosítani, lényegében többletkiadások nélkül. Ezeket az előnyöket kihasználva lehetne dönteni egy későbbi fázisban a vizsgálati rendszer továbbfejlesztéséről.

7) A további tárgyalásokon tisztázandó kérdés, hogy a magyar félnek van-e, s ha igen, milyen mértékű adóssága a bőszi vízlépcsőrendszer építésében. Mint azt az Ítélet kimondta, a felépült létesítményekkel a Szerződés valamennyi célja teljesíthető, s ezek közös üzemeltetéséről kell megállapodni. Természetesen a magyar fél tisztában van azzal is, hogy jelentős részt kell vállalnia a Duna főmedrében szükséges technikai beavatkozások megvalósításában a környezetvédelmi követelmények teljesítése érdekében, illetve beruházások szükségessége a Szap alatti Duna-szakasz hajózhatósága javítása érdekében is.

Mindenképpen szükséges viszont, hogy a két fél a megállapodás során teljesítse az Ítéletnek azt a követelményét is, hogy a felekre háruló költségek és beruházások, illetve a felek által élvezett hasznok egymással arányban legyenek.

Az eredeti Szerződés ezt úgy kívánta megvalósítani, hogy mindkét fél egyenlő beruházásával az előnyökben való egyenlő nagyságú részesedése járt. A magyar fél álláspontja szerint nem feltétlenül szükségeszerű a beruházási hányad 50-50 %-os szintre hozása. Elképzelhető többek között a tulajdoni hányadok vagy az áramtermelésből való részesedés új – a beruházási hányadra és az áramtermelésre felhasznált természeti erőforrásból való részesedésre tekintettel megállapított – arányának kialakításával méltányos gazdasági viszony kialakítása. Itt kell hangsúlyoznunk azt is, hogy az Ítélet értelmében Magyarországnak csak akkor kell a C-variánssal kapcsolatos költségeket (vagy azok egy részét) viselnie, ha részesedni kíván annak hasznaiból (vagy a hasznok egy részéből).

Álláspontunk szerint az, hogy a “feleknek a vízlépcsőrendszer használatában és hasznában egyenlően kell részesedniük” (Ítélet: 146. pont) nem feltétlenül jelent minden egyes részlemben pontosan 50-50 %-os megoszlást. Erre utal az Ítélettel módosított 1977-es Szerződés azon kitétele is, hogy az áramtermelésből való részesedés rovására a vizet bármelyik fél más módon használhatja.

A magyar fél ezen a téren is nyitott az alternatívák széles skálájának megvizsgálására.

Budapest, 1999. január 28.

Agreed Minutes

**of the meeting held in Budapest on January 28th, 1999,
between the delegation of the Republic of Hungary and
the Slovak Republic
on the implementation of the Judgment
of the International Court of Justice at The Hague
in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

1. The delegation of the Government of the Republic of Hungary, led by Dr. László Székely, Government's Commissioner for the Danube, and the delegation of the Government of the Slovak Republic, led by Ing. Dominik Kocinger, Plenipotentiary of the Government of the Slovak Republic for the construction and operation of the Gabčíkovo-Nagymaros Project, held negotiations in Budapest on January 28, 1999, on the modalities for the execution of the Judgment of the International Court of Justice at The Hague in the case concerning the Gabčíkovo -Nagymaros Project delivered on September 25, 1997. The list of participants of the meeting is contained in Annex No.2.
2. Prior to the meeting the negotiating parties had mutually communicated their questions and positions regarding the negotiation. The list of questions of the Slovak party is contained in Annex No..3. The Hungarian party's position is contained in Annex No.4. The Hungarian party attached four questions to its position which are contained in Annex No..5.
3. The negotiation commenced with opening speeches by the delegation leaders. Dr. László Székely's speech is contained in Annex No.8, Ing. Dominik Kocinger's speech is contained in Annex No.7, while the response of the Slovak party to the four questions of the Hungarian party is contained in Annex No.6.
4. The Hungarian party advised that the Hungarian Government had requested the Government's Commissioner for the Danube to temporarily act as the Government's Plenipotentiary until the final agreement on the system of works is concluded in the event and to the extent it is clearly necessary on the basis of the outcome of negotiations pursued in connection with the execution of the Judgment of the International Court of The Hague.
5. The negotiating parties repeatedly confirmed that in accordance with Article 5(2) of the Special Agreement they fully accept and will execute the Judgment of the International Court of Justice at the Hague.

6. The parties have agreed that it will be necessary to jointly establish the operational and maintenance rules of the System to be established. The parties agreed that applicable environmental norms and standards would have to be appropriately taken into account when jointly establishing the operational and maintenance rules.
7. The parties agreed that in the course of negotiations pursued concerning the modalities for the execution of the Judgment, issues may arise for the solution of which the involvement of third party experts as agreed by the parties might be helpful.
8. The two parties confirmed the necessity to perform a joint impact assessment for the System to be established, and that it is in their interest to continue joint monitoring in accordance with the Agreement of April 19, 1995, and other agreements in force.
9. The Hungarian party handed over its response to the questions of the Slovak party dated December 21, 1998, contained in Annex No.9.
10. The government delegations agreed that the next meeting will be held on March 10, 1999, in Bratislava. At this meeting the parties will consider, *inter alia*, the issue of using expert working groups and defining their tasks.
11. This Agreed Protocol was done in the Hungarian and Slovak languages both of which are equally authentic. Annexes attached to the Protocol (the list of which is contained in Annex No.1) constitute an integral part of this Protocol.

Budapest, January 28, 1999

(Signed) Dr. László Székely
Head of the Hungarian delegation

(Signed) Ing. Dominik Kocinger
Head of the Slovak delegation

*Annex 1
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

**LIST OF ANNEXES
OF THE PROTOCOL MADE ON 28th JANUARY, 1999**

Annex 1	List of annexes
Annex 2	List of the names of participants
Annex 3	List of the questions submitted by the Slovak party on 21 December 1998 for the meeting of the governmental delegations on 28 th January 1999
Annex 4	Hungarian Position Paper
Annex 5	List of questions submitted by the Hungarian party on 21 January 1999 for the meeting of the governmental delegations on 28 th January, 1999
Annex 6	Responses of the Slovak Party to four questions formulated in the letter of the head of the Hungarian governmental delegation by Dr. László Székely dated 19 January 1999
Annex 7	The address of January 28, 1999 by the head of the Slovak governmental delegation
Annex 8	The address of January 28, 1999 by the head of the Hungarian governmental delegation
Annex 9	Position of the Hungarian delegation on the questions raised by the Slovak party on 21 st December 1998.

Annex 2
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation

List of the names of participants
at the negotiations held in Budapest on 28th January, 1999
in connection with the execution of the Judgment of the International Court of Justice in
the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project

Members of the Slovak delegation:

Ing. Dominik Kocinger	Government Plenipotentiary for the construction and operation of the GN Project, head of the delegation
JUDr. Peter Tomka, PhD.	Director General of the International Law Directorate of the Ministry of Foreign Affairs and Agent of Slovakia before the ICJ
Prof. Alain Pellet	Counsel in international law
JUDr. Ludík Krajhanzl	Expert in international law at the Ministry of Foreign Affairs
Ing. Marián Supek	Head of Department at the Ministry of Agriculture, head of the working group specialising in water management
Dr. Ing. Ján Hijj	Director General of the Ministry of Economics, head of the working group specialising in energy
Ing. Karol Anda	Director General of the Ministry of Transport, Post and Communication, head of the working group specialising in waterway navigation
Ing. Ján Vanèik	Director of Department of the Ministry of Finance,
Prof. RNDr. Igor Mucha	Environmental expert
Ing. Jozef Obložinský	Representative of the Water Resources Development State Enterprise, Head of the Slovak part of the Joint Operational Group of the Government Plenipotentiaries for the construction and operation of the GNP
Ing. Gabriel Jenèik	Secretary of the delegation
Ing. Miroslav Šándor	Expert of the Ministry of Agriculture
RNDr. Zoltán Hlavatý	Expert
Ondrej Hoffmann	Interpreter
Mgr. Dušan Institoris	Interpreter

Members of the Hungarian delegation:

Dr. László Székely	Government Commissioner, head of the delegation
Dr. György Szénási	Expert in international law, head of the International Law Department, Ministry of Foreign Affairs and Agent of Hungary before the ICJ
Prof. James Crawford	Counsel in international law
Prof. Alexander Charles Kiss	Expert in international law

János Vargha	Chief government advisor on environmental issues, Prime Minister's Office
Dr. Gábor Bartus	Chief advisor in environmental management
Dr. Marcel Szabó	Chief advisor in international law, Prime Minister's Office
Dr. Boldizsár Nagy	Expert in international law
Dr. János Bruhács	Expert in international law
Dr. Norbert Korom	Chief legal advisor, Prime Minister's Office
Dr. Judit Fehér Tamás	Secretary of the delegation
Pál Benyo	Interpreter
András Ottlik	Interpreter

* * * * *

*Annex 3
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

**List of the questions submitted by the Slovak party on 21st December 1998
for the meeting of the governmental delegations on 28th January 1999**

- 1) Which parts of the Draft Framework Agreement does the Hungarian Party wish to renegotiate?
- 2) How does Hungary conceive the achievement of the objectives of the 1977 Treaty concerning the construction and operation of the Gabčíkovo – Nagymaros Project?

A) Gabčíkovo sector:

Čunovo - What is the Hungarian Party's position on the Slovak proposal that Variant C should be incorporated into the main structures of the G/N Project in such a way as to fulfil all of the main functions of the Dunakiliti weir, that it would become the joint investment and property of the contracting parties, that would be the subject to the regime of operation, utilisation and maintenance based on the cooperation of the parties that the Treaty provides for the main structures of the G/N Project?

Dunakiliti – what should be the function of the Dunakiliti weir?

B) Nagymaros sector

How does the Hungarian Party recommend achieving the objectives of the Treaty, of which neither have lost their importance and neither have any priority over the other, along the Nagymaros sector, which involves a 103 km Hungarian – Slovak joint reach of the Danube?

In relation to this, did the Hungarian Party, after 25th September 1997, initiate any kind of study other than those which were subject of the joint consideration by the experts during the bilateral negotiations between October 1997 and February 1998, which negotiations led to the initialling of the Draft Framework Agreement?

- 3) Following 25th September what has Hungary done towards the implementation of those parts of the Treaty, which do not depend on the outcome of the negotiations concerning the execution of the Judgement?
- 4) When will Hungary appoint its own plenipotentiary according to Article 3 of the Treaty, when will it re-establish his apparatus in a way that allows resumption of co-operation according to the Treaty and the Governmental Agreement on the Joint Statute of the Plenipotentiaries regulating their activities during the construction and operation of the G/N Project, dated 11th October 1979, so that they could begin to elaborate and to approve the joint operational regime, as well as to evaluate the investment realised, to launch joint

monitoring of the G/N Project, and to update the Joint Contractual Plan, etc. in accordance with the Treaty and the Agreement?

- 5) When will Hungary start the regulation of the joint reach of the Old Danube bed between Dunakiliti and Sap, which is its obligation according to the Treaty and the Joint Contractual Plan?

What has happened to the Hungarian proposal concerning measures in the Old Danube bed, which was accepted by the Slovak Party during the previous negotiation and which the Hungarian Party has promised to elaborate so the Joint Contractual Plan could be updated?

How could the amendment of the Joint Contractual Plan be approved taking into consideration the above mentioned measures and also bearing in mind the circumstance that its approval is within the competence of the Plenipotentiaries, of which the Hungarian Plenipotentiary has not yet been appointed?

- 6) What has happened on the Hungarian side to the draft governmental agreement on the joint monitoring between the Bratislava and Budapest reach of the Danube elaborated by the environmental expert group during the previous negotiations?

(The Slovak party responded on 3rd July 1998 in its note 790/98 SMPK to the note of the Hungarian Embassy, dated 12th May 1998, and made remarks concerning phrasing and then requested a communication as to when it could be expected that the government of the Republic of Hungary approve the draft agreement. The Slovak party has not so far received a response.)

- 7) How does the Hungarian Party conceive the settlement of its debt which arose from the joint investment of the Gabčíkovo part of the Project and its share in the investment of Variant C, supposing that the elements of that become part of the G/N Project.

Bratislava, 21st December 1998.

*Annex 4
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

Hungarian Position Paper

General Remarks

1. Hungary notes with interest the Slovak Aide-Memoire of 10 December 1998, and has the following comments.
2. In continuing their negotiations during the period 25 September 1997 - 27 February 1998, the parties failed to reach agreement on the new regime. Hungary considers that the negotiations during that period failed to take any real account of the requirements of the Judgment. It is of little practical relevance whether the parties are now at the stage of the further resumption of their negotiations, or at the beginning of new talks. A new situation exists which results from changes in both countries. In the absence of any prior agreement - Hungary notes Slovakia's agreement that "the Draft Framework Agreement did not become a binding instrument" - it is a necessary consequence of this that both sides must negotiate in good faith in such a way as to give effect to the Judgment.
3. The Draft Framework Agreement is without any legal effect. Of course Slovakia is entitled to take into account such parts of that Draft as it wishes to rely upon in the current negotiations. As to the technical and scientific studies upon which the earlier negotiations were purportedly based, Hungary does not exclude reliance upon them. However, Hungary is of the opinion that the „technical solution” proposed in the course of the earlier negotiations (in particular, the construction of a second dam downstream) was globally unacceptable, and that therefore there is little chance that the Parties could utilise to any large extent the partial solutions based thereon.
4. In this regard it cannot be said that the earlier negotiations constituted a "bona fide implementation of the Judgment". The Draft Framework Agreement constituted an effort to reimpose the 1977 Treaty, without taking account of the current factual situation and the relevant norms of international environmental law and the law of international watercourses, and despite the terms of the Judgment itself. Both the current and previous Governments of Hungary concluded that the discrepancy between the Draft Framework Agreement and the Judgment could not be defended.
5. Hungary agrees that the legal consequences resulting from the Judgment are clear and unambiguous. There follows a brief analysis of the legal consequences resulting from the Judgment, and the tasks confronting the Parties in the light of the Judgment. This is offered at this stage in the interests of elucidating the mandate for the negotiators.

Legal Implications and Tasks Arising from the Judgment

A. On the negotiations

5. The Judgment of the Court states that "Hungary and Slovakia must negotiate in good faith."⁸⁰ The Judgment defines in more detail the conduct thereby required: these negotiations should be flexible and, subject to what is said in the Judgment itself, without prior conditions.

6. The Court stressed the special value of the involvement of a third party in the negotiations. "When, after the present Judgment is given, bilateral negotiations without pre-conditions are held, both Parties can profit from the assistance and expertise of a third party. The readiness of the Parties to accept such assistance would be evidence of [their] good faith ..."⁸¹ The Court particularly urged the involvement of a third party in relation to issues of environmental protection. "In such a case, third-party involvement may be helpful and instrumental in finding a solution, provided each of the Parties is flexible in its position."⁸²

7. The Court also stressed that "the Parties together should look afresh at the effects on the environment of the operation of the Gabčíkovo power plant."⁸³ This statement is nothing other than a requisition on behalf of the Court that the Parties jointly prepare an environmental impact study in order to be able to find such an appropriate form of operation of the System of Locks, which satisfies each aim of the Treaty of 1977, including the protection of the environment and the production of energy.

8. The Court noted the help of the EU Commission sought by both parties in an earlier phase of the dispute.⁸⁴ Hungary believes it would be useful to seek the expert assistance of the European Union, and asks that the Slovak party indicate if it has any objection to co-operation with the European Union in this field.

B. Aims to be reached in the course of the negotiations

9. The purpose of the negotiations is "to find an agreed solution that takes account of the objectives of the Treaty, which must be pursued in a joint and integrated way, as well as the norms of international environmental law and the principles of the law of international watercourses."⁸⁵ According to the Judgment the agreed solution is to be based upon three pillars: the objectives of the 1977 Treaty to be implemented in the light of the factual circumstances which now prevail and to which both parties have contributed; the basic principles of international environmental law; and the basic principles of the law of international watercourses

(a) *The first pillar: the objectives of the Treaty of 1977*

10. Prior to the Judgment, Hungary and Slovakia had to face a complicated factual and legal situation, in which the Parties - given the events which had occurred and the likelihood,

⁸⁰ Judgment, para 155

⁸¹ Judgment, para 143

⁸² Judgment, para 113

⁸³ Judgment, para 140

⁸⁴ Judgment, para 143

⁸⁵ Judgment, para 141

eventually sustained by the Court, that both Parties were in breach of the Treaty - were uncertain of their continuing rights and obligations under the Treaty. On the issues related to the 1977 Treaty the Court made the following major findings:

(i) The purposes of the 1977 Treaty must be realised by the facilities implemented by the Parties in the period up to 1992. The Court underlined this: "What is essential, therefore, is that the factual situation as it has developed since 1989 shall be placed within the context of the preserved and developing treaty relationship, in order to achieve its object and purpose in so far that is feasible"⁸⁶ Thus "[I]t could be said that that part of the obligation of performance which related to the construction of the System of Locks - in so far as they were not yet implemented before 1992 – have been overtaken by events"⁸⁷.

(ii) The Parties shall decide on the manner of utilisation of the existing facilities: however, nothing should be demolished of the facilities constructed, and the facilities not constructed were not required to be built. The Court worded its position specifically in relation to the individual facilities. In connection with the Cunovo works it pointed out clearly that "It would be an administration of law altogether out of touch with reality if the Court were to order those obligations to be fully reinstated and the works at Cunovo to be demolished..."⁸⁸ In connection with Nagymaros the Court was equally clear: "not only has Nagymaros not been built, but that with the effective discarding by both parties of the peak power operation there is no longer any point in building it."⁸⁹

(iii) The existing facilities should be made part of a joint operational system. In relation to the facilities prepared prior to 1992 the Parties should create a joint operational system. As the Judgment noted, "the final rules of operation had not yet been determined"⁹⁰ and, even in accordance with the original plans, should have been approved within a year of the setting into operation of the system.⁹¹ However, in comparison with the plans of 1977, the Court noted that peak hour operation had been rejected or excluded by the Parties themselves, expressly or by necessary implication from their conduct.⁹²

(iv) The Court laid down that "the main structures of the System of Locks are the joint property of the Parties; their operation will take the form of a co-ordinated single unit, and the benefits of the project shall be equally shared ... The joint régime is a basic element, it considers that, unless the Parties agree otherwise, such a régime should be restored."⁹³

(b) *The second pillar: basic principles of the international law of environmental protection*

⁸⁶ Judgment, para 133

⁸⁷ Judgment, para 136

⁸⁸ Judgment, para 136

⁸⁹ Judgment, para 134

⁹⁰ Judgment, para 55

⁹¹ Judgment, para 19

⁹² Judgment, para 134

⁹³ Judgment, para 144

11. The Court stated that "newly developed norms of environmental law are relevant for the implementation of the Treaty..."⁹⁴. It reminded the Parties that "new norms and standards have been developed, set forth in a great number of instruments during the last two decades"⁹⁵. In particular it highlighted the principles of sustainable development, vigilance and prevention.⁹⁶ Consistently with the concept of sustainable development these new standards of environmental protection should be given proper weight even in relation to projects already commenced.⁹⁷ As the Court points out this is not only made possible, but even prescribed compulsorily by Articles 15 and 19.⁹⁸ Making reference to Articles 15 and 19 of the 1977 Treaty the Court states that the two countries have to " [transform these norms] into specific obligations of performance..."⁹⁹.

12. The Court stressed "the great significance that it attaches to respect for the environment, not only for States but also for the whole of mankind",¹⁰⁰ noting as well that "the need to ensure the protection of the environment had not escaped the parties..."¹⁰¹, they could only not agree on the measures to be taken.¹⁰² These matters evidently must be discussed and resolved in good faith and without preconditions.

(c) The third pillar: basic principles of the law of international watercourses (with special reference to boundary rivers)

13. The Court stressed that the modern development of international law has strengthened the principles of non-navigational uses of international watercourses.¹⁰³ These principles include *inter alia* the right to the equitable sharing of the resources of international watercourses, as well as the obligation of co-operation for the use of the shared water resources. The Court declared that it is an obligation of the States to co-operate in the protection and development of watercourses.¹⁰⁴ These obligations apply *a fortiori* to boundary rivers.

14. It is a basic requirement to ensure the release of an adequate volume of water into the natural bed of the Danube, so as to result in " an equitable and reasonable sharing of the resources of an international watercourse".¹⁰⁵ The Court emphasised that the "(r)e-establishment of the joint régime will also reflect in an optimal way the concept of common utilisation of shared water resources..."¹⁰⁶.

(d) Financial issues

15. As to financial matters, Hungary is ready to follow the guidance of the Court. However, it is willing to examine again, if necessary, any outstanding issues of compensation in an

⁹⁴ Judgment, para 112

⁹⁵ Judgment, para 140

⁹⁶ Judgment, para 140

⁹⁷ Judgment, para 140

⁹⁸ Judgment, para 140

⁹⁹ Judgment, para 112

¹⁰⁰ Judgment, para 53

¹⁰¹ Judgment, para 57

¹⁰² Judgment, para 107

¹⁰³ Judgment, para 85

¹⁰⁴ Document of the General Assembly of 11 April 1997 A/51/819

¹⁰⁵ Judgment, para 78

¹⁰⁶ Judgment, para 147

itemised manner. It is of course also necessary to settle between the Parties the question of the costs of the investments on the basis of the physical status quo, profits made since 1992 will have to be taken into account. The comprehensive settlement of these issues will only be possible after the Parties have agreed on the régime of operation, taken into account the proportions of ownership established between the Parties after any necessary further investments in stabilising the situation, and the rights and obligations resulting therefrom.

C. A possible agenda for the future negotiations in the light of the legal implications

17. The Hungarian Party considers that for the implementation of the Judgement of the ICJ, in the light of the present situation, it would be particularly beneficial to follow this agenda. This agenda is of course subject to discussion between the Parties.

- information by Slovakia on the parameters of the structures constructed by it and on the measured impacts thereof
- joint analysis of the available data and effects
- elaboration of alternatives of decision for the possible role of the individual facilities in the joint régime of operation (Variant C, Dunakiliti, Cunovo)
- joint study of environmental impacts on the possible environmental effects of the individual alternatives
- decision-making on a solution admissible for both Parties

Budapest, 20 January 1999

*Annex 5
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

**List of questions submitted by the Hungarian party on 21st January 1999
for the meeting of the governmental delegations on January 28th, 1999**

Question a) Is the Slovak Republic ready to hand over to the Republic of Hungary the plan documentation of the technical project completed on its territory, the description of the operational order of the project, the relevant data on energy production, the economic indices plus the measured environmental impact of the Project in question?

Question b) Is Slovakia ready to work jointly with Hungary to complete an environmental impact study in order to be able to jointly determine the joint operational schedule of the existing structures?

Question c) Is Slovakia ready to accept assistance from the European Union in defining the actions to be taken for the execution of the Judgment of the International Court of Justice and, in particular, with respect to Slovakia's participation in a joint study of the environmental impact of the Project?

Question d) What is Slovakia's proposed timetable for the settlement, via negotiations between the parties, of outstanding issues?

*Annex 6
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

**Responses of the Slovak Party to four questions
formulated in the letter of the head of the Hungarian governmental delegation
by Dr. László Székely dated 19 January 1999**

Question a): *Is the Slovak Republic ready to hand over to the Republic of Hungary the plan documentation of the technical project completed on its territory, the description of the operational order of the project, the relevant data on energetics, the economic indices plus the measured environmental impact of the Project in question?*

Answer to question a):

The Slovak Republic wishes again to remind that the 1977 Treaty which is in force provides that these issues shall be resolved within the framework of a co-operation between the Government Plenipotentiaries, for the construction and operation of the Project appointed in accordance with Article 3 of the Treaty, and the organs set up by the aforementioned Government Plenipotentiaries. It was for this purpose that the Slovak Republic requested the Republic of Hungary to appoint its own Government Plenipotentiary and still expects that the Government of the Republic of Hungary shall appoint its Plenipotentiary.

The Slovak Republic has never opposed to the exchange of data and documentation, and in this context wishes to remind the negotiating party of the fact that the Republic of Hungary is in possession of its own full documentation of the Joint Contractual Plan. As regards Variant C, the pertinent documentation, attached to note No. 28 990/93 OMSD, was handed over on December 23, 1993 by the Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic to the Republic of Hungary.

An invitation was extended to Hungarian experts (such as the representative of the Republic of Hungary for boundary waters) to discuss issues relating to the provisional operational rules.

As for the measured environmental impact of the investments, the Slovak party has, in accordance with the Agreement of April 1995, annually handed over the data in question. The Agreement specifies in detail the locations for observation, the parameters observed and measured, which provide information regarding the effects on the environment of the Gabčíkovo Project, in addition to data regarding the monitoring of the impact of certain temporally technical measures and discharges in the Danube and Mosoni branch of the Danube. In addition, both the 1995 Agreement and the joint Statute of the representatives in charge of monitoring permit the increase by both parties of the number of observation points and the number of parameters to be monitored.

Question b): *Is Slovakia ready to work jointly with Hungary to complete an environmental impact study in order to be able to jointly determine the joint operational schedule of the existing structures?*

Answer to question b):

The Slovak party wishes to remind the negotiating party of the fact that joint monitoring is already being carried out in accordance with the Agreement of April 19, 1995. The Slovak party has always been ready to carry out joint impact assessment with Hungary in order to determine the environmental impact, which is evidenced by the fact that while bearing in mind all relevant international agreements and conventions applicable with respect to the area between Bratislava and Budapest, the working group of environmental experts, which had been set up to operate within the framework of governmental delegations representing their respective governments and carrying on negotiations regarding the execution of the Judgement of the International Court of Justice, has completed the elaboration of principles for the environmental impact assessment of both the existing structures of the Gabčíkovo-Nagymaros Project and of those the planning of which is underway. In addition to this and bearing in mind the common intention of the parties to adjust the operational rules of the Project on the basis of the actual findings, a draft of a monitoring network which had to serve for the impact assessment of the Project along the entire section of the Danube between Bratislava and Budapest. According to the Treaty, the operational rules are to be agreed jointly by the parties following the completion of the construction of the entire system.

At the same time the Slovak Republic considers useful to refer to Article IV of the initialled Draft Framework Agreement, which confirms those joint and fundamental intentions that the negotiating parties shared in February 1998 with respect to the environmental impact assessment of the Project and strengthening of the protection of the environment.

Question c): *Is Slovakia ready to accept assistance from the European Union in defining the actions to be taken for the execution of the Judgement of the International Court of Justice and, in particular, with respect to Slovakia's participation in a joint study of the environmental impact of the Project?*

Answer to question c):

The Slovak Republic has never rejected and is not rejecting the idea of making use of both the knowledge and experience of a third party. However, its position stems from the assumption that such assistance should be of an advisory nature in matters related to the technical and professional aspects of the outstanding issues when the parties - the experts and the delegations – identify specific problems and come to an agreement that expert advice from a third party should be used for those specific problems to be solved. As regards third parties that might act as advisory bodies, various institutions might be contemplated for this particular task to be performed, including the European Union. It is important that any third party selected should be an internationally acclaimed institution, whose reputation is based on the high standards of its activity regarding the area in which it is specialised and which is to be looked into. For example for issues related to fluvial navigation such a third party might be

the European Economic Commission of the UN (its Working Party for Inland Transportation) or the Danube Commission. As for other issues, the involvement of other institutions may, of course, be also contemplated.

Question d): *What is Slovakia's proposed timetable for the settlement, via negotiations between the parties of outstanding issues?*

Answer to question d):

The Slovak Republic considers as necessary that the delegations shall negotiate on all issues which should be solved by the Parties through negotiations in accordance with the Judgement of the International Court of Justice (paragraph 155, points 2 B, C, D and E.) It was with this in mind that the parties actually held negotiations between October 1997 and February 1998.

In the light of the current situation it is necessary, first of all, to agree on all measures to be taken in order for the objectives of the Treaty concluded on September 17, 1977 to be achieved for the whole geographical region which is covered by the Treaty. These measures are first and foremost of a technical and technological nature. Therefore they should be discussed by competent working groups of experts, whose proposals should then be submitted to the governmental delegations.

In connection to this, the issues of the operational regime will need to be considered.

In view of the technical solutions, other issues relating to the distribution of profit, compensation of the damages and the settlement of accounts for the construction and operation of the Project will be resolved.

The Court has made it clear in its Judgement that the aforementioned settlement of costs shall be performed taking due account of such measures taken by the parties in application of points 2 B and C of the operative paragraph.

We propose that the issues above be discussed step by step by the following working groups:

- *working group for water management issues* (Ing. Marián Supek, Director of the Watercourses Department of the Ministry of Agriculture, assigned to act as head of the group on the Slovak side),
- *working group for navigational issues* (Ing. Karol Anda, Director General for Water Transportation, Ministry of Transport, assigned to act as head of the group on the Slovak side),
- *working group for environmental issues* (Ing. Ivan Závadsky, Director General for Environmental Protection and Environmental Risks, Ministry of Environment, assigned to act as head of the group on the Slovak side)
- *working group for energy issues* (Dr. Ing. Ján Hijj, Director General for energy, mineral raw materials and metallurgy, Ministry of Economics, assigned to act as head of the group on the Slovak side)
- *working group for financial issues* (Ing. Ján Vančík, Director of the Department of the Financing of Business Ventures, Ministry of Finance, assigned to act as head of the group on the Slovak side).

We propose that the next meeting of the two delegations be held in Bratislava on 10 March, 1999. Until that date, the working groups of experts should meet and consider technical issues. The conclusions of those discussions should then be submitted to the governmental delegations for further consideration and approval. The dates for meetings to be held by governmental delegations should in the future be set in such a way that there will be sufficient time for a serious consideration of various proposals by the working groups of experts.

In view of the fact that the agreed solution should be a global one, our position is based on the assumption that a tried and tested "package" method should be used during our negotiations.

*Annex 7
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

The address of January 28, 1999 by the head of the Slovak governmental delegation

Dear Mr. Government Commissioner,
Dear members of the Hungarian delegation,

Let me express on behalf of the Slovak delegation how grateful we are for the cordial welcome that you have given us.

It is a pleasure to be able to meet you again after a two-month period in order to resume our negotiations in respect of the execution of the Judgement of 25 September 1997 by the International Court of Justice in the case of the Gabčíkovo-Nagymaros Project.

I would like to assure you that, as clearly visible right from the beginning of the negotiations entered into in October 1997, we continue to have a vested interest in finding a solution to all outstanding issues - and I must emphasise here that we aim for a real solution of all outstanding issues which the International Court of Justice has left to us to settle via negotiations by having given unambiguous answers to the legal questions that we had submitted to the Court.

Our conduct has been always characterised by an objective and genuine effort as well as consistency in trying to find technical measures necessary for achieving the objectives of the 1977 Treaty, which continues to be in force in the relationship between the Slovak Republic and the Republic of Hungary, and also in trying to find a mutually acceptable solution to issues regarding the compensation of damages and settlement of accounts for the construction and operation costs, and equally trying to strengthen the protection of the environment, as well as to involve Hungary in the joint operation of the Project. These problem areas always had to be and will, in the future, have to be tackled in a complex and balanced manner, in the spirit of the assumptions upon which the contracting parties based their approach in preparing and eventually concluding the Treaty.

Our conduct will continue to be based on the principles of objectivity. It was along these lines that over a month (five weeks) ago we sent to you a list of seven questions which we would like our Hungarian partners to give their views on. These are issues which are, in our view, vital both from the point of view of further negotiations and that of the whole package of issues relating to the implementation of the Judgement. We have not yet received any answers to these questions. We, therefore, hope, that the opportunity during today's negotiations will be used by the Hungarian party to hand over to us the answers to those questions.

It was exactly one week ago that we received the Hungarian Position Paper.

I cannot refrain from voicing our disappointment as in fact this document did not give a clear indication of Hungary's position on the issues in question. It is not clear to us whether or not Hungary is determined to accept the Treaty as a document regulating the relationship between the parties. No single step has been taken, no gesture has been made and no wording has been used by the Hungarian party which Slovakia might interpret as Hungary's readiness to renew the co-operation between the parties and to resuscitate those institutional bonds which are indispensable from the point of view of a co-operation of this magnitude. This in fact is a crucial issue. The Treaty may be amended, the scheme of the Project *ought to be modified*; a *review* of the share of the parties' joint ownership in the Project and the cost and profit figures *will have to be revised*; rules of operation will *need to be* agreed on, but all these problems *will have to be* solved only by exploiting the mechanisms set out by the Treaty, not otherwise. The 1977 Treaty continues to be *in force*, not void and the objectives of that Treaty *shall be* achieved by its application in a reasonable way.

In view of the fact that the tasks to be performed are related to precisely defined contractual obligations rather than a situation characterised by a legal void, we must act accordingly. Our efforts, aimed at finding feasible solutions for the elimination of the existing illegalities defined unambiguously by the International Court of Justice. At the same time these solutions have to ensure that the objectives set forth by the Treaty will be achieved. All objectives must be achieved, i.e. none of them will have priority over the other.

However, we are not in the position to disregard the realities of the current situation. We cannot, at the same time, turn a blind eye to the fact that the majority of those realities, with the exception of Variant C, are the outcome of unlawful acts. The Judgement of the International Court of Justice has not "legitimised" those acts. As the Court itself has made it clear, no infringement will generate any rights (*ex injuria jus non oritur*). If there is a fundamental conflict between those realities of infringement and the non-realised objectives of the Treaty, the aforementioned infringement of lawful rights cannot *override* those objectives. Instead it needs to be rectified.

Hungary is right in reminding us of the Court's position that it would be an administration of law out of touch with reality if it were to order those to be fully reinstated obligations and the works at Èunovo to be demolished, as these structures can adequately serve the objectives of the Treaty. This clearly applies to the issue of Dunakiliti and Èunovo. While the structures at Èunovo serve the achievement of the objectives of the Treaty along the Gabèíkovo sector, which would make the completion of the structure at Dunakiliti *virtually* redundant, there are, on the other hand, no *structures* on the Nagymaros sector that can perform a similar function there. At the same time, this situation is not one that would be impossible to change.

Whether or not a dam is essential along this section of the Danube in order for the objectives of the Treaty to be achieved (it is to our satisfaction to have found that the Republic of Hungary admitted in paragraph 4.6. of its Written Statement submitted to the International Court of Justice on December 7, 1998 that these objectives need to be achieved on the whole of the geographical covered affected by the Treaty) is not an issue that might be successfully settled via a legal debate. These are issues of both scientific and technological nature. Neither your lawyers nor ours are in the position to assume responsibility for handling floods if and when those floods occur. It is clear that there will be floods. The only point of uncertainty is *when* they will occur. Not even the most sophisticated spin in any lawyer's interpretation will help us sort out issues of navigation. These problems are to be solved by

competent experts. Legal experts will not be able to come up with proposals for environmental measures to be taken along the Nagymaros sector of the Danube. You cannot deny the fact that while these problems seem to escalate, they are unrelated to any kind of dam as there is no dam at Nagymaros. If, therefore, we intend our discussion to be a reasonable and meaningful one, experts specialising in science and technology must also be involved in our negotiations. The composition of our delegation reflects our policy in trying to respond to this requirement. I cannot, at the same time, help noticing with some regret that the team of Hungarian negotiators is only composed of lawyers and ecologists. Where are your navigational experts, your experts specialising in water management, your financial and other experts?

It is, therefore, our position that under the current circumstances Hungary's question of whether Slovakia is ready to accept the assistance of a third party is a rather premature one. The involvement of a "third" party is only justified if the "two" sides have already entered into negotiations with each other. And this is not the case now. You have virtually limited your own team of negotiators to a group of legal experts. For legal issues the International Court of Justice has been and remains the third party. As for issues of science and technology, Hungary should, first of all, allow its own experts to be involved in the negotiations rather than constantly referring to a third party.

I would like to assure you that it is in Slovakia's interest (having already proposed in the Draft Framework Agreement the inclusion of a provision with respect to experts of a third party) to familiarise itself with the opinion of internationally acclaimed experts on issues such as navigation, flood prevention and environmental protection.

As for environmental issues, Hungary has failed to come up with an answer regarding questions pertaining to the outcome of plans that were aimed at work to be performed in the old Danube riverbed, and to the those relating to a draft agreement that was to tackle the problems of monitoring in the whole of the region in question. Instead, Hungary is pressing for the monitoring of the impact of Variant C. I hope that the Hungarian party is familiar with the inter-governmental agreement concluded in April 1995. I equally hope that Hungary is in possession of the joint reports pertaining to monitoring. And, I hope, the Hungarian party is also aware of Hungarian partner having twice called off meetings at the last minute during which data obtained during monitoring was to have been exchanged and a joint report - which was to be submitted to the governments of the Slovak Republic and the Republic of Hungary - was also to have been prepared of the monitoring during 1998 in accordance with the inter-governmental agreement of April 1995.

Mr. Head of the Delegation,

The activity of the groups of experts has not been confined to the discussion of solutions included in the Draft Framework Agreement, despite your efforts to characterise their activity in this way. Experts have jointly discussed various other proposals and alternatives and have also examined whether those proposals would ensure the objectives of the Treaty to be achieved. The conclusion they have jointly *agreed on* was that they would not. Conclusions and facts of this kind cannot just be disregarded, as this would carry the risk of having to waste too much time repeating work items that have already been performed. Again, I deeply regret that the Hungarian delegation does not include any experts specialising

in issues of science and technology, given the fact that such problems cannot be meaningfully discussed without them.

Dear Mr. Government Commissioner,

Let me make two final remarks. Thanks to the active work performed by the mass media and, in particular, by representatives of the Hungarian press, we have been informed that the Government of the Republic of Hungary has approved (or, is expected to approve today) a draft resolution regarding the "Danube problem area". And although the press has requested us to comment on this document or its draft version, as you have certainly noticed the Slovak party has refrained to comment on these news items as we have not been officially informed of this resolution or the draft thereof. At the same time, I would be grateful if a copy of that resolution were sent to us if possible. I, therefore, respectfully ask you dear colleague, to do that for me.

Finally, I would like to assure you that on behalf of the Slovak party I am ready to answer the four questions that you raised in your letter of invitation of January 19, 1999 (The letter was received on January 21) for today's meeting in Budapest.

*Annex 8
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

The address of January 28, 1999 by the head of the Hungarian governmental delegation

Dear Mr. Kocinger,

Members of the Slovak delegation,

Let me first tell you how genuinely pleased I am to be able to greet all members of the negotiating team here in Budapest, where this new round of negotiations is to be held, and let me take the opportunity to wish you all a Happy New Year. Please forgive me for being so curt in my greeting, but I think - we hope - there's a lot to do so I'd prefer to expand on what I have to say in connection with the really important issues.

Mr. Head of the delegation,

Based on the position taken by the senior officials of our respective governments, the exchange of documents between our governments and other documents submitted to the International Court, let me reiterate our starting point, in which, it appears, we are in full agreement, i.e. that the aim of our negotiations is to pave the way for the execution of the content of the Treaty of 1977 in compliance with the Judgment of the International Court of Justice in the Hague announced on 25 September, 1997.

The guideline of our negotiations needs to be one of mutual constructivity and a bona fide approach to the issues on our table, which means that both parties should avoid using the kind of negotiating tactics which were described by President Kennedy regarding the conduct of his Soviet negotiating partners: "whatever is ours is ours, everything else is up for discussion".

A fact which cannot be denied at this point is the position taken by both governments on outstanding issues, i.e. the mutually acceptable forms of execution should be reached via flexible negotiations without preconditions; both parties have made it clear on several occasions that the legal implications of the judgment are clear and unambiguous. The problem is, it appears, that there are tangible differences in our positions as to what those legal implications and tasks to be performed actually are. The document that you have received is entitled Hungary's Position Paper and is an attempt as such to give an authentic Hungarian interpretation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague. Let me highlight a few of its primary statements:

- the negotiations by the parties should reflect flexibility and carry a bona-fide approach in their methodology;
- the involvement of a third party in the negotiations would be a clear indication of a bona-fide approach, particularly in environmental issues;

- following the guidelines set forth by the Court, relying on the results of a joint impact study, an alternative needs to be found for the operation of the power plant which can, along with the structures already in existence, achieve the objectives of the 1977 Treaty, including environmental aspects and electricity generation;
- the aim of negotiations is to achieve the objectives of the 1977 Treaty with the already existing structures; if necessary, this should be achieved by "putting a constraint" on achievable objectives, given the situation which had changed by 1992 in terms of realities;
- the solution may rest on three pillars:
 - a) *the objectives of the 1977 Treaty to be reached*
 - to an extent made viable by the existing structures
 - the structure at Ľunovo has taken over the role of Dunakiliti; on the other hand, the construction of a power plant at Nagymaros is now a "pointless" option as both parties reject the idea of peak power operation,
 - structures completed by 1992 should be part of a jointly operated system.
 - b) *basic principles of international environmental law*
based on Articles 15 and 19 of the 1977 Treaty, the Court has established that these norms should be translated into "actual obligations to be fulfilled" by the two parties.
 - c) *basic principles of international watercourse-related rights*
(with special respect to boundary waters)
 - the right to a fair distribution of resources and the obligation by both countries of co-operation follows from the above;
 - an "equitable and reasonable" share by Hungary of the resources of international watercourses, the utilisation of which is to be considered again an indication of the national sovereignty of the Republic of Hungary.

Bearing in mind what has been summarised above - following the process whereby we have been informed of the Slovak party's position regarding the opinion of Hungary - we suggest a joint position to be adopted on issues that will highly affect the progress of our talks. These issues are:

- a.) Handing over to the Republic of Hungary the plan documentation of the main technical facilities implemented on the territory of the Slovak Republic, the description of the operational schedule thereof, the relevant data on energetic and economic indicators, the measured environmental impact of the projects in question;
- b.) Completion of a joint environmental impact study in order to be able to determine the joint operational schedule of the existing structures;
- c.) Readiness to accept assistance from the European Union to determine the actions to be taken in order to execute the judgment of the International Court, with special respect to the participation of Slovakia in a joint environmental impact study;
- d.) Agreement on a timetable and schedule regarding the settlement via negotiations of disputes between the parties in respect of outstanding issues.

Thank you very much for your attention and I wish all of you success in your work.

*Annex 9
of the Protocol made on 28th January 1999
Unofficial translation*

**Position of the Hungarian delegation on the questions raised by the Slovak party
on 21st December 1998**

1) The Hungarian position on the Draft Framework Agreement is well-known to the Slovak party as we have already given, on several occasions and in various forms our detailed view on that issue. The Draft Framework Agreement is a document compiled by experts, which has not been approved by the Government of the Republic of Hungary; due to its inconsistency with the September 25, 1997 Judgement of the International Court of Justice in the Hague (hereinafter referred to as the Judgement) the draft document has been found unsuitable for use as a base document regarding the execution of the modalities of the Judgement.

Broadly speaking, that draft document is not suitable to serve as the foundation of the principles of a joint operational logic that follows from the Judgement. The Slovak Government is presumably aware of Hungary's position on this issue, as:

- the Draft Framework Agreement was approved neither by the previous nor by the present government;
- our detailed views on this problem were given during the negotiations in Bratislava on 27 November 1998;
- all this was summarised and expanded on in a detailed Written Statement submitted by us on 7 December 1998 to the International Court of Justice in the Hague (*Written Statement: para 1.6., 2.3-2.9 and 2.14*).

At the same time, the Draft Framework Agreement fails to address several issues which should be addressed, as a solution to those problems follows from the implications of the Judgement. Issue which have not been addressed are:

- How can the following obligation, established in paragraph 140 of the Judgement, be met: "In particular, a satisfactory solution must be found for the volume of water to be released into the old bed of the Danube and into the side-arms on both sides of the river", which in other words means that it is our joint obligation to ensure that the amount of water essential to maintain the natural order will be available;
- what alternatives are there to ensure that the parties, including Hungary, can have a fair and reasonable share of the benefits of the border sections of the Danube, i. e. how can a fair and reasonable share of the discharge rate of the Danube be directed in to the main riverbed and into the side-arms on Hungarian territory.

The Hungarian party, in full compliance with its obligation undertaken in the Special Agreement of 1993, is ready to discuss all issues in connection with the Judgement of the International Court of Justice and within the boundaries established by the Judgement in the execution of the Judgement, irrespective of the fact whether or not a specific issue has been raised in any other document and type of context in which that issue has been raised. We are, therefore, of the opinion that it is unnecessary to compile a preliminary list of which items of

the Draft Framework Agreement can still be used and which are no longer applicable. This latter category of items will automatically become clear during further negotiations.

It is our firm belief that patching up certain sections of the Draft Framework Agreement is not an efficient way of reaching any kind of solution. In order for outstanding issues to be settled, rights and obligations following from the Judgement will first need to be identified.

2) To reach the aims of the 1977 Treaty, amended by the Judgement of the International Court of Justice at the Hague, the Hungarian party has envisaged the following principles to be implemented:

Energy production

The Gabèikovo plant is to generate electricity in what is known as the *run-of-the-river* mode, the impoundment level required being ensured by the operation of the Èunovo barrage. No barrage at the lower section of the Danube will, in accordance with the Judgement, be constructed. The planned function of the Dunakiliti barrage can be taken over by the Èunovo complex, provided that the conditions there are appropriate.

Navigation

The power canal at Gabèikovo, which is a suitable navigation route, will be used for waterway navigation. Along the reach between Sap and Nagymaros a satisfactory navigation route can be ensured via traditional river regulation technologies, which will in this way meet both current requirements and those in the medium term of waterway navigation. The Hungarian party is, in addition, ready to examine whether it is a justified option to maintain the main Danube riverbed as an emergency navigation route.

Flood prevention

The structures already in existence can appropriately serve the purposes of the flood prevention objectives specified in the Treaty.

Environmental issues

The unique ecology of the intricate system of branches along the Danube can be protected mainly by ensuring water of a suitable quantity and in dynamic manner along with appropriate technical alternatives. The ecosystem of the river must be maintained, i.e. all side-arms need to be dynamically and actively related to the main river branch.

An important element, therefore, of the Hungarian position is that the objectives of the Treaty shall be achieved through the structures already in existence, setting actual performance levels in such a manner so that they will correspond to the capacity of the already existing structures.

Furthermore, the extent of the division of water between the power canal and the original riverbed plus its side branches must also be established by setting levels of division

so that the parties are able to meet the requirements arising from international environmental law and the regulations and rules of the law pertaining to international waterway rights.

Finally, there is another issue to be regarded as a matter of principle, i.e. how will the operation of the structures in question be function in a fair way of sharing the benefits of the system and also be a fair and reasonable way of sharing the natural resources of the border section of the river.

3) Although the Judgement of 25 September, 1997 of the International Court of Justice at the Hague maintained the effectiveness of the Treaty and reinforced the objectives thereof, it had, at the same time fundamentally modified its content. Following the Judgement of the Court, the two parties have to agree first on the modalities of execution, and when the general principles of the settlement have been laid down, the technical realisation of the implementation itself is to follow. The agreement that the two parties are expected to come to is to focus, among others, on what remained of the original Treaty following the Judgement and the form thereof. We have to come to this point first in order to be able to refer to the Treaty in terms of implementation as in fact we do not know what exactly the Treaty includes.

4) Both the joint operation regime of the system and the running of the Project through its supervision by Government Plenipotentiaries are subject to an agreement by the parties on crucial issues relating to the barrage system, following a process of mutual interpretation of rights and obligations that follow from the Judgement. After the final settlement of issues relating to the operation of the Project, the Hungarian party will be ready to appoint its own Government Plenipotentiary and also to set up a working team, if required. Until then, a Government Commissioner will, in accordance with a resolution by the Government of the Republic of Hungary on 28 January, 1999, perform the tasks of the Government Plenipotentiary, that official being responsible for fulfilling the obligations related to the Judgement to the extent to which those obligations follow from the Judgement itself.

5) The regulation of the main Danube riverbed is also subject to crucial issues being settled in connection with the operation of the barrage system. The position of the Hungarian party is that there are various technical options to be regarded as being optimal in different cases of water division. Therefore the eventual regulation of the original riverbed hinges on a prospective agreement on water division and joint operational schedule.

When the new government of Hungary took office, it embarked on a scheme of starting a new and comprehensive scientific research in order to fulfil its obligations arising from the Judgement. The aim of that research is to study and assess the water management alternatives that might be able to meet environmental requirements in the main Danube riverbed and in its branch system between Dunakiliti and Sap. When we are in possession of the findings of that research, we will immediately inform the Slovak party on that issue.

6) Monitoring is underway partly at Szigetköz in accordance with the Agreement of April 19, 1995 between the two governments, partly along the border section of the Danube in accordance with the 1976 Agreement on the Border Section of the River. That monitoring should be improved in such a way so that the primary objective should be the laying of the legal foundations of a harmonised monitoring system. This particular aim might be reached in the framework of an inter-governmental environmental agreement now pending approval by the two governments.

We are of the view that besides carrying on with the current examinations, the additional information obtained through the standardisation of the system could, in the first place, be exploited with practically no extra spending having to be involved. Banking on these advantages, decision-making on the improvement of the system would be possible at some point in the future.

7) Another issue to be addressed during further negotiations is whether the Hungarian party has debts in connection with the construction of the GNBS, and if it does, what the figures are. The Judgement ruled that the structures already in existence can be used to serve all the purposes of the Treaty, therefore the parties have to come to further agreement on the joint operation of those structures. The Hungarian party is, of course, aware of the fact that it must play a significant role in performing technical work in the main Danube riverbed and in making an effort to meet environmental requirements, while further investments are required to improve the navigability of the Danube below Sap.

It is, at the same time, of crucial importance for each party to meet that particular requirement of the Judgement which stipulates that the costs to be borne by the parties, the investments to be made by them and benefits should be proportionate.

The logic of the original Treaty was to have both parties contribute to the Project by an equal share of investment-related obligations on the one hand and an equal share of the benefits on the other. The Hungarian party is of the view that to work along the logic of a 50% share by each party in investment-related obligations is not absolutely necessary. A reasonable and fair economic relationship might also be a viable option by creating a system of proportions based, among others, on proportions established in view of investment size and one's share in natural resources used for electricity production. We also have to emphasise that in accordance with the Judgement Hungary only has to bear (some of) the costs pertaining to Variant C if it wishes to share (some of) the benefits of that Project.

Our position is that the wording "the Contracting parties shall participate in the use and in the benefits of the system of Locks in equal measure " (Judgement par. 146) does not necessarily mean that the „50% each” logic should be followed in every respect. This is confirmed by the a clause in the 1977 Treaty now amended by the Judgement, which allows for water to be exploited in a way other than that used for energy production, provided that this quantity will be deducted from the actual quantity of energy that the party in question will in this case be entitled to.

The Hungarian party is also open to looking into the widest possible range of alternatives.

Budapest, January 28, 1999

5.15 Az 1999. március 10-i tárgyalási forduló

Jegyzőkönyv

1. sz. melléklet	A résztvevők névsora
2. sz. melléklet	A szlovák kormányküldöttség vezetőjének nyitóbeszéde
3. sz. melléklet	A magyar kormányküldöttség vezetőjének nyitóbeszéde
4. sz. melléklet	A szlovák félnek a szakértői munkacsoportok alkalmazására vonatkozó javaslata

Agreed Minutes

Annex 1	List of the names of participants
Annex 2	Opening Speech of the Slovak Government Delegation
Annex 3	Opening speech of the head of the hungarian government delegation
Annex 4	Proposal of the Slovak Party on the involvement of expert working groups

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségeinek a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítéletének végrehajtásával összefüggő, 1999. március 10-én Pozsonyban megtartott tárgyalásáról

1. A Magyar Köztársaság Kormányának küldöttsége Dr. Székely László dunai kormánybiztos vezetésével és a Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttsége Ing. Dominik Kocinger, a BNV építésével és üzemelésével megbízott kormány meghatalmazottja vezetésével 1999. március 10-én Pozsonyban tárgyalást folytatott a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos vita tárgyában 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítélete végrehajtási módzatairól. A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
2. A tárgyalás a delegációvezetők nyitóbeszédével kezdődött. Ing. Dominik Kocinger úr beszédét a *2. sz. melléklet*, Dr. Székely László úr beszédét a *3. sz. melléklet* tartalmazza.
3. A felek nyugtázták, hogy mindkét delegációvezető eljuttatta partneréhez kormányának a tárgyalódelegáció mandátumára vonatkozó határozatát.
4. Kapcsolódva a Budapesten 1999. január 28-i tárgyalások eredményéhez (a Jegyzőkönyv 10. pontja) a felek ismertették a majdan létrehozandó munkacsoportokra vonatkozó elképzeléseiket és megállapodtak abban, hogy a következő tárgyalás folyamán erről eszmecsere folytatnak. Az erre vonatkozó szlovák javaslat jelen jegyzőkönyv *4. sz. mellékletét* képezi.
5. A kormányküldöttségek megegyeztek abban, hogy a következő tárgyalásra 1999. május 14-én kerül sor Budapesten.
6. E jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, mindkét változat egyaránt hiteles.

Pozsony, 1999. március 10.

Ing. Dominik Kocinger
a szlovák küldöttség vezetője

Dr. Székely László
a magyar küldöttség vezetője

Az 1999. március 10-i jegyzőkönyv
1. sz. melléklete

**A magyar és szlovák kormány küldöttségeinek a hágai Nemzetközi
Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítéletének
végrehajtásával összefüggő, 1999. március 10-én Pozsonyban
megtartott tárgyalás
résztevőinek névsora**

A szlovák delegáció tagjai:

Ing. Dominik Kocinger

a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott
kormány meghatalmazott, a küldöttség vezetője

JUDr. Peter Tomka

a Külügyminisztérium nemzetközi-jogi főigazgatója,
a jogi kérdésekkel foglalkozó szakértői
munkacsoport vezetője

JUDr. Peter Vršansky

a Külügyminisztérium Nemzetközi Bíróság Önálló
Osztályának vezetője

JUDr. Luděk Krajhanzl

a Külügyminisztérium nemzetközi jogi szakértője

Dr. Ing. Ján Hijj

a Gazdasági Minisztérium főigazgatója, az
energetikai munkacsoport vezetője

Ing. Karol Anda

a Közlekedési, Postaügyi és Távközlési Minisztérium
főigazgatója, a hajózási munkacsoport vezetője

Ing. Ján Vančík

a Pénzügyminisztérium vállalkozókkal foglalkozó
részlegének pénzügyi igazgatója

Prof. RNDr. Igor Mucha, DrSc.

környezetvédelmi szakértő

Ing. Jozef Obložinsky

a Vízgazdálkodási Állami Beruházási Vállalat
képviselője

Ing. Miroslav Líška, CSc.

a Vízgazdálkodási Állami Beruházási Vállalat
gazdasági szakértője

Ing. Gabriel Jenčík

a küldöttség titkára

Ing. Miroslav Šándor

a Földművelésügyi minisztérium szakértője

RNDr. Zoltán Hlavatý

a Földalatti vizek tanácsadó testület szakértője

Mgr. Juraj Priputen

a Külügyminisztérium szakértője

Ondrej Hoffmann

tolmács

A magyar delegáció tagjai:

Dr. Székely László

kormánybiztos, a küldöttség vezetője

Dr. Szénási György

főosztályvezető, Külügyminisztérium, Nemzetközi
Jogi Főosztály

Prof. Kiss Alexander Charles

nemzetközi jogi szakértő

Dr. Szabó Marcel	nemzetközi jogi főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal – Dunai Kormánybiztos Titkársága
Vargha János	környezetpolitikai kormány-főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal
Dr. Bartus Gábor	környezetgazdasági főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal – Dunai Kormánybiztos Titkársága
Kolossváry Gábor	főosztályvezető-helyettes, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Mezőgazdasági Főosztálya
Dr. Nagy Boldizsár	nemzetközi jogi szakértő,
Birck Ernő	szakfőtanácsos, Közlekedési, Hírközlési és Vízgazdálkodási Minisztérium, Vízügyi Iroda
Dr. Korom Norbert	jogi főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal – Dunai Kormánybiztos Titkársága
Dr. Fehérné Tamás Judit	a küldöttség titkára, Miniszterelnöki Hivatal – Dunai Kormánybiztos Titkársága
Benyo Pál	tolmács

*Az 1999. március 10-i jegyzőkönyv
2. sz. melléklete*

**A szlovák kormányküldöttség vezetőjének
nyitóbeszéde az 1999. március 10-én, Pozsonyban megtartott
tárgyalásokon.**

Tisztelt Kormánybiztos Úr!
A magyar küldöttség tisztelt tagjai!

Kormányküldöttségeink megelőző, 1999. január 28-án, Budapesten sorra került találkozója bizonyos előrelépést hozott, bár meg kell vallanom, hogy nem csak én, de a Szlovák Köztársaság Kormánya is többet várt attól a találkozótól. Főleg azt vártuk, hogy megállapodás születik a szakértői munkacsoportok tevékenységének felújításáról, illetve, hogy meghatározzuk azoknak a kérdéseknek a körét, amelyeket ezeknek a bizottságoknak kellene megtárgyalniuk. Meg kellene vizsgálniuk a konkrét közös javaslatokat és azokat a kormányküldöttségek elé kellene terjeszteniük úgy, hogy megegyezzünk az 1977. évi Szerződésben foglalt valamennyi célkitűzés eléréséhez szükséges intézkedésről, s ehhez kapcsolódóan azoknak a további kérdéseknek a megoldásáról is, amelyeket a Nemzetközi Bíróság feladatként rótt ki ránk.

Az 1999. január 28-i tárgyalásokon a magyar küldöttség kifejtette azt a véleményét, amely szerint a Nemzetközi Bíróság ítéletével összhangban az 1977. évi Szerződés érvényben van ugyan, de a Nemzetközi Bíróság ítéletével alapvetően megváltozott annak a tartalma. Ez az álláspont a magyar fél részéről eddig átadott egyéb dokumentumokban is megjelenik: a szlovák fél részéről 1998. december 12-én feltett kérdésekre adott válaszban; az 1999. január 28-i tárgyalások jegyzőkönyvének 9. sz. melléklete, a harmadik kérdésre adott válasz is ezt az álláspontot tartalmazza. A szlovák fél nem érthet egyet ezzel az állásponttal, s azt nemzetközi-jogi szempontból nem tartja megalapozottnak és indokoltnak. A szlovák fél az 1999. január 28-i budapesti tárgyalások Jegyzőkönyvének 4. mellékletét képező “Magyar álláspont”-ban található jogi érvelést az Ítélet bizonyos megállapításaiból összeállított célzatos kompilátumnak tartja, amelyből szándékosan kihagyták az Ítéletnek azokat a részeit, amelyek minden bizonnyal kedvezőtlenek a Magyar Köztársaságra nézve. Tekintettel arra, hogy nem szeretnénk, ha tárgyalásaink visszatérően csak a körül forognának, a felek miként magyarázzák a Nemzetközi Bíróság ítéletének egyes megállapításait, amelyeket a magyar fél igen gyakran ragad ki összefüggéseikből, s ezáltal más értelmet tulajdonít azoknak, most csak néhány megjegyzésre szorítkoznánk azokkal a problémákkal összefüggésben, amelyeket a magunk részéről a további tárgyalások szempontjából lényegeseknek tekintünk. Mindenek előtt az 1977. évi szerződés érvényességét tekintjük ilyennek.

Kormányaink választ kértek a Nemzetközi Bíróságtól arra a vitatott kérdésre, hogy érvényes-e, avagy sem az 1977. évi Szerződés, valamint az ehhez a szerződéshez kapcsolódó

szerződéses dokumentumok. A Nemzetközi Bíróságnak lehetősége nyílt arra, hogy megerősítse az 1977. évi szerződés és az ahhoz kapcsolódó szerződéses dokumentumok érvényességét, de megállapíthatta volna azt is, hogy ezek a szerződéses dokumentumok már nem érvényesek. A bíróság ezek érvényességét állapította meg. A Nemzetközi Bíróság azonban nem változtatta meg és nem is változtathatta meg a szóban forgó szerződés tartalmát.

A Nemzetközi Bíróság javasolhatja a feleknek, hogy bizonyos tények fényében módosítsák, vagy rendezzék esetleges szerződéses kötelezettségeiket. Ítéletében a Nemzetközi Bíróság ezt meg is tette. Azonban ebben az esetben is az az elv érvényesül, hogy mindaddig, amíg nem jött létre új megállapodás, az eredeti Szerződés és az ahhoz kapcsolódó dokumentumok vannak érvényben.

A magyar fél az előzőekben elmondottak ellenére a Nemzetközi Bíróság ítéletét úgy magyarázza, hogy a Nemzetközi Bíróság megsemmisítette Magyarországnak a nagymarosi vízlépcső felépítésére vállalt kötelezettségét. Ezt a következtetést az Ítélet magyarázó részében található 134. bekezdés megfogalmazásból vezeti le. Ugyanakkor a magyar fél figyelmét elkerüli a 138. bekezdés, amely egyébként hűen tartalmazza úgy az eredeti csehszlovák, miként a szlovák álláspontot. A csehszlovák, majd később a szlovák fél sem mondott le kifejezetten és véglegesen a csúcsrájáratásról, csupán - miként ez az Ítélet magyarázó részének említett 138. bekezdésében is olvasható - a szlovák fél készen állt és továbbra is kész arra, hogy abban az esetben, ha a közös tanulmányok olyan eredménnyel járnának, hogy annak komoly kvalitatív kihatásai lehetnek, tárgyaljon a Vízlépcsőrendszer csúcsra járatásának korlátozásáról, esetleges elhagyásáról. Ilyen eredményre azonban csak komoly vizsgálatok segítségével és nem politikai megrendelés alapján lehet eljutni. A szlovák fél továbbra is készen áll arra, hogy szakértői szinten közösen megvizsgálja a szóban forgó kérdést. Ezért ismételten kezdeményezi a szakértői munkacsoportok tevékenységnek felújítását.

A Bíróság az ítélet határozati részében (155. bekezdés) eldöntötte (aláhúzom az “eldöntötte” kifejezést), hogy a két félnek - figyelembe véve a mai helyzetet - jóhiszeműen kell tárgyalnia, s meg kell tenniük (ismét aláhúzom a “kell” szót) minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy teljesüljenek az 1977. évi Szerződés célkitűzései. A célkitűzések egyike az elektromos energia előállítás. Amennyiben nem épülne meg az alsó vízlépcső, akkor az nem csak azzal a következménnyel járna, hogy a rendszert nem lehetne csúcsra járatni, de az folyamatos üzemmódban is sokkal kevesebb elektromos energiát termelne, miáltal nem teljesülne az 1977. évi szerződés egyik célkitűzése. Ezen felül a nagymarosi vízlépcső hiányában nem lenne lehetőség a Duna medrének kimélyítésére Szapnán. Ez azzal a következménnyel jár, hogy az alsó vízlépcső hiányában a bőszi erőmű folyamatos üzemmódban sem működik olyan teljesítménnyel, mint amelyet az 1977. évi szerződés előírányzott.

A szlovák küldöttség rá kíván mutatni arra, hogy a nagymarosi vízlépcső felépítésétől nem csak a csúcsergia előállítása függ, hanem az előállított teljes elektromos energiamentyisége is. A szlovák küldöttség véleménye szerint a nagymarosi, vagy más alsó vízlépcső nélkül nem biztosítható az 1977. évi Szerződés által előírányzott komoly árvízvédelem és nem teremthetők meg a Szerződésben megfogalmazott hajózási feltételek sem. A nagymarosi, vagy más alsó vízlépcső felépítése nélkül nem jön létre a Vízlépcsőrendszer, s ez esetben nem lesz lehetőség azoknak a céloknak a teljesítésére, melyeket az 1977. évi szerződésben a két szerződő fél célul tűzött maga elé. Ismételten hangsúlyoznám, hogy ezekre a kérdésekre és problémákra - miként azt már több alkalommal

is javasoltuk - a szakértői munkabizottságok tevékenységébe bekapcsolt szakembereknek kellene megadniuk a választ.

Tisztelt Küldöttségvezető Úr!

Újból megismételném, hogy a szlovák küldöttség - miként azt a bíróság a két félnek megszabta - jóhiszeműen, előfeltételeket nem támasztva tárgyal. A szlovák fél számára nem létezik olyan kérdés, amelyről nem lenne hajlandó tárgyalni, amelyet nem lenne hajlandó közösen megvitatni, tudományos, vagy műszaki elemzés tárgyává tenni. Szlovákia nem támaszt semmiféle előfeltételt a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásáról folytatott tárgyalásokkal összefüggésben.

Ezeknek a tárgyalásoknak olyan megállapodással kellene zárulniuk, amely megoldást tartalmaz a Duna Pozsony és Budapest közötti szakaszán meglévő, az árvízvédelemmel, hajózással, környezetvédelemmel és elektromos energiatermeléssel összefüggő feladatok megoldására úgy, hogy a felsorolt valamennyi cél azonos jelentőséggel bír, s ezeket komplex módon, egymással kölcsönhatásban kell elbírálni. A szlovák fél meglátása szerint a két államot semmi sem gátolja (hangsúlyozom: semmi, a Nemzetközi Bíróság ítélete sem) abban, hogy megállapodjanak bármilyen olyan megoldásban, amelyet mindkét részből elfogadhatónak tartanak. Amennyiben viszont nem állapodunk meg, a Nemzetközi Bíróság ítélete szerint az 1977. évi Szerződés és az ahhoz kapcsolódó dokumentumok vannak érvényben.

A felsorolt okok következtében továbbra is érvényes az a javaslatunk, hogy újítsuk fel

- a vízgazdálkodási kérdésekkel foglalkozó
- a hajózási kérdésekkel foglalkozó
- a környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó
- az energetikai kérdésekkel foglalkozó
- a pénzügyi kérdésekkel foglalkozó szakértői munkacsoportok tevékenységét.

Készen állok arra, hogy tárgyalásink további szakaszában átadjam Önnek azoknak a kérdésköröknek a megnevezését, amelyekkel ezeknek a szakértői munkacsoportoknak foglalkozniuk kellene.

Mielőtt befejezném bevezető felszólalásomat, szeretnék köszönetet mondani Önnek, tisztelt kormánybiztos úr azért, hogy megküldte részemre a Magyar Köztársaság Kormányának 1999. január 28-án elfogadott, 1009/1999. sz. határozatát. Nem tartanám illőnek, hogy részletesebb kommentárt fűzzek ahhoz, mivel annak címzettje a magyar kormányküldöttség. Miként azonban az általam az előzőekben elmondottakból is világos, ez a határozat a mienkétől eltérő felfogásból és másfajta elképzelésekből indul ki. Hinni szeretnék abban, hogy ez a határozat a mai és a további tárgyalásaink során sem fog akadályt jelenteni abban, hogy eljussunk egy végleges megállapodáshoz.

Köszönöm a figyelmüket.

Dominik Kocinger s.k.

Az 1999. március 10-i jegyzőkönyv
3. sz. melléklete

**A magyar kormányküldöttség vezetőjének
n y i t ó b e s z é d e
a magyar és szlovák küldöttségek
pozsonyi, 1999. március 10-i találkozásán**

Tisztelt Kocinger Úr !
Tisztelt Delegáció Tagok !

Köszönjük szíves meghívásukat a mai napra, s reméljük tárgyalásaink eredményei nem okoznak majd csalódást kormányainknak. Bízvást kijelenthetem, hogy a magunk részéről teljes mértékben érdekeltek vagyunk a valóban érdemi kérdésekben való megállapodás elérésében, tehát abban, hogy megtaláljuk a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítéletének végrehajtási módozatait, s ily módon az 1977-es Szerződés célkitűzéseit a még elérhető szinten megvalósítsuk. Ennek érdekében hadd foglaljam össze, hogy álláspontunk szerint hol állunk most, meddig jutottunk, s nézetünk szerint milyen irányban kereshető a kibontakozás.

Az Önöknek korábban átadott „Magyar Álláspont” című dokumentum a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének három fő pillérére alapul, melyek közül az első az 1977-es szerződés céljainak megvalósítása. Ezért is szolgál örömeinkre, hogy a mai találkozásunk első napirendi pontjaként erről beszélhetünk.

Ugyanakkor emlékeztetünk rá, hogy a Bíróság ítéletének 141. pontja a következőt mondja a feleknek:

„Nem a Bíróság dolga annak eldöntése, mi legyen azon tárgyalások végeredménye, melyeket a Felek egymással fognak lefolytatni. A Feleknek kell megtalálniuk azt az egyeztetett megoldást, amely tekintetbe veszi a Szerződés célkitűzéseit, melyeket együttesen és integrálva kell követni, valamint a nemzetközi környezetvédelmi jog normáit és a nemzetközi vízfolyások jogának alapelveit. A Bíróság felidézi, hogy mint azt az Északi Tengeri kontinentális talapzat ügyében már kimondotta: a Felek oly módon kötelesek viselkedni, hogy tárgyalásaiknak értelme legyen, ami nem valósul meg, ha fenntartják saját pozícióikat anélkül, hogy kilátásba helyeznék azok módosítását.”

Erről tehát egy pillanatig sem feledkezhetünk meg.

Most azonban lássuk az 1977-es szerződés célkitűzéseit, ahogy azok előttünk állnak most, 1999. tavaszán, a hágai ítélet tükrében.

Kiindulópontként fontos rögzíteni, hogy feladatunk most már nem a Duna közös határszakaszán létező problémák teljes körű és örökérvényű megoldása, mely vélhetően lehetetlen vállalkozás lenne, hanem a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtási

módozatának megtalálása. Ebben január 28-án, Budapesten egyetértés volt a két fél között, amit a jegyzőkönyvben is rögzítettünk. A magyar kormány tehát nem kíván túllépni az ítéletben rá rótt kötelezettségek keretén, s ez nem is áll módjában, mert 1993-ban parlamentjétől arra kapott utasítást, hogy az országaink között feszülő konfliktust a Nemzetközi Bíróság ítéletével oldja fel, s ezt az álláspontot tükrözi az ugyancsak 1993-ban kötött Különmegállapodás is. Ezen változtatni – gondolom – jelenleg nincs semmiféle indok az Önök részéről sem.

További lényeges eleme a magyar kormány álláspontjának kifejtésében az, hogy az 1977-es szerződésben foglalt jogok és kötelezettségek közül az ítéletet követően melyek maradtak hatályban. A Nemzetközi Bíróság ítéletéből következően már nem lehet szó szerint alkalmazni a Szerződést. Az Ítélet előíró rendelkezései lényeges kérdésekben új értelmet adtak a Szerződésnek. Amikor tehát a Szerződés céljainak teljesítési lehetőségeit keressük, tekintetbe kell vennünk ezt a tényt.

A Bíróság főként az alábbiakra mutatott rá ezzel összefüggésben a 132. pontban kijelentve, hogy az 1977-es szerződés mellett „(...) a Felek kapcsolatát meghatározzák még olyan, egyéb releváns egyezmények szabályai is, melyeknek mindkét Fél részese, továbbá az általános nemzetközi jog szabályai és ebben az esetben az államok felelősségének szabályai is (...)”

Az Ítélet 142. pontja említi a szerződések jogáról szóló Bécsi Egyezmény 26. cikkét, mely két elemet ötvöz, s melyek egyformán fontosak. „A cikk kimondja, hogy: Minden hatályos szerződés kötelezi a részes Feleket, és a szerződést jóhiszeműen kell teljesíteniük. Ez utóbbi elem, a Bíróság nézete szerint ebben az esetben azt jelenti, hogy a szerződés céljait és a Feleknek a megvalósítással kapcsolatos szándékait a szó szerinti értelmezés fölé kell helyezniük. A jóhiszeműség elve arra kötelezi a Feleket, hogy ésszerű módon alkalmazzák azt, azért, hogy a szerződés célja megvalósulhasson.”

A Szerződés céljai megvalósításakor az Ítélet 132-147. pontjaiban foglaltak szerint kell eljárnia a feleknek. A Bíróság a 148. pontban hangsúlyozta is, hogy szerinte milyen következményekkel jár azon megállapítása, hogy a Szerződés érvényben van. Lényeges ebből a szempontból az Ítélet 131. paragrafusa is, amely kimondja: az Ítélet ezen szakaszai előíró jellegűek, és az abban foglaltakkal a Bíróság „azt határozza meg, milyen magatartást kell a feleknek a jövőben tanúsítaniuk.”

Ezt azzal a hasonlattal igyekeztem kifejezni korábbi találkozásunk alkalmával, hogy a Bíróság a szóban forgó pontokban foglalt intencióival térképet és iránytűt adott a peres felek kezébe, s azzal megmutatta a kivezető utat a vizsály rengetegéből. Engedjék meg, hogy ismét kihangsúlyozzam, hogy kormányom nincs abban a helyzetben, hogy a térkép által felajánlott útvonaltól eltérjen, még ha esetleg útközben hívogató rétek, csábító tájak bukkannának is fel. Az ilyen kísértéseknek mindenkor ellent fogunk állni, s tekintetünket szigorúan a Bíróság által kezünkbe adott eszközökre fogjuk szegezni.

A Bíróság Ítélete szerint tehát:

- Az 1977-es szerződés céljait azokkal a létesítményekkel kell megvalósítani, amelyeket a felek az 1992-ig terjedő időszakig létrehoztak. A Bíróság aláhúzta: „A lényeg tehát az, hogy azt a ténybeli helyzetet, amely 1989 óta kialakult, a megőrzött és fejlődő szerződéses jogviszony összefüggéseiben belülről kell helyezni, annak érdekében, hogy annak tárgyát és célját, amennyire ez lehetséges, elérjék”. Az „amennyire ez lehetséges” fordulat

értelmezésünk szerint arra utal, hogy nem biztos, hogy célként fenn lehet tartani az eredeti elképzelések valamennyi mennyiségi – például a megtermelt áramra vagy a hajózóút paramétereire vonatkozó – előírását. De a Bíróság ezt megerősíti a 136. pontban, amikor így fogalmaz: „Kijelenthető, hogy a vízlépcsőrendszer építésével kapcsolatos teljesítési kötelezettségeket – amennyiben még nem teljesítették 1992 előtt, meghaladták az események. Valóságtól elrugaskodott jogalkalmazás lenne, ha a Bíróság azt rendelné el, hogy a kötelezettségeket teljességgel helyre kell állítani és a dunacsúnyi létesítményt le kell bontani, amikor a Szerződés céljait a jelenleg fennálló építmények is megfelelően szolgálhatják.”

- Az előbbi megfogalmazás – „kijelenthető, hogy a vízlépcsőrendszer teljesítésével kapcsolatos teljesítési kötelezettségeken – amennyiben nem teljesítették még 1992 előtt – már meghaladták az események” – azt jelenti, hogy a meglévő létesítmények hasznosításának módjáról a felek határoznak, a felépült létesítményekből azonban semmit sem kell lebontani, a fel nem épült létesítményeket pedig nem szükséges felépíteni.
- A Bíróság az egyes létesítmények vonatkozásában konkrétan is megfogalmazta álláspontját. A dunacsúnyi létesítménnyel kapcsolatban világosan rámutat (a 136. és 145. pontokban), hogy a dunacsúnyi művet nem kell lebontani, hanem a szerződéses viszony keretei közé kell emelni. A nagymarosi (vagy egy bárhol másutt felépülő) erőművel kapcsolatban a 134. pontban ugyanilyen világossággal fogalmaz: „A Bíróság ugyanakkor nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy Nagymaros nemcsak hogy nem épült fel, hanem a csúcsra járatás mindkét fél általi tényleges elvetésével, felépítésének többé nincs is értelme.”
- Az Ítélet 134. pontja szerint nem lehet eltekinteni attól a tényről sem, hogy a bósi erőmű folyamatos üzemmódban működik: „Ami 1989-ben vagy 1992-ben helyes jogalkalmazás lehetett volna, ha az ügy akkor a Bíróság elé kerül, az 1997-ben a joggal való visszaélés lenne. A Bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy a bósi erőmű már közel öt éve működik; hogy az üzemvízcsatorna, amely az erőművet táplálja, egy lényegesen kisebb tározóból nyeri vizét, melyet nem a Dunakilitinél, hanem a Dunacsúnynál felépített duzzasztógát képez; és hogy az erőmű folyamatos üzemmódban működik, nem pedig csúcsra járató üzemben, mint azt eredetileg tervezték.”

Tisztelt Kocinger Úr!
Tisztelt Delegációtagok!

Ezen ítéleti állításokból kiindulva a magyar fél álláspontja a 77-es szerződés céljaival kapcsolatban a következő:

Környezetvédelem A Duna menti fonatos és meanderező, vegyes típusú ágrendszer egyedülálló ökoszisztémáját elsősorban megfelelő mennyiségű, dinamikus víz biztosításával lehet megvédeni, melyet megfelelő technikai megoldásokkal kell kiegészíteni. Gondoskodni kell arról, hogy megmaradjon a folyóvízi ökoszisztéma, azaz valamennyi oldalának dinamikus, élő kapcsolata legyen a főággal.

Energiatermelés A bósi erőmű folyamatos üzemmódban termel áramot, melyhez a szükséges duzzasztást a dunacsúnyi duzzasztómű biztosítja. Alsó

vízlépcső – az Ítéletnek megfelelően – nem épül. A dunakiliti duzzasztó tervezett funkciói közül a megmaradókat – megfelelő feltételek esetén – a dunacsúnyi komplexum veheti át.

Hajózás A motoros nagyhajóforgalom a Felek közös ellenőrzése alatt a bósi üzemvízcsatornán bonyolódik, mely megfelelő hajózóutat biztosít. Szap és Ipoly-torok között a hagyományos folyamszabályozás eszközeivel megfelelő, a jelenlegi és a középtávon várható forgalmi igényeket kielégítő hajózóút biztosítható.

Árvízvédelem A megépült létesítmények megfelelően kielégítik a Szerződés árvízvédelmi céljait.

Lényeges eleme tehát a magyar elképzeléseknek, hogy a Szerződés céljait a már felépült létesítményekkel kell megoldani, természetesen olyan mértékben kielégítve a célokat, amilyen mértékben az a már létező létesítményekkel lehetséges.

Az előbbieken kívül tárgyalásaink további fordulóin a következő kapcsolódó kérdéseket szükséges tisztázni:

Meg kell állapítani milyen mértékben kell megosztani a vizet az eredeti meder és mellékágrendszere, illetve az üzemvíz-csatorna között, hogy a felek kielégítsék azokat a követelményeket, melyek a nemzetközi környezetvédelmi jog és a nemzetközi vízfolyások jogának előírásaiból, szabályaiból fakadnak.

Szintén igen lényeges elvi kérdés, mint ahogy azt az előző tárgyalásról készült jegyzőkönyv 9. mellékletében megfogalmaztuk, hogy milyen módon tesszük az üzemeltetést méltányossá. Célunk, hogy a rendszer hasznaiból ésszerű és méltányos arányban részesülhessenek a felek. E megosztás alapja a befektetéseik, valamint a határfolyóhoz, és az abban megtestesülő természeti erőforráshoz fűződő jogaik.

Összefoglalva, az ítélet egyértelmű iránymutatást ad a felek részére a fennálló jogok és kötelezettségek vonatkozásában. Az ítélet világossá teszi, hogy a jóhiszeműség követelménye mit kíván a felektől a kétoldalú tárgyalások során. Ahogy a Bíróság ítéletének 150. pontjában tisztázta: „Ebben az ügyben mindkét fél jogellenes cselekményei eltüntetésének legjobb módja, ha helyreállítják együttműködésüket a Duna közös vízerőforrásainak hasznosításában amennyire ez lehetséges, és ha a sokcélú programot egységes egész formájában a vízfolyás használata, fejlesztése és megóvása érdekében méltányos és ésszerű módon hasznosítják. A Feleknek lehetőségük van az együttműködő igazgatást helyreállítani a Vízlépcsőrendszer maradványain. E célból nyitva áll számukra, hogy megállapodjanak a dunacsúnyi létesítmény fenntartásában, az üzemrend megváltoztatásával, a víz és áram elosztása érdekében, és hogy ne építsék meg a nagymarosi vízlépcsőt.”

A Bíróság tehát ítéletének 150. §-ával összekapcsolta Dunacsúny és Nagymaros kérdéseit. Úgy érzem, a magyar fél minden tőle telhetőt megtett, hogy a mindkét fél számára elfogadható kompromisszumos megoldás létrejöhessen. Bízom benne, hogy a jelen tárgyalási forduló lehetőséget nyújt arra, hogy mi is megismerhessük a szlovák fél kompromisszumos elképzeléseit.

Tisztelt Kocinger Úr!
Tisztelt Delegációtagok!

Most, miután az előbbieken a belső összefüggésekre is rávilágítva kifejtettem Kormányom álláspontját a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtása tárgyában, kicsit úgy érzem magam, mint a szenvedélyes szerencsejátékos, midőn minden tétjét megtette már, s lapjait színükkal felfelé az asztalra terítette. A szemben ülő játékos még vár néhány másodpercet mielőtt lapját szintén leterítené, még szeretné nyújtani azt a néhány pillanatot, amíg a végső eredményt még csak ő ismeri. Ha profi játékost képzelek szembe magammal, az arcáról biztos nem olvashatom le a végjáték állását. Ez az állapot azonban már nem nyújtható sokáig. Lapjaink feltárását a magunk részéről úgy vélem maradéktalanul elvégeztük, most várjuk az Önök hasonló gesztusát.

Uraim, most Önökön a sor.

Pozsony, 1999. március 10.

Dr. Székely László
kormánybiztos
a magyar kormányküldöttség vezetője

Az 1999. március 10-ei jegyzőkönyv
4. sz. melléklete

A szlovák félnek a szakértői munkacsoportok alkalmazására vonatkozó j a v a s l a t a

Az Ítélet 155. bekezdésében – amely a Külön Megállapodásban közösen a bíróság elé terjesztett kérdésekre adott válaszokat tartalmazza - foglaltak értelmében jóhiszeműen (előzetes feltételek nélkül, lásd az ítélet 143. pontját), a mai helyzetet figyelembe véve és úgy kell tárgyalásokat folytatnunk egymással, hogy megtegyük mindazokat a nélkülözhetetlen intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a (folyó) Pozsony és Budapest közötti szakaszán megvalósuljanak az 1977. szeptember 16-án kelt Szerződés céljai, azokkal a módoszatokkal összhangban, amelyekben megállapodunk. Célszerű lenne továbbá meghatározni, hogy egyelőre melyek azok a feltételek (*modalitások*) amelyekben nem tudunk megegyezni, illetve azt, hogy az egyik fél miért nem tudja elfogadni a másik fél javaslatait, s ennek milyen következményei lehetnek.

A szlovák fél javaslatot terjeszt elő a szakértői tárgyalások felújítására és ezek tartalmára. Javasoljuk, hogy újítsuk fel a tárgyalásokat a Szerződés alábbi céljainak teljesítéséről (az Ítélet 135. bekezdése):

- Energiatermelés
- A hajózási feltételek javítása a Dunán
- Árvízvédelem
- A zajló jég levezetése
- Környezetvédelem

A Szerződés céljai eléréséhez szükséges feltételekkel összefüggő tárgyalások igénylik, hogy szakértői szinten közösen vitassuk meg a javaslatokat. Ezért az alábbi szakértői munkacsoportok megalakítását javasoljuk:

- vízgazdálkodási és árvízvédelmi kérdésekkel – beleértve a zajló jég levezetését is - foglalkozó munkabizottság
- hajózási munkacsoport
- környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport
- energetikai munkacsoport
- pénzügyi munkacsoport

A szakértők feladata lesz, hogy műszaki és közgazdasági szempontból alaposan dokumentálják a felek által javasolt összes módosítást, s miként azt az Ítélet 137. szakasza is előre bocsátja, összehasonlítsák ezek előnyeit és hátrányait az eredeti tervvel. A szakértői munkacsoportoknak mindenenk előtt a következő kérdésekkel kellene foglalkozniuk:

Az alsó vízlépcsővel összefüggő kérdések:

- szükségességének megítélése a Szerződés céljainak elérése szempontjából a folyó Pozsony és Budapest közötti szakaszán, illetve annak felmérése, hogy milyen következményekkel járna a Szerződés által előírt célokra nézve, ha nem épülne meg ez az alsó vízlépcső,
- javaslat kidolgozása a hajózási feltételekkel összefüggő kérdések megoldására szóban forgó folyószakaszon,
- az árvízvédelem helyzetének megítélése,
- a területfejlesztéssel összefüggő kérdések megítélése,
- az elektromos energiatermelésben bekövetkezett változásokkal összefüggő kérdések megítélése,
- a (tervben javasolt) változtatás környezetvédelmi szempontból történő megítélése,
- a tervben javasolt esetleges változtatás gazdasági előnyeinek és hátrányainak megítélése.

A Duna és a folyó ágrendszerének ökológiai rehabilitációjához a szakértői munkacsoportok várják a magyar fél műszaki javaslatát, ökológiai tanulmányát és gazdasági elemzését, amely a Szerződés szerint is a magyar fél feladata. A szakértői munkacsoportok megvitatják ezt a javaslatot és véleményezik azt.

A szakértői munkacsoportok ökológiai szempontokat figyelembe vevő közös metodológiát állítanak össze, annak megállapítására, hogy milyen hatásai vannak, illetve lesznek a környezetre a felépíteni javasolt, illetve a létező építményeknek, valamint azok az építmények, amelyeket a javaslatok szerint nem helyeznek üzembe, illetve milyen következményekkel járhat az, ha nem épülnek meg bizonyos a tervben szereplő létesítmények. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani arra a modellprognózisra, amely azt vizsgálja, hogy milyen lenne a Duna-menti környezet természetes fejlődése, ha nem létezne a Bósi Vízlépcső.

A magyar kormány kívánsága alapján a szakértői munkacsoportok foglalkozni fognak az érintett térség településein megvalósult, illetve meg nem valósult infrastrukturális és egyéb beruházásokkal, valamint azokkal a természeti környezetben bekövetkezett károkkal és előnyökkel, amelyeket a Vízlépcsőrendszerrel összefüggésben megvalósult, illetve meg nem valósított közös, valamint nemzeti beruházások idéztek elő. Figyelembe veszik a Bioprojekt következtetéseit is.

A jogi szakértői munkacsoport azt követően kezdi meg a tevékenységét, mihelyt megállapodás született a mindkét fél számára elfogadható műszaki megoldásokról. A jogi szakértők feladata lesz, hogy ezeket a megoldásokat nemzetközi-jogi dokumentumba foglalják, a kormány meghatalmazottaké pedig az, hogy ezeket a megoldásokat beemeljék a Közös Egyezményes Tervbe.

Courtesy translation

AGREED MINUTES

of the negotiations held in Bratislava on March 10, 1999, between the government delegations of the Republic of Hungary and the Slovak Republic on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at The Hague in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project

1. The delegation of the Government of the Republic of Hungary, led by Dr. László Székely, Government Commissioner for the Danube, and the delegation of the Government of the Slovak Republic, led by Ing. Dominik Kocinger, Plenipotentiary of the Government of the Slovak Republic, commissioned for issues related to the construction and operation of the Gabčíkovo-Nagymaros Project, held negotiations in Bratislava on March 10, 1999, on the modalities for the execution of the Judgment of the International Court of Justice at The Hague in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project delivered on September 25, 1997. The list of participants of the meeting is contained in *Annex No.1*.
2. The negotiation commenced with the opening speeches of the Heads of the Delegations. Ing. Dominik Kocinger's speech is contained in *Annex No.2*, Dr. László Székely's speech is contained in *Annex No.3*.
3. The Parties acknowledged that both Heads of Delegation had forwarded to their partner the resolution of their respective governments regarding the mandate of the negotiating delegation.
4. In connection with the outcome of negotiations conducted in Budapest on January 28, 1999, (item 10 of the Agreed Minutes), the Parties presented their ideas regarding working groups to be established, and agreed to discuss this issue at the forthcoming negotiation. The relative Slovak proposal is attached herein as *Annex No.4*.
5. The Government Delegations agreed to hold the next negotiation on May 14, 1999 in Budapest.
6. This Agreed Minute was made in the Hungarian and Slovak languages, both versions of which are equally authentic.

Bratislava, March 10, 1999

(Signed) Ing. Dominik Kocinger
Head of the Slovak Delegation

(Signed) Dr. László Székely
Head of the Hungarian Delegation

*Annex No. 1
of the Protocol made on March 10, 1999*

Courtesy translation

**List of the names of participants of the
Slovak and the Hungarian Governmental Delegation
at the negotiations held in Bratislava on 10th March, 1999
in connection with the execution of the Judgment of the International Court
of Justice in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Members of the Slovak Delegation:

Ing. Dominik Kocinger	Government Plenipotentiary for the construction and operation of the GN Project, Head of the Delegation
JUDr. Peter Tomka, PhD.	Director General of the International Law Directorate of the Ministry of Foreign Affairs, Head of the working group specialising in legal issues and Agent of Slovakia before the ICJ
JUDr. Peter Vršanský	Head of the International Court Division of the Ministry of Foreign Affairs
JUDr. Luděk Krajhanzl	Expert in international law at the Ministry of Foreign Affairs
Dr. Ing. Ján Híjj	Director General of the Ministry of Economics, Head of the working group specialising in energy
Ing. Karol Anda	Director General of the Ministry of Transport, Post and Communication, Head of the working group specialising in waterway navigation
Ing. Ján Vančík	Director of Department of the Ministry of Finance,
Prof. RNDr. Igor Mucha	Environmental expert
Ing. Jozef Obložinský	Representative of the Water Resources Development State Enterprise, Head of the Slovak part of the Joint Operational Group of the Government Plenipotentiaries for the construction and operation of the GNP
Ing. Miroslav Líška, CSC	Expert of the Water Resources Development State Enterprise

Ing. Gabriel Jenčík	Secretary of the Delegation
Ing. Miroslav Šándor	Expert of the Ministry of Agriculture
RNDr. Zoltán Hlavatý	Expert
Mgr. Juraj Priputen	Expert of the Ministry of Foreign Affairs
Ondrej Hoffmann	Interpreter

Members of the Hungarian Delegation:

Dr. László Székely	Government Commissioner, Head of the Delegation
Dr. György Szénási	Expert in international law, Head of the International Law Department, Ministry of Foreign Affairs and Agent of Hungary before the ICJ
Prof. Alexander Charles Kiss	Expert in international law
Dr. Marcel Szabó	Chief advisor in international law, Danube Commissioner's Secretariat, Prime Minister's Office
János Vargha	Chief government advisor on environmental issues, Prime Minister's Office
Dr. Gábor Bartus	Chief advisor in environmental management, Danube Commissioner's Secretariat, Prime Minister's Office
Gábor Kolossváry	Deputy Head of the Agricultural Department, Ministry for Agriculture and Rural Development
Dr. Boldizsár Nagy	Expert in international law
Ernő Brick	Chief advisor, Ministry for Transport, Communication and Water Management
Dr. Norbert Korom	Chief legal advisor, Prime Minister's Office
Dr. Judit Fehér Tamás	Secretary of the Delegation
Pál Benyo	Interpreter

* * * * *

*Annex No. 2
to the Protocol of 10 March 1999*

Courtesy Translation

**Opening Speech
Of the Slovak Government Delegation
At the Negotiation Held in Bratislava on March 10, 1999**

Honorary Government Commissioner,
Honorary Members of the Hungarian Delegation,

Although the previous meeting of the two government delegations in Budapest on January 28, 1999 did bring some progress, I have to admit that both myself and the Government of the Slovak Republic expected more from the negotiations. We were mainly hoping to come to an agreement regarding the re-institution of the working group of experts and on defining the scope of issues with which these working groups should be dealing. These working groups should review the concrete joint proposals and submit them to the government delegations in order to come to an agreement on the actions to be taken in order to meet all the objectives set out in the 1977 Treaty, and consequently to solve the issues emerging from the Judgment of the International Court of Justice.

At the negotiations of January 28, 1999 the Hungarian Delegation voiced its opinion that although the Judgment of the International Court of Justice maintained the effectiveness of the 1977 Treaty, it had, at the same time fundamentally modified its content. This position is clearly visible from other documents handed over by the Hungarian Party: i.e. in the answers given to the questions raised by the Slovak Party on 12 December, 1999; this position is also voiced in the reply given to the third question in Annex No. 9. of the Protocol of the negotiations held on 28 January, 1999. The Slovak Party cannot agree with this position and considers it to be unfounded and unjustified also in terms of international law. The Slovak Party feels that the legal reasoning in the “Hungarian Position Paper” constituting Annex No. 4 of the Protocol of the negotiations held in Budapest on 28 January, 1999 is a deliberate compilation of certain statements of the Judgment; those parts of the Judgment, which are undoubtedly unfavourable to the Republic of Hungary, have been intentionally omitted. In view of the fact that we do not wish to repeatedly return to the subject of how the Parties interpret certain statements of the Judgment of the International Court of Justice, as has often been done by the Hungarian Party in discussing statements out of context and altering their meaning, I would only like to make a few comments related to the problems and issues which we feel are important in our further discussions. One of these primary issues is the fact that the 1977 Treaty is still effective.

Our governments have requested an answer from the International Court of Justice to their question as to whether the 1977 Treaty and its related contractual documents are effective or not. The International Court of Justice was in the position to either confirm the 1977 Treaty and its related documents or to declare these documents null and void. However,

the International Court did not and could not have changed the content of the Treaty referred to above.

The International Court of Justice can suggest to the Parties to either modify their contractual obligations in the light of certain facts, or to come to an agreement. In its Judgment, the Court did just this. However, even in this event, the principle is that until a new agreement is reached, the original Treaty and its related documents shall remain effective.

Even in light of the above, the Hungarian Party's interpretation of the International Court of Justice's Judgment is that the Court has released Hungary from its obligation to construct the barrage at Nagymaros. The Hungarian Party construes this conclusion from para. 134 of the descriptive part of the Judgment. At the same time, the Hungarian Party takes no notice of para. 138, which authentically contains both the original Czechoslovak position and the Slovak position. Neither the Czechoslovak, nor the Slovak Party had entirely abandoned the concept of peak operation – however, as indicated in para. 138 of the descriptive part of the Judgment, the Slovak Party was and still is ready to discuss the option of limiting or potentially abandoning the peak mode operation of the barrage system in the event that the joint studies come to the conclusion that this would have a significant qualitative effect. However, such a conclusion can only be reached via thorough and detailed studies and not upon political instruction. The Slovak Party is still willing to review this matter with the assistance of the experts of both Parties. Therefore, it repeatedly initiates the continued operation of the working group of experts.

The Court in its Judgment (para. 155) has made the decision (I underline the word: *decision*) that the two Parties, in view of the present situation, have to conduct their future negotiations in good faith, and have to take every necessary step (again, I have to underline the words: *have to*) in order to fulfil the objectives of the 1977 Treaty. One of the objectives is power production. In the event that the lower barrage is not built, this would not only mean that the system could not be operated in peak mode, but the continuous mode of operation would also produce much less power, and therefore one of the objectives of the 1977 Treaty would not be met. In addition, if the barrage system at Nagymaros is not built, the dredging of the riverbed at Szap cannot be achieved. The effect of this would be that with no lower barrage, the capacity of the continuously operating Bős power plant would be lower than that stipulated in the 1977 Treaty. The Slovak Party wishes to point out that it is not only the peak operation that is dependent on the construction of the Nagymaros barrage system, but the entire volume of generated power. In the opinion of the Slovak delegation, without the barrage at Nagymaros or any other barrage, the significant flood prevention targeted by the 1977 Treaty and the planned navigational conditions cannot be met. Without the construction of the barrage at Nagymaros or any other barrage, the Barrage System will not materialise, and consequently, the objectives set out by the two contracting Parties in the 1977 Treaty will not be fulfilled. I would like to stress that the answers and solutions to these questions and issues will have to be provided by the experts involved in the work of the expert groups, as, on several occasions, we have already suggested.

Honourable Head of the Delegation,

Again I would like to reiterate that in compliance with the decision of the Hague Court binding on both Parties, the Slovak delegation has and will continue to conduct its

negotiations in a spirit of good faith, setting no preconditions. There is no issue which the Slovak Party would not be willing to discuss or deliberate on jointly, or perform the scientific or technical analysis thereof. Slovakia shall not set any preconditions to the negotiations related to the execution of the Judgment of the International Court of Justice.

These negotiations will have to conclude with an agreement finding a solution to the impending issues related to flood prevention, navigation, environment protection and power production on the Bratislava-Budapest section of the Danube. The solution to be reached has to recognise that all the above issues to be solved are equally significant, thus they have to be handled as a complex and inter-related task. In the view of the Slovak Party, there is nothing that could hinder the two states in finding a solution acceptable to both Parties. I have to stress: there is no obstacle, not even the decision of the International Court of Justice. However, in the event the two Parties cannot come to an agreement, then, according to the Judgment of the Court, the 1977 Treaty and its related documents are in effect.

Due to the reasons referred to above, our proposal to reactivate the working groups is still a viable option. These working groups are the following:

- Working group for water management issues
- Working group for navigational issues
- Working group for environmental issues
- Working group for energy issues
- Working group for financial issues

During the forthcoming stages of our discussions I am ready to hand over to you the titles of those issues and topics that these group of experts should be dealing with.

Honorary Government Commissioner,

Before concluding my opening speech, I would like to express my thanks to you for sending me the January 28, 1999 State Resolution of the Hungarian Republic (No. 1009/1999). I do not think it would be fitting for me to comment on this in detail, as this was addressed to the Hungarian Government Delegation. Nonetheless, as is clearly visible from the comments I made earlier, this Resolution is based on a concept and perception that is evidently different from ours. I would like to believe that this Resolution will not pose an obstacle during our discussions today and in the future in reaching a final agreement.

Thank you for your attention.

Dominik Kocinger

Annex No.3
of the Protocol made on March 10, 1999

Courtesy Translation

**OPENING SPEECH
OF THE HEAD OF THE HUNGARIAN GOVERNMENT DELEGATION AT THE
MEETING OF THE HUNGARIAN AND SLOVAK DELEGATIONS IN
BRATISLAVA ON MARCH 10, 1999**

Honourable Mr. Kocinger,
Honourable Delegation Members,

Thank you for your kind invitation today. We hope that our governments will not be disappointed with the outcome of these negotiations. I can confidently assert that for our part we are fully interested in reaching an agreement on material issues, that is to say to find the means to execute the Judgment of the International Court of Justice at The Hague delivered on September 25, 1997, and thus adequately fulfil the objectives of the 1977 Treaty. For this reason, allow me to summarise our current position, how far we have come, and in our view, the direction to be followed in order to find a solution.

The document entitled "Hungarian Position" which was presented to you earlier is based on the three main pillars of the Judgment of the International Court of Justice. The first of these is the implementation of the objectives of the 1977 Treaty. That is why it is a pleasure for us to discuss first of all this issue from among the items on the agenda today.

At the same time we would like to remind you that para. 141 of the Judgment of the Court requires the following from the Parties:

"It is not for the Court to determine what shall be the final result of these negotiations to be conducted by the Parties. It is for the Parties themselves to find an agreed solution that takes account of the objectives of the Treaty, which must be pursued in a joint and integrated way, as well as the norms of international environmental law and the principles of the law of international watercourses. The Court will recall in this context that, as it said in the North Sea Continental Shelf cases:

"[the Parties] are under an obligation so to conduct themselves that the negotiations are meaningful, which will not be the case when either of them insists upon its own position without contemplating any modification of it" "

Thus, we must not lose sight of this for even one moment.

But now let us look at the objectives of the 1977 Treaty as they stand before us today, in the spring of 1999, and in the light of the Hague Judgment.

As a starting point it is important to establish that our task is not to find a complete and eternal solution to problems existing on the common border of the Danube, which

presumably would be an impossible undertaking, but to find a way to execute the Judgment of the International Court of Justice at The Hague. The two Parties agreed with this on January 28 in Budapest, and it was set down in a Protocol. Thus, the Hungarian government does not wish to go beyond the framework of obligations imposed on it by the Judgment. It does not even have the authority to do so, since it was instructed by its Parliament in 1993 to resolve the conflict between the two countries through the Judgment of the International Court of Justice, which is also reflected in the Special Agreement of 1993. I presume that you have no reason now to change this.

A further point material to the Hungarian government's position is establishing the rights and obligations contained in the 1977 Treaty which are to remain effective after the Judgment. In view of the Judgment of the International Court of Justice the Treaty can no longer be applied literally. Prescriptive provisions in the Judgment endow the Treaty with new meanings on material issues. Thus, in looking for ways of fulfilling the objectives of the Treaty, we have to take this fact into consideration.

Regarding this issue, the Court primarily highlighted the following in para. 132, pronouncing that in addition to the 1977 Treaty *"...That relationship is also determined by the rules of other relevant conventions to which the two States are party, by the rules of general international law and, in this particular case, by the rules of State responsibility..."*

Para. 142 of the Judgment makes reference to Article 26 of the Vienna Convention on the Law of Treaties which combines two equally important elements. *"It provides that "Every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith". This latter element, in the Court's view, implies that, in this case, it is the purpose of the Treaty, and the intentions of the parties in concluding it, which should prevail over its literal application. The principle of good faith obliges the Parties to apply it in a reasonable way and in such a manner that its purpose can be realized."*

In fulfilling the objectives of the Treaty, the Parties shall proceed according to provisions contained in paras. 132-147 of the Judgment. In para. 148, the Court stressed the effects of its finding that the Treaty is still in force. Equally pertinent in this respect is para. 131, which states that these paragraphs of the Judgment are prescriptive, and through them the Court *"... has ... to determine what the future conduct of the Parties should be."*

During our previous meeting I tried to express this metaphorically by saying that, with the paragraphs in question, the Court has given the litigant Parties a map and compass and with them has shown the way out of the maze of the dispute. Allow me to repeatedly insist that my government is not in a position to depart from the route on the map even if attractive meadows and tempting landscapes were to appear on the way. We shall always resist such temptations, and we will fix our eyes strictly on the instruments we have been given by the Court.

Thus, according to the Judgment of the Court:

- The objectives of the Treaty shall be fulfilled with the existing structures built by the Parties in the period up to 1992. The Court emphasised : *"What is essential, therefore, is that the factual situation as it has developed since 1989 shall be placed within the context of the preserved and developing treaty relationship, in order to achieve its object and purpose in so far as that is feasible. For it is only then that the irregular state of affairs*

which exists as the result of the failure of both Parties to comply with their treaty obligations can be remedied." The phrase "as far as possible", as we construe it, refers to the fact that it is not sure that all provisions in the original concepts regarding quantity, such as the provisions regarding the amount of power generated or parameters of the navigational route, can be maintained as an objective. But this is confirmed by the Court in para. 136 when it says: *"It could be said that that part of the obligations of performance which related to the construction of the System of Locks — in so far as they were not yet implemented before 1992 — have been overtaken by events. It would be an administration of the law altogether out of touch with reality if the Court were to order those obligations to be fully reinstated and the works at Čunovo to be demolished when the objectives of the Treaty can be adequately served by the existing structures."*

- The above phrase *"It could be said that that part of the obligations of performance which related to the construction of the System of Locks — in so far as they were not yet implemented before 1992 — have been overtaken by events."* means that the Parties will decide how the existing structures will be utilised, but no existing structure needs to be demolished, and no further structures need to be built.
- The Court has specifically set forth its position in respect of some structures. In connection with the structure at Čunovo it clearly points out (in paras. 136 and 145) that the works at Čunovo need not be demolished, but utilised within the framework of the contractual relation. In connection with the Nagymaros power plant (or the one to be built at any other location), the Court expresses its opinion with the same clarity in para. 134: *"...the Court cannot ignore the fact that, not only has Nagymaros not been built, but that, with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it."*
- According to para. 134 of the Judgment the Court cannot ignore the fact that the Gabčíkovo power plant has been in continuous operation: *"What might have been a correct application of the law in 1989 or 1992, if the case had been before the Court then, could be a miscarriage of justice if prescribed in 1997. The Court cannot ignore the fact that the Gabčíkovo power plant has been in operation for nearly five years, that the bypass canal which feeds the plant receives its water from a significantly smaller reservoir formed by a dam which is built not at Dunakiliti but at Čunovo, and that the plant is operated in a run-of-the-river mode and not in a peak hour mode as originally foreseen."*

Honourable Delegation Members,

Commencing from these statements of the Judgment, the Hungarian Party's position with respect to the objectives of the 1977 Treaty is as follows:

Environmental issues	The unique ecosystem of the meandering network of branches along the Danube can be protected mainly by ensuring water of a suitable quantity and dynamic parameters along with appropriate technical measures. The fluvial ecosystem of the river must be preserved, i.e. all side-arms need to be
----------------------	--

dynamically and actively related to the main river branch.

Power generation	The Gabčíkovo plant is to generate electricity in what is known as the <i>run-of-the-river</i> mode, the impoundment level required being ensured by the operation of the Čunovo barrage. No barrage on the lower section of the Danube will, in accordance with the Judgment, be constructed. The planned function of the Dunakiliti barrage can be taken over by the Čunovo complex, provided that the conditions there are appropriate.
Navigation	The traffic of large boats takes place in the by-pass canal of Gabčíkovo, which is a suitable navigation route and is mutually controlled by the Parties. Along the reach between Sap and the mouth of the Ipoly a satisfactory navigation route can be ensured via traditional river regulation technologies, which will in this way meet both current requirements of waterway navigation and those in the medium term.
Flood prevention	The structures already in existence can appropriately serve the purposes of the flood prevention objectives specified in the Treaty.

Thus, an essential element of the Hungarian concept is that the objectives of the Treaty have to be met with the existing structures, satisfying the objectives to the extent made possible by the already existing structures.

In addition, the following related issues need to be clarified at the next round of negotiations:

We must establish how to divide the water between the original river-bed, its side-arm system and the by-pass canal so that the Parties can meet the requirements of international environmental law and the law of international watercourses.

Reasonable operation is also an important principal issue as we indicated in Annex 9 to the Protocol of our previous negotiation. It is our objective that the Parties enjoy the benefits of the system in a proportionate and reasonable way. The sharing of benefits should be based on the investments made by the Parties and the rights to the boundary river and the natural resources it embodies.

In summary, the Judgment provides clear guidelines to the Parties with respect to existing rights and obligations. The Judgment makes clear what the prerequisite of good faith imposes on the Parties during the bilateral negotiations. As the Court elucidated in para. 150 of its Judgment: *“In this case, the consequences of the wrongful acts of both Parties will be wiped out “as far as possible” if they resume their co-operation in the utilization of the shared water resources of the Danube, and if the multi-purpose programme, in the form of a co-ordinated single unit, for the use, development and protection of the watercourse is implemented in an equitable and reasonable manner. What it is possible for the Parties to do is to re-establish co-operative administration of what remains of the Project. To that end, it is open to them to agree to maintain the works at Čunovo, with changes in the mode of operation in respect of the allocation of water and electricity, and not to build works at Nagymaros.”*

Thus, in para. 150 of its Judgment the Court linked the issues of Čunovo and Nagymaros. I believe that the Hungarian Party has done everything in its power to reach a compromise acceptable to both Parties. I trust that this round of negotiations will provide an opportunity to hear the Slovak Party's offer of compromise.

Honourable Mr Kocinger,
Honourable Delegation Members,

Now that I have advanced my government's position on the subject of the execution of the Judgment of the International Court of Justice, highlighting relevant issues, I somewhat feel like a passionate gambler who has played his last hand and laid his cards on the table. The player opposite pauses for a few seconds before showing his cards. He would like to stretch those few moments when only he knows the final outcome. Imagining a professional gambler sitting across the table, I am sure I would not be able to read anything from his face. But this situation cannot be stretched much longer. I think that we have fully revealed our cards, and now we expect a similar gesture from yourselves.

Gentlemen, it is now your turn.

Bratislava, March 10, 1999

Dr. László Székely
Government Commissioner
Head of the Hungarian Government Delegation

*Annex No. 4
to the Protocol of 10 March 1999*

Courtesy Translation

P r o p o s a l
of the Slovak Party on the involvement
of expert working groups

In accordance with the contents of para. 155 of the Judgment, which includes answers to the Parties' joint questions addressed to the International Court of Justice in the Special Agreement, it is necessary that the Parties conduct bilateral negotiations in good faith, (without preliminary conditions; see para. 143 of the Judgment) with due consideration to the present state of affairs, in a manner that provides for the objectives set out in the Treaty of 16 September 1977 to materialise on the Bratislava-Budapest section of the Danube river, in accordance with the modalities specified by the Parties therein. In addition, it appears reasonable and necessary to clarify those terms and conditions that continue to form a subject of disagreement between the Parties, together with the underlying reasons and possible consequences.

The Slovak Party submits a Proposal for the resumption of the expert negotiations and for their subject matter. We propose the resumption of the negotiations on the execution of the objectives of the Treaty as detailed below (para. 135 of the Judgment):

- Power production;
- Improvement of the existing navigational conditions on the Danube;
- Flood prevention;
- Discharging the river of drift-ice; and
- Environment protection;

Negotiations on how to achieve the above objectives of the Treaty necessitate bilateral talks taking place between the Parties' experts, who are suggested to cooperate with each other in working groups as follows:

- Working group for water management and flood prevention, to discuss issues including the problem of discharging the river of drift-ice;
- Working group for navigational issues;
- Working group for environmental issues;
- Working group for energy issues; and
- Working group for financial issues.

It shall be the task and responsibility of the expert working groups to support any and all amendments that the Parties may recommend by thoroughly documenting the relevant technical and economic issues. Further, in accordance with para. 137 of the Judgment, the expert working groups shall compare the resulting advantages and disadvantages with the original plan.

Issues pertaining to the lower barrage:

- Determine whether the construction of a lower barrage on the Bratislava-Budapest section of the river is necessary from the aspect of materialising the objectives of the Treaty; consideration of the potential consequences of a decision against construction;
- Elaborate a proposal to provide solutions for various navigational issues affecting the Bratislava-Budapest section;
- Discuss the current status of flood prevention;
- Discuss issues of infrastructural/regional development;
- Discuss issues of changes affecting power generation;
- Discuss the environmental impacts of the suggested (planned) modification;
- Discuss technical and economic advantages and disadvantages arising from the planned modification.

To make the ecological rehabilitation of the Danube and the river branch system possible the Hungarian Party is requested to provide the expert working groups with the Hungarian Party's technical proposal, ecological study and economic analysis, in line with the recommendations of the Judgment. Subsequently, the expert working groups shall discuss the aforementioned documentation and submit their opinions.

Based on ecological considerations, the working groups shall jointly prepare a dual methodology to determine the existing and probable future impacts of structures to be constructed or existing structures that are not to be made operational. They shall, in addition, consider the effects of planned construction being abandoned. In the course of the discussions, particular attention ought to be paid to the model forecast that outlines the natural way of development of the Danube and its environs without the Gabčíkovo-Nagymaros Barrage.

In line with the request of the Hungarian Government, the working groups shall discuss issues of infrastructural development and other projects that have materialised or failed to materialise in the region; talks shall also include environmental damage and certain beneficial effects of both bilateral and unilateral projects that have been either realised or have failed to materialise in the region. The conclusions of the Bioproject shall be taken into account.

A working group on legal issues shall commence operation in the wake of jointly endorsed technical solutions. It shall be the task of the legal experts to produce an international legal document to contain the solutions, while Government Plenipotentiaries shall be responsible for transferring those solutions to the Joint Contractual Plan.

5.16 Az 1999. május 14-i tárgyalási forduló

Jegyzőkönyv

- 1. sz. melléklet
- 2. sz. melléklet
- 3. sz. melléklet

A résztvevők névsora

A magyar kormányküldöttség vezetőjének nyitóbeszéde

A szlovák kormányküldöttség vezetőjének bevezető felszólalása

Agreed Minutes

- Annex 1
- Annex 2
- Annex 3

List of the names of participants

Opening Statement of the Head of the Hungarian Government
Delegation

Opening statement of the head of the Slovak Governmental
Delegation

J e g y z ő k ö n y v

*a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségeinek
a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer
ügyében hozott ítéletének végrehajtásával összefüggő,
1999. május 14-én Budapesten
megtartott tárgyalásáról*

1. A Magyar Köztársaság Kormányának küldöttsége Dr. Székely László dunai kormánybiztos vezetésével és a Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttsége Ing. Dominik Kocinger, a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazottja vezetésével 1999. május 14-én Budapesten tárgyalást folytatott a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos vita tárgyában 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítélete végrehajtási módjairól.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
2. A megbeszélés a küldöttségek vezetőinek nyitóbeszédével kezdődött. Dr. Székely László beszédét a *2. sz. melléklet* tartalmazza, Ing. Dominik Kocinger beszédét a *3. sz. melléklet* tartalmazza.
3. A felek megállapodtak abban, hogy a magyar fél kidolgozza a létrehozandó rendszer főbb elemeire és paramétereire vonatkozó javaslatát, figyelemmel annak a térségre gyakorolt hatásaira, és a Szerződés célkitűzéseinek teljesítésére, mindenek előtt a környezetvédelemre, az árvízvédelemre, az energetikára és a hajózásra. Ezt a javaslatot a magyar fél 1999. őszén tanulmányozásra átadja a szlovák félnek, amely észrevételeit írásban fogja közölni. Az előterjesztett dokumentumokat szakértői munkacsoportok fogják megvitatni, amelyek álláspontjaikat a kormányküldöttségeknek terjesztik elő.
4. A tárgyaló felek megállapodtak, hogy a turizmus és a sporthajózás feltételeinek javítás érdekében javaslatot tesznek az illetékes közös szervezeteknek, vizsgálják meg, a kis- és sporthajóforgalom határrendészeti be- és kiléptetési rendszerének, kialakíthatóságát a Dunacsúny-Dunakiliti térségben.
5. A kormányküldöttségek megállapodtak, hogy a vízgazdálkodási munkacsoport keretében tárgyalni fognak a dunacsúnyi és a dunakiliti vízgazdálkodási-informatikai rendszer összeköttetésének kiegészítéséről. Az egyeztetés eredményeképpen létrejövő tervezetet a kormányküldöttségek plenáris ülésén fogják elfogadni.
6. A kormánydelegációk megállapodtak abban, hogy következő találkozásuk időpontját és helyszínét diplomáciai úton egyeztetik.

7. E jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, mindkét változat egyaránt hiteles. A jegyzőkönyvhöz három mellékletet csatoltak, melyek jelen jegyzőkönyv elválaszthatatlan részét képezik.

Budapest, 1999. május 14.

Dr. Székely László
a magyar küldöttség vezetője

Ing. Dominik Kocinger
a szlovák küldöttség vezetője

Az 1999. május 14-i jegyzőkönyv
1. sz. melléklete

**A magyar és szlovák kormány küldöttségeinek a hágai Nemzetközi Bíróság
Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítéletének végrehajtásával
összefüggő, 1999. május 14-én, Budapesten megtartott tárgyalásán**

A szlovák küldöttség tagjai:

Ing. Dominik Kocinger	a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazott, a küldöttség vezetője
JUDr. Peter Tomka	a Külügyminisztérium nemzetközi jogi főigazgatója, a jogi kérdésekkel foglalkozó szakértői munkacsoport vezetője
JUDr. Peter Vršanský	a Külügyminisztérium Nemzetközi Bíróság Önálló Osztályának vezetője
JUDr. Ludek Krajhanzl	a Külügyminisztérium nemzetközi jogi szakértője
Ing. Marián Supek	a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezetője, a vízgazdálkodási szakértői munkacsoport vezetője
Dr. Ing. Ján Hijj	a Gazdasági Minisztérium főigazgatóhelyettese, az energetikai munkacsoport vezetője
Ing. Ján Vančík	a Pénzügyminisztérium vállalkozókkal foglalkozó részlegének pénzügyi igazgatója
Ing. Jozef Obložinský	a Vízgazdálkodási Állami Beruházási Vállalat képviselője
Prof. RNDr. Igor Mucha	környezetvédelmi szakértő
Ing. Gabriel Jenčík	a küldöttség titkára
Ondrej Hoffmann	tolmács
Miroslav Šándor	a Földművelésügyi Minisztérium szakértője
RnDr. Zoltán Hlavatý	a Felszín alatti vizek konzultációs csoport szakértője
JUDr. Juraj Priputen	a Külügyminisztérium szakértője
Dr. Anna Majkútová	a Földművelésügyi Minisztérium szóvivője
Ing. Miroslav Líška	a Vízgazdálkodási Állami Beruházási Vállalat szakértője

A magyar küldöttség tagjai:

Dr. Székely László	kormánybiztos, a küldöttség vezetője
Dr. Szénási György	főosztályvezető, Külügyminisztérium, Nemzetközi Jogi Főosztály
Prof. Kiss Alexandre Charles	nemzetközi jogi szakértő
Dr. Szabó Marcel	nemzetközi jogi főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal, Dunai Kormánybiztos Titkársága
Dr. Bartus Gábor	környezetgazdasági főtanácsadó, Miniszterelnöki Hivatal, Dunai Kormánybiztos Titkársága
Kolossváry Gábor	főosztályvezető-helyettes, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Mezőgazdasági Főosztály
Birck Ernő	szakfőtanácsos, Közlekedési, Hírközlési és Vízgazdálkodási Minisztérium, Vízügyi Iroda
Kék Mónika	tanácsadó, Pénzügyminisztérium
Dr. Nagy Boldizsár	nemzetközi jogi szakértő
Dr. Bruhács János	nemzetközi jogi szakértő
Dr. Fehérné Tamás Judit	a küldöttség titkára, Miniszterelnöki Hivatal, Dunai Kormánybiztos Titkársága
Benyo Pál	tolmács

*Az 1999. május 14-i jegyzőkönyv
2. sz. melléklete*

**A magyar kormány küldöttsége vezetőjének
nyitóbeszéde
a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtási módozatairól szóló
Budapesten, 1999. május 14-én megtartott
magyar-szlovák tárgyaláson**

Tisztelt Kocinger Úr!
A szlovák delegáció tisztelt Tagjai!

Tárgyalásaink fél esztendeje kezdődtek újra, jelenleg negyedik alkalommal találkozunk azért, hogy megkíséreljük kimozdítani a holtpontról megbeszéléseinket a hágai ítélet végrehajtásáról. Kormányom álláspontja szerint a kétoldalú tárgyalások nem szolgálhatnak csupán arra, hogy pusztán önértékében gyönyörködhessünk, felmutatva országaink érettségét a fejlett európai államok közösségének tagságára. Természetesen érdekeltek vagyunk a problémakör kétoldalú tárgyalásokon való rendezésében, mert nagyobb mozgástér tárul ily módon a felek elé, mintha egy újabb hágai eljárás után hozott határozattól várnánk a megoldást. Ezen meggyőződésünk mindaddig megingathatatlan, amíg látunk lehetőséget egy mindkét fél által méltányolható megállapodás elérésére. Ugyanakkor nem tarthatjuk országainkat ért sorscsapásnak, ha mégis a végrehajtás módozataira is kiterjedő újabb döntést kellene kérnünk a nagyra becsült Nemzetközi Bíróságtól. Ezen esetben csalódott lennék, hiszen eddig végzett munkánkat a történések némiképpen leértékelnék, de kormányaink nemzetközi megítélésén e fordulat aligha ejtene csorbát, hiszen országaink kapcsolatrendszere mára már sokkal teherbíróbb alapokon nyugszik, sem mint hogy ez komoly problémát okozhatna. Ilyen értelemben, úgy vélem, lényeges pontjához érkeztünk megbeszéléseinknek, ezért engedjék meg nekem, hogy jelen nyitóbeszédemben a szokásosnál talán terjedelmesebben ismertessem a magyar kormány álláspontját és javaslatát a szóban forgó tárgykörökben.

Tisztelt Küldöttségvezető Úr!

Magyarország és Szlovákia is egyetért abban, hogy tárgyalásaik célja a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének végrehajtása. A tárgyalásokon a feleknek a Nemzetközi Bíróság ítélete alapján jóhiszeműen kell tárgyalnia.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Ítélet 155. 2/B „...Hungary and Slovakia must negotiate in good faith in the light of the prevailing situation, and must take all necessary measures to ensure the achievement of the objectives of the Treaty of 16 September 1977...”

I. További tárgyalásaink sarokpontjai

A jelen helyzetben a magyar fél szerint az alábbiakban foglalhatók össze a további tárgyalások sarokpontjai:

Előszőr: Kielégítik-e a C Variánst magában foglaló meglévő létesítmények az 1977-es szerződés céljait?

Az 1977-es szerződés céljai, ahogyan azt a Nemzetközi Bíróság ítéletének 135. pontjában megállapította: *“As the Court has already had occasion to point out, the 1977 Treaty was not only a joint investment project for the production of energy, but it was designed to serve other objectives as well: the improvement of the navigability of the Danube, flood control and regulation of ice-discharge, and the protection of the natural environment. None of these objectives has been given absolute priority over the other, in spite of the emphasis which is given in the Treaty to the construction of a System of Locks for the production of energy. None of them has lost its importance. In order to achieve these objectives the parties accepted obligations of conduct, obligations of performance, and obligations of result.”*¹⁰⁸ Mely célok valósultak meg és melyek nem a C Variáns jelenlegi működésével? A mérleg megvonását Szlovákia elvégezte keresetében, - idézem - *„The objectives of flood control, improvements in navigation, and energy production, are all met by Variant „C” on the basis envisaged by the Treaty... Only peak production is not achieved.”*¹⁰⁹ Szlovákia tehát úgy vélte, hogy az 1977-es szerződés céljaiból a C Variáns üzembe helyezésével a csúcsrajáratás kivételével minden célt sikerült a létesítmény technikai paramétereiből fakadó szinten biztosítani. Magyarország ezt a gondolatot alkalmasnak tartja arra, hogy tárgyalásunk kiindulópontja legyen, azzal a két megjegyzéssel, hogy a csúcsenergiatermelés soha nem volt az 1977-es szerződés célja és a jelenlegi rendszer nem elégíti ki az ítéletben is megfogalmazott környezetvédelmi célokat és követelményeket.

Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell azt, hogy jogi szempontból döntő fontosságú a Nemzetközi Bíróságnak az a döntése, hogy a C variáns működtetése jogellenes. Ez a jogellenesség ma is fennáll, azaz folyamatos jogsértésről kell beszélnünk. A tárgyalások egyik feladata kell legyen, hogy ezt a jogellenességet közös megállapodással megszüntessük.

Második sarokpont: A meglévő létesítmények közös üzemeltetése az ítéletben foglalt feltételek megvalósulása esetén elfogadható Magyarországnak

Magyarország szerint a jelenlegi létesítmények a beszédemben még említendő feltételek teljesülése esetén elfogadható kiindulási alapot teremtenek a közös működési rend kialakítására. Ezek közül egy az, hogy sikerül az 1977. évi Szerződést a környezet védelmét is biztosító megállapodással kiegészíteni vagy felváltani. A megállapodás vonatkozásában Magyarországot bizakodással töltik el a szlovák félnek a Bíróság előtt megfogalmazott kijelentései, még ha azok a múltira vonatkoztatva fogalmazódtak is meg.¹¹⁰ A megállapodásnak a Duna főmedrében és a mellékágakban biztosítandó méltányos és ésszerű

¹⁰⁸ Ítélet 135.

¹⁰⁹ Szlovák Válasz 6.09

¹¹⁰ Szlovák válasz 11.10 –hez csatolt 10. lánkjegyzet: „Czechoslovakia remained willing to see further remedial measures incorporated even after Hungary’s Treaty breaches - as is clear for example from its willingness to accept an agreement on ecological guarantees, which would inevitably have involved a flexibility as to the issues such as flowrate in the old Danube...”

vízmenyiség rögzítésén túl tartalmaznia kellene azokat a műszaki intézkedéseket, amelyeket a szigetközi és csallóközi természeti környezet megóvása érdekében biztosítani szükséges. A Rajka és Szap közötti Duna szakasz fenntartható állapotára vezető műszaki intézkedések tanulmányterve elkészült. Jelenleg tárcaközi egyeztetés és szakmai ellenőrzés tárgyai. Mihelyst kialakul a végleges változat a megfelelő módon megismertetjük a szlovák féllel.

Harmadik sarokpont: A közös működési rend kialakítása az 1977-es Szerződésnek az új viszonyokhoz való adaptálását igényli, az alapvető célok módosítása nélkül

Természetesen szükség van magának az 1977-es szerződésnek a szerződés alapvető céljait nem érintő módosítására vagy új szerződéssel felváltására. Ez összhangban van a Bíróság döntésében lefektetettekkel, amely szerint a tárgyalások során figyelemmel kell lenni a fennálló helyzetre. Ismételen a szlovák fél bíróság előtti nyilatkozatai töltenek el bennünket optimizmussal. Szlovákia a leghatározottabban leszögezte, hogy ő és jogelődje mindig is kész volt az 1977-es szerződést módosítani, annak érdekében, hogy a szerződéses üzemeltetés mindkét ország számára elfogadható formája létrejöhessen.¹¹¹

A létrejövő rendszert leíró dokumentumnak elsősorban a Nagymarosi Vízlépcső elhagyását kellene megerősítenie. Ez a realitást tükrözné, hiszen Szlovákia maga is megállapította: Variant C “(that is, the implementation of the Gabčíkovo section of the Project on its own, without the Nagymaros section)”.¹¹²

Természetesen nyilvánvaló kormányom számára, hogy a fel nem épült és az ítélet után már fel nem épülő alsó erőmű nem tisztán energetikai célokat szolgált volna, hanem a hajózás feltételeinek javítását is remélhattük tőle az érintett közös folyószakaszon. Világos számunkra, hogy ezen a téren további teendők maradtak. Semmiféle ésszerű megoldástól nem zárkozunk el, ha az az ítélettel és egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeinkkel kifejezetten összhangban áll.

Negyedik sarokpont : A csúcsrajáratást a két ország elvetette

A Nagymarosi Vízlépcső felépítésének legfőbb következménye a csúcsergia-termelés lehetőségének biztosítása lett volna. Csakhogy az ezzel kapcsolatos rendezésben a két ország soha nem állapodott meg egymással.¹¹³

Ebben a kérdésben tehát eredetileg sem született megállapodás. Magyarország a nyolcvanas évek végétől elvetette a csúcsrajáratást. Szlovákia pedig késznek mutatkozott egyetérteni a csúcsrajáratás elmaradásával. Így a Bíróság teljes joggal állapíthatta meg: “not only has Nagymaros not been built, but that, with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it.”¹¹⁴

¹¹¹ CR 97/15 p. 19 (Watts) „The record is perfectly clear: all Czechoslovakia’s initiatives from mid-1989 onwards were directed towards some agreed form of joint Project within the Treaty framework, and it is wholly wrong for Hungary to assert – with emphasis – „that Czechoslovakia never accepted that the 1977 Treaty be amended in any form” /CR 97/13, p. 51 (Crawford)”

¹¹² Szlovák válasz 11.11

¹¹³ CR 97/14, pp. 31-32 (Wordsworth) The amount of water to be discharged into the old Danube was left to be decided by the experts at a later date Absolutely no mention was made in the Treaty of any peak operation mode, extreme or otherwise.”

¹¹⁴ Ítélet 134.

A periratok tanúsága szerint egyébként Nagymaros elvetésére (Cseh)Szlovákia többször ajánlatot tett az ítélet előtt is.

Szlovákia többször utalt arra a Bíróság előtt, hogy foglalkozott a nagymarosi létesítmény elvetésének gondolatával. Ahogy a szlovák keresetlevél például egy helyen így idézi fel a történelmi folyamatokat: *It suggested in a Note Verbale of 30 November 1989 that the Gabčíkovo site might be brought to conclusion, but the Nagymaros site abandoned by mutual agreement. Hungary thus was still prepared to accept the bypass canal and other associated works, as envisaged in the 1977 Treaty, provided always that its concerns about peak production could be met. Czechoslovakia, far from happy, indicated a readiness to talk and as a proof of its seriousness stopped design work on the provisional solution on Slovak territory. As soon as it was apparent that Czechoslovakia was prepared, albeit reluctantly, to discuss this further request for an alteration to the 1977 Treaty, Hungary then lost interest in its own proposal, and withdrew it in January 1990.*¹¹⁵ Csehszlovákia tehát fontolgatta a megállapodást Nagymaros végleges elhagyásáról.

Szintén Nagymaros függő helyzetét húzza alá Tomka nagykövet úr az első tárgyalási napon tartott beszédében, amikor a kétoldalú megegyezés sikertelenségéért Magyarországot vádolva aláhúzza, *“There was plenty of time to study what to do about Nagymaros and about peak power operation.”*¹¹⁶

Szlovákia jogelődje, Csehszlovákia számos változatot dolgozott ki a létesítményrendszer lehetséges befejezése érdekében. A B2-es megoldás, amelyre Csehszlovákia vállalkozott volna Magyarországgal együtt, nem számolt az alsó duzzasztás vagy a csúcsrajáratás lehetőségével. Ez a változat Szlovákia szerint is „egybeesik a szerződés fő célkitűzéseivel” és „alapos megvalósíthatósági tanulmányok” után is elfogadhatónak ítéltetett csehszlovák-szlovák részről is.¹¹⁷

¹¹⁵ SM 7.07

¹¹⁶ CR 97/07 p.12. (Tomka)

¹¹⁷ A szlovák periratok leírják, hogy amikor Csehszlovákia azt tapasztalta, hogy Magyarország számára Nagymaros és a csúcsrajáratás elfogadhatatlan, javaslatokat tett az eredeti tervek új variációira, melyeket működőképes alternatíváknak tartott a két ország megállapodására: Szlovák kereset 5.14 “Czechoslovakia's response to Hungary's withdrawal from the Project was to devise and offer for consideration a series of alternatives based on the G/N System. For the majority, these variants assumed that some form of continuation of the Project would be feasible, even if this involved its completion in a modified format or at a later date than originally agreed. However, two variants provided respectively for the indefinite postponement or cancellation of the Project. In total, Czechoslovakia considered six main variants of the agreed G/N System, which itself became known as Variant "A". Variants "B" to "G" were each carefully studied and assessed for feasibility, without any preconception as to the suitability of any particular variant. Czechoslovakia's aim was to find the variant that would be acceptable to both parties, that would fulfil the broad aims of the 1977 Treaty and that would resolve the problems outlined in Section 1(A) above, while taking into account specific anxieties about the environment.” Szlovákia a továbbiakban megállapítja: Szlovák kereset 5.24 Each of the other variants was then carefully considered from four different points of view - economic, technical, ecological and social. As a result, the number of variants was reduced to three: variants "A2", "B2", "C2". In other words, in each case sub-variant 2 was favoured, which allowed, for environmental reasons, the higher flow of 350 m³/s into the old riverbed. Variants "D" and "E" were eliminated at this stage as they represented a radical move away from the original G/N Project, and could not be realised without Hungarian cooperation and consent. Cooperation in the form of Hungary meeting its 1977 Treaty commitments would, of course, have also been required for variants "A2" and "B2". Any variant providing for use of the Dunakiliti weir or for the construction of structures in the riverbed further downstream required Hungary's active involvement.

Ötödik sarokpont. Van-e alternatívája a Bíróság által nyújtott megoldásnak?

Tisztelt Küldöttségvezető Úr!

Van-e más választási lehetőségünk, mint követni a Bíróság útmutatását, hogy a két fél megfelelő környezeti intézkedéseken és ésszerű és méltányos vízmegosztáson alapuló új rendszerrel váltsa fel a C Variást? Elméletileg természetesen van. A két fél közös megegyezéssel akár meg is szüntetheti az 1977-es szerződést, és visszaállíthatja az eredeti természeti állapotot, ahogyan azt Magyarország szerette volna a hágai eljárás előtt. De ez a jelenlegi helyzetben, az ítélet után már meghaladott.

Ugyanilyen idejétmúlnak tűnik ma az az ajánlat, amelyet Szlovákia a Bírósághoz benyújtott peranyagokban tett. Szlovákia elfogadta a Gabcikovo-i szakasz közös üzemelését, kiegészítő környezetvédelmi garanciák mellett, ám azzal a feltétellel, hogy a felek térjenek vissza a teljes szerződéses tervhez.

De valóban így van ez? Ha van bármilyen felhasználható tanulsága az elődeim által vezetett, és a végén kudarcba fulladt tárgyalásoknak, akkor az az, hogy a szlovák fél soha nem volt hajlandó feladni azt a technikai kulcspozíciót, amelyet Dunacsúnyon keresztül a létesítményrendszerben magáénak mondhat. Szlovákia több ízben is ünnepélyes kötelezettséget vállalt a Bíróság előtt arra, hogy üzemén kívül helyezi a C Variánsból mindazokat a létesítményeket, amelyek az eredeti tervben nem szerepeltek.¹¹⁸ Később Szlovákia nem mutatkozott hajlandónak erre.

Tisztelt Kocinger Úr!

Szlovákia gyakran érvelt azzal az előző tárgyalások során, hogy őt a Bíróság ítéletéből csak a 155. cikkelybe foglalt rendelkező rész köti, holott a Bíróság egyértelművé tette, hogy a 132. bekezdéstől kezdődő rész “...it determines what the rights and obligations of the Parties are.”¹¹⁹, és ebben meghatározta a jogvita rendezésének módját, azaz a felek jóhiszemű

¹¹⁸ Slovak Memorial 5.65 From the technical point of view, Variant "C" is temporary in that it is possible to return to full conformity with the 1977 Treaty. This has been confirmed by the EC Working Group report of 23 November 1992¹¹⁸. Once the Nagymaros section is completed and the agreed damming of the Danube at the common Slovak-Hungarian section in rkm I 842 is affected and the weir at Dunakiliti put into operation, all weirs at the Cunovo complex may be opened. The reservoir in accordance with the 1977 Treaty would therefore be created. The new reservoir dyke, constructed for Variant "C", would be surrounded by water but could fulfil the function of directing the water flow inside the reservoir.

5.66 The functions of the structures of the temporary solution situated at Cunovo would be carried out by the Dunakiliti weir. The agreed discharge into the Danube riverbed and water supply of the Mosoni Danube would be assured from Dunakiliti. Floods exceeding the capacity of the bypass canal as well as ice floes would be directed through the open gates of Cunovo and across the Dunakiliti weir. Finally, auxiliary navigation locks at the Dunakiliti weir would make possible the navigation between the reservoir and the old Danube riverbed.

5.67 The changeover in terms of the utilisation of the Dunakiliti weir instead of Cunovo would take time. But the adjustments at Cunovo would demand far less time than Hungary would need to complete works at Dunakiliti, without taking into account the amount of time needed for the completion of the Nagymaros step. Therefore, neither in terms of timescale nor in terms of actual construction work has the implementation of Variant "C" in any way impeded the putting into operation of the G/N System as envisaged by the 1977 Treaty and Slovakia remains committed to the joint development goals on the basis of that Treaty.”

¹¹⁹ Ítélet 131.

tárgyalásának követelményeit. Ennek lényege, hogy „...that part of the obligations of performance which related to the construction of the System of Locks — in so far as they were not yet implemented before 1992 — have been overtaken by events.”¹²⁰ éppen ezért „the factual situation as it has developed since 1989 shall be placed within the context of the preserved and developing treaty relationship, in order to achieve its object and purpose in so far as that is feasible.”¹²¹ A dunacsúnyi létesítménnyel kapcsolatosan rámutat, hogy a „valóságtól elrugaszkodott jogalkalmazás lenne, ha a Bíróság azt rendelné el, hogy ... a dunacsúnyi művet le kell bontani.” Nagymarossal kapcsolatban a Bíróság éppolyan világosan fogalmaz: “not only has Nagymaros not been built, but that, with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it.”¹²² Nem győzhetjük eleget hangsúlyozni, hogy az ítélet egészének maradéktalan elfogadása vezethet Dunacsúny fennállásának kölcsönös elfogadásához, aminek az Ítéletből fakadó előfeltétele Nagymaros elmaradásának tudomásul vétele.

Nézetünket azon nyomban hajlandók vagyunk megváltoztatni, mihelyst megmutatják nekünk a 155. pont azon részét, amelyben a Bíróság szavazott arról, hogy a dunacsúnyi létesítményeket nem kell Szlovákiának elbontania. Ilyent nem találnak. Így csak az a következtetés adódik, hogy szlovák értelmezés szerint sem csak az ítélet 155. pontja fogalmaz meg jogokat és kötelezettségeket a felek számára a jövőre nézve. Másképp a szlovák álláspont nem lehet konzisztens.

Tisztelt Kormány meghatalmazott Úr!

A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségeinek 1999. március 10-én Pozsonyban tartott találkozóján delegációvezető úr nyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy az ítélet 138. pontja hűen tartalmazza a jelenlegi szlovák álláspontot. A 138. pontba foglaltak legfontosabb üzenete Magyarország számára, hogy Szlovákia bizonyos feltételek megvalósulása esetén kész a nagymarosi vízlépcső elhagyását elfogadni. Ehhez delegációvezető úr hivatkozott beszédében hozzátette, hogy csak alapos szakértői vizsgálatok eredményeként alakulhat ki olyan helyzet, amelyben Szlovákia kész elfogadni a nagymarosi létesítmény elmaradását. Tomka nagykövet úr hasonlóképpen utalt rá a Nemzetközi Bíróság szóbeli meghallgatásán tartott záróbeszédében, hogy Szlovákia kész arról tárgyalni, hogy a nagymarosi vízlépcső ne épüljön fel. Az elmúlt találkozóink során több esetben igyekeztem egyértelművé tenni, hogy számunkra az ítélet végrehajtása – szeretném ismét hangsúlyozni, hogy tárgyalási mandátumom kizárólag az ítélet végrehajtására terjed ki – nem feltételezi egy nagymarosi, vagy bárhol másutt megépítendő alsó erőmű létét. Kormányom autentikus és szilárd álláspontja szerint ezt a kérdést a Bíróság ítélete véglegesen eldöntötte, amikor kimondta, hogy “not only has Nagymaros not been built, but that, with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it”

Az a megállapítás a Bíróság részéről, hogy „...felépítésének nincs többé semmi értelme...” olyannyira nyilvánvaló jelentéssel bír, hogy ezzel ellentétes cselekvésekre kizárólag a Hágai Nemzetközi Bíróság újabb állásfoglalása bírhatná rá kormányom felelős

¹²⁰ Ítélet 136

¹²¹ Ítélet 133.

¹²² Ítélet 134.

tényezőit, ha a Bíróság - meglepő módon - kifejtene, hogy előbbi kijelentését úgy kell érteni, hogy az erőművet mégis fel kell építeni, bár annak semmi értelme nincs. A Hágai Bíróságon kívül jelenleg nincs olyan nemzetközi tényező, amely arra indíthatná a Magyar Köztársaság kormányát, hogy egy, a Bíróság által deklaráltan értelmetlen beruházást mégis megvalósítson.

Mindebből az következik, hogy az elkövetkező tárgyalásainkra Szlovákiának azt kellene tisztáznia, hogy melyek azok a feltételek, paraméterek, amelyek között egy alsó duzzasztás nélküli rendezés lehetőségei kialakíthatók. Ennek alapján kívánatosnak tartanánk, ha szlovák tárgyalópartnereinktől választ kapnánk arra a kérdésre, hogy saját szakértői szerint milyen műszaki, üzemeltetési, környezetvédelmi és egyéb általános feltételek mellett lenne kész Szlovákia elfogadni az alsó vízlépcső elmaradását?

II. Tárgyalásaink egyéb témái és a munkacsoportok feladatköre a jelen helyzetben

A magyar és a szlovák fél egyetértenek abban, hogy mindketten nagy jelentőséget tulajdonítanak a munkacsoportok létének. Miként azt már korábban is kifejtettük, a munkacsoportok eredményes működéséhez elengedhetetlen azoknak a kérdéseknek a konszenzuson alapuló kiválasztása, amelyekben szakvéleményt várunk. A felteendő kérdések tartalmi kereteit a mi álláspontunk szerint a Bíróság ítélete már kijelölte. Ezeknek a kérdéseknek az azonosítása folyamatosan történhet. Úgy tűnik számunkra, hogy valamennyi kérdés egyidejű szakértői elemzésére egyetértés hiányában jelenleg még nem adottak a feltételek. Egy ilyen megegyezés valószínűleg csak hosszabb tárgyalási folyamat eredményeként alakulhat ki. Már most is körvonalazhatók azonban olyan egyáltalán nem partikuláris kérdések, amelyek szakértői vizsgálata nélkülözhetetlen a végleges megoldás megtalálásához, és alkalmat adnak a munkacsoportok szintjén történő tevékenység megindításához.

Milyen kérdések jöhetnek ilyenként szóba? A hágai per szóbeli tárgyalásának utolsó napján Szlovákia a Nemzetközi Bíróság előtt feltárta, melyek azok a kérdések, amelyeket a szlovák fél az ítélet megszületését követő tárgyalások „minimális tartalmának”¹²³ tekint, és amelyben a két ország között véleménye szerint egyetértés van. Magyarország kezdeményezi a Szlovákia által vázolt kérdések közül egyeseknek a munkacsoportok felállításával egyidejűleg történő napirendre tűzését.

Szlovákia javasolta, hogy a felek tárgyaljanak

- a/ a Duna főmedrének javításához szükséges intézkedésekről¹²⁴;
- b/ a vízmegosztás rendjéről.¹²⁵

¹²³ CR 97/15, p. 49 (Pellet) Les deux Etats présents devant vous s'accordent sur ce que j'appellerais le «contenu minimal» des futures négociations. (*The two States present before you are in agreement on what I would call the "minimal content" of the future negotiations.*)

¹²⁴ Szlovákia így fogalmazott: CR 97/15 p. 50 (Pellet) Les Parties doivent aussi, c'est une autre évidence, régler les problèmes qui étaient en suspens au moment de la répudiation du traité par la Hongrie. Et ceux-ci, j'en ai évoqué quelques-uns hier, ne sont pas anodins, puisqu'ils incluent certaines mesures nécessaires à l'amélioration de l'ancien lit du Danube... (*The Parties must also — another obvious point — settle the problems that were still pending at the time of the repudiation of the Treaty by Hungary. Those problems — and I referred to some of them yesterday — are not insignificant, as they include certain measures needed to improve the former bed of the Danube...*)

A vízmegosztás kérdése minkét fél által elismerten jelentős tudományos probléma¹²⁶, amely ennek következtében különösen igényli a beható szakértői vizsgálatokat.

Biztos vagyok benne, hogy olyan műszaki-hidrológiai beavatkozások és jogi garanciák megvitatása, amelyek értékes természetvédelmi területté nyilvánítanak a Szigetközt és a Csallóközt, nagymértékben hozzájárulhatnak az egész vízlépcső-ügy konstruktív jellegű megoldásához, hiszen éppen a vita legneuralgikusabb elemétől szabadíthatnák meg a feleket.

Meggyőződésem, hogy az előbbieken említetteken túl is vizsgálnunk kellene, hogy milyen gyakorlati problémák választhatók még le a vízlépcső-ügy jelenleg megoldatlan alapkérdéseiről. A magyar fél máris szeretne javaslatot tenni két külön is megoldható részprobléma tárgyalására és szívesen vesz hasonló szlovák javaslatokat. A mi javaslataink a következők:

1/ Elvi egyetértés esetén a magyar fél kész szakmai és költségvetési szempontok alapján részletesen megvizsgálni annak lehetőségét, hogy milyen módon lehetne a Szlovákia felől érkező (vagy oda irányuló) kis- és sporthajóforgalom számára megteremteni az országba való határrendészeti be- és kilépés feltételeit. Meghatározhatnánk annak helyszínét, egyeztetve a szlovák oldali hasonló tevékenységgel. Elvi egyetértés esetén a részletek szakmai-közigazgatási egyeztetése, tervezése megkezdődhetne, s így 2000. tavaszától megteremtődhetnének a határátlépés feltételei. Szlovákia egyetért-e azzal, hogy a kis- és sporthajók számára az öreg-Dunán Dunacsúny-Dunakiliti térségében biztosítsuk a határátlépés feltételeit; továbbá kész-e a továbbiakban megvizsgálni a gyakorlati megvalósítás lehetőségeit?

2/ A dunacsúnyi létesítmények egyoldalú működtetése határon átnyúló hatásokkal jár, különösen a Duna hullámtéri vízpótló rendszere, a Mosoni-Duna és a mentett oldali vízpótlás vonatkozásában. A magyar oldalon működő rendszereknek nagyobb biztonságot adhatna, ha a Dunakilitin üzemelő magyar üzemirányítás közvetlenül a szlovák fél folyamatirányító rendszerétől kapjon adatokat a dunacsúnyi műtárgyakon elvégzett beavatkozásokról, és egyben egy lépést jelentene az egyoldalú üzemeltetés következtében

¹²⁵ CR 97/15 p. 50 (Pellet) Il faudra bien sur aussi, et la Slovaquie en est tout à fait consciente, la Hongrie probablement aussi, que les Parties s'accordent sur un mécanisme aussi précis que possible de gestion des eaux. Toutefois, je souhaiterais faire deux remarques à cet égard : *(And of course there will also be a need, and Slovakia is fully aware of this — as is Hungary, in all probability — for the Parties to agree on as precise as possible a machinery of water management. However, I should like to make two remarks in this regard:)*

1. En premier lieu, il n'est possible, dans ce domaine, que d'adopter des principes généraux : cette gestion doit en effet tenir compte de toutes les circonstances hydrologiques et climatiques et des besoins de l'environnement naturel notamment, circonstances qu'il est absolument impossible de prévoir une fois pour toutes à l'avance... *(1. In the first place, the Court can only adopt general principles in this field, as water management has in fact to take account of all the hydrological and climatic circumstances and of the requirements of the natural environment in particular — and these are circumstances which it is absolutely impossible to predict in advance, once and for all.)*

2. En second lieu, cette question relève par excellence de l'accord des Parties. Je ne crois pas que ce soit manquer de respect à la Cour que de le rappeler. *(2. In the second place, that question depends pre-eminently upon the agreement of the Parties. I do not think that I am lacking in respect for the Court if I call this to mind.)*

¹²⁶ CR 97/15 p.61 (Tomka) "I would go even further and state that figures, or percentages, of the volumes of water to be allocated to the old river, the new bypass canal, the Mosoni Danube, and so on, is a matter requiring detailed study and considerable scientific expertise as the experts for Hungary showed (Professor Wheeler, CR 97/12, pp. 87-96)."

fennálló jogellenes helyzet megszüntetése felé. Egyetért-e Szlovákia azzal, hogy a két ország szakemberei érdemben tárgyaljanak a két rendszer összekötéséről?

Köszönöm figyelmüket!

Fordítás szlovák nyelvből.

*Az 1999. május 14-i jegyzőkönyv
3. sz. melléklete*

A szlovák kormányküldöttség vezetőjének bevezető felszólalása a Budapesten, 1999. május 14-én sorra került tárgyalásokon

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Köszönjük a Budapestre szóló kedves meghívást. Mai találkozásonk érdekességét az adja, hogy arra pontosan tíz évvel azt követően kerül sor, miután a Magyar Köztársaság akkori kormánya elhatározta, hogy egyoldalúan felfüggeszti a Nagymaroson folyó építési munkákat, amit a Bíróság egyértelműen jogtalanak minősített. Pontosan ez volt az a döntés, amely a vitát kiváltotta, amely vitában végül a Nemzetközi Bíróság döntött 1977-ben, s ettől a pillanattól kezdve tárgyalunk ennek az ítéletnek a végrehajtásáról. Mai találkozásonk abban a vonatkozásban is érdekes, hogy arra a négyes számok jegyében kerül sor. A tárgyalások felújítása óta most találkozunk negyedik alkalommal. A bíróságnak négy kérdést tettünk fel közösen, amelyekre az világos és érthető válaszokat adott. A bíróság ítéletében az 1977. évi Szerződés négy fő célkitűzésének elérését hagyta meg a részünkre. Négy év telt el a Duna és a mosoni Duna vízutánpótlásával összefüggő műszaki intézkedésekről szóló Egyezmény 1995-ben történt aláírása óta. A magyar küldöttség 1999 januárjában négy, a tárgyalások további menetére vonatkozó kérdést tett fel. A Közös Operatív Csoport 1999. május 7-i ülésének 4. sz. mellékletében a szlovák küldöttség feltette saját kérdéseit a magyar félnek. Meggyőződésem, hogy a tavaszi hangulat felfrissíti a megvitatott kérdésekkel kapcsolatos szemléletünket, s megbeszéléseinken további előrelépést érünk el.

Kormányküldöttségeink legutóbbi, 1999. március 10-én Pozsonyban sorra került találkozásonk tovább, csekély előrelépésre került sor. Sajnos ugyanakkor azt kell megállapítanom, hogy álláspontjaink továbbra is nagyon eltérőek, mindenek előtt a Nemzetközi Bíróság ítéletének az 1977. évi Szerződésre és a felek kötelezettségeire gyakorolt hatását, valamint azoknak a kérdéseknek a körét illetően, amelyeket a szakértői munkacsoportoknak kellene megvitatniuk.

Továbbra is érvényesnek tekintem azt, amit a legutóbbi, március 10-i tárgyalásinkon fejtettem ki az ítélettel összefüggő magyar álláspontról. Ugyanakkor engedje meg, hogy ismételten visszatérjek néhány dologra.

A szlovák fél azt az egyértelmű álláspontot képviseli, hogy a Nemzetközi Bíróság ítéletében megerősítette az 1977. évi Szerződés, valamint az ahhoz kapcsolódó dokumentumok érvényességét, s egyáltalán nem módosította és nem is módosíthatta a Szerződésben foglalt kötelezettségek terjedelmét és tartalmát. A Bíróság ugyanakkor az ítélet 132. cikkében kifejezetten megemlíti, miszerint kulcsfontosságú jelentőség van annak, hogy a Bíróság megállapította, a Szerződés továbbra is érvényes, ezért a felek közötti viszonyokat elsősorban az 1977. évi Szerződés alkalmazható előírásai, mint lex speciális szabályozzák. Ezek az előírások előnyt élveznek más, a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság

között érvényben lévő egyéb más szerződések előírásai, valamint a nemzetközi jog általános szabályaival szemben. Olyan kérdés azonban, hogy Magyarország köteles-e felépíteni, avagy sem Nagymarost, egyáltalán nem is került a bíróság elé.

A bíróság által megerősített további, kötelező érvényű konklúziót az elv képezi, hogy jogellenes helyzetből nem születik jog (*ex injuria ius non oritur*). A továbbiakban tudatosítani kell azt is, hogy a bíróság miként válaszolt a közösen feltett kérdésekre. A bíróság arra utasította mindkét felet, hogy jóhiszeműen tárgyaljanak arról, miként érhető el az 1977. évi Szerződés által előírányzott célkitűzések; tárgyaljanak a végleges üzemeltetési rendről, az okozott károk rendezéséről, valamint az építési és üzemeltetési költségek elszámolásáról. Teljesen világos, hogy abban az esetben, ha nem állapodunk meg az 1977. évi Szerződés és az ahhoz kapcsolódó dokumentumok módosításáról, akkor ezek a szerződéses dokumentumok szabályozzák jelenlegi formájukban kölcsönös jogviszonyunkat. Ezért mindkét félnek érdeke, hogy a lehető legrövidebb időn belül megállapodásra jussanak arról, hogy milyen intézkedések elfogadása szükséges a Szerződés célkitűzéseinek elérése érdekében, illetve arról, hogy szükség van-e a Szerződés módosítására, s milyen legyen ez a módosítás.

Nem azonosulok azzal a véleményével, hogy az ítélet, vagy a bíróság megtiltotta volna a feleknek, hogy tárgyaljanak bizonyos kérdésekről. Számomra az ilyen következtetés teljesen megalapozatlannak tűnik, amit egyébként Ön, saját maga kérdőjelezett meg az 1999. március 10-i tárgyalásokon elhangzott felszólalásában, amikor az ítélet 141. cikkét idézte, amelyben a Bíróság úgy foglalt állást, hogy nem az ő feladata annak meghatározása, milyen legyen a felek közötti tárgyalások végeredménye. A feleknek megállapodás útján maguknak kell megtalálniuk azt a megoldást, amely figyelembe veszi az 1977. évi Szerződés által kitűzött célokat, amelyeket együttesen és integrált módon kell elérni a nemzetközi környezetvédelmi jog, valamint a nemzetközi vízfolyások jogának normáinak figyelembe vétele mellett.

Nem kívánom részletesen elemezni azokat a további jogi elveket, amelyekkel nem tudunk azonosulni, mivel küldöttségünk véleménye szerint először műszaki, pénzügyi, környezetvédelmi és technológiai szempontból meg kell vizsgálni minden elméletileg lehetséges megoldást. Mérlegelni kell ezek hozadékát, előnyeit és hátrányait. Csupán ezen ismeretek birtokában tudunk megalapozott döntéseket hozni, javaslatokat tenni kormányainknak a konkrét műszaki megoldásokra. Azt követően, hogy megtaláltuk a műszaki megoldásokat, kell meglelnünk annak a módját, hogy ezeket a megoldásokat miként biztosítjuk be jogi oldalról, szükség lesz-e és milyen módon az 1977. évi Szerződés, valamint az ahhoz kapcsolódó dokumentumok módosítására.

Véleményem szerint az előzőekben leírt eljárás tekinthető logikus és bevett döntés-előkészítő eljárásnak az olyan nagy jelentőségű kérdésekben, mint a vízlépcső jövőbeni sorsa. Ezért továbbra is azt javasoljuk, hogy minél hamarabb lássanak munkához a szakértői munkacsoportok. Ezeknek egyébként nem lenne semmilyen döntési jogkörük, csupán a döntésekhez szükséges háttéranyagokat dolgoznák ki. Őszintén szólva, számunkra érthetetlen, hogy ez a magyar küldöttség eddig miért nem nevezte ki saját képviselőit ezekbe a közös szakértői bizottságokba, és miért nem akart tárgyalni e bizottságok feladatainak közös kijelöléséről, tevékenységük kereteiről.

A magyar küldöttség - esetenként annak egyes tagjai - a tárgyalások során, valamint nyilvános fellépéseikben leegyszerűsítve értelmezik a Szerződés célkitűzéseinek teljesítését és azt állítják, hogy a meglévő létesítmények képesek teljesíteni a Szerződés valamennyi célkitűzését. Ezzel összefüggésben példaként említném az Ön felszólalásából az árvízvédelem

kérdését. Ön úgy fogalmazott, hogy a felépített létesítmények kielégítő módon teljesítik az árvízvédelmi célkitűzéseket. Azonban bizonyítékok vannak arra, hogy a bősi vízlépcső alatti szakaszon azért nem sikerült elérni a megfelelő árvízvédelmet, mert a Duna nagymarosi vízlépcsőhöz tartozó szakaszán félbe maradtak a munkák. Szlovák területen az árvízvédelmi létesítmények az alsó vízlépcsőhöz kapcsolódnak és annak felépítésével együtt kellett volna befejezni azok építését. Az Ön számára is ismert, annak következtében, hogy Nagymaros nem lett üzembe helyezve, Szap alatt nem került kimélyítésre a folyó medre, s a szlovák fél 1992 után kénytelen volt pótlólagos intézkedéseket fogantatosítani az árvízveszély csökkentése érdekében, amely intézkedések azonban nem hártják el maradéktalanul ezt a veszélyt. Ráadásul, ami Bőst illeti, Magyarország ez ideig nem teljesítette a régi folyómeder szabályozásával összefüggő kötelezettségeit, aminek következtében fennáll az a veszély, hogy egy olyan esetben, ha a folyón a százévenként előforduló legnagyobb áradás vonulna le, az elhanyagolt régi Duna-meder mentén nem lennének elegendőek a Szigetközben fogantatosított árvízvédelmi intézkedések. Modellkísérletek nélkül nem tudjuk elfogadni azt a véleményét sem, hogy a megvalósított árvízvédelmi intézkedések “megfelelő módon kielégítik az árvízvédelmi célkitűzéseket”. A magyar küldöttség ugyanakkor arra figyelmeztet bennünket, hogy amennyiben kitarunk saját álláspontunk mellett, nincs értelme a tárgyalásoknak. Bátorkodom megjegyezni, hogy ragaszkodunk az olyan műszakilag, ökológiailag és gazdaságilag helyes döntésekhez, amelyeket közös szakértői vizsgálatok támasztanak alá. Ez a mi kiindulási pozíciónk.

Ez csak egy volt a példák közül, de egy sor további, a hajózással, a környezetvédelemmel, a mezőgazdasággal és a villamos áramtermeléssel összefüggő probléma létezik. Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy a szlovák küldöttség jóhiszeműen, minden előfeltétel nélkül tárgyal, úgy, ahogyan azt a bíróság mindkét félnek meghagyta. Újból meg szeretném ismételni, hogy a szlovák fél számára nem létezik egyetlen olyan kérdés sem, amelynek megtárgyalása, közös megvitatása elől elzárkózna, amelyet nem lenne hajlandó tudományos és műszaki elemzés tárgyává tenni. Szlovákia nem szab semmiféle előfeltételt a tárgyalások elé és a Nemzetközi Bíróság ítéletét tekinti a tárgyalások alapjának. Ezekben a tárgyalásokon olyan megállapodás eléréséhez kellene eljutni, amely megoldást tartalmaz a Duna Pozsony és Budapest közötti szakaszának árvízvédelmével, hajózásával, környezetvédelmével és elektromos áramtermelésével összefüggő kérdésekre úgy, hogy a felsorolt területek mindegyikét azonos jelentőségüként kezeljük, komplex módon, egymással kölcsönhatásban ítéljük meg. A szlovák fél véleménye szerint a két államot semmi - ismétlem - semmi sem akadályozza abban, hogy megállapodjanak bármilyen olyan megállapodásban, amelyet mindkét részről kölcsönösen elfogadhatónak és előnyösnek tekintenek.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Felszólalásom további részében reagálni szeretnék azokra a javaslatokra, melyeket az Ön meghívólevele tartalmaz mai tárgyalásunk programjára.

Az Ön által javasolt programmal összefüggésben azt szeretném ajánlani, hogy a magyar fél mérlegelje az alábbi kezdeményezéseinket:

Tekintettel arra, hogy az I. pontban található kérdések (az alsó vízlépcső nélküli üzemeltetés lehetőségének vizsgálata) összefüggéseit szakértőknek kellene megvizsgálniuk a

munkacsoportokban, azt javasoljuk, hogy a program I. pontja a III. pont keretében, a szakértői munkacsoportokban kerüljön megvitatásra.

Ami pedig azt a kérdést illeti, hogy szükség van-e, vagy sem a nagymarosi vízlépcső felépítésére, megítélésünk szerint ez a kérdés nem képez önálló problémát. Ellenben összefügg azzal, hogy milyen műszaki intézkedések szükségesek ahhoz, hogy teljesüljenek a Szerződés célkitűzései. Ezért ezekkel a kérdésekkel, a különböző módozatokkal, először a szakértőknek kellene foglalkozniuk.

Azt javaslom, hogy a II. pontban foglalt kérdések (azoknak a gyakorlati kérdéseknek a meghatározása, amelyek elkülöníthetők a tárgyalások alapvető kérdéseitől) megtárgyalásakor úgy járjunk el, hogy az egész megoldás és a jövőbeli megállapodás komplex legyen. Ennek figyelembe vételével egyetértünk azzal, hogy ezek közül a kérdések közül egyesekről külön is lehet tárgyalni.

A program III. pontjával összefüggésben üdvözöljük a magyar fél készségét, hogy kész megtárgyalni a szlovák féllel a munkacsoportok struktúrájára és mandátumára a szlovák küldöttség által az előző, 1999. március 10-i tárgyalási fordulón tett javaslatot.

Ami az Ön levelének I. pontjában foglalt érdemi kérdéseket illeti, szeretném aláhúzni, hogy a Szlovák Köztársaság mindig kész volt és ma is kész elfogadni a csúcsrajáratás korlátozását, vagy elhagyását, amennyiben a közös vizsgálatok kimutatják annak komoly negatív hatásait a természeti környezetre. Ezen kívül, amennyiben a Szerződés további célkitűzéseinek (mindenek előtt a hajózási feltételek javítását és az árvízvédelmet) elérését sikerülne más módon, nem egy alsó vízlépcső segítségével történő vízszint-duzzasztás segítségével biztosítani, akkor egy ilyen esetben az alsó vízlépcső elhagyásának ügye más megvilágításba kerülne. Ebben az összefüggésben azonban szeretném megemlíteni, hogy a létesítmények közös tulajdonlásának az volt a feltétele, hogy a Magyar Köztársaság társtulajdonosa lesz a Szlovák Köztársaság területén található létesítményeknek, a Szlovák Köztársaság pedig a Magyar Köztársaság területén található létesítményeknek lesz a társtulajdonosa. Miközben a Szlovák Köztársaság területén üzemelő létesítmények vannak, a Magyar Köztársaság területén ilyenek nem találhatóak. Erről a tényről sem lenne szabad megfeledkezni.

Egy alapos, az alsó vízlépcsőnek a környezetre gyakorolt hatásait értékelő, az építés, vagy a meg nem építés hasznait és költségeit összehasonlító tanulmány hiányában a szlovák fél nem rendelkezik szakmai és tárgyi alappal ahhoz, hogy arról tárgyaljon, hogy ki kell-e egészíteni, avagy sem az érvényes Szerződést egy, a nagymarosi vízlépcső felépítésének elmaradását kimondó függelékkal. Az előzőekben említett kérdésekre politikai döntéssel nem lehet előre megadni a választ. Ugyanez érvényes a csúcsrajáratás, esetleg a mérsékelt csúcsrajáratás kérdésére is. A szlovák fél véleménye szerint itt nem egy nulla végeredményű játékról van szó, amely során az egyik fél szerzi meg azt, amit a másik elveszít. A vizsgált alternatívák között olyan megoldást is szerepeltetni kell, amely mindkét fél számára jobb megoldást kínál. A szlovák felet ez a cél vezérli a tárgyalások során. Ezért ragaszkodunk továbbra is a szakértői munkacsoportok felállításához. Ezért ragaszkodunk ahhoz, hogy az Önök által felvetett javaslatokat összevessük a Szerződés célkitűzéseivel, azokat a költségek és a hozamok - beleértve a környezeti hatásokat is - szempontjából összehasonlítsuk egy a Szerződés szerinti megvalósítási változattal. A magyar fél lényeges változtatást kezdeményez a Közös Egyezményes Tervnek a magyar területre vonatkozó részén. Ezért a magyar fél feladata, hogy kidolgozza azokat a szakmai háttéranyagokat, amelyek azt elemzik, milyen

hatásai lennének annak, ha esetleg nem kerülne felépítésre az alsó vízlépcső, s műszaki és ökológiai szempontból indokolják meg azt. A magyar fél feladata azoknak a szakértői anyagoknak az elkészítése, hogy más eszközök segítségével miként biztosítható a Szerződés céljainak elérése, neki kell elvégezni az ilyen változtatás költségeinek és hozamainak az eredeti szerződéses tervvel történő összevetését is. (Amennyiben ezek elkészülnek), a szlovák fél készen áll arra, hogy megbízza illetékes szakértőit, vizsgálják meg, milyen feltételek és intézkedések mellett lenne hajlandó hozzájárulni a Közös Egyezményes Terv, valamint a Szerződés módosításához. Egy ilyen megoldásnak azonban végsőnek és végérvényesnek, szakmailag megalapozottnak kell lennie, amelyet a két ország kormánya és parlamentje elé kell terjeszteni jóváhagyás céljából.

A levelének II. pontjában foglaltakra válaszolva, szeretnék rámutatni a következő tényekre:

- a) Egyetértünk azzal a javaslatával, hogy tárgyaljunk a Duna régi medrének szabályozásával összefüggő intézkedésekről, mivel mi kezdettől fogva szükségesnek tartottuk az ilyen intézkedéseket. Szakértőink véleménye szerint ezeket az intézkedéseket szakértői munkacsoportokban, komplex módon kell megvitatni.
- b) Ami a vízmegosztás rendjét illeti, rendelkezésünkre áll az 1995. április 19-én, a Dunában és a mosoni Duna-ágban az egyes ideiglenes műszaki intézkedéseiről és vízhozamról aláírt Megállapodás, amelynek érvényességét a felek 1997 őszi, az ítélet kihirdetését követően a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásáról történő végleges megállapodás megszületéséig meghosszabbították. A Szlovák Köztársaság rendszeresen teljesíti ezt az ideiglenes megállapodást és abban érdekelt, hogy közösen történjen teljesítésének kiértékelése, s a közös kiértékelés megállapításai alapján megfelelő intézkedések elfogadására kerüljön sor.
- c) A Szlovák Köztársaság nagy jelentőséget tulajdonít a természeti környezet ügyének. Szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság szakértői már évekkel ezelőtt elkészítették a Pozsony és Budapest közötti Duna-szakasz természeti környezetének közös monitorozásáról szóló Egyezmény tervezetét. A Szlovák Köztársaság 1998. június 3-án jegyzék útján egyetértését fejezte ki a az Egyezmény aláírásával, de erre ezideig nem kapott választ a magyar féltől. Mivel a Szlovák Köztársaságnak “szívügye” a környezet védelme, érdekelt abban, hogy együttműködés alakuljon ki ezen a területen.
- d) A szlovák félnek semmilyen kifogása sincs a kis- és sporthajók határátlépésével szemben. Ennek részleteit a belügy, a közlekedésügy, a pénzügy és esetleg egyéb más tárcák szakértőinek kell pontosítaniuk.
- e) Az a véleményünk, hogy technikailag javítani lehet a műszaki információk Dunacsúnyból Dunakilitibe történő továbbítását. Ennek részleteit tárgyalják meg a megfelelő szakértők.

Ami az Ön levelének III. pontját illeti, szeretnék emlékeztetni azokra az álláspontjainkra, amelyeket a munkabizottságok struktúrájával és mandátumával

összefüggésben nyújtottunk át a magyar félnek a megelőző tárgyalásokon. A magunk részéről ezek alapján fogunk tárgyalni.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

A szlovák küldöttség azzal az őszinte céllal érkezett Budapestre, hogy olyan haladást érvényesítsen, amely megörvendeztetné kormányainkat, hogy elkerüljük az olyan helyzetet, hogy találkozónk végén az újságírók előtt ne kelljen diplomatikusan beismernünk, hogy “mai tárgyalásink fontosak, érdekesek, konstruktívak, tárgyszerűek és gyümölcsözőek voltak, de a küldöttségek nem értek el semmiféle konkrét eredményt”. Meggyőződésem, hogy a magyar fél is egyetért ezzel a véleménnyel.

Courtesy translation

AGREED MINUTES

**of the negotiations held in Budapest on 14 May, 1999, between
the delegations of the Government of the Republic of Hungary and of the Government
of the Slovak Republic
on the execution of the Judgement of the International Court of Justice
in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

1. The delegation of the Government of the Republic of Hungary, led by Dr. László Székely, Government Commissioner for the Danube, and the delegation of the Government of the Slovak Republic, led by Ing. Dominik Kocinger, Plenipotentiary of the Government of the Slovak Republic for the construction and operation of the Gabčíkovo-Nagymaros Project, held negotiations in Budapest on 14 May, 1999, on the modalities for the execution of the Judgement of the International Court of Justice in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project delivered on 25 September, 1997.
The list of the participants of the meeting is contained in *Annex No. 1*.
2. The negotiations commenced with opening statements by the heads of the delegations. Dr. László Székely's statement is contained in *Annex No. 2*, Ing. Dominik Kocinger's statement is contained in *Annex No. 3*.
3. The Parties agreed that the Hungarian Party will elaborate its proposal regarding the principal elements and parameters of the system to be established bearing in mind its impact on the region and the achievement of the objectives of the 1977 Treaty, in particular environment protection, flood protection, energy production and navigation. The Hungarian Party will hand over this proposal to the Slovak Party for study in Autumn 1999, and the Slovak Party will make its comments on the proposal in writing. Submitted documents will be discussed by expert working groups, which will present their views to the government delegations.
4. The Parties agree that, in order to improve conditions for tourism and recreational navigation, they will make a recommendation to the competent joint authorities to explore the feasibility of a system of border control for the entry and exit of small and pleasure boat traffic through the border in the Čunovo-Dunakiliti region.
5. The government delegations agreed to negotiate, in the framework of the water management working group, on complementing the connection between the water management computer systems of Čunovo and Dunakiliti. The proposal to be drawn up as a result of consideration will be submitted for approval at the plenary session of the government delegations.
6. The government delegations agreed to set the time and place of their next meeting through diplomatic channels.

-
7. These Agreed Minutes were done in the Hungarian and Slovak languages; both texts being equally authentic. There are three annexes attached hereto, which shall constitute an integral part hereof.

Budapest, 14 May, 1999

(Signed) Ing. Dominik Kocinger
Head of the Slovak Delegation

(Signed) Dr. László Székely
Head of the Hungarian Delegation

*Annex No. 1
to the Agreed Minutes of May 14, 1999*

Courtesy translation

**List of the names of participants of the
Slovak and the Hungarian Governmental Delegations
at the negotiations held in Budapest on 14th May, 1999
on the execution of the Judgment of the International Court of Justice
in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Members of the Slovak Delegation:

Ing. Dominik Kocinger	Government Plenipotentiary for the construction and operation of the GN Project, Head of the Delegation
H.E. JUDr. Peter Tomka, PhD.	Permanent Representative of the Slovak Republic to the UN in New York and Agent of Slovakia before the ICJ
JUDr. Peter Vršanský, PhD.	Head of the ICJ Division, Ministry of Foreign Affairs
JUDr. Ludek Krajhanzl	Expert in international law, Ministry of Foreign Affairs
Ing. Marián Supek	Director, Department of Watercourses, Ministry of Agriculture, Head of the Water Management Working Group of Experts
Dr. Ing. Ján Hijj	Deputy Director General for Energy, Raw Materials and Metallurgy, Ministry of Economics, Head of Energy Working Group of Experts
Ing. Ján Vancík	Director of Department of the Ministry of Finance,
Ing. Jozef Obložinský	Representative of the Water Resources Development State Enterprise, Head of the Slovak part of the Joint Operational Group of the Government Plenipotentiaries for the construction and operation of the GNP
Prof. RNDr. Igor Mucha, DrSc	Environmental expert
Ing. Gabriel Jencik	Department of Watercourses, Ministry of Agriculture, Secretary of the Delegation
Ing. Miroslav Šándor	Expert of the Ministry of Agriculture
RNDr. Zoltán Hlavatý	Expert
Juraj Priputen, MA.	Ministry of Foreign Affairs

Dr. Anna Majkútova	Spokesperson, Ministry of Agriculture
Ing. Miroslav Líška, PhD	Water Resources Development State Enterprise, Expert in Economics
Ondrej Hofmann	Interpreter

Members of the Hungarian Delegation:

Dr. László Székely	Government Commissioner, Head of the Delegation
Dr. György Szénási	Expert in international law, Head of the International Law Department, Ministry of Foreign Affairs and Agent of Hungary before the ICJ
Prof. Alexander Charles Kiss	Expert in international law
Dr. Marcel Szabó	Chief Advisor in international law, Danube Commissioner's Secretariat, Prime Minister's Office
Dr. Gábor Bartus	Chief Advisor in environmental management, Danube Commissioner's Secretariat, Prime Minister's Office
Gábor Kolossváry	Deputy Head of the Agricultural Department, Ministry for Agriculture and Rural Development
Ernő Brick	Chief Advisor, Ministry for Transport, Communication and Water Management
Mónika Kék	Advisor, Ministry of Finance
Dr. Boldizsár Nagy	Expert in international law
Dr. János Bruhács	Expert in international law
Dr. Judit Fehér Tamás	Secretary of the Delegation
Pál Benyo	Interpreter

* * * * *

Annex No. 2
to the Agreed Minutes of May 14, 1999

Courtesy translation

**Opening Statement of the Head of the Hungarian Government Delegation
at the Slovak-Hungarian Negotiations Held in Budapest, on 14 May 1999,
on the Modalities of the Execution of the Judgement of the International Court of
Justice at The Hague**

Honourable Mr. Kocinger and Members of the Slovak delegation,

Our talks restarted some six months ago, and this is the fourth meeting by which we try to break the deadlock around the implementation of the Hague Judgement. My government believes that the bilateral talks should not be held just for their own sake, only to demonstrate some kind of maturity in order to become members of the circle of developed European nations. Of course, we are interested in a bilateral resolution of the conflict because in this way the parties have a greater room of manoeuvre than in the wake of a possible decision or a further procedure of the International Court of Justice. We are determined to stick to this view as long as we see any possibility of a resolution acceptable to both parties. At the same time, we would not consider it a major disaster for our countries if it proved to be necessary to apply for a new decision by the honourable International Court on the modalities of execution. I would be, of course, somewhat disappointed as such developments would lower the value of our work done so far, but our governments' international reputation would hardly suffer as the relation between our nations is now based much more strongly so that such a turn could not jeopardise it to any considerable extent. In this sense our talks have reached a significant phase, so you will probably excuse me if I treat the opinion and the proposals of the Hungarian government in a greater-than-usual length.

Honourable Mr. Head of the Delegation,

Slovakia and Hungary agree that the aim of the talks is the implementation of the 25 September 1997 Judgement of the International Court in the Hague. According to the Judgement of the International Court, the parties must negotiate in good faith.¹²⁷

I. The fundamentals of the talks

In the Hungarian party's opinion the fundamentals of the talks in the present situation can be summarised as follows:

Firstly: Do the present installations of Variant C satisfy the objectives of the 1977 Treaty?

¹²⁷ Judgement 155. 2/B „...Hungary and Slovakia must negotiate in good faith in the light of the prevailing situation, and must take all necessary measures to ensure the achievement of the objectives of the Treaty of 16 September 1977...”

According to paragraph 135 of the Judgement, the objectives of the 1977 Treaty are as follows: „As the Court has already had occasion to point out, the 1977 Treaty was not only a joint investment project for the production of energy, but it was designed to serve other objectives as well: the improvement of the navigability of the Danube, flood control and regulation of ice-discharge, and the protection of the natural environment. None of these objectives has been given absolute priority over the other, in spite of the emphasis which is given in the Treaty to the construction of a System of Locks for the production of energy. None of them has lost its importance. In order to achieve these objectives the parties accepted obligations of conduct, obligations of performance, and obligations of result.”¹²⁸ Which objectives were met by the present operation of Variant C and which were not? The balance was drawn up by Slovakia in its pleading – quote: „The objectives of flood control, improvements in navigation, and energy production, are all met by Variant C on the basis envisaged by the Treaty ... Only peak production is not achieved.”¹²⁹ Consequently, in Slovakia’s opinion all of the objectives envisaged by the 1977 Treaty but peak operation were met, to the extent of the technical parameters of the project, by putting Variant C into operation. Hungary deems this statement a potential starting point for the talks with two comments: that peak operation was never an objective of the 1977 Treaty and that the present operation of the project does not satisfy the environmental requirements specified by the Judgement.

At the same time, we must emphasise an essential decision of the International Court according to which the operation of Variant C is illegal. This state of illegality has prevailed until this day, so we can speak of a continuous violation of the law. One objective of the talks shall be the elimination of this state of illegality by a mutual agreement.

Secondly: It is acceptable to Hungary to mutually operate the present installations with the conditions specified by the Judgement.

In Hungary’s opinion, the present installations constitute an acceptable basis for a mutual operating regime if the preconditions I will mention later are met. One such precondition is the supplementation or replacement of the 1977 Treaty with another one which ensures the protection of the environment. In this respect Hungary feels encouraged by the Slovak statements made before the International Court of Justice even if those were made in relation to the past.¹³⁰ Such an agreement should specify not only the equitable and reasonable water quantities to be discharged into the main bed and the branches of the Danube, but also those technical measures which are to guarantee the ecological protection of the Szigetköz and Žitný Ostrov. The study on technical measures for a sustainable situation in the Rajka-Sap section of the Danube is ready and is currently under review by the relevant ministries and technical experts. The final version will be duly set before the Slovak party as soon as it is finished.

Thirdly: Mutual operation requires an adaptation of the 1977 Treaty to the new conditions without modifying its main objectives.

¹²⁸ Judgement 135.

¹²⁹ SR 6.09

¹³⁰ SR 11.10, footnote 10: „Czechoslovakia remained willing to see further remedial measures incorporated even after Hungary’s Treaty breaches – as is clear for example from its willingness to accept an agreement on ecological guarantees, which would inevitably have involved a flexibility as to the issues such as flowrate in the old Danube...”

The 1977 Treaty should be amended or replaced without altering its main objectives. This corresponds to the Judgement of the Court, which ruled that the parties should take the prevailing situation into account in their talks. Again, we build on the statements made by the Slovak party before the Court. Slovakia pointed out that Slovakia and its legal predecessor has always been ready to amend the 1977 Treaty in order to achieve an operating regime acceptable for both countries.¹³¹

The document describing the future project system should first and foremost affirm the non-construction of the Nagymaros barrage. This would reflect the real situation, as Slovakia herself has stated: Variant C „... is, the implementation of the Gabčíkovo section of the Project on its own, without the Nagymaros section”.¹³²

Naturally, my government is aware of the fact that the downstream barrage, which has never been built and in the wake of the Judgement will never be built, would serve not only energy production purposes but also the improvement of navigability of the common section of the river. It is clear for us that something has to be done in this matter. We are open to any reasonable solution which is specifically in harmony with the Judgement and our other obligations under international law.

Fourthly: The idea of peak operation was discarded by both countries.

The main reason behind the construction of the Nagymaros barrage would be the possibility of peak operation. The two countries, however, have never agreed on the related settlement.¹³³

This question has never been settled between the parties. Hungary discarded the idea of peak operation in the early 1980s, while Slovakia appeared ready to accept this. Thus, the Court could state with good reason: „not only has Nagymaros not been built, but with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it.”¹³⁴

Indeed, as the court case documents testify, (Czecho)Slovakia repeatedly proposed the non-construction of Nagymaros even before the Judgement.

Slovakia repeatedly denoted before the Court that it had contemplated the abandonment of the Nagymaros installations. For example, the Slovak pleading recalls the events in this manner: „It suggested in a Note Verbale of 30 November 1989 that the Gabčíkovo site might be brought to construction, but the Nagymaros site abandoned by mutual agreement. Hungary thus was still prepared to accept the bypass canal and other associated works, as envisaged in the 1977 Treaty, provided always that its concerns about peak production could be met. Czechoslovakia, far from being happy, indicated a readiness to talk and as a proof of its

¹³¹ CR 97/15 p. 19 (Watts) „The record is perfectly clear: all Czechoslovakia’s initiatives from mid-1989 onwards were directed towards some agreed form of joint Project within the Treaty framework, and it is wholly wrong for Hungary to assert – with emphasis – „that Czechoslovakia never accepted that the 1977 Treaty be amended in any form” /CR 97/13, p. 51 (Crawford)”

¹³² SR 11.11:

¹³³ CR 97/14, pp. 31-32 (Wordsworth) „The amount of water to be discharged into the old Danube was left to be decided by the experts at a later date ... Absolutely no mention was made in the Treaty of any peak operation mode, extreme or otherwise.”

¹³⁴ Judgement 134.

*seriousness stopped design work on the provisional solution on Slovak territory. As soon as it was apparent that Czechoslovakia was prepared, albeit reluctantly, to discuss this further request for an alteration to the 1977 Treaty, Hungary then lost interest in its own proposal, and withdrew it in January 1990.”*¹³⁵ So Czechoslovakia was considering the final abandonment of Nagymaros.

The pending status of Nagymaros was also stressed by Ambassador Tomka who, charging Hungary with impeding the agreement, pointed out on the first day of the Oral Hearings: *„There was plenty of time to study what to do about Nagymaros and about peak power operation.”*¹³⁶

Slovakia’s legal predecessor Czechoslovakia worked out several alternatives for the completion of the project. Variant B2, which Czechoslovakia was ready to accomplish together with Hungary, did not include the downstream dam and peak operation. Slovakia too, deemed this variant acceptable after a „careful study and assessment for feasibility” as one „fulfilling the broad aims of the 1977 Treaty”.¹³⁷

Fifthly: Is there any alternative to the solution provided by the Court?

Honourable Mr. Leader of the Delegation,

Do we have any other alternative than to follow the guidelines set by the Court and to replace Variant C with a system based on adequate environmental measures and an equitable and reasonable water division? Theoretically speaking, of course there is. The Parties could even terminate the 1977 Treaty by mutual consent and restore the original natural environment as Hungary intended before the Hague procedure. Naturally, in the wake of the Court’s Judgement this option is outdated.

¹³⁵ SM 7.07

¹³⁶ CR 97/07 p. 12. (Tomka)

¹³⁷ According to the Slovak Pleadings, when Czechoslovakia realised that Nagymaros and peak operation were unacceptable for Hungary it proposed new variants of the original plan, which it considered feasible alternatives for an agreement between the two countries: *„Czechoslovakia’s response to Hungary’s withdrawal from the Project was to devise and offer for consideration a series of alternatives based on the G/N System. For the majority, these variants assumed that some form of continuation of the Project would be feasible, even if this involved its completion in a modified format or at a later date than originally agreed. However, two variants provided respectively for the indefinite postponement or cancellation of the Project. In total, Czechoslovakia considered six main variants of the agreed G/N System, which itself became known as Variant „A”. Variants „B” to „G” were each carefully studied and assessed for feasibility, without any preconception as to the suitability of any particular variant. Czechoslovakia’s aim was to find the variant that would be acceptable to both parties, that would fulfil the broad aims of the 1977 Treaty and that would resolve the problems outlined in Section I(A) above, while taking into account specific anxieties about the environment.”* (SM 5.14) Slovakia later points out that *„Each of the other variants was then carefully considered from four different points of view – economic, technical, ecological and social. As a result, the number of variants was reduced to three: „A2”, „B2”, „C2”. In other words, in each case sub-variant 2 was favoured, which allowed, for environmental reasons, the higher flow of 350 m³/s into the old riverbed. Variants „D” and „E” were eliminated at this stage as they represented a radical move away from the original G/N Project, and could not be realised without Hungarian cooperation and consent. Cooperation in the form of Hungary meeting its 1977 Treaty commitments would, of course, have also been required for variants „A2” and „B2”. Any variant providing for use of the Dunakiliti weir or for the construction of structures in the riverbed further downstream required Hungary’s active involvement.”* (SM 5.24)

Similarly outdated is the proposal included in the Slovak court case documents. Slovakia accepted the joint operation of the Gabčíkovo section of the Project under supplementary environmental guarantees, but on condition that the Parties entirely return to the original contractual plan.

But did Slovakia really accept this? If there is a lesson in the failed talks, headed by my predecessors, it is that Slovakia has never been willing to give up its technical control exercised over the system through the Čunovo installations. Slovakia repeatedly and solemnly committed itself before the Court to stop the operation of those elements of Variant C which were not included in the original plan.¹³⁸ Later, however, Slovakia has proved to be unwilling to do so.

Honourable Mr. Kocinger,

During the previous negotiations Slovakia often argued that it was only bound by the *dispositif* contained in Paragraph 155 of the Judgement of the Court, whereas the Court made it clear that the part commencing at Paragraph 132 „... it determines what the rights and obligations of the Parties are.”¹³, and there it determined the means to settle the dispute, i.e. the requirements for negotiations by the Parties in good faith. Its essence is „...that part of the obligations of the performance which related to the construction of the System of Locks – in so far as they were not yet implemented before 1992 – have been overtaken by events.”¹⁴ that is precisely the reason why „the factual situation as it has developed since 1989 shall be placed within the context of the preserved and developing treaty relationship, in order to achieve its object and purpose in so far as that is feasible.”¹⁵ In connection with the facility at Čunovo it indicates that „It would be an administration of the law altogether out of touch with reality if the Court were to order ... the works at Cunovo to be demolished” In connection with Nagymaros the Court’s wording has the same clarity: „not only has Nagymaros not been built, but that, with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it.”¹⁶ We cannot emphasise enough that only the full

¹³⁸ SM 5.65 „From the technical point of view, Variant „C” is temporary in that it is possible to return to full conformity with the 1977 Treaty. This has been confirmed by the EC Working Group report of 23 November 1992. Once the Nagymaros section is completed and the agreed damming of the Danube at the common Slovak-Hungarian section in rkm I 842 is effected and the weir at Dunakiliti put into operation, all weirs at the Čunovo complex may be opened. The reservoir in accordance with the 1977 Treaty would therefore be created. The new reservoir dyke, constructed for Variant „C”, would be surrounded by water but could fulfil the function of directing the water flow inside the reservoir.

5.66 The functions of the structures of the temporary solution situated at Čunovo would be carried out by the Dunakiliti weir. The agreed discharge into the Danube riverbed and water supply of the Mosoni Danube would be assured from Dunakiliti. Floods exceeding the capacity of the bypass canal as well as ice floes would be directed through the open gates of Čunovo and across the Dunakiliti weir. Finally, auxiliary navigation locks at the Dunakiliti weir would make possible the navigation between the reservoir and the old Danube riverbed.

5.67 The changeover in terms of the utilisation of the Dunakiliti weir instead of Čunovo would take time. But the adjustments at Čunovo would demand far less time than Hungary would need to complete works at Dunakiliti, without taking into account the amount of time needed for the completion of the Nagymaros step. Therefore, neither in terms of time-scale nor in terms of actual construction work has the implementation of Variant „C” in any way impeded the putting into operation of the G/N System as envisaged by the 1977 Treaty and Slovakia remains committed to the joint development goals on the basis of that Treaty.”

¹³ Judgement 131

¹⁴ Judgement 136

¹⁵ Judgement 133

¹⁶ Judgement 134

acceptance of the entire Judgement can lead to the mutual acceptance of the existence of Čunovo which is conditioned, under the Judgement, on the acknowledgement of the abandonment of Nagymaros.

We are ready to promptly change our view as soon as you indicate to us the section of Paragraph 155 where the Court voted that Slovakia does not need to dismantle the Čunovo facilities. You will not find such a section. So the only conclusion to be drawn is that, even according to the Slovak interpretation, Paragraph 155 is not the only section of the Judgement which specifies rights and obligations for the parties with respect to the future. Otherwise the Slovak position cannot be consistent.

Honourable Mr. Plenipotentiary,

At the meeting of the government delegations of the Republic of Hungary and the Republic of Slovakia in Bratislava on 10 March, 1999, the Honourable Head of the Delegation stressed in his opening speech that Paragraph 138 of the Judgement truly contains the current Slovak position. The main message for Hungary of the contents of Paragraph 138 is that Slovakia is ready to accept, in the event certain conditions are fulfilled, the abandonment of the Nagymaros barrage. The Honourable Head of the Delegation added in his referenced speech that a situation in which Slovakia would be ready to accept the abandonment of the Nagymaros facility can emerge only as a result of thorough expert examinations. Ambassador Tomka likewise referred in his closing speech at the Oral Hearings at the International Court that Slovakia is ready to negotiate concerning the possibility of not building the Nagymaros barrage. On several occasions during our past meetings I have tried to make it clear that the execution of the Judgement – and let me stress once again that my negotiating mandate only extends to the execution of the Judgement – does not assume the existence of a lower power plant to be built either at Nagymaros or anywhere else. According to the authentic and firm position of my government, this issue was definitively decided by the Judgement of the Court when it announced that *„not only has Nagymaros not been built, but that, with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it.”*

The Court’s statement that „there is no longer any point in building it” has such an evident meaning that my government’s responsible officials could be convinced to any contrary action only by another position of the International Court of Justice, if the Court surprisingly expounded that its former statement is to be construed so that the power plant should be built after all even though there is no point in doing so. There is no international authority apart from the International Court of Justice that could move the government of the Republic of Hungary to implement a project which has been declared pointless by the Court.

It follows from all of the above that Slovakia should clarify for our next negotiations which are the conditions and parameters under which possibilities for settlement without a lower dam can be fashioned. We would appreciate receiving a response from our Slovak negotiating partners to the question as to which are the technical, operational, environmental and other general conditions under which Slovakia would be ready to accept the abandonment of the lower barrage.

II. Other subjects of our negotiations and the scope of duties for working groups in the current situation

The Hungarian and Slovak Parties agree that both highly appreciate the existence of working groups. As we have expounded earlier, for the working groups to operate effectively it is indispensable to select issues, based on consensus, on which we expect an expert opinion. In our view the content frame of issues to be raised has been set by the Judgement of the Court. The issues may be identified continuously. It seems to us that, failing an agreement, conditions are not given for a simultaneous analysis of all issues. Probably, such an agreement can be the result of a longer negotiating process. But even at this stage we can outline such issues which are far from being too particular, for which expert examination is indispensable in order to find the final solution, and which may provide an occasion to launch activities at working group level.

What are the issues that could be raised as such? On the last day of the Oral Hearings at the Hague proceedings, Slovakia disclosed the issues which the Slovak Party regarded as the „minimum content”¹⁷ of negotiations following the delivery of the Judgement, and with respect to which there is an agreement in the opinion of the two countries. Hungary initiates that some of the issues outlined by Slovakia should be put on the agenda simultaneously with the setting up of the working groups.

Slovakia proposed that the Parties negotiate on

- a) measures required to improve the main bed of the Danube¹⁸
- b) the framework of water division.¹⁹

The issue of water division is a significant scientific problem²⁰ recognised as such by both Parties; consequently it requires particularly thorough expert examination.

I am sure that the discussion of technical-hydrological interventions and legal guarantees, which would declare the Szigetköz and Žitný Ostrov valuable nature conservation reserves, could greatly contribute to a constructive solution of the entire barrage case as it would free the Parties from the most delicate element of the dispute.

¹⁷ CR 97/15, p.49 (Pellet) *“Les deux Etats présents devant vous s'accordent sur ce que j'appellerais le «contenu minimal» des futures négociations.”*

¹⁸ Slovakia used the following wording: CR 97/15, p.50 (Pellet) *“Les Parties doivent aussi, c'est une autre évidence, régler les problèmes qui étaient en suspens au moment de la répudiation du traité par la Hongrie. Et ceux-ci, j'en ai évoqué quelques-uns hier, ne sont pas anodins, puisqu'ils incluent certaines mesures nécessaires à l'amélioration de l'ancien lit du Danube.”*

¹⁹ *“Il faudra bien sur aussi, et la Slovaquie en est tout à fait consciente, la Hongrie probablement aussi, que les Parties s'accordent sur un mécanisme aussi précis que possible de gestion des eaux. Toutefois, je souhaiterais faire deux remarques à cet égard:*

1. *En premier lieu, il n'est possible, dans ce domaine, que d'adopter des principes généraux: cette gestion doit en effet tenir compte de toutes les circonstances hydrologiques et climatiques et des besoins de l'environnement naturel notamment, circonstances qu'il est absolument impossible de prévoir une fois pour toutes à l'avance.*
2. *En second lieu, cette question relève par excellence de l'accord des Parties. Je ne crois pas que ce soit manquer de respect à la cour que de le rappeler.”*

²⁰ CR 97/12, pp. 87-96 (Professor Wheeler.). *„I would go even further and state that figures, or percentages, of the volumes of water to be allocated to the old river, the new bypass canal, the Mosoni Danube, and so on, is a matter requiring detailed study and considerable scientific expertise as the experts for Hungary showed ”*

I am convinced that in addition to the above, we should also explore which practical issues could be detached from currently unsettled fundamental issues of the barrage case. The Hungarian Party would like to make a proposal to discuss two partial problems that may be discussed separately, and welcomes similar proposals from the Slovak Party. Our proposals are as follows:

- 1) In the event that there is an agreement in principle, the Hungarian Party is ready to thoroughly explore, based on professional and budgetary considerations, the feasibility of a system of border control for the entry and exit to or from Slovakia of small and pleasure boat traffic. We could specify the site in co-ordination with similar activities on the Slovak side. In the event of an agreement in principle, the co-ordination of details according to professional and administrative considerations and planning could start so that conditions for border crossing could be established from Spring 2000. Does Slovakia agree that we should provide conditions for small and pleasure boats to cross the border on the old Danube in the region of Čunovo-Dunakiliti, and is Slovakia ready to further explore the feasibility of practical implementation?
- 2) The unilateral operation of the Čunovo facilities has across-the-border impacts, particularly with respect to the side arm water supply system, and the water recharge of the Mosoni-Danube and the protected side. The security of systems operating on the Hungarian side would be increased if the Hungarian plant management operating at Dunakiliti received data on interventions performed on the Čunovo structures directly from the Slovak Party's process control system, and this would also be a first step towards the termination of the illegal situation that exists as a result of unilateral operation. Does Slovakia agree that experts of the two countries should start practical negotiations on connecting the two systems?

Thank you for your attention.

Annex No. 3

to the Agreed Minutes of May 14, 1999

Courtesy translation

**Opening statement of the head of the Slovak Governmental Delegation
at the meeting in Budapest held on 14 May 1999**

Dear Mr. Government Commissioner,

Thank You for Your kind invitation to Budapest. Today's meeting is interesting in that way, that we are holding it exactly ten years after the former Government of the Republic of Hungary had adopted the unilateral decision on suspending the works on the Nagymaros Project, the decision which the Court has unequivocally found as wrongful. The very decision has led to the differences which in the end were adjudged by the ICJ in 1997 and since that moment we have been negotiating on modalities of executing its Judgment. Today's meeting is interesting also by the figure Four. Our delegations are meeting for the fourth time since the negotiations have been resumed. Both Parties jointly asked the Court to answer four questions which were responded by the Court in a very clear and understandable way. In its Judgment, the Court has obliged us to ensure the achievement of four main objectives of the 1977 Treaty. Four years have passed since the date of signature of the 1995 Agreement concerning Certain Temporary Technical Measures and Discharges in the Danube and Mosoni Branch of the Danube. In January 1999 the Hungarian Delegation asked the Slovak Party to answer four questions how to proceed further in our negotiations. In Annex 4 of the Protocol from meeting of the Joint Operative Group on 7 May, 1999, the Slovak Delegation put its questions eager to know more about the position of the Hungarian Party. We hope that the spring mood outside allows us to look afresh at the questions to be discussed and that we reach further progress in our negotiations.

During the last meeting of our governmental delegations which was held on 10 March, 1999 in Bratislava, a small step forward has been made. Nevertheless, to my regret I have to note, that our positions still significantly differ, in particular with regard to the impacts of the ICJ Judgment on the 1977 Treaty and obligations of the Parties as well as on issues to be discussed within the working groups of experts.

What I have said in my opening statement at the last meeting on 10 March when commenting on the Hungarian position to the Judgment of the Court, I still consider as a valid position of my delegation. Despite that, with Your permission, I would like to return back to some points.

The Slovak Party holds the clear position that the Court adjudged and declared in its Judgment that the 1977 Treaty and related documents are still in force, and that the Court, in any case, could not, and also did not, change the scope and contents of the obligations contained in the 1977 Treaty. The Court explicitly declares in paragraph 132 of the Judgment, that it is of cardinal importance that the 1977 Treaty is still in force and that the relationship between the Parties is governed above all by the applicable rules of the 1977 Treaty as a *lex specialis*, that is to say by the rules, which have priority over the rules from other relevant treaties to which Slovakia and Hungary are party as well as the rules of general international

law. The question whether Hungary is obliged or not to build the Nagymaros Project has never been put to the Court.

Another important conclusion made by the Court relies to the principle, that an illegal conduct cannot give birth to a legal right (*ex injuria ius non oritur*). It is also necessary to understand in what way the Court has answered the questions which the Parties jointly submitted to the Court. The Court obliged the Parties to negotiate in good faith measures for ensuring the achievement of all objectives of the 1977 Treaty, establishing the final operational regime, compensating damage sustained as well as effecting the settlement of accounts for the construction and operation. It is crystal clear, that if we are unable to reach agreement on adjusting or amending the 1977 Treaty and related documents, it is the present wording of these documents which governs our relation. That's why it is in the interest of both Parties to agree as soon as possible on measures which are to be adopted for the achievement of the objectives of the 1977 Treaty and whether and how the 1977 Treaty should be modified.

I do not share Your view, that either the Judgment or the Court have prohibited the Parties from negotiating some questions. In my view, such a conclusion is not justified. Even You, Sir, have put on this a question mark in Your opening statement at the meeting held on 10 March 1999, when having quoted paragraph 141 of the Judgment, in which the Court states, that it is not for the Court to determine, what shall be the final result of negotiations to be conducted by the Parties. It is for the Parties themselves to find an agreed solution that takes account of the objectives of the Treaty, which must be pursued in a joint and integrated way, as well as norms of the international environmental law and the principles of the law of international water courses.

I do not like to go into details with the other legal arguments presented by Your delegation, which we do not share, because the position of our Governmental delegation is that priority should be given to the technical, financial, environmental and technological assessment of all theoretically possible solutions, in order to define their benefits, positive and negative aspects. Only on the basis of such knowledge we can decide in a qualified way and recommend concrete technical solutions to our Governments. Only after we will have found the technical solutions, it will be appropriate to seek the appropriate juridical language for these solutions, whether and how the 1977 Treaty and related documents are to be amended. I consider the above mentioned procedure as an absolutely logical and standard way of adopting decisions about such important questions as the future fate of the water works. For this reason, we have repeatedly proposed that the working groups of experts should start their work. They would not possess any decision making competencies, they should only work out expert documents necessary for taking the final decision. To put it bluntly, we do not understand, why this Hungarian delegation has not appointed by now its representatives in such joint working groups of experts and why it has been refusing to negotiate the joint tasking and framing of the activities of the working groups.

The Hungarian Delegation as a whole, eventually some of its members individually, are interpreting - during the negotiations as well as in their public presentations - the fulfillment of the objectives of the 1977 Treaty in a simplified way and say, that the existing structures may serve all the objectives of the 1977 Treaty. As an example from Your opening statement I would like to mention the flood protection. You have expressed the view, that the already existing structures are achieving in an appropriate way the objective of the flood protection. There is evidence available, that as a consequence of suspending of the works in the Danube section belonging to the Nagymaros Project the flood protection of the area below the Gabčíkovo Project has not been achieved. The flood protection on the Slovak territory is linked to and should have been completed by the construction of the lower dam. You even know, that due to the fact that the Nagymaros Project was not put into operation and the

riverbed below Sap was not deepened the Slovak Party has been forced to construct, after 1992, additional protective measures which decrease but do not eliminate the flood threat. More over, even when speaking about the Gabčíkovo sector, where Hungary did not up to now fulfil its obligations concerning the maintenance of the old river bed, in the event that 100 years water occurs anti flood measures in the Szigetköz area also would be insufficient as a result of the absence of maintaining the old river bed of the Danube. Without model evaluation we can not agree with Your opinion, that the existing anti flood measures "are in the appropriate way fulfilling the objectives of flood protection". The Hungarian Delegation at the same time reminds us, that if we will insist on our position, the negotiations will not be meaningful. I wish to note that we insist on technically, environmentally, economically sound decisions based on jointly elaborated expert solutions. This is our basic position. That was only one example, but there are also other problems concerning the navigation, environmental protection, agriculture, power production. I would like to underline, that the Slovak Delegation is negotiating in good faith, without any preliminary conditions as this is an obligation of both Parties in accordance with the Court Judgment. Again I reiterate, that there is no question which the Slovak Party would not be not willing to discuss, not willing jointly to evaluate and analyse from a scientific and technical point of view. Slovakia gives no preliminary conditions and considers the Judgment of the ICJ as the basis for the negotiations. The negotiations should result in an agreement on a comprehensive solution for the Danube sector between Bratislava and Budapest from the point of view of the flood protection, navigation, environmental protection, power production - in such a way, that all these objectives should be considered as equally important and evaluated in a complex and integrated way. The Slovak Party holds the position, that there does not exist anything, I do underline anything, that would prevent both States from agreeing on any solution which both States find as mutually acceptable and beneficial.

Dear Mr. Government Commissioner,

in the next part of my opening statement I would like to react to the ideas and the draft program contained in the invitation letter for today's meeting.

As far the program proposed by Your Party is concerned we would like to recommend the Hungarian Party to consider the following ideas:

Due to the fact, that the question stated in point I (exploration of the possibility of operation without a downstream step) should be negotiated by the experts within the working groups of experts, we propose that the point I of the draft program is to be discussed as a part of point III concerning the working groups. Regarding the question whether it is necessary or not to build Nagymaros, this question according to our opinion does not represent a separate problem. Nevertheless, it is related to the question of what technical measures are necessary to be taken to achieve the objectives of the 1977 Treaty. For this reason, this question and its different modalities should be negotiated first by the experts.

When negotiating the questions mentioned in point II (practical questions, which may be separated from the basic questions of the meeting) I would like to propose to proceed in such a way that the final solution and the forthcoming agreement are comprehensive. Bearing this in mind, I would agree that some of the questions are negotiable separately.

As to the point III of the draft program we welcome the readiness of the Hungarian delegation to negotiate with the Slovak Party the draft concerning the structure and mandate of the working groups of experts which the Slovak delegation submitted during the last round of the meeting on 10 March 1999.

As for the substantial questions, referring to point I of Your letter, I would like to underline, that the Slovak Republic has always been and remains prepared to accept the

limitation of the peak operation or its exclusion in the event, that a joint research would show its significant negative impact on the environment. More over, if the other objectives of the 1977 Treaty (especially improvement of the navigational conditions and flood protection) could be achieved in another way than by increasing the water level as a result of the construction of the lower dam, then the question of abandonment of the lower step would be seen in a different light. Nevertheless, I would like to say, that the basic precondition for a joint ownership of the structures of the System was, that the Republic of Hungary shall be the joint owner of the structures on the territory of the Slovak Republic and that the Slovak Republic shall be the joint owner of the structures on the territory of the Republic of Hungary. Whereas, on the territory of the Slovak Republic there now exist operable structures, none of them exists on the territory of the Republic of Hungary. We also should not forget about this fact.

Without the elaboration of necessary study evaluating the impact of the lower step on the environment, comparing the benefits as well as costs for the construction and non construction of the lower step, the Slovak Party has no sufficient expert or material background for negotiating, whether there will be or not an amendment to the 1977 Treaty on not constructing the Nagymaros Project. The answer to the above said questions can not be done by a political decision. This applies also for the peak-hour operation, eventually for a scope of the peak-hour operation. The Slovak Party is of the opinion, that this is not a „zero“ settlement game, where one side gains what the other side loses. Between the relevant alternatives there should exist also a solution, which is better for both Parties. This is the objective of the Slovak Party during negotiations. For this reason we are still keeping our position to establish the working groups of experts. For this reason we still insist on the joint comparison of Your proposals to the objectives of the 1977 Treaty, to the implementation in accordance with the 1977 Treaty, while having them evaluated in respect to the costs and benefits including the environmental ones. The Hungarian Party proposes a serious amendment of the Joint Contractual Plan on Hungarian territory. For this reason it is upon the Hungarian Party to prepare an analysis of impacts of eventually not constructing the second step with technological and environmental reasoning, to prepare basic arguments for achieving the objectives of the 1977 Treaty by other means as well as for comparison of costs and benefits of such change with those originally foreseen by the contractual plan. Afterwards, the Slovak Party is really ready to consider authorised experts under which conditions and measures it would be willing to accept amendments to the Joint Contractual Plan and to the 1977 Treaty. Such a solution should be final and definitive, reasoned by experts and submitted to the Governments as well as Parliaments of both parties for an approval.

Referring to point II of Your letter I would like to point out the following facts:

a/ We agree with Your proposal to negotiate about the measures and maintenance of the Danube old river bed, because our Party also considers them from the very beginning as inevitable. Our experts are of the opinion that these issues shall be discussed in the working groups.

b/ As to the regime of discharge of water, we have the Agreement of 19 April 1995, concerning Certain Temporary Technical Measures and Discharges in the Danube and Mosoni Branch of the Danube, which has been extended by both Parties in Autumn 1997, after the ICJ rendered its Judgment, until a final agreement on the modalities of executing the ICJ Judgment is concluded. The Slovak Republic is duly fulfilling this temporary Agreement and is interested in its joint evaluating and adopting the relevant measures in accordance with the conclusions of the joint evaluation.

c/ The Slovak Republic attributes great importance to the question of environment. I would like to point out that the experts of the Slovak Republic and the Republic of Hungary

have already a year ago prepared the draft agreement on the joint environmental monitoring of the Danube section between Bratislava and Budapest. The Slovak Republic has expressed its consent with concluding the agreement by its Note verbale from 3 July, 1998, it has still not yet received an answer from the Hungarian Party. The Slovak Republic is interested in co-operation in this field, because the protection of environment is "bearing on its heart".

d/ The Slovak Party has no principal objections to accepting that the small and sports ships cross the border line. The details shall be specified by experts of the Parties from Ministries of interior, transportation, finance, or other authorities concerned.

e/ We are of the opinion, that it is technically possible to improve the transmission of technical information and data from Čunovo to Dunakiliti. Details shall be discussed by relevant experts.

Referring to point III of Your letter, I would like to remind You, Sir, of our opinion on the question of the structure and mandate of the working groups, which was forwarded to the Hungarian Party during the previous meetings. Our Party will be basing its position on it during the next discussion.

Dear Mr. Governmental Commissioner,

the Slovak Delegation came to Budapest with a honest will and wish to achieve progress, which should please our Governments. We hope that in the end we will not need to say to the journalists, that "today's meeting was important, interesting, constructive, business-like and productive, but the Delegations failed to agree on any concrete result". I am sure that the Hungarian Party also shares the same opinion.

5.17 A magyar fél rendezési javaslata

	A rendezés jogi alapelvei – A magyar fél javaslata	
1. sz. melléklet	A magyar fél által átadott rendezési javaslat nemzetközi jogi megalapozottsága	
2. sz. melléklet	A magyar javaslat közgazdasági vonatkozásai	nincs csatolva
3. sz. melléklet	A Duna Rajka-Budapest közötti szakaszának alsó duzzasztás nélküli hosszútávú műszaki koncepciója és előzetes/lokális környezeti hatásvizsgálat	nincs csatolva

A rendezés jogi alapelvei – A magyar fél javaslata

Kiindulva abból, hogy a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének (a továbbiakban: Ítélet) teljes körű és jóhiszemű végrehajtása a Feleknek az ENSZ Alapokmányában is megerősített kötelessége,

Újfént megerősítve a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a Bős-Nagymarosi Tervvel kapcsolatos vitának a Nemzetközi Bíróság elé terjesztéséről 1993-ban Brüsszelben aláírt Külön Megállapodást,

Újfént megerősítve a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között Párizsban, 1995. március 19-én aláírt, a jószomszédi kapcsolatokról és a baráti együttműködésről szóló Szerződésben megfogalmazott törekvésüket, amely szerint a természeti környezet iránti gondoskodáshoz és a jövő generációk számára elfogadható életfeltételek megőrzéséhez fűződő érdekeiktől vezérelve, együttműködnek a környezet- és természetvédelemben abból a célból, hogy megelőzzék és csökkentsék a környezet szennyezését, különösen azt, amely átterjedhet az államhatáron,

Elhatározva, hogy a Pozsony-Budapest Duna-szakasz sorsát az Ítéletet és a fennálló helyzetet alapul véve kölcsönös megalégedésre rendezik,

Megerősítve hogy a rendezésnek összhangban kell állnia a Felek között hatályos két- és többoldalú egyezményekkel és nemzetközi szokásjogi szabályokkal, beleértve azokat, amelyek a környezet védelmét, a nemzetközi folyók ésszerű és méltányos használatát, a biológiai sokféleség és a természeti értékek megőrzését célozzák,

Megerősítve továbbá, hogy a megoldást a fenntartható fejlődés elvével összhangban, a gazdaságosság követelményét az elővigyázatosság parancsának alárendelve keresik, és ezért az Ítélet végrehajtását több lépésben eszközlik, melyek közül az első a jelen dokumentum aláírása,

a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségei a következőkben állapodtak meg:

1 §

A Nemzetközi Bíróság Ítélete végrehajtásának elvei

1. A Feleket az Ítélet végrehajtási módozatának kialakításakor a brüsszeli Külön Megállapodásnak megfelelően a következők fogják kormányozni:

a) a) a Bíróság Ítéletének a felek jövőbeni magatartását előíró rendelkezései, különösen a 132–155. szakaszok;

b) az 1977. szeptember 16-án, a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer építéséről és üzemeltetéséről megkötött szerződés (a továbbiakban: az 1977. évi Szerződés) céljai, ahogyan azokat az Ítélet a 135. pontban meghatározta;

c) a Felek között a jelen Nyilatkozat megkötésekor hatályos többoldalú és kétoldalú szerződéses szabályok, nemzetközi szokásjogi normák és elvek, valamint az ezekhez kapcsolódó (környezetvédelmi, természetvédelmi és műszaki) szabványok és előírások;

d) az Európai Unió vonatkozó normái, alapul véve az EK Szerződés 130. Cikk r. bekezdésében lefektetett elveket.

2. A Felek ebben a Nyilatkozatban elfogadják azon elveket, melyek az Ítélet végrehajtási módozatának fő elemeit jelentik majd. A Nyilatkozat hatályba lépését követően haladéktalanul hozzáfognak az Ítélet végrehajtási módozatának részleteit tartalmazó szerződés kidolgozásához, amelynek végleges szövegében, amennyire lehetséges, minél előbb megállapodnak, s ez a részletes szerződés az 1977. évi Szerződés helyébe fog lépni. A részletes szerződés hatályba lépéséig a Felek foganatosítják a jelen dokumentumban és annak jegyzőkönyveiben meghatározott ideiglenes intézkedéseket.

3. A Felek kölcsönösen gyakorolják a parti államokat megillető jogokat a létesítményrendszer által érintett szakaszokon. Ezek részletes szabályairól a részletes Szerződés rendelkezik.

2 §

A megkötendő részletes szerződésnek az 1977. évi Szerződés céljai megvalósítására irányuló alapelvei

1. A Felek a beruházás eddig megépült és közös egyetértésük alapján megmaradó elemeire vonatkozóan a jelen dokumentumban körvonalazott és a megkötendő részletes szerződésben kidolgozott közös üzemeltetési rendszert hoznak létre az Ítélettel és az 1977. évi Szerződés céljaival összhangban.

2. Az 1977. évi Szerződés céljait a Felek az alábbi eszközök alkalmazásával érik el:

a) *A természeti környezet* – különösen a biodiverzitás és a vízminőség – *megóvása* érdekében elfogadják a szükséges környezetvédelmi intézkedéseket és olyan (a 6 és a 7 §-ban meghatározottak szerinti) vízmegosztást valósítanak meg a főmeder és az üzemvízcsatorna között, amely az Ítélet 140. pontja szerinti kielégítő megoldás a főmeder és a mellékágrendszer vízellátása tekintetében.

b) *Az energiatermelés* a bősi erőműben és a dunacsúnyi duzzasztónál valósul meg.

c) *A hajózás* – a teher- és személyhajózás tekintetében – a bősi szakaszon az üzemvízcsatornában zajlik. A Szap-Budapest szakaszon megbízható tartóssággal rendelkezésre álló, az ENSZ-EGB VI.b. osztályú, 2,5 méteres hajómerülésnek megfelelő, a speciális körülményekhez igazodó és a reális igényeket figyelembe vevő nemzetközi víziutat alakítanak ki.

d) *Az árvizek és a jég levezetésében* az üzemvízcsatorna és a Duna főmedre a mellékágakkal együttesen vesz részt a Szap fölötti szakaszon. Az árvízvédelmi töltések a teljes szakaszon – a kellő mértékben – megerősítésre kerülnek.

3. A létrehozandó rendszernek az eredeti beruházásból a bősi erőmű működésének időtartamára az Ítélet szerint fennmaradó elemeit a részletes Szerződésben a következőképpen fogják meghatározni a Felek:

a) *a dunacsúnyi létesítmények:*

- i) négynyílású duzzasztómű,
 - ii) a Duna áttöltése,
 - iii) hajózsilip,
 - iv) mélyküszöbű duzzasztómű,
 - v) 24,8 MW-os beépített teljesítményű vízerőmű,
 - vi) árapasztó mű,
 - vii) vízkivételi mű a Mosoni-Dunába a hozzátartozó turbinákkal,
 - viii) a Duna balpartján húzódó, a fenti i-vii alpontban jelölt műveket a felvízcsatorna eredeti jobboldali töltésével összekötő töltés az 1842-1851,75 fkm között,
 - ix) a tározó és annak töltései, valamennyi szlovák területen;
- b) *a bősi vízerőmű az alvív- és felvízcsatornával:*
- i) üzemvízcsatorna (felvízcsatorna és alvívcsatorna) az 1842-1811 fkm között, szlovák területen,
 - ii) 720 MW beépített teljesítményű vízerőtelep, ikerhajózsilip, továbbá ezek tartozékai az üzemvízcsatornán, szlovák területen;
- c) *a dunakiliti duzzasztómű és a hozzátartozó létesítmények, főként magyar területen;*
- d) *a rendezett és szabályozott főmeder és mellékágak, mindkét oldalon.*

3 §

A tulajdonjogokból, a hasznokból és a költségekből való részesedés

1. A beruházás létesítményei a részletes Szerződés hatályba lépésekor annak az államnak a tulajdonába kerülnek, amelynek a területén fekszenek. A nemzeti tulajdonba került beruházások fenntartási és üzemeltetési költségeit – ha a jelen dokumentumban a Felek másként nem rendelkeznek – a tulajdonos viseli. A két ország határán fekvő létesítmények esetében a Felek a közöttük hatályban lévő határvízi egyezmény szerint járnak el.
2. Ezt megelőzően a kölcsönös elszámolások és a leendő hasznok megosztása érdekében a Felek megállapítják, hogy a Magyar Köztársaságot illetve a Szlovák Köztársaságot a Közös Egyezményes Terv (KET) szerint megvalósított közös beruházásban mekkora tulajdoni hányad illeti meg.
 - a) A nem a KET szerint megvalósított beruházás (2 § 3.a) i-viii tétel) súlyát a teljes beruházásban a felek egyetértéssel, azt alapul véve határozzák meg, hogy a hasonló KET létesítmények relatív súlya mekkora a teljes beruházásban. A dunacsúnyi duzzasztóművet akkor ismerik el szlovák nemzeti beruházásként a Felek, ha a magyar Fél nem kíván élni részesedési jogával az áramtermelésben.
 - b) A Feleknek – tekintettel a 6 §-ban megfogalmazottakra – még megtermelhető energiából való részesedését a beruházásban élvezett tulajdonrészük és az energiatermelésre felhasználható természeti erőforrásokban (különösen: hidropotenciálban) való részesedésük együttesen határozza meg, a következő képlet alapján:

$$(I_S + I_H) \times a + (HP_S + HP_H) \times b = 1,$$

Ahol

a = a tulajdonrész relatív súlya,

b = a hidropotenciál relatív súlya, a kettő együtt 1;

I_S = szlovák beruházási hányad,

I_H = magyar beruházási hányad, a kettő együtt 1;

HP_S = szlovák részesedés a hidropotenciálból,

HP_H = magyar részesedés a hidropotenciálból, a kettő együtt 1.

Az energiából való részesedés mértéke (százalékban) Magyarország esetében:

$$(a I_H + b HP_H) \times 100,$$

Az energiából való részesedés mértéke (százalékban) Szlovákia esetében:

$$(a I_S + b HP_S) \times 100.$$

A Felek a részletes Szerződésben állapítják meg a és b értékét.

c) Ha valamelyik Fél részesedni kíván az energiából, a teljes rendszer fenntartásának folyó költségeihez a megtermelhető energiához való részesedése arányában kell hozzájárulnia. A Felek szabályozni fogják azt a helyzetet, ha valamelyikük nem kíván élni a részesedési jogával és a megtermelhető energiáról részben vagy egészben lemond. A szabályozás elve az lesz, hogy az igényelhető, de ténylegesen nem igényelt energia utáni fenntartási költséget az a Fél fizeti ki, amelyik az energiát végül hasznosította. Az energiahányadáról lemondó Fél dönthet úgy, hogy nem az energia ellenértékét követeli a másik Féltől, hanem a lemondás folytán felszabaduló vízmennyiség feletti kizárólagos rendelkezés jogát.

3. A beruházás (a bösi és a dunacsúnyi erőmű és a mosoni vízkivételi mű turbinája) segítségével a jelen dokumentum hatálybalépéséig megtermelt energia ellenértékéből a Magyar Köztársaságnak járó, de ki nem fizetett összeg sorsáról a Felek külön jegyzőkönyvben rendelkeznek.

4. A Dunacsúny-Szap közötti szakaszon a teher- és személyhajózás feltételei fenntartásának költségeit az üzemvízcsatornában a szlovák Fél viseli, a sport- és kishajó forgalom fenntartásának költségeit a Duna főmedrében és a mellékágakban ezen a szakaszon a magyar Fél viseli. A sport- és kishajóforgalom lehetőségének megteremtésében, az ehhez szükséges beruházásokban a Felek közösen vesznek részt.

5. A Szap-Budapest szakaszon a hajózóút (egyszeri) kialakításának beruházási költségei, továbbá a folyamatos fenntartási költségek a határvízi egyezmény szerint a két Felet közösen terhelik. Amennyiben a szlovák fél a közösen elfogadott standardnak (ld. 2 § (2) c. pont) megfelelő magyar javaslattól eltérő szabályozást igényel és ahhoz a magyar Fél hozzájárul, akkor ennek költségeit a szlovák Fél viseli.

4 §

A költségelszámolás rendje és módszertana

1. A Felek a költségeiket a részletes Szerződés megkötésének napján érvényes, az adott ország Nemzeti Bankja által közzétett hivatalos Euro árfolyamon e napra vonatkoztatva számítják ki, beleértve mind a múltban felmerült, mind a jövőben várható költségeket.
2. A nemzeti valutákban, illetve Transzferábilis Rubelben keletkezett vagy kifejezett értékek átváltásánál nem a korabeli hivatalos árfolyamokat fogják alkalmazni, hanem közösen elfogadott módszertan szerint járnak el.
3. A Felek kívánatosnak tartják, hogy a módszertan kialakításában az IBRD és az EBRD hasonló nagyberuházásoknál alkalmazott módszereit is figyelembe vegyék. A pontos módszertant a részletes Szerződés tartalmazza.

5 §

A Dunacsúnyi duzzasztómű fennmaradásának és üzemelésének elfogadása, a Dunakiliti duzzasztómű szerepének azonosítása

1. Annak érdekében, hogy a Felek biztosítsák a Dunacsúnyi duzzasztómű további működtethetőségét, a részletes Szerződésben a magyar Fél el fogja fogadni, hogy a Duna mint határfolyó vízhozamának közös egyetértéssel meghatározott részét az energiatermelés érdekében a bőszi üzemvízcsatornába tereljék. A megállapodás a jelen dokumentumban meghatározott, és a részletes Szerződésben is ekként szabályozandó időtartamra vonatkozik.
2. Az Ítélet 145. pontjából következően a magyar Fél el fogja fogadni azt is, hogy a víz megosztása a felvízcsatorna és a főmeder között a dunacsúnyi duzzasztóműnél következzen be, a Felek közösen kidolgozott üzemelési rendje által szabályozott és a Felek által közösen meghatározottak szerint ellenőrzött módon, mely a részletes Szerződés mellékletét fogja képezni.
3. A Felek egyetértőleg fogják meghatározni a Dunakilitinél létesített duzzasztómű megváltozott szerepét többek között a főmederi kishajózás biztosításában, az árvíz- és jéglevezetésben, valamint a vízkormányzásban.

6 §

A főmeder és az üzemvízcsatorna közötti vízhozammegosztás elvei

1. A Felek közös kötelezettségként a jelenlegi mennyiséget megemelve a természeti környezet által megkívánt vízhozamot bocsátják a Duna országhatárt alkotó főmedrébe és a mellékágrendszerbe, összhangban az Ítélet 140. pontjával.
2. Az 1. pontban meghatározott rendelkezés nem érinti a Felek jogát arra, hogy az 1977. évi Szerződés 14 § 3. pontjával, valamint a határvizek gazdálkodási kérdéseinek szabályozásáról szóló 1976. május 31-i Szerződés 3 § 2. pontjával összhangban mindkét Fél szabadon rendelkezik a jelen dokumentum 6 § 1. pontjában meghatározotton felüli vízmennyiség 50-50 %-áról. Így mindkét Fél maga határozza meg, hogy az őt megillető vízhozamot

energiatermelésre az üzemvízcsatornába vagy az 1977. évi Szerződés egyéb céljainak kielégítésére a Duna eredeti medrébe kívánja-e vezetni.

3. A Duna főmedrébe juttatandó víz mennyiségének mindenkor tükröznie kell a partmenti államok teljes jogegyenlőségének elvét. A Duna egy részének az oldalcsatornába terelése nem érinti azt a tényt, hogy a Duna teljes vízmennyisége közös természeti erőforrásnak minősül.

7 §

A Duna főmedrének és mellékágainak vízellátása az 1851 és 1811 fkm-ek között

1. A megvalósítandó megoldás biztosítsa

a felszín alatti és a felszíni vizek változatlan vagy javuló minőségét és felhasználhatóságát,

a) az érintett térség flórájának, faunájának, biodiverzitásának megvédését, megővését, helyreállítását,

b) a főág és a mellékágak dinamikus kapcsolatát, beleértve az árterek természetes elárasztását,

c) a talajvizek környezetvédelmi szempontból kielégítő áramlási sebességét és dinamikáját,

d) az árvizek biztonságos levezetését,

e) a sport- és kishajók közlekedését oly módon, hogy akadálytalanul hajózható főág kerül kialakításra.

2. A Duna főmedrében és annak mellékágaiban a fenti célokhoz szükséges vízmennyiséget kell levezetni. Ennek meghatározásához a Felek az Európai Közösségek Bizottságának brüsszeli, 1993. januári Ajánlásából (*Draft principles for the establishment of a Temporary Water Management Regime for the Gabčíkovo System*) indulnak ki, s annak végleges mértékét az e Cikk 5. bekezdés b) pontja szerinti hatásvizsgálati eljárásban határozzák meg.

3. A főmederbe és a mellékágakba vezetendő víz időszakokra bontott, illetve a pozsonyi hozamhoz rendelt mennyiségét, az átlagok számítási módjait, a lebocsátott vízmennyiség mérésének módszereit és a hasonló vízgazdálkodási kérdéseket a részletes szerződés és annak mellékletei fogják rendezni, a Felek között a határvizekre vonatkozóan érvényes kétoldalú szerződésekkel, valamint a releváns két és többoldalú nemzetközi szerződésekkel összhangban.

4. Az éves átlagtól a napi/havi üzemeltetésben el lehet térni:

a) szükséges a hullámtéri mellékágak területének évente legalább kétszeri árvízzel történő elárasztása;

b) a nem vegetációs időszakban megállapodás szerint az átlagnál kevesebb vízhozam is levezethető.

5. A mellékágak hatékony vízellátása érdekében a Felek közösen állapodnak meg az alkalmazandó műszaki megoldást illetően.

a) A megvalósítandó alternatíva kiválasztásánál a Felek a magyar javaslatokból indulnak ki és vállalják, hogy figyelembe veszik a közösen elfogadott célok elérésére alkalmas szlovák javaslatokat.

b) A részletes Szerződés tárgyát alkotó megoldás kiválasztását közös – az 1991-es Espoo-i Megállapodásnak megfelelő – környezeti hatásvizsgálati eljárás előzi meg.

c) A műszaki megoldás kiválasztásának és annak környezeti hatásainak vizsgálata folyamatába a Felek szakértőként, ha ez szükséges, harmadik felet is bevonnak.

6. A Felek fenntartják és fejleszteni kívánják a természeti környezet közös megfigyelését (monitoring). Amennyiben a rendszer működtetéséből fakadóan a környezet állapotának romlását regisztrálják vagy valószínűsítik, haladéktalanul módosítják a közös üzemrendet. A Felek gondoskodnak arról, hogy a létesítményrendszer vonatkozásában az 1998-as Aarhus-i Konvencióval összhangban megfelelő társadalmi részvételt tesznek lehetővé.

8 §

A kártérítésről való kölcsönös lemondás

A Felek a részletes Szerződésben kölcsönösen lemondanak az 1997. szeptember 25-e előtt keletkezett azon károk megtérítéséről, melyeket a másik Fél jogellenes cselekedete következtében szenvedtek el, a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én hozott Ítéletének 153. paragrafusára szerint. Az Ítélet megszületése után egymásnak okozott károkat bevonják a költségelszámolás rendjébe.

9 §

A tájékozódás és a kölcsönös ellenőrzés joga

1. A beruházás elemeit (2 § (3) bek) tulajdoni helyzetüktől függetlenül olyan üzemeltetési rend szerint fogják üzemeltetni, amelyet egyetértésben határoznak meg. Az üzemeltetési rend és a kialakított rendszer bármilyen megváltoztatása csak a Felek egyetértése esetén lehetséges.

2. Az üzemeltetési rend meg fogja határozni a kölcsönös tájékoztatások, az adatszolgáltatás, a közös megfigyelések és értékelések rendjét, valamint ki fog térni arra, hogy a Felek milyen módon gyakorolhatják a másik Fél területén levő létesítmények tekintetében az ellenőrzési jogaikat. A jogok kidolgozásánál abból fognak kiindulni, hogy mindkét Fél jogosult a másik területén folyamatosan vagy alkalmi látogatások útján, valamint automatikus rendszerek segítségével ellenőrizni a közösen megállapított üzemrend betartását.

10 §

Átmeneti szabályok a részletes Szerződés hatályba lépésig, illetve az abban eltervezett intézkedések megvalósításáig terjedő időre

1. A Kormány meghatalmazottak a jelen dokumentum elfogadásától számított ésszerű határidőn belül közösen egyeztetik és meghatározzák a már létező létesítmények kezelési és üzemelési szabályait. A későbbiekben azokat a vitás ügyeket, melyeket a létesítményrendszerrel összefüggő bármely kérdésben a Felek nem tudnak sem kormány meghatalmazotti szinten, sem diplomáciai úton egymás között rendezni, a részletes Szerződés rendelkezései szerint független harmadik fél, például választott bíróság elé terjesztik döntésre.

2. Ezek a szabályok a lehető legnagyobb mértékben szolgálni fogják a 7 § (1) bekezdésében meghatározott célkitűzéseket, valamint a bósi erőmű üzemeltetésére vonatkozóan tartalmazni fogják a következőket:

a) Az alvízen a Medvénél lévő vízmércén mérve – a bósi erőmű üzemeltetéséből származóan – a vízszint napi ingadozása, legfeljebb napi kétszeri gyakorisággal, nem haladhatja meg a +/- 25 cm-t.

b) Új turbina akkor indítható, ha az előző turbinaindítás hatásai – szintén a medvei vízmércénél – az alvízen már nem érzékelhetők.

3. Az így meghatározott szabályokat a jelen dokumentumhoz csatolt jegyzőkönyvben rögzítik, amely fel fogja váltani a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között 1995. április 19-én Budapesten aláírt Megállapodást a Dunában és a Mosoni-Dunában teendő egyes ideiglenes műszaki intézkedésekről és a vízhozamokról. A jegyzőkönyv hatálybalépésének napja utáni időszak tekintetében egyik Fél sem érvényesít a Duna jogellenes vízmegosztására hivatkozó kárigényt.

4. A részletes Szerződést 15 évre kötik meg, amelyet a Felek közös akarattal meghosszabbíthatnak. A részletes Szerződés hatályba lépéséig, illetve az abban eltervezett intézkedések megvalósításáig terjedő időre a Felek felfüggesztik a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos, a Nemzetközi Bíróság előtt folyó jogvitájukat és a részletes Szerződésben előírtak megvalósulásának együttes konstatálásakor a Bírósághoz intézett közös közléssel meg fogják szüntetni azt.

11 §

Záró rendelkezések

Jelen dokumentumot a Felek kormányai alkotmányos előírásaiknak megfelelően fogadják el.

Kelt

A magyar fél által átadott rendezési javaslat nemzetközi jogi megalapozottsága

Magyarország a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én meghozott ítéletének végrehajtásáról szóló magyar-szlovák tárgyalások 1999. május 14-ei fordulóján született megállapodással összhangban kidolgozta és átadja a szlovák félnek a bős-nagymarosi ítélet megvalósítására irányuló részletes rendezési javaslatát.

A rendezési javaslatot a magyar fél az 1993-ban Brüsszelben megkötött Külön Megállapodással összhangban készítette el, amelynek 5. (1) cikke így rendelkezik:

„A felek a bíróság ítéletét véglegesnek és magukra nézve kötelezőnek ismerik el és azt teljes egészében és jóhiszeműen kötelesek végrehajtani.”

Magyarország álláspontja szerint az ítélet *végleges*, mert *res judicata*, és mert rendelkezéseinek tisztasága és egyértelmősége a jó szándékú feleknek világos iránymutatást adott jogvitájuk végleges rendezéséhez.

Magyarország az ítéletet *teljes egészében* kötelezőnek tekinti a maga számára. Rendezési javaslatát teljes egészében a bíróság ítéletének a felek jövőbeni magatartását előíró 132-155. cikkeiben foglalt rendelkezéseire építette.

A rendezési koncepció megtárgyalása a jóhiszeműség bizonyítéka mindkét fél részéről. A *jóhiszemű tárgyalás* kötelezettsége a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletében foglaltakkal összhangban¹³⁹ mind magatartási, mind pedig eredmény kötelezettségeket ró a felekre.

I. A rendezési koncepcióról folytatandó tárgyalások magatartási kötelezettségei

A hágai Nemzetközi Bíróság ítéletével összhangban a feleknek előfeltételek nélkül¹⁴⁰ kell tárgyalniuk egymással, amelynek során rugalmasaknak¹⁴¹ kell lenniük. Ennek a kötelezettségnek mind a két fél eleget tett azáltal, hogy megállapodtak, hogy Magyarország elkészíti az ítélet végrehajtásának részletes rendezési javaslatát és azt a szlovák félnek átadja tanulmányozás céljából. Magyarországnak nincs kétsége afelől, hogy Szlovákia az átadott rendezési javaslatot rugalmasan és előfeltételek nélkül fogja tanulmányozni.

Magyarország szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy a bíróság ítéletében megállapította: „A vita során mindkét fél igényelte az EU Bizottság segítségét...A jelen ítélet után, az előítéletmentes kétoldalú tárgyalásokon a Felek hasznosíthatják harmadik fél szakértelmét. A Felek készsége egy ilyen segítség elfogadására a jóhiszeműség bizonyítéka lenne.” Magyarország

¹³⁹ Ítélet 141.§.

¹⁴⁰ Ibid

¹⁴¹ Ítélet 113.§.

és Szlovákia Kormánydelegációi 1999. január 28-án Budapesten megállapodtak, hogy „az ítélet végrehajtásának módozatairól folytatott tárgyalások során felmerülhetnek olyan kérdések, amelyek megoldásánál a felek megállapodása alapján segítséget jelenthetne harmadik fél szakértőinek a bevonása.”¹⁴² Magyarország meggyőződése, hogy célszerű lenne harmadik fél, lehetőleg az Európai Unió szakértőit bevonni azon kérdések megvitatásába, amelyek a rendezési koncepcióval összefüggésben vitát képeznek a két ország között.

II. A rendezési koncepcióról folytatott tárgyalások eredmény-kötelezettségei

A Nemzetközi Bíróság ítélete kimondta, hogy a Feleknek „jóhiszeműen kell tárgyalnia, figyelembe véve a fennálló helyzetet is, és a Feleknek minden szükséges intézkedést meg kell tenniük annak érdekében, hogy az 1977. Szeptember 16-án aláírt Szerződés céljai megvalósítását biztosítsák azokkal a módozatokkal összhangban, amelyekben meg kell állapodniuk.”¹⁴³

A jóhiszemű tárgyalások kötelezettsége tehát az ítélet értelmében nem csak egy meghatározott tárgyalási magatartás tanúsítását kívánja a Felektől, hanem jogi kötelezettséggel terheli őket a megegyezésre.

A bíróság egyértelműen megvilágította a létrehozandó megállapodás sarokpontjait. „A lényeg tehát az, hogy azt a ténybeli helyzetet, amely 1989 óta kialakult megőrzött és fejlődő szerződéses jogviszony összefüggéseiben belül kell helyezni annak érdekében, hogy annak tárgyát és célját, amennyire csak megvalósítható, elérjék”¹⁴⁴. A Feleknek tehát a megváltozott ténybeli és jogi helyzetre tekintettel kell megállapodniuk. Az ítélet feltárta azokat a ténybeli és jogbeli változásokat, amelyeket a feleknek az ítélet végrehajtása során figyelembe kell venniük. A magyar fél úgy alakította ki a rendezési koncepciót, hogy eközben a legteljesebb mértékben figyelembe vette azokat a megváltozott ténybeli és jogbeli tényezőket, amelyeket az ítélet feltárt. Az alábbiakban ezeknek az elemeknek részletes elemzésével kívánjuk a szlovák fél számára is egyértelművé tenni, hogy az átadott rendezési koncepció teljes egészében összhangban van az ítélet betűjével és szellemével.

1. A Bíróság által feltárt legfontosabb tények, amelyet a rendezési koncepció kialakítása során figyelembe kellett vennünk:

- „A Bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül aényt, hogy a bőszi erőmű közel öt éve működik, az üzemvízcsatorna, amely az erőművel táplált lényegesen kisebb tározóból nyeri a vizét, melyet nem a Dunakilitinél, hanem a Dunacsúnynál felépített duzzasztógát képez; és hogy az erőmű a vízjárást követő üzemben működik, nem pedig csúcsra járató üzemben, mint azt eredetileg tervezték.”¹⁴⁵
- A Bíróság ugyanakkor nem hagyhatja figyelmen kívül azt aényt sem, hogy Nagymaros nemcsak hogy nem épült fel, hanem a csúcsra járatás mindkét fél általi tényleges elvetésével, felépítésének többé nincs is értelme.”¹⁴⁶
- A Duna elterelése a Bíróság megállapítása szerint „folyamatosan hatást gyakorolt a Szigetköz folyó menti ökológiájára.”¹⁴⁷ A Bíróság hangsúlyozta, hogy a Feleknek

¹⁴² Az 1998. január 28-ai tárgyalások jegyzőkönyve 7. pont

¹⁴³ Ítélet 155.§.2.b.pont

¹⁴⁴ Ítélet 136.§

¹⁴⁵ Ítélet 134.§.

¹⁴⁶ Ítélet 134.§.

„kielégítő megoldást kell találniuk az Öreg Duna medrébe és a mellékágakba juttatandó víz mennyiségére a folyó mindkét partján.”¹⁴⁸

- „Egyértelmű, hogy a vízlépcsőrendszernek a környezetre gyakorolt hatása és következményei kulcsfontosságúak. „A Bíróság teljes mértékben tudatában van annak, hogy a környezetvédelem területén elővigyázatosságra és megelőzésre van szükség, mivel a természeti környezetben okozott károk gyakran visszafordíthatatlanok.”¹⁴⁹
2. A Felek kötelezettségeit az ítélet rendelkezései szerint három jogi pillér határozza meg: az 1977-es Szerződés, a nemzetközi környezetvédelmi jog és a nemzetközi vízfolyások joga „A Feleknek meg kell találniuk azt az egyeztetett megoldást, amely tekintetbe veszi a Szerződés célkitűzéseit, amelyeket együttesen és integrálva kell követni, valamint a nemzetközi környezetvédelmi jog és a nemzetközi vízfolyások jogának alapelveit.”¹⁵⁰
- „Az 1977-es Szerződés hatályban van, ennél fogva uralja a Felek közti viszonyt.”¹⁵¹
 - i. A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy „a vízlépcsőrendszer teljesítésével kapcsolatos teljesítési kötelezettségeket- amennyiben nem teljesítették még 1992 előtt – meghaladták az események.”¹⁵²
 - ii. A Bíróság leszögezte, hogy „a zsiliprendszer létesítményei a Felek közös tulajdonát képezik, működtetésük egy összehangolt, egységes egészként történik, és a beruházás előnyeiből egyenlő arányban részesednek a Felek (...) ez a közös rendszer kulcsfontosságú, ez azt jelenti, hogy hacsak a Felek másként nem állapodnak meg ezt a rendszert helyre kell állítani.”¹⁵³
 - A Bíróság megállapította, hogy a „környezetvédelmi jog legújabb normái vonatkoznak a Szerződés alkalmazására”¹⁵⁴. A Bíróság emlékeztetett arra, hogy „az elmúlt két évtizedben számos új környezeti norma és szabvány fejlődött ki”¹⁵⁵. A Bíróság ítéletében nevesítve is kiemeli a fenntartható fejlődés, az elővigyázatosság és a megelőzés elveit.¹⁵⁶ A fenntartható fejlődés koncepciójából következően az új környezetvédelmi normákat és szabványokat az ítélet értelmében a múltban megkezdett beruházások folytatása esetén is figyelembe kell venni.¹⁵⁷ Ahogyan a Bíróság rávilágít, „ezt a 15. és 19. cikkére utalva megállapítja, hogy ezeket a normákat a két országnak „konkrét teljesítési kötelezettséggé kell változtatni.”¹⁵⁸
 - A Bíróság idézi az Odera folyón zajló, hajózással kapcsolatosan 1929-ben meghozott ítéletet: „az érdekközösség egy hajózható folyón olyan általános jog alapjává válik, melynek lényegi eleme a folyó-menti államok teljes jogegyenlősége a folyó teljes hosszának használata kérdésében, és minden előnyt jelentő privilégium kizárása a parti

¹⁴⁷ Ítélet 85.§.

¹⁴⁸ Ítélet 140.§.

¹⁴⁹ Ítélet 140.§.

¹⁵⁰ Ítélet 141.§.

¹⁵¹ Ítélet 132.§.

¹⁵² Ítélet 136.§.

¹⁵³ Ítélet 144.§.

¹⁵⁴ Ítélet 112.§.

¹⁵⁵ Ítélet 140.§.

¹⁵⁶ ibid

¹⁵⁷ ibid

¹⁵⁸ Ítélet 112.§.

államok egymás közötti viszonyában.”¹⁵⁹. Az Ítélet megállapítja „A nemzetközi jog mai fejlődése megerősítette ezt az alapelvet a nemzetközi vízfolyások nem hajózási célú használata tekintetében is, amit az is bizonyít, hogy az Egyesült Nemzetek Közgyűlése 1997. május 21-én elfogadta az „Egyezményt a nemzetközi vízfolyások nem hajózási célú használatáról.”¹⁶⁰

III. A rendezési koncepció elemei teljes összhangban állnak a hágai ítélet rendelkezéseivel

A magyar fél által átadott rendezési koncepció teljes mértékben összhangban van azokkal a ténybeli és jogi elemekkel, amelyeket a feleknek a hágai ítélet rendelkezése szerint létrehozandó megállapodás során figyelembe kell venniük.

1) A figyelembe vett tényekről:

- Magyarország a rendezési javaslat elkészítése során azokból a létesítményekből indult ki, amelyeket a Felek már megvalósítottak. A magyar fél úgy véli, hogy az átnyújtott rendezési koncepció úgy módosítaná a C variánst, hogy ezáltal elfogadható működési, környezeti és vízminőségi feltételek kialakítását teszi lehetővé.
- A rendezési javaslat fontos új eleme, hogy részletesen leírt műszaki eszközökkel biztosítja a Nagymarosi Vízlépcső elmaradásával létrejött helyzetben a hajózás, az árvízvédelem, a jégelvezetés szerződéses céljainak megvalósulását a Duna ezen szakaszán is.
- A rendezési javaslat alternatív megoldási módokat foglal magában, amelyek biztosítják a Duna eredeti medre, valamint a szigetközi és csallóközi mellékágak közötti dinamikus kapcsolatot és ezáltal lehetővé teszik, hogy az említett térségben bekövetkezett környezeti károk jelentős részét a jövőben ki lehessen küszöbölni.
- Magyarország tudatában van annak, hogy a megvalósult vízlépcsőrendszer roppant környezeti hatásokat eredményezhet. Magyarország éppen ezért szükségesnek tartja, hogy ha a szlovák féllel egyetértésben sikerül kialakítani a végleges rendezési tervet, akkor azt megvalósítása előtt közös hatásvizsgálatnak vessék alá, ahogyan a Felek már korábban a kétoldalú tárgyalások során megállapodtak.¹⁶¹

2) A figyelembe vett jogokról:

Az átadott rendezési terv az 1977-es Szerződés olyan megvalósulási formája, amely összhangban áll a Felek jogi aktusainak következtében létrejött lényeges módosításokkal, így különösen a csúcsrajáratás elmaradásával. A magyar fél a rendezési javaslat kialakítása során figyelembe vette, hogy a C variáns megépítését a Bíróság jogszerűnek ítélte. A C variáns ugyanakkor nem az 1977-es Szerződés része, és jelenlegi működése is jogellenes.

¹⁵⁹ Az Odera-folyó területileg illetékes Nemzetközi Bizottsága, 16. Számú Ítélet, 1929., Állandó Nemzetközi Bíróság 'A' sorozat, 23.szám, 27.oldal idézi az Ítélet 85.§.-ában

¹⁶⁰ Ítélet 85.§.

¹⁶¹ A magyar és szlovák kormányküldöttségek 1999. január 28-án Budapesten megtartott tárgyalásának jegyzőkönyve, 8. pont

- A magyar fél úgy véli, hogy a rendezési javaslat biztosítja, hogy a rendszer közös üzemelése helyreálljon és ez jogi alapot teremt a C variánsnak közös szerződéses alapú működtetésére.
- A rendezési javaslat nem teremtett megfelelő keretet arra, hogy a létrehozandó közös rendszer környezetbarát működését nemzetközi jogi garanciákkal lássák el. A szlovák fél a hágai Nemzetközi Bíróság előtt lefolytatott eljárás során több esetben utalt egy esetleges kiegészítő környezetvédelmi megállapodás jelentőségére, és az ennek konkretizálására irányuló magyar javaslatot az 1999. május 14-ei tárgyalás során kedvezően fogadta. A magyar fél szerint a létrehozandó közös rendszerre vonatkozó nemzetközi környezetvédelmi jogi normákat kiegészítő megállapodás formájában kell a feleknek rögzíteniük.
- A magyar fél a rendezési javaslat kidolgozása során a part-menti államok teljes jogegyenlőségének elvéből indult ki. Ennek az elvnek különösen szigetközi és a csallóközi mellékágrendszerek és a Duna dinamikus kapcsolatát és az érintett térség környezeti értékeinek megőrzését biztosító alternatív koncepciók kapcsán van jelentősége. E koncepciók egyike sem lehetne ugyanis megvalósítható, ha Magyarország jogát kétségbe vonnák a Duna vízből való méltányos és ésszerű részesedésre. Az eredeti Duna mederben biztosítandó víz mennyiségének meghatározása olyan komplex jogi kérdés, amelyre a magyar fél jelen állásfoglalásának későbbi részében részletesebben is ki fog térni.

IV. A rendezési koncepció figyelembe veszi Szlovákia jognyilatkozatait és kísérletet tesz egy kölcsönösen elfogadható kompromisszum kialakítására.

A magyar fél figyelemmel kísérte a szlovák fél hágai Nemzetközi Bíróság előtti eljárásban tett nyilatkozatait, valamint a kétoldalú tárgyalások során megfogalmazott kívánalmakat. Egyetértünk abban Szlovákiával, hogy „az 1977-es Szerződés érvényes, nem veszítette el érvényességét és annak céljait a Szerződés ésszerű alkalmazásával meg kell valósítani.”¹⁶²

Magyarország úgy véli, hogy átadott rendezési javaslat az 1977-es Szerződés céljainak ésszerű megvalósítását jelenti és ezt korábbi jognyilatkozatainak fényében Szlovákia sem tagadhatja. A Szlovák Keresetlevél leírja, hogy amikor Csehszlovákia azt tapasztalta, hogy Magyarország számára a Projekt eredeti formában elfogadhatatlan, alternatív javaslatokat tett. „Miután a magyar fél elállt a Projekt megvalósításától, Csehszlovákia azzal válaszolt, hogy a G/N Rendszer tervei alapján több alternatívát kidolgozott. E változatok többsége a Projekt valamiféle megvalósítható változata volt...A „B”-„G” változatok mindegyikét alapos vizsgálatok és megvalósíthatósági tanulmányok előzték meg... Csehszlovákia célja az volt, hogy azt a változatot részesítse előnyben, amelyik mindkét fél számára leginkább elfogadható, egybeesik az 1977-es Szerződés fő célkitűzéseivel, miközben gondosan óvja a környezetet.”¹⁶³ „A vizsgálatok eredményeképpen a kör három variánsra szűkült le: „A2”, „B2”, „C2”¹⁶⁴

Szlovákia állításainak lényege az, hogy „alapos vizsgálatok és megvalósíthatósági tanulmányok” után Csehszlovákiának sikerült olyan alsó vízlépcső nélküli rendezési

¹⁶² Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv 7. sz. melléklete A Szlovák Köztársaság kormány-küldöttsége vezetőjének felszólalása

¹⁶³ Szlovák Kereset 5.14

¹⁶⁴ Szlovák Kereset 5.24

javaslatot kidolgozni, amelyet Szlovákia is úgy minősített, hogy „az egybeesik a Szerződés fő célkitűzéseivel.”

Az ítélet rendelkezéseitől függetlenül, Szlovákia saját - a per során tett - nyilatkozataiból eredően nem bírálhatja Magyarországot azért, hogy a rendezési javaslatában az 1977-es Szerződés célkitűzéseit a nagymarosi vízlépcső nélkül óhajtja megvalósítani. Figyelemmel voltunk ugyanakkor a szlovák fél által 1999. január 28-i tárgyalási fordulón felvetett észrevételekre, amely szerint megfelelő műszaki megoldásokkal kell a nagymarosi térség vonatkozásában a hajózási, árvízvédelmi és környezetvédelmi célokat megvalósítani. Éppen ezért a legkiválóbb tudományos szakértők bevonásával, erre vonatkozóan részletes műszaki koncepciót készítettünk, amelyet a magyar fél rendezési javaslatának részévé tettünk.¹⁶⁵

A magyar fél figyelemmel volt Szlovákiának azon óhajára is, hogy a felek változtassák meg a létesítményrendszerben őket a Szerződés szerint megillető tulajdoni arányokat¹⁶⁶ úgy, hogy az kifejezze a tényleges ráfordítások mértékét. Magyarország a megállapodás érdekében még arra is kész lenne, hogy a végleges megállapodáskor a beruházás létesítményei annak az országnak a tulajdonába kerüljenek, amelynek a területén találhatók.

V. A rendezési javaslat méltányosan és ésszerűen rendezi a Duna eredeti medrébe és a mellékágakba juttatandó víz mennyiségét.

A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság közötti, a Bős-Nagymarosi vitával kapcsolatos a Nemzetközi Bíróság elé terjesztéséről szóló Külön megállapodás 4..cikkének (1.)bekezdése szerint :”A Felek megállapodnak, hogy a Bíróság végső ítéletéig terjedő időszakra a Dunára vonatkozó átmeneti vízgazdálkodási rendszert hoznak létre és alkalmaznak.” Sajnálatos módon a Feleknek sem az ítélet megszületését megelőzően, sem azt követően nem sikerült megállapodniuk az átmeneti vízgazdálkodási rendszerről.

A magyar és a szlovák fél 1995. április 17-én megállapodást kötött, amelyben Szlovákia kötelezettséget vállalt éves átlagban 400 m³/s víz átadására a Duna eredeti medrébe. Magyarország szóbeli jegyzéket csatolt az 1995. április 17-ei megállapodáshoz, amelyben kifejtette, hogy a megállapodásban rögzített vízmennyiséget csak kárenyhítő intézkedésként hajlandó elfogadni, de nem tekinti azt az ideiglenes vízmegosztási rendről létrejött egyezségnek.

Magyarország az Ítélet meghozatalát követően bízva a gyors megállapodás lehetőségében beleegyezett, hogy meghosszabbítsák az 1995. április 17-ei megállapodás hatályát mindaddig, amíg létrejön a vízlépcső ügy végső rendezéséről szóló megállapodás. Magyarország természetesen továbbra is fenntartja álláspontját, mely szerint a 400 m³/s-os vízmennyiségnek az eredeti mederbe juttatása csupán kárenyhítő intézkedésként minősíthető, hiszen a Bíróság világosan kimondta, hogy Magyarországnak joga van arra, hogy „méltányosan és ésszerűen részesüljön egy nemzetközi vízfolyás erőforrásaiból”.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Az 1999. január 28-i jegyzőkönyv 7. sz. melléklete A Szlovák Köztársaság kormány-küldöttsége vezetőjének felszólalása 11.bekezdés

¹⁶⁶ Az 1999. január 28.-ai jegyzőkönyv 7. sz. melléklete 7. bekezdés

¹⁶⁷ Ítélet 78.§.

A Duna eredeti medrébe és a mellékágakba juttatandó vízmennyiség meghatározása során az alábbiakat kell figyelembe venni:

- A Bíróság nemcsak azt hangoztatta, hogy „milyen nagy jelentőséget tulajdonít a környezetvédelem ügyének nem csupán az államok, hanem az egész emberiség számára”¹⁶⁸, de kifejezte azt is, hogy „nem esik nehezére annak elismerése, hogy a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer által érintett térség természeti környezetéért Magyarország által kifejezett aggodalom az állam „alapvető érdekével kapcsolatos”¹⁶⁹ ugyanakkor a Bíróság azt is megállapította, hogy a környezetvédelem fontossága nem került el egyik Fél figyelmét sem¹⁷⁰, csak a megtenni szükséges intézkedésekben nem tudtak megállapodni.¹⁷¹ A Duna elterelésével kapcsolatban az ítélet kimondja „ezeknek a vizeknek az elterelése folyamatosan hatást gyakorol a Szigetköz folyó menti területének ökológiájára.”¹⁷²

Létezik tehát egy olyan, a természeti viszonyok által megkívánt vízmennyiség, amelynek az eredeti mederben és a mellékágakba való tartására a természeti környezet megóvása érdekében van szükség, amelynek meghatározása mindkét állam alapvető érdekét egyformán szolgálja.

A Szerződés 14.§. (1) bekezdése szerint „A Duna medrében, az 1842 fkm és az 1811 fkm között a jóváhagyott közös egyezményes terv vízmérlegében megállapított vízmennyiséget kell biztosítani, amennyiben a természeti viszonyok vagy egyéb körülmények időszakosan nem igényelnek ennél nagyobb vagy kisebb vízhozamot.” A Nemzetközi Bíróság előtt folytatott eljárásban mind a két fél leszögezte, hogy a Közös Egyezményes Tervben meghatározott vízmennyiség elfogadhatatlan. A két ország közötti további tárgyalások egyik fontos célja kell legyen, hogy természeti viszonyok által megkívánt vízmennyiséget meghatározzák.

Szlovákia maga is kifejtette a Nemzetközi Bíróság előtt, hogy a „vízmegosztásnak valóban figyelembe kell vennie... a természeti környezet szükségleteit”.¹⁷³ A természeti viszonyok által megkívánt vízmennyiség meghatározása fontos tudományos probléma, amelyet a feleknek együttesen kell elvégezniük tudományos szakemberek bevonásával. A periratok tanulsága szerint ezzel Szlovákia is egyetérteni látszik. „...a régi mederbe, az új oldalcsatornába, a Mosoni Dunába juttatandó víz mennyiségére vonatkozó számok és százalékok ügye részletes tanulmányozást és jelentős tudományos szakértelmet kívánnak.”¹⁷⁴

- A Bíróság ítéletében aláhúzza, hogy „az 1977-es Szerződés 14. cikke gondoskodott arról, hogy mindkét Félnek lehetősége legyen a Közös Egyezményes Tervben meghatározott mennyiségen felüli víz megszerzésére. A Szerződés továbbá tisztázza, hogy „ilyen esetben a hasznot húzó Szerződő Fél részesedése a villamos energiából csökkenni fog.”¹⁷⁵

¹⁶⁸ Ítélet 53.§.

¹⁶⁹ ibid

¹⁷⁰ Ítélet 57.§.

¹⁷¹ Ítélet 107.§.

¹⁷² Ítélet 85.§.

¹⁷³ CR 97/15 p. 50 (Pellet)

¹⁷⁴ CR 97/15 p.61. (Tomka)

¹⁷⁵ Ítélet 56.§

Mi a lehetséges vízkivétel felső határa? Ezt az 1976-os Határvízi Egyezmény így szabályozza: „A Szerződő Feleket – ha másképpen nem állapodnak meg – a határvizeken lefolyó természetes vízmennyiségnek műszaki beavatkozással nem növelt fele illeti meg.”¹⁷⁶ Magyarországnak tehát joga volt arra, hogy a Szerződés 14.§. (1) bekezdése szerint meghatározott vízmennyiségen felül fennmaradó víz 50%-ának a Duna eredeti medrébe történő bocsátását követelje. Bármilyen jogsértést is követett el Magyarország a Szerződéssel kapcsolatban, azt semmiképpen nem eredményezhette, hogy a szuverenitásából eredő olyan jogát csorbítsák, amelyek az 1947. évi párizsi békeszerződéstől fogva megillette őt, s amelyről sem az 1976-os magyar-szlovák vízgazdálkodási, sem pedig az 1977-es Szerződéssel nem mondott le.

- Végezetül a Duna elterelése Magyarország nemzeti szuverenitását is megsértette. A Bíróság kimondta, hogy Csehszlovákiának nem volt joga arra, hogy „Magyarország beleegyezése nélkül ekkora vízmennyiséget tereljen el”¹⁷⁷, mert ezzel „megsértette az arányosság elvét”¹⁷⁸ és „egyoldalúan átvette egy közös természeti erőforrás felett az ellenőrzést”¹⁷⁹. Magyarországnak tehát szuverenitásából, és a parti államok teljes jogegyenlőségének elvéből fakadó elidegeníthetetlen joga, hogy a nemzetközi vízfolyások jogából eredően a Duna méltányos és ésszerű, és a Nemzetközi vízfolyások nem hajózási célú használatáról szóló ENSZ Egyezmény rendelkezéseivel összhangban álló arányos mennyiségének az eredeti mederbe és a mellékágakba történő bocsátását követelje.

A Duna eredeti medrébe és a mellékágakba juttatandó víz mennyiségét a fentiekkel összhangban úgy kell megállapítani, hogy az megfeleljen a természeti viszonyok által megkívánt mennyiségnek és biztosítsa Magyarország méltányos és ésszerű részesedését a Dunából. Magyarország fenn kívánja tartani azt a jogát is, hogy szabadon döntse el, hogy a természeti viszonyok által megkívánt vízmennyiségen felül fennmaradó víz 50 %-át energiatermelésre vagy pedig a Duna eredeti medrébe történő vízkivétel céljára kívánja-e felhasználni.

¹⁷⁶ a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság Kormánya között a határvizek vízgazdálkodási kérdéseinek szabályozásáról Budapesten 1976.évi május hó 31-én aláírt Egyezmény 3.cikk 2.§

¹⁷⁷ Ítélet 85.§.

¹⁷⁸ Ítélet 85.§

¹⁷⁹ Ítélet 85.§

5.18 A szlovák fél válasza a magyar javaslatra

A Szlovák Köztársaság küldöttségének álláspontja
a Hágai Nemzetközi Bíróság részéről 1997. szeptember 25-én
a Bős–Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélet végrehajtására
a magyar fél által előterjesztett javaslattal kapcsolatban
Bratislava, 2000. december

I.	A magyar fél javaslatának jogi alapelveire vonatkozó álláspont	
II.	A magyar javaslat gazdasági és energetikai vonatkozásaival kapcsolatos álláspont	nincs csatolva
III.	A magyar fél javaslatának vízgazdálkodási, hajózási és ökológiai vonatkozásaira vonatkozó álláspont	nincs csatolva
1. melléklet	A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ideiglenes üzemrendje a Szlovák Köztársaság területén. VI. aktualizált változat	nincs csatolva
2. melléklet	A Bősi Vízlépcső környezeti hatásvizsgálata	nincs csatolva
3. melléklet	A közös magyar-szlovák környezeti monitoring 1999. évi jelentése	nincs csatolva
4. melléklet	Szakértői vélemény a Duna Szap-Budapest szakasza duzzasztás nélküli rendezésének előzetes, lokális környezeti elemzéséről	nincs csatolva
5. melléklet	„A Dunát érintő hatások elemzésének feladatai” Szövegmagyarázat a 3. sz. melléklethez	nincs csatolva
6. melléklet	A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer közös környezeti hatásvizsgálatának módszertani kérdései	nincs csatolva
7. melléklet	A magyar fél által kidolgozott tanulmány a Duna 1811 – 1843 fkm közötti szakaszának rendezésére	nincs csatolva
8. melléklet	A Duna régi medrének karbantartási problémái az 1851,7 – 1811,0 fkm szakaszon és javaslatok ezen problémák megoldására az árvízlevezetés biztosítása, az ökológiai követelmények és a szükségújítás szempontjából	nincs csatolva
9. melléklet	Dunakiliti sport- és szabadidőközpont	nincs csatolva
10. melléklet	A Duna vízszint és morfológiai fejlődése Bős - Kolozsnéma szakaszon	nincs csatolva

Fordítás szlovák nyelvből

**A HÁGAI NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG RÉSZÉRŐL
A BÓ-S-NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐRENDSZER ÜGYÉBEN
1997. SZEPTEMBER 25-ÉN HOZOTT ÍTÉLET VÉGREHAJTÁSÁRÓL
A MAGYAR FÉLLEL TÁRGYALÓ SZLOVÁK KÜLDÖTTSÉG VEZETŐJE**

ÁLLÁSPONT

a Szlovák Köztársaság küldöttségének álláspontja
a Hágai Nemzetközi Bíróság részéről 1997. szeptember 25-én
a Bős–Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélet végrehajtására
a magyar fél által előterjesztett javaslattal kapcsolatban

I.

A magyar fél javaslatának
jogi alapelveire vonatkozó
álláspont

Bratislava, 2000. december

**A hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének végrehajtásával
kapcsolatban a magyar fél által 1999. december 9-én átadott,
a rendezésre vonatkozó jogi alapelvekkel összefüggő
álláspont**

(I.1.) Az álláspont megfogalmazása előtt egy megjegyzés kinyilvánítása szükséges. Tekintettel a jogi szövegek megfogalmazásával szemben támasztott elvárásra és figyelembe véve arra a körülményre, hogy a szlovák fél jogi szakértői - mivel nem beszélnek magyarul - szlovákra fordított szövegekkel dolgoztak, ezért az alábbiakban ismertetett állásfoglalások csak előzetes jellegűeknek tekinthetők és azokban az esetekben, amikor a magyar állásponttal kapcsolatban nem fogalmazódott meg *szlovák vélemény*, nem lehet úgy tekinteni, hogy *szlovák részről* véglegesen elfogadták volna ezt az álláspontot. Több megfogalmazást a jogi szakértői bizottság ülésein kell tisztázni. A szlovák fél véleménye szerint az előkészítés alatt álló dokumentumot angol nyelven is meg kell fogalmazni és ez a nyelvi változat lenne az iránymutató abban az esetben, ha eltérés lenne a szlovák és a magyar nyelvű szövegváltozat között.

Preambulum

(I.2.) A preambulumba vonatkozó javaslatból (miként a Nyilatkozat szövegéből is) az következik, hogy a magyar fél a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtását minimálisan két szakaszban képzele el: az első szakasz a két kormány Nyilatkozata, a második szakasz: egy részletesebb szerződés megkötése. A szlovák fél számára elfogadható ez az ütemezett hozzáállás és ilyen megközelítés alapján járt el az 1997 októbere és 1998 februárja között folytatott tárgyalásokon is. A szlovák fél megítélése szerint a második szakaszban elegendő lesz megállapodni egy Csehszlovák szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság között a Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer építéséről és üzemeltetéséről 1977. szeptember 16-án aláírt és jelenleg is érvényes Szerződés (a továbbiakban csak 1977. évi Szerződés) kiegészítésében és nincsen szükség egy az 1977. évi Szerződést felváltó új szerződés kidolgozására.

(I.3.) Ami a Nyilatkozat jogi jellegét illeti, a szlovák fél abból indul ki, hogy egy jogilag kötelező jellegű egyezményt kellene kidolgozni (szerződéses instrumentum), miként feltehetően - figyelembe véve javaslatának 1 § 2. bekezdését - a magyar fél is feltételezi.

2. bekezdés:

A szlovák fél úgy véli, hogy nincs szükség a szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság között a Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer tervével összefüggő vitának a hágai Nemzetközi Bíróság elé terjesztéséről 1993. április 7-én aláírt külön-megállapodás (a továbbiakban csak „Külön-megállapodás”) újbóli megerősítésére, mivel annak érvényességét egyik fél sem kérdőjelezi meg és ennek alapján terjesztették a vitát 1993. július 2-án a Nemzetközi Bíróság elé., amely ennek alapján hirdetett 1977. szeptember 25-én ítéletet a felek által a Külön-megállapodás 2. cikkében közösen előterjesztett kérdésekben.

A szlovák fél azt javasolja, hogy ezt a bekezdést úgy fogalmazzák meg, miként azt

az 1998. február 27-én parafált keret-megállapodás kilátásba helyezte, nevezetesen:

„a Nemzetközi Bíróság Ítélete végrehajtásának módjáról a Külön-megállapodás 5. cikke szerint kilátásba helyezett tárgyalások alapján.“

4. bekezdés:

A szlovák fél a bekezdés záró része szövegének kiegészítését javasolja „a Nemzetközi Bíróság“ szavak után és a „fennálló helyzet“ szavak előtt a következő szavakkal: „és az 1977. Évi szerződés alapján, amely egy fejlődő szerződéses viszonyrendszert alapozott meg,“ (tekintettel a Nemzetközi Bíróság Ítéletének 132. és 133. bekezdésére is).

Az alábbi megfogalmazást ajánljuk:

„eltökéltek abban, hogy a Bratislava és Budapest közötti Duna-szakasz jövőjét a kölcsönös megelégedésüknek megfelelően rendezik, miközben a Nemzetközi Bíróság Ítéletéből, valamint az 1977. évi szerződésből - amely fejlődő szerződéses viszonyt alapozott meg - és a fennálló helyzetből indulnak ki,“.

7. bekezdés:

Azt kellene kifejeznie, hogy a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság kormányainak, nem pedig a küldöttségek megállapodásáról van szó. A 11 § (Záró rendelkezések) kormány szintű elfogadást feltételez; a küldöttségek nem prejudikálhatják a kormányok döntését, csak előkészíthetik azt a javaslatot, amelyet a kormány által történt jóváhagyás után a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság kormány meghatalmazottai fognak aláírni. Ezért a szlovák fél azt javasolja, hogy a preambulum utolsó bekezdéséből töröljék a „küldöttség“ szót, amely egyébként kétszer is szerepel ebben a bekezdésben.

1 §

1. bekezdés:

Szubsztanciális és fogalmazásbeli kérdéseket is felvet. A Külön-megállapodásban a felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy a Nemzetközi Bíróság ítéletét véglegesnek és kötelező érvényűnek fogják tekinteni, s azt teljes terjedelmében és jóhiszeműen teljesíteni fogják (5. cikk, 1. bekezdés). A Külön-megállapodásban viszont nem szerepel az a kitétel, hogy a nemzetközi jog szabályai és az Európai Unió joga szerint fognak eljárni (a magyar javaslat c) és d) bekezdései).

A Nemzetközi Bíróság Ítéletének „különös tekintettel a 132-135. pont“ megállapításaira történő hivatkozás jogilag pontatlan, mivel nem tesz különbséget a 155. pont (a Nemzetközi Bíróság határozata, operatív rész - *dispositif*) és a többi pont között.

A minőségi különbség nyilvánvaló a Nemzetközi Bíróság által használt terminológiában is. Míg a korábbi pontokban (pl. a 131, 140, 143, 144, 145) a Nemzetközi Bíróság feltételes módot használ (should, illetve would), a 155. pontban a felek számára szigorú kötelezettségeket fogalmaz meg a „must“ (155. (2), B, C, E pont) és a „shall“ (155. (2) D pont) kifejezések használatával.

Ami a b) bekezdést illeti az 1977. évi Szerződés céljai nem szabályozzák a felek magatartását, de ezeket a célokat kell elérni (lásd a Nemzetközi Bíróság Ítéletének 155. (2) B pontját). Az 1977. évi Szerződés céljainak nem lehet normatív jellege, ilyenekkel maga a Szerződés

rendelkezik. A bíróság ítéletében (135. pont) nem definiálta, viszont azokat úgy erősítette meg, ahogyan azokat előre látja.

Az előzőekben kifejtettekre való tekintettel a szlovák fél két alternatívát javasol:

A) Az 1 § 1. bekezdését a következőképpen kellene megfogalmazni:

„A felek a végrehajtás módjának megállapításánál az *(alábbiakban foglaltak)* szerint fognak eljárni:

a) a Nemzetközi Bíróság Ítélete,

b) az 1977. évi Szerződés, amelynek értelmezésében és alkalmazásában figyelembe veszik a Nemzetközi Bíróság Ítéletében foglalt megállapításokat.“

B) Javasolja az 1. bekezdés elhagyását.

2. bekezdés:

A szlovák fél javasolja a második mondat befejező részének elhagyását, mégpedig „ez a részletes szerződés váltja fel az 1977. évi Szerződést“ szavakat. Idő előtti annak a megszabása, hogy az 1977. évi szerződést ki kell váltani. A jelenlegi stádiumban nem zárható ki, hogy elegendő lesz változtatásokat eszközölni az 1977. évi Szerződésen, amit a szlovák fél egyébként feltételez is. ebben az összefüggésben a szlovák fél azt javasolja, hogy ne alkalmazzuk a „részletes szerződés“ kifejezést a Nyilatkozat-tervezet szövegének egészében.

A szlovák fél javasolja a 2. bekezdés utolsó mondatának elhagyását, ugyanis az felesleges, tekintettel arra, hogy az elkészítendő dokumentumnak jogilag kötelezőnek kell lennie (lásd a magyar javaslat 11 §-át). Ráadásul ez a mondat értelmezési problémákat is okozhat, mivel az 1977. évi szerződés alkalmazhatóságáról van szó, amelynek érvényességét a Nemzetközi Bíróság is megerősítette).

3. bekezdés:

Tárgyát tekintve nem felel meg a paragrafus címének. A szlovák fél 3. bekezdésként az alábbi szöveg feltüntetését javasolja, amelyből nyilvánvaló, hogy a megállapodott rendezéshez szükség van a két ország parlamentjeinek jóváhagyásra és ratifikálására, mivel az 1977. Évis szerződést csak teljes formában megkötött dokumentummal (tehát parlamenti jóváhagyást és ratifikálást igénylő) lehet megváltoztatni (esetleg kiváltani, és feltehetően ez a magyar fél célja).

Az ilyen kikötés biztosítékot fog nyújtani a parlamenteknek arra, hogy a végleges megoldáshoz szükség van az ő jóváhagyásukra. A szlovák fél ezért a következő szöveg elfogadását javasolja:

„3. Az 1977. évi szerződés megváltoztatását az aláírást követően a két fél parlamentjei elé terjesztik jóváhagyás céljából és az ratifikációs kötelezettségnek van alárendelve.“

2 §

1. bekezdés:

Ki kell hagyni „... a beruházás eddig megépített és továbbra is fennmaradó objektumaihoz való viszonyban...“ (4)

A szlovák fél egyetért azzal, hogy a Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer építésével és üzemeltetésével megbízott kormányfő meghatalmazottak (a továbbiakban csak

„kormány meghatalmazottak“) feladata a Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer (a továbbiakban csak „G-N KVR) objektumai üzemeltetési és kezelési szabályzatának meghatározása. Ezt helyezi kilátásba az 1977. évi Szerződés is (10. cikk) és ezt szabja a felek feladatául a Nemzetközi Bíróság Ítélete is (155. (2) C pont). Az 1977. évi Szerződés 3. Cikke szerint ez a kormány meghatalmazottak feladata.

2. bekezdés:

Az 1977. évi Szerződés céljait sorolja fel; a szlovák félnek ez a véleménye, hogy ezeket abban a sorrendben kellene felsorolni, miként az a Nemzetközi Bíróság Ítéletének 135. pontjában szerepel, nevezetesen:

- elektromos energiatermelése,
- a dunai hajózási út javítása,
- árvízvédelem és a jégzajlás levezetése,
- környezetvédelem.

A szlovák fél ugyanakkor teljes mértékben támogatja azt a törekvést, hogy a Duna szóban forgó szakasza hasznosításának teljes összhangban kell lennie a tartósan fenntartható fejlődés követelményével (sustainable development).

Ami a b) bekezdést illeti (elektromos áram termelése), a szlovák fél meg kívánja jegyezni, hogy nincs tudomása arról, miszerint a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság, vagy a Szlovák Köztársaság bármikor is lemondott volna a nagymarosi energiatermelésről. A CSSZSZK és a Szlovák Köztársaság több alkalommal is kinyilvánították, készek mérlegelni a csúcsüzemű energiatermelés visszafogására Gabčíkovoban, amennyiben a közös elvégzett ökológiai hatástanulmányok a környezetre gyakorolt jelentősebb negatív hatást igazolnak. A CSSZSZK és a Szlovák Köztársaság azonban sem kifejezetten, sem implicit módon nem mondott le az 1977. évi Szerződés által kilátásba helyezett nagymarosi vízlépcsőről. A Szlovák Köztársaság azt szeretné, ha ezt a kérdést szakértők vizsgálnák meg. Amennyiben a Magyar Köztársaság a priori elveti ezt a gondolatot, a Szlovák Köztársaság tudatában van annak, hogy bírósági úton sem képes rávenni a Magyar Köztársaságot akkor sem tudja egy ilyen létesítmény felépítésére kötelezni a saját területén, ha a Magyar Köztársaság szerződésben vállalta fel ezt a kötelezettséget. Ilyen esetben a Szlovák Köztársaság számára nem marad más választási lehetőség, minthogy a Nemzetközi Bíróság Ítélete 155 (2) D pontjával összhangban kártérítést követeljen azokért a károkért, amelyeket a Magyar Köztársaság okozott a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak azzal, hogy felhagyott azokkal a munkákkal, amelyeknek elvégzése a Szerződés alapján az ő kötelessége lett volna.

A c) ponttal összefüggésben a szlovák fél meg kívánja jegyezni, hogy a Szap-Budapest közötti folyószakaszon lévő hajóút kialakítására tett magyar javaslat nem elégíti ki a Duna Bizottság ajánlásaiban foglalt szelvény-méreteket, amelyekkel a Közös Egyezményes Terv is számolt (a továbbiakban csak „KET”).

3. bekezdés:

A szlovák fél kérni fogja a 3. bekezdés első mondata értelmének tisztázását, mivel az a magyar szöveg alapján nem teljesen világos.

A 2 §-ból világos, hogy annak célja a nagymarosi vízlépcső teljes eliminálása.

A vízlépcső felépítése nélkül viszont nem lehet teljesíteni a Szerződés célkitűzéseit. Saját törekvését előtérbe helyezve a magyar fél megfelekedezett arról, hogy az 1977. évi Szerződés 1. cikke 3. bekezdésének a) pontjában foglaltaknak megfelelően szlovák területen olyan védelmi létesítmények épültek, amelyek Szlovákiának a vízlépcsőrendszerhez való hozzájárulásaként lettek előírányozva.

A 2 § olyan benyomást ébreszt, hogy a magyar fél számára teljes mértékben irreleváns az 1977. évi Szerződés, mivel abban olyan fogalmazás található, hogy „a majdan létrehozandó” rendszerbe akarja beilleszteni a gabcíkovi vízerőművet, a hajózsilipeket, az üzemvíz csatornát, azaz azokat a létesítményeket, amelyek a Szerződésben foglaltakkal összefüggésben épültek meg. A szlovák fél ugyanakkor a nemzetközi Bíróság Ítéletéből indul ki (146. pont), miszerint a C változat az egységesen és oszthatatlanul üzemeltetett rendszer részévé válik.

3 §

1. bekezdés:

A 3 § a jelenlegi jogi helyzethez képest – amely a Nemzetközi Bíróság számára is a kiindulási alapot jelentette (lásd az Ítélet 144. pontját) - kardinális változtatásra vonatkozó javaslatot tartalmaz, mivel feltételezi, hogy megszűnik a Szerződő Felek közös tulajdona a rendszerhez kapcsolódó létesítményekben és ezek annak az államnak a tulajdona váltaná fel, ahol található. A szlovák fél csak azt követően tud állást foglalni ebben a kérdésben, miután tisztázódott, hogy a közös beruházások megvalósításában való részvétel arányát figyelembe véve, milyenek az egyes létesítményekben a tulajdonosi arányok. Amennyiben a cunovoi duzzasztógát nem lenne szlovák beruházás (2. bekezdés a) pont)), akkor milyen beruházásnak kell tekinteni?

A szlovák fél a továbbiakban meg kívánja jegyezni, hogy a Gabcíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer létesítményei nem csak villamos energiatermelő, de más olyan funkciót is ellátnak - pl. biztosítják a hajóutat, az árvízvédelmet – amelyeknek hasznából a magyar fél is részesül. Ezért a szlovák fél úgy véli, a magyar félnek is - és nem csak a villamos energiatermelésben való részesedés arányában - ki kellene vennie a részét ezeknek a létesítményeknek az üzemeltetésével és fenntartásával összefüggő költségek viseléséből.

2. bekezdés:

A 3 § 2 c) bekezdésében foglaltak lényegében csak a Magyar Köztársaságot érintik. A Szlovák Köztársaság valójában lemondhat-e a megtermelt energia öt megillető részéről és ehelyett másként hasznosíthatja a lemondott energia-termeléssel megtakarított vízmennyiséget? Ennek a kérdésnek a megoldása bonyolult és alapos elbírálást igényel szakértői-bizottsági szinten.

3. bekezdés:

A 3. bekezdésben nem történik említés arról, miként fogják rendezni a szlovák Köztársaságnak a Közös Egyezményes Tervben előírányozott, a Szlovák Köztársaságot megillető, de a nagymarosi vízlépcső meg nem építése miatt meg nem termelt elektromos-energia mennyiség értékét.

4. bekezdés:

A 4. bekezdés a 2c bekezdéssel összefüggésben egy kérdést vet fel. Amennyiben a Magyar Köztársaság részesedni fog a megtermelt elektromos energiából, akkor hozzá kellene járulnia az egész rendszer (tehát a hajóút fenntartását szolgáló létesítmények) fenntartásának költségeiből is. A 4. bekezdés viszont azt feltételezi, hogy ezeket a Cunovo és Szap közötti hajóút fenntartásával összefüggő költségeket a szlovák fél fogja viselni.

Az 1977. évi Szerződés szerint a Duna régi medrében eszközölt beruházások a Magyar Köztársaság kötelezettségét képezik. A szlovák fél nem lát okot arra, hogy változtasson ezen az alapelven és meg kívánja jegyezni, hogy a mellékágrendszeri hajózás kérdését műproblémának tekinti. Emlékeztetni kíván arra is, hogy a mellékágrendszerben foganatosított intézkedések a nemzeti beruházások kategóriájába tartoznak.

5. bekezdés:

Az 5. bekezdésben foglaltak további felvilágosítást igényelnek. Minek alapján kellene a Szlovák Köztársaságnak pénzügyi részt vállalnia a folyó Budapestig húzódó szakaszának fenntartásából? Szóbtól a Duna kizárólag magyar területen folyik (megszűnik határfolyó lenni), így hát a folyónak ezen a nemzeti szakaszán a hajózhatóságának fenntartásával összefüggő költségeket is egyértelműen a Magyar Köztársaságnak kellene viselnie.

A szlovák fél a továbbiakban meg kívánja jegyezni, hogy az 1977. évi Szerződéssel összhangban (5. cikk 5. bekezdés b) pontja) a magyar félnek kell megvalósítania a Duna medrének mélyítését a Szap alatti szakaszon úgy magyar, mint szlovák területen. Az ezzel összefüggő hajózási paramétereket a Közös Egyezményes Tervben rögzítették. A szlovák fél számára nem világos, abban az esetben, ha kéri azok betartását, a Magyar Köztársaság helyett – amelynek felelőssége volt az említett munkák elvégzése - miért kellene neki viselnie az azok elérésével összefüggő költségeket.

4 §

A magyar fél új metodika alapján teljesen új értékelést javasol, mintha az 1977. évi Szerződés és a Közös Egyezményes Terv nem állapított volna meg metodikát és munkák és beszállítások árjegyzéket, amelyek alapján a szlovák fél végrehajtotta a reá eső munkákat. A Szlovák Köztársaságnak az elszámolásokhoz való hozzáállása attól függ, hogy a magyar fél miként viszonyul a közös építkezéshez és az 1977. évi Szerződés teljesítéséhez.

5 §

1. bekezdés:

A Szlovák Köztársaság Kormányküldöttsége a jogi szakértőcsoport találkozáján Felvilágosító tájékoztatást fog kérni az ebben a pontban foglaltakkal kapcsolatban. A szlovák fél abból indul ki, hogy ennek a bekezdésnek az a feladata, hogy szerződéssel erősítse meg a cunovoi duzzasztómű létesítmények funkcióit és véglegesítse annak vízgazdálkodási rendjét.

2. és 3. bekezdés:

Ezzel a két bekezdéssel kapcsolatban nincsenek érdemi észrevételek.

6 §

1. bekezdés:

A szlovák fél a Nemzetközi Bíróság Ítéletének 140. pontjában foglaltakból kiindulva úgy véli, hogy a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság kormánya küldöttségeinek újból meg kellene vizsgálniuk a gabcíkovi vízerőmű üzemeltetésének a környezetre gyakorolt kihatásait. Mindenek előtt megnyugtató megoldást kell találniuk a régi mederbe és a Duna mindkét oldalán található mellékágakba visszajuttatandó víz mennyisége vonatkozásában.

Ezzel összefüggésben a szlovák fél meg kívánja jegyezni, hogy 1995 óta a vízmegosztás a Szlovák Köztársaság Kormánya és a Magyar Köztársaság Kormánya között az egyes ideiglenes műszaki kérdésekről, valamint a Duna és a Mosonyi Duna vízutánpótlásáról szóló, 1995. április 19-én aláírt megállapodás (a továbbiakban csak az „1995. április 19-i Egyezmény”) alapján történik. Ugyancsak ennek az egyezménynek az alapján történik a monitorozás is és a kapott adatokat kiértékelik, a Szlovák Köztársaság Kormányának és a Magyar Köztársaság Kormányának felelő képviselői éves közös jelentésekben foglalják össze ezeket, valamint intézkedésekre tesznek javaslatokat. A szlovák fél sajnálkozását fejezi ki amiatt, hogy a megállapodott időpontban nem került sor az 1999. évi közös jelentés aláírására.

A szlovák fél meg van győződve arról, hogy a monitorozás útján megszerzett adatoknak kellene a környezeti hatásokat figyelembe vevő vízgazdálkodási rendről folytatott vita alapját képezniük.

2. bekezdés:

A szlovák fél abból indul ki, hogy az 1977. évi Szerződés a határvizek vízgazdálkodásával kapcsolatos kérdések szabályozásáról 1976. május 31-én megkötött Egyezmény vonatkozásában *lex specialis* képez.

A szlovák fél ezen túlmenően nem tud teljes mértékben azonosulni azzal az értelmezéssel, amelyet a magyar fél az 1977. évi Szerződés 14. cikke 3. bekezdésében foglaltakkal kapcsolatosan jelenleg képvisel. A szóban forgó bekezdés szövege sem támasztja alá ezt az értelmezést, de az a cél sem, amelyet a felek 1977-ben a szerződés aláírásakor maguk elé tűztek, ezért a Szerződés aláírásakor annak nem is adhattak ilyen értelmet. Amennyiben ugyanis mindkét fél elvonná a vízhozam 50%-át, az egész rendszer működésképtelenné válna.

7 §

1. bekezdés:

A szlovák fél feltételezi, hogy a bekezdés bevezetőjében említett műszaki megoldás alatt a magyar fél a műszaki intézkedések és a vízhozamok kombinációját érti.

2. bekezdés:

A szlovák fél meg kívánja jegyezni, hogy a szükséges vízmennyiség meghatározásakor

az üzemeltetés eddigi, az 1995. április 16-i egyezmény alapján végzett monitorozásának eredményeiből fognak kiindulni. Az Európai Közösségek 1993. januári vitadokumentumát (Draft principles ...), amely egy a Nemzetközi Bíróság ítéletének megszületéséig terjedő időszakra érvényes politikai kompromisszumra vonatkozó javaslatként fogalmazódott meg, a felek nem fogadták el és azt az események további alakulása – kiváltképpen az 1995. április 19-i egyezmény megkötése - meghaladta. A szlovák fél ezért nem látja indokoltnak az ehhez való visszatérést, kiváltképpen úgy, hogy az nem nyújt biztosítékot az 1. bekezdésben, valamint az 1977. évi Szerződésben foglalt célok elérésére. Mivel az 1977. évi Szerződés szerint (amelynek érvényességét a Nemzetközi Bíróság is megerősítette) a Magyar Köztársaság felel a Duna régi medre szabályozásának megvalósításáért (az 1977. évi Szerződés 6. pontja, 4. cikk 5. bekezdés b) pont), a feleknek figyelembe kellene venniük és meg kellene vitatniuk az 1998. február 28-án parafált keretegyezmény előkészítése során a magyar szakértők által előterjesztett javaslatokat. A magyar és a szlovák szakértők nagyon sok erőfeszítést és időt fordítottak ezek előkészítésére és elbírálására. Magyar oldalon nem lenne szabad kizárólag politikai megfontolásokból elzárkózni a közös szakértői megállapításoktól.

3-5. bekezdés:

Az 1995. április 19-i Egyezmény alkalmazása során szerzett ismereteket is figyelembe kell venni. Ezek azt igazolják, hogy a műszaki intézkedések és a vízhozam-megosztás megfelelő kombinációjával biztosítani lehet a szükséges feltételeket és hatásokat.

5. bekezdés:

Az a) ponttal összefüggésben a szlovák fél megjegyzi, hogy a felek egyenlőségének elvéből kellene kiindulni és nem kellene *a priori* előnyben részesíteni az egyik fél által javasolt megoldást. A keresett megoldáshoz az egyik és a másik fél által előterjesztett javaslatok jóindulatúan végzett közös vizsgálatának eredménye alapján kellene eljutni.

8 §

A szlovák fél a kártérítés – és kiváltképpen a kártérítési igényekről való lemondásról - ügyében csak azt követően tud állást foglalni, ha ismert lesz a Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyének olyan megoldása, amely tartalmazni fogja a projekttel és az annak üzemeltetésével összefüggő kérdések egészének megnyugtató megoldását. Egy ilyen megnyugtató megoldáshoz nyújtott alapot a parafál keret-megállapodás tervezete.

A szlovák fél ezen felül üdvözlözné a magyar javaslat – különösen annak a javaslatnak - a pontosítását, hogy a Nemzetközi Bíróság Ítéletének kihirdetését követően okozott károkat a költségek között kellene elszámolni.

9 §

1. bekezdés:

A szlovák fél azonosul azzal az elgondolással, hogy a Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszert egy közösen jóváhagyott, az 1977. évi Szerződés által is kilátásba helyezett, kezelési és üzemeltetési rend alapján kell működtetni. Abból indul ki, hogy az üzemeltetéssel összefüggésben meg kell őrizni ezt az megközelítést, hasonlóképpen azokat a közös szerveket is, amelyek felállítását a Szerződés is kilátásba helyezte a Rendszer üzemeltetése során.

10 §

1. bekezdés:

A szlovák fél egyetért azzal, hogy az 1977. évi Szerződéshez a felek által kidolgozandó kiegészítésben helyet kellene kapniuk a vitarendezést szabályozó rendelkezéseknek. Ugyancsak elfogadja azt a gondolatot, hogy abban az esetben, ha a felek nem képesek maguk megoldani a vitát, ennek a rendelkezésnek kilátásba kellene helyeznie harmadik fél bevonását a vita rendezése érdekében. A magyar fél javaslatában a harmadik fél bevonásával kapcsolatban idézett példa, nevezetesen a döntőbíráskodás azonban olyan kérdést vet fel a szlovák félben, hogy a magyar fél netán a Nemzetközi Bíróság jelenlegi szerepét kívánja felváltani a döntőbírással? A szlovák fél számára a vitás jogi kérdések elbírálásban a Nemzetközi Bíróság jelenti a harmadik felet és a jövőben is e bíróság szerepének a megőrzését részesíti előnyben. Ami viszont a vitás műszaki és szakmai (nem jogi) kérdéseket illet, a szlovák fél ezek esetében a döntőbíráskodást nem tekinti megfelelő eszköznek ezek eldöntéséhez, de a konkrét eset körülményeitől függően előnyben részesíteni egy békéltető bizottság, vagy tényfeltáró bizottság, esetleg más szakmai szerv felállítását.

2. bekezdés:

Technikai kérdésekről van szó, amelyekről – a szakértők javaslatai alapján – a kormány meghatalmazottaknak kellene megállapodniuk. Ezért semmi ok sincs arra, hogy ezeket *a priori* a Nyilatkozatban (amelynek kormányközi megállapodás jellege lenne) rendezzük.

3. bekezdés:

Az 1995. április 19-i Egyezmény érvényessége a közösen jóváhagyott működtetési és üzemeltetési rend érvénybe lépésének napjával érne véget.

A bekezdés utolsó mondatát a magyar félnek alaposabban meg kell magyaráznia. A szlovák fél abból indul ki, hogy a Duna vízhozamának az 1995. április 19-i Egyezmény alapján történő megosztását nem lehet jogellenesnek minősíteni, mivel az egy a mindkét fél által jóváhagyott, szabályszerűen létrehozott jogi dokumentummal összhangban valósul meg.

4. bekezdés:

A vízlépcsőrendszert nem 15 éves időtartamra építették és annak nem is kellett volna 15 év elteltével leállítani annak működését. Ezért kívánatos az, hogy az annak jogi vonatkozásait szabályozó módosított szerződés is ugyanúgy határozatlan időre kerüljön megkötésre, mint az 1977. évi Szerződés. Ennek megváltoztatása (módosítása) során a szlovák fél nem tartja kívánatosnak az új szerződés érvényessége időbeli hatályának korlátozását.

A 10 § szövegét az alábbiak szerint javasoljuk kiegészíteni:

5. bekezdés:

A jelen Nyilatkozatból fakadó feladatok (*végrehajtását*) a kormány meghatalmazottak fogják biztosítani.

11 §

Mivel a szlovák fél előnyben részesítené, hogy a dokumentum jogi szempontból egyértelműen kötelező érvényű legyen, a rendelkező részre az alábbi megfogalmazást javasolja:

„Ez a Nyilatkozat az aláírás napján lép hatályba. A szerződő felek közösen tájékoztatják a Nemzetközi Bíróság titkárát annak létrehozásáról és hatályba lépéséről, akihez melléklet formájában eljuttatják annak szövegét is.”

5.19 A 2001. június 5-i tárgyalási forduló

Jegyzőkönyv

1. sz. melléklet	A résztvevők névsora
2. sz. melléklet	A Szlovák Köztársaság Kormányküldöttsége vezetőjének nyitó felszólalása
3. sz. melléklet	A magyar küldöttség vezetőjének nyitóbeszéde
4. sz. melléklet	Megállapodás tervezet (2001. április 2.)
5. sz. melléklet	A közös szakértői csoportok felállításával és tárgyalásaikkal kapcsolatos háttéranyagok

Agreed Minutes

Annex 1	List of the names of participants
Annex 2	-
Annex 3	Opening Address by the Head of the Hungarian Delegation
Annex 4	DRAFT Agreement (2 April 2001)

J e g y z ő k ö n y v

**a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségeinek
a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer
ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő,
2001. június 5-én Pozsonyban
megtartott tárgyalásáról**

1. A Magyar Köztársaság Kormányának küldöttsége Dr. Székely László dunai kormánybiztos vezetésével és a Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttsége Ing. Dominik Kocinger, a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazottja vezetésével 2001. június 5-én, Pozsonyban tárgyalást folytatott a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszer tervével kapcsolatos vita tárgyában 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítélete végrehajtási módozatairól. A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
2. A megbeszélés a küldöttségek vezetőinek nyitóbeszédével kezdődött. Ing. Dominik Kocinger beszédét a *2. sz. melléklet* tartalmazza, Dr. Székely László beszédét a *3. sz. melléklet* tartalmazza.
3. A felek megállapították, hogy a Budapesten 1999. május 14-én megtartott tárgyalás jegyzőkönyvének 3. pontja értelmében a magyar és a szlovák fél anyagokat dolgozott ki, amelyeket a felek 1999 decemberében, illetve 2000 decemberében kicseréltek és kölcsönösen tanulmányoztak. A tárgyaló felek egyetértettek abban, hogy a további tárgyalások a fenti anyagokat alapul véve fognak folytatódni. A magyar fél előterjesztette a 2001. április 2-án átadott „Megállapodás tervezet a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének érvényre juttatásáról” elnevezésű dokumentumot, amely a jegyzőkönyv *4. sz. mellékletét* képezi. A szlovák fél a mai tárgyaláson átadta „A közös szakértői bizottságok felállítására és tárgyalására” vonatkozó háttéranyagokat, amelyeket az *5. sz. melléklet* tartalmaz.
4. A tárgyaló felek megállapodtak, abban, hogy az ítélet végrehajtására több lépésben kerül sor, amely lépések elsőként a két fél kormányai közötti megállapodás kidolgozására és elfogadására irányulnak.
5. A kormányküldöttségek megállapodtak abban, hogy soron következő találkozásjukra 2001. június 29-én Budapesten kerül sor. Ezen a találkozón megvitatják nézeteiket a 4. és az 5. sz. mellékletekben foglalt dokumentumokról.

6. A jelen jegyzőkönyv szlovák és magyar nyelven készült, és annak mindkét változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv öt mellékletet tartalmaz, amelyek annak szerves részét képezik.

Pozsony, 2001. június 5.

Ing. Dominik Kocinger
a Szlovák Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

Dr. Székely László
a Magyar Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

**A magyar kormányküldöttség tagjai
a 2001. június 5-i pozsonyi tárgyaláson**

Dr. Székely László	kormánybiztos, a küldöttség vezetője
Dr. Bartus Gábor	kormányfőtanácsadó (Miniszterelnöki Hivatal)
prof. Kiss Alexandre Charles	nemzetközi jogi szakértő
Dr. Szabó Marcel	főosztályvezető (Miniszterelnöki Hivatal)
Dr. Gerelyes István	főosztályvezető-helyettes (Külügyminisztérium)
Dr. Nagy Boldizsár	nemzetközi jogi szakértő
Kovács Péter	főosztályvezető-helyettes (Környezetvédelmi Minisztérium)
Kék Mónika	tanácsadó (Pénzügyminisztérium)
Kolossváry Gábor	főosztályvezető (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium)
Pál Gabriella	tanácsadó (Magyar Energia Hivatal)
Birck Ernő	a Vízügyi Iroda főtanácsadója (Közlekedési és Vízügyi Minisztérium)
Dr. Korom Norbert	a küldöttség titkára
Benyo Pál	tolmács

A 2001. június 5-i jegyzőkönyv
2. sz. sz. mellélete.

A Szlovák Köztársaság Kormányküldöttsége vezet őjének nyitó felszólalása

Tisztelt Kormánybiztos Úr!
A magyar küldöttség tisztelt tagjai!

Mindenek előtt engedjék meg, hogy köszönetet mondjak Önöknek azért, hogy elfogadták meghívásomat, s hogy újból Pozsonyban üdvözölhetem Önöket.

Mai tárgyalásainkat az ítélet kihirdetését követően megkezdett tárgyalások előzték meg. Erőfeszítéseink, valamint a szlovák és a magyar küldöttség által közösen elkészített anyagok, valamint a szakértői bizottságok munkájának eredményei a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Gabcíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszerrel összefüggő vita ügyében 1997. szeptember 25-én hozott ítéletének végrehajtására vonatkozó, a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság között megkötendő keretegyezmény tervezetének 1998. február 28-án történt parafálásában csúcsozodtak ki. A Szlovák Köztársaság Kormánya jóváhagyta ezt a tervezetet és készségét fejezte ki annak aláírására. A Magyar Köztársaság jelenlegi kormánya nem fogadta el ezt a tervezetet.

Kormányküldöttségeink legutóbbi, 1999. májusában, Budapesten sorra került találkozója óta csak a küldöttségvezetők találkoztak egymással, akik terjedelmes anyagokat cseréltek ki egymás között. Ezek az anyagok a magyar és a szlovák szakértőknek a Gabcíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszerre vonatkozó nézeteit tartalmazzák. Az azóta eltelt időben a Szlovák Köztársaság Kormányküldöttsége nagy érdeklődéssel tanulmányozta a Miniszterelnöki Hivatal Dunai Kormánybiztos Hivatala által 1999. novemberében összeállított a „Dunára gyakorolt hatások vizsgálatával összefüggő feladatok” című, a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtásával összefüggő anyagát, amely 1999. december 9-én került átadásra a szlovák félnek. A szóban forgó anyagnak a szlovák szakértők részéről történt igen alapos és felelősségteljes tanulmányozását követően 2000. decemberében átadtuk a „Magyar félnek Nemzetközi Bíróság Gabcíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében 1997. szeptember 25-én hozott ítélete végrehajtására vonatkozó javaslatával összefüggő álláspontunkat”. Ebben az álláspontban mindenek előtt a saját érdemi szakmai megjegyzéseinket és észrevételeinket fogalmaztuk meg. Ezt követően, 2001. április 2-án azzal kaptuk meg Önöktől a „Nemzetközi Bíróság 1977. Szeptember 25-i ítéletének végrehajtására (to give the effect)... vonatkozó egyezmény” tervezetét, hogy a magyar fél rendkívül figyelmesen tanulmányozta a mi álláspontunkat.

Az említett valamennyi anyagot folyamatosan együtt kellene áttanulmányoznunk és a kormányküldöttségek szintjén megvitatnunk. Meg kellene határoznunk, mi az, amiben egyetértünk, illetve miben vannak eltérések. Közösen kellene meghatároznunk azokat a feladatokat, amelyek szakértői szinten még megoldásra várnak. Ki kellene neveznünk a közös szakértői bizottságokat, és meg kellene bízni őket ezekkel a feladatokkal. Végezetül pedig közös végső állásfoglalásokat kellene elfogadnunk.

Ez az általunk javasolt eljárás abból indul ki, hogy a nemzetközi Bíróság ítéletének (155. cikk 1 (B)) pontja szerint jóhiszeműen, a jelenlegi helyzet fényében kell tárgyalnunk, s meg kell tennünk minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy megvalósuljanak az 1977. szeptember 16-i Szerződés célkitűzései. Véleményünk szerint a Szerződés célkitűzéseinek eléréséhez szükséges intézkedéseknek túlnyomó részben műszaki-szakmai (amely természetesen magába foglalja a környezeti vonatkozásokat is), nem pedig politikai, vagy jogi jellegű van. A megállapodott intézkedéseket természetesen jogi dokumentumba foglaljuk, amely dokumentumot a politikai szerveknek (nevezetesen a kormányoknak, később pedig - amennyiben sor kerül az 1977. évi Szerződés módosítására - a két ország parlamentjeinek és a két ország köztársasági elnökeinek is ratifikálniuk kell) jóvá kell hagyniuk.

Még mielőtt előterjeszteném javaslatomat a szakértői bizottságokban és a kormányküldöttségek szintjén történő további tárgyalások menetrendjére vonatkozó javaslatomat, összefoglalom eddigi tárgyalásaink, valamint a kölcsönösen átadott szakmai anyagok tartalmát és eredményeit.

A meglévő anyagok alapján megállapítható, hogy egyes vonatkozásokat illetően azonos nézeteket vallunk, sok kérdésben alapvetően hasonlóak, míg némely kérdésben eltérnek a nézeteink.

Példaként említeném, hogy a két fél azonos véleményen van azt illetően, hogy a Duna régi medrét úgy kell elrendezni, hogy képes legyen az árvízi vízhozamok levezetésére és az árvizek ne veszélyeztessék a folyó-menti területeket. Bizonyára egyet fogunk érteni abban is, hogy a mellékágrendszer össze kell kötni a Duna Cunovo alatti mederszakaszával, hogy a Duna medrét fel lehet használni kis, sport és esetenként technikai jellegű, valamint szükséghajózás céljaira. Véleményünk szerint a Cunovo és Dunakiliti közötti területet kulturális és sportcélokra lehet hasznosítani, s hozzáteszem, az lenne a legjobb, ha ezt közösen tennék meg. Minden valószínűség szerint közös az a véleményünk is, hogy ökológiai szempontból a területet nem csak védeni kell, de a dunai mellékágakban és a hullámtérben elegendő mennyiségű vizet is biztosítani kell. A szóban forgó térségben már nem csupán a természeti környezet közös monitorozása területén szereztünk jó tapasztalatokra, de azoknak a vízgazdálkodási és vízjárás szabályozásának a természeti környezetre gyakorolt hatásáról is, amelyeket az 1995. évi megállapodás alapján közösen alkalmazunk és figyelünk meg. Szlovák oldalon tapasztalatokra tettünk szert a szimulált árvizek jótékony hatásáról, míg magyar oldalon a Dunakiliti térségében felépített fenékküszöb, a Duna és a mellékágrendszer között létrehozott közvetlen kapcsolat, illetve ennek a kapcsolatnak a felszín alatti vizekre, a növény és állatvilágra gyakorolt minden bizonnyal pozitív hatásáról szereztek tapasztalatokat. Minden bizonnyal felbecsülhetetlen hasznót hoz a Mosoni Duna-ág tartós vízutánpótlásának biztosítása jó minőségű Duna-vízzel. A magyar fél tapasztalatokat szerzett annak a vízmennyiségnek a Szigetköz területén található mellékágrendszerbe történő megosztásával is, amelyet az 1995. évi Egyezmény alapján vezetünk a Mosoni Dunába, illetve a Dunakiliti duzzasztómű fölött a mellékágrendszerbe. Véleményem szerint a természeti környezet monitorozásának - beleértve az 1995. évi Egyezmény alapján végzett közös megfigyeléseket is - eredményei már kellő bizonyító erővel rendelkeznek ahhoz, hogy tovább lépjünk, például további két-három olyan fenékküszöb felépítésével, amelyek segítségével szlovák oldalon is megteremthető lenne a mellékágrendszer közvetlen összeköttetése a Dunával. Ezáltal természetesen magyar oldalon is további kapcsolat jönne létre a mellékágak és a folyó medre között, s ez a szlovák oldalhoz hasonló lehetőséget biztosítana a hullámtér elárasztására. Egy ilyen lépés megvalósítása nem

igényelne nagy költségeket, gyorsan megvalósítható lenne és elősegítené néhány egyéb más célkitűzés teljesítését is. Az említett fenékküszöbök természetére gyakorolt hatásainak monitorozása során szerzett tapasztalatok alapján mérlegelni lehet a magyar fél tanulmányában említett egyéb intézkedések megvalósítását is. Véleményem szerint meg tudunk állapodni - sőt meg kell állapodnunk - a Dunának erről a szakaszáról, s valós és látható eredményt kell elérnünk a természeti környezet védelme és alakítása terén, mivel azonosak, vagy egymáshoz nagyon közel állók a céljaink. Már léteznek az ilyen sikerhez szükséges közös szakmai feltételek.

Más, minden valószínűség szerint nehezebb kérdést jelent a Duna Szap alatti szakaszának ügye. A magyar fél által előterjesztett anyagok - mindenek előtt a magyar részről előterjesztett azon javaslat, hogy a meder megerősítésével épüljön hajóút, amelynek rosszabbak a paraméterei annál, mint a amit a Közös Egyezményes Terv tartalmaz - nem győzték meg a szlovák szakértőket arról, hogy a magyar fél megerősített hajóút építésének javaslata ökológiai és árvízvédelmi szempontból elfogadhatóbb, illetve a legjobb megoldás. Biztosan nem jobb annál, mint amelyet az 1977. évi Szerződés, vagy az 1998. február 28-án parafált Keretegyezmény alternatív megoldásként tartalmaz. Ráadásul a magyar fél által az ilyen mederszabályozás megvalósítására és a folyamatos karbantartásra számszerűsített beruházási költségek olyan magasak, hogy gazdasági szempontból egyértelműen előnyösebb lenne a Nagymarosi Vízlépcső megépítése.

Az 1977. évi Szerződés alapján meg lehet vitatni a Nagymarosi Vízlépcső üzemeltetését, illetve a Gabcíkovi Erőmű csúcsra járatásának mértékét, s ennek alapján meg lehet hozni a szükséges döntést. A magyar anyagból megértettük, hogy a Gabcíkovi Vízlépcső turbináinak beindítása és leállítása okozta bizonyos vízszint-ingadozások megfelelő életteret alakítottak ki bizonyos értékes és ritka szervezeti fajok számára. Véleményünk szerint a Nagymarosi Vízlépcső üzemeltetésével minimális dunai vízhozam mellett is optimális hajóutat lehet kialakítani. A magyar félnek a mellékágak kotrás segítségével történő átfolyóvá tételére tett javaslat a szlovák szakemberek véleménye szerint ökológiai szempontból nem jelent előnyösebb megoldást, mint ugyanezt megtenni a Duna-meder vízszintjének megemelésével.

Fontos kérdés az adott térség árvízvédelme, mivel 1965-ben a folyónak éppen ezen a szakaszán pusztított árvíz. Engedje meg, hogy emlékeztessen arra, hogy a szlovák fél prioritásnak tekinti az árvízvédelmet. Gondolom, a legutóbbi magyarországi árvizekkel kapcsolatos tapasztalatokat követően nem kell meggyőzőnöm Önt az árvízvédelem prioritásának fontosságáról. Árvízvédelmi szempontból jelenleg a Duna Cunovo alatti szakaszát sem tartom teljesen biztonságosnak és ugyanez vonatkozik a Szigetközre is.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Természetesen megértem, hogy sok, az általam, illetve az Önök és a mi anyagainkban megemlített kérdés az Önök, illetve a mi szempontunkból nem csak vitatható, de azok megoldása életbevágóan fontos is. A közösen megoldásra váró kérdéseket tartalmazzák azok az anyagok, amelyeket a mai tárgyalások során írásos formában is átadunk Önöknek és csatoljuk azokat a mai tárgyalások jegyzőkönyvéhez is. Javaslom, hogy az elkövetkező tárgyalásokon ne kerüljünk meg ezeket a kérdéseket, mivel csakis ezek megoldása után léphetünk előre a Nemzetközi Bíróság Ítéletének végrehajtását célzó javaslatok megfogalmazása terén. Amennyiben nem így teszünk, igyekezetünk nem lesz egyéb, mint arra irányuló stílusgyakorlat, hogy a lehető legszebb megállapodást érjük el. Szilárd

meggyőződése, hogy Önöknek is az a célja, hogy műszakilag világos és helyes, szakmai szempontból megalapozott, gazdasági szempontból igazságos, ökológiai szempontból egészséges, a jövőre nézve pedig tartós megállapodást érjünk el. Ezért szeretném javasolni: első lépésben oldjuk meg a kérdés szakmai vonatkozásait, ami szilárd alapot képezhet az országaink javát szolgáló megállapodás számára. Ezután küldöttségeink számára örömteli dolog lesz a megállapodás kidolgozása és jóváhagyás céljából kormány elé való terjesztése.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Az Önök 1999. decemberi komplex anyaga, illetve a részünkről 2000. decemberében átadott válasz, valamint a megelőző tárgyalások anyagai tartalmazzák a szakértői tárgyalásokhoz szükséges háttéranyagokat. Ezért engedje meg, hogy azt javasoljam Önnek, hogy a megoldandó szakmai kérdésekről kezdjünk el tárgyalni. Hozzunk létre közös szakértői csoportokat és bízunk meg őket közös szakmai álláspontok kidolgozásával és ezeknek a kormányküldöttségek elé történő terjesztésével.

Hiszek abban, hogy a szakértői tárgyalások hosszú távú hasznot hoznak mindkét ország gazdaságának, biztosítani fogják az árvíz elleni védelmet, javítani fogják a hajózási viszonyokat, hasznosak lesznek a természeti környezet számára, közös kulturális és sportlehetőségeket fognak teremteni, biztosítani fogják a vízenergia hasznosítását és Nemzetközi Bíróság Ítéletének végrehajtását. Ezzel pontot tehetnénk az országaink közötti felesleges viták végére. Biztosítani szeretném Önt arról, hogy küldöttségünk minden tőle telhető módon azon lesz hogy elérjük ezeket a célokat. Amennyiben sikerül megállapodnunk a szakmai kérdésekben - amelyekben szükség esetén harmadik fél szakértői is tanácsot adhatnak - meg fogunk tudni állapodni az egyezmény tervezetében is.

Végezetül pedig, reagálva az Ön javaslatára, az alábbi közös szakértői munkacsoportok felállítására teszek javaslatot:

1. vízgazdálkodás, hajózási és ökológiai,
2. energetikai és gazdasági,
3. jogi.

A munkacsoportoknak ez a sorrendje annak megfelelő, ahogyan a szakértők átadják majd egymásnak feladataik eredményét az egyes munkacsoportok között. Tehát először a vízgazdálkodási és hajózási kérdések kerülnek egyeztetésre és ezeket ökológiai szempontból fogják vizsgálni. Ennek eredményét az energetikai és gazdasági csoport fogja értékelni, s az eredményt a jogi munkacsoportnak adja tovább. A jogi munkacsoport fogalmazza meg a végeredményt és azokat a javaslatokat, amelyeket a Nemzetközi Bíróság Ítéletének végrehajtására vonatkozó kormányközi egyezmény tervezetébe, illetve az 1977. Évi Szerződéshez kapcsolódó Közös Egyezményes Tervbe kellene foglalni.

Tisztelt Küldöttségvezető Úr!

A küldöttség tisztelt tagjai!

Köszönöm a figyelmüket és engedjék meg, hogy átadjam Önöknek azokat az elképzeléseinket, amelyek a Duna régi medrének a Gabcikovo Vízlépcső szakaszában történő rendezésére vonatkoznak, s az azt az indoklás, hogy miért tartjuk mi a Nagymarosi Vízlépcső

felépítését a legjobb megoldásnak a Duna Szaptól Budapestig terjedő szakaszán jelentkező problémák rendezésére.

Egyidejűleg átadjuk Önöknek a szakértői tárgyalások tartalmára vonatkozó javaslatainkat is.

Pozsony, 2001. június 5.

Dominik Kocinger s.k.
a Szlovák Köztársaság Kormányküldöttségének
vezetője

A 2001. június 5-i jegyzőkönyv
3. sz. melléklete

A magyar küldöttség vezetőjének nyitóbeszéde a 2001. június 5-i, pozsonyi tárgyaláson

*Tisztelt Küldöttségvezető Úr!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!*

Sok víz lefolyt a Dunán, különösen a bőszi vízerőművön is legutóbbi találkozásunk óta. Az 1999. május 14-i budapesti tárgyalás óta több mint két év telt el. S bár személyesen a két kormányküldöttség nem találkozott, mégis jelentős előrelépésként értékelem az ebben az időben történteket. Az 1999 végére elkészült magyar javaslat és az arra 2000. decemberében átadott szlovák álláspont összevetése és alapos tanulmányozása után bátran, de megfontoltan állíthatom: még soha nem állt ennyire közel a két fél álláspontja az 1989-ben kibontakozott vita kezdete óta. A magyar kormány eltökélt abban, hogy e kínáló lehetőséget valóra váltsa, s kész az elkövetkező hónapokban intenzív és továbbra is jó szándékú, kompromisszumkész tárgyalásokra az Ítélet végrehajtása érdekében.

Ezen értékek jegyében készítettük el az 1999 végén „Jogi alapelvek” címmel átadott javaslatunk módosított változatát, melyet ez év áprilisában megküldtem Kocinger úrnak.

Mik lehetnek az egyetértés elemei? A magyar felet örömmel tölti el, hogy a szlovák fél egyetért a Nemzetközi Bíróság Ítéletének több ütemben való végrehajtásával és elfogadja a szlovák álláspontban megfogalmazott javaslatot, hogy a hágai Ítélet végrehajtása során először egy jogilag kötelező kormányközi megállapodást dolgozzunk ki.

Ebből következik, hogy tárgyalásaink soron következő szakaszában ezt a megállapodást kell előkészítenünk. Az előkészítésre a következő eljárást javaslom:

- mai tárgyalásunkon kezdjük meg a vitát a kormányközi megállapodás tartalmi kérdéseiről, vizsgáljuk meg, hogy a 2001. április 2-i magyar tervezet a szlovák fél által e tárgyaláson előterjesztett kiegészítésekkel, módosításokkal megfelelő alap lehet-e további tárgyalásainkhoz;
- azonosítsuk a tervezet azon pontjait, melyekben egyetértés van, s ezeket rögzítsük;
- azonosítsuk a tervezet vitatott pontjait is, s vizsgáljuk meg, plenáris vagy szakértői szinten közelebb juthatunk-e a közösen elfogadható megoldáshoz – ha plenáris szinten nem, ezeket a kérdéseket tegyük fel szakértői munkacsoportjainknak;
- a szakértői munkacsoportok tárgyalják meg a megfogalmazott kérdéseket, s e megbeszélések eredményei, a munkacsoportok jelentései kerüljenek fel következő plenáris tárgyalásunk napirendjére;
- a szakértői munkacsoportok jelentéseit felhasználva plenáris ülésen fogalmazzuk meg a megállapodás-tervezet kormányaink elé kerülő szövegét.

Ami megállapodás-tervezetünk tartalmi kérdéseit illeti, csak a leglényegesebb kérdéseket szeretném e nyitóbeszédben kiemelni.

A magyar fél 1999. decemberi javaslatában a kártérítésről való kölcsönös lemondást szerepeltette. Mivel a szlovák válasz ezzel kapcsolatban úgy szólt, hogy erről csak akkor tud a szlovák fél állást foglalni, ha a rendezés egésze ismert lesz, ezért készek vagyunk megvizsgálni részletesen is az egymásnak okozott károk nagyságát és a meg nem térített költségeket. Ezért került tervezetünk módosított szövegébe a Jóváételi és Költségelszámolási Bizottság létrehozásának gondolata (új tervezet: 4§ 3. bek.).

A 2000. decemberi szlovák válasz az alsó vízlépcsővel kapcsolatosan is megteremtí a megállapodás lehetőségét. A magyar fél tisztában van vele, hogy a szlovák fél az alsó vízlépcsőt tartalmazó alternatívát tartja optimálisnak. Ugyanakkor egyértelműen ki kell jelentenem, hogy a részünkre átadott szlovák álláspont egyetlen egy olyan érvet sem tartalmazott, melyet a magyar fél eddig ne vett volna számításba, amikor az alsó vízlépcső nélküli megoldási javaslatát kidolgozta.

A szlovák álláspont III. fejezetének III.2.6 részéből és a III.2.2.1 részéből kellene kiindulni. Ebben a szlovák fél a következő álláspontot foglalta el:

- a magyar fél jelentse ki, hogy megfelelő feltételek hiányában az elkövetkezendő időszakban nem épít a Budapestig terjedő Duna-szakaszon vízlépcsőt;
- a duzzasztás nélküli megoldást a felek abban a tudatban fogadják el, hogy azt a szlovák fél műszakilag lehetségesnek tartja;
- a szlovák fél szerint ebben az esetben a beruházási költségeket a magyar félnek kellene állnia, úgy, hogy a szlovák oldali munkálatokba szlovák cégeket is bevonna.

A magyar fél számára ez az álláspont megfelelő tárgyalási alap. Hajlandóak vagyunk elfogadni a szlovák fél ezen igényeit, ezért:

- határozottan kijelentem, hogy a hágai ítéletnek és országunk érdekeinek megfelelően nem tervezzük vízlépcső építését sem Nagymarosnál, sem Pilismarótnál;
- elfogadjuk, hogy ezt a megoldást a szlovák fél nem tartja a számára legjobb megoldásnak, s készek vagyunk az ebből fakadó, az Ítélet szerint érvényesíthető károkat számba venni, s azokat összevetni a Duna egyoldalú és jogtalan eltereléséből fakadó magyar károkkal;
- amennyiben az az Ítélet végrehajtási módozatába beilleszthető, s összhangban van a rendezés egyéb elemeivel, készek vagyunk tárgyalni arról, hogy a magyar fél vállalja a hagyományos folyószabályozással kapcsolatos beruházási terhek jelentősebb részét vagy egészét.

Ennek megfelelően a szakértői egyeztetések témájának azokat a kérdéseket tartjuk lehetségesként megnevezni, melyeket a szlovák fél álláspontjának III.III.2.2.2 alfejezetében összeállított.

Az üzemvízcsatorna és az eredeti meder közötti vízmegosztás kérdésében is jelentős eredményeket hozott az írásos anyagok cseréje. A magyar javaslat szerint az eredeti mederbe vezetendő vízhozam meghatározásánál figyelembe kell venni az államok szuverén egyenlőségét, a természeti környezet által megkívánt vízmennyiséget és az 1977-es szerződésben biztosított lehetőséget a víz-energia cserére. Ezekkel az elvekkel alapjában véve a szlovák fél is egyetérteni látszik.

A két fél azonos nézeten van abban, hogy az Ítélet 140. pontja alapján közös kötelezettség a fenntartható fejlődés elvének megfelelően a természeti környezet megőrzése és az ehhez szükséges vízhozam biztosítása. A felek azonban eltérő kiindulási pontokat fogalmaztak meg az ehhez szükséges vízhozam-mennyiséget illetően. Szerencsére e vita a közös környezeti

hatásvizsgálat végrehajtásával megoldható, s közöttünk ennek szükségességében már egy korábbi tárgyalási fordulón jegyzőkönyvbe foglalt egyezség is született. A vízmegosztás első pillére tehát a közös környezeti hatásvizsgálatban meghatározott ökológiailag szükséges vízhozam az Ítélet 140. pontja alapján.

A magyar fél – beruházásainak és a közös rendszerbe bevitt természeti erőforrásainak arányában – részesedéssel rendelkezik a megtermelt energiából. Az 1977-es Szerződés értelmében pedig többlet-vízhozamot vezethetnek a felek az eredeti mederbe, ha az erre eső energiárészesedésükről lemondanak. Javaslatában a magyar fél kinyilvánította, hogy tartósan élni kíván ezen jogával. A szlovák fél válaszában kifejtette, hogy ez „lényegében csak a Magyar Köztársaságot érinti”, s kész ezt szakértői szinten is megvitatni. A szlovák fél álláspontjának energetikai-gazdasági fejezetének II/23-25. pontjaiban kifejti, hogy szerinte jelenleg mennyi is a többlet vízhozam-kivételre alapot adó magyar áramrészesedés. Úgy látjuk, vita lesz a konkrét értékről, hiszen álláspontunk szerint 14 %-nál lényegesen magasabb a magyar áramrészesedés mértéke.

A víz-energia cserének a mindkét fél által elismert lehetőségére alapozva a magyar fél határozott igényét jelenti be arra, hogy az áramrészesedésének terhére történő többlet vízhozam-kivételét már ebben az évben érvényesíteni kívánja. Ezért – amennyiben reményeink ellenére a következő hónapokban nem születne meg a kormányközi megállapodás – akkor külön megállapodás megkötését szorgalmazzuk a már a szlovák fél által is elismert 14 %-nyi magyar áramrészesedésnek megfelelő vízhozam eredeti mederbe juttatásáról, mindaddig, amíg a két fél nem állapodik meg véglegesen az őket illető áramrészesedés mértékéről.

Látható tehát, hogy három, az Ítélet végrehajtásának igen sarkalatos kérdésében: a kártérítési igények rendezésében, az alsó vízlépcső nélküli megoldásban és a vízhozam-megosztásban az üzemvízcsatorna és az eredeti meder között – legalábbis az elvek szintjén – egyetértés van a felek között.

Ha ehhez még azt is hozzávesszük, hogy a magyar fél – megfelelő üzemeltetési rendben való megállapodás esetén – kész a jövőre nézve jogszerűnek tekinteni a dunacsúnyi mederelzárás üzemeltetését, akkor azt konstatálhatjuk, hogy a kialakítandó rendszer leglényegesebb elvi kérdéseiben egyetértésre jutottunk.

*Tisztelt Kormány meghatalmazott Úr!
A küldöttségek Tisztelt Tagjai!*

Tekintettel arra, hogy a felek álláspontja jelentős mértékben közeledett az utóbbi időben, őszintén reméljük, hogy a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítélete végrehajtásának legfőbb elveiben legkésőbb szeptemberben meg fogunk tudni állapodni, és annak elemeit kormányközi egyezményben rögzíthetjük. Kérem Kormány meghatalmazott Urat, tárja fel számunkra, hogy a szlovák fél is hasonló mértékben bizakodó-e az elmozdulás lehetőségét illetően a hosszan húzódó jogvitánk lezárása érdekében.

A magyar fél áprilisi tervezete azt kívánta kifejezni, hogy a két ország közel áll egy olyan megállapodáshoz, ahol rögzíthetők az elvek – amikben egyetértés van; s meghatározhatók azok a módok, eljárások – amikkel a fennálló nézetkülönbségek tisztázhatók. Az elvekben való egyetértés azonban feltétlenül indokolja a kormányok közötti egyezmény létrehozását,

hisz ezzel világosan ki tudjuk fejezni nemzeteink közvéleménye és a hágai Bíróság előtt is, hogy lényeges kérdésekben tudunk megállapodni, s közelebb jutni a vita végleges rendezéséhez.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

T E R V E Z E T
(2001. április 2.)

MEGÁLLAPODÁS

**a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között
a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének
érvényre juttatásáról**

Kiindulva abból, hogy a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének (a továbbiakban: Ítélet) teljes körű és jóhiszemű végrehajtása a Felek kötelessége;

Törekedve az Ítélet végrehajtásának módozatairól a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság közötti, a bős-nagymarosi tervvel kapcsolatos vitának a Nemzetközi Bíróság elé terjesztéséről kötött Külön Megállapodás 5. cikke szerint kilátásba helyezett tárgyalások eredményének érvényre juttatására;

Újfennt megerősítve a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között Párizsban, 1995. március 19-én aláírt, a jószomszédi kapcsolatokról és a baráti együttműködésről szóló szerződésben megfogalmazott törekvésüket, amely szerint a természeti környezet iránti gondoskodáshoz és a jövő generációk számára elfogadható életfeltételek megőrzéséhez fűződő érdekeiktől vezérelve együttműködnek a környezet- és természetvédelemben abból a célból, hogy megelőzzék és csökkentsék a környezet szennyezését, különösen azt, amely áterjedhet az államhatáron;

Eltökélve, hogy az Ítélettel érintett Duna-szakasz jövőjét kölcsönös megalégedésüknek megfelelően rendezik, miközben az Ítéletből, a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer megvalósításáról és üzemeltetéséről szóló, a Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista Szövetségi Köztársaság között 1977. szeptember 16-án megkötött szerződésből (a továbbiakban: 1977. évi Szerződés) – amely fejlődő szerződéses viszonyt alapozott meg –, valamint a fennálló helyzetből indulnak ki;

Megerősítve, hogy a rendezésnek összhangban kell állnia a Felek között hatályos két- és többoldalú egyezményekkel és nemzetközi szokásjogi szabályokkal, beleértve az 1976. évi, a határvizek vízgazdálkodási kérdéseinek szabályozásáról szóló egyezményt, az 1991. évi Espoo-i, az országhatáron áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló egyezményt és az 1992. évi, az országhatárokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről szóló egyezményt, továbbá azokat, amelyek a környezet védelmét, a nemzetközi folyók ésszerű és méltányos használatát, a biológiai sokféleség és a természeti értékek megőrzését célozzák, valamint kívánatosnak tartva, hogy a rendezés összeegyeztethető legyen az Európai Unió vívmányaiival (*acquis-jával*);

Megerősítve továbbá, hogy a megoldást a fenntartható fejlődés elvével összhangban, a gazdaságosság követelményét az elővigyázatosság parancsának alárendelve keresik, és ezért

az Ítélet végrehajtását több lépésben eszközlik, melyek közül az első a jelen Megállapodás aláírása;

a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányai (a továbbiakban: a Felek) a következőkben állapodtak meg:

1 §

Az Ítélet végrehajtása

1. A Felek elfogadják az Ítéletet. Jelen Megállapodásban felállítják azt a közös alapot és azokat az elveket, melyek alapján az Ítéletet érvényre juttatják. A Felek tudatában vannak, hogy egy újabb szerződésre (a továbbiakban: Kiegészítő Szerződés) lesz szükség az 1977. évi Szerződés módosítása vagy felváltása érdekében.
2. A Kiegészítő Szerződés elfogadásáig és hatályba lépéséig a jelen Megállapodás módosítja a Feleknek az 1977. évi Szerződésből fakadó kötelezettségeit, és kiegészíti annak rendelkezéseit. A Felek az 1977. évi Szerződés rendelkezéseit az Ítélettel összhangban úgy módosítják vagy váltják fel, hogy az megfeleljen a Felek akaratából következő szerződéses céloknak és a fennálló ténybeli helyzetnek.
3. A jelen Megállapodás végrehajtására vonatkozó részletes szabályokat a Felek, a további tárgyalások eredményeit tükrözve, jegyzőkönyvekben rögzítik.
4. Jelen Megállapodás, ennek 10. cikkével összhangban lévő hatályba lépését követően, mindkét Félre nézve kötelező.

2 §

Általános elvek

1. Az Ítéletben foglaltakkal összhangban a Felek egyetértenek abban, hogy az 1977. évi Szerződés céljait az alábbi eszközök alkalmazásával érik el:
 - a) Az energiatermelés a bősi erőműben és a dunacsúnyi duzzasztónál valósul meg.
 - b) A hajózás – a teher- és személyhajózás tekintetében – a bősi szakaszon az üzemvízcsatornában zajlik. A Szap-Szob szakaszon megbízható tartóssággal rendelkezésre álló, az ENSZ-EGB VI.b. osztályú, 2,5 méteres hajómerülésnek megfelelő, a speciális körülményekhez igazodó és a reális hajózási igényeket figyelembe vevő nemzetközi víziút kialakítására törekednek.
 - c) Az árvizek és a jég levezetésében az üzemvízcsatorna és a Duna főmedre a mellékágakkal együttesen vesz részt a Szap fölötti szakaszon. Az árvízvédelmi töltéseket az Ítélettel érintett szakaszon – a kellő mértékben – megerősítik.
 - d) A természeti környezet – különösen a biodiverzitás és a vízminőség – megóvása érdekében a Felek elfogadják a szükséges környezetvédelmi intézkedéseket és olyan (a

jelen Megállapodás 6. és 7. cikkeiben meghatározottak szerinti) vízhozam-megosztást valósítanak meg a főmeder és az üzemvízcsatorna között, amely az Ítélet szerinti kielégítő megoldás a főmeder és a mellékágak vízellátása tekintetében.

2. A Kiegészítő Szerződés hatályba lépésekor – tekintet nélkül arra, hogy a Felek későbbi pénzügyi megállapodásaiban mi minősül közös vagy nemzeti beruházásnak – a beruházás létesítményeivé válnak:

a) a dunacsúnyi létesítmények:

- i) a Dunába bocsátott víz mennyiségét szabályozó duzzasztómű,
- ii) a Duna áttöltése,
- iii) hajózsilip,
- iv) mélyküsöbű duzzasztómű,
- v) 24,8 MW-os beépített teljesítményű vízerőmű,
- vi) árapasztó mű,
- vii) vízkivételi mű a Mosoni-Dunába a hozzátartozó turbinákkal,
- viii) a Duna balpartján húzódó, a fenti i-vii alpontban jelölt műveket a felvízcsatorna eredeti jobboldali töltésével összekötő töltés az 1842-1851,75 fkm között,
- x) a tározó és annak töltései, valamennyi szlovák területen;

b) a bösi vízerőmű a felvíz- és az alvízcsatornával:

- i) üzemvízcsatorna (felvízcsatorna és alvízcsatorna) az 1842-1811 fkm között, szlovák területen,
- ii) 720 MW beépített teljesítményű vízerőtelep, ikerhajózsilip, továbbá ezek tartozékai az üzemvízcsatornán, szlovák területen;

c) a dunakiliti duzzasztómű és a hozzátartozó létesítmények, főként magyar területen;

d) a rendezett és szabályozott főmeder és mellékágak, mindkét oldalon.

3. A Duna főmedrébe juttatandó víz mennyiségének mindenkor tükröznie kell a partmenti államok teljes jogegyenlőségének elvét. A Duna vízhozama egy részének az oldalcsatornába terelése nem érinti azt, hogy a Duna teljes vízmennyisége közös természeti erőforrásnak minősül.

4. A Felek a Kiegészítő Szerződés hatálybalépéséig illetve az abban meghatározott vízkormányzási megoldás kivitelezéséig ideiglenes üzemeltetési rendet alakítanak ki a jelen Megállapodás 8. cikkének rendelkezései szerint.

3 §

Az elvi (hipotetikus) energiarészesedés, a hasznokból és a költségekből való részesedés

1. A Feleket megillető elvi energiarészesedés meghatározása érdekében a Felek megállapítják, hogy a Magyar Köztársaságot, illetve a Szlovák Köztársaságot a létesítményrendszerben mekkora beruházási hányad illeti meg, az alábbi elvek szerint:

- a) Az 1977. évi Szerződés alapján kidolgozott Közös Egyezményes Terv (KET) szerint megvalósított beruházás (2. cikk, 2. bekezdés a) ix tétel, b) és c) pont) súlyát a teljes beruházásban a KET-ben szereplő értékarányoknak és a jelen Megállapodás 4. cikk 3. bekezdése szerinti közös módszertannak megfelelően veszik figyelembe.
- b) A nem a KET szerint megvalósított beruházás (2. cikk 2. bekezdés a) i-viii tétel és d) pont) súlyát a teljes beruházásban a Felek egyetértéssel, azt alapul véve határozzák meg, hogy a hasonló KET létesítmények relatív súlya mekkora a teljes beruházásban.
- c) A Feleknek a jövőben megtermelhető energiából való elvi részesedését a létesítményrendszerben élvezett beruházási hányaduk és az energiatermelésre felhasználható természeti erőforrásokban (különösen: hidropotenciálban) való részesedésük együttesen határozza meg, a következő képlet alapján:

d)

$$(I_S + I_H) \times 0,5 + (HP_S + HP_H) \times 0,5 = 1,$$

ahol

I_S = szlovák beruházási hányad,

I_H = magyar beruházási hányad, a kettő együtt 1;

HP_S = szlovák részesedés a hidropotenciálból,

HP_H = magyar részesedés a hidropotenciálból, a kettő együtt 1.

Az energiából való részesedés (E_H) mértéke Magyarország esetében:

$$E_H = (0,5I_H + 0,5HP_H)$$

Az energiából való részesedés (E_S) mértéke Szlovákia esetében:

$$E_S = (0,5I_S + 0,5HP_S)$$

- d) Az energiatermelésre használható vízhozam mennyisége a jelen Megállapodás 6. és 7. cikkeinek alkalmazásából következik.

2. A Magyar Köztársaság az elvi energiárészesedését a Duna főmedrébe vezetendő vízre váltja a következő képlet alapján:

$$W_H = E_H(W_F - W_J)$$

Ahol

W_H = a magyar fél elvi energiárészesedésének vízhozam ellenértéke,

E_H = a magyar felet az évente termelt teljes energiamennyiségből megillető energia- részesedés mértéke az e cikk 1. bekezdése szerint,

W_F = a Duna éves vízhozama,

W_J = közös kötelezettségként a Duna főmedrében levezetett vízhozam a jelen Megállapodás 6. cikk 1. bekezdése szerint.

Ezt a vízmennyiséget a Duna főmedrében kell levezetni az 1977. évi Szerződés 14. cikk 3. bekezdése alapján, a jelen Megállapodás 6. cikkének 1. bekezdése és 7. cikkének 1. bekezdése alkalmazása alapján lebocsátott vízmennyiségen felül.

3. A beruházás (a bösi és a dunacsúnyi erőmű, valamint a mosoni vízkivételi mű turbinái) segítségével a jelen Megállapodás hatálybalépéséig megtermelt energia ellenértékéből a Magyar Köztársaságnak járó, de ki nem fizetett összeg sorsáról a Felek külön jegyzőkönyvben rendelkeznek.

4. A Szap-Szob szakaszon a hajózóút (egyszeri) kialakításának beruházási költségeit a Felek a 3. cikk 1. bekezdés b) pontja alapján rendezik.

4 §

A jelen Megállapodás hatályba lépéséig felmerült költségek és károk elszámolásának módja

1. A Felek a teljes jóvátétel elvét követve és az Ítéletet figyelembe véve megtérítik egymásnak a jogsértéseikkel okozott valamennyi kárt.
2. A Felek összesítik a jelen Megállapodás hatályba lépéséig jogszerűen felmerülő és máshonnan meg nem térülő költségeiket és a létesítményrendszer működéséből befolyt hasznokat és ezek után a követeléseket kölcsönösen rendezik.
3. A károk és költségek meghatározására Jóvátételi és Költségelszámolási Bizottságot állítanak fel, részletesen megállapítva egyúttal a költségelszámolás és a jóvátétel összegszerű megállapításának módszerét. A Jóvátételi és Költségelszámolási Bizottság munkáját a kormány meghatalmazottak által jóváhagyott metodika alapján és felügyelete mellett fogja végezni és ennek eredményét a Felek jegyzőkönyvben rögzítik.
4. A Felek a költségeiket az adott ország Nemzeti Bankja által közzétett hivatalos napi Euro árfolyamon számítják ki, a Jóvátételi és Költségelszámolási Bizottság által meghatározott naptári napra vonatkoztatva.
5. A nemzeti valutákban, illetve transzferábilis rubelben keletkezett vagy kifejezett értékek átváltásánál nem a korabeli hivatalos árfolyamokat fogják alkalmazni, hanem közösen elfogadott módszertan szerint járnak el.
6. A Felek kívánatosnak tartják, hogy a módszertan kialakításában az IBRD és az EBRD hasonló nagyberuházásoknál alkalmazott módszereit is figyelembe vegyék.

5 §

A Dunacsúnyi duzzasztómű fennmaradásának és üzemelésének elfogadása, a Dunakiliti duzzasztómű szerepének azonosítása

A Kiegészítő Szerződés révén és annak hatálybalépésekor:

- a) A magyar Fél el fogja fogadni, hogy a Duna mint határfolyó vízhozamának közös egyetértéssel meghatározott részét az energiatermelés érdekében a dunacsúnyi duzzasztóműnél a bőszi üzemvízcsatornába tereljék.
- b) A Felek egyetértőleg fogják meghatározni a Dunakilitinél létesített duzzasztómű megváltozott szerepét, többek között a kishajózás biztosításában, az árvíz- és jégvezetésben, valamint a vízkormányzásban.

6 §

A főmeder és az üzemvízcsatorna közötti vízhozammegosztás elvei

2. A Felek közös kötelezettségként a jelenlegi mennyiséget megemelve a természeti környezet által megkívánt vízhozamot bocsátják a Duna országhatárt alkotó főmedrébe és mellékágaiba, összhangban az Ítéletben megfogalmazott elvekkel, valamint a jelen Megállapodással, különösen annak 7. és 9.(6) cikkével.
2. A jelen cikk 1. bekezdésében meghatározott rendelkezés nem érinti a Felek jogát arra, hogy az 1977. évi Szerződés 14. cikke 3. bekezdésével összhangban – a jelen cikk 1. bekezdésében jelölt környezeti vízminimumon felül – vízre váltsák át az őket megillető elvi energiárészesedést és ezt a vízhozamot a Duna főmedrébe és mellékágaiba kormányozzák.

7 §

**A Duna főmedrének és mellékágainak vízellátása
az 1851 és 1811 fkm-ek között**

6. A jelen Megállapodás 6. cikk 1. bekezdése alapján megvalósuló vízhozammegosztáson nyugvó és a fenntartható fejlődés elvével összhangban álló vízkormányzási megoldás biztosítsa:
 - f) a felszíni vizek, valamint a talajvíz és egyéb felszín alatti vizek változatlan vagy javuló minőségét és felhasználhatóságát,
 - g) az érintett térség flórájának, faunájának, biodiverzitásának, produktív kapacitásának, valamint a természeti táj rekreációs, klimatikus és egyéb értékeinek megővését és helyreállítását,
 - h) a Duna főágának és mellékágainak dinamikus kapcsolatát, beleértve az árterek természetes elárasztását,
 - i) a talajvizek fenntartható, környezetvédelmi szempontból kielégítő áramlási irányát, sebességét és dinamikáját,
 - j) az árvizek biztonságos levezetését,
 - k) a sport- és kishajók közlekedését oly módon, hogy akadálytalanul hajózható folyóág jöjjön létre.
2. A Duna főmedrében és annak mellékágaiban a fenti célokhoz szükséges vízmennyiséget kell levezetni, amelynek végleges mértékét a Felek az e cikk 5. bekezdés b) pontja szerinti környezeti hatásvizsgálati eljárásban határozzák meg.
3. A főmederbe és a mellékágákba a jelen cikk alapján vezetendő víz időszakokra bontott, illetve a pozsonyi hozamhoz rendelt mennyiségét, az átlagok számítási módjait, a lebocsátott vízmennyiség mérésének módszereit és a hasonló vízgazdálkodási kérdéseket a

Felek a közöttük érvényes, a határvizekre vonatkozó kétoldalú szerződésekkel, valamint a releváns két és többoldalú nemzetközi szerződésekkel összhangban fogják rendezni.

4. Az éves átlagtól a napi/havi üzemeltetésben el lehet térni:
 - a) szükséges a hullámtéri mellékágak területének évente legalább kétszeri árvízzel történő elárasztása;
 - b) a nem vegetációs időszakban megállapodás szerint az átlagnál kevesebb vízhozam is levezethető.
5. A hatékony és fenntartható vízellátás érdekében a Felek közösen állapodnak meg az alkalmazandó vízkormányzási megoldást illetően.
 - a) A Felek közösen megvizsgálják a jelen cikk 1. bekezdésének követelményeit kielégítő összes alternatívát, amelyet bármelyikük ebből a célból indítványozott.
 - b) A jelen cikk 1. bekezdése szerinti megoldás kiválasztását közös – az 1991-es Espoo-i Megállapodásnak megfelelő – környezeti hatásvizsgálati eljárás előzi meg.
 - c) A vízkormányzási megoldás kiválasztásának és annak környezeti hatásainak vizsgálata folyamatába a Felek szakértőként, ha ez szükséges, harmadik felet is bevonnak.
6. A jelen cikk 5. bekezdése szerinti közös hatásvizsgálat nyomán kiválasztott vízkormányzási megoldást a közös beruházás részének tekintik és költségeit jelen Megállapodás 4. cikke szerint rendezik.
7. A Felek fenntartják és fejleszteni kívánják a természeti környezet közös megfigyelését (monitoring). Amennyiben a rendszer működtetéséből fakadóan a környezet állapotának romlását vagy a romlás kockázatát regisztrálják vagy valószínűsítik, haladéktalanul módosítják a közös üzemrendet.
8. A Felek gondoskodnak arról, hogy a létesítményrendszer vonatkozásában, összhangban az 1998. évi Aarhus-i, a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a döntéshozatalban való társadalmi részvételről és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésről szóló egyezményvel, megfelelő társadalmi részvételt tegyenek lehetővé.

8 §

A létesítmények ideiglenes üzemeltetési rendje

2. A beruházás elemeit (2. cikk 2. bekezdés) a Kiegészítő Szerződés megkötéséig és hatályba lépéséig az ideiglenes üzemeltetési rend szerint fogják üzemeltetni, amelyet a Felek egyetértésben határoznak meg.
2. A jelen Megállapodásban lefektetett elvek és szabályok alapján a Felek a hatályba lépést követően késedelem nélkül jegyzőkönyvben rögzítik a létesítmények ideiglenes üzemeltetési rendjét. Az ideiglenes üzemeltetési rend magában foglalja:
 - a) az energetikai jellemzőket,
 - b) a Felek elvi energiarészesedését,

- c) az oldalcsatornában, a főmederben és a mellékágakban folyó víz időszakokra bontott mennyiségét a mindenkori vízhozam függvényében, amely magában foglalja a jelen Megállapodás 3. cikk 2. bekezdése szerinti, a magyar energiarészesedés terhére lebocsátott vízhozamot is,
- d) az árvizek és a jég levezetésének szabályait,
- e) a hajózással és a parti államok ellenőrzési jogaival kapcsolatos szabályokat,
- f) a kölcsönös tájékoztatások, az adatszolgáltatás, a közös megfigyelések és értékelések rendjét,
- g) a másik fél területén lévő létesítmények tekintetében az ellenőrzési jogok gyakorlásának módját.

9 §

Átmeneti szabályok a Kiegészítő Szerződés hatályba lépéséig terjedő időre

1. Ha a jelen Megállapodás végrehajtásával kapcsolatos bármely vitás kérdést a Felek nem tudnak sem kormány meghatalmazotti szinten, sem diplomáciai úton egymás között rendezni, azt tényfeltárási bizottság, békéltető bizottság, végső esetben pedig a hágai Nemzetközi Bíróság igénybevételeivel rendezik.
2. A jelen cikk 1. bekezdésében foglaltak nem érintik a Felek között hatályos szerződések és megállapodások vitarendezésre vonatkozó rendelkezéseit.
3. A Kiegészítő Szerződést az aláírást követően a két fél parlamentjei elé terjesztik jóváhagyás céljából és az ratifikációs kötelezettségnek van alárendelve.
4. A Kiegészítő Szerződés az 1977. évi Szerződés fennállására a Kiegészítő Szerződés hatálybalépését követő 40 éves periódust határoz meg.
5. A Felek az Ítélet maradéktalan végrehajtása érdekében a Kiegészítő Szerződés megkötéséig terjedő időtartamra – a jelen Megállapodás 4. cikk 3. bekezdésében meghatározott bizottságon kívül – a következő három bizottságot állítják fel: Folyógazdálkodási Bizottság, Környezetvédelmi Bizottság, Energetikai és Gazdasági Bizottság. A bizottságok a kormány meghatalmazottak irányításával járnak el és a jogvita végleges megoldásával kapcsolatos valamennyi kérdés megvitatására és a Felek delegációi részére döntéselőkészítő anyagok kidolgozására kapnak felhatalmazást.
6. Mindaddig, amíg a Kiegészítő Szerződés vagy a jelen Megállapodás 1. cikk 3. bekezdése szerinti jegyzőkönyv meg nem határozza a Duna eredeti medrébe juttatandó, a természeti környezet által megkívánt vízmennyiséget, ahogyan az az Ítéletből következik, jelen Megállapodás nem befolyásolja azon kötelezettségek teljesítését, amelyek a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között 1995. április 19-én aláírt, egyes ideiglenes műszaki intézkedésekről és vízhozamokról a Dunában és a Mosoni-Dunában szóló megállapodásból erednek.

7. Magyarország elvi energiarészesedését, amely nem lehet kevesebb 14 %-nál, vízre váltja. Az elvi energiarészesedésnek megfelelő vízmennyiséget a jelen Megállapodás 3. cikk 2. bekezdésében foglalt szabály alkalmazásával kell a Duna eredeti medrébe vezetni legkésőbb a jelen Megállapodás hatályba lépését követő harmincadik naptól kezdve folyamatosan. Ezt a vízmennyiséget az 1995. április 19-i megállapodás, illetve a jelen Megállapodás 6. és 7. cikke alapján a Duna főmedrébe juttatandó vízhozamon felül kell biztosítani.
8. Mindkét fél vállalja, hogy a Kiegészítő Szerződés hatályba lépéséig viseli a saját területén fekvő létesítmények fenntartási és üzemeltetési költségeit, valamint a jelen Megállapodás hatályba lépését követően teljes körűen felel a létesítmények üzemeltetése vagy meghibásodása által a másik vagy harmadik félnek okozott károkért.
9. A jelen Megállapodásból fakadó feladatok végrehajtásáról a kormány meghatalmazottak gondoskodnak.

10 §

Záró rendelkezések

1. Ez a Megállapodás az aláírás napján lép hatályba. Jelen Megállapodás magyar, szlovák és angol nyelven készült, valamennyi egyaránt hiteles. Vitás kérdésekben az angol nyelvű szöveg az irányadó.
2. A szerződő Felek közösen tájékoztatják a Nemzetközi Bíróságot jelen Megállapodás megkötéséről és hatályba lépéséről, eljuttatva annak angol nyelvű szövegét is.

Kelt

A 2001. június 5-i jegyzőkönyv
5. sz. melléklete

A KÖZÖS SZAKÉRTŐI CSOPORTOK FELÁLLÍTÁSÁVAL ÉS TÁRGYALÁSAIKKAL KAPCSOLATOS HÁTTÉRANYAGOK

A szakértői csoportok tárgyalásának tárgyalásainak alapját az képezi, hogy a kormánybizottságok a Nemzetközi Bíróság Ítéletéből, az 1977. évi Szerződésből, a szerződéses viszony fejlődéséből, valamint a fennálló állapotból indulnak ki. A közös szakértői csoportok felállítása és tevékenységi körük meghatározása során az 1999. decemberében átadott komplex magyar anyagból, valamint a 2000. decemberi terjedelmes szlovák válaszból indulunk ki.

A szakértői csoportok feladatait általánosan két területre lehet felosztani, nevezetesen:

- a Bősi Vízlépcső térsége,
- a Nagymarosi Vízlépcső térsége.

I. A BŐSI VIZLÉPCSŐ TÉRSÉGE

I. 1. Vízhozamok a Duna medrében

Az 1977. évi szerződés 14. cikkének (1) bekezdése szerint „a Duna régi medrében (Dunakiliti és Szap között) a jóváhagyott Közös Egyezményes Terv vízmérlegében szereplő vízhozamokat kell biztosítani, hacsak a természeti viszonyok, vagy egyéb körülmények ideiglenesen nem igényelnek ennél kisebb, vagy nagyobb vízmennyiséget.” A 14. cikk (2) bekezdése szerint: ha további, a vízmérleg által meghatározott mennyiségen felüli vízkivétel csökkentené az energiatermelést, azt a Szerződő Felet, amely a túlfogyasztást megvalósította, a megfelelő villamos energia-részesedésének csökkenése sújtja“.

A Nemzetközi Bíróság Ítéletének (19) pontja úgy fogalmaz, hogy a KET vízmérlege szerint „a Közös Egyezményes Terv meghatározza..., hogy alacsony vízhozamok esetén legkevesebb 50 m³/sec. vízmennyiségnek kell a Duna régi medrében folyó vízhozam (szanitárius vízhozam) azon a mennyiségen felül, amellyel a mellékágrendszereket látják el“. Végül a Közös Üzemeltetési Szabályzat tervezete úgy rendelkezik, hogy „ami a Dunakiliti tározó vegetációs időszak alatti üzemeltetését illeti, szükség esetén a Duna régi medrébe 200 m³/sec. vizet engednek át a meghatározott sanitárius vízhozam biztosításán felül“.

A magyar anyag fontos részét képezik annak az öt elismert magyar intézménynek - amelyek a magyar „Ökológiai-műszaki koncepció“ szerzői - megállapításai. Ezek lényege, hogy a Duna szigetközi szakasza az országhatár - Rajka (1850 fkm és Dunakiliti (1839 fkm) között - biztosítsa a mellékágak, s így a talaj vízellátását. A régi Duna elsődleges feladatává az árhullámok és a jég levezetése válik, minimálisan olyan vízhozam mellett, amely magasabb, mint az algaszaporodás határértéke, továbbá, amely biztosítja a folyamatos kis- és sporthajó forgalmat. A Magyar Fél által előterjesztett anyagokban ([A-I/3.4.2] sz. fejezet, [3-A-I/3.4.2-1] sz. bekezdés 2. Pontjában szintén fontos megállapítás, hogy a Duna minimális ökológiai vízhozamát a vegetációs időszak alatt egyértelműen 400 m³/sec.

menyiségben határozza meg. A magyar fél szerint [3-A-I/3.4.2-1] a régi Duna meder Dunacsúny és Szap közötti 400 m³/sec. vízhozamát télen és a vegetációs időszakon kívül csökkenteni lehet. Szintén egyet lehet érteni azzal a [3-B-6.2.3.1.1-2] bekezdésben foglalt megállapítással, hogy a természetes téli alacsony vízállásoknál, megfelelő szabályozás mellett a mellékágrendszerek számára elegendő a 20-20 m³/sec., a régi Duna meder számára pedig a 20-40 m³/sec. vízhozam. A vegetációs időszakban a mellékágrendszerek számára 90-90 m³/sec. vízkivételt feltételeznek.

A szögletes zárójelben lévő számok [3-A-I/3.4.2-1] a Szlovák Fél számára átadott magyar anyagok bekezdéseinek számozását jelentik.

Az 1995. évi Megállapodás szerint jelenleg az árvízi vízhozamok levezetésén kívül a vegetációs időszakon kívül a régi Duna meder számára biztosított minimális vízhozama 250 m³/sec. a vegetációs időszakra biztosított maximális vízhozam pedig 600 m³/sec.

Az 1977. évi Szerződés, valamint az 1995. évi Megállapodás értelmében, illetve az 1995. évi Megállapodás alapján végzett közös megfigyelés eredményei alapján a Szlovák Fél egyetért a Magyar Félnek ezzel, a régi Duna mederrel kapcsolatos ökológiai vízhozamokra vonatkozó szakmai véleményével.

I.1. A. Feladatok meghatározása a szakértői csoport számára

Javaslat kidolgozása a régi Duna mederbe juttatandó vízhozamok nagyságára a magyar meghatározás szerinti minimális ökológiai vízhozam alapján, figyelembe véve az 1977. évi Szerződést és az 1995. évi Megállapodást. Ezen kívül meg kell határozni a Mosoni Dunába, valamint a szlovák és a magyar mellékágrendszerbe juttatandó vízhozamokat.

I.2. SZABÁLYOZÁSOK A RÉGI DUNA MEDERBEN

Az „Ökológiai-műszaki koncepció“ [3-A-I.1.3] című magyar javaslat fontos részét képezi, hogy a Duna szigetközi szakasza biztosítsa a mellékágak vízellátását és ezáltal a talajnedvesség utánpótlását. A régi Duna meder elsődleges feladatává válik az árhullámok, valamint a jég levezetése, továbbá a folyamatos sport- és kishajózás biztosítása.

A magyar anyag meghatározza [3-B-4.1.13-4]: „Látható, hogy a vízhozam-megosztás vizsgált értékeinél **a régi Duna mederben nem lehetséges az igényelt vízszintek visszaállítása, amennyiben a mederben nem alkalmazunk semmiféle intézkedéseket a vízszint megemelése érdekében**“.

A Magyar Fél által összeállított és a Szlovák Fél számára átadott ökológiai-műszaki koncepció elvei [3-A-I.1-1] a következők:

- **az Országgyűlés érvényes határozata** (egyértelműen le van írva: „amely megtiltja a Dunakiliti műtárgy üzembe helyezését, illetve a tározó feltöltését“),
- **két változat** meghatározása, amelyeket a szigetközi vízellátás változatainak összehasonlítása során a Magyar Fél a legelőnyösebbnek talált és választott ki.

Az első elv, **az Országgyűlés érvényes határozata**, fékezi a Dunakiliti Duzzasztógát felhasználásának lehetőségét a kitzűzött cél elérése érdekében. A gát jelenleg a magyaroldali

mellékágrendszer vízellátását szabályozza. A második elv, a Magyar Fél által a Szigetköz vízellátására **előre meghatározott két változat**, nevezetesen kavicsszórás a Duna mederbe, illetve a meanderező megoldás a szlovák szakértők szerint első sorban ökológiai és gazdasági szempontból sem jelent megfelelő megoldást.

A dunakiliti műtárgyak felhasználásával összefüggésben tett magyar nyilatkozatról [3-A-I.1-6] [3-A-I.1-7] **a Szlovák Félnek az a véleménye, nem lenne szabad, hogy a Magyar Országgyűlésnek az a határozata - amely szerint a dunakiliti műtárgy nem használható fel (esetleg el kell bontani) - kárt okozzon a magyar nemzetgazdaságnak, sem pedig a szomszédos állam gazdaságának. Egy helytelen műszaki megoldás, amely a priori döntésen alapul** (a parlament nyilvánvalóan nem műszaki intézmény) nem járul hozzá sem a konstruktív eszmecseréhez, sem a környezetvédelemhez. Az nem előnyös sem a magyar gazdaság, sem pedig a jószomszédi kapcsolatok szempontjából.

A két megnevezett megoldási változattal összefüggésben a Magyar Fél egyéb lehetőségeket is feltüntet. Az egyik ilyen lehetőség az **un. sűrű duzzasztás**. A sűrű duzzasztást a következőképpen jellemzi [3-B-6.1-A 3-1]: „Különböző dokumentumok és tanulmányok 2 - 9 gáttal, illetve fenékküszöbvel számolnak. Többféle gát-műtárgyas megoldás lehetséges. **A legegyszerűbb az olyan fenékküszöb, mint amilyen Dunakilitinél épült fel.** Más megoldásoknál a gát mozgó elemeket is tartalmazhat. Valamennyi megoldásnál lehetséges egy hajószilip építése, amely lehetővé teszi a sporthajózást. A különféle gát-műtárgyak típusait kombinálni is lehet, attól függően, hogy milyen duzzasztás, illetve milyen vízmélységű gázló kívánatos.“ A Magyar Fél ezen elgondolásainak van racionális alapja és ezek az elgondolások tanulmány formáját is öltötték.

A döntéshozatal szempontjából fontos az a megállapítás [3-B-4.1 - P 3.3-7], **hogy a fenékküszöb felépítése után olyan a talajvíz emelkedésének átlagos mértéke, hogy a kutak 85%-nak vízszintje meghaladja az eredeti (az elterelés előtti) szintet. A további döntéshozatal szempontjából ez azt jelenti, hogy a Dunakiliti alatt a Duna medrében létesített néhány fenékküszöb elegendő lenne ahhoz, hogy az 1992. évinél magasabb talajvízszinteket érjünk el, s ezáltal könnyebben érnénk el azokat (és még magasabb) talajvíz-szinteket, amelyeket ma ideálisnak tartunk.** Az ilyen szabályozások költsége hasonló lenne a Dunakilitinél létesített fenékküszöb költségeihez és azok karbantartási költségei is hasonlóak lennének. Úgy tűnik, hogy az ilyen elgondolások az alábbi következtetéshez vezetnek: **a régi Duna-meder szabályozásának a Dunakilitinél létesített műtárgyhoz hasonló fenékküszöbök felépítése jelenti a leggazdaságosabb módját, amelyek ökológiai szempontból a legkisebb mértékben zavarják meg a természetet, a Dunát és annak partjait.**

A Szlovák Fél azt javasolja, hogy **a régi mederben végzendő munkákat** úgy kell ütemezni, hogy Dunakiliti alatt gyorsan, felesleges halogatás nélkül, kis beruházási költséggel elérhető legyen a Duna vízszintjének emelése, hogy ezáltal megteremtődjön a magyar, illetve a szlovák oldalon található mellékágak és a Duna-meder összekapcsolásának feltétele. **Első lépésként két, illetve három fenékgát felépítését javasoljuk a folyó medrében a Dunakiliti alatti folyószakaszon.** A munka eredményét javasoljuk megfigyelés alá vonni és a monitorozás alapján kell kidolgozni a munkák további folytatását. **Az 1977. évi Szerződés szerint a régi Duna-meder 1811 és 1842 fkm közötti szakaszának szabályozása a Magyar Fél feladata.**

I.2.A. Feladatok meghatározása a szakértői csoport számára

Javaslat kidolgozása a régi Duna meder vízszintjének emelésére és a mellékágrendszerek Dunával való összekapcsolására két (vagy több) fenékküszöb segítségével a dunakiliti fenékküszöbhez kapcsolódóan. Javaslatot kell tenni a vízszintmagasságra, a mellékágaknak a Duna medrével való összekapcsolása helyére és a megvalósítás módjára.

I.3. AZ ÁRVIZEK ELLENI VÉDELEM

A magyar javaslat fontos részét képezi az a megállapítás [3-A-I.1.3], hogy „a régi Duna elsődleges feladatává az árvizek és a jég levezetése, továbbá a folyamatos kis- és sporthajózás.”

A Szlovák Fél javasolja [3-A-I/1.2.2-8], **hogy közösen kerüljön meghatározásra, milyen nagyságú árvízi vízhozamokra kell fenntartani a Duna régi medrét.** A vízlépcső 1000 éves vizet képes levezetni. (Bécsben 1501-ben fordult elő a 15.000 m³/sec. körüli vízhozam). A Szlovák fél véleménye szerint **a Duna régi medrét 10.600 m³/sec. vízhozam levezetésére kell képessé tenni.** (A valóságban ez a Pozsonynál mért százéves dunai vízhozamnál nagyobb vízmennyiség levezetését jelenti.) A Szlovák Tudományos akadémia legújabb kutatásai szerint, valamint az európai árvízi tapasztalatok alapján még ennél is nagyobb vízhozammal kell számolni.

A Szlovák fél javasolja annak a közös meghatározását is, hogy milyen hajózásra kell alkalmassá tenni a régi medret, illetve az ehhez szükséges paramétereket és a megvalósítás feltételeit.

I.3.A. Feladatok meghatározása a szakértői csoport számára

Meg kell határozni, milyen árvízi vízhozam levezetésére kell lépassé tenni a régi Duna medret. Meg kell határozni az árvízi vízhozam levezetésével összefüggő intézkedéseket. A Dunacsúny-Dunakiliti és Szap közötti Duna-szakasz hajózási viszonyainak meghatározása.

Meg kell vizsgálni továbbá:

- a meghatározott árvízi vízhozamok és jég levezetését,
- a védőtöltések megerősítését,
- a kis- sport- és technikai jellegű hajózással, valamint az esetleges szükséghajózással összefüggő javaslatokat,
- a Dunakiliti Duzzasztógátnak a régi Duna meder közös üzemeltetési rendjébe való bekapcsolása műszaki feltételeit,
- a Dunacsúnyi Vízlépcsőnek a Bősi Vízlépcső műtárgyai közös üzemeltetési rendjébe való besorolása műszaki feltételeit,
- a mellékágrendszerek és a Bősi Vízlépcső műtárgyai közötti viszony, a mellékágrendszereknek a Bősi Vízlépcső műtárgyrendszerébe való besorolása, vagy az abból való kihagyás okainak a meghatározása.

II. A NAGYMAROSI VIZLÉPCSŐ TÉRSÉGE

II.1 Javasolt feladatok

A Magyar Fél által „A Duna (Rajka) - Szap - Budapest szakasza duzzasztás nélküli rendezésének hosszú távú (50 év) koncepciója“ tervjavaslat kidolgozásának **egyetlen célja** a nemzetközi hajóút biztosítása a Szap - Budapest közötti szakaszon, azoknak az akadályoknak az eltávolítása, amelyek jelenleg a létező hajóút nyomvonalában találhatók [3-C-I-2-1].

Az anyagban kifogásolható, hogy a **Dunának ezzel a szakaszával tudatosan nem az 1977. évi Szerződésben foglaltak szerint foglalkozik (lásd pl. a [C-I], [3-C-I] címetek), az összehasonlításoknál nem veszi figyelembe azokat az eredményeket, amelyeket az 1977. évi Szerződés szerint munkák elvégzése esetén születnének.**

Az előterjesztett anyag a Nagymarosi Vízlépcsőre vonatkozó részben nem foglalkozik a Duna vízszintje emelésével, csupán a további vízszint csökkentés mérséklésével, ami ökológiai szempontból meglepő.

A Magyar Fél véleménye szerint a **Szap alatti folyószakasz** (Szap-Gönyü közötti szakasz) rendezésének célja a meder alakulásának hosszú időszakokra történő stabilizálása **a teljes keresztaszvályban, megfelelő védelemmel, pl. gabionok segítségével.**

A Gönyü és Szap közötti szakaszon a Duna mederszervénye homokos kavicszórással lenne kialakítva. A hajóút nyomvonalán az egész mederszervényt 30 cm vastag RENO paplanokkal (gabionok) burkolnák, illetve más hasonló műszaki megoldások alkalmazásával szilárdítanák meg. Más helyeken a kőszórás vastagsága elérné a 60 centimétert. Ezekről a megoldásokról azt várják, hogy egy ilyen műszaki beavatkozás 900 méter hosszúságban fogja garantálni a megfelelő nemzetközi hajóutat és az ilyen szabályozott szakasz fölött mintegy 5 km hosszan emeli meg a vízszintet.

A Magyar Fél említést tesz arról, hogy a hajóút mélyítése nehézségekbe ütközik akkor, ha sziklás a Duna meder alja.

Az anyagban említés történik arról, hogy **az ilyen beavatkozás csak akkor kompenzálja az általános vízszint csökkenést a Gönyü és Szob közötti Duna szakaszon, ha az érintett 84 km hosszú folyószakaszon (1790-1706) rövid időn belül átlagosan minden negyedik kilométeren alkalmazzák ezt a megoldást.**

II. 2. A természeti környezetre gyakorolt hatás

Előjáróban a természeti környezetre gyakorolt hatások elemzéséhez: A Magyar Fél által előterjesztett anyagok szerint **a munka célkitűzésének posztulátuma [3-C-II-3], hogy „...olyan részmunkák készüljenek, amelyek alapján a magyar küldöttség (és a közvélemény) a koncepció szintjén dönthet arról, hogy alsó duzzasztás (Pilismarót, Nagymaros felépítésének elmaradása) nélkül is, hosszú távon**

- **fenntartható a nemzetközi követelményeket kielégítő hajóút,**
- **és megvalósíthatók a természeti környezet állapot javításának alapvető céljai.“**

Ez azt jelenti, hogy az előterjesztett magyar anyag célzatosan készült, mivel nem foglalkozik, illetve elvi alapon veti el az 1977. Évi Szerződés, valamint a Közös Egyezményes Terv szerint megvalósítható megoldással való összehasonlítást.

Ezen kívül ettől a jelentéstől a Magyar Fél a következő válaszok kidolgozását várta el [3-C-II-4]:

- **az alsó vízlépcső nélküli koncepció a természet milyen állapotához vezethet** (az ökológiai szempontból legfontosabb és legérzékenyebb hatások),
- **milyen alapvető intézkedések szükségesek a táj rehabilitációja szempontjából és a természeti környezet kedvező állapotának fenntartásához, eléréséhez ?**

Ezt az elvárást a magyar anyag nem teljesíti. Nem került meghatározásra az az állapot, amely a javasolt szabályozások kiépítése után áll elő és nem került meghatározásra semmiféle olyan kritérium, amely alapján elérhető lenne az ilyen állapot. Hasonlóképpen nem kerültek megállapításra azok az intézkedések, amelyeket a szabályozási munkák idején kellene betartani. Említés sem történik természeti környezet - amelyet gyakran mint lepusztultat határoznak meg (a lepusztultságnak semmi köze a BNV-ről szóló 1977. évi szerződés szerinti tervezéséhez és megépítéséhez) - tényleges rehabilitációjáról. Azt a megállapítást, hogy nem szabad kőolaj eredetű anyagokkal szennyezett vizet kiengedni a folyóba, nem lehet rehabilitációnak nevezni, mivel az alapvető higiéniai kötelesség, aminek már régen teljesülnie kellett volna, s az 1977. évi Szerződés betartása esetén már régen, maradéktalanul teljesült is volna.

Szintén fontos a magyar tanulmányban a cél meghatározása, amelyet a Szlovák Fél számára átadott „A környezetelemzés céljai és eszközei” című rész szó szerint a következőképpen határozza meg: „**a jelen tanulmány célja - a megbízó elvárásainak megfelelően - tehát az, hogy egy hosszú távra, azaz 50 éves időszakra készítse el a folyószabályozás alsó duzzasztás nélküli műszaki koncepcióját, az ezek adataira és becsléseire épülő, a megbízó által meghatározott kérdések koncepcionális megválaszolása érdekében nyújtson környezeti elemzést a rendelkezésre álló keretek által meghatározott korlátokon belül.**” Ebben a meghatározásban már nem található meg a címben meghatározott cél, azaz a környezetre gyakorolt hatás megállapítása. **A jelentésben említett biológiai megfigyelések egyetlen eredménye sem célozza meg, hogy megkísérelje előre jelezni a feltételezett műszaki beavatkozásoknak az élővilágra gyakorolt esetleges hatásai előrejelzését.**

A tanulmány kidolgozói meghatározzák [3-C-II-1.4.2-1], hogy a „**terület természeti környezet és a folyószakasz ökológiai értékei a mellékágakon és a szigeteken kerülnek összpontosításra**”. A Szlovák fél véleménye szerint ennek nem lenne szabad azt jelenteni, hogy **ilyen értékek nem találhatók magában a Duna medrében, illetve azt, hogy ökológiai szempontból nem kellene figyelmet fordítani a Duna medrére.** A Szlovák Fél nem ért egyet azzal, hogy ezen a szakaszon a Duna meder „a Megbízó elvárásainak megfelelően” nem az ökológiai alapelvek szerint kerül rehabilitálásra. Ezért annak a nézetnek az irányába hajlik, hogy **az 1977. évi Szerződés alapján alapvetően jobban elérhetőek lennének a természeti környezet és a Duna, mint folyó védelmének céljai, mint a Magyar Fél által most előterjesztett javaslat segítségével.**

A Magyar Fél tanulmányából hiányzik az 1977. évi Szerződés értelmében tervezett megoldás és az új javaslatok összehasonlító elemzése, s annak célja csupán az, hogy igazolja, az 1977. évi Szerződés szerinti megoldáson kívül létezik egy másik, 50 évre szóló megoldás is. A Magyar Fél nem bizonyította és nem is igyekezett bebizonyítani a szlovák szakemberek előtt, hogy javaslata ökológiai és más szempontokból is jobb, mint az 1977. évi Szerződés szerinti megoldás.

Az ökológiai alapelvekről folytatott további tárgyalások szempontjából fontos az Ökológiai célállapot című rész [3-C-II-1.6-1]-től a [3-C-II-1.6-7]-ig, ahol szó szerint ez olvasható:

- „nem lehet cél az un. „eredeti állapot“ visszaállítása, mert változott a vízgyűjtő terület, az éghajlat, a hordalékviszonyok, továbbá megváltoztak a folyammal szemben támasztott igények és elvárások“,
- **„nem áll rendelkezésre részletesebb ökológiai koncepció a célállapot meghatározásához“,**
- „az elérendő ökológiai célállapot az egyes mellékágak és szigetek esetében eltérő:
 - az öregedés és a környezet-pusztulás eltérő stádiumai miatt,
 - a környező települések lakosságának és az országos érdekek eltérése miatt“
- „az általánosan elérendő ökológiai cél, hogy a folyószakasz biodiverzitása az elérhető legnagyobb mértékben növekedjen, hogy kerüljenek megőrzésre a Duna szakasz meglévő táji, környezeti értékei, hogy amennyiben az fizikailag megvalósítható, a komplex rendezés szempontjait is figyelembe véve azok rehabilitálhatók legyenek“.

A tanulmány tehát azt állítja, hogy **megváltoztak egyes tényezők**, mint az éghajlat, a hordalékviszonyok, valamint a folyóval összefüggő igények, stb. Ezeket a változásokat azonban nem határozza meg és nagyságrendjüket sem ismerteti. Ez azt igazolja, hogy **magyar oldalon nem áll rendelkezésre részletesebb ökológiai koncepció a célállapot meghatározására**. Igazolja, hogy a Szap és Budapest közötti szakaszon **lepusztult a környezet** (amely pusztulás azonban nem függ össze az 1977. évi Szerződés szerinti vízlépcsőrendszerrel). Rámutat a **polgárok érdekei és az országos érdekek közötti eltérésre**. Meghatározza, hogy a **lehető legnagyobb biodiverzitás biztosítása és a létező (lepusztult?) táji értékek megőrzése az ökológiai cél**. A Magyar Fél kimondja, hogy az eredeti visszaállítása, tehát a korábbi, ökológiailag elfogadható állapot létrehozása, **nem szerepelhet célként**. Mivel olyan anyagokat kellett elkészíteni, „amelyek alapján a magyar küldöttség (és a közvélemény) a koncepció szintjén fog dönteni arról, hogy az alsó duzzasztás elmaradása esetén (Pilismarót, Nagymaros) hosszú távon lehetséges a természeti környezet állapotának javítására kitűzött célok megvalósítása“, a Dunacsúny és Szap közötti szakasztól eltérően az anyag, **nem tűzi ki célként a Duna lesüllyedt vízszintjének megemelését**. Az „alsó duzzasztás“ hosszú távú elhagyása úgy is értelmezhető, hogy **a Magyar Fél ideiglenesen nem építi meg az alsó vízlépcsőt**. Végezetül az előterjesztett anyagok alapján úgy tűnik, hogy a Magyar Félnek nem csak „**az eredeti állapot visszaállítása (a Dunacsúny és Szap közötti Duna szakasztól eltérően)**“ nem áll érdekében, de a Duna medrének ezen a Szap alatti hosszú szakaszán a reális, ökológiailag legalább elfogadható megoldás elérése sem.

Ami a biodiverzitást illeti, a magyar szakembereknek első sorban azt kellene **meghatározniuk, hogy milyen biodiverzitást és milyen élőhelyek** létrehozását akarják támogatni és segíteni, mivel számos a szövegben említett „lepusztult terület“ összességében ma magasabb statisztikai biodiverzitással rendelkezik, mint azok a területek, amelyeket a magyar részről javasolt kotrással és szabályozással létre akarnak hozni.

Az egész szöveg sok bizarr megállapítást tartalmaz. Példaként csak néhányat említünk:

[3-C-II-10.1 és 2] „**A helyszíni bejárásra csak a két nyári hónapon át került sor, s ezért az elemzésben számos tavaszi faj nem szerepel, illetve a fajok tényleges gazdagsága mintegy két- háromszor nagyobb.**

Ilyen adatok alapján dolgozzák ki az 50 évre szóló prognózist? Ezt megelőzően milyen adatok alapján készítette el a Magyar Fél a hágai Nemzetközi Bírósághoz benyújtott beadványát? Milyen adatok alapján beszélt ökológiai szükséghelyzetről? Miért nem használta fel a Magyar Fél a meglévő régebbi adatokat? Léteznek-e egyáltalán ilyen adatok? A Magyar Fél ezekről miért nem tett említést?

A [3. sz. táblázatban] felsorolt **madarak jegyzéke például csak a felét teszi ki a közös szlovák-magyar Duna szakasz szlovák oldalán ismert fajoknak** [3-C-II-9.4-7]. Az a megállapítás, hogy a táblázatban ismertetett 108 fajt két évtized alatt azonosították, nagyon felszínes kutatásra vall.

[3-C-II-9.1.2-13] „**Ennek a munkának nem faladata a térségben élő több ezer faj felsorolása. Erre egyébként is csak a specialisták lennének képesek.**”

Ezek a példák felvetik azt a kérdést, hogy mennyire felelősségteljesen készítették elő az olyan fontos döntéseket - hogy teljesíteni kell-e és hogyan egy nemzetközi szerződést - megalapozó háttéranyagokat.

Nyilvánvaló, hogy a **tanulmány szerzői** csaknem általános törekvésének: a **mellékágak átfolyóvá tételének a megvalósítása a halak, a vízi puhatestűek, a higrofil és vízi ízelt lábúak, valamint más gerinctelen élőlények diverzitásának a csökkenését eredményezné.** Paradoxonnak tekinthető, hogy a tanulmány - amely több alkalommal is proklamálja, hogy a mellékágakat sporthorgászat céljából kell hasznosítani - tulajdonképpen több olyan **fitofil hajfaj, mint a csuka és a ponty ívó helyeinek, a kisebb és a fiatalabb halak pihenőhelyeinek és élelembázisának a megsemmisítését javasolja.** Hasonló ellentmondás található abban is, hogy a mellékágakat a madarak fontos vadászterületeinek nevezi, miközben az öregedő, a nem teljesen átfolyó mellékágakban nagyobb az élelemkínálat.

A Magyar Fél valójában **érveket keres az „alsó duzzasztás” ellen.** Csak néhány kiválasztott példát sorolunk fel és világosítunk meg:

A Szlovák fél számára nyugtalanító, hogy a **többé-kevésbé spontán módon keletkezett kavicsos, fővényes és agyagos, vegetáció nélküli partok meglétét a tanulmány sehol sem emeli ki pozitív módon, illetve azokat többnyire kereskedelmi hasznosításra jelöli ki.** Miközben ezek a területek egy sor speciális part mentén élő (ripikol), vagy elnyomott rovarfaj fontos élőhelyét jelentik és fontos tájképző elemet képeznek, összehasonlítva a hajózási útvonal biztosítása miatt megerősített partokkal. A természetes partok, a kavicsos és fővényes padok keletkezésének pedig a vízszint ingadozás az előfeltétele.

A szerzők megállapítják, hogy a **Bösi Erőmű üzemeltetése által előidézett vízszintingadozás károsítja a partokon megtelepedett pionír közösségeket és bokros füzeket. De ezek a közösségek éppen azért jöttek létre a partokon, mivel itt az utódlást az ismétlődő zavaró körülmények**

(diszturbanica) fékezik az utódlást. Ez tulajdonképpen az előfeltétele hosszan tartó és ismétlődő létezésüknek, hiszen már 1992 óta áll fenn ez az állapot. Az utódlás folytatását tulajdonképpen a Duna vízszintjének ingadozása akadályozza. **Éppen ezért léteznek ott ezek a közösségek, amelyeket a Magyar Fél veszélyeztetettnek jelöl meg.**

A [3-C-II.1-1], továbbá a [3-C-II.1.2-2] bekezdésben a mellékágak öregedésének és elszigetelésének folyamatai vannak leírva. Nyilvánvaló, hogy a **Magyar Fél fő oknak a Duna meder és a vízszint süllyedését tekinti, ugyanakkor viszont elvből ellenzi a duzzasztást, természetesen a kormány döntésének megfelelően csak a Szap község alatti szakaszon.**

A [3-C-II.1.2-2] bekezdésben ráadásul az olvasható, hogy „...elmondható, miszerint a főmeder és a mellékágak kapcsolatának romlása egy olyan természetes folyamat, amelyet csak meggyorsít a folyómederben a vízszint csökkenése“. Tehát **a nem kívánatos vízszint csökkenés, amelyhez az állandó kavicskotrás is hozzájárul, a magyar ökológusok számára ugyan gyors, de „természetes folyamattá“ válik.** Éppen a Nagymarosi Vízlépcsőtől kezdődő duzzasztásnak lenne az a következménye, hogy a kotrás és a mederburkolás, valamint más, a Magyar Fél által javasolt szabályozási munkák nélkül is biztosítható legyen a megfelelő hajóút. Ez előnyös lenne a meglévő dunai mellékágak és a környező élőhelyek számára is.

Elevenítsük fel, hogy az akadályok felszámolása [3-C-I-5.1], a vízszintcsökkenés mérséklése [3-C-I-5.2], a nemzetközi hajóút biztosítása [3-C-I-5.3], a karbantartás [3-C-I-5.4] **összköltsége** 50 év alatt, a Magyar Fél által összeállított táblázat [3-C-I-5.5.2-1] szerint, 1999. évi árakon számolva **136.689,3** millió forintot tenne ki. (Az érintett folyamszakaszon naponta áthaladó hajókra számolva ez hány forintot jelent?) Ezek a költségek feleslegessé válnának, ha pl. egy vízlépcső felépítésével duzzasztanák a folyó vízszintjét, s a vízlépcső az energia előállításával még pénzt is keresne. Az előbb említett ráfordítások elegendőek lennének a Nagymarosi Vízlépcső felépítésére is, amely a hajózás problémáinak megoldásán túl a Közös Egyezményes Terv szerinti folyamatos üzemelés mellett 1040 GWh/év villamos energiát is termelne, a magyar anyagok szerint 6,68Ft/kWh árban. Ezen kívül további hasznai is lennének az Ipoly alsó szakaszán, továbbá a Vág folyón, amely esetében megteremténé a belvízi hajóútvonalakhoz történő csatlakozását.

A javasolt munkák ütemezését illetően az esetek többségében **ellentét áll fenn az ökológusok és a lakosság elvárásai között**, továbbá ellentét van a javasolt terület-felhasználás és a természetvédelem között. Nem került meghatározásra, miben áll fenn a különbség a lakosság igényei és a természetvédelem között. Nincsenek meghatározva a természetvédelem követelményei. **(Hiányzik azoknak a céloknak a meghatározása, amelyeket el kellene érni, illetve az, hogy milyen módon fogják ellenőrizni teljesítésüket.** Nincsenek meghatározva a lakossági elképzelések sem.) Az esetek többségében **a rehabilitációs koncepciókban alapvető módszerként a kotrást, a part- és mederburkolást javasolják.**

A [3-C-II-4-6.1-4] bekezdésben az olvasható, hogy „...ez a folyószakasz **legszenyezettebb mellékága és az EU környezet-tisztítási (rehabilitációs) programjainak ideális terepe**“. Ebben a mellékágban az 1977. évi Szerződés, valamint a Közös Egyezményes Terv értelmében a Magyar Fél kötelezettsége volt a nemzeti beruházás részeként a jó vízminőség biztosítása.

A [3-C-II-4-6.1-7] bekezdésben az olvasható, hogy „...**meg kell állítani a szőnyi olajfinomítóból befolyó, kőolajjal szennyezett vizek romboló hatását**“. Valami hasonló feladat valósult meg Szlovákiában a SLOVNAFT vonatkozásában még a Bősi Vizerőmű üzembe helyezése előtt. A Szlovák Fél a Duna teljes jobb parti részén, valamint Pozsony területén megoldotta a szennyvizek tisztítását. A nemzeti beruházások keretében ez a Magyar Félnek is kötelessége lett volna.

A természeti környezetre gyakorolt hatásokkal foglalkozó tanulmány [C.II] nem kapcsolódik a [C.I]-ben ismertetett műszaki koncepcióhoz, nem értékeli azt és nem választja ki az abban található legjobb műszaki megoldást. Mind a két rész (tehát a [C.II] és a [C.I] megkerüli annak a megállapítását, hogy a kis- és közepes vízhozamok esetén ökológiai, természeti és hajózási szempontból meg kell emelni a Duna vízszintjét. Ugyanakkor megelégednek az olyan típusú megállapításokkal, hogy a jövőben bizonyos mértékig (pl. 30-40 centiméterre) fogják mérsékelni a vízszint csökkenését [3-C-I/3.2-21]. „Az előzetes lokális környezeti hatáselemzés...” [3-C.II] valójában nem keresi a legjobb megoldást és a Szap alatti Duna-szakaszon kizár bármiféle duzzasztást. Ez az anyag [3-C-II] nem hasonlítja össze a [3-C-I]-ben javasolt megoldásokat az 1977. Évi Szerződés szerinti megoldással.

A Magyar Fél saját viselkedésének indoklásában az „ökológiai szükséghelyzetből“ indult ki. Az előterjesztett anyagokból nyilvánvaló, hogy ez a múltban sem lehetett és ma sem lehet érv a Nagymarosi Vízlépcső felépítésével szemben. A magyar anyag nem is próbálkozik azzal, hogy ökológiailag megindokolja, szerződéses kötelezettsége ellenére miért nem lehetséges a Nagymarosi Vízlépcső felépítése.

A magyar kormányküldöttség által 1999-ben előterjesztett anyag, amely foglalkozik a Duna nagymarosi szakaszának ökológiai vonatkozásaival, megerősíti azt a kétséget, hogy a Magyar Fél rendelkezésére álltak-e egyáltalán valódi, ökológiai szakmai anyagok akkor, amikor 1989-ben ökológiai okokra hivatkozva döntött a projekt munkálatainak megszakításáról, amikor 1992-ben elhatározta az 1977. évi Szerződés felmondását, vagy amikor összeállította a Nemzetközi Bíróság elé terjesztett anyagokat.

II. 2. A. Feladatok meghatározása a szakértői csoport számára

A Nagymarosi Vízlépcső szakaszára a Közös Egyezményes Terv és a Magyar Fél által benyújtott javaslatok közötti ökológiai szempontú összehasonlítás kidolgozása. Egy ilyen anyagnak a magyar és a szlovák kormányküldöttségek részéről történt megtárgyalása nélkül a Szlovák fél nem tud a priori egyet érteni azzal, hogy ne épüljön meg a nagymarosi Vízlépcső.

II. 3. A DUNAI HAJÓZÁS

A dunai hajózást a Duna hajózási rendjére vonatkozó Egyezmény szabályozza (Belgrád, 1948; a továbbiakban csak Egyezmény). Az Egyezményt azzal a céllal hozták létre, hogy a Duna-menti államok érdekeivel és szuverén jogaival összhangban biztosítsa a szabad hajózást a Dunán. A szerződés részes felei egybehangzóan elismerik, hogy általános érdek a Duna

hajózhatóságának fenntartása és az ezzel a céllal kapcsolatos munkák messze meghaladják azt, ami a part menti államoktól racionálisan elvárható.

A hajóút alapvető paramétereit és a hajózhatóság fenntartásának feltételeit az Egyezmény alábbi cikkei határozzák meg:

- 3. cikk - a nemzeti Duna-szakasz hajózható állapotban való fenntartása a tagállam részéről,
- 4. cikk - az ilyen munkák elvégzésének feltételei abban az esetben, ha azokat az állam, amely az adott Duna-szakaszon illetékes, maga nem tudja elvégezni,
- 39. cikk - az ilyen munkák elvégzése kétoldalú megállapodás alapján azokon a szakaszokon, ahol a Duna két részes állam határát képezi,
- II. sz. melléklet - a Bős - Gönyü szakaszon (az 1821 fkm-től az 1791 fkm-ig) a normális hajózási feltételeket biztosító munkák elvégzésének a módja.

Az Egyezmény alapján alakult meg 1949-ben kormányközi szervezetként a **Duna Bizottság** (a továbbiakban csak „DB”).

A DB a Duna Pozsony és Párkány közötti, a szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság közötti közös szakaszát a hajózhatóság szempontjából nem stabilként határozta meg. Ezen a szakaszon jelentősen csökken a folyó hosszanti esése (40 cm/km-ről 9 cm/km-re), ami eróziót és hordalék lerakódást okoz (a felső szakaszon kavics, az alsó szakaszon fövenyes hordalék lerakását), amely hordalékok a mederben a vízmélységet és a hajóút szélességét csökkentő mozgó hordalépadokat és gázlókat képeznek.

A DB legutóbbi, a hajóút paramétereivel összefüggő ajánlását 1988-ban fogadta el, amelynek 4.1.4. sz. pontja leszögezi: „A Bécs és Braila közötti szakaszon (1920,3 fkm - 170,0 fkm) a legkisebb hajóút mélység nem lehet kevesebb, mint 25 dm, a duzzasztott szakaszokon (a tározókban) pedig nem lehet kevesebb, mint 35 dm“. A 4.2.5 és a 4.2.6 pontok a következőket tartalmazzák: „A Dévény-Gönyü közötti szakaszon (1880,2fkm - 1791,0 fkm) a hajóút szélessége a folyó szabad folyású szakaszain nem lehet kevesebb 150 méternél, a sziklás aljzatú részeken 100 méternél, a könnyen elmosható mederaljzatú gázlóknál 120 méternél, a duzzasztott folyószakaszokon pedig 180 méternél. Ez utóbbi szakaszokon a kanyarokban a hajóút szélességét 200 méterre kell növelni.“

A 4.3.6. pont a következőket tartalmazza: „A Dévény- Sulina közötti szakaszon (1880,26 fkm - 0,00 fkm) a kanyarok legkisebb sugara nem lehet 750 méternél kevesebb.“

Komárom és Párkány alatt, pl. az 1734,0 fkm-nél viszont zátonyok találhatók, sziklaküszöbökkel és gázlókkal. A Vaskapu I. és II. vízlépcsők felépítése után ez a Duna-szakasz vált a nemzetközi hajózás legnagyobb akadályává, s a Duna Bizottság javasolta a hajózási feltételeknek a IV. kategóriájú európai vízi utak szintjére történő javítását (a vízi utakra ekkor érvényes paraméterek szerint ez 35 dm-es vízmélységet és 180 méteres hajóút szélességet jelentett). A nemzetközi jelentőségű belvízi utakra vonatkozó Európai Egyezményekhez (AGN Egyezmény) kapcsolódva - amelyhez a Szlovák Köztársaság a közlekedési miniszterek 1997-ben Helsinkiben megrendezett Páneurópai Konferenciáján csatlakozott, s amely egyezményt 1998. február 2-án ratifikált; a Magyar Köztársaság pedig 1997. október 22-én ratifikálta ezt az egyezményt - a Duna Bizottság a következőképpen sorolta osztályba a dunai vízi út egyes szakaszait:

Kelheim - Regensburg szakasz
Regensburg - Bécs szakasz

V. b. osztály,
VI. b. osztály,

Bécs - Belgrád szakasz
Belgrád - Sulina szakasz

VI. c. osztály,
VII. osztály,

mivel ezen a közös szlovák-magyar Duna-szakaszon jelenleg az év nagyobb részében a hajóút mélysége csak 1,2 - 2,0 méter. Feltételezték, hogy ezeknek a hajózási akadályoknak az eltávolítása sürgető lesz a Rajna-Majna-Duna hajózási kapcsolat megteremtése után (2000. szeptember). Ezt a javaslatot mindkét állam (az egykori Csehszlovákia és Magyarország) elfogadta és kötelezettséget vállalt az ajánlás megvalósítására.

Az ENSZ EGB alpmunkacsoportjának 30. sz. határozata és jelenleg már az AGN Egyezmény is a fent említett víziút-osztályok számára az alábbi hajószerelevény-méreteket határozza meg:

V. b.:	VH + 1U + 1U	(11,4 x 172 - 185 m)
VI. b.:	VH + 2U + 2U	(22,8 x 185 - 192 m)
VI.c.:	VH + 3U + 3U	(33 - 34,2 x 195 - 200 m), illetve
	VH + 2U + 2U + 2U	(22,8 x 270 - 280 m)
VII.:	VH + 3U + 3U + 3U	(33 - 34,2 x 285 m)

(VH = vontatóhajó, U = uszály)

A Duna Bizottság műszaki kérdésekkel foglalkozó szakembereinek 1997. December 2-6-án sorra került tanácskozásáról szóló Jegyzőkönyvben az olvasható, hogy „A dunai víziút állapotáról és a gátakról szóló információ szerint az 1995. április 1-e és 1996. március 31-e közötti időszakban a folyó ausztriai szakaszán 85 napon, a szlovák-magyar szakaszon 166 napon, a magyar szakaszon 109 napon, a jugoszláv-román szakaszon 47 napon, a román-bolgár szakaszon 91 napon, a román szakaszon 112 napon jegyezték fel 25 dm-nél kisebb vízmélységeket. A folyó tengeri szakaszán 125 napig volt 24 lábnál kisebb a hajózási mélység. Ez azt bizonyítja, hogy ez alatt az időszak alatt nem voltak biztosítottak a javasolt paraméterek.”

Mindez arra utal, hogy az Alapvető munkák tervének a **dunai duzzasztógátak** továbbépítéséről szóló részében előirányzott intézkedések **megvalósítása nélkül** a Duna-menti országoknak a Duna szabad (nem szabályozott) folyószakaszain **nem sikerült biztosítani még a 25 dm-es hajózási vízmélységet sem**. Ezt igazolja a DELFT Hydraulics vezetése alatt különböző magyar intézmények részvételével a **magyar kormány megrendelésére kidolgozott** „Towards sustainable development and safe navigation on the Hungarian Danube“ (1993-1996) tanulmány is.

1997 április 15-én a Duna Bizottság LV. plenáris ülésén a Magyar Köztársaság képviselője, Misur György nagykövet bejelentette: „A VII. sz. vízi út és ennek az európai közlekedési folyosónak a feladatával összhangban a magyar kormány rendeletet hozott a hajózási feltételek javítására a Duna Szap (Palkovicovo) és Budapest közötti szakaszán. Ennek a határozatnak a célja a 25 dm-es merülésű hajók közlekedéséhez szükséges, az ENSZ EGB osztályozása szerinti VI.b. osztálynak megfelelő hajóút-paraméterek biztosítása.” A Magyar Félnek ez a bejelentése nem állt összhangban az Egyezmény 39. cikkében foglaltakkal, amely a Duna államhatárt képező szakaszain végzendő munkák és ezek költségei megosztása esetére úgy rendelkezik, hogy ezeket „az illetékes határ menti államok megegyezés alapján rendezik”. **A Szlovák fél sohasem értett egyet az vízi út besorolásának a VI.b. osztályúra történő leszállításával, azzal, hogy ezen a szakaszon romoljanak a hajózási feltételek.** Ezért óvást emelt a bejelentés ellen.

Ennek a kérdésnek a műszaki csoport ülésén való megtárgyalásakor a szlovák küldöttség kérte, hogy a jegyzőkönyvbe foglalják bele a következő nyilatkozatot: „A Duna Bizottság LIII. Ülésének 1995. április 12-én elfogadott határozata a Bécs-Belgrád közötti Duna-szakaszt a VI.c. osztályba sorolta. A vízi út besorolásának VI.c-ről VI.b-re történő leszállítása azzal a következménnyel fog járni, hogy csökkenteni kell az ezen a folyószakaszon közlekedő hajószerelvények méreteit (szélesség, uszályok száma, a szerelvények terhelhetősége).”

A Duna Bizottság hidrotechnikai szakértőinek 53. ülésén elfogadott határozat (DK/SES 53/33) 2. pontja leszögezi: „Jóvá kell hagyni a műszaki szakértők értekezlete által előterjesztett javaslatot a Dunának az ENSZ EGB új rendszere szerinti osztályba sorolásáról:

1) Kelheim - Regensburg	V.b.
2) Regensburg - Bécs	VI.b
3) Bécs - Belgrád	VI.c
4) Belgrád Sulina	VII. “

A vízi útnak a Magyar Fél részéről történt egyoldalú átminősítése, alacsonyabb osztálya való sorolása ezen a következő dokumentumok megsértését jelentené:

- az Egyezmény 39. cikke (Szlovákia és Magyarország között nem született megállapodás, vagy egyetértés a Duna közös szakaszán lévő vízi út besorolásának megváltoztatásáról),
- a Duna Bizottság LIII. Ülésének a Duna-szakaszok osztályba sorolására vonatkozó határozatai,
- azok a tervezett és elvégzett munkák, amelyeket a következők határoztak meg:
 - a vízi út javasolt paramétereinek elérésére kidolgozott Alapvető munkák terve, a hidrotechnikai és egyéb, a Dunán 1971-1980. és 1981-1991. években megvalósítandó munkák tervei,
 - **a Duna-menti országok és folyamigazgatóságok tervei, javaslatai, amelyek a vízi út javasolt paramétereinek elérésével, a Dunán az 1991-2000. években létesítendő hidrotechnikai és az egyéb létesítmények Alapvető munkák tervének összeállítására irányultak.**

Ez annak a Dunán létesítendő egységes vízlépcsőrendszer megteremtését célzó koncepciónak a meghiúsítását, illetve megcsonkítását jelentené, amely a legkedvezőbb paraméterek segítségével biztosítaná a hajózás biztonságának a javítását, lehetővé tenné a kapcsolat megteremtését a Fekete tenger, valamint az Északi- és a Balti tengerek között, s egyúttal a rajnai vízgyűjtőn és a Dunán keresztül összeköttetést létesítne a nyugat-európai vízi utak és Közép-kelet Európa között.

A hajózási szűkületek (torkok) kialakítása lehetetlenné tenné nagyobb hajószerelvények közlekedését Pozsonyból és Pozsonyba (amit egyébként a Bősi Vízlépcső lehetővé tesz), illetve a Komáromból és Komáromba. A hajószerelvények méreteinek csökkentése 6 uszályról négyre a szerelvények terhelhetőségét a lehetséges kihasználhatóság 66%-ra csökkentené, illetve a hajószerelvények 9 uszályról 4-re való csökkentése azok lehetséges teherszállító kapacitásának 44%-os kihasználását jelentené, az ilyen intézkedések gazdasági veszteségeivel együtt.

A közös szlovák-magyar Duna-szakasz hajózási viszonyaival a Határvízi Bizottság (a továbbiakban csak HVB) is foglalkozik. A szlovák-magyar HVB 1997. Június 17-19-én,

Krpácovóban megtartott LVIII. Ülésén a hajózással összefüggő kérdések megtárgyalásakor tudomásul vette és megállapította, hogy:

- **a Duna közös szakaszán, a Szap - Szob közötti szakaszon a mederváltozások és a meg nem valósított szabályozási munkák következményeként a hajózási viszonyok 1996-ban az alacsony vízállás melletti kedvező vízjárás ellenére tovább romlottak,**
- **a Duna gázlós szakaszain Szap és Szob között nincsenek biztosítva a Duna Bizottság ajánlásai szerinti hajóút paraméterek (mélység, szélesség, hajút íveinek sugara).**

Az AGN Egyezményt a Magyar Köztársaság közlekedési minisztere is aláírta. A Vág folyón készülő vízi út a fő szárazföldi vízi utakról szóló európai egyezmény szerint E 581-es megjelöléssel az Odera folyóval kialakítható kapcsolat kilátásával a nemzetközi jelentőségű belföldi vízi utak közé került besorolásra. Az AGN Egyezmény aláírásával kötelezettséget vállaltunk arra, hogy a Vágon a besorolásnak megfelelő úrszelvényű vízi utat hozunk létre a folyó Komárom és Szered közötti szakaszán, illetve az V.a. osztálynak megfelelő paraméterekkel a Szered-Zsolna közötti folyószakaszon.

Ezeket a paramétereket a Vág alsó szakaszán csak a Vág vízszintjének duzzasztásával, az Egyezményes Terv szerint megvalósított Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer alsó vízlépcsőjének a megvalósításával lehet elérni. Amennyiben a BNV alsó vízlépcsőjének a felépítése hiányában a Dunán nem kerül sor duzzasztásra, akkor a Vág alsó szakaszán nem lesz biztosítható az AGN besorolású vízi út, illetve csak korlátozott hajózást lehet biztosítani a vágkirályfai és a szelőcei duzzasztókból kiengedett vízhozamok segítségével.

A Vág folyón tervezett vízi útnak az európai integrált víziút-hálózattal történő összekapcsolása szempontjából nemzetközi jelentősége van a Balti tenger - Odera - Duna korridoroknak. A tervezet nemzetközi jelentőségét az adja meg, hogy az a közép-európai térségben a stratégiai észak-déli irányban helyezkedik el. a Dunával való kapcsolata lehetővé fogja tenni, hogy átrakodás nélkül szállítsanak dunai típusú hajókkal és hajószerelvényekkel a Vágról a Duna-Majna-Rajna csatornán keresztül a nyugat-európai európai kikötőkbe, továbbá a délkelet-európai és a közel-keleti országokba. Ez a DB ajánlása szerinti hajózás csak abban az esetben lesz lehetséges, ha a teljes terjedelemben megvalósul a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer.

A Vág folyó hajózhatóvá tételének I. szakasza (Komárom és Szered között) abból a feltételezésből indult ki, hogy megvalósul a Nagymarosi Vízlépcső, amelynek visszaduzzasztó hatása határozta volna meg a Vág vízszintjét Komárom és Gúta között. A Szlovák Köztársaság annak megfelelően végezte el a Vág és a Garam torkolatának szabályozását az árvízvédelmi berendezések kiépítésével egyetemben, hogy a Nagymarosi Vízlépcső feltételezett duzzasztott vízszintjét vette alapul.

A vízi közlekedés szempontjából **első sorban a Szap és a Szob közötti szakasz hajózási gondjára** kell megoldást találni a DB ajánlásai és az AGN Egyezmény által meghatározott víziút-paramétereknek megfelelően. A hajózási feltételek tartós javítása ezen a hajózási szempontból fontos Duna-szakaszon a hagyományos folyamszabályozási módszerek segítségével, azaz kotrással, gátak és sarkantyúk építésével, nem jelent végleges megoldást. Közgazdasági és biztonsági okokból sem lehet egyetérteni a hajóút szűkítésére, illetve a folyómeder kövekkel javasolt megszilárdítására előterjesztett magyar javaslattal. **A hajóút szűkítése növelné a folyó sodrásának sebességét, aminek következtében az árral szemben**

haladó hajóknak és hajószerelvényeknek nagyobb ellenállást kellene leküzdeniük. Ez csökkentené a sebességüket és növelné üzemanyag-fogyasztásukat. A meder aljának kőburkolattal való megszilárdítása megnövelné a hajók víz alatti részei megrongálódásának valószínűségét a kőburkolattal való érintkezéskor. A völgymentben haladó hajók és hajószerelvények sebessége viszont megnőne, ami veszélyhelyzeteket idézhetne elő az árral szemben haladó hajókkal, illetve hajószerelvényekkel történő találkozásokkor. A Duna kérdéses szakaszán egyedüli végleges megoldást a vízszint duzzasztása jelenthet, amit a nagymarosi, vagy más alsó vízlépcső segítségével lehet elérni.

II.3.A. Feladatok meghatározása a szakértői csoport számára

A közös szakértői csoport összehasonlítja „A Duna Szap - Budapest közötti szakasza duzzasztás nélküli rendezésének hosszú távú műszaki koncepciója” című magyar javaslatot és a Szerződés szerinti Nagymarosi Vízlépcső segítségével történő megoldást és ennek az összehasonlításnak az eredményét a kormányküldöttségek vezetői elé terjeszti.

Ezen kívül kidolgozza azokat az elveket, amelyeket tiszteletben kell tartani minden, a Duna Szap és Budapest közötti szakaszának műszaki megoldására tett elképzelés esetén. Mindenek előtt biztosítania kell:

- az árhullámok levezetését, a folyó menti területek árvízvédelmét, a Duna magas vízállásakor keletkező belvizek elvezetését (az 1965. évi árvíz éppen a Dunának ezen a szakaszán pusztította el a szlovák oldali területet),
- a jéglevezetését,
- a Közös Egyezményes Terv paraméterei, valamint a Duna Bizottság ajánlásai és a fő belföldi vízi utakról szóló Európai Egyezmény szerinti hajóutat,
- a hajózás üzemeltetési költségeinek állandóságát és tartósságát.

II. 4. ENERGIATERMELÉS

A Szlovák Köztársaság eddig egyetlen tárgyaláson sem erősítette meg, hogy lemondott volna a Nagymarosi Vízerőműben termelt villamos energiáról.

A magyar javaslat [3-2.1.3-2] - amikor a Dunakilitinél történő mederelzárás esetén keletkező nagyobb ürtartalmú tározó hasznosítását mérlegeli - elismeri a csúcsra járatás hasznosságát. Fontos tény, hogy a magyar fél az energetikai hasznok szempontjából elismeri a Bősi Vízerőmű csúcsra járatásának előnyét.

Amennyiben a Magyar Félnek arról a követeléséről kellene tárgyalnunk, hogy nem építi fel a Nagymarosi Vízlépcsőt [1-IV-4], akkor **meg kell határozni, miként kerülnek pótlásra azok a hasznok, amelyek a Szlovák Köztársaságot az 1977. évi Szerződés értelmében a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszerből megilletik.** Például úgy, hogy a Szlovák Köztársaság kiveszi a Bősi Vízlépcsőből származó energetikai hasznokat, illetve részben egyéb más módon. A Magyar Fél által az energia, a hasznok és a költségek elosztására tett javaslat nem tekinthető igazságosnak és jóhiszeműnek, mivel nemcsak a Nagymarosi Vízlépcsőn, hanem a Bősi Vízlépcsőn, az 1977. évi szerződés értelmében megtermelt energia mennyiségéből és minőségéből származó hasznokat - amelyeknek minőségi szempontból jóval magasabbaknak kellett volna lenniük - is teljesen elhallgatja. Ezt nem lehet egyszerűen a károk közé besorolni,

mivel ezekhez az elmaradt hasznokhoz a magyar javaslatot alapul véve a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer egész élettartama idején sem lehet majd hozzájutni.

Ennek a kérdésnek azonban egyszerű a megoldása. A Magyar Fél elutasítja a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer olyan terjedelemben történő megvalósítását, mint amire az 1977. évi Szerződésben kötelezettséget vállalt és amely a Közös Egyezményes Tervből következik. Ez az álláspontja ráadásul olyan következményekkel jár, hogy a Szlovák Fél annak ellenére sem kaphatja meg a szerződés szerinti hasznok reá eső részét, hogy az 1977. évi Szerződés és a KET által meghatározott összes munkát elvégezte, valamennyi műtárgyat felépítette, valamint üzembe helyezte a Bósi Vízlépcsőt. A Szlovák Fél kifejezheti egyetértését azzal a magyar javaslattal, hogy azok helyett a hasznok helyett, amelyek őt a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer egészéből megilletik ideiglenesen a Bósi Vízlépcsőből és egyéb megállapodott forrásokból származó energetikai hasznokat vegyen át, amennyiben ezek fedezni fogják az 1977. évi Szerződésben előre becsült energetikai hasznokat. Ilyen megoldás esetén, amely a Nagymarosi Vízlépcső felépítésének és működtetésének a Magyar Fél részéről történő egyértelmű elvetéséből következik, a Szlovák Köztársaság azzal a kikötéssel tesz ideiglenesen eleget a Magyar Fél követelésének, hogy a Bósi Vízerőműn, valamint a Nagymarosi Vízerőműn folyamatos üzemmódban termelt energiából az őt megillető részt a Bósi Vízerőműben megtermelt energiából elégíti ki. A terv szerint neki járó csúcsergia és fél-csúcsergia részesedését a Bósi Erőműben termelt energia arányainak átszámítását követően szintén a Bósi Vízerőműből, vagy más megállapodott forrásból és meghatározott minőségben elégíti ki. Az előző tárgyalásokon már tárgyalásokra került sor a különböző energiatípusok viszonyítási árainról, és ezekben a következő megegyezés jött létre:

$$2,67 : 1,67 : 1 = \text{csúcsergia} : \text{félcsúcsergia} : \text{alapenergia}.$$

Ezzel az ideiglenes pótmegoldással ki lehet fejezni azt az állapotot, hogy a Magyar fél nem hajlandó ráfordításokat eszközölni a Nagymarosi Vízerőműből származó energia megszerzésére, hogy nem teremtődtek meg a feltételek ahhoz, hogy a Bósi Vízlépcső alatt kiegyenlítetté váljanak a vízhozamok és nem valósul meg a csúcsergia termelés. A másik oldalon viszont, amennyiben megmaradnak az 1977. évi Szerződés szerinti hasznai, nem értékeli ki azokat a veszteségeit, amelyek abból származnak, hogy nem épült meg a Nagymarosi Vízerőmű, hogy elmaradt a csúcsra járatás, hogy feleslegesen épült meg a nagy üzemvíz csatorna, a nagy tározó, stb.

Logikus, hogy a Szlovák Köztársaság számára így meghatározott villamos energiatermelés értéke szerint kerül meghatározásra a Magyar Köztársaságot megillető villamos energia értéke is, mégpedig egy adott időszakra, pl. egy évre, mégpedig egy adott időszak, pl. egy év alatt megtermelt tényleges mennyiség kiegészítése.

Az 1977. évi Szerződés szerint egy átlagos vízbőségű évben a szlovák. Illetve a magyar felet megillető energetikai hasznok a következők:

a Bósi Vízerőműből	1470 GWh/év	csúcsergia
	810 GWh/év	félcsúcsergia
	370 GWh/év	alapenergia
a Nagymarosi Vízerőműből	55 GWh/év	csúcsergia
	0 GWh/év	félcsúcsergia
	970 GWh/év	alapenergia

Az 1977. évi Szerződés szerint a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer energetikai hasznaiból a Szlovák Felet megillető részesedés:

1525 GWh/év csúcenergia, melyből a Szlovák Köztársaság részesedése	762,5 GWh/év
810 GWh/év félcsúcs-energia, melyből a Szlovák Köztársaság része	405,0 GWh/év
1340 GWh/év alapenergia, amelyből a Szlovák Köztársaság része	670,0 GWh/év

a már ismertett arány-átszámítások szerinti alapenergiára történő átszámítással megkapjuk, egy átlagos vízbőségű évben **a Szlovák Fél mennyi alapenergiára tarthat igényt:**

$$762 \times 2,67 + 405 \times 1,67 + 670 \times 1,0 = \mathbf{3382,225 \text{ GWh/év}}$$

Ez azt jelenti, hogy a Nagymarosi Vízlépcső üzembe helyezéséig a KET szerint a Bósi Vízerőműben megtermelt összes energia a Szlovák Köztársaságot illeti meg és a hiányzó alapenergiát (vagy egyéb átszámított energiát) amelyet a Bósi Vízerőmű nem képes megtermelni a Magyar Köztársaságnak egyéb más forrásokból kellene a Szlovák Köztársaság részére átadnia.

A valóságban ez annyit jelent, hogy az alapenergiára történő átszámítás szerint egy átlagos vízbőségű évben a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszernek 6762,45 GWh/év mennyiségű villamos energiát kellene előállítania. A Bósi Vízerőmű mai formájában 2950 GWh/év villamos energiát állít elő.

Természetesen ehhez hasonlóan a vízerőművön átengedett más vízhozamok esetére és az egyes energiafajták más értékelése alapján is ki lehet számítani a példákat, mai viszont a szakértői csoportok feladata lenne.

Amennyiben mindkét fél megegyezik az energetikai hasznok és a többi haszon helyettesített teljesítésében, akkor ezt követően azzal a feltétellel kerülhetnek szóba a régi Duna-meder vízellátásával összefüggő igények, hogy ezzel mindkét fél egyetért, illetve hogy ezáltal nem szenvednek kárt a felek más érdekei. Az energiarészesedési igénynek a régi Duna mederbe vezetendő, a meghatározott ökológiai minimumot meghaladó (ami a természeti környezet igénye) vízmennyiségre történő átváltásáról csak abban az esetben lehet szó, ha ezt a vízhozam-részesedést nem használták fel energetikai célokra, illetve lehetőség van az energia egyéb forrásokból történő helyettesítésére.

Ezzel a módszerrel nincs megoldva a Szap alatti hajóút kiépítése és karbantartása, az árvízvédelem, valamint a Szerződés további céljainak és előre bocsátott hasznainak a teljesítése. Ugyanez érvényes a Bósi Vízlépcső karbantartására is.

Ezek a mérlegelések természetesen a Magyar Félnek azzal az egyértelmű álláspontjával függenek össze, hogy:

- a Magyar Fél milyen mértékben kíván részt venni az 1977. évi Szerződés és a Közös Egyezményes Terv szerinti Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer felépítésében,
- kitart-e amellett a szélsőséges álláspontja mellett, hogy nem építi fel a Nagymarosi Vízlépcsőt.

A második esetben - amennyiben nem kerül megépítésre a Nagymarosi Vízlépcső és egyéb más alsó vízlépcső sem, egyértelművé válik, hogy a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer keretében nem lesz lehetőség számolni a Nagymarosi Vízlépcső által előállított villamos energiával, valamint a Bösi Vízlépcső csúcsra járatásával, tehát nem lesz lehetőség az energetikai hasznok (és az egyéb hasznok, pl. az 1977. évi Szerződés szerinti hajózási feltételek biztosítására) elérésére.

Egy ilyen cselekedettel a Magyar Köztársaság megváltoztatja a mű hasznait, ezeket – nem csupán az energiatermelésben, hanem a hajózási feltételek biztosításában, az árvízvédelemben, a Duna Szap alatti térségének ökológiájában és további, a mindkét oldalon elvárt előnyök területén is, mint az infrastruktúra fejlesztése, az öntözés, stb. is - nem csak a Magyar Köztársaság, de a Szlovák Köztársaság számára is csökkenti. Ezzel a Szlovák Fél nem érthet egyet.

Amennyiben a Magyar Fél mérlegeli az alsó vízlépcső felépítését és kölcsönös megegyezés alapján egyetértene a Bösi Vízlépcső bizonyos mértékű csúcsra bizonyos járatásával, úgy természetesen az 1977. évi szerződés értelmében joga lenne az energetikai hasznokra és az 1977. évi Szerződés értelmében ismét joga lenne dönteni a nagyobb mennyiségű vízhozam átengedéséről a Duna régi medrébe. Ezzel egyúttal megtakaríthatna bizonyos kiadásokat is, pl. a Szap alatti hajóút karbantartásának kiadásait is.

Feladatok meghatározása a szakértők számára

Közösen meg kell határozniuk a csúcs, a félcsúcs és az alapenergia árai közötti arányokat és ezeket a kormányküldöttségek elé kell terjeszteni. Ki kell dolgozni a villamos energiatermelés különböző változatainak összehasonlítását és ezeket össze kell hasonlítani az 1977. évi szerződés, valamint a Közös Egyezményes terv szerint feltételezett energiatermeléssel. Ezeket az összehasonlításokat a küldöttségvezetők igényeinek megfelelően a közös tárgyalások előrehaladásának megfelelően kell elkészíteni.

Össze kell állítani egy javaslatot a villamos energiának a Szerződő Felek közötti, az ideiglenes megoldás időszaka alatti, illetve a Nagymarosi Vízlépcső üzembe helyezése utáni elosztásáról.

II.5. KÖZGAZDASÁGI SZEMPONT

A magyar javaslat jellemző vonása, hogy a Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatalának Dunai Kormánybiztosi Irodása előre meghatározta, a „Duna hatáselemzési feladatok” címmel, 1999. novemberében készített és a hágai Nemzetközi Bíróság Ítéletének végrehajtásával összefüggésben a Szlovák Félnek átadott anyagok és tanulmányok végeredményét. Az anyag úgy manipulál a kiinduló adatokkal és a metodikával, hogy azok az előre meghatározott következtetéseket igazolják.

Meg kívánjuk jegyezni, hogy a Nemzetközi Bíróság Ítéletének 155. cikke világosan meghatározza, hogy „az 1977. évi Szerződés továbbra is hatályban van”. A cikk nem csak „... az 1977. évi Szerződés céljainak megvalósítását” említi, de az 1977. évi Szerződés vonatkozó rendelkezéseivel összhangban kifejezetten meghatároz további kötelezettségeket is.

Úgy tűnik a Magyar Fél még mindig a Magyar Országgyűlés 1991. áprilisi határozata – amely elrendelte, hogy csak az 1977. évi szerződés megszüntetéséről és a terület eredeti állapotba történő visszaállításáról lehet tárgyalni - szerint tárgyal. Példaként említjük a Duna rendezése műszaki koncepciójának [3-A-I.1-1], [3-A-I.1-6], [3-A-I.1-7] bekezdéseit, ahol a műszaki koncepció érvényes elvként „az Országgyűlés érvényes határozatát” jelöli meg, amely mint köztudott megtiltja a dunakiliti műtárgy üzembe helyezését, illetve úgy rendelkezik, hogy a műtárgyat el kellene bontani. Ehhez hasonló a munka célkitűzésével összefüggő követelmény is [3-C-II-2], hogy „...olyan munkaanyagokat kell készíteni, amelyek alapján a magyar tárgyaló fél (és a közvélemény) a koncepció szintjén kidolgozott alappal rendelkezzen arról, hogy az alsó duzzasztás (Pilismarót, Nagymaros) elmaradása esetén hosszú távon is fenntartható a nemzetközi követelményeknek megfelelő hajóút és megvalósíthatók a környezeti állapot javításával összefüggő célok”.

A Szlovák Félnek az a véleménye, hogy az alternatív műszaki megoldások előnyét, illetve hátrányát csak az 1977. évi Szerződés és a Közös Egyezményes Terv szerinti eredeti megoldással történő összehasonlítás alapján lehet bemutatni, és nem csak a gazdasági kérdésekben. (Ökológiai kérdések esetében ez feltétele az Environmental Impact Assessment – EIA kidolgozásának is.) A Magyar Fél összehasonlít néhány változatot a pilismaróti alsó vízlépcsővel, amely nem képezi a szerződés szerinti eredeti megoldás részét, nem jelent előnyösebb megoldást sem és ezt a megoldást a szlovák Fél soha nem is javasolta, nem igényelte és a tárgyalásoknál előnyben sem részesítette. A Magyar Fél által javasolt megoldással a Szlovák Fél olyan feltétellel értett egyet, hogy betartásra kerülnek az 1977. évi Szerződésben kitűzött duzzasztási paraméterek, valamint az egyéb tervezett és biztosított lesz a megvalósított munkák közötti kapcsolódás.

Annak érdekében, hogy a Felek elkészíthessék az 1977. évi Szerződéshez csatolandó függelék, szükség van a műtárgyak összetételének, esetleges felhasználási módjának pontosítására is, de nem szükséges változtatni a Szerződés céljain, illetve elvein. Ez vonatkozik a költségekből, illetve a hasznokból való részesedésre is. A Szerződés szerint a következőképpen kerültek felosztásra:

- a közös létesítmények, amelyek a közös célok elérését szolgálják és amelyek beruházási és üzemeltetési költségeit a Felek egyforma arányban viselik, függetlenül attól, hogy melyik fél területén találhatók, s amelyek tulajdonjoga és funkciója a felelősség szempontjából közös (például az üzemvíz-csatorna, a Bósi Vízlépcső, a Nagymarosi Vízlépcső, a Dunakiliti Víztározó), illetve az egyik szerződő fél tulajdonában lehetnek (például a töltések, az öntözőállomásokhoz vezető csatornák, stb.),
- a nemzeti létesítmények, amelyek a helyi hasznok elérését szolgálják és amelyek beruházási és üzemeltetési költségeit kizárólag az illetékes Fél viseli.

A beruházási és üzemeltetési költségek viselésének kérdésében az 1977. évi Szerződés rendelkezései a meghatározóak és ezeket nem lehet másként – például a Határvízi Megállapodással – meghatározni.

Mindkét fél egyetért abba, hogy az egyik és a másik Szerződő Fél teljes beruházási részesedését a beruházási költségeknek a Közös Egyezményes Terv árszintjére való átszámítása alapján fogják megállapítani.

Az 1977. évi Szerződésben a hasznokat és a költségeket azonos arányban osztották meg annak ellenére, hogy csehszlovák oldalon 55:45 % arányban magasabb volt a

hidroenergetikai potenciál. Amennyiben akkor, amikor a számára ez előnyös volt, elfogadta, hogy a megtermelt energiát kizárólag a beruházási költségek arányának megfelelően, 50:50 %-ban, a hidroenergetikai potenciál különbségének kompenzálása nélkül osszák meg, nem lenne helyes változtatni ezen az elven akkor, amikor az egyoldalú, az 1977. évi Szerződéssel ellentétes döntései és cselekedetei következtében a beruházási arányok változása következne be.

A Nagymarosi Vízlépcsőrendszer nélküli, nem teljes Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszerben a Magyar Fél részesedése körülbelül 14%-ot, a hidroenergetikai potenciálból való részesedése pedig mintegy 37%-ot tesz ki. **A Feleknek meg kell oldaniuk minden olyan új helyzetet, amely különbözik attól, mint amiben a Szerződés szerint megállapodtak. Amennyiben ezt az új helyzetet az egyik Fél döntése idézte elő, az ebből következő megoldásoknak olyanoknak kell lenniük, hogy a másik felet az első Fél egyoldalú döntése ne károsítsa.** Ezeket a kérdéseket szintén a közös szakértői csoport keretében javasoljuk megoldani.

Összhangban az 1977. évi Szerződéssel, a Közös Egyezményes terv vízmérlegben megállapodott vízmennyiség feletti további vízkivételnek a bósi erőmű által megtermelt energiából való részesedés megfelelő mértékű csökkentése lesz a következménye.

Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy nem lehetséges olyan vízkivétel, amely meghaladja az illető felet megillető energiarészesedést, mivel azt nincs mivel kompenzálni, kivéve, ha azt más forrásokból kompenzálja. a Magyar Fél beruházási részesedése az 1977. évi Szerződés beruházási részesedésének teljesítése esetén az előállított energia 50%-a lett volna.

A Szerződés értelmében elvileg az energetikai kihasználható vízhozamot a Magyar Felet megillető energia rovására a felére lehetett volna csökkenteni. Ebben az esetben csak a Magyar Fél megfontolása lenne a döntő abban, hogy a kivett vízből származó haszon kiegyenlíti-e a csökkentett energia mennyiségéből származó veszteséget. Az előterjesztett magyar tanulmány szerint a régi Duna-meder ökológiailag minimális vízhozama 400m³/sec, télen pedig lényegesen kevesebb. A Magyar félnek ezt az igényét az 1977. évi Szerződés betartása esetén ma gond nélkül és a Magyar Fél energiarészesedésének károsodása nélkül teljesíteni lehetne. Ezen kívül a Duna mellékágaiban folyó víz mennyisége az elterelés előtti időszakhoz képest a jelenlegihez hasonló lenne.

A beruházás jelenlegi helyzetében, amikor a Magyar Félnek a megtermelt energiából való jogosultsága csak 14% körül alakul (amit a Magyar Fél is elismer), a Szerződés értelmében az őt megillető villamos energia-átvétel sem lehet 14%-nál magasabb. Az olyan „energiáról való lemondás”, amely nem illeti meg a Magyar Felet, a Szlovák Felet megillető energiarészből származna és ez ellehetetlenítené és Bósi Erőművet. A megtermelt villamos energiából a Magyar Felet megillető rész képezi ugyanis azt az egyetlen értéket, amellyel a Magyar Fél csökkenteni tudja a múltban okozott károkat, illetve azokat a további károkat, amelyek azáltal keletkeznek, hogy nem üzemel a Nagymarosi Vízlépcső. A Magyar Félnek a megtermelt villamos energiából való részesedését az 1977.évi Szerződés szerinti műtárgyak megépítésével egészen a Szerződés által előírányzott értékre lehetne növelni.

Nyitott kérdés a Magyar Félnek a Dunacsúnyi Vízerőműben, valamint a Mosoni Dunán lévő vízkivételi műtárgyon megtermelt villamos energiából történő részesedéssel kapcsolatos igénye, mivel a Magyar Fél eddig nem vette ki a részét ezekből a beruházásokból, ráadásul ezek az erőművek kizárólag a szlovák hidroenergetikai potenciált használják fel.

A Magyar Fél a közös tulajdonban lévő üzemvíz-csatornában található hajóút üzemeltetési költségeit a régi Duna-mederben zajló „kis- és sporthajózás” költségeivel javasolja kompenzálni. Az 1977. évi Szerződés értelmében a régi Duna-mederrel összefüggő munkák a magyar fél feladatát képezik. Ezek végképpen nem kompenzálhatók a mellékágrendszerekben hajózhatóság feltételeinek a megteremtésével, amely mindkét oldalon a nemzeti beruházások körébe tartozik.

Ami a Szap alatti Duna medret illeti, addig, amíg nem kerül felépítésre a nagymarosi, vagy más alsó vízlépcső, a Duna-meder hajózhatóságának a fenntartásához szükséges beruházási és üzemeltetési költségek - 1993 óta, amikor a Nagymarosi Vízlépcsőt üzembe kellett volna helyezni - kizárólag a Magyar Fél felelősségi körébe tartoznak, tekintet nélkül arra, hogy eddig ténylegesen ki végzi, vagy finanszírozza ezeket a munkákat. Ezeknek a munkáknak a költségeit, amelyek 1993 óta a Szlovák Felet terhelik, nem a károk kategóriájába, hanem azoknak a megnövelt költségek közé fogják besorolni, amelyeket a Magyar Fél a Nemzetközi Bíróság Ítéletének 155. Cikke 2E pontja szerint még abban az esetben is köteles megtéríteni, ha megállapodás születne a kártérítési igények kölcsönös annuálásáról. Ezek a magyar költségek, valamint a magyar anyagban a Duna-meder megerősítésével és fenntartásával összefüggésben prognosztizált költségek meghaladják a Nagymarosi Vízlépcső felépítésének feltételezett költségeit. A Magyar Félnek a Szob-Budapest közötti mederszakasz fenntartási költségei részarányos megtérítésére vonatkozó igénye csak az 1977. évi Szerződés teljesítése és a Nagymarosi Vízlépcső megépítése esetén válik jogossá.

Úgy tűnik, hogy a Szlovák Fél részére átadott tanulmány kidolgozói nem vették figyelembe az 1977. évi Szerződést és a Közös Egyezményes Tervet, mivel az általuk megoldásra javasolt kérdéseket a fennálló szerződéses viszonyok keretében könnyebben, jobban és első sorban gazdasági szempontból előnyösebben lehetne megoldani. Ökológiai szempontból nem kellene ahhoz a tézishez folyamodni, hogy a jövőben majd bizonyos mértékűre, pl. 30-40 centiméterre korlátozzák a vízszint csökkenését a Dunában [3-C-I-3.2-21], valamint hogy a folyószakasz táji, környezeti és ökológiai értékeit a mellékágakban és a szigetek térségében fogják összpontosítani [3-C-II-1.4.2-1], nem pedig közvetlenül a Duna medrében.

II.5.A. Feladatok meghatározása a szakértői csoport számára

A pénzügyi elszámolás és a károk, valamint a kártérítési igényekről való lemondás kérdésével összefüggésben csak akkor lehet végleges álláspontot elfoglalni, ha ismert lesz a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyének teljes megoldása és **kidolgozásra kerül annak üzemeltetési szabályzata.** Másrészt egy végleges álláspontra vonatkozó döntéshez szükség van a különböző lehetséges, még a nem reális megoldási változatok kiértékelésére is annak érdekében, hogy közösen meg lehessen állapítani azok előnyeit és hátrányait.

A további tárgyaláshoz szükség van a Magyar Fél beruházási részesedésének a megállapítására, amely jelenleg 14% körül van, valamint a magyar hidroenergetikai potenciál részesedésének a megállapítására, amely jelenleg 37% körül alakul.

Szükséges továbbá:

- **Annak a megállapítása, hogy a Felek milyen költséghányadot és milyen hasznot ítélnek meg az energetikai hasznokon kívüli hatásoknak.**
- **Az 1977. évi Szerződés szerint elvégezni az eredeti beruházás közös értékelését a nemzeti költségvetés és a jelenlegi energiaárak alapján.**
- **Azoknak a gazdasági következményeknek a számszerűsítése, hogy a magyar oldalon leállították a munkákat. Illetve, hogy elmaradt a Magyar Köztársaság területén felépített műtárgyak tervezettnek megfelelő célú felhasználása.**
- **Azoknak a gazdasági következményeknek a számszerűsítése, hogy amiatt került sor később a Bósi Vízlépcső üzembe állítására, mert nem került sor a Nagymarosi Vízlépcső felépítésére.**
- **A Szlovák Köztársaság által eszközölt beruházások összesített hatékonysági és egyéb más mutatóinak összehasonlítása az 1977. évi Szerződés szerinti megoldással, a jelenlegi állapottal, egy alsó vízlépcsős megoldással (pl. azzal amit az 1998. évi Keretegyezmény javasol), valamint azzal a megoldással, amelyet a Magyar Fél javasolt 1999. decemberében.**
- **A Magyar Köztársaság által eszközölt beruházások összesített hatékonysági és egyéb más mutatóinak összehasonlítása az 1977. Évi Szerződés szerinti megoldással, a nagymarosi, vagy egyéb más alsó vízlépcsős megoldással (pl. azzal, amit az 1998. évi Keretegyezmény javasol.**
- **A Magyar Köztársaság által eszközölt beruházások összesített hatékonyságának számszerűsítése annak a megoldásnak az alapján, amelyet a Magyar Fél javasolt 1999. decemberében, beleértve a szlovák oldalon keletkezett károk megtérítését, beleszámítva a Szap és Budapest közötti Duna-szakasz mederrendezésével és fenntartásával összefüggő megnövekedett költségeket is.**

III. A NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐ FELÉPÍTÉSÉNEK, VAGY ELHAGYÁSÁNAK ÁLTALÁNOS ÖSSZEFÜGGÉSEI

A Nagymarosi Vízlépcső 1977. évi Szerződés szerinti felépítésének főbb céljai:

1. **Villamos energiatermelés**
 - 1.a. **Energiatermelés folyamatos üzemmódban a Nagymarosi Vízlépcsőn.**
 - 1.b. **Csúcsenergia-termelés lehetővé tétele a Bósi Vízlépcsőn.**
2. **Árvízelleni védelem.**
3. **A hajózási viszonyok javítása.**
4. **Jégelvezetés.**
5. **A természeti környezet védelme.**
 - 5.a. **Vízszintemelés (duzzasztás) és ezáltal a hajózási feltételek fenntartásával összefüggő műszaki beavatkozások jelentős csökkentése.**
 - 5.b. **Új fővény- és kavicsborítású partok kialakítása a Duna hosszú szakaszain.**
 - 5.c. **A vízfelület növelése, mindenek előtt a Duna mellékfolyóin.**
 - 5.d. **A parti szűrésű kutak vízbázisai hozamainak növelése, új vízbázisok felépítésének lehetősége (pl. Komárnoban, Visegrádon, stb.)**
 - 5.e. **A Szlovák Fél részére átadott magyar anyagban felsorolt valamennyi ökológiai intézkedés - mint pl. a szennyvíz- és olajfinomítóból kikerülő szennyezett víz tisztítása, a fő- és a mellékágak közötti összeköttetés**

kialakítása kotrás nélkül, a talajvíz szintjének növelése a Duna hullámtéri és alluviális térségében.

5.f. Pozitív hatás a Duna szentendrei szakaszának vízminőségére.

6. Egyebek, mint például:

6.a. A Duna és a Vág folyók közötti hajózási összeköttetés lehetővé tétele.

6.b. Öntözővíz biztosítása az Ipoly alsó szakaszának térségében.

6.c. A Visegrád és Nagymaros közötti közúti összeköttetés megteremtése.

6.d. Visegrád és a többi település közútjai és egyéb infrastruktúrájának a fejlesztése.

6.e. Új sport és turisztikai lehetőségek.

A Nemzetközi Bíróság Ítéletének (40) pontja szerint saját magatartása indoklásakor a Magyar Fél lényegében „ökológiai szükségállapotra“ hivatkozott.

Az ökológiai szükségállapot és a Nagymarosi Vízlépcsővel összefüggő bírálatok alapjául az „ökológiai aggodalmak és kockázatok“ szolgáltak.

A Nemzetközi Bíróság Ítéletének (40) pontja szerint „ami a Nagymarosi Vízlépcsőt illeti, a Magyar Fél azzal érvelt, hogy amennyiben megépült volna a tározó, a Duna felvízi medre eliszaposodott volna és ennek következtében az ebben a térségben lévő, parti szűrésű kutakban termelt víz minősége romlott volna“...“Ráadásul a Bósi Erőmű csúcsüzeme jelentős, egy napon belüli vízszintingadozásokat okozott volna a nagymarosi tározóban, ami főleg a vízi élőhelyek számára jelentene veszélyt. Továbbá a nagymarosi duzzasztógát megépítése és üzemeltetése medereróziót okozott volna a gát alatt, a Szentendrei sziget közelében. Ennek következtében ebben a térségben csökkent volna a folyó vízszintje és jelentősen csökkenne a parti szűrésű kutak teljesítménye, amelyek a budapesti vízigény kétharmadát fedezik. A szűrőréteg elvékonyodna, vagy teljesen eltűnne és a folyó egyes szakaszain finom üledék rakódna le. E kettős okok komolyan veszélyeztetnék az átszűrődő víz minőségét.“

A Nemzetközi Bíróság Ítéletének (54) pontja szerint „a Magyar Fél szükséghelyzetre hivatkozó érvelése nem győzte meg a Bíróságot, mert a legkisebb mértékben sem bizonyosodott be, hogy 1989-ben ténylegesen létezett a „komoly és közvetlen“ veszély, illetve, hogy a Magyar Fél által elfogadott intézkedések képezték az egyetlen lehetséges reakciót.“

A Nemzetközi Bíróság Ítéletének (55) pontjában a következők olvashatók: a Bíróság először Nagymaros helyzetét ítéli meg. Miként arról a Bíróság ítéletének (40) pontjában már említés történt, Magyarország azt állítja, hogy amennyiben a nagymarosi munkák a terv szerinti terjedelemben kerültek volna elvégzésre, úgy ebbe a térségben a környezet - főleg az ivóvíz készletek - komoly veszélynek lettek volna kitéve, amely egyrészt az alvízi tározó problémájával, másrészt az alvízi meder eróziójának veszélyével függenek össze.

A Bíróság megállapította, hogy a tározó számlájára írt veszélyek általában hosszú távúak és mindenképp bizonytalanok maradnak. Bár a Közös Egyezményes Terv azt tűzte ki célul, hogy a bósi erőmű „főként csúcs-üzemmódban , magas vízszintnél pedig folyamatosan működött volna“, a végeleges üzemeltetési szabályokat eddig nem állapították meg (lásd a 19. pontot). A Nagymarosi Vízlépcső üzembe helyezésével kapcsolatos valamennyi veszély azonban szorosan összefügg a rendszer csúcsüzemeltetésével és ennek az üzemeltetésnek a módzataival. Ebből következik, hogy még ha be is bizonyosodott volna - ami azoknak a

bizonyítékoknak az alapján, amelyek a Bíróság rendelkezésére álltak nem ezt a helyzetet támasztják alá - hogy a tározó valóban „komoly veszélyt” jelentett volna a térségre nézve, akkor arra következtetésre kellene jutni, hogy abban az időben, amikor Magyarország felfüggesztette, majd leállította a gát építésével összefüggő munkákat, a veszély nem volt „közvetlen”.

Ami a budapesti ivóvízellátást illeti, amelyet ez befolyásolt volna, a veszély komolyabbnak és sürgetőbbnek tűnt volna a Nagymarosi Vízlépcső alatti folyómeder süllyedése miatt. Azonban a Bíróság rámutathatott volna arra, hogy a Duna medrét a Szentendrei sziget közelében már 1980. előtt is mélyítették építőanyag (sóder) kotrás miatt és a folyó medre már ebben az időszakban elérte azt a mélységet, amelyet az 1977. évi Szerződés előírányzott. Tehát az a veszély, amelyre Magyarország hivatkozott, már néhány éve nagymértékben fennállt. Ezért 1989-ben nem lehetett olyan veszélynek tekinteni, amely kizárólag csak a projekt következtében keletkezett volna. A Bíróság azonban hangsúlyozta, hogy annak a komoly feltételezése mellett is, miként azt Magyarország állítja, hogy a vízlépcső építése és üzemeltetése komoly veszélyt teremtett volna, Magyarországnak a beruházás felfüggesztésén és leállításán kívül egyéb más intézkedések is a rendelkezésére álltak volna, amelyekkel reagálhatott volna erre a helyzetre. Szükség esetén pl. a gát alatt rendszeresen sódert szórhatott volna az alvízi folyómederbe, vagy a Budapest ellátására a folyóból nyert vizet megfelelően kezelhette volna. Mindkét fél kifejezetten elismerte, hogy a lehetőség adva volt még akkor is, ha a folyó vizének tisztítása - miként az egyéb fontolóra vett intézkedések is - költségesebbek lettek volna.

Meg kívánjuk jegyezni, hogy az 1977. évi Szerződés értelmében abban az időszakban a Magyar Fél Budapest felett egy üzemet épített fel a dunai víz tisztítására.

Fontos megállapítás, hogy a csúcsüzemeltetés végleges szabályai nem kerültek megállapításra (az Ítélet 19. pontja) és a Nagymarosi Vízlépcső üzembe helyezésével kapcsolatos valamennyi veszély szorosan összefüggene azzal, hogy milyen mértékben járatnák csúcsra a vízlépcsőrendszert és milyenek lennének ennek az üzemeltetésnek a módzatai.

A Nemzetközi Bíróság Ítélete szerint csúcsüzemmód nélkül, vagy bizonyos csúcsüzemeltetés mellett nem léteznek a Nagymarosi Vízlépcső üzembe helyezésével összefüggő veszélyek.

Azok az érvek, amelyeket a Magyar Fél hozott fel a Nemzetközi Bíróság előtt, amelyek feljogosították volna a Magyar Felet arra, hogy érveljen, miért nem építi fel Nagymarost, a valóságban nem léteznek. A Bíróság leírja, hogy nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, miszerint Nagymaros nemcsak nem került megépítésre, de indoka sincs felépítésének, mivel mindkét fél ténylegesen kizárta a csúcs-üzemmódban való üzemeltetését. A Nagymarosi Vízlépcső szükségességét a Bíróság a Bösi Vízlépcső csúcs-üzemmódban való üzemeltetése szempontjából indokolta. Csehszlovákia kijelentette (a Bíróság Ítéletének 138. pontja), hogy készen áll mérlegelni a csúcs-üzemmódban való üzemeltetés esetleges korlátozását, vagy teljes kizárását. **Az utóbb említett esetben a Nagymarosi Vízlépcső felépítése feleslegesség vált volna, de csak a csúcsra járatás szempontjából! A Felek elismerték, hogy magának az 1977. évi Szerződésnek az erről rendelkező részei további tárgyalások alapján képezhetik.**

Ezzel azonban az 1977. évi Szerződés további céljai nem szűntek meg, így a Nagymarosi Vízlépcső energiatermelése, valamint a többi pozitív haszna sem. Ez érvényes a természeti környezetre is. az 1977. évi Szerződés céljainak felsorolásából részben az 1.b. pont, a

csúcsenergia termelése szűnne meg, amellyel összefüggésben a Szlovák Fél kijelenti (összhangban a Nemzetközi Bíróság Ítéletének 138. pontjával), hogy készen áll mérlegelni a csúcsüzemeltetés esetleges korlátozását, sőt teljes kizárást is, amennyiben a közös monitoring kimutatja az ökológiai veszélyeket.

A Magyar Fél az előterjesztett anyagban nem győzte meg a szlovák szakértőket arról, hogy ökológiai szempontból (hanem a Duna medrét és partjait kell megerősíteni), vagy más, pl. árvízvédelmi szempontból (nem kell kialakítani a feltételeket az árhullám levezetésére), vagy hajózási szempontból (csökkenteni kell a hajóútnak a terv által előírányzott mélységét), illetve gazdasági szempontból nincsen szükség a Nagymarosi Vízlépcsőre (Nagymaroson nem kell villamos energiát termelni, de fizetni kell a hajóút kiépítését és fenntartását) nem szükséges megépíteni a Nagymarosi Vízlépcsőt. **Ellenkezőleg, az anyag azt igazolja, hogy** valamennyi szempontból a legelőnyösebb megoldást a nagymarosi, vagy egy másik, az 1977. évi Szerződés céljait teljesítő alsó vízlépcső jelenti. **A magyar Fél által előterjesztett, a Duna Dunacsúny és Budapest közötti szakaszának rendezésére vonatkozó hosszú távú koncepció nem oldja meg az árvizek biztonságos levezetését, ökológiai szempontból hosszú távon vízszint-csökkenést jelent és ráadásul a csaknem 4 kilométerenként szinte „kipáncélozott“ Duna-meder egészen biztosan nem felel meg az ökológiai Dunáról alkotott elképzelésnek, s ráadásul ez a megoldás nem elégíti ki a megállapodott hajózási feltételeket sem. Ezen kívül 50 év elteltével egy újabb hosszú távú folyamrendezési koncepciót kell elkezdeni.**

A tanulmány kidolgozói ökológiai szempontból határozzák meg [3-C-II-1.4.2-1], hogy a természeti környezet és a folyamszakasz ökológiai értékeit a mellékágak és a szigetek térségében (és nem a Duna medrében) összpontosítják, ami véleményünk szerint nem jelentheti azt, hogy magában a Duna folyóban nem található ilyen értékek, s hogy ökológiai szempontból nem kell figyelmet fordítani a Duna folyóra. Nem érthetünk egyet azzal sem, hogy „összhangban a Megbízó elvárásaival“ ezen a szakaszon a Duna medrét nem ökológiai elvek szerint fogják rehabilitálni. Ezek után hajlunk arra a véleményre, hogy ökológiai szempontból a természeti környezet és a Duna megvédésének céljai sokkal jobban, olcsóbban és gyorsabban érhetők el az 1977. évi Szerződés által előírányzott módszerrel, mint a Magyar Fél által előterjesztett javaslattal.

III.1. A Szlovák Fél javaslata

Ezért a Szlovák Fél a kormányküldöttségek szintjén kíván tárgyalni a Magyar Féllel a Nagymarosi Vízlépcső 1977. évi Szerződés szerinti felépítéséről, ezt követően pedig a csúcsüzemeltetés mértékéről, amely az 1977. évi Szerződés szerint is a Nagymarosi Vízlépcső ökológiai megítélésének egyetlen, meg nem oldott kérdésének tűnik.

Azért is indokolt az ilyen tárgyalás, mert a magyar Fél felcserélte a csúcsenergia fogalom tartalmát, amelyet a 2. sz. mellékletben (A magyar javaslat gazdasági vonatkozásai) úgy határoz meg, mint a csúcsidőszakban termelt energiát [2-3.1.2-3], amely az átfolyó üzemmódú forgatókönyvek esetében az előállított villamos energiából mintegy 30%-ot képez ($7/24 \cong 29\%$). A magyar kormányküldöttség szerint tehát ez azt jelenti, hogy Nagymarosnál átfolyó üzemmód mellett is lehetséges kb. 30% csúcsenergiát termelni. Amennyiben a villamos energia árát [2-2.1.4-1] a csúcsidőn kívül 5,27 Ft/kWh-ban, a csúcsidőszakban pedig 10,54 Ft/kWh-ban állapítjuk meg, akkor a nagymarosi - és

természetesen a bósi erőműben - előállított energia napi értéke is magasabb lesz, miközben az energiatermelés átfolyó üzemmódban történik.

A Magyar Fél egyidejűleg megemlíti [2-2.1.4-1], hogy a jövőben megszűnik az egységes csúcsidőszak és a jelenlegi két részre osztott rendszer helyett rövidebb, a kereslet által kialakított új csúcsidőszakok jönnek létre, amelyekben a villamos energia ára nem lesz egyforma. Ebben az esetben a bósi erőmű funkciója Nagymarossal együtt - tekintettel a vízturbinák rövid indítási idejére és szabályozhatóságára - segítheti az energetikai helyzetek megoldását, összhangban a vízhozam megállapodott és a csúcsra járatás ökológiai szempontból tesztelt végleges szabályaival, illetve ennek az üzemeltetésnek a többi módozataival is.

III.2. A Szlovák Fél javaslatának indoklása

A szlovák szakértők az egész magyar anyagban nem találtak egyetlen vízügyi, hajózási, ökológiai szempontú arra vonatkozó indoklást sem, hogy miért nem építhető fel a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer Nagymarosi Vízlépcsője. **Ellenkezőleg, az 1977. Évi Szerződés valamennyi célját - mindenek előtt az árvízvédelem, de a természeti környezet védelme, a hajózás biztosítása, a mellékágak összekötése, az infrastruktúra fejlesztése, a tiszta energia termelése és végül a költségek is - a nagymarosi, vagy egy másik alsó vízlépcső felépítésének a gondolatát támasztják alá, amely nem csupán az 1977. évi Szerződés céljait teljesíti, de mai szempontból kielégíti mindkét ország gazdasági igényeit is. Úgy tűnik, hogy a hágai Nemzetközi Bíróság döntése után a csúcsra járatás mértéke jelenti azt az egyetlen nyitott kérdést, amelyre a Magyar Fél az előterjesztett anyagban más szempontok alapján ítél meg,** ami azonban nem lehet akadálya a Nagymarosi Vízlépcsőre vonatkozó tárgyalásoknak.

A Szlovák Fél ezért tárgyalásokat javasol a Magyar félnek a Nagymarosi Vízlépcső 1977. évi Szerződés szerinti felépítéséről, **majd ezt követően a csúcsüzemeltetés mértékéről.**

Ez korrekt álláspont, mert mindkét félnek lehetővé teszi véleményének és érveinek a kifejtését, s ezzel legalább egy lépéssel közelebb lehet kerülni a döntéshez.

III.3. A Nagymarosi Vízlépcső felépítésének hozadékai

A nagymarosi, vagy más hasonló alsó vízlépcső felépítése teljesítené az 1977. évi Szerződés alábbi céljait és néhány, a III. részben említett további hozadéka is lenne.

Abban az esetben, ha sikerülne megállapodni a Nagymarosi Vízlépcső felépítése lehetőségének a megvitatásáról, egy új ütemtervet kell kidolgozni a munkákra - beleértve az EIA tanulmány kidolgozását is - és azt be kell illeszteni a Közös Egyezményes Tervbe.

A Nagymarosi Vízlépcső felépítéséről folytatandó eszmecsere során a Magyar Félnek meg kellene határoznia, milyen feltételek mellett és mikor hajlandó felépíteni ezt a vízlépcsőt. Amennyiben ilyen feltételek a Szlovák Fél érvei ellenére sem léteznek, akkor ennek valamennyi következményét a Magyar Félnek kellene viselnie. Az ilyen változatról és az így előálló következményekről is tárgyalni kell.

Pozsony, 2001. június 5.

Ing. Dominik Kocinger s.k.

Courtesy translation

Minutes

of the negotiations between the government delegations of the Republic of Hungary and the Slovak Republic held in Bratislava on 5th June 2001 on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project

1. The delegation of the Government of the Republic of Hungary, headed by Dr. László Székely, Government Commissioner for the Danube, and the delegation of the Government of the Slovak Republic, headed by Ing. Dominik Kocinger, Governmental Plenipotentiary for the construction and operation of the GNP, held talks in Bratislava on 5th June 2001 on the modalities of the implementation of the Judgment of the International Court of Justice in the Hague of 25th September 1997 in the dispute concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project. The names of participants are listed in *Annex 1*.
2. The talks commenced with the opening statements delivered by the heads of delegations. The speech of Ing. Dominik Kocinger is included in *Annex 2*, the speech delivered by Dr. László Székely is included in *Annex 3*.
3. The Parties established that, in accordance with item 3 of the Minutes of the negotiation held in Budapest on 14th May 1999, the Hungarian and Slovak parties elaborated certain documents that were exchanged in December 1999 and December 2000 and were thereafter analysed by both parties. The Parties agree that further discussions shall be conducted on the basis of the above documents. The Hungarian party presented the document entitled “Draft Agreement concluded between the Republic of Hungary and the Slovak Republic for the purpose of giving effect to the judgment of the International Court of Justice of 25th September 1997”, which is included in *Annex 4*. The Slovak party presented at today’s talks the background materials related to “The Establishment of, and Negotiations by Joint Specialist Committees”, which are included in *Annex 5*.
4. The Parties agreed that the implementation of the Judgment shall take place in several stages, which stages at first will be aimed at the preparation and adoption of an agreement between the two governments.
5. The government delegations agreed that the next meeting would be held in Budapest on 29th June 2001. That meeting will be dedicated to the discussion of the views of the parties on the documents included in Annexes 4 and 5.

-
6. These Minutes are made in the Slovak and Hungarian languages, both versions being equally authentic. The Minutes include five Annexes, which constitute integral parts thereof.

Bratislava, June 5th 2001

(Signed) Ing. Dominik Kocinger
Head of the government delegation of the
Slovak Republic

(Signed) Dr. László Székely
Head of the government delegation of the
Republic of Hungary

*Annex 1
to the Minutes of June 5, 2001*

Courtesy translation

**List of the names of participants
at the negotiations held in Bratislava on 5th June, 2001
in connection with the execution of the Judgment of the International Court of Justice in
the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Members of the Slovak delegation:

Members of the Hungarian delegation:

Dr. László Székely Government Commissioner, head of the delegation

Dr. Gábor Bartus Chief advisor in environmental management

Prof. Alexander Charles Kiss Expert in international law

Dr. Marcel Szabó Head of Department, Prime Minister's Office

Dr. István Gerelyes Deputy Head of Department, Ministry of Foreign Affairs

Dr. Boldizsár Nagy Expert in international law

Péter Kovács Deputy Head of Department, Ministry of Environmental Protection

Monika Kék Advisor, Ministry of Finance

Gábor Kolossváry Head of Department, Ministry for Agriculture and Rural Development

Gabriella Pál Advisor, Hungarian Energy Office

Ernő Brick Chief advisor, Ministry for Transport, and Water Management

Dr. Norbert Korom Secretary of the delegation

Pál Benyo Interpreter

*Annex 3
to the Minutes of June 5, 2001*

Courtesy translation

**Opening Address by the Head of the Hungarian Delegation,
Bratislava negotiations, June 5th 2001**

Honourable Head of Delegation, Ladies and Gentlemen,

Much water has run down the Danube, and especially through the Gabčíkovo plant, since we last met. More than two years have passed since the talks of 14th May 1999 held in Budapest, and even though the two government delegations did not meet in person I still consider the developments reached in the meantime as a significant progress. After a comparison and careful analysis of the Hungarian proposal, completed at the end of 1999, and the Slovak response, presented in December 2000, I dare to state my well-founded opinion: the approach of the two Parties has never been so close since the dispute emerged in 1989. The Hungarian government is keen to make use of this opportunity and to be involved during the following months in intensive, continued *bona fide* talks aimed at reaching a compromise in order to secure the implementation of the Judgment.

It was with these values in mind that we prepared the updated version of our proposal at the end of 1999 titled “Legal Principles”, which I sent to Mr. Kocinger last April.

What could be the components of the agreement? The Hungarian Party is pleased that the Slovak Party agrees with the idea of implementing the Judgment of the International Court of Justice in phases, and accepts the proposal, included in the Slovak opinion, on the initial preparation of a legally binding intergovernmental agreement in the course of the implementation of the Hague Judgment.

Consequently, it will be our task during the next round of our talks to prepare this agreement. My proposed method for the preparation is as follows:

- today we should start a discussion on the possible content of an intergovernmental agreement and examine whether the 2nd April 2001 Hungarian proposal, with the recent Slovak *addenda* and modifications, may constitute an appropriate basis for further talks;
- we should identify and record those points of the proposal on which we agree;
- we should identify the debated points of the proposal as well and assess if we can arrive at mutually acceptable solutions either at the plenary or the specialist level — if not at the plenary level, we should submit those questions to the specialist work teams;
- the specialist work teams should discuss the raised issues and summarise the result of those discussions in reports that should be included in the agenda of the next plenary talks;

- based on the reports of the specialist work teams, the plenary meeting should draw up the text of the draft agreement to be submitted to our governments.

As far as the content of the draft agreement is concerned I prefer to mention only the most important issues in this opening address.

In its December 1999 proposal, the Hungarian Party suggested a mutual waiver of compensation payments. The Slovak Party's response was that before any further considerations could be given to this proposal, they had to become acquainted with the settlement as a whole. Therefore, we are ready to assess in detail the damages caused to one another and the amount of non-reimbursed expenses. It is particularly for this purpose that we included in our amended proposal the establishment of a Compensation and Cost Settlement Committee (new proposal Article 4 (3)).

The Slovak response of December 2000 paves the way for a solution regarding the downstream barrage as well. The Hungarian Party is fully aware of the fact that the Slovak Party considers a downstream dam the best solution. I must, however, firmly stress that the Slovak opinion presented to us did not contain any such argument that the Hungarian Party had not before taken into consideration, in the course of preparing its proposal without the downstream dam.

We should set out from Sections III.2.6 and III.2.2.1 of the Slovak opinion. The Slovak Party took the following standpoint:

- the Hungarian Party should declare that, in the absence of the appropriate conditions, it shall not build a barrage on the section of the Danube leading to Budapest in the foreseeable future;
- the solution without damming is accepted by the Parties based on the assumption that the Slovak Party deems it technically feasible;
- the costs of the construction in the above situation are to be borne by the Hungarian Party, who shall involve Slovak contractors in the works on the Slovak side.

The Hungarian Party accepts this as an adequate basis for further negotiations. We are ready to accept these propositions of the Slovak Party, therefore:

- I firmly point out that in line with the Hague Judgment, and bearing in mind the interests of our country, we do not plan to build a dam either at Nagymaros or Pilismarót;
- we accept that the Slovak Party does not deem this as the best solution for Slovakia, and we are ready to assess the resulting damages that are enforceable under the Judgment and set them against the damages on the Hungarian side caused by the unilateral and illegal diversion of the Danube;
- if it is compatible with the modality of the implementation of the Judgment and in harmony with other elements of the settlement, we are ready to discuss the issue of Hungary bearing most part or all of the expenses of the traditional regulation of the river.

Accordingly, in our opinion the possible subjects of specialist consultations are those listed in sub-section III.III.2.2.2 of the Slovak opinion.

The exchange of written documents also brought significant breakthroughs in the question of water division between the power canal and the old riverbed. According to the Hungarian

proposal, when specifying the water discharge to be allowed into the old riverbed, consideration shall be given to the sovereign equality of states, the requirements of the natural environment, and the possibility of the exchange of water for energy, provided for by the 1977 Treaty. The Slovak Party also would appear to agree with these principles.

The Parties share the view that according to point 140 of the Judgment it is their joint responsibility to preserve, in line with the principle of sustainable development, the natural environment and to provide the water discharge necessary for that. The Parties, however, determined different starting points regarding the necessary water discharges.. Fortunately, this dispute can be solved by a joint Environmental Impact Assessment study, and we have already reached an agreement on the necessity of such a study, which was recorded in the Minutes of a former round of negotiations. The first pillar of water sharing is, therefore, the specification of the ecologically required water discharge by an Environmental Impact Assessment study in accordance with paragraph 140 of the Judgment.

The Hungarian Party has its share of the generated power in proportion to its investments and natural resources provided for the joint system. According to the 1977 Treaty, the Parties may direct further flow to the old riverbed waiving their right to their corresponding share of energy. In its proposal, the Hungarian Party declared that it intends to exercise that right on a long term basis. In its response, the Slovak Party pointed out that “practically this concerns the Republic of Hungary only” and was ready to discuss the issue at an expert level. In item II/23-25 of the power generation/economic chapter of its opinion, the Slovak Party reveals its opinion as to the extent of Hungary’s energy share, which forms the basis for the excess water discharge exchange. We predict a debate over this issue as we think Hungary’s share is significantly higher than 14%.

Based on the mutually accepted feasibility of the water for energy scheme, the Hungarian Party declares its strong intentions to claim a higher water discharge in exchange for its energy share as early as this year. Therefore, if contrary to our best hopes the intergovernmental agreement is not concluded during the next few months, we propose to sign a separate, temporary agreement on the diversion of the flow rate corresponding to the Hungarian energy share of 14% already accepted by the Slovak Party, until a final understanding on the energy shares can be reached.

It is evident that, at least in theory, there is an agreement between the Parties on three cornerstone issues of the implementation of the Judgment: the settlement of damages, a solution without a downstream dam and water discharge division between the power canal and the old riverbed.

If in addition to this if we take into account that the Hungarian Party – subject to an appropriate operation agreement - is ready to accept in the future the waterbed closure at Čunovo as legal, we can conclude that we have managed to agree on the most important principles of the future system.

Honourable Government Commissioner, members of the delegations,

Considering the fact that recently the opinions have approximated significantly, we sincerely hope that we will be able to settle the primary principles of the implementation of the 25th September 1997 Judgment of the International Court of Justice at the Hague by September at

the latest, and record the elements of that agreement in an intergovernmental agreement. I ask the Honourable Government Commissioner to let us know whether the Slovak Party shares our optimism with regard to the opportunity to make a significant step towards the conclusion of this long lasting legal dispute.

The April proposal of the Hungarian Party was meant to carry the message that the two countries are close to an agreement incorporating the mutually accepted principles and the methods and procedures of rectifying the remaining problems. An agreement in the principles, however, requires the conclusion of an intergovernmental agreement that can demonstrate to the general public of our countries, and the Court in the Hague as well, that we were able to come to an agreement on major issues and are working towards reaching a final resolution of the dispute.

Thank you for your attention.

Annex 4
to the Minutes of June 5, 2001

DRAFT
(2 April 2001)

Agreement

**concluded between the Republic of Hungary and the Slovak Republic
for the purpose of giving effect to the judgment
of the International Court of Justice of 25th September 1997**

Whereas the Parties are committed to implementing the Judgment of the International Court of Justice of 25 September 1997 ("the Judgment") in its entirety and in good faith;

Seeking to give effect to the results of the negotiations – as required by Article 5 of the Special Agreement for submission to the International Court of Justice of the differences between the Republic of Hungary and the Slovak Republic concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project – on the modalities of implementation of the Judgment;

Reaffirming their aspiration enshrined in the Treaty between the Republic of Hungary and the Slovak Republic on Good-neighbourly Relations and Friendly Co-operation signed in Paris on 19 March 1995 to be driven by their interest in caring for the natural environment and in preserving the conditions of life for future generations, in particular those provisions committing the two States to co-operate in protecting nature and the environment, and aiming to prevent and decrease environmental pollution, especially transboundary pollution;

Committed to providing to their mutual satisfaction, for the future of that section of the Danube River which are addressed by the Judgment, based on the Judgment, the Treaty of 16 September 1977 between the Hungarian People's Republic and the Czechoslovak Socialist Republic concerning the construction and operation of the Gabčíkovo-Nagymaros System of Locks ("the 1977 Treaty") – which established a developing treaty relationship –, and the prevailing situation;

Affirming that the arrangement shall be consistent with bilateral and multilateral treaties in force between the Parties and with rules of customary international law, including the 1976 Convention on the Regulation of Water Management Issues of Boundary Waters, the 1991 Espoo Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context and the 1992 Convention of the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, and other conventions which have as their object the protection of the environment and the reasonable and equitable use of international rivers, biodiversity, and protecting natural values, and considering it desirable to ensure consistency with the standards of the European Union (with its *aquis*);

Affirming further that they will seek for the solution in accordance with the principle of sustainable development, that the requirements of economic efficiency should be subject to the principle of precaution, and that they will carry out the implementation of the Judgment in several steps, of which the present Agreement is the first;

The Governments of the Republic of Hungary and the Slovak Republic ("the Parties") have agreed as follows:

Article 1

Implementation of the Judgment

1. The Parties accept the Judgment. By this Agreement they seek to establish the agreed basis and principles upon which they will give effect to the Judgment. The Parties recognize that a further Treaty (“the Supplementary Treaty”) will be necessary to amend or replace the 1977 Treaty.
2. Pending the adoption and entry into force of the Supplementary Treaty, this Agreement amends the obligations of the Parties pursuant to the 1977 Treaty, the terms of which it shall supplement. In accordance with the Judgment, the Parties shall amend or replace the provisions of the 1977 Treaty in conformity with the treaty aims as applied by the Parties and the prevailing factual situation.
3. The Parties shall determine the detailed rules for the implementation of the present Agreement in protocols reflecting the results of subsequent negotiations.
4. This Agreement shall bind the Parties when it comes into force in accordance with Article 10.

Article 2

General Principles

1. In accordance with the terms of the Judgment, the Parties agree to achieve the aims of the 1977 Treaty by application of the following means:
 - a) The generation of energy will be realised in the Gabčíkovo power plant and at the Cunovo dam.
 - b) Navigation of passengers and freight in the Gabčíkovo section shall take place along the bypass canal. In the Sap-Szob section they will make efforts to develop a reliable and durable international water route in line with the UNECE Class VIb., 2.5 meters draught and appropriate to the special circumstances and realistic needs of navigation at this section.
 - c) Flood control and ice release by appropriate utilisation of the main riverbed of the Danube, the side arms and the bypass canal on the river section above Sap. Flood protection dykes will be strengthened along the section addressed by Judgment as necessary.
 - d) In order to protect the natural environment – in particular that of biodiversity and the quality of water – the Parties shall take the necessary measures for the protection of environment, and shall realise a sharing of water discharge (in accordance with Articles 6 and 7 of this Agreement) between the main riverbed and the bypass canal that provides a satisfactory solution for water-supply to the main riverbed and the side arms in accordance with the Judgment.
2. Without prejudice to as what shall constitute a joint or a national investment in the subsequent financial agreements of the Parties, the following shall become part of the investment upon the entry into force of the Supplementary Treaty:
 - a) Čunovo structures

- i) by-pass weir controlling the flow into the river Danube
 - ii) the closure of the Danube
 - iii) ship lock
 - iv) spillway weir
 - v) 24,8 MW hydropower plant
 - vi) inundation weir
 - vii) intake structure into the Mosoni Danube with the turbines
 - viii) dividing dyke linking the structures at the left side of the Danube and listed from i) to vii) to the right side of the headrace canal along the section of rkm 1842 - 1851,75
 - ix) reservoir and its dykes,
all in Slovak territory;
- b) The Gabčíkovo Power Plant with the headrace and tailrace canal
- i) bypass canal (headrace and tailrace sections) between rkm 1842 and 1811, in Slovak territory
 - ii) a hydroelectric power plant of 720 MW, a twin ship lock and their accessories in the bypass canal, in Slovak territory;
- c) The Dunakiliti dam and attached works, mainly in Hungarian territory;
- d) The designed and regulated main channel and the side arms, on both sides.
3. The water quantity to be discharged into the main river-bed of the Danube shall in all circumstances reflect the principle of the complete equality of rights of the riparian states. The release of part of the discharge of the Danube into the bypass canal is without prejudice to the characterisation of all the waters of the Danube as a shared natural resource.
4. In accordance with the provisions of Article 8 of this Agreement the Parties will apply provisional operational rules until such time as the Supplementary Treaty has come into force, or such time as the water management solution determined by the Supplementary Treaty has been implemented.

Article 3

Hypothetical share in energy, sharing of benefits and costs

1. In order to determine the hypothetical share of energy of the Parties they shall ascertain the share of investment of the Republic of Hungary and the Slovak Republic in the Project applying the following principles:
 - a) The relative weight of investments realised according Joint Contractual Plan (JCP) elaborated on the basis of the 1977 Treaty (Article 2(2)(a)(ix), (b) and (c) above) shall be taken into account reflecting the value-proportions of the JCP and the joint methodology of paragraph 3 of Article 4.
 - b) The Parties shall agree on the proportion of the construction works which were not realised according to the JCP (Article 2(2)(a)(i-viii) and (d) above) in the whole Project, on the basis of the equivalent proportions of the similar JCP construction works in the whole Project.
 - c) The hypothetical share of the further energy production of the Parties shall be determined jointly in proportion to their shares of the investment in the Project and shares in the

utilisable natural resources for energy production (especially hydropotential) according to the following formula:

$$(I_S + I_H) \times 0,5 + (HP_S + HP_H) \times 0,5 = 1$$

where

I_S = the Slovak share of investment,

I_H = the Hungarian share of investment, the two together equalling 1.

HP_S = Slovak share of the hydropotential,

HP_H = Hungarian share of the hydropotential, the two together equalling 1.

The share of the energy production (E_H) in the case of Hungary is:

$$E_H = (0,5 I_H + 0,5 HP_H)$$

The share of the energy production in the case of Slovakia is:

$$E_S = (0,5 I_S + 0,5 HP_S).$$

- d) The volume of water available for energy production shall follow the application of the provisions of Articles 6 and 7 of this Agreement.
2. The Republic of Hungary shall substitute its hypothetical share of the energy for water to be discharged into the main river-bed of the Danube River on the basis of the following formula:

$$W_H = E_H (W_F - W_J)$$

where

W_H = the water discharge being the equivalent of the Hungarian Party's share of energy,

E_H = the share of energy from the yearly production of energy to which the Republic of Hungary is entitled according to paragraph 1 of this Article,

W_F = the yearly water discharge of the Danube,

W_J = the water released as a joint obligation – in accordance with Art. 6, paragraph 1 of this Agreement – into the main river bed of the Danube.

That volume of water shall be diverted into the main riverbed of the Danube on the basis of Article 14 (3) of the 1977 Treaty, and shall be additional to the waters released in application of Articles 6 (1) and 7(1) of this Agreement.

3. The Parties shall make provision by an additional protocol with regard to the value of the energy produced prior to the date of coming into force of this Agreement by the Project (the Gabčíkovo and Cunovo power plants and the Mosoni water turbines) that is due to – but has not yet been paid to – the Republic of Hungary.
4. The investment expenditures of the establishment of a navigation route in the Sap-Szob section shall be arranged on the basis of Articles 3(1)(b) of this Agreement.

Article 4

Methodology for the settlements of accounts and damages prior to the coming into force of the Agreement

1. The Parties, on the basis of the principle of full compensation and taking into account the Judgment, shall provide compensation for all damage caused to each other by their wrongful acts.

2. For the period prior to the entry into force of this Agreement, the Parties shall calculate their total costs which have not been refunded from other sources, together with the benefits of operating the system of the installations, and shall settle the claims by mutual agreement.
3. For the determination of damages and costs the Parties shall constitute a Committee for Compensation and Settling of Costs, establishing the methodology for determining the amount of costs and compensation. The Committee for Compensation and Settling of Costs shall work on the basis of the methodology approved by the Government Plenipotentiaries and under their control, and the results shall be laid down by the Parties in protocols.
4. The costs of the Parties shall be calculated by reference to the current daily Euro exchange rate declared by the National Bank of the country concerned with reference to the date determined by the Committee for Compensation and Settling of Costs.
5. When changing the values which originated or were expressed in national currencies or Transferable Rubles, they shall not use the then current official exchange rate, but will proceed by a mutually agreeable methodology.
6. For the elaboration of the methodology the Parties shall seek to apply the methods utilised by the IBRD and the EBRD in relation to other investments of a similar scale.

Article 5

Acknowledgement of the continued existence and operation of the Čunovo barrage and identification of the role of the Dunakiliti dam

By the Supplementary Treaty, and upon its entry into force,

- a) the Republic of Hungary shall accept that in order to produce energy an agreed amount of water from the discharge of the Danube as a border river be diverted via the Cunovo dam to the Gabčíkovo bypass canal, and
- b) the Parties shall in agreement determine the modified role of the Dunakiliti dam, *inter alia* for the purposes of securing small boat navigation, for the discharge of flood and ice release, and for water management.

Article 6

Principles for sharing of water discharge between the main riverbed and the bypass canal

1. The Parties agree on the joint obligation to provide for an increased volume of water which meets the environmental requirements to be released into the main riverbed forming the state border and the side arm system of the Danube in accordance with the principles set out in the Judgment and the provisions of this Agreement, in particular Articles 7 and 9(6).
2. The provisions set out in paragraph 1 of this Article shall not affect the right of the Parties, according to Article 14(3) of the 1977 Treaty, to transform their hypothetical entitlement to a

share in energy into an entitlement to water – in an amount over and above the requirements of the natural environment as provided by paragraph 1 of this Article – and to direct this entitlement to water flow into the main riverbed and the side-arms of the Danube.

Article 7

The water supply in the Danube’s main riverbed and side arms between 1851 and 1811 rkms

1. The water management solution, based on the sharing of water discharges as provided by Article 6(1) of this Agreement and in accordance with the principle of sustainable development shall ensure that:
 - a) there is assured or improved quality and potential for use of surface waters and all groundwaters and other sub-surface waters;
 - b) there is continued and long-term preservation and restoration of the flora, fauna and biodiversity and its productive capacity of the area concerned, as well as of the recreational, climatic and other values of the natural landscape;
 - c) there is a restored and maintained dynamic connection between the main bed and the side arms of the River Danube, including the natural flooding of flood plains;
 - d) environmentally sound and sustainable flow rates, directions and dynamics of groundwater are restored and maintained;
 - e) the safe discharge of floods is provided for; and
 - f) a riverbed be formed suitable to the unhindered navigation of recreational and small boats.
2. The volume of water to be discharged into the main bed of the Danube and into its side arms shall be sufficient to meet all of the above-mentioned objectives. In order to determine such volume the Parties shall conduct an environmental impact assessment in accordance with the provisions of paragraph 5(b) below.
3. The volume of water to be discharged – by the application of the present Article – into the main riverbed and the side arms in seasonal terms, its quantity referenced to the Bratislava discharge, the methodology of average calculation, the way of measurement of the discharge and similar water management issues shall be determined in accordance with the bilateral treaties on boundary waters in force between the Parties as well as in accordance with applicable bilateral and multilateral international treaties.
4. It shall be possible to depart from the yearly average in the daily/monthly operation where:
 - a) it is necessary to flood the area of the flood plain including the side arms at least two times a year;
 - b) as agreed, in the dormant vegetation period less than the average rate of flow can be discharged.
5. In order to ensure an effective and sustainable water supply the Parties shall jointly agree on the applicable water management solution.
 - a) The Parties agree to jointly examine all the alternatives meeting the requirements of paragraph 1 of this Article, which are proposed by either Party.

- b) The selection of the solution pursuant to paragraph 1 of this Article, the Parties shall be preceded by a joint environmental impact assessment in accordance with the 1991 Espoo Convention.
 - c) In the process of selecting a water management solution and assessing its environmental impacts the Parties shall involve a third Party as an expert, if necessary.
6. The water management solution to be selected on the basis of the joint environmental impact assessment to be carried out pursuant to paragraph 5 of this Article shall be accepted as a part of the joint investment the costs of which shall be settled in accordance with Article 4 of this Agreement.
 7. The Parties shall maintain and seek to enhance the joint monitoring of the natural environment. In the event that a deterioration, or a serious risk of deterioration, in the environmental conditions occurs or is about to occur as a result of the operation of the system, they shall immediately modify the rules for operation.
 8. The Parties shall ensure that in matters of the system of installations there is appropriate participation by citizens in accordance with the 1998 Convention on Access to Information, Public Participation in Decision making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention).

Article 8

Provisional Rules for operation of the Project

1. Pending the adoption and entry into force of the Supplementary Treaty, the elements of the Project identified in Article 2(2) of this Agreement shall operate on the basis of the provisional rules for operation to be determined by agreement of the Parties.
2. On the basis of the principles and rules determined in this Agreement and once it has entered into force, the Parties shall without delay define the provisional rules for operation of the Project, in the form of a protocol. The provisional rules for operation shall include:
 - a) the characteristics of the energy production,
 - b) the hypothetical share of the Parties in the energy,
 - c) divided into periods, the volume of water to flow in the bypass canal and the main riverbed and in its side arms , which shall be a function of the actual available total discharge of the Danube and , which shall include the volume of water to be released into the main river bed in lieu of Hungary's share of energy, in accordance with Article 3(2) of this Agreement,
 - d) the rules on the release of floods and ice,
 - e) the rules on navigation and on control rights of the riparian states,
 - f) mutual information, data supplying, joint monitoring and the rules of evaluation,
 - g) the exercise of the rights to control the installations on the territory of the other Party.

Article 9

Transitional Rules pending the entry into force of the Supplementary Treaty

1. Any differences between the Parties relating to the implementation of this Agreement, which the Parties are not able to settle at Plenipotentiary or diplomatic levels, may be submitted by either one of them to a Fact-finding Committee, or a Committee of Conciliation, or finally to the International Court of Justice.
2. The provisions of paragraph 1 shall be without prejudice to the dispute-settlement provisions of any other treaties or agreements in force between the Parties.
3. Following its signature the Supplementary Treaty shall be submitted to the Parliaments of the two Parties for approval, and shall be subject to ratification.
4. The Supplementary Treaty shall provide for the maintenance of the 1977 Treaty as amended for a period of forty years from the entry into force of the Supplementary Treaty.
5. For the purposes of the full implementation of the Judgment and for the period until the conclusion of the Supplementary Treaty the Parties establish – in addition to the Committee provided for by Article 4(3) of this Agreement – three Committees: a Committee for Water Management, a Committee for Environmental Protection and a Committee for Energy and Economics. The Committees shall act under the authority and guidance of the Parties' Plenipotentiaries and shall have authority to discuss any question connected to the final solution of the dispute, and to produce materials preparing the decisions for the Parties.
6. Pending the determination in the Supplementary Treaty of the requirements of the natural environment for water to be released into the original riverbed of the Danube pursuant to the Judgment, this Agreement shall be without prejudice to the requirements of the 19 April 1995 Agreement between the Government of the Republic of Hungary and the Government of the Slovak Republic concerning Certain Temporary Technical Measures and Discharges in the Danube and Mosoni Branch of the Danube.
7. Hungary's hypothetical share of energy shall be not less than 14 percent of the total, and shall be exchanged for water. The amount of water responding to the hypothetical share – applying the rules defined in Article 3(2) – shall on a continuous basis be directed to the main riverbed of the Danube starting not later than the thirtieth day after the coming into force of this Agreement. It shall be in an amount over and above the volume of water to be discharged into the main riverbed pursuant to the Agreement of 19 April 1995 and Articles 6 and 7 of this Agreement.
8. Both Parties undertake to meet the costs of the maintenance and operating expenditures of the installations situated on their respective territories. After the entry into force of this Agreement they will bear full responsibility and liability for the damages caused to the other party or to any third party by the operation or failure of the installations.
9. The implementation of this Agreement shall be the responsibility of the Parties' Plenipotentiaries.

Article 10

Final provisions

1. This Agreement shall come into force on the day of signature by both Parties. Done in the Hungarian, Slovak and English languages, all texts being equally authentic. In case of dispute, the English version is authoritative.

2. The Contracting Parties shall jointly inform the International Court of Justice of its adoption and entry into force, and shall provide the Court with a copy in English.

Done at

5.20 A 2001. június 29-i tárgyalási forduló

Jegyzőkönyv

1. sz. melléklet	A résztvevők névsora
2. sz. melléklet	A magyar kormányküldöttség vezetőjének nyitóbeszéde
3. sz. melléklet	A Szlovák Köztársaság kormányküldöttsége vezetőjének nyitóbeszéde
4. sz. melléklet	A magyar tárgyalóküldöttség álláspontja a szlovák fél „A közös szakértői csoportok felállításával és tárgyalásaikkal kapcsolatos háttéranyagok” című, 2001. június 5-i anyagáról
5. sz. melléklet	A Szlovák Köztársaság kormányküldöttségének a “Megállapodás tervezet a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének érvényre juttatásáról” című, a magyar fél által 2001. április 2-án előterjesztett javaslattal kapcsolatos álláspontja
6. sz. melléklet	A szakértői munkacsoportok működési rendje

Agreed Minutes

Annex 1	List of the names of participants
Annex 2	Opening Address by the Head of the Hungarian Delegation
Annex 3	-
Annex 4	Position of the Hungarian delegation
Annex 5	-
Annex 6	Operating procedure for the joint specialist working groups

J e g y z ő k ö n y v

*a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségeinek
a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer
ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő,
2001. június 29-én Budapesten
megtartott tárgyalásáról*

1. A Magyar Köztársaság Kormányának küldöttsége Dr. Székely László dunai kormánybiztos vezetésével és a Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttsége Ing. Dominik Kocinger, a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazottja vezetésével 2001. június 29-én, Budapesten tárgyalást folytatott a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszer tervével kapcsolatos vita tárgyában 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítélete végrehajtási módozatairól.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
2. A megbeszélés a küldöttségek vezetőinek nyitóbeszédével kezdődött. Dr. Székely László beszédét a *2. sz. melléklet* tartalmazza, Ing. Dominik Kocinger beszédét a *3. sz. melléklet* tartalmazza.
3. A felek kicserélték nézeteiket a magyar fél 2001. április 2-án átadott „Megállapodás tervezet a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének érvényre juttatásáról” című javaslatáról és a szlovák fél 2001. június 5-én előterjesztett „A közös szakértői bizottságok felállítására és tárgyalására” vonatkozó háttéranyagáról. A magyar fél írásban is előterjesztette álláspontját a szlovák fél június 5-i háttéranyagáról, amit a *4. sz. melléklet* tartalmaz. A szlovák fél a 2001. június 5-i tárgyalásokon született eredményekkel összhangban átadta a magyar fél által 2001. április 2-án előterjesztett megállapodás tervezetre vonatkozó álláspontját, amelyet az *5. sz. melléklet* tartalmaz.
4. A felek megállapodtak abban, hogy szakértői munkacsoportokban megkezdik a részletes vitát a hágai Nemzetközi Bíróság ítélete végrehajtásának egyes kérdéseiről, és ebből a célból két munkacsoportot alakítanak:
 - a) A Jogi Szakértői Munkacsoport a 2001. június 5-i tárgyalások jegyzőkönyvének 4. pontjában foglaltaknak megfelelően megkezdte a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtására vonatkozó kormányközi Megállapodás javaslatának kidolgozását. Ennek során a munkacsoport a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletéből indul ki és megvitatja a magyar fél 2001. április 2-i tervezetét (2001. június 5-i jegyzőkönyv 4. sz. melléklete) és az arra adott szlovák álláspontot (jelen jegyzőkönyv 5. sz. melléklete), valamint a bármely Fél által előterjesztett esetleges további javaslatokat.
 - b) A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport megvizsgálja a Duna Pozsony-Budapest közötti szakaszának kérdéseit, miközben először a Pozsony-Szap szakaszra összpontosítja a figyelmét. Ez a munkacsoport megvizsgálja azokat az alternatívákat, amelyek lehetővé teszik

az Ítélet releváns pontjainak teljesülését és előkészíti ezen alternatívák közös környezeti hatásvizsgálati eljárását.

5. A munkacsoportokban elért eredményeket a kormányküldöttségek tárgyalásain értékelik. A munkacsoportok munkarendjét a 6. sz. *melléklet* tartalmazza.
6. A kormányküldöttségek megállapodtak abban, hogy soron következő találkozásjukra 2001. szeptemberében Pozsonyban kerül sor. Az időpontot a küldöttségvezetők pontosítják.
7. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv hat, a jelen jegyzőkönyvtől elválaszthatatlan mellékletet tartalmaz.

Budapest, 2001. június 29.

Dr. Székely László
a Magyar Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

Ing. Dominik Kocinger
a Szlovák Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

*1.sz. melléklet
a 2001. június 29-i tárgyalás jegyzőkönyvéhez*

**A magyar kormányküldöttség tagjai
a 2001. június 29-i budapesti tárgyaláson**

Dr. Székely László	kormánybiztos, a küldöttség vezetője
Dr. Bartus Gábor	kormányfőtanácsadó (Miniszterelnöki Hivatal)
Dr. Szabó Marcel	főosztályvezető (Miniszterelnöki Hivatal)
Dr. Nagy Boldizsár	nemzetközi jogi szakértő
Dr. Gerelyes István	főosztályvezető-helyettes (Külügyminisztérium)
Kék Mónika	tanácsadó (Pénzügyminisztérium)
Kolossváry Gábor	főosztályvezető (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium)
Pál Gabriella	tanácsadó (Magyar Energia Hivatal)
Birck Ernő	a Vízügyi Iroda főtanácsadója (Közlekedési és Vízügyi Minisztérium)
Dr. Korom Norbert	a küldöttség titkára
Benyo Pál	Tolmács
szakértők (a tárgyaláson megfigyelőként vesznek részt):	
Dr. Gyeney Laura	nemzetközi jogi szakértő (Miniszterelnöki Hivatal)
Janák Emil	igazgató (Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság)
Dr. Kovács György	a Bős-Nagymarosi Titkárság szakértője (Külügyminisztérium)

**A szlovák kormányküldöttség tagjai
a 2001. június 29-i budapesti tárgyaláson**

Ing. Dominik Kocinger	a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer építésével és üzemeltetésével összefüggő ügyek kormány meghatalmazottja, a küldöttség vezetője
JUDr. Peter Tomka	a Szlovák Köztársaság képviselője a hágai Nemzetközi Bíróság előtt, nagykövet (Külügyminisztérium)
Ing. Vladimír Bakeš	a Vodohospodárskej výstavba állami vállalat (Bratislava) képviselője
Ing. Vladimír Haviar	a Közlekedési, Postaügyi és Távközlési Minisztérium képviselője
Ing. Jozef Janovický	a Szlovák Vízgazdálkodási Vállalat Dunamenti Ágazati Üzemének (Bratislava) képviselője
JUDr. Luděk Krajhanzl	a Külügyminisztérium nemzetközi jogi szakértője
JUDr. Cecília Kandráčová	a Külügyminisztérium képviselője
Ing. Jozef Obložinský	a Közös Operatív Csoport vezetője
Ing. Vladimír Seewald, DrSc.	energetikai szakértő
Ing. Ivan Závadský	a Környezetvédelmi Minisztérium képviselője
a küldöttség titkársága:	
RNDr. Zoltán Hlavatý	Felszín Alatti Vizek Konzultációs Csoport
Ondrej Hoffmann	tolmács
Ing. Gabriel Jenčík	a küldöttség titkára
PhDr. Anna Majkútová	Földművelésügyi Minisztérium
Ing. Miroslav Šándor	Földművelésügyi Minisztérium Kormány meghatalmazotti Hivatala
RNDr. Jozef Sloboda	Földművelésügyi Minisztérium Kormány meghatalmazotti Hivatala

A 2001. június 29-i tárgyalás jegyzőkönyvének
2. sz. melléklete

**A magyar kormányküldöttség vezetőjének
nyitóbeszéde
a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének
végrehajtásáról folyó magyar-szlovák kormányközi tárgyalások
2001. június 29-i, budapesti fordulóján**

Tisztelt Kormány meghatalmazott Úr!
A kormányküldöttség Tisztelt Tagjai!

A magyar kormányküldöttség nagy várakozással tekint mai találkozásunk elé. Közel négy év telt el ugyanis a hágai ítélethirdetés óta, s a természeti környezet megfelelő szintű megóvása és helyreállítása érdekében igen időszerű lenne legalább az Ítélet végrehajtásának elvi jelentőségű kérdéseiben megállapodni. Attól sem tekinthetünk el, hogy országaink közvéleménye előtt is számot kell adnunk a tárgyalások eredményeiről, a nemzetközi jogvitánk megoldása érdekében tett lépésekről is.

Mai találkozásunk napirendjét már június 5-én meghatároztuk, e szerint ma a magyar fél április 2-án kelt tervezetéről és a szlovák fél június 5-én átadott anyagáról cserélhetjük ki nézeteinket.

A magyar félnek módja volt alaposan tanulmányozni a szlovák fél június 5-én átadott háttéranyagát, s felkészültünk arra is, hogy részletesen megvitassuk április 2-án kelt saját javaslatunkat, azaz a kormányaink közötti megállapodás szövegtervezetét is. A magyar fél ezen javaslata az 1999. decemberi részletes javaslatunkon és az arra adott 2000. decemberi szlovák állásponton nyugszik. Számos kompromisszumos részt építettünk be ebbe a javaslatba annak érdekében, hogy az minél jobb alap lehessen tárgyalásainkhoz. Ennek fényében értetlenül állunk a szlovák fél június 5-i háttéranyaga előtt, mivel úgy látjuk, hogy annak tartalma nem illeszkedik a két fél által 1998 ősze óta folytatott tárgyalásokon elért részeredményekhez. Azt reméljük, hogy a mai tárgyaláson ennek ellenére a jóhiszeműség és a konstruktivitás jegyében megtaláljuk a megfelelő kibontakozást a jelen helyzetből.

A magyar fél szerint a két kormányküldöttség tárgyalásainak feladata a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének végrehajtási módozatáról való megállapodás előkészítése és kormányaink elé terjesztése. Mivel egy bírósági döntés végrehajtásáról van szó, azt a magyar fél elsősorban jogi természetű munkának tekinti. Ezért tárgyalásainknak nem lehet feladata, hogy a közös Duna-szakaszt érintő valamennyi problémát megoldjuk. Számos vízgazdálkodási vagy környezetvédelmi kérdés megvitatása a két ország közötti megfelelő szintű eszmecsere tárgya kell legyen az Ítélet végrehajtása után is. Első találkozásunkon, 1998. novemberében álláspontunkat úgy fogalmaztuk meg, hogy a hágai Ítélet térkép és iránytű a felek számára. A kialakítandó rendszert és annak üzemrendjét szigorúan az Ítélet szabta korlátokon belül kívánjuk megtalálni. Szerencsére ebben egyetértés mutatkozik a felek között, hisz az 1999. január 28-án tartott tárgyalási fordulón jegyzőkönyvben rögzítettük, hogy – idézem a jegyzőkönyv 5. pontját – „a tárgyaló felek ismételten

megerősítették, hogy a Külön Megállapodás 5. cikkének (2) bekezdésével összhangban *teljes egészében elfogadják és végrehajtják a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletét.*”

Ha tehát az Ítéletet teljes egészében akarják a felek elfogadni és végrehajtani, akkor a második érdemi kérdés az, hogy *milyen konkrét intézkedéseket látnak szükségesnek a felek az Ítélet alapján, azaz: miként értelmezik az Ítéletet?* A magyar fél álláspontja tárgyalásaink 1998 őszi kezdete óta az volt, hogy először az Ítélet közös értelmezését kell elvégezni, majd az Ítéletről kialakított közös álláspont alapján az Ítélet által nyitva hagyott kérdésekben kell az alternatívák szakértői elemzését követően – mindkét fél érdekeit figyelembe vevő – döntésre jutni. Ennek érdekében világosan és egyértelműen kifejtettük, milyen lépéseket tartunk szükségesnek az Ítélet alapján: a feleknek a szerződéses együttműködésüket a már felépített létesítményeken, azaz alsó vízlépcső felépítése nélkül kell helyreállítaniuk; a C változat jelenleg is jogellenes üzemeltetését jogszerűvé kell tenni; a bőszi vízlépcsőnél pedig a szerződéses célok egyenrangúságát érvényre juttatva az energiatermelés ellehetetlenítése nélkül megfelelő vízhozamot kell az eredeti mederbe juttatni a természeti értékek megóvása érdekében. E kérdések rendezését szolgálta a felek 1999. májusi egyetértéssel hozott döntése arról, hogy a magyar fél készítsen el egy részletes javaslatot az Ítélet végrehajtására, melyre a szlovák fél válaszolni fog. Ezt a javaslatunkat 1999. decemberében részletes műszaki alátámasztó anyagokkal együtt átadtuk. A magyar javaslat megvitatása újabb lehetőséget teremtett a felek Ítéletről alkotott értelmezési képének megismerésére is.

A felek 1999. decembere előtti állásfoglalásai is tartalmaztak utalásokat a felek ítéletértelmezésére vonatkozóan. Érdemes ebből a szempontból egy rövid áttekintést tenni.

Tárgyalóküldöttségeink 1999. március 10-én Pozsonyban tartott találkozója során Kocinger úr nyitóbeszédében kijelentette, hogy a Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének 138. pontja hűen tartalmazza a jelenlegi szlovák álláspontot. Az Ítélet idézett cikkelye az alábbiak szerint szól: „Nemcsak Magyarország ragaszkodott a nagymarosi munkálatok leállításához, hanem a tárgyalások során Csehszlovákia is több alkalommal is kijelentette, hogy hajlandó mérlegelni a csúcsra járató üzemmód korlátozását vagy teljes elvetését. Ez utóbbi esetben a nagymarosi gát megépítése értelmetlenné vált volna.” Annak a ténynek, hogy a szlovák fél az Ítélet 138. pontjára hivatkozott, üzenet értéke volt Magyarország számára, mert kifejezte, hogy Szlovákia kész egy alsó vízlépcső nélküli rendezésről tárgyalni. A magyar fél 1999. májusában indítványozta, hogy Szlovákia maga határozza meg azokat a feltételeket, amelyek teljesülése esetén az alsó vízlépcső elmaradását kész tudomásul venni. A magyar fél az 1999. május 14-i tárgyaláson kiemelte, hogy „Kívánatosnak tartanánk, ha szlovák tárgyalópartnereinktől választ kapnánk arra a kérdésre, hogy saját szakértőik szerint milyen műszaki üzemeltetési, környezetvédelmi és egyéb feltételek mellett lenne kész Szlovákia elfogadni az alsó vízlépcső elmaradását?” Mint ahogy azt delegációvezető úr is tudja, a szlovák fél erre a kezdeményezésre válaszul indítványozta, hogy Magyarország készítsen részletes tervet az Ítélet végrehajtásával kapcsolatos valamennyi kérdés átfogó rendezésére. A magyar fél tárgyalási álláspontjából, illetve a magyar delegáció tárgyalási mandátumát meghatározó kormányhatározatból, melyet a szlovák félnek is átnyújtottunk, egyértelműen kitűnt, hogy a magyar fél olyan rendezési javaslatot fog kidolgozni, amely további vízlépcső felépítése nélkül oldja meg a fennálló vitás kérdéseket.

Többször is hangsúlyoztuk, hogy a nagymarosi vagy más alsó vízlépcső ügye ma már nem műszaki, hanem jogi kérdés, amelyet a hágai Nemzetközi Bíróság ítélete egyértelműen rendezett. A két fél alaposan és jelentős időkeretben folytatott műszaki vitát az ügyben: 1989 és 1993 között kétoldalú tárgyalásokon, míg 1993-tól 1997-ig a Bíróság előtt. A korábbi viták

megismétlésétől nem várható áttörés, a Bíróságot éppen azért kértük fel ítékezésre, mert az ügyet kétoldalúan megoldani már nem tudtuk. Ezért a Bíróság által egyértelműen eldöntött kérdésekben nem látjuk célszerűnek a szakértői tárgyalások megismétlését. A korábbi tárgyalások során egyértelműen hangsúlyoztuk, hogy Magyarország alsó vízlépcsőt csak abban az esetben építene, ha erre a Bíróság Ítélete által megerősített jogi kötelezettsége lenne. Szlovákia a 2000. decemberében átadott anyagában maga is elismerte, hogy ilyen kötelezettség nem áll fent. Szlovákia azzal is nyilvánvalóan tisztában van, hogy a magyar tárgyalódelegációnak a további vízlépcső építését elutasító álláspontja szilárd.

Június 5-i nyitóbeszédemben azért állíthattam azt, hogy a felek álláspontjai közel vannak egymáshoz, mert a két nagy terjedelmű dokumentum-csomag figyelmes összehasonlítása alapján az olvasó ezt joggal regisztrálhatta. A felek közötti legérzékenyebb kérdésben az 1999. decemberi magyar javaslat (és az ezt megalapozó korábbi dokumentumok, pl. Magyar álláspont, továbbá az 1999. május 14-i találkozónkon elmondott nyitóbeszédem) és a 2000. decemberi szlovák álláspont a következőket tartalmazta:

A magyar fél szerint nincs kötelezettség bármely alsó vízlépcső felépítésére. Az Ítélet világosan kifejti, hogy a közös együttműködést a vízlépcsőrendszerből eddig ténylegesen felépített létesítményeken kell folytatni, s hogy a csúcsraajratás mindkét fél által történt elvetésével a nagymarosi gát felépítésének nincs többé semmi értelme.

A szlovák fél 2000. decemberi álláspontja az alsó duzzasztással kapcsolatosan a magyar felet választás elé állította. A szlovák fél egyfelől számos sokszor ismételt kijelentést sorakoztatott fel az alsó vízlépcső mellett, kérve ezeknek a magyar fél általi megfontolását. Másfelől a szlovák álláspont kijelentette, hogy a magyar félnek nincs jogi kötelezettsége az alsó vízlépcső felépítésére, továbbá megjelölte saját javaslatát a tárgyalások továbbiakban megvitatandó kérdéseire arra az esetre, ha a magyar fél kijelenti, hogy nem építi fel a nagymarosi vízlépcsőt.

Idézem a szlovák álláspont idevonatkozó részeit. Az I. – jogi vonatkozásokat taglaló – fejezetben a szlovák fél kijelentette: „a Szlovák Köztársaság tudatában van annak, hogy bírósági úton sem képes a Magyar Köztársaságot a saját területén egy ilyen létesítmény [azaz a nagymarosi vízlépcső] felépítésére kötelezni”. A szlovák fél álláspontja III., vízgazdálkodási tárgyú részében kijelentette: „A nagymarosi vízlépcső megépítésével kapcsolatos vitában a magyar félnek definiálni kellene, milyen feltételek mellett hajlandó megépíteni ezt a vízlépcsőt. Amennyiben ilyen feltételek nem léteznek, ki kell jelentenie, hogy a Duna Bős-Budapest szakaszán az elkövetkezendő 50 évben nem épít semmilyen vízlépcsőt vagy gátat a vízszint duzzasztása céljából.”

Június 5-i tárgyalásunkon módomban volt egyértelműen kifejteni a magyar választ ebben a kérdésben, s eleget téve a szlovák fél kérésének kijelentettem, hogy az Ítélet értelmében nem épül alsó vízlépcső. Június 5-én készen álltunk arra, hogy a szlovák álláspont megfelelő fejezete [Álláspont III.2.2 A nagymarosi vízlépcső meg nem építése] alapján megkezdjük az Ítélet végrehajtásának első lépését jelentő kormányközi Megállapodás szövegének kidolgozását – akár szakértői szinten is.

Abban a pillanatban adta át részünkre a szlovák fél a szakértői csoportok által megvitatásra javasolt témáról szóló anyagát. Ennek a június 5-ét követő napokban megtörtént alapos áttanulmányozása arra kellett vezessen bennünket, hogy megállapítsuk, az abban foglaltak nem felelnek meg sem az Ítéletnek, sem az eddigi tárgyalási fordulón elért,

jegyzőkönyvekben is rögzített eredményeknek, így nem szolgálják a tárgyalások további eredményes vitelét. Bár az anyag nagyszámú idézetet tartalmaz a 2000. decemberi szlovák álláspontból, ennek ellenére még sincs összhangban azzal.

A magyar fél sajnálattal tapasztalja, hogy Szlovákia letérni látszik arról az útról, amelyet 1999. derekán a két fél együttesen határozott el. Kocinger úr 2001. június 5-i nyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a szlovák fél nem tartja kielégítőnek azt a rendezési tervet, amelyet a magyar fél az alsó vízlépcső elmaradásának következményeként előirányzott. E helyett ismételen az 1977-es Szerződésben előirányzott létesítményrendszer maradéktalan megvalósítását indítványozta.

A szlovák tárgyalófél által 2001. június 5-én átadott dokumentum hasonlóképpen fogalmaz. E szerint: „A szlovák fél kormányküldöttségi szinten kíván a magyar féllel tárgyalni a Nagymarosi Vízlépcső 1977-es Szerződés szerinti felépítéséről, ezt követően tárgyalni a csúcsumemeltetés mértékéről, amely egyetlen meg nem oldott kérdésnek tűnik, az 1977-es Szerződés szerint is, a Nagymarosi Vízlépcső ökológiai megítélésének szempontjából.”

Ezzel Szlovákia eltér mind a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletétől, eltér továbbá a Nemzetközi Bíróság előtt képviselt saját álláspontjától, a ténybeli realitásoktól, és végezetül attól a közösen elhatározott szándéktól, hogy megvizsgáljuk azokat a műszaki, ökológiai és egyéb paramétereket, amelyek egy alsó vízlépcső nélküli rendezéssel együtt járnának.

Rendkívül sajnálatosnak tartjuk, hogy a szlovák fél sem a 2000. decemberében átadott anyagában, sem pedig a 2001. június 5-én átnyújtott dokumentumában nem javasolt a magyar rendezési javaslatától eltérő és az Ítéletnek ugyancsak megfelelő alternatívát. Ebből akár arra is következtethetnénk, hogy a magyar javaslat az Ítélet végrehajtásának összes lehetséges módozatát tartalmazza – ez azonban nyilvánvaló túlzás lenne. A magyar fél átfogó rendezési javaslatának elkészítésére irányuló szlovák indítványtól immáron két év telt el. Ha Szlovákia egyfelől tudatában volt annak, hogy Magyarország egy alsó vízlépcső nélküli megoldási javaslatot fog előterjeszteni, másfelől eleve tudta, hogy egy ilyenről nem kíván érdemben tárgyalni, és az Ítéletnek megfelelő alternatívát sem terjeszt elő, akkor vajon mi célja volt a szlovák fél indítványának? Nem feltételezhetem, hogy nincsenek olyan feltételek, amelyek mellett Szlovákia egy alsó vízlépcső nélküli megoldási javaslatot ne tudna elfogadni, hiszen ha ezt állítanám, akkor ez magával vonná azt a következtetést, hogy Szlovákia nem volt jóhiszemű és indítványát a magyar javaslat kidolgozására csupán időhúzási szándék vezérelte.

Tisztelt Kormány meghatalmazott Úr!
A kormányküldöttség Tisztelt Tagjai!

Ebben a helyzetben a következő lehetséges alternatívákat látjuk a tárgyalások továbbvitelére:

1. A Felek az április 2-ai magyar javaslat és az ahhoz kidolgozott szlovák változatok alapján megkezdik a szövegtervezet pontosítását a felek egyetértésével felállított szakértői bizottságok párhuzamos és intenzív ülésein.
2. A Felek megállapítják, hogy továbbra is lényeges különbségek vannak az Ítélet olvasatában, ezért ezeket a Jogi Szakértői Csoport elé utalják.

3. A Felek megállapítják, hogy közöttük kétoldalú tárgyalásokkal fel nem oldható ellentétek vannak az Ítélet értelmezéséről, ezért ebben a kérdésben harmadik fél, végső esetben a hágai Nemzetközi Bíróság segítségét kérik.

Nem látunk lehetőséget arra, hogy az Ítélet végrehajtásáról folyó tárgyalásainkat anélkül folytassuk, hogy világosan és végérvényesen ne tisztáznánk álláspontjainkat az Ítélet jelentéséről.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Fordítás szlovák nyelvből.

*A 2001. június 29-i Jegyzőkönyv
3. sz. melléklete*

**A Szlovák Köztársaság kormányküldöttsége vezetőjének nyitóbeszéde
a 2001. június 29-én, Budapesten megrendezett tárgyaláson**

Tisztelt Kormánybiztos Úr!
A magyar kormányküldöttség tisztelt tagjai!
Hölgyeim és Uraim!

Kormányküldöttségeink 2001. június 5-én, Pozsonyban sorra került tárgyalásán megegyeztünk abban, hogy a további megbeszéléseket a Magyar Fél által kidolgozott és a Szlovák Félnek 1999. decemberében átadott, valamint a Szlovák Fél által kidolgozott és a Magyar Félnek 2000. decemberében átadott anyagok alapján fogjuk folytatni.

Megegyeztünk továbbá abban, hogy a mai tárgyalásra elkészítjük a Magyar Fél által 2001. április 2-án előterjesztett, a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítéletének végrehajtására vonatkozó megállapodás-tervezetével (a továbbiakban: április 2-i Megállapodás tervezet), valamint a Szlovák Fél által 2001. június 5-én átadott, „A közös szakértői csoportok felállításával és tárgyalásaikkal kapcsolatos háttéranyagok” című dokumentummal (a továbbiakban: Háttéranyagok) kapcsolatos álláspontjainkat. A Szlovák Fél a mai tárgyaláson terjeszti elő az április 2-i Megállapodás tervezetre vonatkozó álláspontját.

Tisztelt Székely Úr és a magyar küldöttség tisztelt tagjai!

Engedjék meg, hogy felelevenítsem azoknak az egymásnak átadott anyagok tartalmát, amelyek a kormányküldöttségek és a szakértői csoportok tárgyalásainak alapját fogják képezni és ismertessem a Szlovák Félnek az ezek jellegére vonatkozó véleményét.

A 2000. decemberében átadott szlovák anyagok szakmai állásfoglalást tartalmaznak a problémakör valamennyi, a Magyar Fél által 1999. decemberében előterjesztett anyag által érintett területére. A szakmai állásfoglalások kategóriájába soroljuk a jogi álláspontot is.

Sajnálattal kell megállapítanom, hogy a Magyar Fél által előterjesztett április 2-i Megállapodás-tervezet nem veszi megfelelően figyelembe a Szlovák Fél részéről felvetett indoklásokat és javaslatokat, amelyek alapvetően a lehetséges megoldási változatok szakértői megítélése alapján az 1977. évi Szerződés céljainak teljesítéséből indulnak ki. Ezt a 2000. decemberi állásfoglalásunkban világosan kifejtettük és megindokoltuk, s ezeket terjesztettük elő érthetően és rövidített formában a június 5-i Háttéranyagokban is.

Engedjék meg, hogy összegezzem a Szlovák Fél álláspontját, amelyet a 2001. június 5-i, Pozsonyban elmondott nyitóbeszédemben ismertettem, illetve amelyeket a június 5-én átadott

és a 2001. június 5-i tárgyalásokról felvett jegyzőkönyvhöz csatolt Háttéranyagok tartalmazznak.

1. A két fél által előterjesztett anyagokban található érvek és indokok: az 1999. novemberi terjedelmes „Duna hatáselemzési feladatok” című magyar anyagot, a 2000. decemberi „A Magyar Fél által a Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtására kidolgozott magyar javaslatra vonatkozó álláspont” című részletes szlovák választ, az április 2-i magyar Megállapodás-tervezetet, valamint a június 5-i Háttéranyagot lépésről-lépésre kellene közösen, szakértői szinten megvitatni. Javasoltuk továbbá a közös szakértői csoportok kinevezését. A Szlovák Fél véleménye szerint az ilyen eljárás logikus és korrekt lenne.
2. A Szlovák Fél nem érthet egyet a Magyar Félnek azzal a javaslatával, amely a Szap és Budapest közötti vízi út minőségét az 1977. évi Szerződésben foglaltakhoz képest egy fokozattal vissza akarja minősíteni (lásd a június 5-i Háttéranyagot).
3. A Szlovák Fél nem érthet egyet a régi Duna-meder szabályozására a Magyar Fél által előnyben részesített megoldással (lásd a június 5-i Háttéranyagot). Ezen kívül nem érthetünk egyet az olyan javaslattal, amely nem biztosítja az árvíz elleni védelmet - ebben az esetben főleg magyar területen.
4. A Szlovák Fél nem ért egyet a Magyar Fél által a Szap és Budapest közötti hajóút felújításának és karbantartásának módjára vonatkozó javaslattal, mivel azt ökológiai szempontból elfogadhatatlannak tartja (lásd a június 5-i Háttéranyagot).
5. A Szlovák fél nem tartja kielégítőnek a Szap alatti Duna-szakasz vízszintje csökkentésének mérséklésére megfogalmazott célkitűzést. Hasonlóképpen a mellékágak medrének olyan célú kimélyítését sem, hogy azokat átfolyóvá tegyék, mert ez nem oldja meg a talajvíz-szintjének huzamos ideje tartó csökkenését. Maguknak a mellékágaknak a szempontjából ez nem egy ökológiai cél (lásd a június 5-i Háttéranyagot).
6. A Szlovák Fél nem ért egyet azzal, hogy halasztást szenvednek azok a szemmel látható ökológiai problémák, amelyeket az 1977. évi Szerződés keretében kellett volna megoldani (lásd a június 5-i Háttéranyagot).

Tisztelt Székely Úr és a magyar küldöttség tagjai!

Engedjék meg, hogy említést tegyek néhány, általam súlyosnak tekintett tényről.

- a. A Különmegállapodás 5. cikkének 1. pontja szerint a Felek kötelezettséget vállaltak, hogy a Bíróság ítéletét véglegesnek és magukra nézve kötelezőnek fogadják el, s azt jóhiszeműen és maradéktalanul végrehajtják.
- b. A Bíróság azt a véleményt képviseli, hogy a Felek jogilag elkötelezték magukat arra, hogy a tárgyalások során - amelyeket a Különmegállapodás 5. cikke értelmében kell lefolytatniuk - az 1977. évi Szerződéssel összefüggésben mérlegeljék, hogyan lehet a legjobban elérni a Szerződés sokrétű céljait. (139)
- c. Nem a Bíróság feladata meghatározni, milyen legyen a Felek által folytatott tárgyalások végső eredménye. A Felek maguk kötelesek kölcsönös megegyezés alapján olyan megoldást találni, amely figyelembe veszi az 1977. évi Szerződés céljait, valamint a nemzetközi környezetvédelem és a nemzetközi folyókon történő hajózás jogának alapelveit is. Ezeket közösen és integráns módon kell elérni. A Feleknek úgy kell viselkedniük, hogy a tárgyalásoknak értelmük legyen, ami nem

teljesül akkor, ha az egyik Fél úgy ragaszkodik a saját álláspontjához, hogy mérlegelné annak bármilyen módosítását. (141)

- d. A Szerződés szószerinti alkalmazása helyett a Szerződés célkitűzésének és a Felek részéről a szerződés megkötése idején fennálló szándéknak kell a meghatározónak lennie.
- e. Amennyiben az ítélethozatal után sor kerül az előzetes feltételekhez nem kötött tárgyalásokra, mindkét fél számára hasznos lehet az egy harmadik fél által nyújtott segítség és szakértői vélemény. (143)

Gondolkodjunk el a Bíróság azon ajánlásán, hogy amennyiben sor kerül az előzetes feltételekhez nem kötött tárgyalásokra, mindkét fél számára hasznos lehet az egy harmadik fél által nyújtott segítség és szakértői vélemény. Amennyiben a Magyar Országgyűlés *a priori* módon megszabja a szakmai megoldások feltételeit, ezzel megnehezíti annak a lehetőségét, hogy a nyitott problémák megoldásába bevonásra kerüljön egy harmadik fél is. a magyar félnek ez a döntése a magyar szakemberek számára is lehetetlenné teszi, hogy elfogulatlanul mondjanak véleményt álláspontjainkról.

Mindkét fél szakértői tudják, hogy a hajózás biztosítása érdekében - és itt a magyar anyagból idézek - „a Duna lepusztult természeti környezetének“ re-naturalizálása és az árvízvédelem érdekében“ és itt újból felidézem Önöknek az 1965. évi árvizet, amely szlovák területet öntött el, tenni kell valamit a Duna Szap és Budapest közötti szakaszán. A szakemberek mindkét oldalon tudatában vannak annak is, hogy a folyót villamos energia termelésére is fel lehet használni.

Ma két különböző javaslat fekszik a tárgyalóasztalon. Az első, szlovák javaslat az eredeti, Közös Egyezményes tervből indul ki. A másik, a Duna-meder duzzasztás nélküli szabályozására vonatkozik annak az elméleti javaslatnak az alapján, amelyet Önök adtak át nekünk és amelyekre mi válaszoltunk. Közösen kellene elbírálnunk, melyik javaslat a jobb. És Ön, mint dunai kormánybiztos közli velünk, hogy „mindent figyelembe vettek“, de nem hajlandó megmagyarázni nekünk, hogy miként vettek mindent figyelembe. Feltételezem, az Önök küldöttsége előtt is világos, hogy szakmai tárgyalások nélkül nem tudjuk elfogadni az Önök javaslatát. A mi - és valószínűleg az Önök szakembereinek véleménye szerint is - az Önök javaslata nem teljesíti az 1977. évi Szerződés céljait, sem pedig a Feleknek a Szerződés megkötése idején képviselt szándékát, tovább néhány hátrányos következményei is lennének, amelyek a következők:

- Nem állítja meg a vízszint csökkenését a Duna medrében (a magyar szakemberek véleménye).
- Nem oldja meg a Duna medrének és a lepusztult természeti környezetnek az ökológiai problémáit; nem létezik ökológiai koncepció (a magyar szakemberek véleménye).
- Magasak a költségei (az Önök által kiszámított költségek).
- Nem oldja meg kielégítő módon az árvíz elleni védelmet azon területen, ahol az 1965. évi árvíz idején éppen szlovák oldalon voltak elárasztott területek (szlovák vélemény).
- Nem biztosítja kielégítő módon a hajózási feltételek megteremtését (a Szerződésben foglaltakhoz képest egy osztállyal csökkenti a hajóút minőségét - az Önök javaslata).
- Megerősített partok és folyómeder kialakítása (magyar javaslat).

- A Duna mellékágak medrének kimélyítése (a talajvíz-szint csökkenése - magyar javaslat).
- A Duna mellékágainak és a Duna vize szennyezettségével összefüggő kérdések megoldásának halogatása (magyar javaslat).
- A villamos-energiatermelés és az energia minőségének korlátozása (magyar javaslat).
- Az Önök lakosságának kizárása az infrastruktúra kiépítéséből származó egyes előnyökből.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Az április 2-i Megállapodás-tervezetet azt állítva terjesztette elő, hogy „mindent figyelembe vettek” és szeretnék, ha mi ezzel minden közös szakértői elbírálás nélkül egyetérténként és erről egy 40 évre szóló Megállapodást kötnénk. Nyilván azt is szeretnék, ha szakértői szintű megvitatás nélkül közös felelősséget is vállalnánk egy ilyen műszakilag ki nem forrott javaslatért. Megismételhetem Önnek azt, amire a múltkor hivatkoztam. Valóban, műszakilag a magyar kormányküldöttség által előterjesztett javaslat is megvalósítható, annak összes hátrányos következményével együtt, de a mi támogatásunk és egyetértésünk nélkül. Az Önök ilyenszándékával nem érthetünk egyet, mégpedig azért, mert véleményünk szerint ez a javaslat mindenképp előtt szakszertelen, ökológiailag nem megfelelő és nem teljesíti azokat a célokat, amelyeket a Felek az 1977. évi Szerződés megkötésével megvalósítani szándékoztak.

Tényként említem meg, hogy a Szlovák Fél 1992 óta csupán az 1811 és 1789 fkm közötti Duna-szakaszon a hajóút fenntartása érdekében 175 ezer m³ követ épített be a hidrotechnikai művekbe és a gázlók kotrása során több, mint 1 millió m³ kavicsot kotort ki. Az ilyen nagy volumenű munkák ellenére ezt a folyószakaszt a hajóút minőségi paraméterei szempontjából nem lehet kielégítőnek minősíteni, a folyószabályozási munkákat pedig elegendőnek tekinteni. Az ezen a szakaszon elvégzett folyószabályozási munkák költségeit a Szlovák Fél mint az 1977. évi Szerződés teljesítésének elmaradása következtében előállott károkat tartja nyilván.

A Magyar Fél mostani magatartásával olyan helyzetbe állítja a Szlovák Felet, amikor a más multilaterális szerződésekből származó nemzetközi kötelezettségeinek teljesítése érdekében olyan intézkedések megvalósításában vállal részt, amelyeket ésszerűtlennek tart és azokra nem is lenne szükség, ha teljesültek volna az 1977. évi Szerződés célkitűzései. A Szlovák Félnek ezt a magatartását nem lehet úgy tekinteni, mintha egyetértene azzal, hogy a Magyar fél nem teljesíti azokat a célokat, amelyeket a Nagymarosi Vízlépcső felépítésével kellett volna elérni, valamint nem legalizálja a Magyar félnek ezt a magatartását. Amennyiben a Magyar fél továbbra is érvényesíteni akarja az általa előterjesztett javaslatokat, akkor minden további lépés előtt igényelni fogjuk az Environmental impact assessment (környezeti hatásvizsgálat) közös kidolgozását. Ennek elvégzése után tárgyalhatunk tovább a Szap és Budapest közötti szakaszcól.

Most pedig néhány szót szeretnék ejteni a régi Duna-mederrel összefüggő kérdésekről.

Az 1999. Decemberében részünkre átadott anyagban a következő meghatározás szerepel: a Duna régi medrének elsődleges feladata az árvíz és a jég levezetése lesz. A továbbiakban

világosan meghatározásra kerül a Dunába áteresztendő, minimális ökológiai vízhozam, amely a vegetációs időszakban $400 \text{ m}^3/\text{sec}$, a téli időszakban $20\text{-}40 \text{ m}^3/\text{sec}$., a mellékágrendszer vízutánpótlása pedig a vegetációs időszakban $90 \text{ m}^3/\text{sec}$. Az anyag megállapítja, hogy amennyiben a mederben nem hajtunk végre intézkedéseket a vízszint emelése érdekében, a Duna régi medrében nem lehetséges a kívánt vízszintek visszaállítása. Szintén megemlítsre kerül, hogy a legegyszerűbb megoldást egy olyan fenékküszöb megépítése jelentené, mint amilyen Dunakilitinél az 1843 fkm-en létesült. Említés történik arról is, hogy a fenékküszöb megépítése után a talajvízszint átlagos emelkedése a szigetközi kutak 85%-ban meghaladta az eredeti, a Duna elterelése előtti talajvízszintet. Ez azt jelenti, hogy a fenékküszöbök hatékonyak lehetnek és segítségével el lehet érni a kívánt vízszint-emelést a Dunában és a felszín alatti vizeknél is. Ebből indul ki a mi javaslatunk is: a Dunakilitinél lévő fenékküszöbhez kapcsolódva kell felépíteni néhány további ilyen fenékküszöböt. Számunkra ez nagyon ésszerűnek tűnik.

A probléma ott kezdődik, amikor a feladat kidolgozásával kapcsolatos megbízásban Önök megszabták az 1999. decemberében a szlovák fél részére átadott tanulmánynak a kidolgozási elveit, mégpedig:

- a Magyar Országgyűlés határozata,
- az a két változat, amelyeket a magyar fél a két legmegfelelőbb változatként ítélt meg és választott.

Ez az Önök által kiválasztott két változat a következő:

- először, kavicsszórás a Dunába (11 millió m^3 kavics a Duna 30 kilométeres szakaszán),
- másodsor, a Duna medrének meanderezővé történő átalakítása az eredeti Duna-meder néhány helyen történő eltorlaszolásával és a partok megerősítése 70.000 m^3 kőtömb beépítésével, valamint nagy mennyiségű földmunka a hullámtérben.

A mi - és valószínűleg az Önök - szakembereinek a véleménye szerint az Önök javaslatának néhány alapvető problémája van. Ezekre részletesen rámutatunk a június 5-én átadott Háttéranyagban, illetve megtalálhatók az Önök 1999. évi anyagaiban, valamint a részünkről ezekre adott 2000. évi válaszukban:

1. Az árvízvédelem problematikus megoldása első sorban a Szigetközben (szlovák vélemény az 1954- évi árvíz alapján).
2. A hosszú idő alatt természetes módon kialakult és meglévő mellékágrendszer megzavarása és mesterséges átalakítása (emlékeztetni szeretnék arra, hogy a Közös Egyezményes Terv megóvta a hullámteret, az üzemvíz-csatorna a hullámtéren kívül található).
3. A hosszú időre tervezett kavicsszórás és az új Duna-meder építése a régi Duna-meder több helyen történő lezárásával ökológiai szempontból nem tekinthető jó megoldásnak.
4. Az anyag kitermelésével és szállításával összefüggő problémák.
5. A két legköltségesebb változat kiválasztása úgy a földmunkákat, mint az anyagot illetően (ez nem vélemény volt, hanem tény).

Ami a régi Duna-mederbe átengedendő vízhozamokra vonatkozó magyar igényeket illeti, meg szeretném említeni, hogy jelenleg az 1995. évi kormányközi egyezménynek megfelelően a

régi mederbe olyan vízmennyiség kerül átengedésre, amely 150%-a a Magyar Fél által a vegetációs időszakra meghatározott ökológiai minimumnak és 250%-a a téli időszakra igényelt ökológiai vízmennyiségnek. Tehát a Duna régi medrébe az 1995. évi kormányközi egyezmény alapján átengedett vízhozam jelentősen meghaladja a Magyar Fél által javasolt ökológiai minimumot.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Ebben az esetben is megerősítem, hogy a Szlovák Fél nem támogathat műszakilag nem jó és meg nem indokolt javaslatokat. Nem érthetünk egyet azzal, hogy a mi részvételünk nélkül választanak ki egy műszaki változatot és ezt akarják ránk kényszeríteni, sőt olyan helyzetbe akarnak bennünket hozni, hogy ezért a megoldásért társfelelősséget is vállaljunk. Ugyanakkor a Magyar Fél nem követelheti tőlünk a nagyobb vízmennyiségek átengedését a Duna régi medrébe annál, mint amit a nekünk átadott anyagokban ökológiailag is megindokolt. Úgy gondolom, a Szlovák Fél ennek az igénynek a kielégítésében egészen a tárgyalások sikeres befejezéséig - esetleg azon túl is, hacsak nem egyezünk meg másként - nagyon előékenyen fog eljárni és az 1995. évi Egyezménynek megfelelően fogja biztosítani a vízutánpótlást. Megismétlem, ez jóval több annál, mint amit az Önök által elkészített anyagokban ökológiailag megindokoltak.

Feltételezem - miként ezt a 2001. június 5-i nyitóbeszédemben is említettem - a Dunának ezt a szakaszát illetően ennyire eltérő álláspontjaink ellenére is meg tudunk egyezni.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Nagyon kívánatos lenne, hogy a teljes megállapodáshoz vezető úton megtegyünk egy első, legalább kis lépést a nyitott kérdések megoldása irányába.

Ezért engedje meg, hogy azt javasoljam, ebben a fázisban a Duna felső szakaszára összpontosítsuk a figyelmünket (a vízlépcsőrendszer bőszi része). Alakítsunk szakértői csoportokat és bízunk meg őket konkrét feladatokkal:

- vizsgálják meg a javasolt megoldási változatokat az árvízvédelem szempontjából,
- a közös monitoring eddigi eredményeit felhasználva vizsgálják meg a javasolt változatokat ökológiai szempontból,
- válasszák ki a javasolt megoldási változatok modellezéséhez szükséges megfelelő programokat,
- vizsgálják meg az alternatív változatokat azok költségvonzatai szempontjából,
- vizsgálják meg az alternatív változatokat az elektromos-energiatermelés és a beruházás hatékonysága szempontjából.

Amennyiben ezekben a kérdésekben sikerül közösen előzetes eredményeket felmutatnunk, akkor az bátorítást és ösztönzést nyújthat a számunkra ahhoz, hogy keressük a közös válaszokat azokra a problémákra, amelyek a Szerződés céljainak elérése útjában állnak. Ilyen módon eljuthatunk a teljes megállapodáshoz, amely segítségével rendezni tudjuk a Duna Pozsonytól Budapestig terjedő szakaszát.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Fogjunk hozzá ennek a probléma-gombolyagnak a kibogozásához! Bár az egész csomagra vonatkozó megállapodást kell elérnünk és ezt a megállapodást kell kormányaink előterjeszteni jóváhagyás céljából, ez nem akadályozhat bennünket abban, hogy előrehaladjunk a részletekben anélkül, hogy ettől kárt szenvedjem az egyik, vagy a másik fél jogi pozíciója.

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Kezemet nyújtom Önnek, hogy együttműködjünk ezen az úton. Hinni szeretném, hogy Ön is elindul ezen az úton.

Köszönöm a figyelmüket.

Budapest, 2001. június 29.

*A 2001. június 29-i tárgyalás jegyzőkönyvének
4. sz. melléklete*

**A magyar tárgyalóküldöttség álláspontja
a szlovák fél „A közös szakértői csoportok
felállításával és tárgyalásaikkal kapcsolatos háttéranyagok” című,
2001. június 5-i anyagáról**

A) A szlovák fél javaslata

A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer tervével kapcsolatos, a hágai Nemzetközi Bíróság által 1997. szeptember 25-én meghozott ítélet végrehajtásáról szóló magyar-szlovák kormányközi tárgyalások 2001. június 5-én, Pozsonyban megtartott fordulóján a szlovák fél átadta javaslatát a közös szakértői bizottságok által vizsgálandó kérdések tartalmára vonatkozóan. Az alábbiakban ismertetjük a magyar fél álláspontját ezen szlovák javaslatról.

A szlovák fél a közös szakértői bizottságok (munkacsoportok) számára a következő témák kidolgozását javasolja:

- 1) A Duna főmedrébe, a mellékágakba és a Mosoni-Dunába juttatandó vízhozamok nagyságára vonatkozó javaslat kidolgozása a Duna Dunacsúny-Szap szakaszán [I.1.]
- 2) Műszaki megoldási javaslat kidolgozása a Duna főmedrében történő vízszintemelésre, a főmeder és a mellékágak összekapcsolására (pl. fenékküszöbök alkalmazásával) a Duna Dunacsúny-Szap szakaszán [I.2.]
- 3) Az árvízvédelemmel, a jéglevezetéssel, a védőtöltések megerősítésével kapcsolatos követelmények meghatározása a Duna Dunacsúny-Szap szakaszán, a Dunacsúnyi, a Dunakiliti Duzzasztóművek, továbbá a mellékágrendszerek és a Bősi Vízlépcső műtárgyai közötti viszony szerepének azonosítása [I.3.]
- 4) A hajózási viszonyok meghatározása a Duna Dunacsúny-Szap közötti szakaszán [I.3.]
- 5) Ökológiai összehasonlító elemzés készítése a Nagymarosi Vízlépcsőt tartalmazó és az 1999. decemberi magyar javaslat szerinti alternatívák között [II.2.]
- 6) Hajózási összehasonlító elemzés készítése a Nagymarosi Vízlépcsőt tartalmazó és az 1999. decemberi magyar javaslat szerinti alternatívák között [II.3.]
- 7) Az árvízvédelmi, a jéglevezetési és a hajózási célkövetelmények meghatározása a Duna Szap-Budapest szakaszán [II.3.]
- 8) Az energiatermelési alternatívák összehasonlítása és a csúcs-félcsúcs-alap energiák arányának meghatározása [II.4.]
- 9) A villamos energia termelés hasznainak megosztása ideiglenesen és a Nagymarosi Vízlépcső üzembe helyezése után [II.4.]
- 10) A magyar fél beruházási hányadának meghatározása [II.5.]
- 11) A magyar hidroenergetikai potenciál meghatározása [II.5.]
- 12) A beruházási alternatívák költség-haszon elemzése, a nagymarosi munkálatok magyar fél általi leállításának gazdasági következményeinek számszerűsítése [II.5.]
- 13) A Nagymarosi Vízlépcső felépítésének kérdései és a csúcsüzemeltetés mértékének meghatározása (kormányküldöttségek szintjén tárgyalandó) [III.1.]

[A zárójelben a szlovák háttéranyag megfelelő fejezetének számát tüntettük fel.]

A magyar fél a megvitatni javasolt kérdések tanulmányozásakor a következő szempontokat tartotta szem előtt:

- a felek egyetértettek abban, hogy a hágai Ítéletet teljes egészében elfogadják és végrehajtják¹⁸⁰;
- a Bíróság előtt részletesen megvitatott és az Ítéletben eldöntött kérdésekben nincs értelme a viták újbóli megnyitásának;
- a felek egyetértettek abban, hogy az Ítéletet több lépésben hajtják végre, s ennek megfelelően a jelenlegi tárgyalási forduló célja az Ítélet végrehajtásának elvi kérdéseit tisztázó kormányközi megállapodás megszövegezése¹⁸¹;
- figyelemmel kell lenni a felek tárgyalásain eddig elért, s jegyzőkönyvben rögzített eredményekre.

B) Az alsó vízlépcsővel és a csúcsrajáratással kapcsolatos témák

A szlovák javaslat döntően az egykor tervezett nagymarosi vízlépcső térségként meghatározható földrajzi terület kérdéseire koncentrál: a javaslat több mint öthatoda foglalkozik ezzel. A szlovák fél szakértőknek szánt kérdései mögött a következő – többször hangsúlyosan megismételt – vélekedés húzódik meg:

- a magyar fél az 1999. decemberi javaslatában nem bizonyította be, hogy a nagymarosi vízlépcső felépítésének milyen ökológiai problémái, káros következményei lennének,
- ezért tárgyalni kell a nagymarosi vízlépcső felépítéséről,
- mivel az Ítélet után már csak „a csúcsrajáratás mértéke jelenti az egyetlen nyitott kérdést”.

A magyar fél kénytelen elutasítani ezt az érvelést, s kijelenteni, hogy véleménye szerint ez **az Ítélet teljes félreértésén alapszik. Így az ezen az érvelésen alapuló kérdések nem lehetnek szakértői egyeztetések tárgyai. Ez a szlovák félnek a fent alkalmazott számozás szerinti 5), 6), 8), 9) és 13) kérdéseit érinti.**

Az Ítélet a Felek jövőbeni magatartását előíró 131-154. szakaszaiban a következőképpen rendelkezett a nagymarosi vízlépcsővel és a csúcsrajáratással kapcsolatosan:

- Az 1989 óta kialakult ténybeli helyzetet kell a szerződéses jogviszony keretein belülre helyezni¹⁸², az együttműködő igazgatást a vízlépcsőrendszer maradványain van lehetőségük a feleknek helyreállítani¹⁸³, továbbá az építési kötelezettségeket – amennyiben azt nem teljesítették 1992 előtt – túlhaladták az események, így a dunacsúnyi művet nem kell lebontani, de a rendszert sem kell teljességgel helyreállítani¹⁸⁴. A Szerződés céljait a jelenleg fennálló építmények is megfelelően szolgálhatják.¹⁸⁵
- A csúcsrajáratást mindkét fél ténylegesen elvetette.¹⁸⁶
- A nagymarosi vízlépcső felépítésének nincs értelme.¹⁸⁷ A felek jogában áll az együttműködő igazgatást a nagymarosi vízlépcső felépítése nélkül helyreállítani.¹⁸⁸

¹⁸⁰ Az 1999. január 28-i, budapesti tárgyalási forduló jegyzőkönyvének 5. pontja

¹⁸¹ A 2001. június 5-i, pozsonyi tárgyalási forduló jegyzőkönyvének 4. pontja

¹⁸² Ítélet, 132. pont

¹⁸³ Ítélet, 150. pont

¹⁸⁴ Ítélet, 136. pont

¹⁸⁵ Ítélet, 136. pont

¹⁸⁶ Ítélet, 134. pont

¹⁸⁷ Ítélet, 134. pont

¹⁸⁸ Ítélet, 150. pont

Ezt a jogi helyzetet Szlovákia is elismerte, amikor 2000. decemberi álláspontjában, a magyar javaslat jogi alapelveinek 2.§ (2) bek. b) pontjához fűzött kommentárjában így fogalmazott: „a Szlovák Köztársaság tudatában van annak, hogy bírósági úton sem képes kötelezni a Magyar Köztársaságot egy ilyen létesítmény [a nagymarosi vízlépcső] felépítésére”.

A szlovák fél június 5-i javaslatában úgy állítja be a magyar felet, mintha az „a priori” utasítaná el az alsó vízlépcső felépítését, s ezzel „szélsőséges” álláspontra helyezkedne. A magyar fél úgy látja, hogy *az Ítélet kihirdetése után, az Ítélet nagymarosi vízlépcsőre vonatkozó egyértelmű rendelkezései alapján nem lehet sem „a priori” helyzetről beszélni, sem az Ítélet végrehajtására vonatkozó magatartást „szélsőségesnek” minősíteni.*

Az alsó vízlépcsővel kapcsolatos magyar álláspont továbbá azért sem indokolatlan, „a priori”, mert – az Ítélet rendelkezésein túlmenően – a felek kétoldalúan 1989 és 1993 között, majd a Bíróság előtt alapos, kimerítő vitát folytattak a nagymarosi vízlépcső hatásairól.

A szlovák fél nagy teret szentel a csúcsergiatermelésre vonatkozó kérdések felvetésének. Meg kívánja határozni a csúcsergia alapenergiához viszonyított értékét, s tárgyalni akar a csúcsrajáratás mértékéről. A szlovák fél kijelenti, hogy az Ítélet után csak a csúcsrajáratás mértéke jelent nyitott kérdést. A magyar fél szerint *az Ítélet egyértelműen elvetette a csúcsrajáratást*, ezért annak bármilyen formában való napirendre tűzése nem szolgálja az Ítélet végrehajtási módozatának mielőbbi megtalálását.

C) A Duna felső szakaszával kapcsolatos témák

Áttérve a Duna felső szakaszával kapcsolatos javaslatokra [1)-4) kérdések], itt elsősorban azt kell alapul venni, hogy a felek megállapodtak a nemzetközi standardoknak megfelelő környezeti hatásvizsgálat (KHV) mint kívánatos módszer alkalmazásában. Ezért a magyar fél a szigetközi és a csallóközi mellékágakba, a Duna főmedrébe és a Mosoni-Dunába juttatandó vízhozam nagyságával és az alkalmazott műszaki megoldással kapcsolatosan azt sürgeti, hogy a KHV metodikájában és időzítésében jussanak egyetértésre a felek. Mivel nézeteink jelentősen eltérni látszanak az Ítélet 140. pontja szerinti vízhozam mértékéről (a szlovák fél a jelenleg átadott mintegy 20 %-nyi vízhozamból indulna ki, addig a magyar fél az Európai Közösségek szakértői által javasolt 65 %-os arányt tekintik alapnak), valószínűsíthető, hogy megállapodás csak harmadik fél bevonása mellett KHV eljárásban határozható meg. Ezért **célszerűbbnek tartanánk, ha a vízhozam-megosztásról való vita szlovák fél által javasolt formája helyett a korábbi tárgyalási fordulókön szükségesnek tartott KHV kérdéseiben állapodnának meg a felek.** Az 1) és 2) kérdéseket ennek megfelelően javasoljuk módosítani.

A 3) és 4) kérdésre adott válasz – hasonlóan a 7) kérdésre adothoz – **érdemben segítheti elő az elvi alapok lefektetését**, ezért a magyar fél támogatja megvitatásukat.

D) További témák

A fenti felsorolásban **10), 11) és 12)** számon szereplő **témákat** a magyar fél fontosnak, érdemben tisztázandónak tekinti. A tárgyalások ezen szakaszában azonban mégsem látjuk célszerűnek napirendre tűzésüket. Most a rendezés elvi alapjait kell lefektetnünk az ahhoz

szükséges részletességgel. A beruházási hányadok végleges tisztázása, a hidropotenciál-arányokban való megegyezés, valamint a felek jogellenes magatartásából fakadó gazdasági következmények számszerűsítése véleményünk szerint **az elvi kérdésekben való megállapodás és a Szerződés módosítása közötti időszak feladata kell, hogy legyen, mivel a felek között egyetértés van a kérdés több lépésben való megoldására.** Ez utóbbi kérdés megfelelő időben történő tisztázását a magyar fél annyira fontosnak tekinti, hogy április 2-i tervezetében külön erre a célra felállítandó bizottság létrehozását javasolta.

Amennyiben egyáltalán szükség van a kormánymegállapodás előkészítése során szakértői egyeztetésekre, akkor arra elsősorban az elérni kívánt célállapot, a szerződéses célokkal kapcsolatos társadalmi igények tisztázása érdekében kerülhet sor. Így fontosnak és **megvitatásra érdemesnek tartjuk** a jelen anyagban **7) sorszám alatt szereplő kérdést.**

E) Megjegyzések

A június 5-i háttéranyagában a szlovák fél számos helyen félreérti vagy félreértelmezi a korábbi magyar javaslatokban foglaltakat. Ezek közül néhányat felidézünk itt.

Így a magyar fél a Duna minimális ökológiai vízhozamát a vegetációs időszak alatt nem határozta meg $400 \text{ m}^3/\text{s}$ értékben – mint ahogy azt a szlovák fél beállítani igyekszik. A hivatkozott részek közül ugyanis a magyar javaslat 3-A-I/1. fejezete „A Dunakiliti-Dunacsúny közötti folyószakasz műszaki koncepciója” címet viseli, az elemzés szempontjai itt nem ökológiaiak, hanem vízgazdálkodásiak voltak, továbbá nem az egész Szigetközre, hanem a Dunakiliti-Dunacsúny szakaszra vonatkoztak. A 3-B-6.2. fejezete is műszaki és nem ökológiai elemzését adja a változatoknak, s a vízhozam-értékek megadásánál hangsúlyozza is, hogy kizárólag az alगतúlszaporulat elkerülését vette figyelembe, ami nyilvánvalóan nem elégséges és főleg nem kizárólagos szempontja az ökológiai optimum meghatározásának.

További szempont kell legyen, hogy a Bíróság az Ítélet 140. pontjában nem a természeti környezet számára minimális, hanem kielégítő megoldás megtalálását szorgalmazza.

Fentieknek megfelelően a magyar fél tényleges javaslata a következő volt. Az alternatívák műszaki és ökológiai elemzése során a szakértők a minimális vízhozamra $600 \text{ m}^3/\text{s}$ értéket (ennek megoszlása: $50\text{-}50 \text{ m}^3/\text{s}$ vízhozam a kétoldali mellékágakba, $100 \text{ m}^3/\text{s}$ az új meanderező főágba és $400 \text{ m}^3/\text{s}$ a régi főágba), az Ítéletnek megfelelő optimális (kielégítő) vízhozamra $1100 \text{ m}^3/\text{s}$ értéket (ennek megoszlása az előbbi sorrendben: $100\text{-}100\text{-}300\text{-}600 \text{ m}^3/\text{s}$) állapítottak meg – a meanderező változat esetén.¹⁸⁹ A magyar javaslat összefoglaló táblázatát is közöl („A vízmegosztási/hasznosítási változatok ökológiai és műszaki hatásainak összesített értékelése”)¹⁹⁰ mely a vízmegosztási százalékok és az alkalmazandó műszaki megoldás függvényében ábrázolja a szakértői pontozás eredményét. A javasolt változatok a 40-60 %-os vízhozammegosztási sávba esnek kivétel nélkül. Ennek megfelelően a magyar fél javaslatának fődokumentumában (Jogi alapelvek) az Európai Közösségek szakértőinek részvételével megállapított, *az eredeti mederbe és a mellékágakba történő 65 %-os vízhozamátadást tekintette kiindulási értéknek* a további vizsgálatokhoz.

¹⁸⁹ Magyar javaslat 3.B melléklet, Összefoglaló 6.1. pontja (5. old.);

¹⁹⁰ Uo. 7. old.

Háttéranyagának I.2. fejezetében a szlovák fél alaptalanul kritizálja a magyar felet a dunakiliti duzzasztóval kapcsolatos álláspontja miatt. A magyar Országgyűlést illető – műszaki okmányokban szokatlan – bírálatnál termékenyebbnek látjuk a magyar fél április 2-i megállapodás-tervezete 5. cikkének felidézését: „A Felek egyetértőleg fogják meghatározni a Dunakilitinél létesített duzzasztómű megváltozott szerepét, többek között a kishajózás biztosításában, az árvíz- és jéglevezetésben, valamint a vízkormányzásban.”

A szlovák fél háttéranyaga több helyen kifogásolta, hogy a magyar fél nem adott szakmai bizonyítékokat a nagymarosi vízlépcső felépítésével szemben. A B) pontban leírtaknak megfelelően a magyar fél 1999. decemberi javaslatában nem tarthatta feladatának sem az alsó vízlépcső káros hatásainak bizonyítását, sem a csúcsrajzátatás negatív következményeinek igazolását. Ezeket az alternatívákat, mint az Ítéletnek nem megfelelőeket a magyar fél nem vizsgálta. A szlovák fél tehát félreértette az 1999. decemberi magyar javaslat és annak mellékleteinek funkcióját. A magyar javaslat feladata az volt, hogy az Ítéletnek megfelelő javaslatot dolgozzon ki a felek további tárgyalásai számára.

Az sem világos, miért jelenti ki a szlovák fél, hogy a magyar fél elismerte 14 %-os beruházási hányadát a közösen létrehozott építményekben. A 14 %-os érték a szlovák fél számítása volt. A magyar fél azonnal jelezte, hogy nem ért ezzel egyet. Ugyanakkor a szigetközi természeti értékek további pusztulásának megakadályozása érdekében áramrészesedésének vízre váltásakor hajlandó átmenetileg – a pontos beruházási hányadok kiszámításáig – a 14 %-os értéket ideiglenes vetítési alapnak tekinteni.

F) Javaslat a közös szakértői munkacsoportok működési rendjére

A magyar fél véleménye szerint az Ítélet végrehajtásában a szakértői szintű egyeztetéseknek az elvi kérdések tisztázása és a Szerződés módosítása vagy felváltása közötti időszakban van a legnagyobb szerepe. A szlovák fél határozott kívánságát tiszteletben tartva a magyar küldöttség kész már az Ítélet végrehajtásának első lépését jelentő kormányközi megállapodás előkészítésekor is szakértői egyeztetések lebonyolítására. A szakértői szintnek feltett kérdéseknek azonban meg kell felelniük az Ítéletnek és a felek eddigi megállapodásainak.

Ennek megfelelően a közös szakértői munkacsoportok működési rendjére nézve az alábbi javaslatot tesszük:

1./ A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségei tárgyalásaik felgyorsítása érdekében az alábbi közös szakértői munkacsoportokat állítják fel:

- a./ Folyamgazdálkodási, hajózási és ökológiai szakértői munkacsoport
- b./ Energetikai és gazdasági szakértői munkacsoport
- c./ Jogi szakértői munkacsoport

2./ A szakértői munkacsoportok mandátumát és a szakértői munkacsoportok által megvizsgálandó kérdéseket a kormányküldöttségek plenáris ülésen vagy a kormányküldöttségek vezetői levélváltás útján közös egyetértésben határozzák meg.

3./ A szakértői munkacsoportok a kormányküldöttségek által meghatározott időtartam alatt, mandátumuknak megfelelően megvitatják az eléjük utalt kérdéseket és azok megoldására javaslatokat dolgoznak ki, melyeket jegyzőkönyvben fogadnak el. A szakértői

munkacsoportok az általuk elfogadott jegyzőkönyveket megfontolásra a kormányküldöttségek elé terjesztik.

4./ A kormányküldöttségek vezetői a szakértői munkacsoportok üléseit megelőzően írásban megküldik egymásnak a szakértői munkacsoportok vezetőinek és tagjainak nevét.

5./ A szakértői munkacsoportok felváltva üléseznek magyar és szlovák területen. A szakértői munkacsoportok első találkozására Pozsonyban kerül sor.

6./ A szakértői munkacsoportok tárgyalásainak napirendjét a szakértői munkacsoportok vezetői közös egyetértéssel határozzák meg.

7./ A szakértői munkacsoportok a kormányküldöttségek vezetőinek megállapodása esetén egyes kérdések megoldására harmadik fél szakértőinek a közreműködését is igénybe vehetik.

8./ Mindkét fél viseli a saját munkacsoportjainak tevékenységével összefüggésben felmerült költségeket.

Budapest, 2001. június 29.

A 2001. június 29-i jegyzőkönyv
5. sz. melléklete

**A Szlovák Köztársaság kormányküldöttségének
a “Megállapodás tervezet a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között
a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének érvényre juttatásáról”
című, a magyar fél által 2001. április 2-án előterjesztett javaslattal kapcsolatos
álláspontja**

A Szlovák Fél abbéli igyekezetében, hogy fokozatos megoldásra és kormányközi megállapodásba való belefoglalásra kerüljenek a Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtása során a Felek között felmerült nyitott kérdések, a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság kormányküldöttségeinek 2001. június 5-i tárgyalásán előterjesztette “A közös szakértői bizottságok felállítására és tárgyalására vonatkozó háttéranyagot” (a továbbiakban mint június 5-i Háttéranyag), amely az említett tárgyalásokról készített jegyzőkönyv 5. sz. mellékletét képezi. Ebben a június 5-i háttéranyagban azt tanácsolja, hogy a nyitott kérdésekre közös szakértői munkacsoportok segítségével kell keresni a megoldást, s egyúttal értelmezi a felek különböző véleményeit is, beleértve azokat a megoldásra javasolt kérdéseket is, amelyeket a Szlovák Fél szerint meg kellene válaszolni és egy szakmailag megalapozott kormányközi egyezmény kidolgozásának alapjaként döntésre a kormányküldöttségek elé kellene terjeszteni.

A kormányküldöttségek 2001. június 5-i tárgyalásáról készített jegyzőkönyv 5. pontja értelmében a Szlovák Fél előterjeszti a “Megállapodás tervezet a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének érvényre juttatásáról” című magyar tervezettel (a továbbiakban csak április 2-i Megállapodás-tervezet) kapcsolatos álláspontját. Az álláspontban megfogalmazott észrevételeinek részletesebb észrevételeinek részletesebb indoklásában a június 5-i Háttéranyagra támaszkodik.

A. Általános megjegyzések

A Szlovák Fél - figyelembe véve a hágai Nemzetközi Bíróság döntését - megállapítja, hogy az április 2-i Megállapodás-tervezet nem kínál megoldást arra a kérdésre, hogy a Felek visszatérjenek az 1977. évi Szerződés alapvető céljának teljesítéséhez: a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer közös felépítéséhez és főleg annak közös üzemeltetéséhez, annak érdekében, hogy a tartósan fenntartható módon és sokoldalúan kihasználásra kerüljenek a Duna Pozsony és Budapest közötti szakaszának természeti kincsei, a vízgazdálkodás, az energetika, a közlekedés, a mezőgazdaság és a Szerződő Felek egyéb gazdasági ágazatainak fellendítése érdekében.

A Magyar Fél által előterjesztett javaslat elutasítja az 1977. évi Szerződés alapelveit:

- a Bős-nagymarosi Vízlépcsőrendszer - mint közös beruházás - felépítését,
- a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer üzemeltetésének közös irányítását és a közös műtárgyak üzemeltetési költségeinek egyenlő arányban történő közös viselését,
- a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer létesítményei üzemeltetéséből származó hasznokból és előnyökből egyenlő arányban való részesedést,

- a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer műtárgyainak közös tulajdonjogát,
- a Szerződő Feleknek a károkért viselt felelősségét és ezek viselését.

A Szlovák Fél megállapítja, hogy a Magyar Félnek a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-én a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtására vonatkozó javaslata nem veszi figyelembe a Szlovák Fél részéről a Magyar Félnek Budapesten, 2000. december 19-én átadott Álláspontban foglalt megjegyzéseit.

B. A magyar javaslat egyes részeihez fűzött megjegyzések

A Megállapodás elnevezése

A Megállapodás elnevezésében fel kell tüntetni, hogy a Szlovák Köztársaság Kormánya és a Magyar Köztársaság Kormánya közötti megállapodásról, azaz kormányközi megállapodásról van szó.

A preambulum

A negyedik bekezdésben meg lehetne említeni, hogy a Pozsonytól Budapestig terjedő folyószakaszról van szó.

Az ötödik bekezdés megkívánja, hogy a jogászok közösen vizsgálják meg, milyen az 1977. évi Szerződés és az egyéb szerződéses dokumentumok közötti viszony.

1. Cikk - Az ítélet végrehajtása

1. A szlovák fél tartva magát a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletéhez, az 1977. évi Szerződés érvényességéből indul ki és annak rendelkezései alapján a közös üzemeltetési rendet a Szerződés alapelemének tartja. A Szlovák Fél véleménye szerint a jelenlegi állapotot a Szerződés kiegészítésével és megerősítésével lehetne figyelembe venni.
2. Kormányközi megállapodással nem lehet változtatni a Felek olyan Szerződésből származó kötelezettségein, amely Szerződés köztársasági-elnöki szinten került megkötésre.
3. A Szlovák Fél szerint a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtására vonatkozó kormányközi megállapodás szakmai részeinek részletes szabályait és szövegét annak a kormányküldöttségek részéről történő véglegesítését és jóváhagyását megelőzően és a kormány elé történő terjesztése előtt a szakértői munkacsoportok keretében kell meghatározni.

2. Cikk - A fő elvek

1. A szlovák Fél nem ért egyet azzal, hogy a Szerződés céljainak elérésében megfelelő szakértői elbírálás és kellő megokolás nélkül korlátozások kerüljenek meghatározásra.

A villamos-energiatermeléssel kapcsolatos álláspont részletesebb indoklás és a további lépésekre vonatkozó javaslat a június 5-i Háttéranyag 14-17. oldalain található.

- a) az 1977. évi Szerződés szerint a Felek közös érdekát a Duna Pozsonytól Budapestig terjedő szakasza képezi. Tehát a Szap alatti Duna-szakasz egészen Budapestig (és nem Szobig) értendő. A Közös Egyezményes Terv, valamint a szlovák Köztársaság Közlekedési és Távközlési Minisztériumának 200. december 20-án kelt rendelete szerint a Duna 1867,0 és 1708,2 fkm. közötti szakasza a VII. osztályba sorolt vízi utat alkot.
 - b) A hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének nem volt feladata és a Bíróságnak nem is álltak rendelkezésére olyan műszaki adatok, hogy megállapíthatta volna, melyek a Duna azon töltésszakaszai, amelyeket helyre kell állítani. Idő előtti meghatározni a Megállapodás-tervezetben, milyen módon kerüljenek helyreállításra a töltések.
 - c) A Szlovák Fél szerint a környezetvédelem biztosítása céljából teljesen megfelelnek a Szerződés 13., 14., 15., 16. és 19. cikkei. A Magyar Félnek az ebben a bekezdésben feltüntetett igényeit a szakértőknek kell elbírálniuk a Bósi Vízerőmű üzemeltetésének a természeti környezetre való hatását megfigyelő közös monitoringból származó ismeretek felhasználásával.
2. Azok a műtárgyak, amelyek a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszert alkotják, az 1977. évi szerződésben vannak felsorolva. A hágai Nemzetközi Bíróság ítéletével összhangban a mai helyzetet (a Dunakiliti Duzzasztógát szerepének a Dunacsúni Vízlépcsővel történő helyettesítését) az 1977. évi Szerződés 1. cikkéhez fűzött kiegészítéssel lehet megoldani.

A magyar javaslatból hiányzik az egész Nagymarosi Vízlépcső, továbbá az 1811 és 1791 fkm. közötti kimélyített és szabályozott Duna-meder (mint műtárgy), amely a Bósi Vízlépcső tartozéka. Ezzel szemben a Magyar Fél a műtárgyak közé sorolta a mindkét oldalon található mellékágakat, amelyek azonban az 1977. évi Szerződés szerint nem tartoznak a közös beruházások közé.

A világos és pontos szövegezés érdekében kívánatos lenne az 1977. Évi Szerződés-szerinti műtárgy-elnevezések használata.

Az álláspont részletesebb indoklása és a további lépésekre vonatkozó javaslat a június 5-i Hátteranyag 4-10. oldalán található.

3. Cikk - Az energia feltételezett elosztása, a hasznok és a költségek és megosztása

1. Az energia elosztására vonatkozó magyar javaslatot csak a helyzet ideiglenes megoldásának lehet tekinteni mindaddig, amíg a Magyar Fél nem teljesíti az 1977. évi Szerződés szerinti munkákat és beszállításokat.

A villamos-energiatermelésből származó haszon elosztásánál csak megfelelő beruházások esetén lehet számításba venni a hidropotenciált. Különben a hidropotenciál csak fiktív energiaforrás, amely a megfelelő berendezések kiépítése és üzemeltetése nélkül nem létezik.

Célszerű lenne, ha a Magyar Fél meghatározná az 1977. évi Szerződés szerinti kötelezettségei teljesítésének időhorizontját. Ez nagymértékben megkönnyítené az

energia és az üzemeltetési költségek megosztásának kiszámítását, valamint az 1977. évi Szerződés 26. cikke értelmében a károk megállapítását.

Az álláspont részletesebb indoklása és a további lépésekre tett javaslat a június 5-i Háttéranyag 14-17. oldalán található.

2. A Magyar Fél javasolja energiárészesedésének vízre való lecserélését, amely vízmennyiséget többletként a Dunacsúni Vízlépcsőn keresztül kellene a régi Duna-mederbe átengedni. Eközben az 1977. évi Szerződés 14. cikke (3) pontjára hivatkozik. Ez a cikk a Szerződés V., “A vízgazdálkodás feladatai” című fejezetében található. Az 1977. évi Szerződés ezeknek a cikkeknek az érvényesítését a vízlépcsőrendszer felépítése és üzembe helyezése után feltételezi. Ennek a cikknek a Magyar Fél részéről történő értelmezése nyilvánvalóan ellentmond a feleknek az 1977. évi szerződés megkötésekor képviselt szándékainak, amikor az ilyen vízkivételeket csak ideiglenes és nem tartós jelleggel feltételezték.

Ez a magyar igény ellentmond az 1977. évi Szerződés szerinti üzemeltetési rendnek is és azt a következő szempontok alapján közösen kell majd elbírálni:

- ökológiai következmények,
- vízgazdálkodási következmények,
- a villamos-energiatermelést érintő következmények,
- a hajóút biztosítását érintő következmények.

Ezt megelőzően viszont szükség lesz arra, hogy a Magyar Fél megindokolja igényét, beleértve azt is, miért nem valósította meg a régi Duna-meder szabályozását, amely az 1977. évi Szerződés értelmében kizárólag a Magyar Fél feladata.

3. a Magyar Köztársaságnak - a jelen helyzetben - nincs joga a Dunacsúni Vízerőműben, valamint a Mosoni Dunát ellátó vízkivételi műtárgyon található vízerőműben termelt villamos energiára. A megtermelt villamos energiára támasztott magyar igényről a Dunacsúni Vízlépcső hasznosítási feltételeinek rendezése, és azoknak a károknak a kiszámítása után lesz mód, amelyeket az 1977. évi Szerződés 26. cikke szerint az egyik fél okozott a másiknak, valamint a Magyar Félnek a Dunacsúni Vízlépcső építéséhez és üzemeltetéséhez való csatlakozásáról, a beruházásai és üzemeltetési költségek megtérítésének formájáról történt megállapodás után lehet majd szót ejteni.

A Szlovák Félnek nincsen szándékában részt venni a Szap és Szob közötti folyószakaszon a hajóútnak a magyar javaslat szerinti hagyományos szabályozási módszerekkel elvégzendő karbantartása költségeinek állandó viseléséből, mivel ezt a megoldást nem tekinti jobbnak az 1977. évi Szerződésben foglalt megoldásnál.

Az álláspont részletesebb indoklása és a további lépésekre tett javaslatok a június 5-i Háttéranyag 10-14. oldalán találhatók.

4. **Cikk** - A költségek és a károk kiszámításának módszere a Megállapodás-tervezet érvénybe lépése előtt.

A Szlovák Fél a károk megállapításánál az 1977. évi Szerződés folyamatos érvényességéből fog kiindulni.

A kormányküldöttségek vezetői által kinevezett kármegállapító szakértői munkacsoport a következő kármegállapításokat terjeszti elő:

- a megkésített munkavégzés és beszállítások okozta károk, valamint a műtárgyak állagának romlásából eredő károk (az 1977. évi Szerződés),
- a Magyar Fél által leállított és felhagyott munkák által Szlovákiának okozott károk (a hágai Nemzetközi Bíróság ítélete),
- a Szlovák Fél által üzembe helyezett Dunacsúni Vízlépcső által Magyarországnak okozott károk (a hágai Nemzetközi Bíróság ítélete), továbbá
- a vízlépcsőrendszer feleslegesen túlméretezett műtárgyainak költségei, a Szap és Szob közötti folyószakaszon feleslegesen felépített műtárgyak költségeinek elszámolása, a Vág és az Ipoly folyók vízszintjének duzzasztásának elmaradása miatti haszon elvesztése.

Az álláspont részletesebb indoklása és a további lépésekre tett javaslatok a június 5-i Háttéranyag 17-20. oldalán található.

5. Cikk - A Dunacsúni Duzzasztógát további létezésének és működésének megerősítése, valamint a Dunakiliti Duzzasztógát szerepének meghatározása

Pontatlan és nem helyes az a megfogalmazás, hogy a Dunacsúni Duzzasztógát által történő vízelterelés csupán a villamos-energiatermelés érdekében történik (1. bekezdés). A Dunacsúni Vízlépcső felépítésére és üzembe helyezésére az 1977. évi Szerződés alapvető céljainak teljesítése érdekében volt szükség.

Megfelelőbb volna a Felek kötelezettségvállalása, hogy olyan közös üzemeltetési rendet dolgoznak ki, amely figyelembe veszi a Dunacsúni Vízlépcsőn és a Dunakiliti Duzzasztógáton végzett vízszabályozást

6. és 7. Cikk - A vízhozamnak a főmeder és az üzemvíz-csatorna közötti elosztásának alapelvei

A 6. és a 7. cikk ugyanazzal a problémával, a vízmegosztással foglalkozik.

6. A Magyar Fél nagyobb vízmennyiséget igényel a régi Duna-mederbe. A Közös Egyezményes Tervhez képest már az 1995. évi ideiglenes Megállapodás megnövelte által a régi Duna-meder részére átengedett vízmennyiséget. Ennek a megemelt vízmennyiségnek a hatását közösen figyelik és értékelik. A Közös Egyezményes Terv szerint megállapított vízhozam növelésének, illetve az 1995. évi ideiglenes Megállapodás által megszabott mennyiség módosításának a szükségességéről csak a monitoring közös kiértékelése után és a Magyar Félnek a hatályos Szerződés szerint a régi Duna-mederben elvégzendő szabályozásokra vonatkozó kötelezettsége megvalósítása fényében, valamint a Magyar Fél által előterjesztett alternatív javaslatok szakértői munkacsoportokban történt közös elbírálását követően lehet dönteni.

Az álláspont részletesebb indoklása és a további lépésekre tett javaslatok a június 5-i Háttéranyagok 1. és 2. oldalán találhatóak.

8. Cikk - A Létesítmény üzemeltetésének ideiglenes szabályai

Még mielőtt a kormányküldöttségek megegyezhetnének a Bős Nagymarosi Vízlépcsőrendszer üzemeltetési (ideiglenes, vagy állandó) szabályainak alapelveiről, az szükséges, hogy a Szerződő Felek között megegyezés jöjjön létre a következő kérdésekben:

- a régi Duna-meder Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság területén történő szabályozásának módja és határideje,
- azon műtárgyak építési költségeinek megtérítési módja, amelyeket az 1977. Évi szerződés szerint a Magyar Félnek kellett volna felépíteni, de a Szlovák Fél valósította meg azokat,
 - a Dunacsúni Vízlépcső rendszerbe történő besorolásának feltételei,
- a károk és költségek kiszámítása a 4. cikk alapján, amelyről a felek fognak megállapodni.

9. Cikk - Átmeneti rendelkezések a “Kiegészítő szerződés” hatályba lépéséig

1. A Magyar Fél ennek a Megállapodásnak a megvalósítása során felmerülő viták megoldására első fokú intézményként a kormánybiztosokat javasolja. Viszont az egész Megállapodás-tervezetben esik szó arról, hogy milyen kormánybiztosokról van szó. A Szlovák Fél abból indul ki, hogy ezeknek az 1977. évi Szerződés 3. cikke szerinti kormánybiztosoknak kell lenniük. Szükség lesz az ő feladataik kiegészítésére is azokkal, amelyek a jelenlegi helyzetből fakadnak. A Közös Kormányközi Egyezményt ki kell egészíteni a kormánybiztosok jogállásának (statútum) szabályozásával. A statútum a viták megoldása során követendő eljárást tartalmazza.
4. Az 1977. évi Szerződés az építkezés és az üzemeltetés különleges, nemzetek feletti kihatásai miatt időben nincsen korlátozva. A Szlovák Fél nem lát okot arra, hogy miért kellene az ahhoz csatolt függelékét időben 40 évre behatárolni.
5. A Szlovák Fél szintén három szakértői munkacsoport megalakítását javasolja. A vízgazdálkodási, hajózási és ökológiai kérdéskört egy csoportba javasolja összefogni és javasolja egy harmadik, a jogi-szakértői munkacsoport létrehozását is. A második munkacsoport a gazdasági-energetikai munkacsoport lenne, amely a károk kérdésében is illetékes lenne.
7. A Magyar Félnek a Bősi Vízlépcsőn előállított villamos energiából (mint ideiglenes értékből) való részesedése a két Fél szakértői számításának eredménye lesz. A szakértői egyeztetések befejezése előtt nem célszerű valamilyen minimális értéket meghatározni. A villamos energiának vízre történő lecserélésével kapcsolatos álláspont már korábban megfogalmazásra került. Itt a Szerződés 4. cikke helyes értelmezésének kérdéséről van szó.

8. A Magyar Fél javaslatában a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer műtárgyai üzemeltetési és karbantartási költségeinek megtérítésére vonatkozó elképzelés ellentmond az 1977. évi Szerződés elveinek. A Szlovák Fél az üzemeltetési és karbantartási költségek viselésének megoldását ideiglenes jelleggel a Feleknek a megtermelt villamos energiából való részesedése arányában és a térítést természetes formában (villamos energia) javasolja megoldani.

Záró megjegyzés:

Az a tény, hogy a Szlovák Köztársaság szakértői szlovák fordítás alapján dolgoztak - amely nem biztos, hogy mindig pontos volt - is oka lehet annak, hogy az ebben az anyagban megfogalmazott megfogalmazások nem reagálnak mindig pontosan a Magyar Fél által saját nyelvén megfogalmazott szándékaira, illetve ez is az oka annak, hogy a Szlovák Fél nem reagált a javaslatban szereplő egyes rendelkezésekre.

A szlovák Fél azt ajánlja, hogy a jövőben a szövegezés során a szakértői munkacsoportok által megfogalmazott és a kormányküldöttségek által jóváhagyott javaslatokat a jogi szakértők angol nyelven szövegezzék meg.

Pozsony, 2001. június 29.

A szakértői munkacsoportok működési rendje

A közös szakértői munkacsoportok működési rendje a következő:

- 1./ A Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségei tárgyalásaik felgyorsítása érdekében az alábbi közös szakértői munkacsoportokat állítják fel:
 - a./ Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport
 - b./ Jogi Szakértői Munkacsoport
- 2./ A szakértői munkacsoportok mandátumát és a szakértői munkacsoportok által megvizsgálandó kérdéseket a kormányküldöttségek plenáris ülésen, vagy a kormányküldöttségek vezetői közötti levélváltás útján közös egyetértésben határozzák meg.
- 3./ A szakértői munkacsoportok a kormányküldöttségek által meghatározott időtartam alatt, mandátumuknak megfelelően megvitatják az eléjük utalt kérdéseket és javaslatokat dolgoznak ki azok megoldására, melyeket jegyzőkönyvben fogadnak el. A szakértői munkacsoportok az általuk elfogadott jegyzőkönyveket megfontolásra a kormányküldöttségek elé terjesztik.
- 4./ A kormányküldöttségek vezetői a szakértői munkacsoportok üléseit megelőzően írásban megküldik egymásnak a szakértői munkacsoportok vezetőinek és tagjainak nevét.
- 5./ A szakértői munkacsoportok felváltva üléseznek magyar és szlovák területen. A szakértői munkacsoportok első találkozására Pozsonyban kerül sor.
- 6./ A szakértői munkacsoportok tárgyalásainak napirendjét a szakértői munkacsoportok vezetői közös egyetértéssel határozzák meg.
- 7./ A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport a kormányküldöttségek vezetőinek megállapodása esetén kérheti harmadik fél szakértőinek a közreműködését is.
- 8./ Mindkét fél viseli a saját munkacsoportjainak tevékenységével összefüggésben felmerült költségeket.

Budapest, 2001. június 29.

Courtesy translation

Minutes

of the negotiations between the government delegations of the Republic of Hungary and the Slovak Republic held in Budapest on 29th June 2001 on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project

1. The delegation of the Government of the Republic of Hungary, headed by Dr. László Székely, Government Commissioner for the Danube, and the delegation of the Government of the Slovak Republic, headed by Ing. Dominik Kocinger, Plenipotentiary for the construction and operation of the GNP, held negotiations in Budapest on 29th June 2001 on the modalities of the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague of 25th September 1997 in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project. The names of participants are listed in *Annex 1*.
2. The negotiation commenced with opening addresses delivered by the heads of delegations. The speech delivered by Dr. László Székely is included in *Annex 2*, while the address by Ing. Dominik Kocinger is included in *Annex 3*.
3. The Parties exchanged their views on the Hungarian proposal entitled “Draft Agreement concluded between the Republic of Hungary and the Slovak Republic for the purpose of giving effect to the judgment of the International Court of Justice of 25th September 1997”, presented on 2nd April 2001, and on the Slovak background material “The Establishment of, and Negotiations by Joint Expert Committees” presented on 5th June 2001. The Hungarian Party also presented in writing its opinion on the Slovak background material of 5th June 2001, which is included in *Annex 4*. In accordance with the results of the 5th June 2001 talks, the Slovak Party presented its opinion on the Hungarian draft agreement delivered on 2nd April 2001, which is included in *Annex 5*.
4. The Parties agreed on commencing detailed negotiations in expert groups on certain issues concerning the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague, and on setting up two work teams for that purpose:
 - a) In accordance with point 4 of the Minutes of the negotiation held on 5th June 2001, a Specialist Work Team on Legal Issues will start to prepare a proposal for an intergovernmental Agreement on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice in the Hague. The work team will set out from the 25th September 1997 Judgment of the International Court of Justice and discuss the Hungarian draft of 2nd April 2001 (Annex 4 to the Minutes of 5th June 2001) and the Slovak response thereto (Annex 5 to these Minutes) as well as any and all further proposal that might be presented by either of the Parties.

-
- b) A River Management, Environment Protection, Navigation and Energy production Specialist Work Team will examine the issues related to the Bratislava-Budapest section of the Danube, initially concentrating on the Bratislava-Sap reach. The work team will examine the alternatives allowing the execution of the relevant points of the Judgment and will prepare the procedure for a joint Environmental Impact Assessment study of these alternatives.
5. The results achieved by the work teams will be assessed during the negotiations of the government delegations. The work schedule of the work teams is included in *Annex 6*.
6. The government delegations agree that the next meeting will be held in Bratislava in September 2001. The exact date will be decided upon by the heads of delegations.
7. These Minutes are made in the Hungarian and Slovak languages, both versions being equally authentic. The minutes include six Annexes, which constitute integral parts thereof.

Budapest, 29th June 2001

(Signed) Dr. László Székely
Head of the government delegation of the
Republic of Hungary

(Signed) Ing. Dominik Kocinger
Head of the government delegation of the
Slovak Republic

*Annex 1
to the Minutes of June 29, 2001*

Courtesy translation

**List of the names of participants
at the negotiations held in Budapest on 29th June, 2001
in connection with the execution of the Judgment of the International Court of Justice in
the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Members of the Slovak delegation:

Members of the Hungarian delegation:

Dr. László Székely	Government Commissioner, Head of the delegation
Dr. Gábor Bartus	Chief Advisor in environmental management
Dr. Marcel Szabó	Head of Department, Prime Minister's Office
Dr. Boldizsár Nagy	Expert in international law
Dr. István Gerelyes	Deputy Head of Department, Ministry of Foreign Affairs
Monika Kék	Advisor, Ministry of Finance
Gábor Kolossváry	Head of Department, Ministry for Agriculture and Rural Development
Gabriella Pál	Advisor, Hungarian Energy Office
Ernő Brick	Chief Advisor, Ministry for Transport, and Water Management
Dr. Norbert Korom	Secretary of the delegation
Pál Benyo	Interpreter

Experts as observers:

Dr Laura Gyeney	Expert in international law, Prime Minister's Office
------------------------	--

Emil Janák

Director, North Transdanubian Water Authority

Dr. György Kovács

Adviser, GNBS Office, Ministry of Foreign Affairs

Annex 2
to the Minutes of June 29, 2001

Courtesy translation

**Opening Address by the Head of the Hungarian Delegation at the 29th
June 2001, Budapest round of the Hungarian-Slovak
intergovernmental negotiations on the implementation of the 25th
September 1997 Judgment of the International Court of Justice at the
Hague**

Honourable Government Commissioner, Members of the Government Delegation,

The Hungarian delegation looks forward to today's negotiations with great expectations. Nearly four years have passed since the delivery of the Hague Judgment and it is high time we agreed at least on the principles of the implementation of the Judgment in order to provide for an adequate protection of the natural environment. We also cannot ignore the fact that we need to inform the general public of our countries concerning the results of our negotiations and the steps taken towards solving our international dispute.

The agenda of today's negotiations was already set on 5th June: our task is to exchange our views on the 2nd April Hungarian proposal and the Slovak material presented on 5th June.

The Hungarian Party had the opportunity to study in detail the Slovak background material presented on 5th June and we are also prepared to discuss our own proposal submitted on 2nd April, that is the draft of the intergovernmental agreement. This Hungarian proposal is based on our December 1999 detailed proposal and the December 2000 Slovak response thereto. We have incorporated several compromises in order to provide a solid foundation for our negotiations. Considering all of this we were surprised by the 5th June Slovak background material as, in our view, this was inconsistent with the partial results which have been achieved by the Parties during the negotiations undertaken since the autumn of 1998. We still hope that with a *bona fide* and constructive approach we will be able to find a way out of the present deadlock.

In the opinion of the Hungarian Party the task of the government delegations is to prepare an agreement on the modalities of the implementation of the 25th September 1997 Judgment of the International Court of Justice at the Hague and to submit that draft to the respective governments. As the task is the implementation of a court judgment, the Hungarian Party considers this work to be one predominantly of a legal nature. Therefore, we could not be so ambitious as to address every problem affecting the common stretch of the Danube. Several water management and environmental issues will have to be resolved in the course of negotiations between the two countries at the appropriate level, even after the Judgment has been implemented. During our first meeting in November 1998, we agreed that the Hague

Judgment was a map and a compass for the Parties and that the system to be specified, together with its regime of operation, was to be developed strictly within the framework set out by the Judgment. Fortunately an agreement seems to exist between the Parties on this question as we recorded in point 5 of the Minutes of the 28th January 1999 negotiations that — quote — “ The negotiating Parties repeatedly confirmed that in accordance with Article 5(2) of the Special Agreement they *fully accept and will execute the Judgment of the International Court of Justice at the Hague.*”.

If the Parties intend to accept and implement the Judgment fully, the next essential question is: *what are the actual measures they want to take on the basis of the Judgment, or: how do they interpret the Judgment?* The Hungarian Party has been holding the view since the commencement of negotiations in the autumn of 1998 that the first task is to reach a mutual interpretation of the Judgment, then the issues left open by the Judgment have to be analysed at an expert level, and subsequently, taking into account both Parties’ interests, a decision has to be made. In order to achieve this we very clearly pointed out the actions we deem necessary on the basis of the Judgment: the Parties shall re-establish their contractual co-operation on the existing project, i.e. without constructing the downstream dam; the currently illegal operation of variant C shall be legalised; and, ensuring the equality of the contractual objectives, sufficient water shall be redirected into the old riverbed to protect the natural environment without jeopardising the power generation at the Gabčíkovo dam. It was in view of these objectives that the Parties agreed in May 1999 that the Hungarian Party would prepare a detailed proposal on the implementation of the Judgment, which the Slovak Party would respond to. We presented our proposal together with the detailed technical documentation in December 1999. The discussion of that proposal provided a good opportunity to get acquainted with the two Parties’ interpretation of the Judgment.

Even before December 1999 the statements of the Parties included some remarks shedding light on their interpretation of the Judgment. It is worth making a short overview from this perspective.

In his opening address at the meeting in Bratislava on 10th March 1999 Mr. Kocinger asserted that paragraph 138 of the 25th September 1997 Judgment of the International Court of Justice adequately reflects the Slovak opinion. The quoted section of the Judgment says: “ Not only did Hungary insist on terminating construction at Nagymaros, but Czechoslovakia stated, on various occasions in the course of negotiations, that it was willing to consider a limitation or even exclusion of operation in peak hour mode. In the latter case the construction of the Nagymaros dam would have become pointless.” A reference by Slovakia to point 138 of the Judgment delivered the message that Slovakia was ready to discuss a solution without a downstream dam. The Hungarian Party suggested in May 1999 that Slovakia should specify the conditions upon which it would accept the cancellation of a downstream dam. The Hungarian Party underlined at the 14th May 1999 negotiations that “ We would appreciate receiving a response from our Slovak negotiating partners to the question as to which are the technical, operational, environmental and other general conditions under which Slovakia would be ready to accept the abandonment of the lower barrage.” Mr. Kocinger is aware of the fact that the Slovak Party replied that Hungary should prepare a detailed plan for a comprehensive solution for every question related to the implementation of the Judgment. It was clear from the Hungarian Party’s position and the Government resolution defining the mandate of the Hungarian delegation, which was presented to the Slovak Party, that the Hungarian Party would prepare a proposal attempting to solve the problems without the construction of another dam.

We have been repeatedly stressing that the issue of a downstream dam at Nagymaros or any other locality is no longer a technical question, but a legal one, which was unambiguously settled by the Judgment of the International Court of Justice at the Hague. The two Parties thoroughly and lengthily discussed the technical aspects of the issue: between 1989 and 1993 in bilateral negotiations, and between 1993 and 1997 before the Court. A re-opening of past disputes is not expected to bring a breakthrough: we referred our case to the Court exactly on account of our inability to settle the issue bilaterally. Therefore, in our opinion, it is not to the purpose to repeat the expert level negotiations on issues already decided by the Court. We have clearly pointed out in the former negotiations that Hungary would build a downstream dam only if the Court ruled that it is under a legal obligation to do so. Slovakia acknowledged in its material presented in December 2000 that such an obligation did not exist. Slovakia must also obviously be aware of the fact that the Hungarian delegation's objection to another barrage is firm.

The reason I was able to state in my opening address of 5 June that the Parties' opinions were close was because on the basis of an attentive comparison of the bulky documents the reader could reasonably come to this conclusion. With respect to the most sensitive question, the December 1999 Hungarian Proposal (and the former documents underlying that, e.g. the Hungarian Position and my Opening Address delivered before the 14th May 1999 meeting) and the December 2000 Slovak opinion contain the following:

According to the Hungarian Party there is no obligation to build a downstream dam. The Judgment explicitly states that the Parties must co-operate in the operation of the existing structures and that with the effective discarding by both Parties of peak power operation, there is no longer any point in building it.

The Slovak Party's December 2000 opinion concerning the downstream damming forced Hungary to make a choice. On the one hand, Slovakia reiterated its arguments in favour of a downstream dam, asking the Hungarian Party to consider them. On the other, it declared that Hungary is under no legal obligation to construct a downstream dam and specified its proposed points of discussion in the event Hungary declared that it would not build a dam at Nagymaros.

Let me quote the relevant passages of the Slovak position. In Chapter I on the legal circumstances the Slovak Party declares: "The Slovak Republic is aware of the fact that it cannot, even by means of judicial processes, oblige the Republic of Hungary to build such a project [i.e. the Nagymaros dam] on its own territory." Chapter III on water management says: "As far as the Nagymaros barrage is concerned, the Hungarian Party should specify the conditions under which it would be willing to construct such a dam. If there are no such conditions, Hungary should declare that it will not build any damming object on the Gabčíkovo-Budapest stretch of the Danube in the next 50 years."

During our 5th June meeting I had the opportunity to express Hungary's reply clearly and, meeting the Slovak request, I declared that in accordance with the Judgment no downstream dam will be constructed. By 5th June, we were ready to commence - on the basis of the relevant chapter of the Slovak opinion [Opinion, III.2.2, Cancellation of the Nagymaros dam] – the wording, even at an expert level, of an intergovernmental agreement constituting the first step in the implementation of the Judgment.

It was at this moment that the Slovak Party presented a list of topics to be discussed by expert working groups. The recently conducted thorough study of this material led us to conclude that the ideas presented were not in compliance with either the Judgment or the results recorded in Minutes of our previous negotiations and thus did not serve the purposes of successful future negotiations. Although the material contains a number of quotations from the December 2000 Slovak opinion it is still inconsistent with it.

The Hungarian Party concludes with regret that Slovakia seems to divert from the course mutually taken in mid 1999. In his opening address of 5th June 2001, Mr Kocinger underlined that Slovakia is not satisfied with the draft settlement offered by the Hungarian Party in view of the cancellation of the downstream dam, and proposes again the full construction of the system envisaged by the 1977 Treaty.

The document presented by the Slovak Party on 5th June 2001 echoes the same views. It says: “The Slovak Party wants to discuss with the Hungarian Party on the level of government delegations the construction of the Nagymaros barrage in accordance with the 1977 Treaty, and then the extent of peak power operation, which seems to be the sole unsolved question of the 1977 Treaty with respect to the ecological impact of the Nagymaros dam.”

With this Slovakia deviates from the 25th September 1997 Judgment of the International Court of Justice at the Hague, its own position represented before the Court, the facts of reality and our mutual intention to examine the technical, ecological and other parameters of a solution without a downstream dam.

It is highly regrettable that the Slovak Party did not propose, either in its material presented in December 2000 or the document presented on 5 June 2001, an alternative solution complying with the Judgment. This might suggest that the Hungarian proposal includes every viable modality of the implementation of the Judgment — but this would be an overstatement. Two years have passed since the Slovak request that the Hungarian Party prepare a comprehensive proposal for the solution. If Slovakia knew that Hungary would propose a solution without a downstream dam, and was resolved not to discuss such a solution, and also decided not to propose any alternative solution complying with the Judgment, then what was the point of its request anyway? I do not want to assume that there are no conditions under which Slovakia could accept a solution without a downstream dam as this would lead to the conclusion that Slovakia was not acting in good faith and was simply playing for time when asking for a Hungarian proposal.

Honourable government commissioner, members of the government delegation,

Considering the present situation we offer the following alternatives for the resumption of the negotiations:

1. On the basis of the 2nd April Hungarian Draft Agreement and the subsequent Slovak versions, the expert groups set up by the Parties commence simultaneous and intensive negotiations on the rectification of the Draft.
2. The Parties declare that there are still significant differences between their interpretations of the Judgment and relegate these issues to the Legal Specialist Working Group.

3. The Parties declare that there are differences between their interpretations of the Judgment which cannot be reconciled on a bilateral basis and ask for the assistance of a third party, ultimately the International Court of Justice at the Hague.

We do not see any way of resuming our negotiations on the implementation of the Judgment without clearly and definitively accommodating our positions on the interpretation of the Judgment.

Thank you for your kind attention.

*Annex 4
to the Minutes of June 29, 2001*

Courtesy translation

Position of the Hungarian delegation
on the Slovak Party's 5th June 2001 material entitled
“Background Materials on the Establishment of, and Negotiations by, Joint Expert Groups”

A) The Slovak Party's proposal

At the 5th June 2001 round in Bratislava of the Hungarian-Slovak intergovernmental negotiations on the implementation of the 25th September 1997 Judgment of the International Court of Justice at the Hague concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project, the Slovak Party presented its proposal on the subjects to be examined by the joint expert committees. Here follows the Hungarian Party's position on the Slovak Proposal.

The Slovak Party proposes that the joint expert committees (expert groups) discuss the following subjects:

- 1) Preparation of a proposal on the discharges to be directed into the main riverbed, the side arms and the Moson Danube on the Čunovo-Sap stretch of the Danube [I.1.]
- 2) Preparation of a draft technical solution for raising the water level in the main riverbed and providing for a connection between the main riverbed and the side arms (e.g. by means of underwater weirs) on the Čunovo-Sap stretch of the Danube [I.2.]
- 3) Specification of flood protection, ice drift management and levee reinforcement requirements on the Čunovo-Sap stretch of the Danube, definition of the relationship between the structures of the Čunovo and Dunakiliti dams, the branch system and the Gabčíkovo barrage [I.3.]
- 4) Specification of navigation conditions on the Čunovo-Sap stretch of the Danube [I.3.]
- 5) Preparation of an ecological study comparing the solution with a dam at Nagymaros and the alternatives offered in the December 1999 Hungarian proposal [II.2.]
- 6) Preparation of a navigation study comparing the solution with a dam at Nagymaros and the alternatives offered in the December 1999 Hungarian proposal [II.3.]
- 7) Specification of flood protection, ice drift management and navigation requirements on the Sap-Budapest stretch of the Danube [II.3.]
- 8) Comparison of power generation alternatives in order to determine price ratios for peak/half peak/normal powers [II.4.]
- 9) Sharing the benefits of power generation temporarily and after the putting into operation of the Nagymaros dam [II.4]
- 10) Determination of the Hungarian Party's share of investment [II.5]
- 11) Determination of the Hungarian hydro-energetic potential [II.5]
- 12) Cost/benefit analysis of the investment alternatives, calculation of the economic consequences of the Hungarian Party's abandonment of the Nagymaros construction [II.5]
- 13) Discussion on the construction of the Nagymaros dam and specification of the extent of peak power operation (to be discussed at government delegation level) [III.1.]

[In square brackets: references to the corresponding chapter of the Slovak background material.]

When examining the subjects proposed for discussion, the Hungarian Party bore the following aspects in mind:

- the Parties have agreed on accepting and implementing the Hague Judgment in its entirety¹⁹¹;
- there is no sense in re-opening debates discussed before the Court and unambiguously settled by the Judgment;
- the Parties have agreed on a phased implementation of the Judgment, therefore the task of the present rounds of negotiations is to word an intergovernmental agreement clarifying the principles of the implementation of the Judgment¹⁹²;
- the recorded results of previous talks of the Parties shall be taken into consideration.

B) Issues concerning the downstream dam and peak power operation

The Slovak proposal concentrates on the geographical area of the once planned Nagymaros barrage: more than five sixths of the material is concerns this issue. The repeatedly and emphatically promoted Slovak opinion behind the proposal for expert discussions is as follows:

- the Hungarian Party failed to prove in its December 1999 proposal that the construction of a dam at Nagymaros would have negative ecological effects,
- therefore negotiations should be conducted on the construction of the Nagymaros dam,
- as, after the Judgment, ‘the only remaining problem is the extent of peak power operation’.

The Hungarian Party rejects this argumentation and declares that, in its opinion, **it is based on a complete misunderstanding of the Judgment. Therefore the issues specified on the basis of this argumentation cannot be discussed in expert consultations. The affected issues are under items 5), 6), 8), 9) and 13) of the Slovak proposal.**

As far as the Nagymaros dam and peak power operation is concerned, the Judgment ruled in sections 131-154 on the future conduct of the Parties:

- The situation developed since 1989 shall be managed within the framework of the Treaty¹⁹³; the parties have the opportunity to restore the co-operative administration on the remains of the barrage system¹⁹⁴; furthermore, the construction obligations — in so far as they were not yet completed before 1992 — have been overtaken by events, therefore the works at Čunovo do not have to be demolished, but neither does the system have to be constructed in its original form¹⁹⁵. The objectives of the Treaty can be adequately served by the existing structures.¹⁹⁶
- The idea of peak power operation was discarded by both Parties.¹⁹⁷

¹⁹¹ Point 5 of the Minutes of the 28th January 1999 Budapest round of negotiations

¹⁹² Point 4 of the Minutes of the 5th June 2001 Bratislava round of negotiations

¹⁹³ Judgment, Para 132

¹⁹⁴ Judgment, Para 150

¹⁹⁵ Judgment, Para 136

¹⁹⁶ Judgment, Para 136

¹⁹⁷ Judgment, Para 134

- There is no longer any point in building the Nagymaros dam.¹⁹⁸ The parties are entitled to re-establish co-operative administration without building the Nagymaros dam.¹⁹⁹

Slovakia recognised this legal situation when, in its December 2000 opinion, it commented on Article 2.§ (2) b) on the legal principles of the Hungarian proposal: “The Slovak Republic is aware of the fact that it cannot, even by means of judicial procedures, oblige the Republic of Hungary to build such a project [the Nagymaros dam].”

In its 5th June proposal the Slovak Party portrays the Hungarian Party as one which “*a priori*” rejects the construction of a downstream dam thus occupying an “extreme” position. In the Hungarian Party’s view, however, *in the wake of the delivery of the Judgment, and based on the Judgment’s unambiguous ruling on the Nagymaros dam, no mention should be made of an “a priori” rejection, and an attitude aiming at the implementation of the Judgment should not be classified as “extreme”*.

Besides the ruling of the Judgment, another reason why the Hungarian position concerning the downstream dam should not be classified as unreasonable or “*a priori*” is that the Parties discussed the effects of the Nagymaros dam excessively on a bilateral basis between 1989 and 1993 and subsequently before the Court.

The Slovak Party discusses at great length the issue of peak power operation. It wants to specify the level of peak power compared to normal power and wants to negotiate the extent of peak power operation. The Slovak Party declares that the only open question in the wake of the Judgment is that of peak power operation. In the Hungarian Party’s opinion the Judgment *clearly dismissed peak power operation*, therefore putting it on the agenda in any form does not assist an early resolution of a modality of the implementation of the Judgment.

C) The upper stretch of the Danube

As for the proposals concerning the upper stretch of the Danube [issues 1)-4)], the starting point here is that the Parties agreed on conducting an Environmental Impact Assessment study (EIA), employing international standards, as a preferred method. The Hungarian Party therefore urges an agreement on the methodology and timing of an EIA in order to facilitate the specification of the discharges, to be directed to the Szigetköz and Žitný Ostrov side arms, to the main riverbed and the Moson Danube, as well as of the applied technical solutions. As our views on the discharges mentioned in Para 140 of the Judgment seem to differ greatly (the Slovak Party wants to base a solution on the currently released discharge of 20% while the Hungarian Party prefers the 65% discharge proposed by the experts of the European Communities) it is likely that an agreement could be reached only with the involvement of a third party in an EIA. Therefore **we consider it more reasonable to abandon the form of debate on water division proposed by the Slovak Party, and rather agree on an EIA put forward in previous negotiations. Issues 1) and 2) should be modified accordingly.**

The answers given to issues 3) and 4) — similarly to that given to issue 7) — can contribute significantly to the specification of the principles, thus the Hungarian Party supports a discussion on them.

¹⁹⁸ Judgment, Para 134

¹⁹⁹ Judgment, Para 150

D) Other issues

The Hungarian Party deems the **issues listed as 10), 11) and 12)** important and worthy of thorough discussion. In the present stage of the negotiations, however, it would be inappropriate to put them on the agenda. At this point the principles of the settlement should be specified in the necessary detail. The final determination of investment shares, hydro potentials and economic effects of illegal conduct by the Parties should, in our view, **follow an agreement on the principles and precede the amendment of the Treaty, as the Parties are in agreement on a phased procedure.** The settlement of the latter issue in due course is considered to be of such importance by the Hungarian Party that it proposed the establishment of a committee for that particular purpose in its 2nd April Draft Agreement.

If there is any need at all for expert level discussions during the preparation of the intergovernmental agreement, it is primarily for the determination of the social needs related to the contractual objectives. Therefore we deem **issue 7) important and worthy of discussion.**

E) Remarks

The 5th June background material testifies to the Slovak Party's misunderstanding and misinterpretation of the earlier Hungarian proposals on several points. Let us quote only a few of them.

The Hungarian Party did not specify the ecological discharge in the vegetation period as 400 m³/s, as the Slovak Party strives to present. The parts of the Hungarian proposal referred to, chapter 3-A-I/1. is entitled "Technical plan for the Čunovo-Dunakiliti stretch of the river", where the aspects of the analysis are related to water management not to ecology and which does not deal with the entire Szigetköz, but only the Čunovo-Dunakiliti stretch of the river. Chapter 3-B-6.2 also deals with technical and not ecological issues of the variants, and it is stressed that the discharges were specified only with the aim of the prevention of the propagation of algae, which is not the only, and certainly not a sufficient factor of ecological optimisation.

It also has to be pointed out that paragraph 140 of the Judgment does not call for an ecologically minimal, but for a satisfactory solution.

In consideration of the above, the Hungarian Party's proposal was actually this: in the course of a technical and ecological examination of the alternatives, the specialists specified a minimum discharge of 600 m³/s (distribution: 50 m³/s to the side arms on each side, 100 m³/s to the new meandering main bed and 400 m³/s to the old main bed) and an optimal (satisfactory) discharge, in the sense of the Judgment, of 1100 m³/s (distribution in the above order: 100-100-300-600 m³/s) for the meandering variant.²⁰⁰ The Hungarian Proposal also includes a summary table ("Summarised evaluation of the ecological and technical effects of the various water distribution/management (/) variants")²⁰¹, which shows specialist evaluations as a function of water distribution percentages and technical solutions. The proposed variants without exception fall into the 40-60% water discharge distribution range. Accordingly, in the primary document of its proposal (Legal principles), the Hungarian Party

²⁰⁰ Hungarian Proposal, Annex 3.B, Summary, point 6.1 (p. 5)

²⁰¹ *ibid.*, p. 7

considers a 65% water discharge to the original riverbed and the side arms, specified with the involvement of experts from the European Communities, as the basis of a future analysis.

The Slovak Party's objection to the Hungarian opinion on the Dunakiliti dam, expressed in chapter I.2 of its background material, is not sufficiently founded. Instead of criticising the National Assembly of Hungary — which is rather strange in a technical document — it would be more productive to turn to Article 5 of the Hungarian Party's 2nd April Draft Agreement, which says: “the Parties shall in agreement determine the modified role of the Dunakiliti dam, *inter alia* for the purposes of securing small boat navigation, for the discharge of flood and ice release, and for water management”

In its background material, the Slovak Party repeatedly complains that the Hungarian Party failed to put forward professional arguments against the Nagymaros dam. In accordance with point B), the Hungarian Party could not assume the task in its December 1999 proposal of either proving the adverse effects of a downstream dam or those of peak power operation. Being inconsistent with the Judgment, these alternatives were not considered by the Hungarian Party. The Slovak Party must have misunderstood the function of the Hungarian Party's December 1999 proposal and its annexes. Its role was to elaborate a proposal in line with the Judgment as a basis of further negotiations.

It is not clear either, why the Slovak Party says that the Hungarian Party accepted a 14% investment share in the jointly constructed structures. That 14% was a value calculated by the Slovak Party. The Hungarian Party was quick to disagree. At the same time, in order to prevent further damage to the natural environment in the Szigetköz, it was ready to accept the 14% temporarily, until the final investment share was calculated, as the basis for the water for energy scheme.

F) Proposal for the operational procedure of the joint specialist working groups

In the Hungarian Party's opinion, specialist level discussions can play the most important role in the period between the settlement of the principles and the amendment or replacement of the Treaty. Respecting the Slovak Party's firm request, the Hungarian Party is ready to engage in specialist level negotiations even during the preparation of an intergovernmental agreement, constituting the first phase of the implementation of the Judgment. The issues discussed at the specialist level, however, must be consistent with the Judgment and the points the Parties have already agreed on.

Accordingly, we propose the following operational procedure for the joint specialist working groups:

1./ In order to speed up the negotiations, the government delegations of the Republic of Hungary and the Slovak Republic should set up the following joint specialist working groups:

- a./ River Management, Navigation and Ecology Specialist Working Group
- b./ Power Generation and Economic Specialist Working Group
- c./ Legal Specialist Working Group

2./ The mandates of the specialist working groups and the issues to be discussed shall be specified in mutual agreement by the plenary meetings of the government delegations, or the heads of the government delegations by means of exchanging letters.

3./ The specialist working groups shall discuss the issues referred to them within the time frame specified by the government delegations, and prepare solutions, which will be approved in a joint minutes. The specialist working groups shall submit their approved minutes to the government delegation for consideration.

4./ The heads of the government delegations shall furnish each other with the lists containing the names of the heads and members of the specialist working groups prior to the meetings thereof.

5./ The specialist working groups shall meet alternately on Hungarian and Slovak territory. The first meeting of the specialist working groups is to be held in Bratislava.

6./ The agenda of the negotiations of the specialist working groups shall be set by the heads of the specialist working groups in mutual agreement.

7./ Upon agreement between the heads of the government delegations, the specialist working groups may involve third party experts in the settlement of certain issues.

8./ The Parties shall bear the expenses incurred by the activities of their respective working groups.

Budapest, 29th June 2001

*Annex 6
to the Minutes of June 29, 2001*

Courtesy translation

Operating procedure for the joint specialist working groups

The operating procedure for the joint specialist working groups is as follows:

1./ In order to speed up negotiations, the government delegations of the Republic of Hungary and the Slovak Republic are setting up the following joint specialist working groups:

- a./ River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group
- b./ Legal Specialist Working Group

2./ The mandates of the specialist working groups and the issues to be discussed shall be specified in mutual agreement by the plenary meetings of the government delegations, or the heads of the government delegations by means of an exchange of letters.

3./ The specialist working groups shall discuss the issues referred to them within the time frame specified by the government delegations, and prepare solutions, which will be approved in a joint minutes. The specialist working groups shall submit their approved minutes to the government delegation for consideration.

4./ The heads of the government delegations shall furnish each other with the lists containing the names of the heads and members of the specialist working groups prior to the meetings thereof.

5./ The specialist working groups shall meet alternately on Hungarian and Slovak territory. The first meeting of the specialist working groups is to be held in Bratislava.

6./ The agenda of the negotiations of the specialist working groups shall be set by the heads of the specialist working groups by mutual agreement

7./ Upon agreement between the heads of the government delegations, the River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group may request the contribution of third party experts.

8./ The Parties shall bear the expenses incurred by the activities of their respective working groups.

Budapest, 29th June 2001

5.21 A 2001. szeptember 13-i tárgyalási forduló

Jegyzőkönyv

1. sz. melléklet	A résztvevők névsora
2. sz. melléklet	A Szlovák Köztársaság kormányküldöttsége vezetőjének nyitóbeszéde
3. sz. melléklet	A magyar kormányküldöttség vezetőjének nyitóbeszéde
4. sz. melléklet	A szakértői munkacsoportok mandátuma és az általuk megvitatandó kérdéskörök A szlovák fél javaslata a jegyzőkönyv szövegére
5. sz. melléklet	A folyamatgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai szakértői munkacsoport által vizsgálandó kérdések - A magyar fél javaslata

Agreed Minutes

Annex 1	List of the names of participants
Annex 2	-
Annex 3	Opening Address by the Head of the Hungarian Delegation
Annex 4	-
Annex 5	Issues to be studied by the river management, environment protection, navigation and power generation specialist working group
The proposal of the Hungarian Party

J e g y z ő k ö n y v

*a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság kormányküldöttségeinek
a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében
hozott ítélete végrehajtásával összefüggő,
2001. szeptember 13-án Pozsonyban
megtartott tárgyalásáról*

1. A Magyar Köztársaság Kormányának küldöttsége Dr. Székely László dunai kormánybiztos vezetésével és a Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttsége Ing. Dominik Kocinger, a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazottja vezetésével 2001. szeptember 13-án, Pozsonyban tárgyalást folytatott a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer tervével kapcsolatos vita tárgyában 1997. szeptember 25-én kihirdetett ítélete végrehajtási módzatairól.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
6. A megbeszélés a küldöttségek vezetőinek nyitóbeszédével kezdődött. Ing. Dominik Kocinger beszédét a *2. sz. melléklet* tartalmazza, Dr. Székely László beszédét a *3. sz. melléklet* tartalmazza.
7. A két küldöttség kölcsönösen kicserélte a 2001. június 29-i ülés jegyzőkönyvének 4. pontja és 6. sz. melléklete alapján felállított szakértői munkacsoportok mandátumára és az általuk megvitatandó kérdések körére vonatkozó javaslatait. A munkacsoportok mandátumára és a megvitatandó kérdések körére a szlovák fél által előterjesztett javaslatot a jelen jegyzőkönyv *4. sz. melléklete*, a magyar fél által előterjesztett kérdéseket a jegyzőkönyv *5. sz. melléklete* tartalmazza.
8. A felek kölcsönösen tájékoztatták egymást a munkacsoportok összetételéről. A Jogi Szakértői Munkacsoport magyar tagozatának elnöke Dr. Szabó Marcel, a vezető helyettese Dr. Nagy Boldizsár, a Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport magyar tagozatának vezetője Dr. Bartus Gábor. A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport szlovák tagozatának vezetője Ing. Marián Supek, a Jogi Szakértői Munkacsoport szlovák tagozatának vezetője nevét a szlovák fél utólag közli.
9. A küldöttségek megállapodtak abban, hogy a szakértői munkacsoportok meg fogják vitatni a két fél által előterjesztett kérdéseket és elkészítik a közös kérdésekre vonatkozó javaslatot. Ezeket a kérdéseket a kormányküldöttségek legközelebbi ülése vagy a kormányküldöttségek vezetői elé terjesztik jóváhagyás céljából. Ugyancsak a kormányküldöttségek plenáris ülése vagy a kormányküldöttségek vezetői elé utalják azokat a kérdéseket, amelyekben nem jutottak megegyezésre.
10. A felek megállapodtak abban, hogy a munkabizottságok első üléseire októberben kerül sor.

11. A kormányküldöttségek megállapodtak abban, hogy soron következő tárgyalásukra Budapesten kerül sor. Ennek időpontjáról és programjáról a küldöttségek vezetői fognak megállapodni.
12. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv 5 darab mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Pozsony, 2001. szeptember 13.

Ing. Dominik Kocinger
a Szlovák Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

Dr. Székely László
a Magyar Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

**A magyar kormányküldöttség tagjai
a 2001. szeptember 13-i pozsonyi tárgyaláson**

Dr. Székely László	kormánybiztos, a küldöttség vezetője
Dr. Bartus Gábor	kormányfőtanácsadó (Miniszterelnöki Hivatal)
Dr. Nagy Boldizsár	nemzetközi jogi szakértő
Kék Mónika	tanácsadó (Pénzügyminisztérium)
Dr. Gerelyes István	főosztályvezető-helyettes (Külügyminisztérium)
Pál Gabriella	tanácsadó (Magyar Energia Hivatal)
Kovács Péter	főosztályvezető-helyettes (Környezetvédelmi Minisztérium)
Birck Ernő	a Vízügyi Iroda főtanácsadója (Közlekedési és Vízügyi Minisztérium)
Dr. Lánszki Imre	ökológiai szakértő (Környezetvédelmi Minisztérium, Miniszteri Kabinet)
Dr. Korom Norbert	a küldöttség titkára
Benyo Pál	tolmács
A tárgyaláson megfigyelőként részt vesznek:	
Janák Emil	igazgató (Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság)
Dr. Kovács György	a Bős-Nagymarosi Titkárság szakértője (Külügyminisztérium)
Dunai László	a Dunai Kormánybiztos Titkársága szakértője (Miniszterelnöki Hivatal)
Németh Veronika	előadó (Miniszterelnöki Hivatal)

Fordítás szlovák nyelvből.

*A 2001. szeptember 13-i jegyzőkönyv
2. sz. melléklete*

**A Szlovák Köztársaság kormányküldöttsége vezetőjének nyitóbeszéde
a 2001. Szeptember 13-án Pozsonyban megrendezett tárgyaláson**

Tisztelt Kormánybiztos Úr!
A magyar kormányküldöttség tisztelt tagjai!
Hölgyeim és Uraim!

Örömmel üdvözlöm Önöket Pozsonyban a Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával foglalkozó tárgyalások további fordulóján.

Az eddig eltelt időben több ezer oldal anyagot cseréltünk ki egymás között, egy sor nyitóbeszédet mondtunk el, amelyek a találkozóinkról készített jegyzőkönyvek mellékletét képezik. Kölcsönösen ismerjük egymás kiinduló pozícióit, ismerjük, miben értünk egyet és hol áll fenn közöttünk véleménykülönbség. Meggyőződésem, hogy nincs szüksége ezeknek az álláspontoknak a megismétlésére. Hasznosabbnak ítélem, hogy ott folytassuk, ahol legutóbb Budapesten abba hagytuk. Az Ön felszólalására, illetve arra az anyagra adott válaszomat, amelyet a 2001. június 29-én Budapesten megrendezett tárgyalásokról felvett jegyzőkönyvhöz mellékeltem, külön adom át. Külön adom át a szakértői munkabizottságok részére összeállított kérdéskörökre, illetve mandátumukra vonatkozó javaslatunkat és annak indoklását is. Ugyancsak külön adom át a mai tárgyalások jegyzőkönyvére vonatkozó javaslatunkat.

A kormányküldöttségek június 29-i, budapesti tárgyalásáról készült jegyzőkönyv 4. pontja szerint a Nemzetközi Bíróság Ítélete végrehajtásának egyes kérdéseiről két szakértői munkacsoportban kell megkezdeni a tárgyalásokat. Megállapodtunk egy közös jogi szakértői munkacsoport, valamint egy vízgazdálkodási, hajózási, környezetvédelmi és energetikai szakértői munkacsoport felállításában. A munkarend (a 2001. június 29-i jegyzőkönyv 6. melléklete) 2. pontja szerint a szakértői munkacsoportok mandátumát és az általuk megvitatandó kérdéseket a kormányküldöttségek plenáris ülésein, vagy a kormányküldöttségek vezetői közötti levélváltás formájában létrejövő közös egyetértéssel határozzák meg. A mai tárgyalások előtt ezért az a fő feladat áll, hogy megállapodjunk a szakértői munkabizottságok tárgyalásainak tartalmáról, határozzuk meg a mandátumukat és állapodjunk meg azoknak a kérdéseknek a köréről, amelyeket önállóan kell megvitatniuk.

Tárgyalásainkon mindenek előtt azt tartjuk jelentős előrelépésnek, hogy megállapodtunk két szakértői munkacsoport létrehozásában, nevezetesen:

- először a jogi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport felállításában, amely hozzálát a Nemzetközi Bíróság Ítélete végrehajtásáról szóló kormány-egyezmény javaslatának kidolgozásához,
- másodsor a vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai kérdésekkel foglalkozó munkacsoport felállításában, amely megvizsgálja a Duna Pozsony és

Budapest közötti szakaszával - tehát azzal a szakasszal, amelyre a összefüggő kérdéseket, az 1977. évi Szerződés, illetve a Nemzetközi Bíróság Ítélete vonatkozik - összefüggő kérdéseket, miközben az első ütemben a munkacsoport a Pozsony és Szap közötti folyószakaszra összpontosítja a figyelmet.

Tisztelt Székely Úr!

Mai tárgyalásaink fő feladatának tekintem, hogy megállapodjunk a szakértői munkacsoportok mandátumáról, illetve azokról a kérdésekről, amelyeket a bizottságoknak meg kell vizsgálniuk. Ezt helyezte kilátásba a Szakértői munkacsoportok munkarendjéről született megállapodás is, amely a 2001. június 29-i találkozónkról készített jegyzőkönyv 6. sz. mellékletét képezi.

Szilárd meggyőződésem, hogy ebben a vonatkozásban sikerül előrehaladást elérnünk.

Azért tartom szükségesnek azoknak az alternatíváknak, amelyek hozzásegíthetnek az Ítélet lényeges pontjainak teljesítéséhez, közös szakértői megvitatását, mert lényegében mindkét ország számára gazdasági szempontból fontos szakmai, műszaki, vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai kérdésekről van szó.

Tisztelt Székely Úr!

Engedje meg, hogy azzal a feladattal összefüggésben, amelyet a Nemzetközi Bíróság Ítéletének rendelkező részében kötelességként hagyott meg a részünkre, felvázoljam a lépések egy bizonyos sorát. Ebben a szakaszban a bíróság ítélete rendelkező részének 155 pontja 2B és 2C bekezdéseivel összefüggő feladatokra kellene összpontosítanunk. Tehát azt kellene megvizsgálni, milyen intézkedések szükségesek az 1977. évi szerződés céljainak elérése érdekében úgy, hogy valamennyi cél teljesüljön. Bizonyára elismeri, hogy a Szerződés céljainak eléréséhez szükséges intézkedések műszaki-szakmai jellegűek és nagyon gondos közös megvitatást igényelnek.

A kártérítési kérdések, valamint a rendszer építésére és üzemeltetésre fordított költségek kölcsönös elszámolásáról - miként ezekről a kötelezettségekről a Nemzetközi Bíróság döntött (155. pont 2C és 2D bekezdések) - a következő fázisban, azt követően kellene tárgyalni, amikor már előzetesen megállapodtunk a Szerződés céljainak teljesítésével összefüggő intézkedésekről, valamint az üzemeltetési rendről.

Meg szeretném jegyezni, hogy a tárgyalások során abból indulunk ki, hogy a megállapodás egyes részei csak előzetesek és attól függenek, hogy az egész komplex kérdéskörben végleges megállapodást érjünk el. Más szóval: a tárgyalásokon a „csomag” módszert alkalmazzuk.

A magyar küldöttség tisztelt tagjai!

Tegyünk hát egy lépést előre a Szerződés céljainak elérését célzó intézkedések keresésének közös útján, határozzuk meg a szakértői munkabizottságok mandátumát és az általuk megvitatandó kérdések körét.

A magyar küldöttség tisztelt vezetője, hölgyeim, uraim!

Bízom abban, hogy az előbb megnevezett kérdéskörben sikerül megállapodásra jutnunk. Egyidejűleg szeretném kifejezésre juttatni azt az elvárásomat, hogy hatékonyan használjuk ki az időnket és a közös jegyzőkönyvet hamarabb és nem a késő éjszakai órákban írjuk alá.

Annak érdekében, hogy ne nyújtsam el feleslegesen felszólalásomat és lehetőséget biztosítsak az érdemi vitának, a szlovák fél részéről a szakértői munkacsoportok mandátumára, illetve az általuk megvitatandó kérdésekre tett javaslatot önálló javaslatként szlovák és magyar nyelven átnyújtom Önöknek.

Köszönöm a figyelmüket és készen állok arra, tisztelt Székely úr, hogy meghallgassam az Ön nyitófelszólalását, valamint úgy vezetni a vitát, hogy egy további lépést tegyünk előre a megállapodás eléréséhez vezető úton.

**A magyar kormányküldöttség vezetőjének
n y i t ó b e s z é d e
a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének
végrehajtásáról folyó magyar-szlovák kormányközi tárgyalások
2001. szeptember 13-i, pozsonyi fordulóján**

Tisztelt Kormány meghatalmazott Úr!

Kormányküldöttségeink 2001. június 29-én, Budapesten megtartott tárgyalása jelentős előrehaladást eredményezett a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének végrehajtásáról szóló tárgyalások menetében. A feleknek sikerült megalakítaniuk a Jogi Szakértői Munkacsoportot és a Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoportot.

A Jogi Szakértői Munkacsoportot megbíztuk, hogy kezdje meg a hágai Nemzetközi Bíróság Ítéletének végrehajtására vonatkozó kormányközi Megállapodás javaslatának kidolgozását, figyelembe véve a magyar fél 2001. április 2-i tervezetét és az arra adott szlovák álláspontot. A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoportot megbíztuk, hogy az elkövetkező időben a Pozsony-Szap szakaszra összpontosítva a figyelmét, vizsgálja meg azokat az alternatívákat, amelyek lehetővé teszik az Ítélet releváns pontjainak teljesülését és készítse elő ezen alternatívák közös környezeti hatásvizsgálati eljárását. A legutolsó tárgyalás során megállapodtunk ezen munkacsoportok munkarendjében. A jelen találkozónk célja, hogy megállapodjunk a Jogi, illetve a Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport részére felteendő kérdésekben.

A magyar fél elkészítette azoknak a kérdéseknek a jegyzékét, amelyeket a két szakértői munkacsoport részére feltenni javasol, amelyet ezennel szeretnénk átnyújtani Delegációvezető Úrnak. A kérdésekre irányuló javaslatunk kidolgozása során figyelembe vettük a kormányküldöttségek előző tárgyalási fordulóin elfogadottakat és a szlovák fél korábbi javaslatait. Így például a Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport számára kijelölt témakörök lehetőséget adnak a mindkét fél által fontosnak tartott tisztázandó kérdések megvitatására. A kérdések megfogalmazásánál itt azt az

elvet követtük, hogy ennek a munkacsoportnak első lépésben a felső Duna-szakasz problémáival kell foglalkoznia. A Jogi Szakértői Munkacsoport esetében a magyar félnek a vizsgálandó kérdésekre irányuló javaslata szerkezetileg az április 2-i magyar tervezet és az arra adott szlovák álláspont vázát követi, lehetőséget adva ezáltal bármely, az Ítélettel kapcsolatos kérdés érdemi tisztázására.

Álláspontunk szerint mindkét szakértői munkacsoportnak körülbelül havonta lenne célszerű találkoznia. A megbeszélésekre felváltva kerülhetne sor Magyarországon, illetve Szlovákiában. Szeretném indítványozni, hogy a munkacsoportok még ez év októberében tartsák meg első ülésüket. Szeretném tájékoztatni a tisztelt szlovák kormányküldöttséget, hogy a magyar szakértői küldöttséget a Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoportban Dr. Bartus Gábor, a Jogi Szakértői Munkacsoportban Dr. Szabó Marcel és Dr. Nagy Boldizsár vezeti.

Javaslom, hogy állapotdjunk meg abban is, hogy a kormányközi tárgyalások következő plenáris fordulójára – bármely fél kezdeményezésére – akkor kerüljön sor, amikor ezt a munkacsoportokban folyó egyeztetések eredményei szükségessé teszik.

Tisztelt Delegációvezető Úr!

Bízom benne, hogy a szakértői munkacsoportok felállításával és a közös kérdések kidolgozásával a tárgyalások új, gyümölcsöző távlatokat megnyitó szakaszába érünk. Reméljük, hogy amikor a kormányközi tárgyalások újabb fordulóján a szakértői munkabizottságok munkáját értékeljük, mindkét felet elégedettséggel fogják eltölteni az elért eredmények. Ebben a reményben javaslom, hogy haladéktalanul térjünk át a szakmai kérdésekre és kezdjük meg a munkabizottságoknak felteendő kérdések összeállítását!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Fordítás szlovák nyelvből.

*A 2001. szeptember 13-i jegyzőkönyv
4. sz. melléklete*

**A szakértői munkacsoportok mandátuma és az általuk megvitatandó kérdéskörök
A szlovák fél javaslata a jegyzőkönyv szövegére**

J e g y z ő k ö n y v
(javaslat)

**A Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság részéről a Hágai Nemzetközi
Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról
kormányküldöttségek
a 2001. szeptember 13-án, Pozsonyban megrendezett tárgyalásáról**

1. A Szlovák Köztársaság Kormányának küldöttsége Ing. Dominik Kocinger, a BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazottja, a Magyar Köztársaság Kormányának küldöttsége, Dr. Székely László dunai kormánybiztos vezetésével 2001. szeptember 13-án Pozsonyban tárgyalást folytatott a hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében 1997. szeptember 25-én hozott Ítélete végrehajtásának módozatairól.

A tárgyalások résztvevőinek névsorát az *1. sz. melléklet tartalmazza.*

2. A tárgyalás a küldöttségek nyitóbeszédével kezdődött. Dominik Kocinger beszédét a *2. sz.*, Székely László beszédét a *3. sz. melléklet tartalmazza.*
3. A 2001. június 29-i tárgyalásról készített jegyzőkönyv *6. sz. mellékletének 4. pontja* szerint a kormányküldöttségek a munkacsoportokat illetően az alábbi **mandátumban, illetve kérdéscsoportokban** állapodtak meg

A jogi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport

A munkacsoport felállítására a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság részéről a Hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról kormányküldöttségek 2001. június 29-én, Budapesten megrendezett tárgyalásáról készített jegyzőkönyv értelmében kerül sor.

A szlovák fél

A munkacsoport vezetője a szlovák fél részéről:

A munkacsoport vezetőjének helyettese:

További tagok:

A BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazott hivatalának képviselője.

A vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai kérdésekkel foglalkozó munkabizottság képviselője.

A magyar fél

A munkacsoport vezetője a magyar fél részéről:

a munkacsoport vezetőjének helyettese:

További tagok:

.....

.....

.....

A munkacsoport további tagjait a munkacsoport vezetője, vagy a kormányküldöttség vezetője jelöli ki a megvitatásra kerülő kérdések függvényében.

A munkacsoport mandátuma

A jogi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport mandátumát az képezi, hogy a vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai munkacsoport szakmai megoldásai és munkájának eredményei alapján kidolgozza a Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtására vonatkozó kormányegyezmény szövegjavaslatát és azt jóváhagyás céljából a kormányküldöttségek plénuma elé terjessze. A cél az, hogy olyam módozatokról és halaszthatatlan intézkedésekről szülessen megállapodás, hogy a lehető legjobb módon teljesüljenek az 1977. szeptember 16-án kelt Szerződés célkitűzései.

A jogi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport feladata, hogy megbízza a vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai **munkacsoportot** azzal a feladattal, hogy dolgozza ki az 1977. évi Szerződés célkitűzéseinek eléréséhez elengedhetetlen intézkedéseket, valamint azokat a módozatokat, amelyekben megállapodást tudunk elérni. Majd a Szerződés céljainak teljesítéséről így megállapodott javaslat alapján - mérlegelve, hogy a ténylegesen létező helyzet alapján mi az, amit a két fél számára még meg kell tartani - javasolnia kell a szerződéses viszony és az 1977. évi Szerződés kontextusába való beillesztését.

A Dunának az 1977. évi Szerződés, a Nemzetközi Bíróság Ítélete, valamint a kormányküldöttségek 2001. június 29-i budapesti tárgyalásai által érintett szakaszát a végrehajtás gyakorlati időtényezője szempontjából a következőképpen lehet felosztani:

- a Bősi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Pozsonytól Szap-Kolozsnéma községig)
- a Nagymarosi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Szap községtől Budapestig)

A JOGI KÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT RÉSZÉRE KÖZÖSEN MEGFOGALMAZOTT KÉRDÉSEK

A Bősi Vízlépcsőhöz kapcsolódó folyamatszaksz

Ezen a szakaszon az alapvető jogi kérdéseket az képezi, hogy **a megőrzött és a fejlődő szerződéses-állapotokba olyan módon illesszük be** a valós helyzetet, hogy **a lehető legnagyobb mértékben teljesüljenek az 1977. évi Szerződés célkitűzései.**

- Árvízvédelem
 - Az árvízvédelmi intézkedések, valamint a régi Duna-meder karbantartásának teljesítésével összefüggő jogi felelősség.
 - A Dunakiliti Duzzasztómű jogi helyzete az árvizek és a zajló lég levezetésekor.
- Elektromos energia termelés
 - A bőszi és a dunacsúni vízlépcsőnél folyó elektromos energiatermelés, valamint csúcsenergia-termelés jogi helyzete.
- Hajózás
 - Az üzemvíz-csatornában a hajózsilipeken keresztül történő hajózással összefüggő kérdések.
 - A régi Duna-mederben a dunacsúni és a dunakiliti hajózsilipeken keresztül történő hajózással összefüggő kérdések.
- A természeti környezet megóvása
 - A magyar oldalon fekvő természeti környezet megóvását összhangba kell hozni a Szerződéssel (ez a tevékenység most az 1995. évi ideiglenes intézkedések alapján történik).
 - Meg kell határozni a régi Duna-meder szabályozásának jogi aspektusait.
 - Meg kell határozni a mellékágak és a hullámtér természetének védelmére vonatkozó jogi kötelezettséget.
- Egyebek
 - A Dunacsúni Duzzasztómű behelyezése a szerződéses viszonyba.
 - A magyar oldalon tervezett tározó területének behelyezése a szerződéses viszonyba.

A Nagymarosi Vízlépcsőhöz kapcsolódó folyamatszaksz

Ezen a szakaszon az alapvető jogi kérdéseket az képezi, hogy **egy olyan megoldást kell elfogadni, hogy a lehető legnagyobb mértékben teljesüljenek az 1977. évi Szerződés sokoldalú céljai és célkitűzése, s az ilyen megoldás beillesztése a megőrzött és fejlődő szerződéses állapotba.**

Figyelembe véve azt a körülményt, hogy a magyar fél nem tartotta be a szerződésben vállalat kötelezettségeit, megállapítható, hogy ezen a folyamatszakszon a Szerződés egyetlen célja sem teljesült.

- Magyar oldalon az árvízvédelem nem a Szerződéssel összhangban került megvalósításra.
- Szlovák oldalon az árvízvédelmi létesítmények egy része a Szerződés kereteit meghaladó mértékben került kiépítésre, mivel néhány olyan munka, amelynek megvalósításáért a magyar fél volt felelős, nem készült el.
 - Nincs csúcs elektromos-energia termelés.
- Tekintettel arra, hogy nem teljesültek a szerződésben vállalt kötelezettségek, a Bőszi

Vízerőműben nem lehetséges a csúcs elektromos-energia előállítás.

- A Dunán nem stabilak a hajózási feltételek és nem felelnek meg a Duna Bizottság elvárásainak.
- A szerződésben vállalat kötelezettségek teljesítésének elmaradása miatt a Vág folyón kialakított vízi utat nem lehet a Dunához kapcsolni.
- A szerződésben vállalat kötelezettségek teljesítésének elmaradása miatt nem lehet megvalósítani az Ipoly alsó szakaszára vonatkozó vízgazdálkodási célkitűzéseket.
- A magyar részről összeállított anyagok szerint magyar oldalon a természeti környezet lepusztult állapotú. A felszíni és a felszín alatti vizek szintje csökken, olajos és egyéb szennyvizekkel szennyezett és nem létezik részletesebb környezetvédelmi koncepció a célállapot meghatározására.

A 2001. június 29-i jegyzőkönyv 4. sz. mellékletének B) pontjában a magyar fél azzal vádolja a szlovák felet, hogy **nem érti a Nemzetközi Bíróság Ítéletét**. Javasoljuk, hogy ezt a kérdést tárgyalja meg a jogi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport.

A vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai kérdésekkel foglalkozó munkacsoport

A munkacsoport felállítására a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság részéről a Hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról kormányküldöttségek 2001. június 29-én, Budapesten megrendezett tárgyalásáról készített jegyzőkönyv értelmében kerül sor.

A szlovák fél

A munkacsoport vezetője a szlovák fél részéről: Ing. Marián Supek

- A munkacsoport vezetőjének helyettese vízgazdálkodási kérdésekben: Ing. Vladimír Bakes
- A munkacsoport vezetőjének helyettese környezetvédelmi kérdésekben: Ing. Ivan Závadsky
- A munkacsoport vezetőjének helyettese hajózási kérdésekben: Ing. Vladimír Haviar
- A munkacsoport vezetőjének helyettese energetikai kérdésekben: Ing. Ján Hijj
- A BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazott hivatalának képviselője:
- A jogi kérdésekkel foglalkozó munkabizottság képviselője:

A magyar fél

A munkacsoport vezetője a magyar fél részéről:

- A munkacsoport vezetőjének helyettese vízgazdálkodási kérdésekben:
- A munkacsoport vezetőjének helyettese környezetvédelmi kérdésekben:
- A munkacsoport vezetőjének helyettese hajózási kérdésekben:
- A munkacsoport vezetőjének helyettese energetikai kérdésekben:
- A BNV építésével és üzemeltetésével megbízott kormány meghatalmazott hivatalának képviselője:
- A jogi kérdésekkel foglalkozó munkabizottság képviselője:

A munkacsoport további tagjait a munkacsoport vezetője, vagy a kormányküldöttség vezetője jelöli ki a megvitatásra kerülő kérdések függvényében.

A munkacsoport mandátuma

A **munkacsoport mandátumát** az idézett jegyzőkönyv értelmében az képezi, hogy **megvizsgálja a Duna Pozsony és Budapest közötti szakaszával összefüggő kérdéseket, megvitassa és összehasonlítsa azokat a megoldási alternatívákat, amelyek elvezetnek az 1977. évi Szerződés céljainak eléréséhez és előkészítse a közös környezeti hatásvizsgálati eljárást.** A munkabizottság mandátumát képezi **a kormányküldöttségek közötti megállapodás alapján a jogi munkabizottság által igényelt háttéranyagok kidolgozása is. Munkája eredményeit ajánlások formájában a kormányküldöttségek elé terjeszti jóváhagyás céljából, s azokat a Szakértői csoportok tárgyalásairól készített feljegyzésben kerülnek rögzítésre, amelyet a munkacsoport szlovák és magyar tagozatának vezetői írnak alá.**

A Duna Pozsony és Budapest között a munkacsoport munkája szempontjából az alábbi szakaszokra oszlik:

- A Bősi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Pozsonytól Szap-Kolozsnémáig)
- A Nagymarosi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Szap-Kolozsnémától Budapestig)

A MUNKACSOPORT RÉSZÉRE KÖZÖSEN MEGFOGALMAZOTT KÉRDÉSEK

A Bősi Vízlépcsőhöz kapcsolódó folyamatszaksz

- A Dunacsúni Vízlépcső, mint a Bősi Vízlépcső integráns részének bekapcsolása
 - a Dunacsúni Vízlépcső leírása,
 - a Dunacsúni Vízlépcső üzemrendje,
 - annak eldöntése, hogy a Dunacsúni Vízlépcső közös, vagy nemzeti beruházás lesz-e,
 - a Dunacsúni Vízlépcső hatása a Bősi Vízlépcső beruházási költségeinek, illetve az abból származó hasznoknak a megosztására,
 - a dunakiliti létesítmény további kihasználása és egy ilyen döntés kihatása a Bősi Vízlépcső beruházási költségeinek, illetve az abból származó hasznoknak a megosztására.
- Árvízvédelem
 - annak a maximális vízhozamnak a meghatározása, amellyel számolni kell,
 - az árvízvédelmi kritériumok meghatározása,
 - az árvízvédelem szempontjából veszélyes szakaszok meghatározása,
 - a Duna medrének árvízvédelmi karbantartása.
- A régi Duna meder szabályozásának ökológiai kritériumai
 - a magyar területen található Dunakiliti Tározó területe rendezésének meghatározása,
 - a vízszint magasságának meghatározása a Dunakiliti Duzzasztómú felett,

- a vízszint magasságának meghatározása a Duna régi medrében a Dunakiliti és Szap közötti szakaszon,
 - a felszín alatti vizek igényelt szintjének meghatározása magyar területen,
 - annak meghatározása, hogy a magyar oldali mellékág-rendszerben a természeti környezet milyen állapotát lehet optimálisnak tekinteni,
 - a vízszabályozásnak a szárazföldi növényzetre gyakorolt hatásai kiértékelésére szolgáló metodika és kritériumok kidolgozása fitoindikációs módszerek segítségével.
- Hajózás
- annak eldöntése, hogy milyen jellegű hajózásra és milyen feltételek mellett kell alkalmassá tenni a régi Duna medret,
 - a Dunakiliti Duzzasztógát hajózási célú hasznosítása lehetőségeinek meghatározása,
 - annak meghatározása, hogy milyen munkákat kell elvégezni annak érdekében, hogy biztosítható legyen a javasolt hajózás.
- Energetika
- valamennyi megoldási javaslat esetén mérlegszerűen össze kell hasonlítani az azok által biztosított elektromos energiatermelést a Közös egyezményes Tervvel,
- Megoldásai javaslat
- A munkacsoport feladata **valamennyi lehetséges alternatíva összehasonlítása** a szerződés céljainak teljesítése szempontjából, ezek összehasonlítása a Közös Egyezményes Tervvel, valamint **az egyes alternatívák természeti környezetre gyakorolt hatásának a vizsgálata (EIA). Az anyagot a kormányküldöttségek elé kell terjeszteni.**
 - **Az anyagot a jogi munkacsoport, illetve a kormányküldöttség igényei alapján ki kell dolgozni.**
4. A kormányküldöttségek megállapodtak abban, hogy soron következő tárgyalásukra Budapesten kerül sor. Ennek időpontjáról és programjáról a küldöttségek vezetői állapodnak meg.
5. Ez a jegyzőkönyv szlovák és magyar nyelven készült, s annak mindkét nyelvi változata azonos érvényű.

A jegyzőkönyv mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét alkotják.

Pozsony, 2001. szeptember 13.

Ing. Dominik Kocinger
a Szlovák Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

Dr. Székely László
a Magyar Köztársaság
kormányküldöttségének vezetője

**A munkacsoportok által megvitandó kérdések köre és a munkacsoportok mandátuma
(Indoklás)**

JOGI KÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

Szlovák javaslat

Javaslat azokra a kérdésekre, amelyeknek megoldása elősegítheti a Nemzetközi Bíróság részéről a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélet végrehajtásáról kötendő kormánymegállapodás szövegének kidolgozását

A munkacsoport felállítására a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság részéről a Hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról kormányküldöttségek 2001. június 29-én, Budapesten megrendezett tárgyalásáról készített jegyzőkönyv értelmében kerül sor.

A jogi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport mandátumát az képezi, hogy a vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai munkacsoport szakmai megoldásai és munkájának eredményei alapján **kidolgozza a Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtására vonatkozó kormányegyezmény szövegjavaslatát és azt jóváhagyás céljából a kormányküldöttségek plénuma elé terjessze.** A cél az, hogy olyan módokat és halaszthatatlan intézkedésekről szülessen megállapodás, hogy **a lehető legjobb módon teljesüljenek az 1977. szeptember 16-án kelt Szerződés célkitűzései.**

A jogi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport feladatát képezi az is, hogy **megbízza** a vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai **munkacsoportot** azzal a feladattal, hogy **dolgozza ki az 1977. évi Szerződés célkitűzéseinek eléréséhez elengedhetetlen intézkedéseket, valamint azokat a módokat, amelyekben megállapodást tudunk elérni.** Ezt követően a Szerződés céljainak teljesítésére vonatkozóan megállapodott javaslatot - mérlegelve, hogy a ténylegesen létező helyzetben mi az, ami még a két fél számára elviselhetően megtartható - be kell illeszteni a szerződéses viszonyba és az 1977. évi Szerződésbe.

A Dunának az 1977. évi Szerződés, a Nemzetközi Bíróság Ítélete, valamint a kormányküldöttségek 2001. június 29-i budapesti tárgyalásai által érintett szakaszát a végrehajtás gyakorlati időtényezője szempontjából a következőképpen lehet felosztani:

1. A Bősi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Pozsonytól Szap-Kolozsnéma községig)
2. A Nagymarosi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Szap községtől Budapestig)

1. A BŐSI VÍZLÉPCSŐHÖZ KAPCSOLÓDÓ FOLYAMSZAKASZ

Ezen a szakaszon az alapvető jogi kérdéseket az képezi, hogy **a megőrzött és a fejlődő szerződéses-állapotokba olyan módon illessük be a valós helyzetet, hogy a lehető legnagyobb mértékben teljesüljenek az 1977. évi Szerződés célkitűzései.**

A Szerződés céljai ezen a folyószakaszon a következők:

- Az árvízvédelem biztosítása.
- A jégzajlás levezetése.
- Elektromos energia termelése.

- A hajózási feltételek javítása.
- A természeti környezet védelme.

A tényleges helyzet a következő:

- Az árvízvédelem nem kielégítő, különösen a régi Duna meder árvízvédelmi szempontból nem kielégítő karbantartására, valamint a Bósi Vízlépcső alatti intézkedések megoldatlanságára.
- Az árvízi vízhozamok levezetése az ideiglenes Üzemeltetési Rendszerben található.

Nem

megoldott a Dunakiliti Duzzasztómű jogi helyzete és kihasználása a jégzajlás levezetésében.

- A villamos-energia termelése a Bósi Vízlépcsőn műszakilag megoldott és az folyamatos üzemmódban történik. A Nagymarosi Vízlépcső felépítése nélkül műszaki szempontból nem lehetséges a csúcsergia-termelés, ami nincs összhangban az 1977. évi Szerződéssel. A villamos-energia termeléssel összefüggő jogi kérdések nem megoldottak.
- Megoldott a hajózási feltételek javítása, a hajózási feltételek megfelelnek az 1977. évi Szerződés célkitűzéseinek. Az üzemvíz-csatornában a hajózsilipeken át zajló hajózás a Nemzetközi Bíróság Ítélete értelmében egyelőre jogellenes.
- A régi mederben történő hajózás jogi vonatkozásairól nincs megállapodás. Bár Dunacsúnbán és Dunakilitiben is vannak hajózsilipek és a hajózás legalább is ezen a szakaszon technikailag lehetséges.
- A szlovák oldali természeti környezet védelme az 1977. évi Szerződés értelmében megoldott. A magyar-oldali természeti környezet védelme nem felel meg a szerződéses kötelezettségvállalásoknak, s az az 1995. évi Egyezmény alapján ideiglenes intézkedések segítségével valósul meg.
- A Duna medre nincs szabályozva. A Szerződés szerint a Duna-meder fenntartásáért a magyar fél felel. Ennek következtében a régi meder közvetlen környezetében található természeti környezet rehabilitálása nem történt meg. Az Ítélet értelmében ezt összhangba kell hozni a szerződéses viszonyal.
- A mellékágakban és a hullámtérben található természeti környezetének védelme annak a félnek a kötelessége, amelynek a területén azok találhatóak. A magyar oldalon található mellékágrendszer, illetve a Mosoni Duna-ág tényleges helyzete azonban olyan, hogy ezekben a mellékágakba helyi szennyező forrásokból származó szennyvizek ömlenek be, amit az 1977. évi Szerződés szerint meg kellett volna oldani.

Figyelembe véve, hogy nem kerültek betartásra a szerződésben vállalt kötelezettségek ténylegesen az alábbi helyzet áll fenn:

- A Dunacsúni Vízlépcső, amely átvette az eredetileg a Dunakiliti Duzzasztóműnek szánt szerepet. A Dunakiliti Duzzasztómű számára az alábbi funkciók maradtak meg: az árvízi vízhozamok levezetése, a jégzajlás levezetése, a magyarországi mellékágrendszer vízutánpótlására szolgáló vízhozamok szabályozása, a hajózás biztosítása a régi mederben. Ezt a ténytet be kell illeszteni a megőrzött és a fejlődésben lévő szerződéses viszonyba.
- Az 1977. évi Szerződés szerinti Körtvélyes-Dunakiliti tározó Magyarország területén fekvő egy részét nem hasznosítják tározótérként. A Szerződés szerint viszont a Közös Egyezményes Terv szerint ez a közös terület részét képezi. Ezt különböző, első sorban azonban üdülési célra lehet kihasználni. A szlovák fél érdeke is, hogy megállapodás szülessen ennek a térségnek a közös kihasználásában és

annak a szlovák oldalon található létesítményekkel történő célszerű összekapcsolásában. Javasoljuk, hogy ez a tény a kormányegyezményre vonatkozó javaslatban jogi szempontból kerüljön beillesztésre a szerződéses viszonyba.

2. A NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐHÖZ KAPCSOLÓDÓ SZAKASZ

Ezen a szakaszon az alapvető jogi kérdéseket az képezi, hogy egy olyan megoldást kell elfogadni, hogy a lehető legnagyobb mértékben teljesüljenek az 1977. évi Szerződés sokoldalú céljai és célkitűzése, s az ilyen megoldás beillesztése a megőrzött és fejlődő szerződéses állapotba.

A Szerződés céljai ezen a folyószakaszon a következők:

- Az árvízvédelem biztosítása.
- Elektromos energia termelése.
- A hajózási feltételek javítása.
- A természeti környezet védelme.

Figyelembe véve azt a körülményt, hogy a magyar fél nem tartotta be a szerződésben vállalat kötelezettségeit, megállapítható, hogy ezen a folyószakaszon a Szerződés egyetlen célja sem teljesült. A tényleges helyzet a következő:

- Magyar oldalon az árvízvédelem nem a Szerződéssel összhangban került megvalósításra.
- Szlovák oldalon az árvízvédelmi létesítmények egy része a Szerződés kereteit meghaladó mértékben került kiépítésre, mivel néhány olyan munka, amelynek megvalósításáért a magyar fél volt felelős, nem készült el.
 - Nincs elektromos-energia termelés.
- Tekintettel arra, hogy nem teljesültek a szerződésben vállalt kötelezettségek, a Bósi Vízérműben nem lehetséges a csúcs elektromos-energia előállítás.
 - A Dunán nem stabilak a hajózási feltételek és a folyó közös szlovák-magyar szakaszán a hajóút mélysége az év 166 napján alacsonyabb, mint a Duna Bizottság által előírt 25 dm.
 - A szerződésben vállalat kötelezettségek teljesítésének elmaradása miatt a Vág folyón kialakított, a nemzetközi jelentőségű, távlatilag az Oderához csatlakoztatható belföldi vízi utat nem lehet a Dunához kapcsolni.
- A szerződésben vállalat kötelezettségek teljesítésének elmaradása miatt nem lehet megvalósítani az Ipoly alsó szakaszára vonatkozó vízgazdálkodási célkitűzéseket.
- A magyar részről összeállított anyagok szerint magyar oldalon a természeti környezet lepusztult állapotú. A felszíni és a felszín alatti vizek szintje csökken, olajos és egyéb szennyvizekkel szennyezett és nem létezik részletesebb környezetvédelmi koncepció a célállapot meghatározására. Ezeket a problémákat a Nagymarosi Vízlépcső felépítésével összefüggésben, a Szerződés keretei között kellett volna megoldani.

Az Ítélet értelmében az a lényeg, hogy az 1998-at követően kialakult tényleges helyzet a megőrzött és fejlődő szerződéses viszonyok közé kerüljön beillesztésre úgy, hogy **ezáltal a lehető legnagyobb mértékben elérésre kerüljön a Szerződés tárgya és célja**. A szerződés értelmében - figyelembe véve ezt a helyzetet - tárgyaljunk kell és **meg kell hoznunk azokat**

a szükséges intézkedéseket, amelyek annak érdekében szükségesek, hogy azokkal a módozatokkal összhangban, amelyekről megállapodunk, teljesüljenek az 1977. szeptember 16-i Szerződés céljai.

A jogi munkabizottság feladata, hogy felkérje a vízgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai munkabizottságot a Szerződés céljainak eléréséhez szükséges intézkedésekre, valamint azoknak a módozatoknak a kidolgozására, amelyekben meg tudunk állapodni. (Módozat = general form of structure - proposition according to the possibility, impossibility, contingency /a jelenség esetlegessége/ or necessity). Ezt követően a Szerződés céljainak teljesítésére vonatkozóan megállapodott javaslatot - mérlegelve, hogy a ténylegesen létező helyzetben mi az, ami még a két fél számára elviselhetően megtartható - be kell illeszteni a szerződéses viszonyba és az 1977. évi Szerződésbe.

A VÍZGAZDÁLKODÁSI, KÖRNYEZETVÉDELMI, HAJÓZSÁI ÉS ENERGETIKAI KÉRDÉSEKKEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

Szlovák javaslat

javaslat azoknak a kérdéseknek a körére, amelyeknek megoldása elősegítheti a Szerződés céljainak, valamint a kormányegyezmény révén az Ítélet releváns pontjainak teljesítését

A munkacsoport felállítására a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság részéről a Hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról kormányküldöttségek 2001. június 29-én, Budapesten megrendezett tárgyalásáról készített jegyzőkönyv értelmében kerül sor.

A munkacsoport mandátumát az képezi, hogy szakmai szempontból megvizsgálja a Duna Pozsony és Budapest közötti szakaszával összefüggő nyitott, nem megoldott és vitatott kérdéseket, megvitassa és összehasonlítsa azokat a megoldási alternatívákat, amelyek elvezetnek az Ítélet releváns pontjainak végrehajtásához és előkészítse a közös környezeti hatásvizsgálati eljárást. A munkabizottság mandátumát képezi továbbá azoknak a háttéranyagoknak a kidolgozása, amelyeket a jogi munkabizottság, vagy a küldöttségvezetők igényelnek.

A Duna Pozsony és Budapest között a munkacsoport munkája szempontjából az alábbi szakaszokra oszlik:

- A Bősi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Pozsonytól Szap-Kolozsnémáig)
- A Nagymarosi Vízlépcsőhöz kapcsolódó szakasz (Szap-Kolozsnémától Budapestig)

1. A BŐSI VÍZLÉPCSŐHÖZ KAPCSOLÓDÓ FOLYÓSZAKASZ

A Dunacsúni Vízlépcsőt - annak integráns részeként - be kell kapcsolni a Bősi Vízlépcsőbe. (A bősi és a dunacsúni vízlépcsők üzemeltetési rendje a magyar fél számára 200. decemberében átadott ideiglenes működési rendben van leírva.) Ehhez ki kell dolgozni az alábbiakat:

- a Dunacsúni Vízlépcső leírása,

- a Dunacsúni Vízlépcső üzemrendje,
- annak eldöntése, hogy a Dunacsúni Vízlépcső közös, vagy nemzeti beruházás lesz-e,
- a Dunacsúni vízlépcső árának meghatározása,
- a Dunacsúni Vízlépcső hatása a Bősi Vízlépcső beruházási költségeinek, illetve az abból származó hasznoknak a megosztására,
- a dunakiliti létesítmény további kihasználása és egy ilyen döntés kihatása a Bősi Vízlépcső beruházási költségeinek, illetve az abból származó hasznoknak a megosztására.

1.1. A megvizsgálandó kérdések

1.1.1. Árvízvédelem

A szlovák fél a régi Duna-meder alapvető feladatának **az árvizek levezetését tekinti**. A Bősi Vízlépcsőhöz kapcsolódó folyamatszakasz térségében **az árvízvédelem képezi az abszolút prioritást**.

Alapvető kérdésnek tekintjük olyan intézkedések foganatosítását a régi Duna-mederben, amelyek biztosítják a terület árvizek elleni védelmét. Ennek **a Duna Pozsonynál mért maximális vízhozamából kell kiindulnia és ennek alapján kell vizsgálni minden további kérdést, illetve a javasolt műszaki megoldásokat**.

A **Dunakiliti Duzzasztóművet** üzemképes állapotban kell tartani, hogy képes legyen levezetni az árvizek levezetésére a régi Duna-mederben.

Tekintettel az árvízvédelem biztosítására, közösen ki kell értékelni a régi Duna-meder karbantartását, valamint alternatívákat kell megfogalmazni a szóba jöhető szabályozási megoldásokra. Ezen kívül árvízi szempontból ki kell értékelni az egész hullámtér helyzetét.

1.1.2. A jégzajlás levezetése

A jégzajlás levezetését a Bősi Vízlépcsőn az ideiglenes működési rend szabályozza, amelyet 2000. decemberében adtunk át a magyar félnek.

A jégzajlás levezetésének alapját az alábbi tevékenységek képezik:

- A WSD Wien Jégszolgálat két napos előrejelzése, hogy jégleeresztésre készülnek.
- A WSD Wien bejelentése, hogy két óra múlva elkezd a jég leeresztését.
- A Dunacsúni Tározó vízszintjének 130,1 m Btf szintre történő csökkentése és minimálisan 205 m³/sec vízhozam átengedése a régi Duna-mederbe.
- Amikor az első úszó jégtáblák elérik a folyó pozsonyi szelvényét az Üzemeltetési Utasításban található táblázatnak megfelelően csökkentik a Bősi Vízerőműn átengedett vízmennyiséget és a fennmaradó vízhozamot a dunacsúni létesítményen keresztül jéggel együtt a régi Duna-mederbe engedik át.
- A régi mederben a vízszabálynak ezt a rendjét fogják érvényesíteni a jégzajlás egész ideje alatt.

Alapvető kérdést, hogy megállapodjunk abban, hogy a magyar fél azt megelőzően, hogy az úszó jégtáblák **a megnövelt vízutánpótlással elérik a folyó dunacsúni szelvényét, a Dunakiliti Duzzasztómű feletti folyószakaszról kiürítse az esetleg ott előforduló**

jégtáblákat és jégtörmeléket, s együttműködjön a szlovák féllel a jégnek a Dunakiliti Duzzasztóművön történő átengedésében. A jégtábláknak a régi Duna mederbe történő átengedését megelőzően az 1851,750 és 1843,00 fkm közötti folyószakaszt a két ország vízgazdálkodási szervezetei közötti együttműködés keretében a Dunakiliti Duzzasztómű üzemeltetésének segítségével meg kell szabadítani a jégtől. A Dunakiliti Duzzasztóművet ezért ilyen célból üzemképes állapotban kell tartani. Ezért ebben a vonatkozásban megoldatlan kérdés, hogy milyen műszaki funkciókat lát el a Dunakiliti Duzzasztómű a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer egészében.

Hasonló a helyzet a Dunakiliti Duzzasztómű funkciójával szembeni követelményeket illetően akkor, ha jégzajlás van, vagy teljesen befagy a folyó, illetve Pozsony alatt jégtorlasz képződik és azt fel kell bomlasztani.

1.1.3. A régi Duna-meder szabályozásával összefüggő ökológiai kritériumok

A magyar fél az általa kidolgozott műszaki koncepcióban [A-I/1.1] az alábbi célokat határozta meg:

- El kell kerülni a Dunacsún és Dunakiliti közötti tározó magyaroldalon fekvő részének feltöltését.
- A régi Duna-meder Dunacsún és Dunakiliti közötti szakaszán olyan vízszintet kell biztosítani, hogy biztosított legyen a mellékágak és a főág közötti kapcsolat.
- A Dunakiliti fölötti mellékágakat olyan módon kell összekötni a Dunakiliti alatti mellékágakkal, hogy azokban biztosított legyen a sporthajózás.
- A Dunacsúni Vízlépcső alatti régi Duna-mederben olyan vízhozamokkal kell számolni, hogy azok kapcsolatot teremtsenek a holtág-rendszerrel.

A szóban forgó szakaszon gyakorlatilag ezek a kritériumok teljesültek. A szlovák fél azt javasolja, hogy ökológiai szempontból az alábbi kritériumok kerüljenek kidolgozásra:

- Meg kell határozni, ökológiai szempontból miként legyen szabályozva **a Körtvélyes Dunakiliti tározó területének Magyarországon fekvő része** (a Dunacsúntól Dunakilitiig, valamint a régi Duna-medertől a tározó magyar területen található jobboldali gátjáig húzódó rész).
- **A régi Duna-meder vízszintjének meghatározása a Dunacsúni Vízlépcsőtől a Dunakiliti Duzzasztóműig tejredő szakaszon.** A magyar fél a 124,80 Bfm vízszintet javasolja.
- **A régi Duna-meder vízszintjének meghatározása a Dunakiliti Duzzasztóműtől a Szapig terjedő szakaszon.**
- **A felszín alatti vizek igényelt szintjének meghatározása magyar oldalon a régi Duna meder és a Mosoni-Duna ág közötti területen.**
- Meg kell határozni, hogy természeti szempontból **a természeti környezet milyen állapotát kell optimálisnak tekinteni a Duna mellékág-rendszerében.** Ki kell dolgozni az ilyen **optimális állapotra vonatkozó kritériumokat.**
- Ki kell dolgozni a vízszabályozásnak a feltételezett munkák által érintett terület (pl. a mellékágrendszer és annak hullámtere) szárazföldi növényzetre gyakorolt hatásai fitoindikációs módszerekkel történő megítélésének metodikáját és kritériumait.

1.1.4. Hajózás

A Bősi Vízlépcső által érintett területen a Dunacsúni Tározó és az üzemvíz-csatorna segítségével biztosított a hajózás. Ezen kívül a Dunacsúni Vízlépcsőn keresztül a régi Duna-mederben minimálisan a Dunakiliti Duzzasztóig történő áthajózásra is van lehetőség, ahol szintén van egy hajózsilip, mégpedig:

- a kis sport-csónakok számára egy hajó-csúszda a hajózsilip mellett,
- a többi 50x24 métert meg nem haladó méretű sporthajó, csónak, műszaki hajó, kiránduló- és személyhajó számára a „kis” hajózsilip,
- az egyéb nagyobb hajók, teherhajók és 50-től 130 méter hosszúságú és 24 méter szélességet meg nem haladó hajószerelvények - beleértve a nemzetközi szükséghajózást is - számára a „nagy” hajózsilip.

Alapvető kérdés, amelyről közösen kell megállapodni, hogy **a régi Duna-mederben milyen jellegű és milyen feltételek mellett és mely szakaszokon kell a hajózást biztosítani.** A szlovák fél véleménye szerint:

- a régi Duna-mederben a Dunacsúntól Dunakilitiig terjedő szakaszon az árvizeket kivéve tetszés szerinti feltételek mellett biztosítani kell minden típusú hajózást,
- a régi Duna-mederben a Dunakilititől Szapig terjedő szakaszon a kisebb sporthajók közlekedése számára kell biztosítani a feltételeket,
- a régi Duna-meder teljes szakaszán biztosítani kell a szükséghajózást arra az esetre, ha nem lehetséges a hajóközlekedés a Bősi Vízlépcső hajózsilipjein keresztül. Ilyen esetekben a régi Duna-mederbe megnövelt (egészen a Pozsonynál mért pillanatnyi vízhozamot kitevő) nagyságú vízhozam kerül.

Fontos kérdés azoknak a **munkáknak a meghatározása, amelyeket a hajózás biztosítása érdekében kell elvégezni és meg kell határozni a Dunakiliti Duzzasztóműnek a hajózási célra történő kihasználásával összefüggő feltételeket is.**

1.1.5. Energetika

A Bősi Vízerőműben jelenleg nincs lehetőség a csúcsüzemű villamos-energia olyan módon történő előállítására, ahogyan azt az 1977. évi Szerződés előírta. Összehasonlító mérleget kell készíteni minden egyes megoldási javaslatra vonatkozóan és azt össze kell vetni az 1977. évi Szerződésben foglalt megoldással.

1.2. Az 1977. évi Szerződés céljainak a Nemzetközi Bíróság Ítélete által igényelt teljesítésére vonatkozó alternatívák

A régi Duna-meder szabályozásának alternatívái közül azokat kell kiválasztani, amelyek lehetőséget biztosítanak a fent megnevezett célok, valamint az Ítélet pontjainak teljesítéséhez, a következők:

- A Közös Egyezményes Tervben szereplő megoldások (bukógátak).
- A meder feltöltése és szűkítése.
- Sűrű duzzasztás keresztgátak segítségével.
- Duzzasztás szabályozható fokozatokkal, duzzasztógátákkal.
- Új meanderező folyómeder kialakítása.
- Egyéb megoldások, esetleg a felsorolt javaslatok kombinációja.

Ezen kívül szükséges még, hogy:

- megállapodjunk a régi Duna-mederben szükséges beruházások, az üzemeltetés és a fenntartás finanszírozásának módjáról,

- kidolgozzuk az ideiglenes közös kezelési szabályzatot.

Magukban az oldalág-rendszerekben és a hullámtérben eszközölt megoldások annak a félnek a nemzeti beruházását képezik, amely oldalon azok találhatóak. Közös érdek viszont, hogy a hullámtérből a főágba visszatérő vizek ne szennyezzék a Dunát.

A munkacsoport feladata **javaslatot tenni a megoldásra, az alternatívára, megvizsgálni a javasolt megoldásnak a természeti környezetre gyakorolt hatását (EIA), megindokolni a javasolt megoldást és ezt a kormányküldöttségek elé terjeszteni.**

A természeti környezetre gyakorolt hatás közös megvizsgálására vonatkozó javaslat

A természeti környezetre gyakorolt hatásról folytatandó tárgyalások alapjául a Komensky Egyetem Természettudományi Karának kiadványában megjelent „Gabcíkovo part of the Hydroelectric Power Project, Environmental Impact Assessment“ című anyagot javasoljuk, amely az „Ecological Part of the Framework Agreement Between the Government of the Republic of Hungary and the Government of the Slovak Republic on Implementation Principles of the International Court of Justice Judgement“ című kiadvány 93-113. oldalán, valamint a szlovák fél által 2000. decemberében átadott állásfoglalás mellékletében található.

2. A NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐ ÁLTAL ÉRINTETT FOLYÓSZAKASZ

2. 1. A megvizsgálendő kérdések

2.1.1. Árvízvédelem

A szlovák fél ezen a folyószakaszon abszolút elsőbbséget tulajdonít az árvízvédelemnek, mivel az 1965-ben bekövetkezett árvíz itt a szlovák területeket sújtotta. Erre különösen felhívjuk a magyar fél figyelmét, mivel meg kell oldani a magyar oldali területek árvíz elleni védelmét is. A Nagymarosi Vízlépcső-projekt keretében a magyar félnek kötelessége volt saját területe árvízvédelmének a megoldása [3-C-1/4.2.2.2-4 (k)].

Természetesen az árvízvédelmet közösen kell kiértékelni az egész, Szaptól Szobig terjedő folyószakaszon, például a [3-C-I/4.3.2.1-1 (f) (43. old.)], [3-C-I/4.3.2.2-5 (d)], illetve tovább Budapestig.

2.1.2. Hajózás, a hajóút minőségének romlása, a hajóút visszaminősítése

A magyar fél a Duna ezen szakaszán olyan célt tűz maga elé, hogy a hajózás szempontjából fontos alacsony vízhozamok idején korlátok közé szorítsa a hajóút vízszintjének várható csökkenését és biztosítsa a nemzetközi hajózáshoz szükséges hajóutat [3-C-I-1-3].

A Szap-Kolozsnéma, az 1811-1790 fkm közötti folyószakasz

Itt intenzíven süllyed a folyómeder, amelyet a magyar fél csak az alacsony vízállású folyómeder teljes körű védelmével tud stabilizálni, ami azt jelenti, hogy ki kell kotorni a tervezett medret és azt kőszórással kell védeni [3-C-I-4.1-1].

A Kolozsnéma-Szob, az 1790-1706 fkm közötti folyószakasz

Ezen a folyószakaszon a kisvízszint-süllyedés a magyar fél által javasolt módszerek alkalmazásával 30-40 cm-re csökken [3-C-I-4.2-1]. A javasolt munkák szűkített és védett mederszakaszokból, valamint az ezek fölötti szabályozott szakaszokból állnak. A feltételezések szerint 8-10 ilyen szakasz lesz [3-C-I-4.2-4]. Az alacsony vízszintek idején a teljes vízszint-csökkenés megelőzése érdekében két- háromszor ennyi mederszűkítésre és megerősített folyómederre lenne szükség [3-C-I.4.1-5], tehát ennek költségei 50 év alatt 60-180 milliárd forintot fognak kitenni.

A Szob-Budapest, az 1706-1657 fkm közötti folyószakasz

Ezen a folyószakaszon a várt vízszint csökkenés 0,2 m, ezért nincsen szükség a kisvízi vízszintek süllyedését megakadályozó létesítmények építésére.

Ezen kívül a hajóút folyamatos karbantartásával számolnak.

Figyelemmel a hajózás biztosításának igényére a szlovák és a magyar szakembereknek meg kell vizsgálniuk a nemzetközi hajóút fenntartására az 1977. évi tervben szereplő, valamint a Keretegyezményben is mérlegelt, a vízszint duzzasztásával történő megoldással szemben a magyar fél által előterjesztett műszaki javaslatot.

3.1.3. A Duna ökológiai értékei

A magyar fél a Duna ezen szakaszán ökológiai szempontból azt a célt tűzi maga elé, hogy határok közé szorítsa a Duna medrében alacsony vízhozamok esetén várható vízszint-csökkenést és fontosnak tartja az elhanyagolt mellékágak megfelelő rehabilitációját is [3-C-I-1-3 és a 3-C-I-1-4].

A magyar fél ökológiai szempontból legértékesebb területnek a mellékágakat és a szigeteket tekinti [3-C-II-1.3.5-6]. Ez nem jelenti azt, hogy ilyen értékek nem találhatók magában a Duna medrében [3-C-II-1.4.2-1]. Véleményünk szerint ökológiai szempontból egyértelműen ezek a legértékesebb területek. Valószínűleg ezen okok miatt a magyar javaslatok (például a [3-C-I-P12-2] vázlatokban és a C-I/12.1 és 2 sz. mellékletekben) ökológiai szempontjairól nem esik szó. A [3-C-II-1.4.1-3]-ban kommentált elemek, konkrétan a botanika értékek, az üdülési és látvány-értékek, a partok kihasználásával összefüggő kritériumok, a területfejlesztéssel összefüggésben megfogalmazott elvárások, valamint a jellegzetes vízminőségi elvárások valójában nem ökológiai jellemzők.

A szlovák fél ezért azt javasolja, hogy a közös munkacsoport állítson össze egy a természeti környezetre gyakorolt hatást részletesebben elemzését szolgáló kritériumrendszert, amelyek alapján a magyar és a szlovák fél - mindegyik a saját területén - elkészít egy ilyen analízist és azt bemutatja a kormányküldöttségeknek. Szükség esetén ezt az elemzés más országok szakemberei is megvizsgálják.

2.1.4. A vonzáskörzetben fekvő folyóágak és területek ökológiai értékei

A munkacsoportnak **meg kell határozni a vonzáskörzetben fekvő folyóágak és területek ökológiai értékeit, beleértve azokat az élőhely típusokat, amelyek értékesek és azokat a vízszabályozással támogatni, esetleg rehabilitálni szükséges.**

2.1.5. Ökológiai problémák

A magyar anyag [3-C-II-4-1.3-1 és a továbbiak] alapvető problémája, hogy azokban nincs meg az összhang az ökológiai igények megvalósításának menetrendje, valamint a lakosság részéről jelentkező igények között. Nem világos, mi az oka az ökológusok és a lakosság közötti elvárások közötti ilyen mértékű eltérésnek. A munkacsoportnak meg kellene határozni az ökológiai elvárásokat és a lakossági elvárásokat.

Az is problémát jelent, hogy a folyó mellékágainak sok szakasza magyar oldalon szennyezett, s ezeket a problémákat a magyar fél saját hatáskörében eddig nem oldotta meg [3-C-II-4-6.1-2], [3-C-II-4-6.1-3], [3-C-II-4-6.1-4], [3-C-II-4-6.1-7], [3-C-II-4-6.1-8], [3-C-II-4-9.1-2], [3-C-II-4-9.1-4].

Különböző szempontok alapján a Duna sok szakaszát nagyon értékesnek tekintjük. A kimondottan ökológiai szemponton - például a biodiverzitás létrehozásán - kívül nagyon értékes pl. dömösi gázló, amely mindenképp gyönyörű panorámája miatt értékes [3-C-II-11.1-1]. A különböző szempontok alapján a Duna, a mellékágak és a kapcsolódó területek valamennyi értékes szakaszát meg kellene nevezni és fel kellene térképezni.

A mellékágak alapvető problémáját azok eliszaposodása jelenti. Például a [3-C-II-4-3.1-2], [3-C-II-4-4.1-1], [3-C-II-4-7.1-1] és egy sor további rész. A mellékágak esetében olyan vízszabályozásra kell javaslatot tenni, hogy a mellékágakat ne kelljen gyakran kotorni. A kotrást ugyanis nem lehet környezetbarát megoldásnak minősíteni.

További problémát jelent a felszín alatti vizek szintjének csökkenése, amely a javasolt munkák eredményeként nem fog abbamaradni. A mellékágakban annak érdekében végzett kotrás, hogy azokban átfolyjon a víz [3-C-II-4-1.2-2], [3-C-II-4-5.1-3], [3-C-II-4-7.1-6], [3-C-II-4-10.1-5], [3-C-II-4-12.4-2] és a további részek nem oldja meg ezt a problémát, s ezért nem is történik meg a környező területek rehabilitálása. Tovább fog folytatódni a fajtaváltás nedvesség-kedvelőktől a szárazság-kedvelők irányába.

Ökológiai problémát jelent a nagy ipari üzemek szennyvizének közvetlenül a Dunába történő engedése [3-C-II-8.3-13], [3-C-II-8.3-14], valamint a további részek.

Egy sor további probléma is létezik, amelyeket a munkacsoportnak kellene behatárolnia és mindkét oldalon keresnie kellene a megoldási lehetőségeket.

2.1.6. Ökológiai célok a Dunán és a mellékágakban

A szlovák fél javasolja kidolgozni:

- Azokat a kritériumokat, hogy milyen célállapotra kellene rendezni a Dunát ([3-C-II-1.6-2] „... az un. eredeti állapot visszaállítása nem lehet cél ...“).
- A célállapot ökológiai koncepcióját ([3-C-II-1.6-3] nem áll rendelkezésre egy részletesebb ökológiai koncepció).
- Nem csupán az egyes mellékágakra, de a Duna medrére, a felszín alatti vizekre és a közeli területekre is meg kell határozni az **ökológiai célokat**.
- Meg kell határozni a „**lepusztult területeket** [3-C-II-1.6-4]“ és javaslatot kell tenni azok rehabilitálására.
- Meg kell határozni a Duna vízszintjének süllyedése előtti állapotot a mellékágakat is beleértve, összeköttetésüket a főmederrel, illetve a felszín alatti vizek állapotát is

[3-C-II-2.1-1].

- Meg kell határozni azokat a lehetséges intézkedéseket, amelyekkel megakadályozható a mellékágak szabad vízfelületének csökkenése [3-C-II-2.1-1], valamint a [3-C-II-2.12-1 és 2] bekezdésben leírt jelenségek, hogy a hidraulikai kapcsolat kellőképpen intenzív legyen.
- Ökológiai szempontból meg kell határozni a mellékágakban a víz áramlásának a sebességét, valamint a mellékágak típusait [3-C-II-3.4-1]. A biodiverzitás szempontjából a hullámtérben minden típusú mellékág tipikusnak tekintendő, kezdve a parapotamaltól a plesiopotamalgig, és ezekre a biodiverzitás szempontjából szükség van.

2.1.7. A hajóút fenntartása

A hajóút kiépítése és fenntartása ökológiai szempontból is fontos kérdést jelent. A Duna medrében végzett munkák, **a megerősített partvonal és mederfenék kiépítése** minden esetben beavatkozást jelent a folyó ökológiájába. Fontos a karbantartási tényező, illetve az, hogy mekkora területet érint és milyen gyakorisággal ismétlődik. A Duna medrének szabályozására előterjesztett javaslat a hagyományos folyószabályozási módszerekből tevődik össze, de annak terjedelme túlságosan nagy azokhoz a beavatkozásokhoz képest, amelyekről ismereteink vannak. A javasolt munkákat a munkabizottságban ökológiai szempontból kell kiértékelni.

2.1.8. Energetika

Elektromos-energiatermelés abban a formában, ahogyan azt az 1977. évi Szerződés feltételezte, nem létezik. A Bósi Vízerőműben nem lehetséges a csúcsergia-termelés, mivel nem épült meg a Nagymarosi Vízlépcső. A szlovák fél javasolja kidolgozni:

- Minden megoldási javaslat esetében annak villamos-energiatermelése mérlegszerű összehasonlítását a Közös Egyezményes Terv által javasolt megoldással.

2.2. Azok az alternatívák, amelyeket a Szerződés céljainak teljesítése szempontjából meg kell vizsgálni

- Az 1977. évi Szerződésben rögzített megoldás
- A Keretegyezményben rögzített megoldás
- A magyar fél által 1999. decemberében előterjesztett megoldás

A természeti környezetre gyakorolt hatás közös elbírálására vonatkozó javaslat

A természeti környezetre gyakorolt hatásról folytatandó tárgyalások alapjául a J. A. Komensky Egyetem Természettudományi Karának kiadványában megjelent „Gabcíkovo part of the Hydroelectric Power Project, Environmental Impact Assesment” című anyagot javasoljuk, amely az „Ecological Part of the Framework Agreement Between the Government of the Republic of Hungary and the Government of the Slovak Republic on Implementation Principles of the International Court of Justice Judgement” című kiadvány 93-113. oldalán található.

A 2001. szeptember 13-i Jegyzőkönyv
5. sz. melléklete

A FOLYAMGAZDÁLKODÁSI, KÖRNYEZETVÉDELMI, HAJÓZÁSI ÉS ENERGETIKAI SZAKÉRTŐI MUNKACSOPORT ÁLTAL VIZSGÁLANDÓ KÉRDÉSEK

A magyar fél javaslata

A felek korábbi megállapodásai alapján – különösen a két fél 2001. június 29-i, budapesti tárgyalásán elfogadott jegyzőkönyv 4. b) pontjának és a jegyzőkönyv 6. sz. mellékletének megfelelően – a szakértői munkacsoport elé terjesztendő kérdésekre a magyar tárgyaló fél az alábbi javaslatot teszi.

A szakértői munkacsoport az egyeztetések első fázisában a Duna Pozsony/Dunacsúny-Szap közötti szakaszának problémáival foglalkozik, az alábbiak szerint:

1. A környezeti igények azonosítása

- a környezeti – különösen az ökológiai – igények és az abból fakadó követelmények megvitatása (ennek alapjául szolgálhat a magyar fél megállapodás-tervezetének erre vonatkozó része²⁰²);
- az Ítéletből, a nemzetközi egyezményekből és az Európai Unió vonatkozó rendelkezéseiből fakadó követelmények azonosítása;
- a környezeti igény-, illetve követelményrendszert kielégíteni képes alternatívák összegyűjtése²⁰³.

2. A közös környezeti hatásvizsgálat (KKHV) metodikája és lebonyolítása

- a KKHV céljának azonosítása^{204 205};
- a KKHV metodikai kérdéseinek vizsgálata²⁰⁶;
- a KKHV lebonyolítási rendje, időbeli ütemezése, a költségviselés szabályai.

3. A KKHV eredményei alapján kialakítandó megoldás kivitelezéséig szükséges ideiglenes intézkedések

- a bósi üzemvízcsatorna, illetve a Duna főmedre, a Mosoni-Duna és a mindkét oldali mellékágak közötti ideiglenes vízhozam-megosztás értékelése és a módosítás szükségességének vizsgálata (a magyar fél javasolta a főmederbe és a

²⁰² 2001. június 5-i Jegyzőkönyv 4. melléklet, 7. cikk

²⁰³ A magyar fél 1999. decemberében átadott rendezési javaslata már tartalmazott erre vonatkozó mellékletet, melyre a szlovák fél 2000. decemberi álláspontja reflektált.

²⁰⁴ Az Ítélet 140. pontja kimondja, hogy „a Felek újra kell gondolják a bósi erőmű működésének környezetre gyakorolt hatásait. Így különösen, kielégítő megoldást kell találniuk a Duna főmedrébe és a mellékágakba juttatandó víz mennyiségére a folyó mindkét partján.”

²⁰⁵ lásd még az 1999. január 28-i Jegyzőkönyv 8. pontját és a 2001. június 29-i jegyzőkönyv 6. b) pontját

²⁰⁶ A 2000. decemberi Szlovák Álláspont 6. sz. melléklete összefoglalja az e téren 1998-ig, az akkori szakértői egyeztetéseken kialakult helyzetet

mellékágakba átadott vízhozam növelését²⁰⁷; a szlovák fél javasolta a főmederbe juttatandó vízhozamok nagyságára vonatkozó javaslat kidolgozását²⁰⁸);

- a főmederben és a mellékágakban megvalósított ideiglenes műszaki, vízkormányzási intézkedések értékelése, az esetleges további ideiglenes intézkedések szükségességének vizsgálata – az azonosított környezeti, hajózási és egyéb felhasználói igények alapján²⁰⁹.

4. Az árvízvédelmi követelmények azonosítása²¹⁰

- meghatározandó, hogy milyen árvízi vízhozam levezetésére kell képessé tenni a Duna főmedrét – ideértve a jéglevezetést is;
- azonosítani kell, hogy a fenti igény kielégítése a felek szerint milyen alternatívák segítségével történhet meg (az alternatívák vizsgálata a közös környezeti hatásvizsgálat része kell legyen).

5. A hajózási igények azonosítása

- a bőszi üzemvízcsatornában nem közlekedő hajótípusok (csónakok és kedvtelési célú kishajók) hajózási feltételei biztosításának vizsgálata²¹¹ (a feltárt alternatívák közül a végleges megoldást a közös környezeti hatásvizsgálat segítségével kell kiválasztani, az addig alkalmazandó ideiglenes megoldásra javaslatot lehet adni).

6. Energetikai kérdések

- a bőszi vízerőmű által, az érkező vízhozam függvényében megtermelhető energia számítására egyeztetett módszer (képlet) azonosítása²¹²;
- a két országban jelenleg érvényes és a közeljövőben várható energiapiaci jellemzőinek megismerése (a villamos energia ára, árképzés, szabályozás, az EU-csatlakozásból eredő kötelezettségek hatása, stb.)²¹³;
- a feleknek a bőszi erőmű által termelt energiában való részesedése számítási módja²¹⁴, az eddig megtermelt áramból Magyarországnak járó rész azonosítása.

²⁰⁷ Lásd erről többek között: 2001. június 5-i Jegyzőkönyv 4. sz. mellékletének 8. cikk 2. c), illetve 9. cikk 7. pontja

²⁰⁸ 2001. június 5-i Jegyzőkönyv 5. melléklet, I.1. feladat

²⁰⁹ Az eredeti szlovák javaslatot lásd: 2001. június 5-i Jegyzőkönyv 5. melléklet, I.2. feladat

²¹⁰ 2001. június 5-i Jegyzőkönyv 5. melléklet, az I.3. feladat árvízvédelemmel és jéglevezetéssel kapcsolatos része alapján

²¹¹ 2001. június 5-i Jegyzőkönyv 5. melléklet, az I.3. feladat részeként a szlovák fél javaslatában is szerepel

²¹² Az 1999. decemberi Magyar Javaslat tartalmazott egy számítási modellt az árammennyiségre vonatkozóan. A 2000. decemberi Szlovák Álláspont II. fejezete erre vonatkozóan pontosításokat javasol.

²¹³ A Felek által 1999-ben és 2000-ben elkészített javaslatok eltérő módon kezelik például a csúcsergia-csúcsidőszak fogalmát, melyet szakértői szinten egyeztetni szükséges – lásd ezzel kapcsolatban a Magyar Javaslat 2. sz. mellékletét, illetve a Szlovák Álláspont II. fejezetét.

²¹⁴ A Szlovák Álláspont (II/18) pontja elfogadja kiindulási pontnak a magyar javaslatot az árammegoszlás számítására: „Magával a képlettel egyet lehet érteni. A döntő azonban annak érvényesítési módja.”

A JOGI SZAKÉRTŐI MUNKACSOPORT ÁLTAL VIZSGÁLANDÓ KÉRDÉSEK

A magyar fél javaslata

A 2001. június 29-én megtartott magyar-szlovák tárgyalások jegyzőkönyvének 4 (a) pontjával összhangban a magyar fél javaslatot terjeszt elő a Jogi Szakértői Munkacsoportban megvitatandó témák azonosítására.

A Munkacsoport a szakértői egyeztetések első fázisában a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i ítéletének közös értelmezése útján közelítse egymáshoz a magyar fél 2001 április 2-i tervezetében és az arra adott szlovák álláspontban foglaltakat, abból a célból, hogy a nézetek összehangolása a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletének végrehajtására vonatkozó kormányközi Megállapodás javaslatának kidolgozására vezessen.

A magyar fél 2001 április 2-i kormánymegállapodás-tervezetével és az arra adott szlovák állásponttal kapcsolatos kérdések:

Preambulum, 1. bekezdéshez:

1. Melyek az Ítélet jövőbemutató, előíró rendelkezései, amelyeknek teljes körű végrehajtása a felek kötelessége?

- Mi a gyakorlati jelentősége az ítélet 130-131. pontjainak, amelyek szerint a Különmegállapodás 2. cikkének 1. bekezdésében feltett kérdésekre vonatkozó részek "deklaratív jellegűek", viszont a 131. pontot követő részek (nem csupán a 155. pont!) előíró jellegűek, amelyek a felek kötelezettségeit határozzák meg, s amelyhez a feleknek igazodniuk kell tárgyalásaik során?

Preambulum, 4. bekezdéshez:

2. A Duna jövőjének rendezése során miképpen kell az 1992 óta bekövetkezett változásokat figyelembe venni?

- Mi a gyakorlati jelentősége az Ítélet azon pontjainak, amelyekben a Bíróság egyértelműen kifejezi, hogy az 1977. évi szerződésből 1992-ig nem teljesített kötelezettségeken "túlhaladtak az események" és hogy téves ítélet lenne, ha a jogot úgy alkalmazná 1997-ben, ahogyan az 1992-ben vagy 1989-ben alkalmazható lett volna?

Preambulum, 5. bekezdéshez:

3. Mi a viszony az 1977. évi Szerződés és a többi szerződéses dokumentum között, miképpen alkalmazandó a lex specialis és a lex posterior szabálya a vonatkozó szerződések körében, s vannak-e olyan jogterületek, amelyeken a szokásjog döntő befolyással bír?

1. cikkhez:

4. *Hogyan határozzák meg a Felek hágai Nemzetközi Bíróság ítélete végrehajtásának menetét és melyek az ezzel összefüggő jogtechnikai kérdések?*

2. cikkhez:

5. *A dunacsúnyi létesítmény jogellenessége az 1977. évi Szerződés módosításig terjedő időszakban - és általában: változtathat-e a Kormányközi Megállapodás az 1977. évi Szerződésben foglaltakon?*

- A 2. cikkhez fűzött 2. szlovák megjegyzés szerint a Dunacsúnyi Vízlépcső státuszát a Szerződés 1. cikkéhez fűzött kiegészítéssel kellene rendezni, amiből az következik, hogy addig a távoli időpontig működése jogsértő marad. A Munkacsoport vizsgálja meg, hogy az Ítéletre, mint a felekre kötelező (szerződés-erejű) dokumentumra támaszkodva nem lehet-e korábbi megoldást találni. Általánosságban is megvizsgálendő, miképpen lehet az 1977. évi Szerződés túlhaladott rendelkezéseit a Kormányközi Megállapodásban felváltani.

6. *A Kormányközi Megállapodás tárgyi hatálya*

- A Munkacsoport rögzítse, hogy a Kormányközi Megállapodás tárgyi hatálya eltérhet az 1977. évi Szerződésétől, éppen, hogy a változásokkal (pl. C Variáns) számot tudjon vetni. A Munkacsoport rögzítse, hogy a tárgyi hatályba a működő művek teljes hatásterülete, így az oldalárendszer is beletartozik.

7. *A hajózóútra irányadó nemzetközi kötelezettség azonosítása*

- Az EGB melyik hajóosztályára vonatkozó paramétereket kell az 1867,0 és a az 1708,2 fkm között alkalmazni?

8. *A nemzetközi környezetvédelmi normák beépítésének "hídjául" szolgáló rendelkezések azonosítása, az Ítélet és a Szlovák Fél javaslata közötti ellentmondás feloldása*

- Az Ítélet az 1977. évi szerződés 15, 19 és a 20 cikkeit tekinti olyan kapunak, amelyekeken keresztül a nemzetközi környezetvédelmi normák alkalmazhatóvá válnak a beruházásra, a Szlovák Fél ebbe a körbe vonja a 13, 14. és 16. cikket is. A Munkacsoport küszöbölje ki az ellentmondást.

9. *Miképpen kell a szerződés céljait teljesíteni, ha a szó szerinti alkalmazás ellentétes a jóhiszeműség követelményével?*

- A jóhiszeműség és a pacta sunt servanda elve a Bíróság ítélete szerint azt követeli meg, hogy az 1977. évi szerződés szó szerinti betartásával szemben a szerződés céljait és a felek szándékait részesítsék előnyben. Másutt a Bíróság a szerződés nyitott és nem statikus jellegét említi. A Szakértői Munkacsoport fogalmazza meg az ebből adódó következtetéseket.

3. cikkhez:

10. *Az 1977. évi Szerződés módosításáig terjedő időre annak kiszámítása, mennyi energia jár a feleknek a hidropotenciálból és a beruházásból való részesedésük nyomán*

- Egyetértés van a felek között abban, hogy az 1977. évi szerződés módosításáig a megtermelhető energia megosztására vonatkozó számítások ideiglenesek, de szükségesek. A Munkacsoport vizsgálja meg, hogy a fennálló helyzet figyelembevételével és a folyók nem hajózási célú használatára vonatkozó elvek,

valamint a releváns szerződések alkalmazásával hogyan állapítható meg az energiában részesedés jogcíme és aránya.

11. Az 1992 óta ténylegesen megtermelt energiából a magyar félnek járó de át nem adott rész mennyiségének és értékének számítási módja és felhasználásának jogcíme

- Az előző kérdésre adott válasz ismeretében kiszámíthatóvá válik az az energiamennyiség, amelyet a Bősi Vízlépcső üzemeltetői visszatartottak. A Jogi szakértői munkacsoport adjon támpontokat a létrehozandó Jóvátételi és Költségelszámolási Bizottságnak e számításokhoz.

12. Az energia-víz csere kérdése

- A Munkacsoport vizsgálja meg, hogy a magyar fél által a végleges rendezésig ideiglenesnek tekintett energia-víz csere összhangban áll-e az 1977. évi Szerződés vonatkozó rendelkezéseivel és az Ítélet 140. pontjával.

13. A dunacsúnyi és a mosoni vízkivételi művön megtermelt energiából való részesedés kérdése

- A Munkacsoport vizsgálja meg, hogy a felek beruházási hányadának kiszámításánál figyelembe veszik-e a dunacsúnyi létesítmények beruházási költségét, s amennyiben igenlő a válasz, akkor foglaljanak állást abban a kérdésben milyen jogok illetik meg a feleket annak a beruházásnak az üzemeltetésében és hasznáiban a végleges rendezés eléréséig.

4. cikkhez:

14. A költségelszámolásnál és a kölcsönös kártérítésnél használt fogalmak kidolgozása

- A Munkacsoport készítsen előkészítő iratot a létrehozandó Jóvátételi és Költségelszámolási Bizottság számára, amelyben értelmezi a "költség" az "indokolt költség" a "haszon", a "kár" az "ökológiai kár" fogalmát, valamint a kölcsönös elszámolásokhoz nélkülözhetetlen további kifejezéseket.

15. Milyen anyagi követeléseket támaszthat az a fél, amelyik nem kíván az üzemeltetésben részt venni?

- Az következik-e az Ítéletből, hogy a beruházás költségeihez a feleknek akkor kell hozzájárulniuk, ha az üzemeltetésben részt vesznek? Ha azonban ezt bármelyikük nem kívánja és a közös üzemeltetésben nem tudnak megállapodni, akkor a már beruházott összeg visszatérítendő és a másik fél által utóbb elvégzett munka ellenértéke nem igényelhető. A 155. pont E bekezdése ugyanis a költségek elszámolásánál figyelembe venni rendeli a C bekezdést is.

16. Valóban azt kívánja-e a Bíróság, hogy a Nagymaros elmaradásából fakadó károkat csak az Ítélet kihirdetéséig térítse meg a Magyar Köztársaság, míg a C Variánssal által kiváltott károk megtérítése Szlovákia folyamatos kötelezettsége?

- Magyarország a Nagymarosi vízlépcső fel nem építése miatt elszenvedett károk közül valóban csak az ítélet meghozataláig terjedő időben bekövetkezettekért felel-e, míg Szlovákia a C Variánssal okozott károkért mindaddig felel, amíg a C Variáns helyzete nem legalizálódik? A 155. pont D pontja ugyanis a Nagymaros elmaradása miatti károkról egyszerű (lezárt) múlt időben, a C variánssal okozottakról azonban folyamatos jelen időben emlékezik meg.

5. cikkhez:

17. *Hogyan határozzák meg a Felek a Dunacsúnynál és Dunakilitinél létesített duzzasztóművek jövőbeni szerepét?*

18. *Mi a jelentősége annak, hogy a felek nem kötelesek közös üzemeltetési rendet létrehozni és a célok teljesítésénél a fennálló helyzetből kell kiindulniuk?*

- Tekintettel arra hogy a Különmegállapodás második cikkének első bekezdésére pusztán deklaratív tételek vonatkoznak, ez igaz az Ítélet rendelkező részének a 155. pont 1 bekezdésében szereplő elemekre, amelyek éppen a Különmegállapodás 2. cikkének 1. bekezdésére vonatkoznak. Így a felek jövőbeni magatartását a 155. pont 2. bekezdése határozza meg. A Munkacsoport értelmezze, hogy mit jelent az, hogy a feleknek
 - nem az 1977. évi szerződés minden rendelkezésének, hanem csak a célkitűzéseinek a megvalósítására kell törekedniük (155 (2) B),
 - a fennálló helyzet figyelembe vételével kell jóhiszeműen tárgyalniuk (uo.),
 - csak akkor kell közös üzemeltetési rendet létrehozniuk, ha "másként nem állapodnak meg", azaz megállapodhatnak nem közös üzemeltetési rendben is ((155 (2) C).

6. cikkhez:

19. *Figyelemmel a 2. cikkhez fűzött kérdésekre adott válaszokra, a Munkacsoport dolgozza ki a vízkormányzásra és a mindkét fél egyetértésén alapuló üzemeltetési rendre, valamint az ellenőrzési jogokra vonatkozó szabályozást oly módon, hogy abba mind a legálisan, mind a jogszerűtlenül üzemeltetett létesítmények beletartozzanak*

7. cikkhez:

20. *A Munkacsoport adjon támogatást a Műszaki, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai munkacsoportnak a Kormányközi megállapodás tervezet 7. cikkében foglalt elvek értelmezéséhez, az azokkal összeegyeztethető, a környezeti hatásvizsgálat tárgyát képező alternatívák kiválasztásához*

8. cikkhez:

21. *A munkacsoport határozza meg a beruházás elemeit képező létesítmények ideiglenes üzemelési rendjét tartalmazó szabályozás jogi státuszát*

9. cikkhez:

22. *A munkacsoport vizsgálja meg a Kiegészítő Szerződés hatálybalépéséig terjedő átmeneti időszakra vonatkozóan az „elvi energiarészesedés–víz csere” jogi alapjait*

Budapest, 2001. szeptember 12.

Courtesy translation

Minutes

of the negotiations between the government delegations of the Republic of Hungary and the Slovak Republic on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice in the Hague concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project, held in Bratislava on September 13th 2001

1. The delegation of the Government of the Republic of Hungary, headed by Government Commissioner in charge of Danube-related issues Dr. László Székely, and the delegation of the Government of the Slovak Republic, headed by Government Plenipotentiary for the construction and operation of the GNP Ing. Dominik Kocinger, held negotiations in Bratislava on September 13th 2001 on the modalities of the implementation of the Judgment of the International Court of Justice in the Hague dated September 25th 1997 in the dispute concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project.
The names of the participants are listed in *Annex 1*.
2. The negotiations commenced with opening addresses by the heads of delegation. The address by Ing. Dominik Kocinger is included in *Annex 2*, the address by Dr. László Székely is included in *Annex 3*.
3. The delegations exchanged their proposals for the mandate of, and the issues to be discussed by, the specialist working groups set up in accordance with point 4 and *Annex 6* of the Minutes of the June 29th 2001 meeting. The Slovak proposal for the mandate of, and the issues to be discussed by, the working groups are included in *Annex 4*, and the issues proposed by the Hungarian Party are included in *Annex 5*.
4. The delegations informed each other on the composition of the working groups. The Hungarian side of the Legal Expert Working Group is chaired by Dr. Marcel Szabó, his first deputy being Dr. Boldizsár Nagy. The Hungarian side of the River Management, Environmental Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group is chaired by Dr. Gábor Bartus. The Slovak side of the River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group is chaired by Ing. Marián Supek. The chair of the Slovak side of the Legal Expert Working Group will be named subsequently.
5. The delegations agree that the specialist working groups will discuss the issues proposed by the Parties and will prepare recommendations for the agreed issues. These proposals will be submitted for approval to the next following meeting of the government delegations or the heads of the government delegations. The issues on

which no agreement could be reached will also be referred to the plenary meeting of the government delegations or the heads of the government delegations.

6. The parties agreed that the first meeting of the working groups will be held in October.
7. The government delegations agreed that their next meeting will be held in Budapest. The date and agenda will be specified later by the heads of delegations.
6. These Minutes are made in the Hungarian and Slovak languages, both versions being equally authentic. The Minutes include five Annexes, which constitute integral parts thereof.

Bratislava, September 13th 2001

Signed Ing. Dominik Kocinger
Head of the government delegation of the
Slovak Republic

Signed Dr. László Székely
Head of the government delegation of the
Republic of Hungary

*Annex 1
to the Minutes of September 13, 2001*

Courtesy translation

**List of the names of participants
at the negotiations held in Bratislava on 13th September, 2001
in connection with the implementation of the Judgment of the International Court of
Justice in the Case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project**

Members of the Slovak delegation:

Members of the Hungarian delegation:

Dr. László Székely	Government Commissioner, Head of the delegation
Dr. Gábor Bartus	Chief Governmental Advisor
Dr. Boldizsár Nagy	Expert in international law
Monika Kék	Advisor, Ministry of Finance
Dr. István Gerelyes	Deputy Head of Department, Ministry of Foreign Affairs
Gabriella Pál	Advisor, Hungarian Energy Office
Péter Kovács	Deputy Head of Department, Ministry of Environmental Protection
Ernő Brick	Chief Advisor, Ministry for Transport and Water Management
Dr. Imre Lánszki	Expert in ecology, Head of Minister's Cabinet, Ministry of Environmental Protection

Dr. Norbert Korom Secretary of the delegation

Pál Benyo Interpreter

Attending as observers:

Emil Janák Director, North Transdanubian Water Authority

Dr. György Kovács Adviser, GNBS Office, Ministry of Foreign Affairs

László Dunai Expert in the Danube Commissioner Office, Prime Minister's Office

Veronika Németh Assistant, Prime Minister's Office

**Opening Address by the Head of the Hungarian Government Delegation
at the September 13th 2001 Bratislava round of Hungarian-Slovak
intergovernmental negotiations on the implementation of the September
25th 1997 Judgment of the International Court of Justice at the Hague**

Honourable Government Plenipotentiary,

The June 29, 2001 Budapest meeting of the government delegations resulted in a significant progress in the negotiations on the implementation of the September 25, 1997 Judgment of the International Court of Justice at the Hague. The Parties set up the Legal Expert Working Group and the River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group.

The Legal Expert Working Group has been commissioned to work out a draft intergovernmental agreement on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague, taking into consideration the April 2, 2001 Hungarian Proposal and the subsequent Slovak Reply. The River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group has been commissioned to concentrate its attention on the Bratislava-Sap stretch of the Danube, study those variants which might facilitate the implementation of the relevant points of the Judgment and prepare the procedure for a joint Environmental Impact Assessment study of such variants. The operating procedure of the specialist working groups was specified at the last meeting. The objective of today's meeting is to agree on the issues to be examined by the Legal and the River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Groups.

The Hungarian party assembled a list of issues proposed for discussion by the two specialist working groups, and we hereby present this list to the honourable Head of delegation. In preparing our proposal, we took into account the results of previous negotiations and the proposals by the Slovak Party. The issues proposed for the River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group, for example, offer an opportunity for discussing some priority issues of mutual interest. The wording of the list of issues reflects our view that this working group first has to deal with the problems of the upper stretch of the Danube. The issues proposed for the Legal Specialist Working Group follow the structure of the Hungarian Proposal of April 2 and the subsequent Slovak response, offering an opportunity to discuss any issues related to the implementation of the Judgment.

In our opinion both working groups should meet on a monthly basis. The negotiations would be held alternately in Hungary and Slovakia. I propose that both working groups hold their first meeting in October this year. I would like to inform the honourable members of the Slovak government delegation that the Hungarian expert delegation in the River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group is led by Dr. Gábor Bartus, while the Hungarian delegation to the Legal Expert Working Group by Dr. Marcel Szabó and Dr. Boldizsár Nagy.

I propose that the next plenary round of the intergovernmental negotiations be held — at either party's request — whenever the results of the negotiations by the working groups require so.

Honourable Head of Delegation,

I do hope that by setting up the specialist working groups and working out the issues of mutual interest we now embark on a new and fruitful path in our negotiations. We are optimistically looking forward to the evaluation, at the next round of the intergovernmental negotiations, of the progress made by the specialist working groups and trust that both Parties will be satisfied by the results achieved. With this optimism I suggest that we move on immediately to the expert issues and start to compile the issues to be submitted to the working groups.

Thank you for your kind attention.

*Annex 5
to the Minutes of 13 September 2001
Courtesy translation*

**ISSUES TO BE STUDIED BY THE RIVER MANAGEMENT, ENVIRONMENT
PROTECTION, NAVIGATION AND POWER GENERATION SPECIALIST
WORKING GROUP**

The Proposal of the Hungarian Party

Based on the earlier agreements of the Parties, and particularly in accordance with point 4. b) and Annex 6 of the Minutes approved at the Budapest negotiations of June 29, 2001 the Hungarian Party proposes the following issues to be submitted to the specialist Working Group.

In the first phase of negotiations, the specialist Working Group should deal with the problems of the Bratislava/Čunovo–Sap stretch of the Danube as follows:

1. Identification of environmental requirements

- Discussion of the environmental - and particularly ecological - needs and the resulting requirements (the relevant part of the Hungarian Draft Agreement may serve as a basis for the discussions²¹⁵);
- Identification of the requirements resulting from the Judgment, international conventions and the relevant legislation of the European Union;
- to consider those variants which might be suitable for satisfying the environmental requirements²¹⁶.

2. The methodology and the procedure of a joint Environmental Impact Assessment (EIA)

- Identification of the EIA's objective^{217 218};
- Identification of the methodology of the EIA²¹⁹;
- General procedure, time schedule and financing of the EIA.

²¹⁵ Annex 4 to the Minutes of June 5, 2001 Section 7

²¹⁶ The Hungarian Party's December 1999 proposal already included an annex related to this issue, which the Slovak party replied to in its December 2000 opinion.

²¹⁷ Paragraph 140 of the Judgment says: "the Parties together should look afresh at the effects on the environment of the operation of the Gabčíkovo power plant. In particular, they must find a satisfactory solution for the volume of water to be released into the old bed of the Danube and into the side-arms on both sides of the river."

²¹⁸ see also point 8 of the Minutes of January 28th 1999 and point 6. b) of the Minutes of June 29, 2001

²¹⁹ Annex 6 of the December 2000 Slovak opinion summarises the 1998 situation, resulting from the specialist talks of the time.

3. Necessary temporary measures until the implementation of a solution to be identified on the basis of the EIA results

- Examination of the temporary water distribution between the Gabčíkovo power canal, the main bed of the Danube, the Moson Danube and the side arms on both sides and the evaluation of the need for modification (the Hungarian party proposed an increase of the discharge into the main riverbed and side arms²²⁰; the Slovak party proposed the preparation of a proposal on the magnitude of discharge into the main bed²²¹);
- Evaluation of the temporary technical and water management measures implemented in the main riverbed and the side arms, examination of other potential temporary measures — on the basis of the identified environmental, navigational and other user defined requirements²²².

4. Identification of flood protection requirements²²³

- identification of the flood discharge volume for which the Danube main riverbed shall be specified, also to consider the requirement of ice release;
- The Parties shall identify different solutions for the realisation of the above mentioned end (the evaluation of the variants shall be incorporated into the joint Environmental Impact Assessment).

5. Identification of navigation needs

- Examination of navigational conditions for types of craft not using the Gabčíkovo power canal (boats, recreation craft)²²⁴ (the final solution shall be selected on the basis of the joint Environmental Impact Assessment from the variants identified, temporary solutions may be proposed).

6. Power generation

- Specification of a mutually accepted formula for the calculation of the energy potential of the Gabčíkovo Power Plant as a function of the incoming discharge²²⁵;
- Identification of the present and expected characteristics of the energy market in both countries (electricity price, pricing, regulation, effects of EU accession-related obligations, etc.)²²⁶;
- Specification of the method of calculation of the share between the Parties in the energy generated by the Gabčíkovo Power Plant²²⁷, identification of the share of generated energy Hungary is entitled to.

²²⁰ see *inter alia*: Article 8. 2. c) and Article 9. 7. of Annex 4 to the Minutes of June 5, 2001

²²¹ task I.1. in Annex 5 to the Minutes of June 5th 2001

²²² for the original Slovak Proposal see: task I.2. in Annex 5 to the Minutes of June 5, 2001

²²³ based on the flood protection and ice management section of task I.3. in Annex 5 to the Minutes of June 5, 2001

²²⁴ also included in the Slovak Proposal as part of task I.3. in Annex 5 to the Minutes of June 5, 2001

²²⁵ The December 1999 Hungarian Proposal includes a model for the calculation of power generation. Chapter II of the December 2000 Slovak Position recommends some modification thereto.

²²⁶ The 1999 and 2000 proposals of the parties include different approaches in connection with, *inter alia*, the concept of peak energy/peak load time, which should be reconciled on an expert level — see Annex 2 of the Hungarian Proposal and Chapter II of the Slovak Position.

ISSUES TO BE STUDIED BY THE LEGAL EXPERT WORKING GROUP

Proposal of the Hungarian Party

In accordance with point 4 (a) of the Minutes of the Hungarian-Slovak negotiations of June 29 2001, the Hungarian Party submits its proposal on the issues for discussion by the Legal Expert Working Group.

In the first phase of the specialist consultations, the Working Group should approximate, on the basis of a joint interpretation of the September 25, 1997 Judgment of the International Court of Justice at the Hague, the views expressed in the April 2, 2001 Hungarian Draft Agreement and the subsequent Slovak opinion, in order to support the reconciliation of the opinions in order to develop a draft intergovernmental agreement on the implementation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague.

Questions related to the April 2, 2001 Hungarian draft intergovernmental agreement and the subsequent Slovak opinion:

Preamble, paragraph 1:

1. *Which are the prescriptive provisions of the Judgment that shall be implemented by the Parties in their entirety?*

- What is the practical importance of paragraphs 130-131 of the Judgment stating that the parts related to the questions in Article 2, paragraph 1, of the Special Agreement are of ‘declaratory character’, while those from paragraph 131 on (and not just paragraph 155!) are prescriptive, specifying the obligations of the Parties that should be adhered to by them in the course of their negotiations?

Preamble, paragraph 4:

2. *When planning arrangements for the future of the Danube, how are the changes that have taken place since 1992 to be taken into consideration?*

- What is the practical importance of those points of the Judgment in which the Court unambiguously declares that the obligations stemming from the 1977 Treaty, but not fulfilled prior to 1992, “have been overtaken by events”, and that it would be a mistake to try and apply the law in 1997 in such a way as it could have been applied in 1992 or 1989?

Preamble, paragraph 5:

3. *What is the relation between the 1977 Treaty and the other instruments, how should the rule of *lex specialis* and *lex posterior* be applied regarding the contracts in question, and are there any fields of legal importance where customary law can be applied with decisive force?*

Article 1:

4. *How do the Parties define the course of implementation of the Judgment of the International Court of Justice at the Hague and which are the related legal techniques?*

Article 2:

²²⁷ Point (II/18) of the Slovak Position accepts the Hungarian Proposal as a starting point for the calculation of electricity-sharing: “The formula itself is acceptable. The crucial point, however, is how it is applied.”

5. *Illegality of the Čunovo project before the amendment of the 1977 Treaty — and in general: can the Intergovernmental Agreement amend the 1977 Treaty?*

- According to Slovakia's note 2 to Article 2, the status of the Čunovo barrage should be settled by an addendum to Article 1 of the Treaty, which means the operation of the project would remain illegal until that future date. The Working Group should consider the possibility of finding an earlier solution on the basis of the Judgment as a legally binding (quasi-contractual) document. Indeed, it should be examined in general how to replace, in an intergovernmental agreement, the provisions of the Treaty that have been overtaken by events.

6. *The material scope of the intergovernmental agreement*

- The Working Group should declare that the scope of force of the Intergovernmental Agreement may diverge from that of the 1977 Treaty, to be able to deal with the changes (such as Variant C). The Working Group should declare that the scope of force should cover the entire area affected by the functioning works, the system of side arms included.

7. *Identification of the international obligations related to the navigation course*

- Which EEC ship class parameters should be applied to the stretch between river km 1867.0 and 1708.2 ?

8. *Identification of the provisions ensuring the incorporation of international environmental standards, elimination of the contradiction between the Judgment and the Slovak Proposal*

- The Judgment points to Articles 15, 19 and 20 of the 1977 Treaty as the way leading to the application of international environmental standards in the project. The Slovak Proposal also includes in this group Articles 13, 14 and 16. The Working Group should eliminate this contradiction.

9. *How to fulfil the objectives of the Treaty when a literal interpretation contradicts the requirement of good faith?*

- According to the Judgment, the principles of good faith and *pacta sunt servanda* require a preference of the objectives of the Treaty and the intentions of the Parties over a literal adherence to the words of the Treaty. Elsewhere, the Court refers to the open, not static nature of the Treaty. The Working Group shall phrase the resulting consequences.

Article 3:

10. *Calculation for the period before the amendment of the 1977 Treaty of the amounts of energy due to the Parties in relation to their share in the hydropotential and the Project*

- The Parties agree that any calculation of the distribution of energy that has, or will be, generated before the amendment of the 1977 Treaty is provisional but necessary. The Working Group should examine how the title and proportion of energy sharing could be determined in view of the prevailing situation, the principles relating to the non-navigational use of rivers and the relevant conventions.

11. *The method of calculation of the value and the title of use of energy generated since 1992, that would have been due to Hungary but was never transmitted*

- On the basis of the response to the previous question, the amount of energy retained by the operators of the Gabčíkovo Power Plant can be calculated. The

Legal Specialist Working Group should provide background material for such calculations to the Compensation and Cost Settlement Commission, to be formed at a later point of time.

12. The water for energy scheme

- The Working Group shall examine whether the water for energy scheme, considered a temporary solution by the Hungarian Party until a final settlement, is in compliance with the relevant provisions of the 1977 Treaty and paragraph 140 of the Judgment.

13. Share in the energy generated by the Čunovo and Mosoni water works

- The Working Group should examine whether the costs of the Čunovo works should be taken into consideration when calculating the Parties' proportions of investment, and if yes, it should be established what rights concerning the operation and profits of that project the Parties are entitled to before a final settlement is made.

Article 4:

14. Definition of the terms used in cost settlement and mutual compensation

- The Working Group should prepare a preparatory document for a future Compensation and Cost Settlement Commission, in which it defines the meaning of the terms “cost”, “reasonable cost”, “profit”, “damage”, “ecological damage” and other terms indispensable for mutual financial settlements.

15. What financial claims can the Party not intending to participate in the operation of the project assert?

- Does it follow from the Judgment that the Parties shall contribute to the costs of the Project only if they participate in its operation? If either of the Parties does not wish to participate in the operation and subsequently the Parties are not able to agree on a joint operation, the amount invested shall be repaid and no claim may be made for the value of the works carried out subsequently by the other Party. All the more so, as paragraph 155 E points out that paragraph C should be taken into account in the settlement of costs.

16. Is it the Court's ruling that of the damage stemming from the non-construction of Nagymaros only those shall be reimbursed by Hungary that were incurred before the promulgation of the Judgment, while Slovakia is continuously liable for the damage caused by Variant C?

- Is it true that of the damage stemming from the non-construction of Nagymaros, Hungary is liable only for those that incurred before the passing of the Judgment, while Slovakia is continuously liable for the damage caused by Variant C until its status is legalised? Paragraph 155 (D) speaks of the damage stemming from the non-construction of Nagymaros in simple past tense, while of those caused by Variant C in present perfect tense.

Article 5:

17. How do the Parties define the future role of the dams at Čunovo and Dunakiliti?

18. What is the significance of the following statements: the Parties are not obliged to set up a joint regime of operation and that they shall seek the achievement of the objectives in the light of the prevailing situation?

- In view of the fact that only declaratory clauses relate to paragraph 1, Article 2 of the Special Agreement, the elements of paragraph 155 (1) of the purview of the Judgment are also only of declaratory nature as they relate to paragraph 1, Article 2 of the Special Agreement. The future conduct of the Parties is thus regulated by paragraph 155 (2). The Working Group should interpret the following: the Parties
- shall seek the achievement of the objectives of the 1977 Treaty, and not of all of its provisions (155 (2) B),
- must negotiate in good faith in the light of the prevailing situation (*ibid*),
- must establish a joint operational regime “unless [they] otherwise agree”, i.e. they may agree on a non-joint regime of operation (155 (2) C).

Article 6:

19. In view of the response to the questions relating to Article 2, the Working Group should work out the regulation pertaining to water management, an operational regime agreed on by both Parties and inspection rights in such a way that it covers both legally and illegally operated projects.

Article 7:

20. The Working Group should support the River Management, Environment Protection, Navigation and Power Generation Specialist Working Group in the interpretation of the principles in Article 7 of the Hungarian draft intergovernmental agreement and in the selection of variants compatible with them and being the subject of the Environmental Impact Assessment study.

Article 8:

21. The Working Group should determine the legal status of the regulation covering the temporary operational regime of the elements of the project.

Article 9:

22. The Working Group should examine the legal basis for a “theoretical energy share-water exchange” for the transition period before the putting into force of a Supplementary Treaty.

Budapest, 12 September, 2001

5.22 A jogi szakértői munkacsoport tárgyalásainak jegyzőkönyvei

Minutes

From the first meeting of the Working Group on the Legal Matters of the delegations of the Government of the Slovak Republic and the Government of the Republic of Hungary on the implementation of the Judgement of the International Court of Justice in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project.

1. The delegation of the Slovak Republic, led by Mr. Drahoslav Stefanek, and the delegation of the Republic of Hungary, led by Dr. Marcel Szabó, held negotiations in Bratislava on 29 October 2001 on the issues concerning the mandate and working plan of the Working Group for Legal Matters.
2. Both delegations have presented their views on the mandate and working plan and have decided to continue in consideration of these issues at the next meeting of the Working Group.
3. The proposal of the Hungarian delegation on questions which should be on the program of the Working Group for Legal Matters was sent by Mr. László Székely, Head of the Hungarian governmental delegation on September 24, 2001 and is enclosed to these Minutes.
4. The delegation of the Slovak Republic will transmit to the delegation of the Republic of Hungary its written position concerning the issues of the mandate and working plan before the next meeting of the Working Group.
5. Parties have agreed, that the next meeting of the Working Group will be held in Budapest at the end of November. The exact date will be agreed through the Heads of delegations.
6. These minutes were done in the English language.

Bratislava, 29 October 2001

Mr. Drahoslav Stefanek
Head of the Slovak Delegation

Dr. Marcel Szabó
Head of the Hungarian Delegation

Minutes
of the Third meeting of the Working Group on Legal Matters of the delegations of the Government of the Slovak Republic and the Government of the Republic of Hungary on the implementation of the Judgement of the International Court of Justice in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project.

7. The delegation of the Slovak Republic, led by Mr. Drahoslav Stefanek, and the delegation of the Republic of Hungary, led by Dr. Marcel Szabó, held negotiations in Bratislava on 14 February 2002 on the issues concerning the mandate of the Working Group on Legal Matters.
8. The delegations have discussed the issues concerning the mandate of the Working Group and have decided to continue the discussion on these issues at the next meeting of the Working Group.
9. The delegation of the Slovak Republic will transmit to the delegation of the Republic of Hungary its written position concerning the discussed issues of the mandate by 15 March 2002.
10. The parties have agreed, that the next meeting of the Working Group will be held in Budapest at the end of March. The exact date will be agreed upon by the Heads of delegations.
11. These minutes were done in the English language.

Bratislava, 14 February 2002

Mr. Drahoslav Stefanek
Head of the Slovak Delegation

Dr. Marcel Szabó
Head of the Hungarian Delegation

Minutes

Of the Fourth meeting of the Working Group on Legal Matters of the delegations of the Government of the Republic of Hungary and the Government of the Slovak Republic on the implementation of the Judgement of the International Court of Justice in the case concerning the Gabčíkovo-Nagymaros Project.

12. The delegation of the Republic of Hungary, led by Dr. Marcel Szabó, and the delegation of the Slovak Republic, led by Mr. Drahoslav Stefanek, held negotiations in Budapest on 8 April 2002 on the issues concerning the mandate of the Working Group on Legal Matters.
13. The delegations have discussed the issues concerning the mandate of the working group but could not reach agreement on certain points and could not finish the discussions on all questions.
14. The Slovak delegation suggested to adjourn the meeting and to continue the discussions on the remaining points of the mandate within 2-3 weeks.
15. The Hungarian delegation expressed its position for a need to seek the instruction of the Head of the Governmental Delegation of Hungary before resuming the negotiations.
16. The Parties agreed to get into contact concerning the continuation of the negotiations.
17. These minutes were done in the English language.

Budapest, 8 April 2002

Dr. Marcel Szabó
Head of the Hungarian Delegation

Mr. Drahoslav Stefanek
Head of the Slovak Delegation

5.23 A folyamgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai szakértői munkacsoport tárgyalásainak jegyzőkönyvei

J e g y z ő k ö n y v

a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő magyar-szlovák tárgyalások keretében létrehozott Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2001. november 19-én Pozsonyban megtartott első tárgyalásáról

1. A hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról tárgyaló magyar és szlovák kormányküldöttségek által létrehozott Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2001. november 19-én tartotta meg első ülését Pozsonyban. A szlovák szakértői csoportot Ing. Marián Supek úr, a magyar szakértői csoportot Dr. Bartus Gábor úr vezette.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
13. A munkacsoport szlovák tagozata a tárgyalások során átadta a ”Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport által megvitatandó kérdések”-re vonatkozó javaslatot. Ez a javaslata megegyezik azzal, amelyet a szakértői munkacsoport szlovák tagozata vezetője 2001. október 10-i levelének mellékleteként küldött meg és a jelen Jegyzőkönyv *2. sz. mellékletét* képezi.
A szlovák fél javasolta, hogy a munkacsoport vizsgálja meg és hagyja jóvá a mandátumot, valamint a Duna Pozsony és Budapest közötti szakaszára vonatkozó kérdésköröket, s munkája során először a Pozsony és Szap közötti szakaszra összpontosítsa figyelmét.
14. A magyar szakértői csoport átadta „A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport mandátuma és a munkacsoport által vizsgálandó kérdések” című javaslatát, melyet a jelen Jegyzőkönyv *3. sz. melléklete* tartalmaz. A magyar fél ezen tervezetét a szlovák fél 2001. október 10-i javaslatának ismeretében készítette.
A magyar fél kifejtette azon álláspontját, hogy a munkacsoport a kérdéskörök meghatározásánál a kormányküldöttségek 2001. június 29-i, budapesti tárgyalásán felvett Jegyzőkönyv 4. b) pontja értelmében kell eljárjon, s ennek megfelelően megkezdenie munkáját.
15. A szlovák fél megvizsgálja a magyar javaslatot és a munkacsoport soron következő ülése előtt 2 héttel írásban megküldi az arra vonatkozó álláspontját.
16. A Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport következő ülésére 2001. december 19-én kerül sor Budapesten.

-
17. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét nyelvű változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv három mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Pozsony, 2001. november 19.

Ing. Marián Supek
a szakértői csoport szlovák tagozatának
vezetője

Dr. Bartus Gábor
a szakértői csoport magyar tagozatának
vezetője

J e g y z ő k ö n y v

a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő magyar-szlovák tárgyalások keretében létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2001. december 19-én Budapesten megtartott második üléséről

1. A hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról tárgyaló magyar és szlovák kormányküldöttségek által létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2001. december 19-én, Budapesten tartotta meg második ülését. A szlovák szakértői küldöttséget Ing. Marián Supek, a magyar szakértői küldöttséget Dr. Bartus Gábor vezette.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
18. A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport szlovák tagozata az első tárgyalási forduló jegyzőkönyvének 4. pontja értelmében megvizsgálta a magyar fél javaslatát (a 2001. november 19-i jegyzőkönyv 3. sz. melléklete) és az azzal kapcsolatos álláspontját 2001. december 5-én átadta a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport magyar tagozatának. A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport szlovák tagozatának álláspontját a *2. sz. melléklet* tartalmazza.
19. A tárgyalás során a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport magyar tagozata átadta „A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport mandátuma és a munkacsoport által vizsgálandó kérdések” című javaslatát, amit a *3. sz. melléklet* tartalmaz.
20. A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport szlovák tagozata megvizsgálja a magyar javaslatot és írásban fogja kifejtetni az azzal kapcsolatos álláspontját, amelyet 2002 január végéig átad a magyar tagozatnak.
21. a) A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport magyar tagozata szükségesnek tartja javasolni a kormányküldöttségek vezetőinek, hogy közös egyetértéssel kérjék fel a Jogi Szakértői Munkacsoportot a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i Ítélete értelmezésében a mai tárgyaláson ismételt felmerült nézetkülönbségek mielőbbi tisztázására.

- b) A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport szlovák tagozatának véleménye szerint a munkacsoport munkájához nincsen szükség a hágai Nemzetközi Bíróság 1997. szeptember 25-i Ítéletének jogi értelmezésére, mivel a munkacsoportnak az a feladata, hogy megvizsgálja annak műszaki lehetőségeit, hogy miként lehet elérni az 1977. évi Szerződés valamennyi céljának teljesítését.
22. A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport harmadik ülésére 2002 februárjában, Pozsonyban kerül sor. Pontos időpontját a munkacsoport két tagozatának vezetői fogják meghatározni.
23. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét nyelvű változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv 3 darab mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Budapest, 2001. december 19.

Ing. Marián Supek
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői
Munkacsoport szlovák tagozatának vezetője

Dr. Bartus Gábor
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői
Munkacsoport magyar tagozatának vezetője

J e g y z ő k ö n y v

a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő magyar-szlovák tárgyalások keretében létrehozott Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. február 26-án Pozsonyban megtartott tárgyalásáról

1. A hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról tárgyaló magyar és szlovák kormányküldöttségek által létrehozott Folyamgazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. február 26-án ülést tartott Pozsonyban. A szlovák szakértői csoportot Ing. Marián Supek, a magyar szakértői csoportot Dr. Bartus Gábor vezette. A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
24. A munkacsoport szlovák tagozata a tárgyalások során a második ülésről felvett jegyzőkönyv 4. pontja értelmében 2002. január 29-én átadta a magyar félnek a 2001. december 19-i budapesti tárgyalásokon ismertetett javaslatával összefüggő álláspontját, amely a 2001. december 19-i tárgyalásairól felvett jegyzőkönyv 3. sz. mellékletét képezi és kérte a magyar fél ezzel kapcsolatos álláspontját. A magyar fél 2002. február 11-én terjesztette elő álláspontját. A szlovák fél 2002. január 29-i álláspontját a jelen jegyzőkönyv 2. sz. melléklete, a magyar fél 2002. február 11-i álláspontját pedig a jelen jegyzőkönyv 3. sz. melléklete tartalmazza.
25. A szlovák fél a mai tárgyalásokra elkészítette és előterjesztette a munkacsoport mandátumával és a munkacsoport által megvizsgálandó kérdésekkel kapcsolatos indoklását, amelyet a jelen jegyzőkönyv 4. sz. melléklete tartalmaz.
26. A felek félbeszakították megbeszéléseiket és megállapodtak abban, hogy az anyag tárgyalását 2002. március 12-én Budapesten fogják folytatni.
27. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét nyelvű változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv 4 db mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Pozsony, 2002. február 26.

Ing. Marián Supek
a szakértői csoport szlovák tagozatának
vezetője

Dr. Bartus Gábor
a szakértői csoport magyar tagozatának
vezetője

J e g y z ő k ö n y v

a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő magyar-szlovák tárgyalások keretében létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. március 12-én Budapesten megtartott negyedik üléséről

1. A hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról tárgyaló magyar és szlovák kormányküldöttségek által létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. március 12-én, Budapesten tartotta meg negyedik ülését. A magyar szakértői küldöttséget Dr. Bartus Gábor, a szlovák szakértői küldöttséget Ing. Marián Supek vezette.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
2. A felek folytatták a munkacsoport mandátumának és a vizsgálandó kérdések jóváhagyását és előzetesen lezárták a II. fejezetet, valamint előzetesen jóváhagyták a III. fejezetet és az I. fejezetből a b) 3-6. pontok kivételével fennmaradó részt. Az előzetesen jóváhagyott szövegrészeket kölcsönösen kicserélték, s azokat a soron következő találkozóig össze fogják hasonlítani. Az egyeztetett szövegrészeket magyar nyelven a *2. sz. melléklet*, szlovák nyelven a *3. sz. melléklet* tartalmazza.
3. A munkacsoport felfüggesztette az I. fejezet b) 3-6. pontjainak tárgyalását, amelyet következő ülésén fog folytatni. A magyar félnek az ezekre a pontokra vonatkozó javaslatát a *4. sz. melléklet* tartalmazza.
28. A Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport következő ülésére 2002. március 27-én, Pozsonyban kerül sor.
29. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét nyelvű változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv 4 darab mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Budapest, 2002. március 12.

Dr. Bartus Gábor
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport
magyar tagozatának vezetője

Ing. Marián Supek
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport
szlovák tagozatának vezetője

J e g y z ő k ö n y v

a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő magyar-szlovák tárgyalások keretében létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. március 27-én Pozsonyban megtartott ötödik üléséről

1. A hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról tárgyaló magyar és szlovák kormányküldöttségek által létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. március 27-én, Pozsonyban tartotta meg ötödik ülését. A magyar szakértői küldöttséget Dr. Bartus Gábor, a szlovák szakértői küldöttséget Ing. Marián Supek vezette.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
4. A felek a 2002. március 12-i jegyzőkönyv 3. pontja értelmében folytatták a munkacsoport mandátumának és a vizsgálandó kérdéseknek a jóváhagyását és megvitatták az I. fejezet b) pontja 3-6. bekezdéseit. Az egyeztetés alapját a feleknek azok az álláspontjai képezték, amelyek a jelen jegyzőkönyv mellékletét alkotják. A szlovák álláspontot a munkacsoport szlovák tagozata vezetőjének nyitóbeszéde tartalmazza, amely a jegyzőkönyv *2. sz. mellékletében* található. A munkacsoport magyar tagozata vezetője által előterjesztett álláspontot a jegyzőkönyv *3. sz. melléklete* tartalmazza. Tekintettel az I. fejezet b) pontja 3-6. bekezdéseire vonatkozó álláspontokban megnyilvánuló különbségekre, a felek megállapodtak abban, hogy ezeket megvizsgálás céljából a Jogi Szakértői Munkacsoport elé terjesztik. Az I. fejezet b) pontja 3-6. bekezdése szövegére vonatkozó szlovák javaslatot a *4. sz. melléklet*, a magyar javaslatot az *5. sz. melléklet* tartalmazza.
30. A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport következő, budapesti ülésének időpontjáról a munkacsoport két tagozata vezetői fognak megállapodni.
31. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét nyelvű változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv 5 darab mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Pozsony, 2002. március 27.

Dr. Bartus Gábor
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport
magyar tagozatának vezetője

Ing. Marián Supek
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport
szlovák tagozatának vezetője

J e g y z ő k ö n y v

a hágai Nemzetközi Bíróság Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásával összefüggő magyar-szlovák tárgyalások keretében létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. április 23-án Budapesten megtartott hatodik üléséről

1. A hágai Nemzetközi Bíróságnak a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében hozott ítélete végrehajtásáról tárgyaló magyar és szlovák kormányküldöttségek által létrehozott Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport 2002. április 23-án, Budapesten tartotta meg hatodik ülését. A magyar szakértői küldöttséget Dr. Bartus Gábor úr, a szlovák szakértői küldöttséget Ing. Marián Supek úr vezette.
A tárgyaláson résztvevők névsorát az *1. sz. melléklet* tartalmazza.
5. A felek közös megegyezéssel lezárták a munkacsoport mandátumának és a vizsgálandó kérdéseknek a jóváhagyását. Az egyeztetett szöveget magyar nyelven a jelen jegyzőkönyv *2. sz. melléklete*, szlovák nyelven a *3. sz. melléklete* tartalmazza.
6. A felek értesítik a Jogi Szakértői Munkacsoportot, hogy a 2002. március 27-i Jegyzőkönyv 2. pontja szerinti közreműködésre, az álláspontok megvizsgálására nincs szükség.
32. A felek jelen dokumentumot elfogadás céljából a kormányküldöttségek vezetői elé terjesztik. A Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi, Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport következő ülésére ennek elfogadása után kerül sor, melynek idejét és helyét a szakértői küldöttségek vezetői fogják egyeztetni.
33. A jelen jegyzőkönyv magyar és szlovák nyelven készült, és annak mindkét nyelvű változata azonos érvényű. A jegyzőkönyv három darab mellékletet tartalmaz, amelyek a jelen jegyzőkönyv szerves részét képezik.

Budapest, 2002. április 23.

Dr. Bartus Gábor
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport
magyar tagozatának vezetője

Ing. Marián Supek
a Folyógazdálkodási, Környezetvédelmi,
Hajózási és Energetikai Szakértői Munkacsoport
szlovák tagozatának vezetője

A 2002. április 23-i Jegyzőkönyv
2. sz. melléklete

I. A folyamatgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai szakértői munkacsoport mandátuma

A folyamatgazdálkodási, környezetvédelmi, hajózási és energetikai szakértői munkacsoport (a továbbiakban: munkacsoport) feladata, hogy

- a) a hágai Nemzetközi Bíróság által a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ügyében 1997. szeptember 25-én kihirdetett Ítélet (a továbbiakban: Ítélet) szellemében és értelmében jóhiszeműen és előzetes feltételek nélkül tárgyaljon, szakmai párbeszédet és alapos vitát folytasson vízgazdálkodási, hajózási, környezetvédelmi és energetikai kérdésekről;
- b) megvitassa és megvizsgálja a Duna Pozsony és Budapest közötti szakaszával összefüggő kérdéseket, tegyen javaslatot és vizsgálja meg azokat az elsősorban műszaki megoldási alternatívákat, amelyek lehetővé teszik a Nemzetközi Bíróság Ítélete végrehajtása módozatának a megtalálását, különösen az alábbi szempontokra való tekintettel:
 1. amennyire csak lehetséges, teljesüljenek a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság között a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer felépítéséről és üzemeltetéséről 1977. szeptember 16-án aláírt szerződés (a továbbiakban: 1977. évi Szerződés) sokrétű és egyenrangú célkitűzései;
 2. az 1989 óta kialakult tényleges helyzetet kell beleilleszteni a megőrzött és fejlődő szerződéses viszony kontextusába, annak érdekében, hogy az 1977. évi Szerződés tárgya és célja, amennyire csak lehetséges, megvalósulhasson;
 3. az 1977. évi Szerződés szerinti közös rezsimet – amely egyebek között a fő létesítmények közös tulajdonán, az összehangolt, egységes működésen és a beruházás előnyeiből a felek egyenlőségén nyugvó részesedésen alapul – vissza kell állítani, hacsak a felek nem egyeznek meg másként. Meg kell vizsgálni a tulajdonosi részarányok nagyságára, az üzemeltetésben való részesedés mértékére, a hasznok és az üzemeltetési költségek megosztására vonatkozó javaslatokat;
 4. a C variáns helyzetét rendezni kell, úgy, hogy az a szerződéses rezsím része legyen;
 5. a kialakítandó közös rendszernek meg kell felelnie a nemzetközi környezetvédelmi normáknak és a fenntartható fejlődés elvének, valamint közösen meg kell vizsgálni a kialakítandó közös rendszernek a környezetre gyakorolt hatásait, és kielégítő megoldást kell találni a Duna medrébe, valamint a folyó mindkét oldalán lévő mellékágakba bocsátandó vízmennyiséget illetően;
 6. a kialakítandó közös rendszer feleljen meg a nemzetközi vízfolyások joga alapelveinek; a Pozsony és Budapest közötti közös érdekeltségű folyószakaszon a közös rendszerre olyan műszaki megoldást kell találni, amely az 1977. évi Szerződés céljai teljesítésének érdekében a felek egyenlőségén és a közös

erőforrások kihasználásának optimális módján alapul; részt kell venni a nemzetközi vízfolyás igazságos és ésszerű módon való használatában, fejlesztésében és védelmében, és ésszerű módon részt kell vállalni az annak védelme és fejlesztése érdekében folyó együttműködésből;

- c) készítse elő az egyes alternatív megoldások közös környezeti hatásvizsgálati eljárását (EIA) és annak metodikáját;
- d) fogalmazza meg a közös álláspontokat, a kérdések megoldására vonatkozó javaslatokat, és azokat terjessze a kormányküldöttségek elé;
- e) azonosítsa az azokra a kérdésekre vonatkozó eltérő álláspontokat, ahol nem sikerült közös álláspontot kialakítani, és ezeket terjessze a kormányküldöttségek elé;
- f) a kérdések megvitatása során figyelmét először a Duna Pozsony és Szap közötti, majd ezt követően a Duna Szap és Budapest közötti szakaszára összpontosítsa, illetve – amennyiben a két fél egyetértése szerint a kérdések megoldása ezt feltétlenül szükségessé teszi – ezeket a két szakaszon egyidejűleg oldja meg.

A munkacsoport által kidolgozott megoldásokra vonatkozó javaslatok akkor válnak érvényessé, amikor azokat a kormányküldöttségek vagy a kormányküldöttségek vezetői közös egyetértéssel jóváhagyják.

Bármely kérdésnek a szakértői munkacsoport mandátumába, illetve kérdései közé való fel nem vételét egyik fél sem fogja úgy értelmezni, hogy bármelyikük egyetértene azzal, hogy az ilyen kérdés nem kerülhet megvitatásra. A mandátumban foglaltak nem helyettesítik az 1977. évi Szerződést, sem pedig a Nemzetközi Bíróság ítéletét.

II. A Pozsony és Szap közötti Duna-szakasszal kapcsolatos kérdések

A munkacsoport az egyeztetések első szakaszában a Duna Pozsony és Szap közötti szakaszának problémáival fog foglalkozni az alábbiak szerint:

1. Az árvízvédelemmel és a zajló jég elvezetésével összefüggő igények azonosítása

- a) annak a maximális árvízi vízhozamnak a meghatározása, amelynek megfelelően kell kialakítani a Duna 1811-1851 fkm közötti szakaszának, hullámterének és összes műtárgyának árvízlevezető kapacitását,
- b) a zajló jég levezetése módjának meghatározása;
- c) az árvizek és a zajló jég levezetésének kritériumai és az ezzel összefüggő intézkedések azonosítása;
- d) az árvizek szempontjából kritikus szakaszok meghatározása;
- e) azoknak a műszaki megoldási alternatíváknak az azonosítása és megvitatása, amelyekkel megvalósíthatók a fenti igények (a műszaki megoldások vizsgálata a közös környezeti hatásvizsgálat része kell legyen), különös tekintettel a Duna 1811-1851 fkm közötti szakasza árvízvédelmi karbantartásának és az árvízi vízhozamok levezetésének lehetőségeire.

2. A természeti környezettel kapcsolatos célállapotok és igények azonosítása

- a) mindenek előtt a természeti környezet és a vízbázisok védelmének szempontjai alapján a természeti környezet igényeinek és az ebből fakadó, az elegendő mennyiségű vízre, a vízszint és a vízhozam-szabályozásra irányuló igényeknek a megvitatása;
- b) a számításba vehető célállapotok megvitatása; a műszaki jellegű és a természeti környezet-jellegű paraméterek megvitatása, s amennyiben arra lehetőség nyílna, azok megállapítása; a Duna 1811-1851 fkm közötti szakasza és annak hullámtere (beleértve a mellékágrendszereket is), valamint a Mosoni-Duna természeti környezete optimális állapota azonosítása;
- c) a Nemzetközi Bíróság Ítéletéből és a mindkét fél által elfogadott nemzetközi egyezményekből fakadó igények azonosítása, miközben a felek az Európai Unió vonatkozó jogi normáit is figyelembe veszik;
- d) a környezeti igényeket kielégítő, az ökológiai célállapotokat teljesíteni képes alternatív műszaki megoldások megvitatása, amelyekkel egyben kielégíthetők az 1977. évi Szerződés céljai, s amelyek nem sértik az árvízvédelmi követelményeket;
- e) a Duna a Dunacsúni Vízlépcső és a Dunakiliti Duzzasztómű közötti szakasza rendezése lehetőségeinek megvitatása;
- f) a javasolt műszaki megoldások keretében összeállítás készítése a károsodott területekről, ezek megítélése és javaslat készítése azok rehabilitálására.

3. A hajózási igények azonosítása

- a) annak vizsgálata és meghatározása, hogy milyen hajózást és milyen feltételek mellett szükséges biztosítani a Duna 1811-1851 fkm közötti medrében, figyelembe véve a Duna érintett szakaszán folyó egyéb hajózást is;
- b) a hajózási igényeket kielégítő műszaki megoldási alternatívák megvitatása;
- c) a Duna 1811-1851 fkm közötti szakasza fenntartásának a hajózási igények biztosítása szempontjából nélkülözhetetlen terjedelmének meghatározása.

4. Az energetikai igények azonosítása

- a) kölcsönösen jóváhagyott módszer (képlet, metodika) meghatározása, amelynek segítségével a belépő vízhozam és a vízszintkülönbségek függvényében kiszámítható a Bósi Vízerőmű által előállítható villamos energia mennyisége;
- b) a Bósi Vízerőműben a különböző üzemmódok és a különböző vízhozam-megosztások függvényében előállítható villamos energia mennyiségnek és minőségének meghatározása, valamint a különböző műszaki megoldások – beleértve az 1999. decemberi magyar javaslat szerinti megoldást és az 1977. évi Szerződés szerinti megoldást is – összehasonlítása;
- c) a két ország energiapiaca jelenleg érvényes és a közeljövőben várható sajátosságainak megismerése (engedélyezés, tarifarendszer, árszabályozás, az EU csatlakozással járó jogharmonizáció következményeinek befolyása);
- d) számítási mód meghatározása, amelynek a segítségével kiszámítható, hogy a felek miként fognak részesedni a Bósi Vízerőmű által megtermelt villamos energiából; a magyar felet az eddig megtermelt villamos energiából megillető rész meghatározása.

5. A környezeti hatásvizsgálat (EIA) közös metodikája és megvalósítása

- a) a környezeti hatásvizsgálat (EIA) céljának és metodikájának meghatározása;

- b) a környezeti hatásvizsgálat (EIA) megvalósításával összefüggő eljárás (beleértve a nyilvánosság bekapcsolását is), annak időbeni ütemezése és a költségviselés szabályai meghatározása;
- c) a természeti környezetre – különösen a flórára és a faunára – gyakorolt hatások vizsgálatára alkalmas módszerek azonosítása.

6. A környezeti hatásvizsgálat eredményei alapján kialakított megoldás megvalósításáig terjedő időszakban szükséges ideiglenes intézkedések

- a) a Duna 1811-1851 fkm közötti szakasza és a Mosoni-Duna vízutánpótlásával összefüggésben alkalmazott ideiglenes műszaki intézkedéseknek és vízhozamok természeti környezetre gyakorolt hatásainak értékelése és azok módosítása szükségességének vizsgálata;
- b) a természeti környezeti, a hajózási és egyéb más felhasználói igényeket is figyelembe véve az esetleges további ideiglenes műszaki intézkedések szükségességének vizsgálata.

7. A Dunacsúni Vízlépcsővel és a Dunakiliti Duzzasztómúval összefüggő kérdések

- a) a Dunacsúni Vízlépcső műtárgyainak leírása és üzemeltetési rendje;
- b) az abból származó következmények értékelése, hogy a Dunacsúni Vízlépcső műtárgyait közös vagy nemzeti beruházású létesítményeknek minősítjük;
- c) a beruházási költségek – beleértve a Dunacsúni Vízlépcső beruházási költségét is –, valamint a feleknek az építési és üzemeltetési költségek viseléséből, illetve a hasznokból való részesedése arányainak kiszámítása arra az esetre, ha a Dunacsúni Vízlépcső létesítményeit a felek közös beruházásának és közös tulajdonának minősítenénk;
- d) a Dunakiliti Duzzasztómú hasznosítási módjainak megvitatása és ezek hatásának meghatározása a feleknek az egész Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer költségei viselésének, illetve a hasznokból való részesedésének a megosztására (a közös, vagy a nemzeti beruházási jelleg elbírálása).

III. A Duna Szap és Budapest közötti szakaszával összefüggő kérdések

A munkacsoport az egyeztetések második szakaszában a Duna Szap és Budapest közötti szakaszával kapcsolatosan az alábbi kérdésekkel fog foglalkozni:

1. Az árvízvédelemmel és a jégzajlás levezetésével összefüggő igények azonosítása

- a) az árvízvédelmi célok teljesítése módjának meghatározása a Dunának ezen a szakaszán;
- b) annak a maximális árvízi vízhozamnak a meghatározása, amelyet a megoldási javaslattal összefüggésben figyelembe kell venni;
- c) a jégzajlás levezetése módjának meghatározása;
- d) a folyó Szap és Budapest közötti szakasza árvízvédelmi színvonalának értékelése;
- e) az árvízvédelem szempontjából kritikus szakaszok meghatározása;
- f) figyelembe véve a Duna-meder karbantartásának lehetőségeit, azon alternatív műszaki megoldások megvitatása és vizsgálata, amelyek segítségével teljesíthetők az

árvízvédelmi követelmények (az alternatívák vizsgálatának a közös környezeti hatásvizsgálat részét kell képeznie).

2. A természeti környezettel összefüggő célállapotok és igények azonosítása

- a) a természeti környezet optimális állapotának a Dunában, a mellékágakban és a folyó menti területeken való meghatározása; az elérendő célállapotok meghatározása; a célállapot meghatározásához szükséges koncepció kidolgozása, s ezzel együtt a Duna-mederrel, a mellékágakkal és a folyó menti területek felszín alatti vizeivel összefüggő ökológiai célok meghatározása;
- b) a műszaki jellegű és a természeti környezet-jellegű paraméterek, így különösen a Dunában és a mellékágakban az optimális vízszint-magasság, illetve a víz áramlási sebessége, valamint a felszín alatti vizek szintjének optimális magassága megvitatása, s amennyiben arra lehetőség nyílna, meghatározása; azon intézkedések meghatározása, amelyek segítségével a mellékágakban elejét lehet venni a vízfelület csökkenésének;
- c) mindenképp először a természeti környezet és a vízbázisok védelme szempontjából a természeti-környezeti igények, valamint az ezekből fakadó elvárások megvitatása;
- d) a környezeti igényeket kielégítő, az ökológiai célállapotokat teljesíteni képes alternatív műszaki megoldások megvitatása, amelyekkel egyben kielégíthetők az 1977. évi Szerződés céljai, s amik nem sértik az árvízvédelmi követelményeket;
- e) a javasolt műszaki megoldások összehasonlítása (beleértve az 1999. decemberi magyar javaslat szerinti és az 1977. évi Szerződés szerinti megoldást is) és javaslatok készítése a károsodott területek rehabilitálására;
- f) a Duna, a folyó menti mellékágak és a hullámtér ökológiai értékeinek meghatározása, beleértve azokat az értékes biotóp-típusokat is, amelyek fennmaradását egy megfelelő vízszabályozás segítségével támogatni, esetleg rehabilitálni szükséges, majd ehhez kapcsolódóan a tájhasználati funkciók meghatározása.

3. A hajózási igények azonosítása

- a) a hajózási feltételek javításának megtárgyalása és azoknak a műszaki megoldásoknak a megvizsgálása, amelyek segítségével ezen a Duna-szakaszon teljesíthetők az 1977. évi Szerződés célkitűzései, figyelembe véve a Duna Bizottság ajánlásait is;
- b) a hajózási igények szempontjából Duna Szap és Budapest közötti szakaszán a hajóút karbantartása módszereinek meghatározása;
- c) ökológiailag elfogadható szempontok alapján javaslatok megfogalmazása a Duna-medrében és a mellékágakban elvégzendő műszaki munkálatokra, valamint a hajóút karbantartásával összefüggő műszaki munkákra.

4. Az energetikai igények azonosítása

- a) a felek – az 1977. évi Szerződés szerinti közös vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos – energetikai igényeinek azonosítása;
- b) azoknak az alternatíváknak a megvitatása, amelyek segítségével a Dunának ezen a szakaszán teljesíthetők az 1977. évi Szerződés energetikai céljai, és a javasolt megoldásokhoz kapcsolódó villamos energia mennyiségének és minőségének az 1977. évi Szerződés szerinti megoldással való összehasonlítása;
- c) az 1977. évi Szerződés energetikai céljai teljesülésének kiértékelése a teljes Duna-szakaszra vonatkozóan;

d) annak a számítási módszernek a meghatározása, amellyel – a javasolt megoldások függvényében – kiszámítható a felek részesedése az egész vízlépcsőrendszer által termelt villamos energiából.

5. A környezeti hatásvizsgálat (EIA) közös metodikája és megvalósítása

- a) a környezeti hatásvizsgálat (EIA) céljának és metodikájának meghatározása;
- b) a környezeti hatásvizsgálat (EIA) megvalósításával összefüggő eljárásnak (beleértve a nyilvánosság bekapcsolását is), annak időbeni ütemezésének és a költségviselés szabályainak meghatározása;
- c) a természeti környezetre – különösen a flórára és a faunára – gyakorolt hatások vizsgálatára alkalmas módszerek azonosítása.

6. A kapcsolódó feladatok

- a) a Duna Szap–Budapest szakaszán a többi kapcsolódó cél meghatározása.